

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

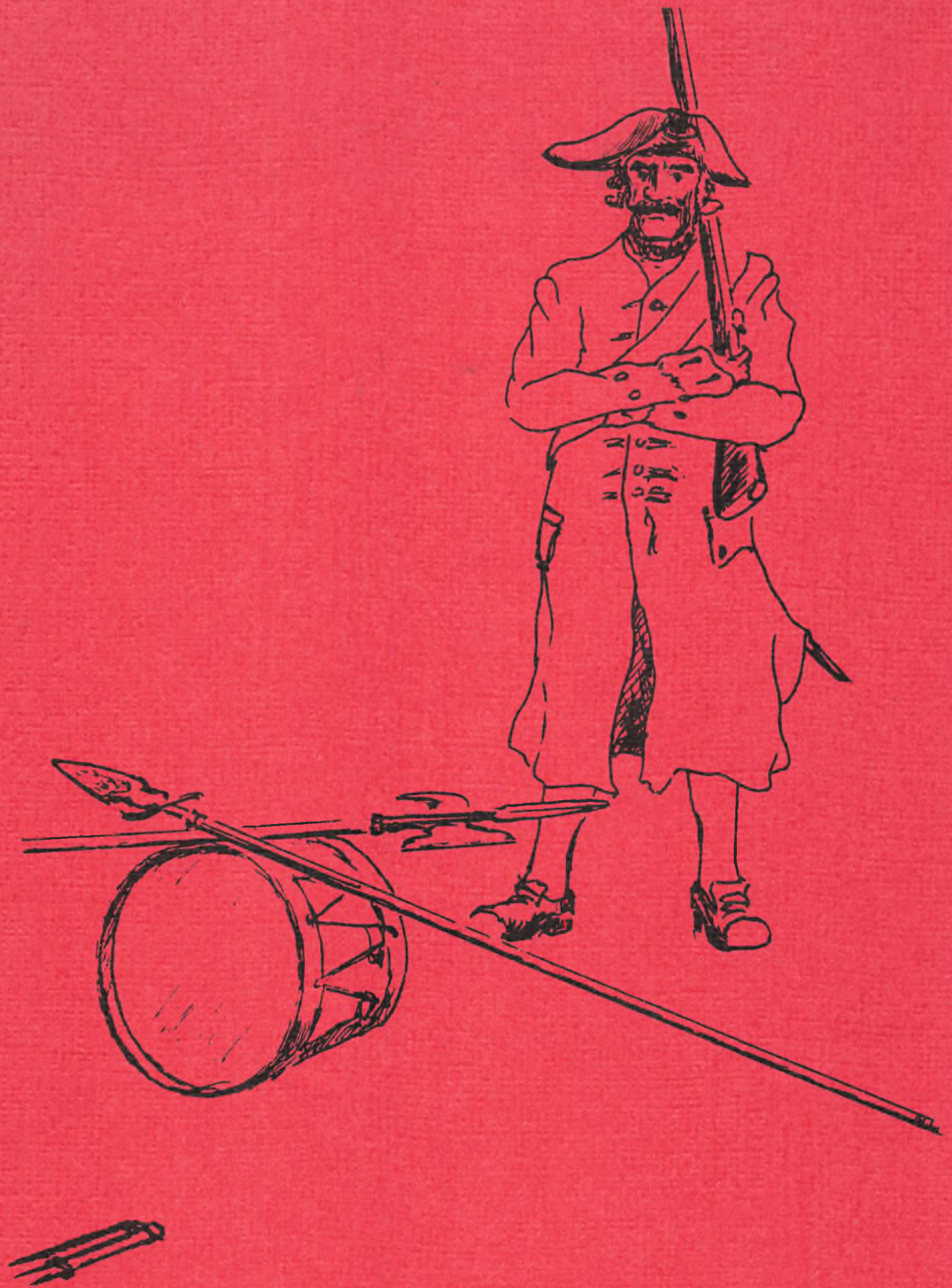
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

De jysk-fynske regimenters

TRADITIONER

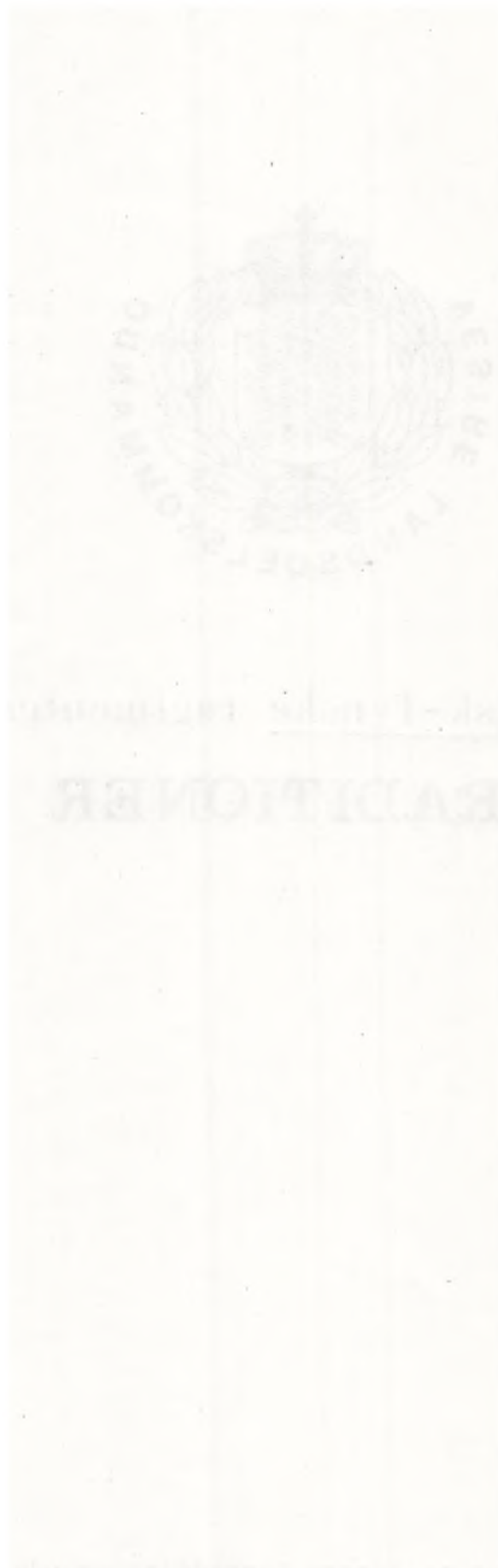
VESTRE LANDSDELSKOMMANDO 1979

De jysk-fynske regimenters
TRADITIONER

Udgivet af Vestre Landsdelskommando.
Eftertryk med kildeangivelse tilladt.
Trykt i 400 xpl.

Trykt i Hærens Reglementsforvaltnings trykkeri

Den daværende chef for Vestre Landsdelskommando generalmajor H.A.I. Pedersen fremlagde i efteråret 1971 for landsdelens chefer forslag om, at man med oberst N.S. Lunn som redaktør og med regimenten m.fl. som bidragsydere søgte at tilvejebringe en samlet fremstilling af traditionerne ved de jysk-fynske enheder.

Efter eenstemmig vedtagelse begyndte arbejdet, men kort tid efter blev man klar over, at en samling blandt andet af billedmateriale til et andet påtænkt værk, nemlig de jysk-fynske domiciler var endnu mere påtrængende på grund af den hastige nedrivning af ældre ejendomme, også sådanne som gennem tiderne havde været anvendt til indkvartering. I 1977 kunne det sidste af 3 bind om domicilerne udsendes. De er nu kommenteret og en tilrettet udgave vil blive søgt udsendt i bogform.

Den daværende chef for Hæren, generalløjtnant A.C.B. Vegger ønskede, at oberst Lunn skulle påtage sig at beskrive alle hærens regimenters traditioner, men noget sådant viste sig ikke muligt. Dog er de indledende kapitler i det hermed foreliggende værk af almen værdi for hele Hæren.

Både oberst Lunn og Landsdelskommandoen erkender, at der er forløbet 6-7 år siden hovedparten af bidragene blev skrevet og, at en ajourføring derfor er ønskelig, før værket udsendes i endelig form. Hensynet til de oprindelige forfattere medfører imidlertid, at der ikke bør tilstræbes en omskrivning af de oprindelige bidrag men kun en ajourføring.

Hærens Kampskole og Hærens Flyvetjeneste er ikke medtaget i denne udgave, men det er mit håb, at disse enheder i samarbejde med oberst Lunn vil udarbejde redegørelser, som kan optages i den endelige udgave.

Bemærkninger til nærværende udgave udbedes fra alle bidragydende enheder inden den 1. juli 1980, ligesom nye afsnit udbedes samtidigt.

Landsdelskommandoen er såvel general H.A.I. Pedersen som oberst N.S. Lunn en dyb tak skyldig for dette interessante og værdifulde værk, ligesom en varm tak skal lyde til de enheder og enkeltpersoner, der har muliggjort udsendelsen af enhedsafsnittene.

Århus 1979

G. Asmussen

INDHOLDSFORTEGNELSE.

	Side
1. FORORD: Beskrivelse af den militære traditionspleje i Vestre Landsdelskommandos område	IV
2. INDLEDNING: Traditioner	1
Oversigt over traditionsplejens midler med enkelte kommentarer	15
Om moral	22
Bemærkninger om heraldik	31
3. ENHEDERNE - hver for sig med egne sidetal	77
Kommentarer	78
Vestre Landsdelskommando	
Regionerne	
Jyske Divisionskommando	
Brigaderne	
Kongens Jyske Fodregiment	
Dronningens Livregiment	
Prinsens Livregiment	
Fynske Livregiment	
Slesvigske Fodregiment	
Jægerkorpset	
Jyske Dragonregiment	
Nørrejyske Artilleriregiment	
Sønderjyske Artilleriregiment og Hærens Ildstøtteskole	
Jyske Luftværnsregiment	
Jyske Ingeniørregiment	
Jyske Telegrafregiment	
Jyske Trænregiment	
Hærens Materielkommando	
Nordjyske Parkområde	
Sydjyske Parkområde	
Infanteriets Befalingsmandsskole og Sønderborg Garnison	
Forsyningstroppernes Befalingsmandsskoler og Søgårdlejren	
Oksbøllejrens Kommandantskab	
Borrislejrens Kommandantskab	

FORFATTERNES NAVNE

er, med en enkelt undtagelse, ikke anført. Ved mange regimenter m.fl. har der været et indgående samarbejde mellem flere bidragsydere.

Redaktørens "ombrydning" til den fælles form kan have tilsløret mange forfatterskabers væsen. De enkelte enheders behandling står derfor som REGIMENTERNES værk under redaktørens tilrettelæggelse.

Det bør dog erindres, at afdøde

Oberst P.E. Frederiksen, Kongens Jyske Fodregiment lagde for med et inspireret og grundigt arbejde, der tjente som model for alle. Hans tanker og forslag bidrog meget til værkets hele udformning.

BILLEDMATERIALET

har Vestre Landsdelskommando søgt at begrænse til noget overkommeligt. Ved et samarbejde har regimenterne derfor valgt motiver, som de selv fandt særligt karakteristiske for egne forhold - men det samlede billedmateriale dækker i virkeligheden, hvad der gælder for alle i større eller mindre grad som udtryk for traditionspleje.

SKÆRINGSDATO

Ligesom det var tilfældet for afhandlingen om DOMICILER gælder det for TRADITIONER, at skæringsdatoen er lidt flydende.

Som trøst taler, at emnerne ikke handler om fremtid, og kun beskedent om øjeblikket, men mest taler om pleje af minder og det stadigt bestående.

Som følge heraf blev det også af opgavestiller og opgaveløser besluttet at beskrive "regimenter", der netop var lagt sammen, selvstændigt ud fra betragtningen, at skæbnens mølle stadig drejer. En dag er der f.eks. sikkert igen brug for et selvstændigt luftværnsregiment - o.s.v. Dette er ganske i overensstemmelse med General-løjtnant E. Møllers direktiv af 1 NOV 1951 ved udførelsen af dette års hærlov, hvorefter de gamle "regimenter", der ikke kunne tages i aktiv tjeneste som sådan på tidspunktet, blev holdt levende i erindringen ved at blive givet i pleje hos de tjenestegørende.

SIDETAL

Regimenternes selvstændige sidetal er valgt for at gøre det muligt for det enkelte regiment at få leveret sit eget bidrag til internt brug.

F O R O R D

BESKRIVELSE

AF DEN MILITÆRE TRADITIONSPLEJE I VESTRE LANDSDELSKOMMANDOS OMRÅDE.

Nærværende beskrivelse er udarbejdet i nøje samarbejde med de omhandlede regimenter og garnisoner.

Den er udtryk for opfattelsen og stedet på nuværende tidspunkt (1972/73) og omfatter kun spredt omtale af tidligere tidspunkters stillingtagen.

Den er udarbejdet således, at det skulle være muligt at drage sammenligning mellem enhederne, hvorved deres mere karakteristiske forhold skulle træde frem som et bidrag til opfattelsen af deres "personlighed" - grundlaget for pleje af korpsånden.

Tillige skulle det være muligt at hente indbyrdes inspiration til pleje af tradition og andre, dermed beslægtede moralunderbyggende faktorer.

Den indledende del behandler

Tradition og traditionspleje

i bred almindelighed, afsluttet med en "standard-inddeling" af emnerne med kommentarer.

Det har med udformningen været hensigten, at den skulle kunne være en vejledning for den unge officer og herved tjene som støtte for den ældres bestræbelser, idet han heri - forhåbentlig - vil finde udtryk for sine egne tanker. Den skulle desuden være så godt underbygget - uanset tonen, den er skrevet i - at den skulle kunne bruges som et argumentationsmateriale i saglig forhandling med myndigheder.

Da hovedemnet - TRADITION - imidlertid må kunne ses i sin rette ramme - nemlig som en afgrænset, omend vigtig del af begrebet MORAL, er det efterfulgt af en redegørelse for moralbegrebet. Denne redegørelse er søgt fremstillet som en kommenteret ramme om begrebet, således at det skulle fremgå, hvor traditionsplejen kommer ind i moraldannelsen. Desuden er det ved kommentarer forsøgt at gøre moralbegrebet let fatteligt - også hvad angår omgangen dermed i den daglige tjeneste.

Da de heraldiske våben spiller så stor en rolle, som identitetsmærke for hærens enheder, er der gjort rede for baggrunden herfor.

Herefter følger

Beretningen om de enkelte enheder

i hver sit afsnit, og hovedsagelig skrevet af dem selv. Standardinddelingen er i almindelighed benyttet.

--- 000 ---

Ethvert nøjere historisk studium af hærens liv vil føre til den slutning, at de i dag eksisterende regimente er naturligt forpligtede til at våge over og at pleje traditionerne for alle de repræsentative dele af hærens gamle regimente, som de i dag er sammensat af. Da traditionspleje således ikke kommer udenom den militære afstammingslære, og da denne er meget mangelfuldt behandlet indtil nu, ville det være ønskeligt at vedlægge en oversigt - så godt det nu kan lade sig gøre!

Da en sådan oversigt imidlertid er en nødvendighed ved det andet arbejde, som jeg har forestået - om DOMICILERNE - og da der ved dette kræves endnu flere oplysninger, så må der her henvises til DOMICILER, 2.AFDELING, hvad angår afstamningen.

Ved kundgørelser 1951 fastsattes hvilke af de nærmest foregående enheder, regimenterne skulle have ansvaret for. Et er imidlertid kundgørelsers formelle tekst - befaling -, et andet er hvad historien viser, at de faktisk er mundet ud i på grund af foreliggende muligheder, misforståelser o.s.v.

Hvert enkelt infanteriregiment må således selv søge i egne bøger for at finde, hvorledes den faktiske fordeling har fundet sted til regimentsbataljoner og lokalforsvarsbataljoner - om gamle enheder er slået sammen og gået op i en højere enhed - med 2 forfædre - eller endnu findes og plejes under det nuværende regiments ledelse og beskyttelse. Der kan ses fordele ved begge skæbner.

På denne baggrund er regimenternes sammensætning nævnt ved hjælp af de gamle bataljonsnumre - som også stadig lever i mangel en soldaterforenings navn - uden at der på nuværende tidspunkt er søgt fastslået, hvorledes sammensmeltningens processen er skredet frem i tiden 1951 til dato. Tilsvarende gælder for de øvrige våben.

R E S U M É .

Det RESUMÉ, der passende kunne stå efter teksterne, anføres her - dels som blikfang og dels som en slags programerklæring.

MORAL er den vigtigste enkeltfaktor i krigen.

KORPSÅND og TRADITIONSPLEJE er et meget vigtigt hjælpemiddel ved dannelse og opretholdelse af MORAL og kan ikke undværes.

Udøvelse af traditionspleje skal være INSPIRERET, da overdrivelse kan skade.

Kun det, der FORSTÅS, virker.

Udadtil opstår en vekselvirkning, som har stor betydning for samhørighedsfølelsen mellem FOLKET og dets VÆRN.

Udøvelsen er en ledelsesforpligtelse og ALLE officersrers sag.

T R A D I T I O N E R .

Kommandanten i Fredericia, Chefen f. Kongens Jyske Fodregiment, Oberst P.E. Frederiksen lægger om aftenen, 5 Juli 1972 MINDEKRANSEN ved "LANDSOLDATEN" medens to 1849-klædte vagtposter præsenterer gevær. Folk fra by og omegn har smykket stedet med utallige buketter, således som det er sket hvert år i et århundrede. TRADITION under flere forskellige synsvinkler! Den militære chef har altid betragtet det som en kær, tjenestelig pligt at hæge nænsomt om traditioners pleje.

T R A D I T I O N E R

Når Vestre Landsdelskommando har ønsket at registrere Regimenternes traditioner og deres pleje, ligger der i selve denne beslutning to væsentlige anskuelser:

- at traditionerne er værdifulde, og
- at dagens situation gør det ønskeligt at få noget skrevet ned om disses pleje (inden det er for sent?)

"Hærens Stolte Traditioner" er et udsagn, der i manges ører klinger hult - og dog har det sin berettigelse. Det er ikke længere siden end perioden efter 2. Verdenskrig, at man overalt i litteratur, som behandlede krigens erfaringer, fandt dette emne og dets betydning omtalt. Den herskende opfattelse satte sig spor i f.eks. regimenternes våbenmærker og genskabelsen af deres historiske navne - ikke mindst for at bringe orden i en rent spontant udvist trang til at hæge om enhedernes identitet.

Når disse udslag og denne erkendelse efterhånden ebbede noget ud - så meget, at VLK's ønsker om registrering blev naturlig - skyldes det nok den nye generations opvoksen og den indre sammenhæng, der består imellem "vilkår" og "behov".

I dårlige, i vanskelige, i anspændte tider føles på forskellig vis behov og trang, som langsomt fordunster, når vinden vender og blæser blidt og lunt. På samme måde svinder sansen for "at bevare", når situationen forstærker trangene og bestræbelserne efter fornyelse, opfindelse, "fremskridt" og "ny-orientering" - og det kan nok bekræftes, at dette har taget et stort opsving med atomkraften og raketrejsen til Månen.

Den unge generation har derfor ikke i de senere år haft et så udtalt behov for - og man har måske heller ikke orienteret den tilstrækkeligt om den styrke, der kan ligge i pleje af traditioner.

Det er imidlertid også et dansk træk, at man lever med sine traditioner - så at sige midt i dem - uden at bemærke dem. Ting er blot sådan og sådan - man gør blot sådan og sådan!

Samtidig kan man med nysgerrig interesse betragte udfoldelse af fremmede nationers traditioner, ja det sker, at en eller anden undrer sig over, at man ikke kender til noget lignende herhjemme - hvad man altså gør!

Begreber og gerninger, som har adresse til forestillingsverdenen og følelseslivet, forudsætter, som bekendt, en vis viden og orientering om det sprog, hvori man taler - for ellers bliver talen ikke forstået og derfor heller ikke godtaget.

En sådan orientering skal forsøges givet i det følgende, samt nogle praktiske råd og vejledninger.

Da traditionspleje er et virkemiddel til styrkelse af "Moral", er der som tillæg givet en omtale af dette begreb.

Begrebsorientering

Tradition stammer fra Latin.

Den latinske gloses grundbetydning omfatter blandt andet følgende:

Traditio = Overgivelse, overlevering.

Trado = At overgive som arv eller skik til efterkommere, at berette.

Heraf har betydningen ved brug udviklet sig til de to hovedretninger:

"Beretningen" og
"Sædvanen",

idet begge tjener som identifikation af den person eller korporation, som traditionen angår.

Tradition er noget praktisk, noget menneskeligt, og noget kulturelt kostbart, der er så væsentligt, at man kan sige, at et folk, der ikke har fælles traditioner, ikke er noget FOLK, men blot en samling mennesker.

Det er således i kraft af traditionerne, at Claus Eskildsen i sin tidligere berømte "Grænselære" kunne fastslå, hvortil det danske folks område gik, og hvor et nyt folk begyndte, ud fra måden at bygge huse på, at lave led i hegn, at skære træsko, holde fest o.s.v. (Se Note).

Med hensyn til betydningen: "Sædvane" er der dels tale om den, der stadig er levende og aktiv, fordi den har vist sig bæredygtig og udtryk for ens natur, og dels om mindelsen om den sædvane, der måske ikke længere har praktisk betydning i sig selv, men som har praktisk betydning med hensyn til bevidstheden om ens kulturkreds, ens afstamning, ens fortid - altså ens selverkendelse og dermed også ens egen selvopholdelsesdrift, - alt det, som "Grænselæren" netop er et eksempel på.

Betydningen: "Beretning" berører det historiske, det fortidige, men ikke den altomfattende "Historie" - nærmere kun den del, der identificerer en ved beretningen om ens gerninger og væsen - alt det, der med et mere populært udtryk kan kaldes: "det, man står for".

Det er end ikke nødvendigt, at tingen kan bevises som historisk korrekt. Det væsentlige er, at det udtrykker den sikre overbevisning, selv om denne er overleveret mundtligt.

Atter ser man dette føre til selverkendelse og selvopholdelsesdrift og i særdeleshed den for soldaten så vigtige følelse:

selv-forpligtelse.

Note: Seminarielærer i Tønder, Claus Eskildsen:
Dansk Grænselære. Udg. Grænseforeningen. Reitzels
Forlag. 1'Udg. 1936 - 5' Opl. 1943. 19.500 Ekspl.

Om "Beretning".

Det er på beretningens område, at udtrykket: "Hærens stolte traditioner" kommer ind. Undersøger man nemlig hærens enheders historie - og dette vil jo især sige deres krigshistorie - og husker man, at det især drejer sig om identificeringen af enhederne ved deres gerninger, så viser det sig meget hurtigt, at der er al mulig grund til at betegne dem som "stolte", og det i en sådan grad, at man må sige med en vis selvfølelse, at de har rangeret mellem de bedre i den kendte historie. Dette gælder også uanset, om man taler om de indfødte, nationale eller om de her uddannede og opdragne, hvervede tropper. Et af de talende eksempler herpå er den vægt, som de allierede lagde på vore troppers deltagelse i Den Spanske Arvefølgekrig, hvor de blev anset for at være solide og pålidelige i kamp og derfor værd at vente på og at anbringe på afgørende sted.

Ser man på tabslisterne, så viser det sig, at selv i vore slettest førte felttog er disse en borgen for, at både officerer og menige har levet op til dette omdømme - således som det med et andet "traditionelt" udtryk siges specielt om Jyden: "- han er stærk og sej."

De stolte traditioner er derfor et fuldt ud acceptabelt udtryk - selv i en tid, der hader svulstighed.

Som en særlig facet under betydningen: "beretning, overlevering" skal "afstamning" omtales.

Det er et "traditionelt" nordbo-træk at have slægtsfornemmelse.

Det er derfor naturligt, at regimenternes afstamning og alder indgår i det traditionelle billede af deres værdighed - man har således også set Kongerne tage hensyn her til ved nyordninger af hæren.

Den militære genealogi indgår derfor i traditionskredsen.

På den anden side kan alder ikke betragtes som et afgørende kriterium ved en ædel kappestrid om pladser i en rangforordning. En af hærens yngste enheder har således igennem to krige udstået og udholdt de største tab af samtlige deltagere.

Når der alligevel - på denne baggrund - tillægges alder en følelsesmæssig høj stjerne, skal det nok være fordi, man fornemmer, at kampværdien har været bestemmende for bevarelsen af enheder, når Kongerne så sig nødsaget til at reorganisere. Disse fornemmelser kan i det store og hele bekræftes, og denne facet af enhedernes traditioner er derfor også berettiget.

Med alder følger også oplevelser - og altså mere at berette om - traditioner.

Oplysninger om afstamning er tilgængelige i "DOMICILER", 2. AFDELING.

Om "Sædvane".

Hæren er imidlertid ikke skabt for at være et passivt instrument. Den er i fredstid snarere at betragte som en akkumulator af handling, der skal kunne udløses i krigstid.

Det vil derfor være nødvendigt at se nærmere på betydningen af handlings-elementet: "Sædvane". Det er tillige denne version af begrebet, der især kommer til at stå for skud, når tidens jag efter: "Handling, handling!" får en ivrig ungdom til kritisk eller hånende at råbe: "Bagstræb!" og "Vanedyr!". I journalistens overfladiske slang prises enhver ny gerning som: "Uhøjtidelig og ultraditionel!".

Det nytter imidlertid ikke - mennesket er virkelig en slags vanedyr, og det er næppe som følge af slendrian, men snarere på grund af erfaring.

Talrige ordsprog og lignende udsagn bekræfter dette - hvad mener man f.eks. om valgspøget på den gamle rytterestandard:

"Gammel vane bider bedst!"

Man skal dog gøre en lille, fin "subtil" skelnen imellem "vane" og "sædvane". Den ubevidste, hensigtsløse gentagelse er ikke nyttig, men kun menneskelig. I ordet: "sæd" ligger beslutningen, hensigten. Den skik, der skal gentages for skikkens skyld, har en bestemt værdi.

Det usikre menneske støtter sig til sædvanen - det kendte, indarbejdede.

Det praktiske menneske støtter sig til sædvanen - fortilløbet - for ikke at spille kostbar tid på unyttig stillingtagen til et kendt fænomen.

Den kendte, gnidningsfrie fungereren - sædvanen - sikrer imod forglemmelse. Eks.: Brug af den indarbejdede befalingsrecept.

I sædvanen søger man sikkerhed for sine beslutninger - "så kan det da ikke gå helt galt!"

Endog store beslutninger, som det er vanskeligt at tage, fordi de er ansvarsmæssigt belastende, kan søge støtte i sædvanemæssige forhold - en anerkendt etik, eller måske et tidligere, lignende tilfælde lykkelige udgang, eller måske er det en forgængers tilsvarende belastning og stål-satte sind, der så at sige skaber fællesskab på tværs af tidens kløft.

Eks.: På mange engelske krigsskibe fandtes, i alt fald tidligere, skibets navne-forfaders efterladte "relikvier" netop i den vagthavende officers kahyt, for at han kunne have dem for øje og præges deraf.

Sædvanen har også sin andel i fremskridt. Det er ud fra det kendte, sikre stade, at man vover de nye spring, hvis resultat måske til sin tid bliver en ny sædvane. Fra det kendte slutter man ud i det ukendte. Hvor mange opfindelser er overhovedet begået helt ud i det blå?

Man kan naturligvis også komme til at stikke for dybt i sædvanen, således at udfoldelse og udvikling til noget bedre hemmes.

Man må imidlertid i så fald slutte, at det er "den bundne", der af natur ikke er driftig eller dristig nok, eller at han er hemmet mod aktivitet (doven?). Vanen kan derimod ikke selv bære skylden, hvis det da ellers har været en god sædvane på det hidtidige udviklingsstade.

Det nævnte må være tilstrækkeligt til, at vi kan fastslå:

- at sædvaner ikke er menneskets fjende, og
- at de ikke er en modsætning til fremskridt, men
- at de er et naturligt udslag af livsudfoldelse, samt
- at sædvanen ved sin karakter kan tjene som identifikation af den, som har den, og
- at den derfor kan tjene som tegn på fællesskab.

De sædvaner, der er af en sådan betydning, at de understreger dette fællesskabs-præg, og som vi kalder: traditioner, har derfor naturligt stor betydning for styrkelsen af samhørighedsfølelsen - og jo mere krævende tilværelsen for den pågældende kreds er, desto større betydning har de - f.eks. hvis det ligefrem kan gå på livet løs.

Sammenfatning.

Sammenholder vi de to betydninger: "Beretning" og "Sædvane", vil vi se - således som det i begyndelsen blev sagt med andre ord - at den fælles virkning er en frugtbar og forpligtende understregning af identitet og samhørighed:

"Hvem er jeg og hvilke er mine fæller?
Hvad har vi hidtil duet til, og hvilket
omdømme bør vi kunnet leve op til?"

Virksomheden skulle altså være af moralsk afstivende karakter og skulle medvirke til at skabe det, som vi kalder:

K O R P S   Å   N D.

Forudsætningen er blot, at man kender "Beretningen" og erkender "Sædvanen" således, at man er i stand til over for sig selv at besvare disse spørgsmål.

At benytte og at vedligeholde traditioner - hvilket vil sige, at de lever - og at vedligeholde forståelsen og levendegørelsen af deres indhold kalder vi: at pleje dem.

Fælles for al tradition er, at den oprindeligt har hvilet på et rent praktisk grundlag. Det er plejen, der holder denne fornuft i levende og - helst - smittende erindring. Det er dekadence, der kan forlene "tradition" med et pjanket udseende.

I denne forbindelse må man imidlertid ikke glemme masse-menneskets trang til, ved et uskyldigt "frimureri" at skaffe sig en slags symbol for fællesskab - nogle sædvane-mæssige narrestreger, som er ment som pjank, men som er bestemt til at demonstrere overfor medlemmerne af kredsen, såvel som for tilskuerne, at man hører sammen, står last og brast og lever efter regelen: "Een for alle og alle for een!"

Selv om en sådan tradition måske hører til de mindre "ædle" er dens formål i og for sig ædelt nok.

Som nævnt i indledningen svinger behov og nyttevirkning med livets medgang og modgang, men ligesom præsten ikke kan indstille sin virksomhed i velfærdstider, kan man heller ikke gøre dette m.h.t. traditionsplejen, for hvad der glemmes, mistes.

Man skal blot være varsom og undgå at overdimensionere, således at modstand vækkes og bliver stærkere end forståelsen.

Sproget.

En provst, der fra sit arbejde som leder af den civile tjenestetidsundervisning kendte både Hæren og Kirken og både som institutioner og som mennesker i flok, pegede under en diskussion om traditioner på det fælles træk, at man, for at få de mange og meget forskelligt udstyrede mennesker i tale, erfaringsmæssigt var nødt til at benytte symbolsprog og billedtale. Derfor havde kirkerne i gammel tid deres kalkmalerier og deres ceremonier, og mange traditionsskikke i hæren tjente det samme formål - vel at mærke hvis man vidste, hvad de betød og at de ikke bare var til fornøjelse for nogle af officererne.

Medens symbolsproget er let forståeligt, når der er tale om "Beretningen", må man, for at forstå dette m.h.t. "Sædvanen", gøre sig dennes udvikling klar. Først da vil den, som Claus Eskildsens grænselære, tale til os.

Sædvaner gennemløber et naturligt livsløb: Skabelse, nedslidning, udslettelse, der passende kan inddeles i 4 stadier:

- Stadium 1: En praktisk sædvane, en gerning med praktisk, evt. reglementarisk formål, en ceremoniel vedtægt.
- Stadium 2: Den praktiske baggrund ikke længere strengt fornøden, men gerningen eller holdningen bibeholdt som mindelse - enten af sædvane eller til ceremonielt formål.
- Stadium 3: Baggrund for gerning eller holdning almindeligvis glemt. Gøres eller menes ubevidst som et rudiment.
- Stadium 4: Glemt. Gøres eller menes ikke mere. Er dog givtigt grundlag for studium af slægtens væsen, da den tidligere sædvane jo var et billede af dette væsen.

Det er naturligvis først et stykke inde i stadium 1, at tingen er blevet til "Tradition".

I denne forbindelse bør udtrykket: "at være traditions-skabende" omtales.

Man kan efter definitionen ikke forud bestemme sig til at være dette. Man kan derimod være af en sådan natur, at noget af det, som man sætter i værk, bliver hængende - bliver tradition.

Om det: at ville producere "tradition", skal gives en advarende, fransk anekdote, fortalt af en general Forrestier, Perpignan.

"En amerikansk kommission havde mod slutningen af krigen 1940/45 skullet undersøge, hvorfra de engelske infanteriregimenters sejhed overfor strabadser stammede. Man fandt, at den i stor udstrækning skyldtes den engelske dyrkelse af traditioner, hvilket man mente, omfattede sådan noget som at gå med skoleslips, at have særlige tabuer og særlige tilladelser.

Dette agtedes forsøgt, hvorfor man begyndte at forbyde betrædelse af visse græsplæner på et kendt officersakademi. I skolebefaling blev disse tabuer befaleet og afsluttet med:

"This tradition will start wednesday next!".

Eksemplet, der er gallisk humor på angelsaksisk bekostning, skulle altså kun tjene som advarsel.

Som et eksempel på det ovenfor beskrevne skal nævnes en meget beskeden lille ting fra tøjet, vi går i: Spidsen på ærmeopslaget på den grønne uniformstrøje.

Da krigen med England 1807 - 14 gjorde import af guld- og sølvtræsser vanskelig, ændrede Kong Frederik VI d. 1 AUG 1812 distinktionerne, hvorved bl.a. stabsofficerer fik vinkler på ærmet.

Da det pinte den kongelige smagssans at se den hidtidige tværgående overkant af ærmeopslaget under den kække sparre, lod han samtidig opslaget på samtlige uniformer få en konform spids.

Siden har danske uniformstrøjer haft denne spids - men da representanten for uniformskommissionen rejste riget rundt med forslagene til vor nuværende grønne uniform for at forelægge dem for officererne, kendte han intet til, hvorfor denne spids fandtes på et af forslagene. Spidsen, der under krigen med England var i 1', og ved næste uniformskifte i 2' stadium, var nu nået til grænsen mellem 3' og 4'.

Hvorfor opslaget overhovedet eksisterede, vidste han heller ikke. - Udviklingen var nemlig længere.

Da soldaten blev uniformeret, fik han meget lange ærmer, således at de kunne dække hans fingre i koldt vejr - i stedet for handsker!

Når våbnet skulle betjenes, knappedes ærmet op på knapper rundt om underarmen - opslaget.

Knaphullernes foring blev, som alle andre knaphullers, en del af afmærkningen med regimentets farve.

Det sidste af disse knaphuller sidder i dag på Garderens blå dobbeltradede (3' stadium).

Det er ganske vist blevet en ny tradition, at man vil bilde folk ind, at en kongelig person indførte dette stykke sølvbroderi for at hindre, at Garderen tørrede sin dryppende næse i ærmet - men denne traditionsskrøne opstod først, da knaphullet var kommet i 3' stadium.

Det var et punkt i den samme befaling, som bestemte spidsen på opslaget, der udtrykkeligt fastholdt dette ene knaphul:
- "dog uden knap!" (De to andre sidder på kraven - med knap).

At opslaget dog alligevel er opslidset med knap, skyldes en anden, net, praktisk og billig udvikling i forbindelse med, at det gamle "handske-surrogat" var uheldigt for "Grenaderer".

Vort opslag er altså - efter forskellige udviklingstrin - et kombineret Musketer-Grenader-opslag i sidste del af 3' stadium. Den grønne uniform - som der ikke er krigsmæssigt behov for - har vi fået for dog at bevare et uni-formt udseende af "alle os i hæren"!

At fastholde de traditionelle udviklingslinier ved en nyskabelse af uniformen, er "Pleje" af "Tradition" - i modsætning til at holde spørgekampagne om, hvor mange der synes om hvad, med forslag fra mode-designere (= tegnere!). Sådan noget kaldte Sofus Bauditz in sin "Krøniker fra Garnisonsbyen" (Aarhus) for: "Inkonsekvensens Konsekvens!"

Dette var et beskedent emne, men måske netop derfor ganske illustrerende. Og hvad sagde dette formsprog så til os?

- at den menneskelige trang til ikke at kaste det tilvante over bord i vort tøj har bevaret små tegn på sammenhæng igennem lo generationer, små tegn på landsfaderlig sparsommelighed, der dog ikke ville undlade at tage hensyn til det pyntelige, tegn på praktisk hensyntagen til soldatens vilkår under kampen, fordi tøjet var vor krigsdragt - den, vore fædre havde kæmpet i - den der fortalte ven og fjende, at her var en dansk soldat. Opslaget varmede Jens'es fingre natten før slaget ved Lund.

Eks. fra dagens arbejdsmark:

En skydelærer var ved at blive desperat over sikkerhedsfor-glemmelser under skydning med kampvognskanon. Han befalede: "Den tårnkommandør, der glemmer at rejse flaget inden skudkommando, skal give en kasse øl!". Skydelæreren er væk, mand-skabet hjemsendt og kampvognene udskiftede, men sergenterne våger meget nøje over betalingen, der sjældent er nødvendig mere.

Traditionsbærere

Uanset at ethvert organisationstrin er beheftet med traditionelt væsen, har hærens udviklingshistorie og enhedernes skiftende taktiske betydning bestemt hvilke enhedsstørrelser, der må betegnes som de egentlige bærere af tradition. Dagens organisation og administration kræver imidlertid, at regimentet påtager sig ansvaret for at danne en ramme om dette - ikke ved at "tiltage sig", men ved at beskytte og begunstige.

Ved siden heraf kommer skoler, brigader, division, detachement, lejr og lignende. I det følgende bruges fællesbetegnelsen:

"Regiment".

De berørte kredse. Karakteristika.

Det symbolsprog og den påvirkning, som der er brug for, må afpasses efter forudsætningerne i de forskellige kredse indenfor regimentet. Det vil sikkert være lønnende at stille nogle karakteristiske - og velkendte - egenskaber op overfor hinanden m.h.t. yderpunkterne: mandskab og officerer.

Der er som bekendt stor forskel på reaktioner hos enkeltpersoner og personer i flok. Vort problem vedrører mere det sidste end det første. Ved betegnelsen: "Soldaten" tænkes der i det følgende på soldater i flok, i gruppe, i geled.

Soldaten.

De menige, hvis kundskaber og andre forudsætninger er meget uensartede, byder på sine problemer.

"Soldaten" kommer hovedkulds ind i den militære maskine, men kan dog hele tiden se lys forude i form af hjemsendelsesdatoen.

Han opretholder hele tiden en snæver kontakt med sine vidt forskellige, civile kredse - ja undertiden snævrere end med det militære tilhørssted - hvilket i denne forbindelse er meget uheldigt.

Problemet må her gribes an helt fra grunden og i et meget let-tilgængeligt sprog.

Det gamle Rom's lære: at "folket skal have brød og skuespil", er nok ikke helt af vejen i denne forbindelse.

Eks.: Ved samlet optræden - parader, mindehøjtid o.l. - må man lægge alt til rette således, at der sker noget, som man kan tage del i eller opleve (skuespil), og at man løbende får en - selv nok så kort - forklaring på, hvorfor dette og hint sker (brødet).

Geledet irriteres let.

Eks. 1.: Et kompagni møder for tidligt op. Man står og glor og bliver træt i knæene. Chefen afbøder ikke den uheldige tidsberegning ved at underholde sine folk - f.eks. ved at fortælle om, hvad der skal ske og hvorfor.

I stedet for at blive "varmet op" bliver man "kølet af". Eks. 2.: Der præsenteres ustandselig gevær og afleveres eller honoreres - men ellers deltager soldaten ikke meget i forestillingen.

Han bliver mere og mere sur og honnøren bliver ham mere og mere tåbelig.

Man kunne tilrettelægge det således, at antallet af præsentergreb blev indskrænket til det, der føles naturligt ved lejligheden, og at de honnøraflæggelser, som finder sted, af alle føles som værende virkeligt på sin plads.

Soldaten har sjældent forkundskaber, som gør det muligt for ham at forstå baggrunden for den traditionsplejende påvirkning.

Alt skal derfor forklares jævnt og ligetil. Det er som at skulle lære ham et nyt sprog.

Soldaten har megen modvilje imod at blive belært på sådanne områder, især med "løftet pegefinger" - men vil gerne oplyses - og allerhelst, at man "betror" sig til ham.

Han møder ikke med større respekt, endsige følelse for de "relikvier", som opbevares i officerernes område, og hvis baggrund han ikke kender og derfor heller ikke forstår.

Hvis han derimod delagtiggøres - får forevist og forklaret på rette måde (som netop omtalt) - rangerer tingene måske højere i hans omdømme ved at blive opbevaret på et passende smukt sted, for der er mærkelig nok mere følelse for dette, end man vil være ved.

Man har i sådanne tilfælde endog hørt personellet prale med dets regiments særlige ejendele.

Dette sidste er ganske på linie med, at fjerne og høje foresatte ikke vækker interesse og respekt, når de beskædent og uden at ville volde besvær viser sig. Man ønsker, for at yde respekt, at der også vises en selv respekt ved, at man får vedkommende ordentligt fremstillet og hører ham sige nogle få fornuftige ord direkte til sig og så måske bagefter har lejlighed til ganske små kontaktpunkter.

Så bliver soldatens foresatte HANS foresatte - ganske uanset enkelte "flotte" og "raske" kommentarer.

Også denne sag har jo betydning.

Soldatergeledet er på den anden side taknemmeligt for lidt. Det virker mere ligetil, letfængeligt og "primitivt" end de enkelte individer, der står i geledet. Forudsætningen er, at det er geledet, der spilles op til, og at det kan mærke det.

Skal soldaten deltage i noget, der skal virke "flot", skal det til gengæld være virkelig flot, så det bliver opfattet.

Han skal gerne derved have lejlighed til at "se sig selv" (den ene del se den anden) således, at der kan blive talt om det "på stuen". Eller han skal på andre kunne mærke, at det er vellykket.

I overensstemmelse med det ovenfor nævnte bør man altså snarere udnytte de situationer, der opstår, end at arrangere påvirkning selv, - og gør man det, fordi der må gøres et forsøg, må man varsomt tildække sporene under antagelige påskud.

Megen påvirkning kan man liste ind gennem udsmykning af områder, lokaler og korridorer med tekster, billeder og genstande - og bedst, hvis det lykkes at vække nysgerrighed og spørgelyst.

Og endelig!

Det omtalte må ikke være nogle få officerers værk, for så bliver det udnævnt til at være "kæphest" - men korpsset må i denne sag reagere som korps - regimentets "ånd og tone".

I så fald virker det, som det skal.

Hvis man - vel afbalanceret - således tager hensyn til soldatens særlige betingelser for at medvirke, kan man langsomt stigende inden hjemsendelsen opnå at give ham den, sammenhold styrkende, påvirkning, som ikke kan undværes, og som han også skal tage med sig i soldaterforæningslivet bagefter - det foreningsliv, der har så helt uoverskuelig betydning for alt forsvar i det demokratisk styrede land.

Officeren.

Som modsætning til de værnepligtige står det faste officerskorps, for hvilket der gælder helt andre vilkår. Det er i egentligste forstand "Hærens hårde kerne", hvilket er udtrykt på mange måder - hvoraf det bekendte slogan: "Der gives ikke dårlige soldater, men kun dårlige officerer!", vist er tilstrækkeligt illustrerende - uanset den nok noget vel dristige påstand.

Officeren er hærens med hud og hår. Almindeligvis har han i højere grad søgt denne livsgerning som en "Opgave" end blot og bart som et "Erhverv". Enkelte ser endog et "Kald" i soldatergerningen.

Hertil kommer, at officererne indenfor vort emne både virker som "Korps" og som "Enkeltperson". Det er jo netop officererne, der skal fremelske den holdning hos personellet, som er baggrunden for vort emne, samtidig med at de selv skal leve op til den og være dens love underkastede.

Officerskorpset bærer ansvarets fulde byrde, det står altid alene og er altid udsat for kritik - også uberettiget kritik, der burde have en anden adresse - men skal overlegent tage dette med i gerningen. Korpsset og den enkelte har derfor brug for al den åndelige støtte til gerningens rette udførelse, som kan gives det.

Officeren møder dog ikke uforberedt til gerningen. Den enkeltes kundskaber tillader fuldt ud den påvirkning, der her er tale om. Kundskaberne er mangesidede og forskelligt fordelt, men officersskolens uddannelse dækker et bredt fællesområde, der netop har med vor sag at gøre. Kundskabsmængden, den meget brede, folkelige kontakt og det praktiske håndlag giver tillige mulighed for en rolig, afbalanceret overlegenhed og nøgternhed, hvis det er parret med en god etik.

Og dette er netop "Sagen".

Historisk set har officerskorpset arvet Ridderskabets moralkodex. Da Adelen ophørte med at blive brugt som officerskorpsets grundstamme, fortsatte dennes strenge moral i det borgerliggjorte korps.

Det fornemste træk i denne kodex for Kongens "Mænd" har altid været:

pligt troskab ud over selvet

og det har almindeligvis også været kendetegnende for korpsset - også efter at det egentlige kongestyre blev afskaffet. Men at opretholde en sådan tradition sker ikke uden indgående pleje.

Fordi placeringen er som nævnt, må officererne opdrage sine egne, og derfor hænger der ubevidst langt mere traditionel norm og trobekendelse ved officersgerningen, end det er tilfældet i de fleste andre samfundskredse. Og det er ikke nødvendigvis "sagligt" og "tørt".

Endnu for få år siden fandtes der et utal af historier, fortalt af officerer til officerer om officerer. De var venligt drillende uden at være ondskabsfulde - og de havde den alvorligt mente mission, at minde - især yngre - kammerater om, hvorledes man ikke skulle bære sig ad for at "komme i himlen" - fastholdt i erindringen ved historiens barokke form, som også opfordrede til viderefortælling.

Det var traditions-påvirkning af særlig, men også effektiv karakter.

Efterhånden som borgerens velfærd mere og mere er blevet bestemt ved, at hans representant i form af fagforening o.l. har udøvet tryk på myndighederne, har officerskorpset også set sig nødsaget til at antage denne form for "forhandling" - hvilket er imod dets natur.

Dette har vel nok fremkaldt en vis usikkerhed med hensyn til etikken, og - set på baggrund af korpsets bestemmelse - derfor også nu øget behovet for understøttelse af denne.

I hver ny tilgang til korpset kommer der unge, som er prægede af samfundets øjeblikkelige strømninger. Disse er for tiden noget mere kendetegnede ved hensynet til "Ego'et" end til "Sagen" - og det er denne jo ikke særlig godt tjent med.

Der findes også nu blandt de ældre enkelte, der mener, at de kan se bort fra den opdragende virksomhed og at undlade at deltage i den - "Det må den enkelte virkelig selv om!"

En sådan, passiv holdning er ikke fyldestgørende - uanset den enkelte persons håndværksmæssige og "faglige" dygtighed.

Officerskorpset må nødvendigvis slibe sine egne til - og i tider som disse i øget grad - for andre gør det ikke eller sliber det ned. Og det må være efter den mere tidløse, stedsevarende og naturbestemte kodex, som derfor i høj grad vil være "traditionel".

Og man kan gribe til alle midler, store som små, som er antydede i det foregående. Da officerer udvikles til en slags personligheder, vil midlerne være - som det så smukt hedder - individuelle for den enkelte. Men det vil stadig være de ældre, traditionsbevidstes lykkelige erfaring, at der af en eller anden mærkelig grund ikke skal så forfærdelig meget til for at få hjertet til at fænge hos unge, nytilgåede officerer, når de først kommer ind i atmosfæren.

Arnestederne er hovedsagelig to - der hvor officererne samles:

- tilsagt: Parolesalen og
- frivilligt: Messen.

Alle andre steder er "arbejdssteder", hvor håndværket vil være det fremherskende, men hvor virksomheden skal føres videre og vise sig at være befordrende.

For messen gælder specielt, at der bør hægges om den som arnested for regimentets ånd og tone, således at man gerne samles her. Der må især gøres meget for, at de, der i denne forbindelse gerne skulle være de inspirerende - de ældre - kommer med glæde.

Dette støder på virkningen af bilismen. Bilen gør det let at forlade kasernen, at bo langt fra kasernen og at føre de private interesser helt bort i andre baner.

Myndighederne har desværre draget de forkerte konsekvenser heraf, idet de har indskrænket støtten til messelivet i tuit med den svindende "trang", i stedet for, som på så mange områder i det civile liv, at lokke til øget udfoldelse af det, der er ønskeligt - som f.eks. når staten ønsker at lokke til opsparing ved skattemæssige begunstigelser.

Når man ellers gør sig så store anstrengelser for at befordre "Kommunikation", er det uheldigt, at man glemmer, at messen nok er den ældste institution, der har virket som samarbejds- og kommunikationscenter og som, indtil reduktionen, tillige som sådant har været den mest effektive tjener af sit firma i vort samfund.

Retfærdigvis skal det siges, at misforståelser af misforstået brug af messen har kunnet medvirke til generelle beslutninger om indskrænkning. Der vil altid bestå en fare for, at myndigheder anvender generelle ordninger, hvor specielle eller individuelle påtaler havde været bedre. Derfor har det også altid været klogt - og en god tradition - at stå vagt om messen.

Messens virkemiddel er ikke den dystre alvor - tvært imod er det hyggen og munterheden, der, som bekendt, lettere forener end meget andet. I messens hygge afføder bitre, omend vejledende sandheder, serveret i et sofabjørne, lettere forståelse end noget andet sted.

Munterhed, fest, foreningsliv og udsmykning med regimentets relikvier - og frem for alt dets sønners gaver - underbygger og bekræfter sammenholdet.

Det er ofte i messen, at de omtalte små pjankede broderskabsregler virker.

Eks.: Et berømt rytterregiment skulle ved overgang til panser skifte garnison. Da hærens chef i den nye messe holdt indflytningstale til officerskorpset - stående midt i kredsen med et af de nyanskaffede sølvbægre i hånden - drejede han uafsladeligt sit bæger mellem fingrene under sin tale. Trods de smukke ord hængte imidlertid samtlige øjne ved bægeret. Mange indrømmede bagefter, at de var så tryllebundne af håndbevægelserne, at de spændt ventede på at se, hvorledes Generalen ville holde bægeret, når han til slut ville drikke for regimentet.

Det blev med pegefingern på spidsen af bægerets våbenskjold.

Dette blev taget som den nye messes eneste anstændige og anerkendte måde at holde regimentets sølvbægre på - hvorom alle unge belæres, også 20 år efter! (Bøden for overtrædelse går til mere sammenhold).

Parolesalen er i modsætning hertil stedet for de generelle, manende og højtidelige udfoldelser - også m.h.t. traditionspleje.

Kort og godt: Regimentet står og falder med, at officerskorpset holder sammen, følger en parole og holder en kodex i hævd.

Dets natur gør en vel afbalanceret traditionspleje til både en dyd og en glæde.

Den store, svenske revusanger: Rolf, sang engang:

"Där står kvinnor bak om allt."

En berømt hærfører - vist nok Napoleon - skal have sagt:

"En gift soldat er en halv soldat."

Af disse to sandheder kan uddrages den lære, at man må se at få sig en rigtig soldaterkone. Hun er ikke alene guld værd ved at passe på lønnen - men tillige ved at støtte sin halve mand i hans tjeneste ved forståelse for denne - ikke jalousi - og ved at holde sammen på hans kammerater. For hendes soldatertilværelse vil traditionslivet erfaringsmæssigt være berigende og give hende mere andel og medleven i sin mands arbejde, end mangan civil hustru har - inclusive den sekretær, der giftede sig med direktøren - MEN, naturligvis, overgået af landbokonen. Om dette kan der selvfølgelig siges meget, men det allervigtigste er sagt.

--- oo0oo ---

De øvrige

Dette var regimentets to ydergrupper. Ud over disse er der flere kredse og kombinationer, der bør inddrages i traditionsplejen - og nogle af disse blandt andet på grund af den tilbagevirkende proces, der opstår.

De vil kræve deres særlige hensyntagen - men når der her er peget på så mange, undertiden ligefrem modsatrettede forhold, vil opmærksomheden formentlig være så alarmeret, at enhver let vil kunne bedømme sine vilkår for succes i en foreliggende situation.

Selv om mange foretagender herved er "Chefs-sager" (ikke nødvendigvis regimentschefen), så udebliver den ønskelige virkning, hvis ikke alle efter evne er enhedens ambassadører og trækker samme vej.

I alt omfatter forholdet følgende hovedkredse:

- A. Regimentet i sin helhed.
- B. Hovedsagelig regimentets mandskabsstyrker, værnepligtige/hvervede.
- C. Regimentets kadrer.
- D. Regimentets officerskorps.
- E. Regimentets gamle soldater.
- F. Regimentets "venner" blandt de civile medborgere.
- G. Garnisonens borgerskab i sin helhed.

Øversigt over traditionsplejens midler
med enkelte kommentarer.

Indledning

Da pleje i vid udstrækning er en inspirationssag, der yderligere må præges af den lokale- såvel som våbenartens mentalitet og væsen, kan der ikke gives regler - kun råd.

De militære er som regel "tilflyttere", hvorfor der i forbindelse med de civile kredse vil blive god brug for leve-regelen: - at stikke fingeren i jorden - og så videre. I en periode kan vilkårene hindre en bestemt traditions pleje. Den kan så "lægges i dvale", men på en sådan måde, at den atter kan tages frem, når det netop er den, der passer til en ny situation i det stadigt skiftende liv.

Til en vækstfremmende pleje hører der også en "lugning", f.eks. afskaffelse af nedarvede urimeligheder, "morsomheder"; der i virkeligheden ikke er morsomme o.s.v. Revisionen skal blot være positivt virkende således, at der er gevinst at spore. Det, at fjerne, skaffer ikke positivt bidrag.

Nytilgåede chefer og myndigheder, som ønsker at "rationalisere", bør tage med i overvejelserne, at det er de gamle soldater og de trofaste tjenere - civile såvel som militære - der ønsker at genkende det, som er deres eget regiment, deres egen vane, deres egne forestillinger - ikke den nyankomne, for hvem alt er nyt, og som han først skal lære at respektere eller holde af.

De rationelle ideer er derfor kun rationelle på traditions- og korpsåndsområdet, hvis de understøtter følelsen af den blivende identitet og den skabte kærlighed. Det er i de kredse, for hvem dette er "helligt", at de meningsdannere findes, som styrker regimentet. Ændringer ved chefsskifte er derfor ikke så meget: "friske pust" som "forstyrrelse" - rent bortset fra den tilrådelige forsigtighed, man bør vise som "ny kost".

I det følgende rangeres - så vidt muligt - alle normale udfoldelser i grupper i en samlet oversigt: Standardinddelingen.

Formålet hermed er:

- at få en oversigt over emnerne og derved en overskuelig huskeseddel, samt
- at få en slags fælles "Indholdsfortegnelse", der vil kunne bruges som referencemiddel ved drøftelse med andre enheder.

Regimenternes oversigter over deres traditionsforhold, der kan betragtes som foreløbige, er hovedsagelig rangerede efter denne fortegnelse.

Herved opnås:

- at det er muligt at sammenligne egne med andres forhold - hvilket foruden den kulturelle interesse eventuelt kan tjene som inspiration, og
- at man kan vide, hvor man kan søge råd hos en erfaren mand på et område, hvor man selv er kørt fast.

Til fortegnelsens punkter er der knyttet nogle kommentarer, hvor erfaring antyder, at det kan være nyttigt.

Der er rig anledning til "bedre-viden", både for undertegnede skribent og for læserne.
Ingen behøver at holde sig tilbage.

Standardinddelingen

PRESENTATION

- I Regimentets navn og stambataljon efter hærordning fra før 1951.
De gamle bataljoner, som regimentet har ansvaret for efter hærlov 1951.
Eventuelt forklaring på navne.
- II Regimentets heraldiske våben. Beskrivelse.
Tilsvarende for øvrige bataljoner.
Tilsvarende m.h.t. "Valgsprog", hvis disse ikke er angivet på våbnet. Kan altså være rent traditionsbestemt.
Tilsvarende m.h.t. FANE.
REG's våben er tilsyneladende det eneste, som man helt ud har overladt i RC's varetægt. Da der kun eksisterer to originalbilleder af det - 1 på Tøjhuset, 1 hos RC - bør det beskrives, således at andre kan lære den korrekte form at kende.
RC er, ene af alle, den myndighed, der bestemmer over våbnets brug. Materielintendanturen har ved kundgørelse fået pålagt at være den, hvem civile firmaer skal henvende sig til med tegning til godkendelse af rigtig udførelse, hvis de vil bringe det i offentlig handel.
Det er en forudsætning, at RC i forvejen har godkendt, at det overhovedet må bruges til det ønskede formål. De to myndigheders beføjelser står i hver sin skrivelse uden gensidig oplysning. Logisk sans må tages i anvendelse.
De heraldiske farver skal respekteres på samme måde som ~~helt~~ våbnet.
Slipsefabrikanter kan ikke lave regimentsslips med farverne, hvis RC ikke vil godkende det (underforstået: forbinde farverne med REG navn). Intet firma kan få koncession af nogen anden end RC.
Det er fornødent, at man respekterer det heraldiske krav om rigtig angivelse og at man hæger om dette symbol på regimentet.

III Det traditions-emne (evt. 2 - 3), som REG sætter højest; helst vil kendetegnes ved; føler sig mest forpligtet overfor.

Det er ikke uden betydning, at man tager standpunkt hertil, da dette må være det, som man vil sætte alt andet til side for at hæge om - og som tillige er den handling, der skal stå som regimentets kendetegn i gerning.

Detaljeret behandling findes i den hertil svarende rubrik.

IV TRADITIONER OG DERES PLEJE.

1. Mindesmærker, der vedr. REG eller garnison eller plejes af REG/GK.

Mindesmærker, der ikke bemærkes, minder ikke om noget andet end glemsel og utak.

Da mindesmærker kun opstilles, hvis der er grund til at mindes, er de altid nyttige, hvorfor personellets opmærksomhed bør henledes derpå under en interessevækkende form.

Venlig melding til den myndighed, der forvalter mindesmærket, om ens iagttagelser ved sidste brug virker undertiden overraskende. Man kan risikere at et offentligt stillet, derangeret mindesmærke ved næste parkomlægning bliver trukket frem på en hædersplads.

2. a. Større højtid med festlig udfoldelse, parade eller lignende, der har særlig betydning for REG, eller som behandler et væsentligt minde vedr. REG.

Det er ved sådan lejlighed, at man ikke bør sky indøvelse forud med forklaring til deltagerne om hvorfor, hvordan og hvorledes resultatet er, for at alle kan være overbeviste om, at optræden kommer til at svare til højtidens værdighed.

Da en sådan større udfoldelse ikke lykkes, hvis officererne ikke forstår at få den til at lykkes, er det desuden en god øvelse.

Det betaler sig at have en fiks og snarrådig officer frigjort som "Ceremonimester", der sørger for at alt glider nøjagtigt, som det skal - hvorfor han bevæger sig frit "med en hvid pind i munden".

Taler skal udtales "fra hjertet" - derfor ingen manuskript (med!).

b. Meningsfyldt festlighed eller anden militær udfoldelse af mindre omfang end ovenfor nævnt, "Runde Dage" o.l.

Ved sådanne lejligheder betaler det sig at hovedaktøren (CH?) leder alt personligt ved sine forklaringer og kommandoer, således at tidkrævende forberedelser er unødvendige. Befaling for start, udgangsposition eller lignende må dog være givet i klare detaljer (god øvelse for adjudanten, for det kræver forudseenhed og indlevelsessevne!). Det må tillige overvåges, at deltagere glider lige ind på plads i arrangementet uden ventetid eller omsvøb - se i øvrigt under omtalen af karakteristika for "soldaten".

3. Samling om folkelige eller nationale traditioner for at forbinde dem med REG's ånd og tone.
Et meget gunstigt led i kontaktvirksomhed med befolkningen. Lejligheden kan medføre særligt gode betingelser for traditionspleje på grund af den gensidige påvirkning.
4. Specielle "dage": (Forældredag, "Åbent hus", Soldaterforeningsdag, Sportsstævne), som er traditionsprægede eller udnyttes i den ånd.
Det betaler sig at have et fast rammeskema for sådanne dage. Det sparer tid, giver sikkerhed i udførelsen, og man undgår den menneskelige trang til at overgå sig selv - eller det modsatte, til stor fortrydelse for gæsterne. Det vigtigste er næsten, at der sker det, som gæsterne venter.
5. Kranse- eller blomstersmykning, foretaget af ENH i følge skik eller særligt påbud. Eventuelt at ENH er "modtager" (i forbindelse med en helt anden situation) ved en således vist venlighed.
Traditional deltagelse ved REG's representant i en civil, tilsvarende udfoldelse.
Det vigtigste led i blomsterlæggelse er ikke at blomsterne bliver lagt - men at det bliver set, at de lægges, og på en sådan måde, at det vækker nysgerrighed. Derfor gerne lidt "skuespil".
Om "melding" - se under 1. Mindesmærker.
6. "Manerer", særlige ceremonielle regler, betjeningsformer eller normer for optræden, der er karakteristiske for specielt REG eller dets våbenart.
Værdifuldt, hvis man ved hvorfor. Kan overdrives.
7. Foredragsvirksomhed - specielt i forbindelse med mindedage og især slagdage.
Gribes ofte uheldigt an, fordi det ikke drejer sig om en forelæsning i historie, strategi eller taktik, men derimod om en opildnende fortælling om, "hvordan man klarede sig".
Ofte givet som opgave til en ung officer - og ilde lidt af denne - men han skal jo snarest muligt efter at være ansat, lære at kunne tale om noget sådant og på en sådan måde, for ellers lærer han det næppe nogensinde.
Samtidig får han selv grundigt færtten af sit regiments fortid og krigerske tradition.
8. Ejendele af særlig betydning.
Husk! Fortegnelse med oplysning om oprindelse, forsikring samt bestemmelse om ejerforhold i tilfælde af regimentets opløsning, sammenlægning eller lignende forandring.

9. a. Museum eller tilsvarende samling med adgang for en udvidet kreds.
- b. Fremvisning, udstilling af eller fortælling om ting i REG's eje, der kommer ved, og som underbygger forståelse af eller opfattelse af REG.
Eks. Periodisk udstilling af de ejendele, som opbevares på ellers utilgængelige steder. Forevisning af særlige lokaler. Kan desuden med meget stor fordel dyrkes af officerer overfor mandskab i pauser, ved lejrbål, under rejsemarch som afstikker til et "helligt sted" o.s.v. - initieret af REG som alm. direktiv.
- c. Udsmykning, der tavst fortæller den historie eller giver det vidnesbyrd, som tages i tjeneste.
Tilskueren skal sættes i stand til selv at finde ud af, hvad det er, han ser. Tekster på bagsiden af billeder er ikke så heldigt, som det først synes - skade på billeder, udrevne søm og huller i væggene! Læsesedler ved genstandene, som på museum, virker afskrækkende. Bedre ideer haves.
10. Forhandling af, eller foræring af ting, der symboliserer eller kendetegner REG eller dets ånd.
Det er ikke så svært at finde på noget, som man gerne vil sælge. Men det er efterhånden blevet meget svært at finansiere og udføre. Og så er det endda et af de mest virksomme midler, der tiltaler de fleste af de værnepligtige!
Nedlæggelse af REG egne udsalg er et af de hårdeste slag mod traditionsplejen i mange år.
Herfra kom hovedparten af de økonomiske midler, hvormed plejen finansieredes. Koordineret indsamling af erfaringer og henvendelse på rette sted bør nok snart forsøges.
11. Regimentsblad eller lignende tidskrift.
Blade, der ikke holder en vis, høj standard, synes hurtigt at gå ind. Bladets "værdi" synes også at stige, hvis soldaten skal betale - selv nok så lidt - for det. Til gengæld vil så også andre kredse abonnere - hvorved mulighederne øges for kontakt- og plejevirkosomhed. I bladet kan plejen dukke op på en naturlig måde og nå mange kredse.
12. Foreninger eller særlige korporationer, der er traditionsprægede, eller som bl.a. virker i plejens interesse.
Den eneste af denne slags, som ikke er så heldig, er en sådan, som skiller sig ud af "selskabet" alene for at gøre dette, men uden en mere lødig baggrund.

13. Legater, Fonds, sammenslutning for at skaffe penge til bl.a. "pleje", indkøb af relikvier o.l.
 Legat - uselvisk given har altid en baggrund, som er værd, at man fejrer uddelingen og fremdrager baggrunden til efterlignelse.
 Et regiment med et legat har været et fint regiment.
 Samling af penge til indkøb af klenodier og relikvier er et uselvisk og offervilligt virke, som i regelen er spredt over flere personer. Det må administreres lidt grandios, hvis det skal lykkes. Smålig mistro og rivalisering løser ingen opgave. Stoltheden over et selverhvervet, kostbart maleri er umagen værd og bærer langt.
14. Broderskabs-frimureri, messeregler, -genstande o.l., der tjener til at holde sammen på grupper indenfor REG.
15. Studiegruppe til udbygning af kendskab til REG's fortid eller andre traditionsforhold. Tildeling af enkeltopgaver til enkeltpersoner.
 Et godt middel til at "få hul på bylden". Især egnet og givende hvis det er soldater og yngre befalingsmænd, der således bliver opladede ved egen kraft.
 Enkeltopgave til meddelsom og populær officer smitter af gennem almindelig messesnak - og der er jo i alt fald ingen, der har "prædiken".
 Nødvendig øvelse, når man nærmer sig jubilæum. Langt bedre end at "købe" en historiker til det.
16. Samspil med andre enheder, bl.a. til gensidig udveksling af kendskab til parternes egenart.
 Meget lønnende foreteelse for officersforeninger - f.eks. at holde Sct. Hansaften sammen hos hinanden, idet "gæsterne" også skal forberede bidrag til festen. Det er ganske ejendommeligt, som man pludselig bliver klar over egne skikke, når man skal demonstrere dem for andre.
17. Musik, knyttet til REG, egen udøvelse, sang. Brug.
 Den militære musik er et ganske uundværligt middel i traditionsplejen - ja i alt korpsåndsskabende arbejde - hvad enten det er
 signalspillemandenes,
 musikkorpsets musik eller
 sangen.
 Tambour- og trompeterkorpsene er i egentligste forstand mandskabets egen andel. De kan med fordel bruges langt mere, end vi har gjort i de senere år. Trods modstand mod afgivelse bør huskes, at de 12 egnede værnepligtige endnu aldrig er "dumpet" til generalinspektion på grund af spil.

17. (forts.)

Musikkorpset bør kunne være prikken over "i'et" i al festlig og opstemmende udfoldelse. Samspillet mellem de to korps er en absolut nødvendighed.

Da de faste musikere nu om dage ikke deltager i geleddets tjeneste og ikke uddannes i baggrunden for deres virke, bør de inddrages stærkt i traditionsplejens hensigt og virksomhed og skoles til at løse deres militære opgaver, som må stilles dem.

Når der ikke haves anden musik, gribes til sangen. Udskriv f.eks. en konkurrence og lad musikdirigenten sætte musik til.

18. Litteratur, tryksager af/om REG.

Lønner sig kun og løser kun opgave, hvis personalet ser, at det eksisterer og hvad, det er. Montre med skiftende litteraturudstilling, iblandet billeder m. tekst (eks. gl. fotos) i et rum hvor man naturligt kommer, er en løsning.

Det har ganske kort været berørt, at traditioners pleje - "udnyttelse", hvis man vil se snusfornuftigt på det - er et led i underbyggelse af MORAL. I det følgende gives en orientering herom, således at traditionsplejen kan få sin rette indramning.

I fortiden har dette emnes omtale været overladt mere til militære "forfattere" end til "lærebogskommissioner" - formentlig fordi "forfatteren" har større frihed til smidigt at forklare sig frem til læserens forståelse. Forsøg på lidenskabsløs, saglig analyse eller på teoretisk-psykologiske studier bliver sjældent umiddelbart inspirerende. Sagen drejer sig ganske vist om pædagogik, men ikke i samme betydning som skoleundervisning, derimod i den oprindelige betydning: OPDRAGELSE - og ikke til "gerning" men til "ånd".

Derfor kommer den lidenskabsløse og den teoretiske behandling i regelen til kort som praktisk vejledning.

Det er således intet under, at man rundt om i landene vil have set MORAL-dannelsen følge personlige og traditionsprægede linier og altså byggende på erfaring og eksempler mere end på teoretiske forestillinger og ønsker. Positive soldaters krigsberetninger og føreres beretninger om indvundne erfaringer er de bedste kilder til en umiddelbar forståelse.

Redegørelsen i det følgende skal derfor også kun betragtes som en ramme, med enkelte eksempler som illustration.

--- ooOoo ---

Det synes ikke som om nogen endnu har vovet, endsige haft held til at bestride det gentagne gange fremsatte udsagn - der blandt andet blev så kraftigt understreget af Field-Marshal Montgomery i hans opsummering af krigserfaringer fra 2' Verdenskrig - nemlig:

"Af alle enkeltfaktorer i krig er MORAL den vigtigste!" x)

Da fredstids tjeneste bør være en virkelig forberedelse og uddannelse til at skaffe de ønskede og forventede resultater, hvis krig skulle bryde ud, må problemet MORAL derfor også indtage en plads i første række under denne forberedelse.

x) Vil man have dette særligt bekræftet og forklaret, kan man vist lettest få dette i Field-Marskall Slim's bog: "Defeat into Victory" om Burma-krigen 1942-45. Cassel, London 1962 (Den forkortede udgave)

Da man i vor tidsperiode lægger så overordentlig vægt på individuel udfoldelse og fornemmelse, må det huskes, at vort mål er tropper - grupper, delinger, kompagnier, bataljoner o.s.v.

De er ganske vist sammensat af individer, men ligesom enhedens slagkraft betinges af et samspil mellem våbnene, er den åndelige styrke i en troppeenhed også et resultat af et sammenspil af sjæle - en slags reversibel proces, der for den uerfarne kan give sig overraskende udslag. Kæden er ikke altid så svag, som det svageste led, men undertiden så stærk, som det stærkeste!

Begrebet MORAL

Etymologisk stammer MORAL fra Latin. "MOS": Sædvane, skik. Tillægsordet MORALIS: "Det, som angår sæder og skikke." optoges i Middelalder-fransk som et navneord i hunkøn. Af dette dannedes efterhånden en speciel hankønsform: "le moral", der er den form, som vedrører vor betegnelse.

Da vi på dansk kun har fælleskøn, angiver den store, danske ordbog den variation, som svarer til hankønsformen, således:

"Evne til at holde sine handlinger og tanker i overensstemmelse med begrebet af de af samvittighed, opdragelse, religion og milieu bestemte anskuelser, hvorefter menneskelige handlinger bedømmes som gode eller slette."

Nøgleordet her er: "Evne" og resten er formålet for hvilket evnen skal virke. Ved skabelse af MORAL er det altså evnen, der skal søges styrket.

En fransk renaissance-læresætning forklarer måden, hvorpå dette skal gøres således:

"Som vokset tager form efter signetet, således formes menneskets moral ved eksempler."

Dette drejer sig imidlertid om "hankøns-moralen". Helt så let går det ikke med "hankønnet", selv om der ovenfor er peget på nytten heraf - beretninger og erfaringer fra krige.

(Når der atter her er valgt at gå ud fra den sproglige betydning, er det fordi det må anses for uheldigt ikke at bruge sproget efter dets hensigt - thi så ved man snart ikke, hvad der tales om - i modsætning til tidens tilbøjelighed til at tillægge ord betydninger, der stammer fra politiske eller lignende tendensiøse ønsker (eller dårlig oversættelse) - med forvirring til følge.

Indhold og oprindelse

"Evne" kan være så mange slags. Når vi skal søge denne evnes indhold, hvilket samtidig vil skærpe definitionen på MORAL, er dette nok noget vanskeligere, når det angår den militære verden, end hvis det drejede sig om den religiøse eller seksuelle.

En nogenlunde udtømmende beskrivelse må dog nok omfatte følgende:

Sindets STYRKE og MODSTANDSKRAFT overfor belastning.
 PLIGTFØLELSE overfor helheden og dennes opgave.
 OFFERVILJE ud over jegets behov.

og idet sindet søger sin styrke og modstandskraft i en række positive og negative forhold:

- Selvtillidsfuld følelse af eget værd, egne kræfter og egne evner.
- Selvsikker overlegenhedsfølelse overfor den konkurrerende modpart.
- Stolthed over sit tilhørsforhold, sin kreds, sine omgivelser.
- Samhørighedsfølelse med - grænsende til kærlighed til - kammeraternes kreds.
- Respekten for og tilliden til egne førere.
- Frygten for skammen ved ikke at kunne slå til.
- Undertrykkelse af frygt for at blive ladt i stikken.
- Modvilje imod at erkende nederlag.

Det er ganske ejendommeligt at lægge mærke til, at ingen af de nævnte forhold - bortset fra en eventuelt medfødt stædig selvopholdelsesdrift - udspringer af individet selv som en naturgave, men så at sige alle er resultatet af opdragelse, uddannelse eller påvirkning. Dette understreger betydningen af

- dels hjemmenes, d.v.s. samfundets standard,
- dels skolens, dels kirkens moralbelæring og
- dels den militære uddannelsesform, der altså ikke blot kan nøjes med at være kundskabs- og færdighedsmeddelende.

Af disse kilder til skabelse og styrkelse af MORALEN har hjem, samfund, skole og kirke især bud til områderne:

pligtfølelse, offervilje og frygt for skam,

men de kunne også lægge en god grund i bredere forstand til

selvtillid og stolthed over tilhørsforholdet til den store kreds.

Derimod kan det - trods al morallære - komme til at knibe med

begreberne tillid og respekt, der i dagens Danmark synes at være det dummeste man kan indlade sig på.

Samfundet har også selv behov for sådan en slags MORAL, dels fordi vænet skal udgå fra samfundet og er samfundets værn, men også fordi MORALEN hos "folket bag hæren" i krig skal bære hæren.

Tilbage er så tjenestens påvirkning.

En bemærkning om DISCIPLIN

I nogle kredse anses "Disciplin" for at være indbefattet i moralbegrebet. Glosen stammer også fra Latin.

Disciplina: Undervisning, skoling, skik, tugt.

Da der tillægges glosen: "Tugt" en vis diskriminerende betydning, som den deler med "Disciplin", bør det også erindres, at denne gamle, germanske landbrugsglose: "Zucht", er udviklet fra: "at trække til tyr" over: "forplantning - herkomst - opdragelse - belæring" til "dyd" (tugt). At måden, hvorpå opdragelsen er sket, undertiden har været hårdhændet og medført brugen af skældsord, har soldateropdragelsen haft fælles med skolen, håndværkeruddannelsen o.s.v. - men det er det internationale militærvæsen, der har brugt ordet: disciplin, og således skaffet det dobbelt uvilje.

I dag defineres "disciplin" vist mest rammende således:
"Skoling, vilje til indorden og samarbejde
(dyden, tugten)".

Det drejer sig altså om et begreb, der er sideordnet med MORAL, overlapper en smule, men dækker ikke. Snarere kunne man sige, at man "skoles" til "sæder", d.v.s. at disciplinen tages i tjeneste for at gøre skabelse af MORAL lettere.

Tjenstlig påvirkning. Eksempler og bemærkninger.

Forrest kommer vel læresætningen om at skabe muligheden for en "sund sjæl" ved at udvikle et sundt legeme, som den kan tage ophold i.

Dette har adresse til "Selvtilliden", og for dette har uddannelsesforskrifterne sørget.

Specielt for officerer bør det erindres, at trænet krop modvirker "træthedsbrud" i en udvidet betydning. VLK har mindet om, at førere og stabshjælpere - som vil blive meget trætte i krig - fortsat skal kunne tænke klogt og være inspirerende. De skal have en høj og smittende MORAL.

Terrænsportskonkurrencerne blev blandt andet i sin tid skabt for at kunne virke som træningsmiddel. Ved optagelse i sportsforeninger udvandedes dette noget, idet vægten her naturligt må lægges mest på hjerte, lunger og lår.

Anlagt således: - at officeren ustandselig bliver stillet overfor valget mellem mindst to muligheder, der synes lige gode, og uanset hvilket emne den enkelte opgave behandler, - hvor alt gøres svært for ham, således at han er nødt til at tænke og afveje, - hvor han selv skal finde de mål, hvis plads han skal bestemme, - og således at det på grund af de stadige valg ikke kan betale sig at hægte sig på andre, - samt anlagt i et groft og uoverskueligt terræn, - således anlagt vil det være en solid MORAL-prøve, som overfor "offeret" vil afsløre, hvad han er værd. Sådanne konkurrencer vindes ikke af de yngste og smukkeste, men af de bedste.

Englænderne har med overbevisende kraft fremhævet, at den personlige pleje: "shave, spit and polish" spiller en overmåde stor rolle med hensyn til at skabe det daglige velbefindende, som overvinder de små, sindets fortrædeligheder, der kommer til os med regnvejr, pløse, kulde o.l. - og undergraver moralen.

Undertegnede mindes stadig den intense stemning af undrende andagt som herskede mellem 200 ældre amerikanske officerer, der en morgen i 1950 var stimlet sammen om en lærer på Fort Still, som netop havde fået brev fra Korea.

Glouster-bataljonen, som var blevet afskåret, men havde vakt udelt beundring for sin holdning, var dagens emne.

"Man siger, at de endog pudser støvler og barberer sig hver dag! They say that it is good for the morale!"

- Flere sekunders dyb stilhed og eftertanke. -

Dette er en meget gammel tradition i den engelske hær.

Det selvskabte sunde-sjæls-hylster og dettes velbefindende, som er udviklet på trods af de ydre omstændigheder, bør ikke forveksles med det, der kan opnås ved hjælp af de ydre omstændigheder. Det er OVERVINDELSEN, der styrker den følelse af velbefindende, som bærer selvtillid i sig.

Den værdi, der ligger i den købte velfærd, kan være problematisk og undertiden virke som et tveægget sværd.

Hvad er bedst for moralens bevarelse:

- den indbyggede, daglige kantinetjeneste, som kan svigte på grund af uheld, eller
- den lejlighedsvis opmuntring, som kommer, når det skønnes fornødent og lader sig udføre

"institutionens" kop varm the - eller "chefens"?

Indtil afskaffelsen af regimenternes udsalg var der tradition for chefens opmuntring - på en efter lejligheden afstemt måde.

Regimentet tildelte blandt andet sine chefer beløb hertil. Cheferne havde pengene og fik æren ("Han er nu meget god!"), hvorved man "slog to smæk med een flue" som det populært hedder.

Den solide uddannelse med vel overståede prøvelser og strabadser bidrager givetvis til løsning af problemet "selvtillid" og i nogen grad "overlegenhedsfølelsen" og den kan - rigtigt lagt til rette (Kentaurprøverne) - også række langt med hensyn til at opbygge "stolthed" over tilhørsforholdet - korpsånden. Den kan også smitte af på "respekt og tillid" til egne førere. Den hårde, nøjeregnende uddannelse og øvelse er en grundsten for MORAL. Kasernens undervisningslokaler har ingen indvirkning herpå.

Man må imidlertid ikke vige udenom at stille selvtillid og selvkritik op overfor hinanden.

Selvtillid i krig er - som sagt - en uundværlig ingrediens til sejrsmoralen. Nogle steder i verden dyrkes dette i fredstid ved en stadig selvros og undertrykkelse af al kritisk indstilling til egne forhold - men det er næppe klogt.

De der husker Englands vilkår og bekymringer ved skabelsen af et panservåben i årene 1940-43, vil have anledning til at sande, at selvkritik i fred er den ægte og sikre kilde til tillidsfuldhed, når krigen kommer - visheden om, at alt har været forsøgt, intet skyet. Sandheden set i øjnene, sjælen rustet og ingen mulighed for dyb, forbløffet skuffelse i et kritisk øjeblik. At englænderne i 1940-43 og vore tropper på Dybbøl i 1864 var i besiddelse af en stoisk ro og overlegenhed overfor den erkendte fallitsituation, således at dette i nogen grad kunne afbøde virkningerne, var resultatet af den påvirkning, som vi her taler om - og den skaber man næppe ved frygt for kritisk vurdering. Mere pålideligt er sand erkendelse af egne mangler med dertil hørende sammenbidt vilje til at kompensere på andre felter.

Så vidt den mere indadvendte selvtillid. Da man ikke uden anstrengelser får andet at se af den eventuelle modstander end den barske og pompøse facade, så virker dette ukendskab til hans fordel.

Hans menneskelige svagheder, hans udygtighed på visse punkter, fejl i udrustning o.s.v. holdes skjult, hvorfor han virker afskrækkende. Afsløret og afklædt - nivelleret til anskuelig normalstørrelse, med fortrin og mangler kan han - selv i større mængder - ikke have denne, trykkende virkning.

Øvelse, der udtrykkelig anlægges for at ramme hans svage punkter, i forbindelse med den opnåede selvtillid, skaber den sunde "selvsikkerhed".

Enhederne bør have lejlighed til at vise deres evner - triumfere i konkurrencer, høre mængdens applaus. Det hjælper på "stoltheden". Morssomme, glædelige, interessante eller ligefrem gribende begivenheder, der tilrettelægges af enheden eller opleves i denne og i kammeraternes kreds, vækker ofte følelser af "samhørighed".

Kammeratskab viser sig ofte at være det sidste, der holder soldater oppe, når alt andet brister - den mærkelige, måske lidt irrationelle følelse der opstår blandt selv i bund og grund forskellige personer, når man erkender en fælles skæbne og derfor støtter hinanden.

Den medfører en form for sympati, der ikke nødvendigvis er venskab, men måske nok stiller strengere krav til den indbyrdes holdning.

Det gamle ord: "Fælles skibbrud trøster". har sikkert været hemmeligheden bag det faste sammenhold, som den tidligere "sammensvejsende" uddannelsesform medførte.

Denne traditionsprægede kammeratskabsdyrkelse finder man formentlig roden til i landsknægt-regimenternes tid, da disse overhovedet kun hængte sammen takket være en kammeratskabs-kultus, som også var grundlaget for deres retsopfattelse og strafforfølgelse.

Men forholdet rækker også helt tilbage til den hedenske tids "Haralds-lov" og Hirden. Ordet "Staldbroder" er endnu levende i sproget som udtryk for et pålideligt "fælleskab".

"Fælle" er et tilsvarende oldnordisk udtryk for samme sag. "Kammerat" stammer i øvrigt også fra Latin: "camera", hvoraf der på spansk dannedes ordet "camarada" for de soldater, der delte stue - hvem ved? - måske fra Roms kaserneagtige lejre!

Det kammeratskab, der er MORALens rygstød, skabes ikke ved individualistisk frihed, men ved lang tids tvungent samvær under ubehagelige og brydsomme forhold samt under iagttagelse af et passende mål af selvjustits.

Kammeratskabets "Tillid" kan naturligvis også strækkes til førerne, men det er ikke moralstyrkende, at man kan slå den mand på skulderen, som sender en ud i livsfare - det kræver tværtimod en god portion MORAL at svare "Javel!". Selv om man udadtil deler skæbne som kammerater, må der i forholdet til førerne lidt mere til.

Det er kedeligt, at det patriarkalske forhold nu om dage underkendes politisk - for det er netop følelsen af at have en værge og forsørger i sin chef, skudt ind mellem en selv og skæbnen, der er mest behov for at få dækket ind i krig - ganske uanset at han måske er meget streng i sine krav.

Der er århundreders tradition for denne holdning, og man kan jo blot leve op til ansvaret: "Værge" og "Forsørger" uden at gøre det politisk. "Respekten" følger automatisk.

"Frygten for skam" bygger på en æresfølelse, som nok langt borte er et primitivt naturinstinkt, men som dog vist nok udelukkende i dag er et resultat af opdragelse og militærpåvirkning - og denne opdragelse har sine rødder dybt begravet i en looo-årig tradition.

"Ved eksempler!" sagde renaissance-franskmanden.

"Undertrykkelse af frygt for at blive ladt i stikken" bygger på lige dele af viljestyrke og tillid til kammerater og førere, men er en helt speciel åndelig kamp for den enkelte. Styrke hentes ved den øvrige påvirkning.

"Modviljen imod at erkende nederlag" er tilsyneladende essensen af god MORAL, og har altid grebet ved sit drama - Gunnar fra Lidarende, Oberst Palludan-Müller fra Graasten - . Der ligger sikkert gemt en god portion primitiv stædighed på bunden, men "offervilje" for opgaven kan også påkalde hele det øvrige register af moralsk støtte. Alligevel ser man hos visse nationer en særlige mental indstilling, der uden dybe overvejelser accepterer en håbløs kamp som noget naturligt, der skal gennemføres med maner. Det siger sig selv, at tjenesten ikke kan indøve dette, men atter må ty til eksempler til efterfølgelse i påkommende tilfælde.

Traditionsplejens plads

Som man ser, hænger de fleste af disse moral-emner sammen og betinger hinandens resultater. Nogle er rent praktiske og ganske håndfaste - andre rører ved de ideologiske strenge.

Næsten alle har godt af lidt "åndelig smørelse" - eksemplets magt og sædvanens evne til at virke afstivende - traditioners pleje.

Dette gælder frem for alt "Korpsånden", "Æresfølelsen", "Pligtfølelsen" og "Offerviljen" samt "Modviljen imod at give op" - men også for de øvrige emner har vore fædre og forgængere jo givet eksempler, der kan tåle efterlignelse.

God MORAL købes med STRABADSER og SELVOVERVINDELSE, garneret med EKSEMPLER og sunde SÆDVANER.

RESUME'et findes foran side V og er værd at læse endnu en gang.

Senere følger beskrivelsen af, hvordan det foran nævnte om "Tradition og dens pleje" forefindes ved de forskellige "Regimenter".

R Y T T E R F A N E

Chr. IV. Gul med rødt

DEN MILITÆRE HERALDIK

I hærens traditionsvæsen, og især dets pleje, spiller Heraldik en stor, praktisk rolle. Da dette emne imidlertid ikke hører til de dagligdags og let tilgængelige, og da det desuden er noget eensidigt anlagt af dyrkerne, følger hermed nogle begrebsforklaringer for at pege på det for soldaten især interessante.

"Heraldik" kaldes i dag den videnskab, der omfatter våbenkunsten - men det er også navnet på denne. Navnet hænger sammen med, at det i middelalderen var "Herolden", der introducerede ankommende personer (f.eks. ved turnering) overfor de tilstedeværende ved at beskrive deres våbenskjold. Denne beskrivelse kaldtes "Blasonering", fordi Herolden indledte denne højt råbte beskrivelse ved at lade blæse en fanfare (et "Giv agt") på trompeter ("blasen" = blæse).

Der er tale om et billedligt udtryk for det samme, som et navn er udtryk for med sproglige midler: en identifikation af personer - eventuelt disses værdighed.

Navnet "Heraldik" er - som det fremgår - af natur et "kælenavn", men identitetsmærkningen er i sig selv langt ældre.

Den har, som hovedparten af traditionsbestemte skikke, en rent praktisk baggrund - den militære: at kunne skelne sine egne fra "de andre".

Med det feudale samfundssystem og dettes militære organisation tog en udvikling af denne afmærkning fart, formentlig fordi det feudale system, der var sammensat af mange "Herrer" fordelt i forskellige lag og hver med sine "mænd", medførte et organisatorisk roderi på kamppladsen, som nok kunne gøre skrappe afmærkninger nødvendige - og det især, når støvskyerne rejste sig under hestehovene på korstogene i den mellemste Orient.

Mange af afmærkningsreglerne synes da også at stamme netop herfra - de stiliserede figurer, de rene farver, den slaviske vekslen mellem farver og metalbelægning - der gør det muligt at skelne figurspillet, når støv og afstand udviser selv rene farvers karakter - ja selve brugen af "Skjold" og "Hjælm" som bærere af mærkerne.

Det mærke, hvorunder en feudalherre havde kæmpet, blev hans stoltheds-symbol, og derfor blev disse mærker snart fast forankrede i slægterne - hos os, der ikke havde et feudalsystem, endog ofte før end man fik et slægtsnavn.

Mærket var formentlig i begyndelsen valgt ganske frit - undertiden med en sammenhæng mellem navn, værdighed og figur. Senere afspejlede slægtskab sig i fremstillingen ved kombination af disse, eller i særlige tilfælde ved afledning fra hovedmærket.

Fra Byzanz overtog Karl d. Store Ørnen som symbol på verdensherredømmet og Korsmærket som tegn på at være Troens beskytter. Senere - ca. 1300 - kom Dobbeltørnen som udtryk for kejserværdigheden og Løven for kongelighed - man mener inspireret af mellemøstlig kunst.

Det er imidlertid forkert at tro, at afmærkningen kun knyttes til skjold og hjælm. En "Herre" bar naturligvis sit mærke til syne på skjoldet, som det mest iøjnefaldende sted, da det jo gerne skulle dække mest muligt af hans person, men desuden på f.eks. løse skulderbeskyttelser, på våbenkjortelen ("surcot") og det tilsvarende hestedække. Hans folk bar undertiden tilsvarende mærke, og førte man en fane, var den også mærket.

Skjoldet som sådant var ikke en del af denne afmærkning. Det blev det først ved den senere udvikling til slægtsmærke, hvor det oprindelige brugspraktiske veg for det traditionelle og formelle med mere raffinerede og noget overudviklede regler. Som næste skridt, da man efterhånden havde tabt oprindelsen af syne, indtrådte en slags degeneration i form af overdivelse og løssluppenhed. Nu har forståelse af heraldikens historiske betydning og en almindelig kulturel interesse, skabt en renaissance, som også er mundet ud i foreningsdannelse.

Dyrkelsen af slægts- og myndighedsvåben er gennem århundreder blevet stående som et afgrænset område, når dette afmærknings-system ses i sin helhed.

Set med militære øjne kan denne ramme ikke holde til den udvikling af emnet, der gik forud, som i feudaltiden var fælles og som senere, på grund af stigende behov, fortsatte, efter at slægtsheraldiken var gået i stampe.

Man bliver dog nødt til at bruge navnet "Heraldik" på hele dette område, fordi det blev navnet i den fælles periode, hvor former og regler fødtes.

DEN MILITÆRE HERALDIK.

Den militære heraldik beskriver ikke privatpersoner men personers tilhørsforhold til myndighed.

Afmærkningen har ganske naturligt måttet følge hærvesenets udvikling:

- fra opstilling efter behov fra gang til gang og til en kontinuert organisations-udvikling,
- fra folkeopbud over hvervede tropper til nationale,
- fra individuel, primitiv påklædning og udrustning til organisatorisk påklædning, og
- fra "ren-luft-kamp" over sortkrudtdamp til røgsvagt krudt og store afstande.

I. Før korstogene, ca. 1100

Med de lejlighedsvis opbud og den individuelle påklædning nøjedes man - så vidt vides - med at samle folk i hold under hver sit fælles tegn. Hæren, der hos os var af "marineinfanteris" karakter, formeredes formentlig af skiholdene.

Jarler havde mere betydende fællesmærker og Kongen hærens hovedmærke.

Disse ældre mærkers navn var på gl. højtysk "Gundfano", afledt af urgermansk "gund" = krig og latinsk "pannus" = tøjstump. På Fransk: "Gonfanon" og på Oldnordisk: "Gunnfani". Det mere dagligdags nordiske sprog brugte imidlertid samtidigt, og hyppigst, glosen "Mærke".

Som navneslægtsskabet viser var brugen internationalt præget, og den ældste form var principielt som vi kender den fra Bayeux-tapetet: en rektangulær dug med et tegn på og endende i et antal lange tunger.

I. Fortsat.

Enkelte kendes omtalt - f.eks. Ragnar Lodbrogs "Ravnebanner" og et af - vist nok - Jarlemærkerne fra Knud d. Stores hær i slaget ved Assingdon 18 OKT 1016: en ørn broderet på en hvid dug. Men primitive midler måtte der gribes til i NØD, som da Tymme Sjællandsfar, i henhold til Saxo, i et af de 6 slag i 1016 satte en bølgegren på et spyd, fordi mærkesmanden og mærket var gået tabt.

Det vides, at nogle malede skjoldet - men om det var et led i afmærkning, vides ikke, hvorimod det vides, at der var en udpræget trang til at dekorere alle værdsatte ting med udsmykning, der undertiden var ufatteligt kostbar. Dette er altså ligeså gammelt som krigsvæsenet.

II. Fra korstogenes begyndelse til Grevens Fejde.

I dette tidsrum blomstrer den kendte heraldik op, og den danske hærs afmærkning må gradvis være kommet til at ligne feudalhærenes internationale form for så vidt angår ridder-skabets folk - d.v.s. rytteriet, som også opstår og udvikles i dette tidsrum. Ledings- og Landeværns-fodfolket har nok fortsat under Mærkemænds fællesmærker i den første halvdel af perioden.

Det er imidlertid også nu, at man begynder at støde på en "afdelings"betegnelse: "Bande", der var skabt af feudalsystemet. På Provencalsk var "Bande" navnet på den samling af krigere, der hørte til under samme "Banniére". Bannerez var betegnelsen på den "herre", der havde myndighed til at opbyde et sådant kontingent. Glosen stammede fra gotisk "bandwa", der betød "tegn".

Efter 3'Korstog 1215 var der flere sådanne Bander af specialiserede krigere - hovedsagelig armbrøstskytter - som ikke kunne finde plads i samfundet og derfor lod sig leje ud.

Hidtil havde vi hvervet krigere "stykvist", men herefter fik vi praktisk kendskab til dette, og glosen "Banner" holdt sit indtog i Danmark.

Et lille Banniére - i vimpelfacon - som førtes på f.eks. en lanse, hed "Banderolle". Denne førtes også lidt senere over på den ridderlige felttrompet som en firkantet fane-dug - underforstået: Med tilsvarende mærke.

Snoren, der virkede som "Bandoler", når trompeten blev båret på ryggen, hed derimod "Bandereau", hvilket vi - med vanlig sprogforståelse - glemte, da vi langt senere afskaffede "Trompetfanen", som den i mellemtiden var kommet til at hedde, og lod snoren med sine kvaster træde i stedet. Så nu hedder snoren hos os: "Banderolle".

("Bandoleret" var den skrå bærerem, som "Bandit'er" - spanske, røveriske Bander - bar deres musketter i. Samme oprindelse!)

Denne udredning af navngivning har man hidtil ikke holdt sig for øje og heller ikke forholdet mellem "Banner" og "Gunnfani". Det har imidlertid interesse, fordi disse ting i århundreder har været de tydeligste bærere af den militære heraldik og fordi det giver en forståelse af vore to dyrebare klenodier.

II. Fortsat.

BANNERET bar altså Herrens personlige kendemærke, efterhånden hans slægtsvåben. Feudalt var det således tillige myndighedstegnet.

Dets form var i begyndelsen et rektangel med langsiden langs stangen. Igennem 1300'erne blev det bredere, men fik i 1400'erne en lang tunge ud fra det øverste, frie hjørne.

På ægte feudalmåner førte den danske Konge, Valdemar Sejrs sit slægtsmærke som Hærens Hovedbanner: 3 blå leoparder, omgivet af hjerter, på guld-bund - således som det f.eks. ses på en tegning af slaget ved Bornhoved fra slutningen af 1200'erne.

Imidlertid havde man jo, efter sagnet, 1219 ved Lindenæs (Lyndanisse) i Estland måttet gribe til et "improviseret" mærke - i lighed med Tymmes bøgegren - det hvide kors på rød bund. Der er blot ingen spor af, at det er blevet varigt brugt, før det dukkede op som "Banner" over hjelmen på Valdemar Atterdags våben. Herefter ses det, side om side med Kongens Banner, når Kongen er i felten.

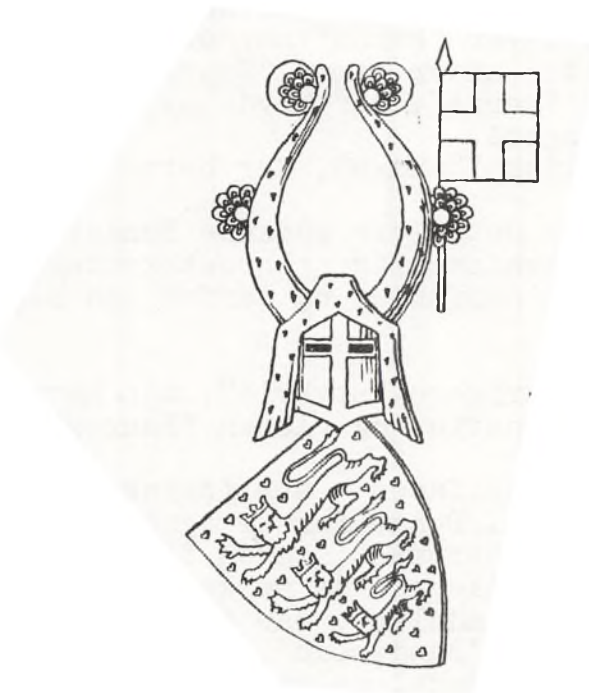

Fig. 1

Hvordan skal dette forstås?

Ved nærmere eftersyn konstateres der på dette tidspunkt i den kendte verden et antal "kors-mærker" - med veks-lende farver, men det hvide kors på rødt fandtes flere steder. Det var blot ikke "bannere", for det førtes ikke som personelle identitets-våben. (Undtagelse: Ridder-ordenerne).

Det var "gunfanerne" - stridsfanerne i kampen som troens beskyttere.

II. Fortsat

Således drog Kejseren på denne tid ud med Rigsbannerets sorte ørn i guld og Korsmærket på en bred, spaltet vimpel. Den franske Konge rykkede ud med Fleur de Lys - slægtsbanneret, og hentede et særligt mærke: Oriflamme i Domkirken St. Denis, når det stod galt til, o.s.v. Det var fyrsternes Banner og deres Gunfane, Gonfanon - identitetsmærket og stridsfanen.

Valdemar Atterdag var blevet opdraget hos den tyske Kejser. Han blev slået til Ridder af Den Hellige Grav 1347 i Jerusalem - hvor Johannitterne ca. 1200 havde oprettet deres "kæmpende Afdeling", som førte et hvidt kors i rødt. Deres hovedsæde var ganske vist flyttet til Rhodos 1309, men Valdemar måtte passere øen på vejen hjem. Begivenheden ved Lindenes 120 år før var ikke glemt. Den havde (også) været en strid for troen.

Hvorom alting er - Danebrog blev den danske Konges "gunnfani". Men medens de øvrige lidt efter lidt forsvandt fra skuepladsen, udviklede den danske sig og blev.

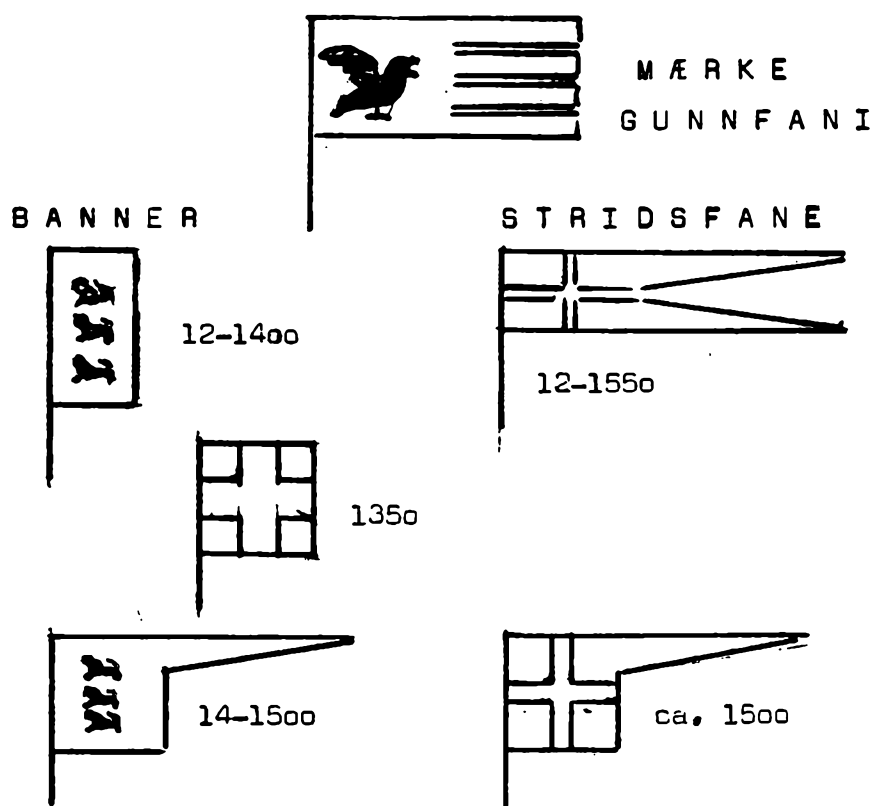

Fig. 2

GUNFANER var i 1400'erne lange, brede, dybt splittede vimpler. Men Danebrog antog snart banner-facon. Nok fulgte man med i reglerne, men dog med måde. En forklaring på, hvorfor "gunfanen" overtog "bannerets" plads kan formentlig søges i, at den kongelige energi hurtigt herefter gjorde våbenskjoldet rigeligt indviklet for dem, der skulle fremstille banner (Danmark, Norge, Sverige, de Goters og Venders!) og dog ser man det alligevel udført i 16- og 1700'ernes faner.

Fortsat

Det vides ikke hvornår, men navnet "gunnfani" blev til FANE. "Banneret" blev dels kirkeligt, dels poetisk og den specielt kirkelige bæringsmåde, lodret hængende, blev til f.eks. Aarhus Bybanner.

Da Danebrog i Kongens tjeneste er "Splitflag", kan dette måske ses som en reminiscens fra oprindelsen: stridsfane. Stutflaget er som banneret - identitetsmærket.

Hvor kom så det "himmelfaldne" mærke fra?

Herom har der været talt og skrevet behjærtet i mange år. Dog er det nok mest nøgternt at holde sig til,

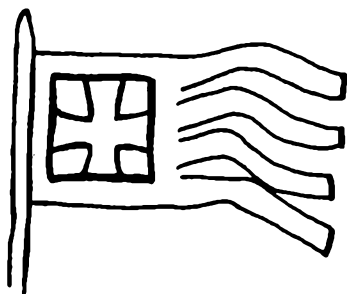
- at det har eksisteret i forvejen,
- at det af rette indehaver har været lovformeligt medbragt,
- men at denne har haft en sådan stilling, at mærket har været blandt de mindre fremtrædende.

Pludselig - i mangel af det rette - fik det så i kampens hede sin store betydning som retningspunkt for alles anstrengelser. Det kan have været et Johannitter-banner, hvis "St. Hans-brødrene" har været med på toget for at oprette et "feltlazaret". De danske Johannitter gav sig nemlig ikke af med "Kampen".

Man har også henledt opmærksomheden på en jydsk mønt fra tiden 1150-1200, der på bagsiden viser en korsmærket "gunnfani", der altså har eksisteret og haft tilknytning til en møntudstedende myndighed. En sådan kan ganske naturligt have stillet kontingent til toget.

To af de møntudstedende bisper var med: Slesvigs Niels, der var Kongens Kansler, og Aarhusbispen. En senere mønt af samme art har ved siden af korsfanen en bispestav.

Men også på Bayeux-tapetet ses samme "Mærke", Gonfanon, hos Vilhelm Erobreren - hele 5 gange. Ingen af disse 6 giver dog sikkert kendskab til farverne. Deres plads i billedrækken viser, at man ikke behøvede at få korsfaner til korstog af hverken Pave eller Erkebisp, ja, endog, at korsmærkede "faner" ikke nødvendigvis var et kirkeligt tegn - selv om Paven havde givet Vilhelm een til togtet. Et rimeligt forslag synes derfor at være, at grundlaget for Danebrog er en underordnet jydsk bispelig myndigheds kontingent-mærke. Navnet og udødeligheden har det måske fået af Valdemar Atterdag.

MØNT

BAYEUX - TAPET

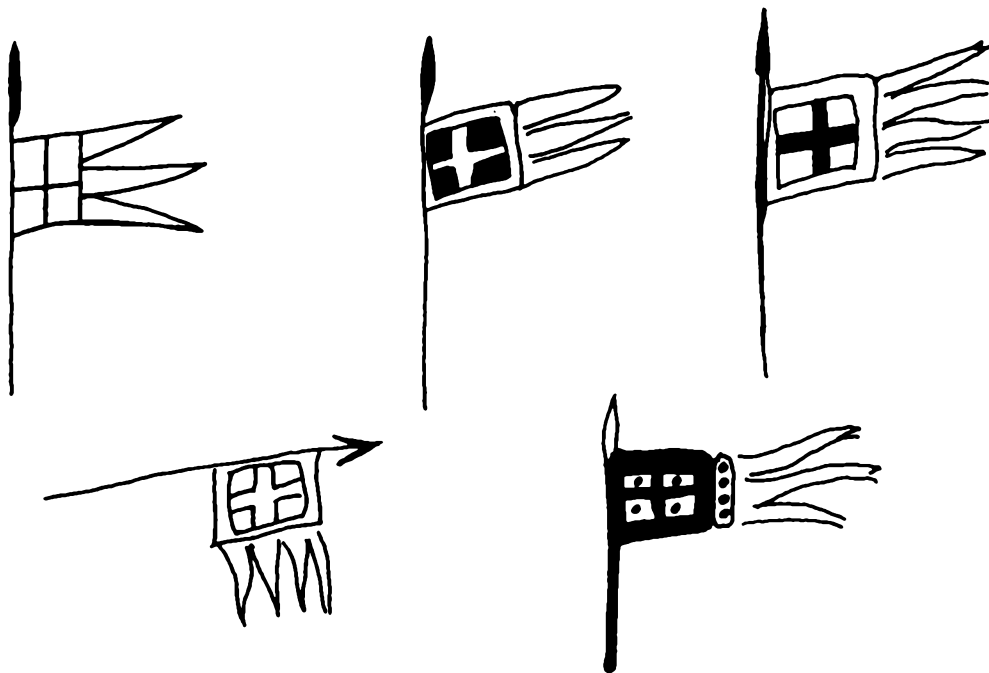

Fig. 3

Man kan konstatere ude omkring, at afmærkning også har fundet sted på "bänderollerne": vimpler og trompetfaner. Derfor formodentlig også hos os, f.eks. ved Erik Menveds turnering ved Lübeck, og billede af trompetfane kendes fra kalkmaleri i Ørslev Kirke på Sjælland og fra maleri af Chr. I's besøg i Italien.

ORGANISATIONS-grundlaget udvikles.

Med de hvervede bänder kom der en større fasthed i organisationen, udgående først og fremmest fra Schweitz.

"Bande"-navnet, der jo stammede fra feudaltvæsenet, afløstes i de romanske lande gradvis i første halvdel af 1400'erne, da den feudale opstilling gik til grunde i løshed. Den herefter tilstræbte fastere organisation ved distriktsvis udskrivning betjente sig af navnene Kompagni og Eskadron (omfattende flere kompagnier) og disse var i begyndelsen meget talstærke.

Fortsat

Schweitzerne begyndte fra ca. 1450 at bruge glosen Bataljon om den store, til kamp organiserede fodfolksblok, sammensat af flere bannere - og dette fulgtes snart efter af de nævnte romanske lande.

Udgående fra de tyske lande kom betegnelsen for "Landsknægtsbandens" inddeling: Fähnlein, dansk Fænnike, under en Hovedsmand. Den deltes i 5 Quarterer á 5 Roder - i alt ca. 500 mand. Tilsvarende hed rytteriets enhed Fahne, dansk Fane under en Ritmester, med ca. 300 heste delt i 5 Quarterer á 4 Roder. Quartererne blev til Kompagnier.

Klædefabrikation og -farvning havde gennem samme tidsrum opnået evnen til ensartet masseproduktion, hvorved det blev muligt at give manges påklædning et ensartet udseende. Fyrster begyndte at give deres stab af hjælpere og tjenere "Livrée" - der kommer af at "levere". De største eller mest selvfølende stæder iklædte nu deres faste vagtstyrke med stof af samme farve (Nürnberg rød, Strassbourg rød og hvid, Paris rød og blå). Schweitzerne begyndte at gengive deres Banner-farver i krigsfolkets påklædning. Den franske Kong Karl VII's skotske bueskytter klædtes i grønt, hvidt og rødt med fjer af samme farver i hjelmen. Burgundergarden var i slutningen af 1400'erne i blå og hvidt. 1506 fik Pavestaten sin Schweizergarde, der kort efter bar Mediciernes blå-gul-røde farver - som endnu i dag.

Det var de pengestærke myndigheder, der således kunne iklæde den faste styrke. I modsætning hertil stod de hvervede bander, fænniker o.s.v., hvis førere ikke kunne betale eller befale ensartet tøj. Tvært imod herskede der i disse overdådig individualisme og pyntelyst. Man drev det i det højeste til at bære et vedtaget fællesmærke af en eller anden slags. - Fjer, blomst, roset, bånd.

I slutningen af den fransk-engelske hundredårskrig, ca. 1420 - 53, ser man dog et fællesmærke af den franske hær ved et hvidt kors på harnisket - hos Schweitzerne et mindre, lignende, medens englænderne i en periode havde et rødt kors.

Disse forhold udvikledes muligvis ikke hos os. Viden-skaben har ikke noteret spor heraf, men betegnelserne silede langsomt ind, og vi stiftede direkte bekendtskab med de hvervede korps. "Den Store Garde", hvis øverste Capitein var Junker Slenitz, og som tjente Kong Hans i felttoget i Sverige 1497, men i øvrigt var hvervet af broderen Frederik (I.) var vist nok på 16 kompagnier - i alt 6000 mand. Men samtidig deltog et opbud af lensmænd samt bymænd, ca. 3600, og af bønder "hver 10'ende", udskrevet! Formentlig er den klare forskel på troppers art og oprindelsessted årsag til, at vi ikke kender noget spor af enkeltmandsafmærkning - ud over de "feudale" rester, men det ville dog være mærkeligt, om der ikke i et sådant korps som "Den Store Garde", med al dens selvfølelse, har været spor heraf.

II. Fortsat

Det vides, at Sten Stures oprørshær før slaget på Brunkeberg 1471 havde halmviske og grene som personlige "felttegn".

III. Efter Grevens Fejde.

På det militære område var tidsrummet 14 - 1600 en sådan omskiftelsernes tid, at vor beskedne viden synes noget "rodet". Udvikling af forskellige emner, opstået forskellige steder, greb ind i hinanden, blandedes og brødes - men på grund af de beskedne samfærdselsmidler hængte gammelt fra een kant ofte langt bag efter nyt fra en anden. Således også på de områder, der er grundlag for den militære heraldik, som det er antydet i det foregående.

Efter Grevens Fejde kommer der mere klarhed. (Det er krigen, ikke religionsskiftet, der bragte udviklingen).

REGIMENTET blev skabt - det der, næst "Fyrsten", "Krigsherren" står som heraldikkens sæde.

Glosen, der er et låneord fra Latin, kom ind i fransk sprogbrug i 1400'erne som betegnelse for det "at styre".

I det militære sprogbrug er det i denne hensigt at det indføres, idet "regimentet" først var det sted, hvor Obersten boede, og udenom hvilket Fænikerne var indkvarterede. Denne brug kendes i Frankrig og Tyskland i 1500'ernes begyndelse. Den første inddeling af Infanteri som fast afrundede enheder, der hed "Regiment" skete i Frankrig 1558, hvorefter det hurtigt bredtes.

Forskellen fra tidligere bestod i, at enheden nu fik - fast organisation og styre i alle indre forhold, - fast mandskab, - fastsat form for til- og afgang, - under en fast myndighed som "Krigsherre", der dog måske lånte regimentet ud til en allieret.

De rene, selvstændige lejetropper antog og tillempede disse principper - og ofte havnede de hos en "fast krigsherre".

Med hensyn til rytteriet skulle regimentsinddelingen i Frankrig hænge endnu 100 år bag efter, men i andre lande tog det lidt kortere tid at tage livet af "frelsetjenersten".

Artilleriet, der jo endnu var en slags fordækt håndværk, kom i høj grad til at skylde de lokale omstændigheder sin organisering til fastere former. Hos os var det det våben, der tydeligst mærkedes af erfaringerne fra Grevens Fejde og hurtigst formedes derefter.

Regimentets bestandighed blev så stor, at man i sparetider så det "indskrænkes" ved, at man skar antallet af underenheder bort - til bedre tider måtte gøre fuld styrke ønskelig - og måske sænkede dets status til et lavere niveau, men ikke ved at man udslettede identiteten, hvis det kunne undgås.

Indskrænkning i antal skete ofte ved sammensmeltning - i regelen ved at de individuelle bestanddele stilledes op side om side, hvorefter "tiden", ikke "hånden", udviskede identiteterne, der blev fælles.

Ex.: 2B, 4B, 6B.

III. Fortsat

I enkelte tilfælde og især i de nye, tekniske våben skete der formering af regimentet ved "knopskydning", spaltning og videreudvikling i stedet for, at krigsherren begyndte forfra på et nyt regiment. Sådanne regimenter havde altså fælles oprindelig identitet, men tillagde sig med tiden egen variation. Ex.: JTRR, JTGR, JIR, NJAR, SJAR, alle af Chr. IV ART REG.

HERALDIKEN.Kongens andel.

Som nævnt havde korsmærket gradvis overtaget pladsen som Hærens Hovedbanner, medens Kongen af Danmarks våben blev Kongens personlige Mærke - uanset de slægtsmæssige forskydninger. Disse viste sig dog snart derved, at der opstod en vekselvirkning mellem de Oldenborgske Farver og Løvevåbnet.

Et hovedbanner for hæren - forstået som et fælles føringsmærke - blev med hærens størrelse, taktik og teknik umuliggjort ved tiden lige før Grevens Fejde. Opgaven gled derfor over til at tilkendegive hvilke værker, "Krigsherren", Kongen havde i sin besiddelse og tillige - når en fæstning angrebes - det centrale batteri i artilleriopstillingen. Banneret blev derfor ikke "ført", men "plantet" og bevogtet.

Som afvigelse kan nævnes, at Hals Skanse i 1657 fik et enormt Danebrog med "Løvevåbnet" i.

I 1657 sås endvidere, under felttoget i Bremen, at et "Rigsbanner", Løvevåbnet, alene anvendtes hertil, når Kongen ikke selv var i felttøen, men hæren førtes af Rigmarsken - den sidste!

I stedet fik livvagten - Hoffanen - Løvemærket med som tegn på Kongens tilstedeværelse. Da så Hoffanen efterhånden kom til at deltage som kampenhed, førte den den gamle korsmærkede stridsfane med sig, og efterlod kongevåbnet til en snæver ledsagelse af Kongens person - en "Kendefane", som dog i perioder ikke ses.

Tropperne, der oprindeligt hverken havde våbenmærket eller korsmærket, men nok undertiden det kongelige navne-ciffer på fanen ved danske enheder, fik 1625, da hæren afgav styrker til tjeneste under Chr. IV i Tyskland, et fælles kongeligt dansk identitetsmærke i øverste stanghjørne: "it huit Kaarss udj et Røtt felld ligesom Cornettit under woris Hoffane ehr".

Det skulle gælde, uanset om tropperne var nationale eller fremmed hvervede, og selve dette træk er særegent for Danmark. Om enkelte regimenter har haft det forinden, vides ikke.

Cornet - af fransk "Cornette" = "med små hjørner" - blev den mere praktiske ændring ved rytteriet af den lange stridsfane. Da glosen blev optaget i Dansk, havde rytterfaner mistet spidserne, undtagen Hoffanen, der også gjorde det snart efter. Cornet blev desuden navnet på den cornet-bærende yngste officer, svarende til fodfolkets "Fønrik". Graden blev afskaffet i sin rette be-

tydning 1769.

Under Chr. IV indførtes Pauker ved rytteriet og artilleriet som føringsinstrument. De forsynedes derfor med Faner ("Dækkener", ligesom Trompeterne. Da begge udgik fra det internationale fyrstelige trompeterlaug og var ansat hos Kongen, førte de Rigsvåben og Kongeligt navne-ciffer. Artilleriets Paukefaner kendes dog ikke, men må formodes mærkede ligesom de andre - så meget mere som Kongen selv var chef for "Det Kongelige Regiment Bøsseskytter".

Fodfolkets føringsinstrument, Trommen, spillede ikke helt samme rolle som "Krigstrofæ", som Pauker og Trompeter med Fane - men som bærer af heraldisk afmærkning var forholdene ens. Udseendet kendes ikke før Frederik III, men fra da af og til 1837 var trommens "Kedel" af messing og "Reiferne" rødmaledede.

Kedelen bar den regerende Konges brugte version af rigsvåben, drevet op eller pånippet. På dansk kan "Signal-trommen" altså kun bære "Krigsherrens" heraldik. Det må formodes, at også dette var en arv fra Chr. IV - eller endnu ældre.

Hermed var et grundlag lagt for den del af heraldiken, der viser hen til "Krigsherren". Se i øvrigt Fig. 4. (Side 42).

Troppernes andel.

Som omtalt var fyrsterne i Europa begyndt at give deres folk - og herunder deres livvagt - "Liberi". Fejlagtigt har man i vor tid skelnet mellem liberi og uniform. Forskellen består alene i, at glosen "uniform" er blevet indført senere. Den leverede, uni-forme påklædning begyndte før.

Der er tegn på, at Chr. III er begyndt en slags uniformering, idet der fra 1553 kendes en ordre til "Sander Lejl", om at denne skal bestille engelsk klæde: 80 stykker sort til Hofsinders hofklæder, 24 stykker askegråt til hoseklæder og 60 stykker af alle farver til Landsknægte, Styr-mænd og Bøsseskytter.

Frederik II klædte sin Drabantstyrke i oldenborgsk rød og gul sribet klædning i spansk snit. Dens trompetere havde trompetfaner med rigsvåbnet. Bøsseskytterne på Kronborg klædtes i rødt og gult 1581. Rusttjenestens og Lensrytternes officerer og andre tilsvarende bar "Felttegn", "Akselskærf" i de oldenborgske farver - således også Kongen selv. Det var "uniform" i fuld jærnrustning.

Selv om farverne: rød/gul er Kongens farver, så må det i de her nævnte tilfælde betragtes som troppe-identitetsmærker for de enheder, der kunne betegnes som: "Vore egne". De galt næppe "hæren" - herfra undtaget Akselskær-

fet, hvorom der endnu kan være tvivl, da dets udbredelse under Fr. II ikke ganske kendes. Det bliver senere et "Hær-mærke".

Troppernes Faner og Fænniker kendes ikke fra tiden før Chr. IV. De var stribede eller rudede, mangefarvede, og måske har livkompagniernes haft chefens eller hverveherrens heraldiske våben eller særlige mærke - svarende til Hoffanen.

Den senere udvikling.

Under Christian IV.

Chr. IV var organisator af trang, på mange måder forud for sin tid, greb ideer eller fik dem selv, og søgte at føre dem ud i livet straks, men - som det viste sig derved - undertiden før de ydre omstændigheder her i landet var i stand til at bære dem.

Ham tilfaldt det at lægge grunden til den rent formålstjenlige afmærkning. Af samme grund må det af ham opnåede i nogen grad opsummeres i stedet for at man beskriver, hvorledes man forsøgte, opgav og forsøgte igen på en anden måde - yderligere forstyrret af krigs- og hærordningsforsøg.

Da det ældst kendte årstal for et emnes optræden dog har nogen interesse, anføres dette.

Fra 1609 blev Cornetternes farve ved Rostjenesten bestemt som "Kompagnifarve". Eks. Nordjydske Fane: rød, Midtjydske Fane: hvid, og Sydjydske Fane: gul.

1616 fastsattes uniform for hele Rostjenesten til at være:

"i samme farve og snit, som før har været i brug". 1621 vides det, at Kyrassererne skulle bære Akselskærf og Arkebusererne en stribet Tappert over kyrasset - i samme farver: blå og hvidt.

1618 udleveredes der til Militzen - det udskrevne fodfolk - en Kasak og en Filthat - men mod betaling. Hvert kompagni sin farve. Eks.: Gul med røde ruder.

1625 formeredes en Hoffane af Lensrytterne med særligt farvet Cornet, Danebrog med korte snipper.

1625 formeredes den aktive del, der blev udtaget af Militzen til deltagelse i krigen i Tyskland, i 2 regimente.

Det Røde Regiment m. rød Kasak, men kompagnivis farvede benklæder - røde, gule eller blå - der skulle svare til kompagnifanernes farve. Disse kendes ikke, men var altså kompagnivis farvede.

Livregimentet eller Det Blå Regiment, der overalt havde farverne blå eller blå/hvid.

Fanerne var vandret stribede og skiltes kompagnivis kun ved et "Nummer" midt for overkanten samt ved at have hver sit midtersymbol og valgsprog.

Hele det udrykkende rytteri - nationalt og hvervet - synes samtidig at have haft blå/hvide Cornetter, men de var adskilt ved, at "De Kongelige Provinciars Våben" var malede derpå (kun de nationale ?) nemlig sjællandske: Kongen af Danmark, fynske: De Venders, jydsk: De Goters.

Trompetfanerne var mærkede ligeså.

Endelig blev der leveret 3000 stk. "Rose" af lyserødt og hvidt stof til enkeltmandsmærke - men om det galt Livregimentet, hele rytteriet eller hele korpset, vides ikke.

1641. Ved Det Slesvigske og Holstenske - udskrevne - Regiment skulle soldaterne bære en Wüsch eller Faveur af given form på ærmet "for at man skulle kunne skelne danske og slesvigske fra holstenske folk". En "Faveur" var smalle, farvede silkebånd, samlede i en lille dusk, der blev båret ved skulderyømmen. Både dansk og slesvigsk rytteri skulle have rød/gult skærf eller "Bind", holstensk derimod rød/hvidt (holstenske farver, ikke "danebrogske"!)

1648 vides, at "De Kongelige Provinciernes Våben" også er blevet anvendt på fodfolksfaner.

Perioden Fr. III - Chr. V

Frederik III arvede et praktisk talt færdigt system, som dog ikke var ført ud i alle sine konsekvenser i praksis. Inden dette kunne ske, kom krigen 1657-59, og den blev så bagvendt, og midlerne så anstrengte, at man ustandselig måtte gribe til nærmeste udvej - også på det her omhandlede område (som f.eks. at udlevere gamle faner til brug for nye regimenter). Da den endelig var overstået, og den påtrængende spareperiode var overvundet, fortsatte man udbygningen af dette system.

Faner.

1663 - men rettet i 1664 - fastsattes følgende fanesystem for de nationale tropper. Det beskrevs 1676 og fortsattes altså af Chr. V.

Rostjenesten - der ikke længere var "Frelsetjeneste" - fik Danebrog m. kgl. navne-ciffer i øvre stanghjørne.

Sjællands rytter- og fodreg.	Rød m. Danmarks våben i midten.
Fyns " " "	Grøn m. de Venders Drage i midten.
Nordjyllands " " "	Blå m. de Goters Løve i midten.
Sydjyllands " " "	Gul m. de Goters Løve i midten.
Slesvig og Holstens rytterr.	Rød m. det lokale fyrstevåben i midten.
" " " fodreg.	Danebrog m. det lokale fyrstevåben i Øvre stanghjørne - <u>dog</u>
Pinneberg kompagni	Grøn m. "Fr.III" m. Krone, hvori et sølvkors som midtfigur.

Alle - undtagen Danebrogsfaner - havde det fælles korsmærke i stanghjørnet.

Alle med kompagnichefens Devise som eneste interne forskel. Den skulle være enten på Dansk eller Latin.

Frederik III døde inden man var nået til at tage den sidste individualisme fra de hvervede regimenter. Disse regimenters faner havde hver sin farve - idet dog l'KMP, Livkompagniet havde en hvid. Kongelige Livregimenter havde hvide faner. Hvert kompagni havde sit symbol i midten samt Devise. Livkompagniet havde som midterfigur ofte regimentschefens - el. hverveherrens - våben eller en eller anden hentydning til dette, og devisen pegede som oftest på troskab mod Kongen. Livregimenter havde som regel den kongelige persons navne-ciffer som midterfigur. Devisesprog var som regel Tysk, Fransk eller Latin.

Der var afvigelser fra alle disse regler - enten på grund af nød, selvtægt eller fordi Tradition og Veneration havde bevirket, at man beholdt en gammel, veltjent fane.

Det Slesvigske og Holstenske Regiment ophævedes i 1677 og mandskabet anvendtes i Kongens Livregiment. Herved blev Danebrogfanerne inddraget. Da Rostjenesten forblødte i slaget ved Lund, blev også den ophævet i 1679. Som følge heraf førtes Danebrog i en periode herefter kun til brug som markering af herredømme.

Det var vist nok under Chr. V, at Fanespydet blev forsynet med kongeligt navne-ciffer ved de nationale regimenter - hvorefter senere alle faner førte det.

Provinsvåbnerne.

Om "Provinsvåbnerne" bør følgende bemærkes på dette sted. Land - jord - fører i følge sagens natur ikke våben. Det er den ansvarlige myndigheds-person over et område - Grevskab, Hertugdømme, Kongedømme - eller ejeren af jord, der fører våben som myndighed eller ejer, og som også kan bære våben for at værgе den. Heraf er så afledt f.eks. Byråd, Herredsting o.s.v.

Den danske Krigsherre, Kongen, viste sin myndighed på sine troppers faner ved at afbilde sine kongelige myndigheds-områder - de "Kongelige Provinser": Danmark, de Goters, de Venders. Hans norske kongedømme vistest på de norske faner - og det tabte svenske forblev som "Unionsmærke" i våben-skjoldet. Hans Hertug- og Greve-dømmer talte kun med på disses egne kontingenters faner.

Som det er tilfældet med alt sædvanemæssigt, tabtes grundlaget af syne, efterhånden som tiden gik. I Chr. IV's tid skrev man: "De kongelige provinciers våben" - ikke Kongeriget's provinser - senere kun "Provinsvåbnerne" - for man vidste jo nok, hvad man talte om - troede man da! Således også Prins Carl af Hessen-Cassel, da han 1785 indgav forslag om nye Infanterifaner til sin svoger Kong Christian VII: "den Provinces våben hvortil Regimentet hører".

Men FOLKET, som fyldte regimenternes rækker med sønner og havde regimenterne boende i sine hjem, og som ikke var oplært i den interne - end sige den fyrstelige - sprogbrug, det så klart, at Fynboerne brugte Dragen, så det måtte være Fyns våben - og Jyderne gik det ligeså.

Takket være Hæren og Traditionen tror nu Gud og Hvermand, at Fynboer er Drager og Jyder er Løver - og selv om der måske undertiden nok kunne synes noget om det, er det dog helt forkert. Jylland og Fyn har aldrig været forlenet som sådan - gjort til Hertugdømme, som Slesvig, og der har derfor aldrig eksisteret noget våben for "Herren" over Jylland - eller Fyn.

Iøvrigt er det allerede gamle heraldikere, der har begået fejltagelsen, at kalde "Dragen" for en "Lindorm". Hvis man slår efter i Zoologibogen, vil man se, at Lindormen ikke har vinger!

Dragen er den hedenske ondskab i Venden, som Kongen af Danmark overvandt - og satte i sit våben. De Venders Overherre: Kongen.

Gutelandets egen øverste myndighed førte en Vædder med Stridsfane. Da den danske Konge overtog beskytterherrens hverv fra den svenske Konge (1361), satte han (senere) et kongeligt symbol herpå i sit våben - en afledning af sit eget.

Ikke Konge af Gotland, men: som Konge, Gotlands beskytter - "Herre" - de Goters!

Uniformeringen

Man kender endnu så lidt til uniformeringen under Fr. III, at man ikke kan se, hvorledes den udviklede sig fra Chr. IV til Chr. V, hvis man overhovedet nåede at overvinde krigens nødforanstaltninger.

Tankegangen, som man kender fra "Det Røde Regiment", synes dog at have været den bærende - nemlig at regimentet skulle angives ved en kombination af to farver - oprindeligt Trøje/Bukser, men nu: Trøjen/dens Foer - evt. bukser og strømper. Foret sås ved ærmeopslagene, og denne "underfarve" skulle vist også stemme med Fane-farven. Trøjen hed, som tidligere nævnt, Kasak eller Kjol og var langskødet.

Som sagt kan man kun gætte sig til, at dette var "regelen", omstændighederne havde sørget rigeligt for "undtagelserne". Det kan således se ud som om, man under Skaanske Krig søgte at klæde alle, der kom til at kæmpe i Nordtyskland i rød Kjol, hvorved trøjefarven altså blev et "rigs-mærke".

Christian V lod 1677 denne farveafmærkning sætte i et lidt andet system.

Kongelige Livregimenter fik rød Kjol, prinselige fik blå, og resten af regimenterne grå kjol. Opslagsfarven (Forets) skulle svare til Fane-farven. Herfra undtoges de kongelige livregimenter, der i stedet for hvidt fik gult opslag, hvorved de oldenborgske farver forelå.

Dette system, som påbødes 1677 første gang, lykkedes det kun at gennemføre i løbet af Kongens levetid ved stædig fastholden, hvorefter det varede til den store ændring 1711/12.

Kokarden indførtes under Chr. V. På dette tidspunkt var det en båndsløjfe, hvormed den brede hatteskygge smækkedes op i den ene side og fæstedes til pullen. På den sad et C5.

Officerernes skærf fik atter oldenborgske farver - rød/guldtribet med tilsvarende kvaster. Dette holdt sig til afskaffelsen 1867.

Perioden Fr. IV - Fr. V

Efterhånden som Pikenerernes antal aftog, steg krudtrøgens tæthed på kamppladsen - og i lige mål voksede behovet for farverig afmærkning.

Frederik IV's aktive politik og stillingtagen medførte bl.a. et mærkbart skel i den militære heraldik. 1711 indførte han et uniformssystem, som det ganske vist tog det meste af 10 år at gennemføre, men som gjorde den danske soldat kendt i Europa som den ene af de røde soldater - Englændere og Sachserne var de andre, og på forskellig vis allierede på dette tidspunkt.

Uniformsfarven var "Krigsherrens", udstyret var "Regimentet". I begyndelsen var uniformen nok både kjol, benklæder og strømper, medens udstyret var foer og ærmeopslag i een farve og knapper i een metal-farve.

Knapfarven fandtes efterhånden også på lidser og bånd, f.eks. langs hatteskyggen og knaphuller.

I Regencetiden åbnedes kjol'en, og vesten kom til syne. Den langskødede kjols flige blev knappet sammen, så de lod benene fri, og kjol'en fik en krave. Herved blev foer, opslag og krave et tydeligt farvemærke med en logisk indre sammenhæng - og denne farveflades modsætning var til den ene side: retten på kjol'en og til den anden: farven på vesten og benklæderne.

Samtidig opstod behovet for at kunne skelne mellem hvervede og udskrevne ("nationale"). De "Nationale" stod øverst på ranglisten, men de hvervedes afmærkning blev smukkere udført. Så havde enhver fået sit efter egne forudsætninger.

Da Carl Bertram i 1761, med kongelig bevågenhed, udgav sin oversigt over de kgl. dansk-norske hæres uniformering, havde de hvervede fået "Rabatter", medens de nationale havde ubrudt, ensfarvet kant på kjol'en, men til gengæld røde benklæder.

Bertram lader Fr. V disponere over 76 farvekombinationer bestående af 1 metal og 1 eller 2 farver. Af danske tropper var der Ing., Art., 12 rytterregimenter, 15 geworbne og 7 nationale fodregimenter samt 3 enheder fra Bornholm, 2 Favinske frikorps og de vestindiske. Hertil kom fra Norge 5 rytter- og 16 fodregimenter og sluttelig stabe, skoler o.l.

Rød Kjol betød: kgl. dansk-norsk. Røde Benklæder: dansk national. Røde Benklæder og Vest: norsk national. Resten af farvekombinationerne var regimenterne.

Udenfor systemet kom Husarer - der jo var et fremmed tilskud, Favins Jægerkorps, hvor den grønne farve blev indført som "Jægerfarve" - og så Bornholm. Kongen må have haft Kofod og hans folk i frisk erindring, siden man ikke lod Bornholmerne gælde for rigtige Danskere (Blå eller hvide kjol'er) - et 100-års-minde?

Hatten blev inddraget i farvekredsen. Pompon blev indført - en uldkugle i farver, der anbragtes på hattens spidser. Regimentsfarverne vistest på hatten ved Pompon i "farve", kantbånd i "metal", (Pomponens farver: nederst "kjole", øverst "krave").

Der var - trods megen omdannelse af regimentter i de sidste 50 år - stadig bevaret nogle spor af fortidens farver som tilkendegivelse af regimenternes oprindelse.

Føringsinstrumenterne og Spillemand.

Instrumenternes afmærkning viste stadig hen til "Krigsherren", men Spillemandenes afmærkning hørte til regimentet.

Under perioden Chr. IV - Chr. V kendes der ikke meget til dette sidste udover, at Det Fyrstelige Trompeterlaugs medlemmer var i den tjente fyrstes liberi og med ret til en officers fjer i hatten.

De øvrige fulgte den uniformering, som deres regiment havde, men med nogle flere kantebånd langs ærmer og skuldre.

Tilsyneladende følger alle parter uniformeringen fra Fr. IV, idet båndbesætning langs sømmene forstærkes. Løst flyvende bånd i broget farvning fra skulder til hofte kendes også i begyndelsen, men midt i perioden tager ærmeafmærkningen mere fast karakter, uden at være ens fra regiment til andet. Rundtgående snore og vinkler, undertiden med små kvaster, løber op ad armen til en lukket figur ved skulderen. Disse bånd eller snore har knapfarve.

1757 indførtes Svalereden, der bortset fra "efternølere" overtog afmærkningen helt i eftertiden.

Den bestod af et underlag i regimentets krave-farve, belagt med lidser - som oftest i zigzag - i knapfarven. Enkelte rytterregimentter havde dog i nogen tid ikke underlaget, men lidserne direkte på kjol'en.

Dette kunne vel nok synes at være en "distinktion" og altså ikke en del af heraldiken, men hensigten med denne var netop at fremhæve spillemandens heraldiske tilhørsforhold således, at det kunne ses fra alle sider.

Samtidig - 1757 - afskaffedes Trompetfanerne og førings-snoren med dens kvaster, som vi kalder "Banderollen" overtog afmærkningen.

Denne havde imidlertid ikke Krigsherrens, men regimentets farver - de samme som Svalereden.

Trommer og Pauker beholdt den kongelige afmærkning.

Faner.

Frederik IV's milits fik kun een Fane pr. regiment. Vaupell siger, at det var Danebrog - men i virkeligheden vides det ikke, hvorledes denne, stærkt nationale styrkes fane var.

Måske - ? - har den ført de Danebrogspaner, som skulle bruges til afmærkning i felten af herredømme, som en midlertidig foreteelse. Det er blot ejendommeligt, at det i så fald ikke ses på det ellers meget detaillerede

stukbillede, som findes i tøndehvælvet på Rosenborgs Riddersal.

Fra 1709 fik de øvrige regimenter 1 fane pr. bataljon samt en hvid Livkompagni-fane.

Mærker og farver på de nationale regimenters faner overholdtes i princippet til Fr. IV's død, men herefter skete forskellige, nu uoverskuelige ændringer. "Provinsvåben" og et enkelt "hjemmegjort" landskabsvåben sås!, men Kongens navnetræk og rigsvåben blev fremherskende. Deviser forsvandt gradvis.

Korsmærket i stanghjørnet blev ikke fuldt konsekvent overholdt, men hvis det manglede, synes Kongenavn og Rigsvåben at have sikret bevidsthed om Krigsherrens identitet.

Årsagerne er dunkle - men trods den gode vilje ved man jo, at der blev talt og foreslået rigeligt meget til "Hærens forbedring" i Kollegiet, og dette rakte langt ind i Chr. VII's tid.

Felttegnet indførtes før 1753, thi i dette år fandt Kongen anledning til at indskærpe, at kun de dertil berettigede måtte bære det, fordi .. "das Port d'Epee nur als ein Zeichen angesehen werden soll, dass jemand noch wirklich in Unsern Militär-Diensten stehe und unter Gewehr etwas zu befehlen habe".

Det er den stiliserede guldkvast med rød kerne på et guld/rødt bånd, som endnu i dag bæres af officerer som håndledsrem på sablen. Det er det samme bånd med kvaster, som udgjorde skærftet, og det er de samme kvaster i snore, som stadig bæres på Fanen - oprindeligt beregnet til at slå om denne, når det blæste for meget. Det oldenborgske højhedsmærke.

Specielt perioden 1763 - 73 - 84.

I det korte tidsrum om regentskiftet Fr. V - Chr. VII nåede reformiveren de største højder - men så hæsblæsende, at denne periode efterlod mange ting i stor forvirring.

Ved fordybelse i historiens gang, og herunder de traditionalistiske tilbøjeligheder, synes det at fremgå, at disses vilkår afspejler den ånd i hvilken rationaliseringer drives. Den hjernestyrede, "studentikose" lader hånt herom og tromler hindringer ned med det resultat, at der - uanset opnåede, geniale resultater - ofte efterlades et spor af uordener og forvirring, som eftertiden bruger tid til at bringe i lave igen, medens den anden, den på erfaring og "fornuft" byggende, oftest tager den menneskelige traditionstilbøjelighed i sin tjeneste og når varigere og mere rodfæstede resultater - hvad enten intelligensen kan lide det eller ej - for således synes mennesket at være indrettet.

Denne periode, 1763-73, danner det "sorte hul" i den militære genealogi og heraldik. Det mest slående udtryk var Livgardens nedlæggelse, "revolution" og genoprettelse i løbet af få dage. Med et slag skulle hele hæren 1764 i blå uniform - hvilket det ikke lykkedes at

gennemføre, før end den røde infanterist 1766 fortsatte sin march, hvorefter 1767 hele hæren skulle være hvid. 1772 konstateredes det, at hæren stadigvæk var rød. Artilleriet blev 1763 aldeles omkalfatret, og det er endnu ikke lykkedes at forbinde de løse ender. Det må efterhånden have vist sig påtrængende - for 1774 oprettedes et Militært Varemagasin med det formål at sikre, at ensartet og rettidig påklædning kunne gennemføres.

Som den sidste udløber af tendenserne bestemtes det i 1780, at hattene i stedet for sorte kokarder skulle have rød/gule (for befalingsmænd, og menige tilsvarende snore) - hvorved hatten fik kongelig afmærkning i modsætning til tidligere regimental.

Inden den unge Kronprins 1784 tilrev sig magten, var så mange tråde spegede eller brudt på det heraldiske område, at man har svært ved at gennemskue de hensigter, som har foreligget, og at følge en kontinuitet. En af årsagerne har formentlig været de forhold, der var knyttet til faktorerne:

rejsning/nedlæggelse af regimenter, skifte af garnison og landsdel, skifte af rekrutteringsområde (landsdel) og skifte af navn - rang

idet forestillingen om, hvilken samhørighed, der eksisterede imellem afmærkningen og disse faktorer, vekslede med "kommissionernes" medlemmer og disses baggrund.

Eks.: Det gamle, fynske, nationale regiment havde fra 1677 grønt som opslagsfarve. Det blev efterhånden geworbent og blev forlagt til Sjælland, men beholdt i nogen tid grønt og "de Venders". Så blev det "Livregiment", og var jo ikke længere på Fyn, men rekrutteredes fra Nord-og Midtsjælland, og fik så blåt samt "Kabinetstvåben",

- medens Chr. VI's fynske Milits-regiment derimod havde fået den grønne farve.
- De regimenter, som dette leverede mandskab til - Bornholms og Holstenske - bar også grønt, så længe det forhold eksisterede.

Engang efter 1712 var rødt udgået af "Fane-skalaen" som bundfarve for nationale, Sjællændere, da ingen længere kunne have røde opslag. Gult indtrådte i stedet, men det kom ikke til at berøre "gamle fynske" i sin høje "Rang".

Frederik VI - Christian VIII, 1784 - 1842.

En af Kronprinsens første gerninger efter "Kuppet" 1784 var at afskaffe Oldenborger-kokarden, som for lidet holdbar og for dyr, og derfor at genindføre den gamle "Sorte Kokarde".

Krampen, snoren, der holdt skyggen oppe og kokarden på plads, fortsatte med kokarden via den "tokantede" til hatten, som blev til "Chakot" - efter at snoren havde tabt enhver praktisk betydning.

1780 - samtidig med Oldenborgkokarden - indførtes ved Cavalleriet "Fjer, de såkaldte Sultaner" på hatten. Dette påklædningsstykke var et modelune, som netop var fremkommet i alle hære. Der anvendtes enten rigtige, men farvede fjer i en busk eller en lang "lampepudser" af uld - en slags videreudvikling af "Pomponen". De blev hurtigt et afmærkningsmiddel, men kun ved Infanteriet kan denne afmærkning siges at have heraldisk karakter, idet special-underafdelingerne blev mærkede til indbyrdes adskillelse. Grenaderer bar hvid fjer med blå top, Musketerer hvid pompon, og Jægere grøn fjer eller pompon. Bortset fra Artilleriet (med blå fjer) må de øvrige tilfælde siges kun at have været et modelune, der end ikke blev afpasset efter de gældende heraldiske farver. 1833 fik Lansenerer "Sveif" (hestehale) i stedet.

----- 0000 -----

Taktikken medførte ønske om at formere "Brigader" á 2 fodregimenter, hvilket måtte medføre en afmærkning, der greb ind i det bestående. Den blev på Prinsen af Hessens forslag udført således:

Fanen fik bundfarve svarende til de to regimenters opslag, og den ene med røde, den anden med hvide flammeteringer fra midten af dugens sider. For det enkelte regiment førtes på midten det "Provins-våben", som hidtil havde været anvendt for tropper i den landsdel, hvortil regimentet var knyttet enten ved navn eller ved udskrivning af det nationale mandskabstilskud.

"Livregimenter" førte tilsvarende det såkaldte "Kabinetts-våben". I øverste stanghjørne fandtes, som sædvanlig, Danebrogsmærke, og Kongens navneciffer fandtes i de øvrige.

Der udleveredes en fane pr. to kompagnier.

De to grenaderkompagnier fik en Danebrogsfane med "Bjælkekors", og med det kongelige navneciffer i alle hjørner - men uden andet mærke. Livgarden fik dog Danebrogsfaner med Rigsvåben i et midterfelt. (Livgarden var jo arvtager af Grenaderkorpset 1763 og har bevaret grenaderpåkledningen).

Alle faner havde fanespyd med navneciffer, samt kvaste i oldenborgerfarver.

Een ændring fandt straks sted!

Norske Livregiment (2 B) skulle have haft gul fane med Norges Løve, men regimentschefen bad Kongen om at ændre dette, således at regimentet beholdt sin traditionelle, sorte fane - den, som allerede blev ført af universitetsstudenterne under Københavns belejring 1658.

Imod Oberstløjtnant Helge Bruhn gør Oberstløjtnant Norden-toft opmærksom på, at det ikke var studenterfanen, som regimentet fik, men den sorte fane, som regimentet allerede havde inden Svenskerne satte deres sko på Danmarks jord. Regimentet havde ikke haft nogensomhelst forbindelse med universitetet.

Regimentschefens argumenter overfor Kongen (Kronprinsen) var heldige, men forkerte. (Sådant sker - ligesåvel som

det modsatte!)

1816 - da unionen med Norge ophørte - forpligtede den danske Konge sig til ikke mere at anvende Norges våben på nogen måde - hvorfor det Norske Livregiment fik nyt navn og ny - sort - fane.

1818 fik Bornholms Milice 4 nye faner med den stadig bemærkelsesværdige tekst, at de skulle have det danske våben - og være af samme størrelse som bataljonsfanerne "ved den Danske Armee". (150 år efter Kofod!).

Regimenternes afmærkning var ikke en let opgave, men den blev løst ganske elegant. Halvdelen - de senere 1, 5, 6, 7, 11, 12, 13 og 15 B. - bevarede sin farve (idet der ses bort fra eventuelle tillægsfarver) og kun tre gamle regimente måtte skifte traditionel farve.

Eks. Det Aarhusiske Regiment, som var grønt, lå i Aarhus, men fik mandskab fra Vestfyn. Fanen var grøn med "de Goters".

Indbyrdes skelnedes de nu ensfarvede regimente ved, at det ene fik hvid kant om rabatter og opslag - samt i nogle tilfælde ved "Knapfarven" - "Sølv" eller "Guld" (eller mere prosaisk: tin eller messing).

De vist nok første heraldiske emblemer på uniform dukkede op 1822, idet der på det blottede foer ved kjoleskødernes sammenknæpning skulle påsyes en "Rød brændende Granat" for Grenaderer og et "Grønt Valdhorn" for Jægere. De samme tegn førtes på Chakoten over skyggen.

I 1785 indførtes Jægerkorps, og for disse forbeholdtes af forskellige grunde farverne grå og grøn efter få år. Da der 1789 nedlagdes to Infanteriregimente, skete der nogle omgrupperinger og farveændringer i brigaderne - men ellers holdt systemets heraldiske farver sig til 1842.

Landeværnet oprettedes 1801 med bataljone over hele landet. Hver bataljon fik en Danebrogsfane med et påsyet midterkvadrat i blå med guld-tekst: "Landeværn for Kongen og Fædrelandet", samt Kgl. navne-ciffer i hjørnerne.

Da landeværnsbataljone indkorporeredes i regimenterne 1808, sprættedes det blå midterfelt af. Praktisk, effektivt og moralsk afstivende.

Uniformsafmærkningen var fælles for hele værnet.

Rytteriet var i en ombrydningstid - let/tungt, Sabel/Lænse, hvilket medførte ret hyppige ændringer i afmærkningen - hvortil kom den internationale opfattelse af, hvordan sådanne specialister burde se ud: Husarer - som hidtil - meget ungarnsk, Bosniakker tyrkisk, Uhlaner polsk og Kyrasserer i hvid trøje, uden rabat, men med farvet opslag og krave.

1795 foretoges en lignende ordning, som ved Infanteriet i 1785, med Estandarter og opslagsfarver i overensstemmelse. Der skiftedes farver ved Dragonregimenterne således, at de afpassedes efter den brigade, som de "delte landskab" med.

Paukedækkene fulgte samme regel - men året efter nedlagdes Pauker-stillingen ved alle undtagen Livgarden.

Traditionsfornemmelse bevirkede dog f.eks., at Fr. IV 1810 tillod Livregiment Dragoner at beholde de "Sølvbänderoller", som de havde haft i 41 år "eller mere".

De i 1816 oprettede Lansenerregimenters optræden under fægtning var en sådan, at de ikke fik Estandarter, men "Raiilementsfaner" - en blå fanedug på en lanse i lighed med disses lansevimpel - en pr. Eskadron. Allerede 1818 følte savnet således, at det befaledes, at Raiilementsfanen skulle honoreres som Estandart og Eden aflægges hertil.

Sjællandske Lansenerer fik 1836 lov til at ændre fanen til gul og sort med det gammelkendte Danebrogs-mærke i øverste stanghjørne.

Ingeniørkorps og Artilleri havde været upåvirkede af alle heraldiske svingninger siden 1712.

Derfor sås det stadig, at Artilleriet - som oprindeligt - var eet, stort "regiment", delt op i 3 Corps eller Brigader el. lign. Blåt og gult havde alle urokket. Endog i Vestindien.

For Artilleriet var kanonen, hvad Fanen og Estandarten havde været for de andre våben som genstand for troskabseds-aflæggelse.

Den var Artilleriets "føringsmærke", som Konstablen (lig med "artilleristen") svor at ville følge og blive ved i sin Konges tjeneste.

Den bar derfor fra slutningen af Chr. III's tid det kongelige navnetræk på bagstykket - med det nu nye system Fibiger, Model 1834, dog på venstre tap, men derefter atter på bagstykket til 1943.

Lavetten og andet materiel var fra slutningen af Chr. IV mærket i Kongens farver: rødt træ og gule beslag. Dette ændredes ved system 34, der blev sløringsmæssigt gråt.

Da man var begyndt at operere med skytset i flere grupper, var de store pauker med deres faner og Kgl. afmærkning sat på Tøjhuset ca. 1750, og der står de i dag. 1787 indførtes "Ridende Artilleri" i beskeden målestok (3 Kompagnier), dets trommer afskaffedes og erstattedes med "Trompet" med Banderolle (blå/gul) medens resten - "Fodartilleriet", snart "Det kørende Artilleri" - fik Halvmåne og Valdhorn med Bänderoller. Fra 1815 var Artilleriets føringsinstrument udelukkende Trompeten med samme Banderolle.

Imidlertid varsledes den næste periode af to ting.

Jægerkorpserne var resultatet af kravene til spredt fægtning, og denne medførte den grønne farve dels som en ide-mæssig forbindelse med navnet, og dels som den første feltmæssige hensyntagen til tilsløring. Krudtrøgen begyndte at blive relativt tynd, hvor de lette tropper færdedes. En følge var tillige, at de ingen Fane fik og måtte aflægge Trommen med dens Konge-afmærkning. I stedet antog man "Jægerhornet" - Halvmånen og Valdhornet - med Bänderolle i "Jægergrønt".

Korpserne fik ellers de samme slags heraldiske kendetegn, som den øvrige hær, men holdt på den dæmpede basis af sort og rødt med sølv og guld som knapfarve.

Jægerfrakken blev snart toradet, uden rabatter, og opslagene fik ikke mærkefarve. Kraven blev åben fortil, og denne samt frakkens kantning blev alene bærere af afmærkningen.

Fra 1803 indførtes et Jægerkompagni pr. regiment - der vel beholdt regimentets farver, men desuden havde grønt som særlig mærkefarve for sin funktion i form af "Cordon" - en flettet snor på hovedtøjet, samt grøn Pompon eller "Fjer".

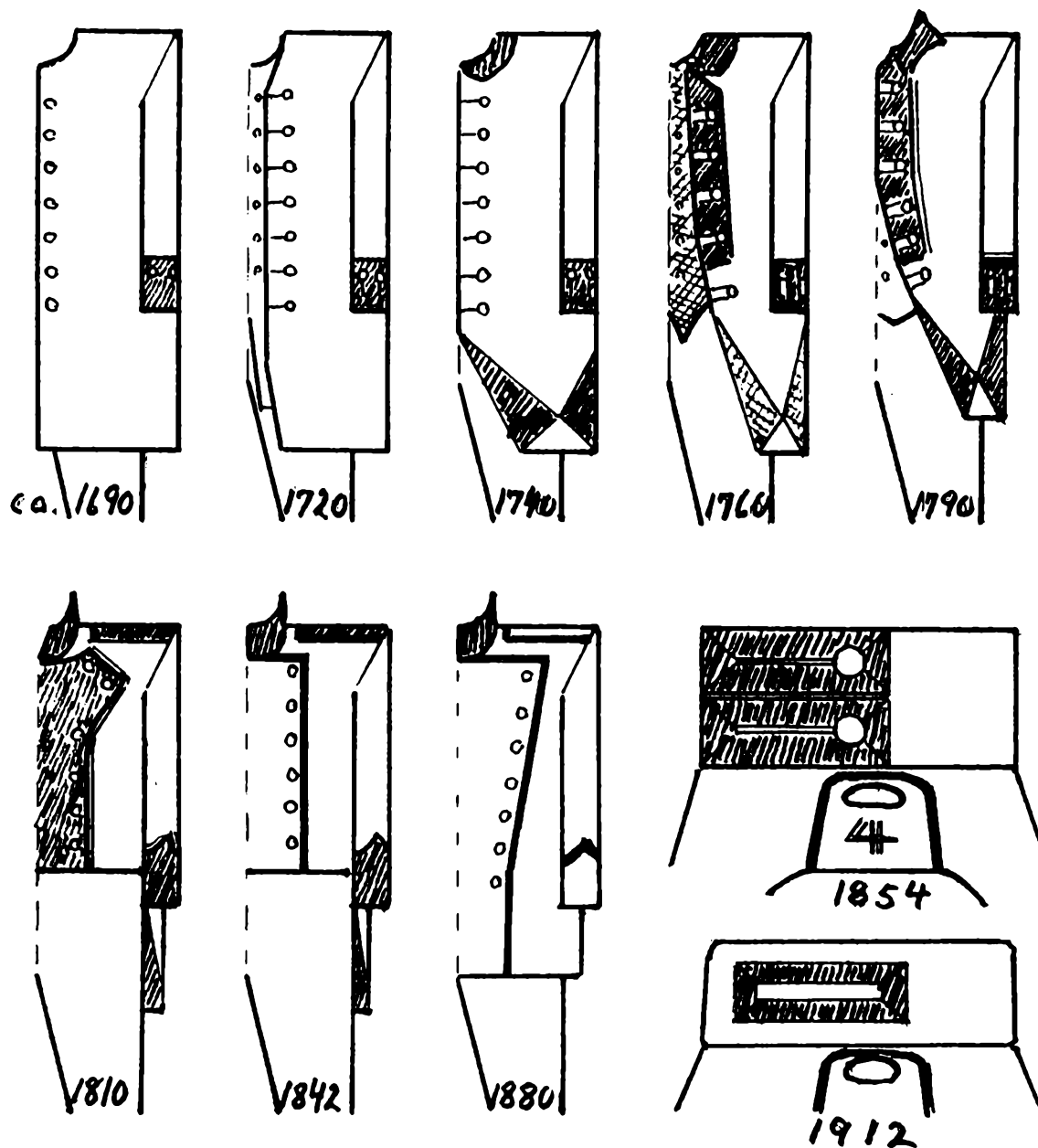

Fig. 5

Principskitse over udviklingen af farveafmærkning af enkeltmand på uniformen - de gamle figurer, der er det rette grundlag for regimentsheraldiken.

Udstyret ændredes mod slutningen af perioden på uniformen ved to regimenter (15 og 16 B) samt garder og højere officerer. Afmærkningsfarven på "Kjol'en" havde jo siden Chr. V været forets farve, der kom til syne ved ombukning - først af ærmeopslag, så kraven, der "bukkedes" om til en nedfaldende krave, sammenknappningen af skøderne, og så - ved den åbnede, dobbeltradede frakke - tilbageknappningen af forkanten på knapperne, det der kaldtes "Rabat". (Se fig.5)

Rabatten var mod slutningen af 1700'erne blevet heftet helt sammen, således at vesten ikke længere sås, og forringerne om dens knaphuller forsvandt. Kraven rettedes stift opad som nakkebeskyttelse og lukkedes kort efter fortil - men ligesom rabatten uden brug af knapper, og hele kraven beholdt sin mærkefarve. På de omtalte uniformer førte man nu rabatknappningen helt op på forsiden af kraven, medens resten af kraven beholdt frakkefarve. Denne kraveknappning omfattede 2 knapper - ved garderne med forede knaphuller, nemlig dem, der er der endnu i dag på den blå uniform.

Dette blev det "Spejl", der skal omtales senere, som bærer af våbenfarven.

For perioden som helhed gælder i øvrigt, at Napoleons virksomhed og efterdønninger med engelsk "accent" skabte Frederik VI fuldt ud lige så mange påtvungne nødløsninger på den militære heraldiks område, som Fr. III, Chr. V og Fr. IV havde oplevet. I hans iver for at modernisere, og trods beskyttende og ærbødig indstilling overfor hærens traditionsfornemmelser, måtte han dog bryde kort af og lade "gå i gråt". Skribenter har en misforstået trang til at tro, at "påkledningssygen" var et lune, baseret på barnlige tilbøjeligheder. Man ville sikkert let finde forståelse af baggrunden ved at studere vore egne gerninger i årene 1939 - 69.

Banderollen var jo kendt fra "Trompeten". Da Jægerne nu mødte op med hele to horn, fik de naturligvis hertil deres mærkede føringsnor - en grøn Banderolle.

På et endnu ikke fastslået tidspunkt fandt man det urimeligt, at Tromme og Pibe ikke også skulle være mærkede - om bæresnor kunne der jo ikke være tale - og derfor fik Pibens hylster og Trommen også "Banderolle".

Da piberstillingen afskaffedes som selvstændigt nummer, forsvandt denne Banderolle. På en eller anden måde fandt man det yderligere forkert at have Banderollen på Trommen - så Kvasterne hængte man på Tambourens skulder - og så kunne Stabstambouren jo også have kvaster - han havde jo nok Stikker, men ingen Tromme - og derfor blev en Banderolle snoet om hans Stav. Nu hedder så "Trompetbanderollen" "Tambourkvaster" ved Livgarden.

På eet punkt indtraf en mærkelig ændring. TROMMEN.

I 1834 skulle nye trommer anskaffes. Instrumentmageren, Schousboe i Gothersgade, fremstillede en prøvetromme, der ikke bar det kongelige våben på kedlen, og hvis reifer kun var røde indvendigt, men udvendig var lyseblå med en lille, stiliseret, hvid blomst og kantlinier - ganske svarende til Livgardens kraveafmærkning for officerer. Nogle generende jærnkroge til trommelinerne blev efter

prøvetiden fjernet, og trommen blev godkendt 1837 (Nytårsaften!). Denne ændring af føringsinstrumentets afmærkning fra Kongens til Livgardens, ført ud over hele infanteriet, er meget ejendommelig - oven i købet med Kongen forvist til "indersiden". Det må være et af historiens morsomme spor af tilfældighedernes indflydelse. Og nu har Livgarden - ene af alle denne tromme. Til gengæld fik man en tromme til musikkorpsene, der senere blev brugt af tropperne til fredstids marchbrug - med smukke røde og hvide trekantfelter på reiferne. Det var den "forhadte" fjendes, Kongeriget Prøjsens højhedstegn. Der købte man nemlig denne tromme! Det svarer til, at Trap: "Danmark" i sidste udgave er indbundet med Valdemarernes våben i Rigstysklands farver.

1842 - 1923

De politiske, økonomiske og taktiske efterdønninger efter den Napoleonske og engelske krig trængte med stigende styrke ind over landet i trit med Kongens stigende alder. De medførte efter Christian VIII's tronbestigelse en radikal omlægning af hæren. Efter to års forarbejder forelå en hærordning, der på een gang skulle være billigere, mere funktionalistisk rationel, og i sit væsen og udseende egnet til at dæmme op for den truende, nationale splittelse.

På det heraldiske område blev dette et unødvendigt chock, for så vidt som heraldikken skulle tjene en synlig formulering af en identitet, der skulle bidrage til at stive korps-ånd af. Med eet slag kasseredes tilsyneladende alle de højtfortjente infanteriregimenter og erstattedes af en række bataljoner, der nummereredes fra fløjen. Rytteriets specialformationer ophævedes og de talende navne erstattedes ligeledes med numre. Kun Ingeniørkorps og Artilleri gik ram forbi.

Ideen bag ændringen var den, at man ville have en fredsorganisation, der svarede til føringsstrukturen i krig - Infanteribrigader med 5 - 6 bataljoner og Rytterbrigader med 2 - 3 regimenter.

Da man imidlertid ikke ville udslette den historiske sammenhæng, lod man i virkeligheden blot de gamle regimenter indskrænke til bataljons størrelse (ligesom f.eks. "Gamle Jydske" i 1677). Det slemme bestod i, at man fratog dem ansigtet: Navn og heraldik (i form af individuel afmærkning og fane).

Allerede 1847 viste svagheden sig ved den feltprægede organisation - der var ingen til at stable den egentlige krigsstyrke på benene. Det "Regime", hvis opgave det er at forberede og sikre - ikke blot i tal og materiel, men også i sjæle (moral, tro, tillid) - at dette sker, og som derfor fra sin oprindelse kaldtes "Regiment" - det manglede, og hæren blev derefter. Lykkeligvis rejste der sig en storm af national vrede over oprøret i Rendsborg, som dækkede over mange svagheder.

Den kongelige stridsfane havde, som det vil huskes, gennem tiderne været brugt til at markere, hvor "skanser- ne skulle holdes" - også i personel henseende: Landeværn, Slesvigs nationale - og eliten - Røstjenesten, Grenader-erne. Alle andre havde båret Kongens stempel i øverste stanghjørne.

Nu bredte dette sig demonstrativt over hele dugen, der af et Malteserkors deltes i de fire felter med Kongens navn i øverste og Bataljonens nummer i romertal i neder- ste stanghjørne.

En enkelt - Fr. VI's "Kongens Regiment", nu 5. Bataljon - fik Chr. VIII's tilladelse til som taknemmeligt minde at føre den gamle chefs ciffer i øverste frifelt.

Hestgarden beholdt sin gamle - Fr. V's - Estandart.

Enhederne havde vundet en stor andel i stridsfanens vær- dighed ved at føre den, men havde betalt med at miste ansigtet. Hvad der måske politisk betød meget var, at Danebrog meget demonstrativt fløj overalt som et natio- nalt mærke - til trods for, at det ikke endnu var blevet et allemands-nationalflag. Tvært imod var det forbudt at anvende det privat - hvorved der jo heller ikke var opfordret til at skilte med andre flag.

Uniformskjolen forenkledes til en ægte to-radet, uden "rabat", men med kantning. Afmærkningens princip fast- holdtes, men galt nu kun våbenart, og den gennemførtes ikke konsekvent.

- Infanteri: Opslag-, skulderstrop-, kravefarve (lyse- blå)/Knapfarve (hvid)/kantning i knap- farve. Bataljonens identitet var reduce- ret til et arabertal i knapfarve på skul- derstroppen. Senere også på huen.
- Rytteri: Opslag-, skulderstrop-, kravefarve (lyse- blå)/Knapfarve (hvid)/Kantning og Reg.nr. i afvigende farve (gul).
- Artilleri: Opslag-, Skulderstrop-, kravefarve (mørke- blå)/Knap (gul)/kantning i opslagets far- ve, dog kant om skulderstrop og Brigade- nr. afvigende (carmoisin).
- Ingeniør- tropper: Blå jægerfrakke med rød kantning. Våbenfarve (sort), som tidligere omtalt, som "omklapning" på kraveforside/knap- farve (gul).
- Jægerkorps: Grøn jægerfrakke med rød kant. Omklapning (rød)/knapfarve (hvid)/Korpsnr. på skulder- klap i kantfarve.

Der indførtes en ny Kokarde. Der havde været eksperimen- teret med en rund, rød brik i stedet for den sorte, og med en anden, der bar et hvidt kors på brikken. Til slut be- stemtes to ting:

- A) Kokarden skulle være rund, rød, med en hvid stribe - som den er endnu - og den skulle sidde ovenpå Krampen!
- B) Som et led i respekten for den menneskelige værdighed blev prygl forbudt mod ordentlige personer. De, der havde vist sig ikke at holde en sådan standard, kunne rykkes ned i 2'klasse, hvorved prygl kunne anvendes som straf.
Som et led i håndhævelsen af respekt for den gamle stridsfane kunne sådanne personer ikke bære kokarde, men fik den erstattet med en mørk filtbrig - den berygtede "Sorte Kokarde". 1846.

Derefter indførtes en ny "Felthue" med mærkefarver: Huen/Kantbåndet, der ikke stemte med kjolens, og heller ikke var konsekvente.

Inf.: Kravefarve/Kjolefarve. Art.: Skulderstrop/dens kantfarve. Rytt.: Kravefarve/ny farve (Carmoisin). De med jægerfrakke påklædte overholdt reglerne: Trøjefarve/Kravefarve. En let trøje, "Bajstrøje" mærkedes i de samme farver som felthuerne. Svalereder mærkedes som hidtil (Krave/Knap) og Banderoller ligeså.

--- 000 ---

Allerede inden krigen 1848 var man klar over, at den strålende, røde soldats dage var talte i betragtning af den spredte kampforms tynde røg.

5 juni 1848 var den sidste gang, at "den røde flod" veltede frem mod fjenden. Året efter var den nye uniform trængt pletvis ind i geledderne.

Mørkeblå uniform af jægerfrakkens snit skulle træde i stedet for den røde kjole. 1712's røde hær var blevet blå. Afmærkning af våbenarter skete ved farven på kravens "omklapning/Knapfarven" - som for Ing. og Jægere gældende. Som farver anvendtes nu de farver, som var brugt på "Felt-huen", der i mellemtiden var afskaffet!

Ved denne lejlighed blev Bornholm "optaget" i den danske hær, afmærkningsmæssigt! Militsen skulle alene have en kantning i knapfarven som afvigelse fra linietropperne, men i lighed med Københavns og Helsingørs borgerlige korps.

Svalereder og Banderoller fulgte systemet fra tidligere: Krave/Knap, men 1852 afskaffedes Svalereden for alt musikpersonel og erstattedes af en "Rød skulderstrop i Våbenfarve"!

Ingeniørerne fik altså her rødt i stedet for sort.

1854 blev de grønne jægere også blå - men til gengæld fik rytteriet lyseblå våbenfrakke.

1867 afskaffedes Skærfet - af sparegrunde - men Felttegnet bestod.

Folkestyrets uniformsmænd havde haft mindst lige så travlt, som Enevældens, og mange ændringer fulgte resten af århundredet. 1880 blev frakken lavet lidt om, og den "Omklapning" på kraven, der var blevet bærer af våbenfarven, blev glattet ud til en besætning på kravens forside - uden knap - for så atter ved overgang til eenradet uniform i 1911 at genopstå som en knaphulsforing - uden knap - på underkorporalens og meniges frakke - dog ikke Dragoner og Arbejds-soldater!

Medens denne knaphulsforing i 1700'ernes begyndelse bar knapfarve, havde den nu fået opslagsfarven. Tradition er en underlig ting med sære veje - men lignende omskabninger kendes også fra den civile heraldik - f.eks. de holstenske Grevers såkaldte "Nældeblad".

Da "Regimentet" blev genindført i 1880 - nu dannet af skiftende gamle regimenters arvtagere - blev dette heraldisk kun tilkendegivet ved stabens personel - hvilket var ret og rimeligt, som det vil forstås. Heraldiken fortæller dermed, at man ikke bildte sig ind at have slugt de gamle, hæderkronede regimente.

--- 000 ---

Det røgsvage krudt og den store træfsikkerhed begyndte at gøre sig gældende mod århundredets slutning, og der begyndte derfor en forsøgsrække for at få en mere tilslørende uniform. En grå-grøn indførtes 1903, men dens tilbøjelighed til at synes hvid i fæstningsprojektørernes lys standse produktionen, og restpartiet blev slidt op ved Livgarden. Samtidig prøvedes andre former - men man sluttede med en eenradet, bekvemmere variation af den gamle blå i 1910.

Våbenfarverne forblev uforandret på udstyret.

Ved Verdenskrigens udbrud blev det imidlertid vanskeligt at få det blå farvestof. En blå-grå variation fremstilledes derfor ved at blande blå og naturfarvet uld, men den beholdt samtlige de fastsatte mærkefarver og tegn. Den fik modelår 1915. Denne uniform viste sig bedre slørende i dansk landskab end den grønne. Rytteriet beholdt dog den lyseblå.

Heraldiske Emblemer.

I det foregående har man kun beskæftiget sig med den normgivende og dominerende hær af kamptropper. De skoler, korps, stabe eller institutioner af forskellig art, som fra tid til anden opstod og fulgte med i udviklingen, fulgte den givne linie - somme lidt mere pyntet udformet end andre.

"Pynt" kom også til udtryk i combattanternes hovedmasse. Her - et udbroderet knaphul for officerer, der - et skilt på forsiden af en grenaderhue, og atter her - et beslag til bandoler. Disse ting kan dog ikke betegnes som heraldiske, da deres udformning ikke var af identitetsskabende karakter, men udelukkende tjente tiltrækkende udseende, der skulle behage soldaten, som lod sig hverve - eller overfor fremmede at underbygge forestillingen om, at man da var ligeså meget med på moden og ligeså fornem, samt havde - naturligvis - en betydeligt fornemmere "herre" end konkurrenten. Slagkraften på valpladsen skulle så

banke dette indtryk fast med firetommersøm og resultater.

I visse fremmede lande - f.eks. England - så man imidlertid fra denne tidsperiode, 18 - 1900, en række heraldiske symboler og figurer: - dele af hververherrers våben, - udtryk for våbenartens natur, - symboler for det distrikt hvori enheden var rejst, - og til disse havde vi ingen direkte paralleller.

Bortset fra Slesvig var Danmark jo ikke delt i enklaver, for hvilke gamle feudalherrers våben var naturlige symboler for enheder, som var udskrevet eller hvervet der, således som i England. Det var jo et dansk træk, at vi ustandselig vendte tilbage til national udskrivning, og at Enevolds-Kongerne satte sig magtfuldt på hvervningen som en "over-hverveherre", undertrykkende de udførende regimentschefers brug af eget våben til fordel for Kongens højhedstegn.

Disse kongelige provinciers våben - i forbindelse med deres farveunderlag i Fanen - havde i virkeligheden været sådanne heraldiske mærker. Endog når man opfandt et landskabsprovinsvåben for Møn, da det jo måtte have fået Kongens godkendelse. (At man så beskrev en "Mø" ved hjælp af en "Havfrue", har nok moret nogle!).

Da Danebrog nu, 1842, bredte sig over hele hæren og udslettede personlighedspræget, ser det ud som om, det var Frankrig, der var forbillede. Her var det gået tilsvarende med "Tricoloren", udskrivning af soldater og omdøbning af gamle, kongelige regimenter til numre. Heller ikke her var der længere plads til egne, kendetegnende emblemer af heraldisk karakter.

Det upersonlige holdt dog ikke ganske.

I det følgende 100 år trak krigens væsen til den ene side - tilsløring af troppernes identitet - og til den anden side trak behov for midler til at identificere til internt brug, og den menneskelige trang til at have "et ansigt". Dette sidste kom på de givne vilkår til at vise sig i emblemer. Tallet blev derfor hos os mere end blot et ciffer - det blev lige så meget et udtryk for personlighed som vore Kongers nummer i rækkefølgen af Christian'er og Frederik'er. Det blev en heraldisk figur - i metal et "Emblem". Lidt idéfattigt og ukultiveret - men praktisk. Hvor mange hjemsendte soldaters pengepunge har ikke været dekoreret med disse nummerknapper! Med hvilken salvelse har chefer ikke sagt: "Gamle Femte" og: "Her ved Tyvende"! Og soldaterforeningsmedlemmer har paraderet tallene på reversen af deres søndagsjakke. Som nævnt begyndte bataljonsnumrene som klædestal på skulderstropperne 1842.

Der 1849 tagne prøjsiske sabler blev under betegnelsen "M 54" udleveret til Livgarden, og kort tid efter udleveredes hertil uld-sabelkvaster - farvede i 4 kompagnifarver. Denne ide var gammel i Prøjsen - allerede brugt 1740 - og senere så man den som "Pompon-farve" i Napoleons hær.

Mærkelig nok fulgte resten af hæren ikke denne kompagnimærkning straks - til trods for, at man allerede 1842 indførte de kendte kompagnikendingssignaler for horn: "Første kompagni", "Her er andet", "Tredie kompagni er et rask kompagni!" og "Fjerde ligeså!".

1865 fik artilleriets batterier nummertal på skulderen, medens fæstningskompagnerne fik et "F" foran tallet. Tilsvarende fik Tøjetatens Håndværkerkompagni "H" og dens Laboratoriekompagni "L". Herved bør huskes, at batterierne endnu var nærmeste dispositionsenhed under regimentet på dette tidspunkt. Selv da man delte regimentet i to i 1867 og indførte en "afdeling" i 1880, forblev batterierne i feltartilleriet som hidtil nummererede i en sammenhængende række (i modsætning til fæstningsartilleriet) idet afdelingen, ligesom "regimentet" ved fodfolket blot var en samlende overbygning. Først i 1909 sloges batterierne sammen i rigtige afdelinger, der selv var ansvarlige for udvikling af batterier - ligesom bataljonen.

1868 blev tal lavet til metal i "knapfarve" og flyttet til den nye hue under Kokarden. Trainafdelingerne fik "T 1" og "T 2", medens de nyformede fæstningsbataljoner fik "I" og "II" i huen. Men det nye skridt var, at der indførtes symboler, emblemer, idet Tøjhusafdelingen fik "To korslagte kanoner" og Laboratorieafdelingen "En brændende granat". Samtidig bestemtes det, at Ingeniørtropperne skulle have "et passende Emblem, som skulle bifaldes af Kongen" - det nu kendte med "Læreringen".

Da Bataljonerne 1880 samledes i "Regiment", førtes dettes "NR" på hovedtøjet i stedet for BTN-NR - idet man ville anbringe dette på uniformen. Fanerne blev dog ved Bataljonerne. 1899 havde man "fortrudt" og erkendte BTN som rette "identitetshavende". Kun REG-staben skulle bære REG-SKJOLD i huen - alle andre BTN-NR. Ved kompagni indførtes et sort bånd om skulderklappen med BTN-NR indvævet i KOMPAGNI-FARVE.

Emblemer 1911.

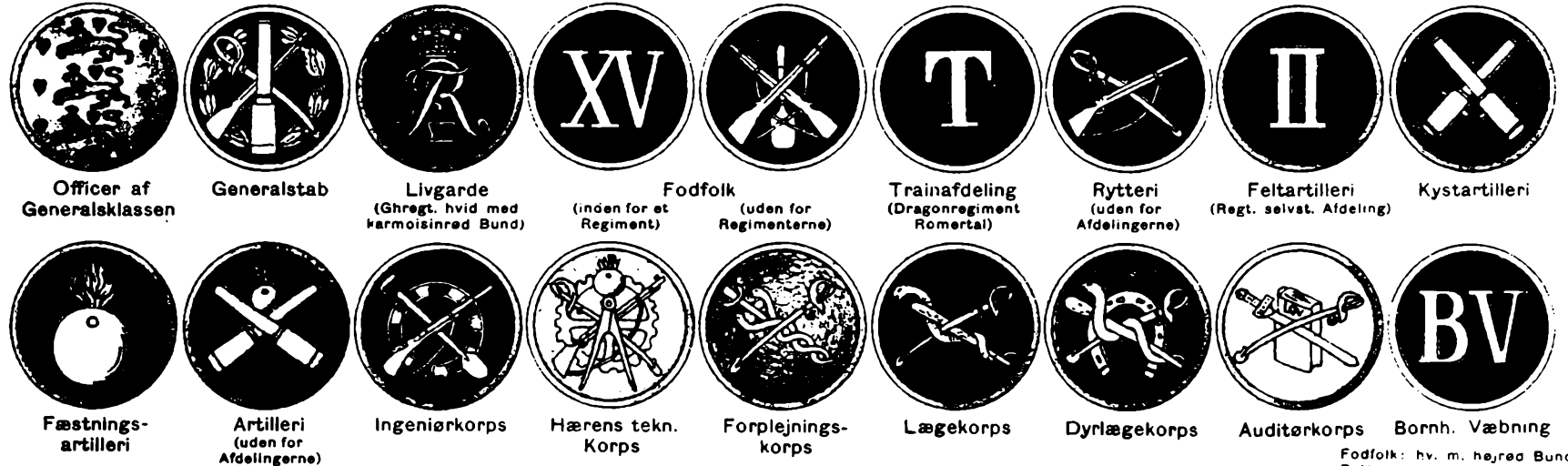
I løbet af forsøgsperioden ved århundredskiftet dukkede der forskellige mærker op - men den endelige udformning 1911 viste et system af EMBLEMER, BOGSTAVER og TAL, præget i knapper eller udhuggede i metal, som omfattede alle Våben, Korps, Bataljoner og visse kategorier af tjeneste. De var udformede lidt forskelligt for de to hovedgrupper:

- a. Officerer, Underofficerer og Kornetter og
- b. Korporaler, Underkorporaler og Menige

De skulle bæres på huen og på uniformsfrakken og var alle i "Knapfarve".

Befalingsmænd bar i huen en knap, der viste symbol på korps og visse regimenter eller tal på almindelige regimenter, og udenom var fladen udfyldt med emaille i våbenfarve - altså på knappen: Krave/Knap-farve.

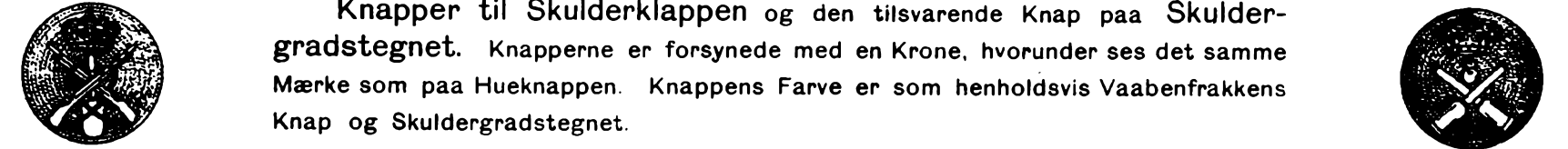
I. Officerer, faste Underofficerer, Kornetter o. l. Huemærker.

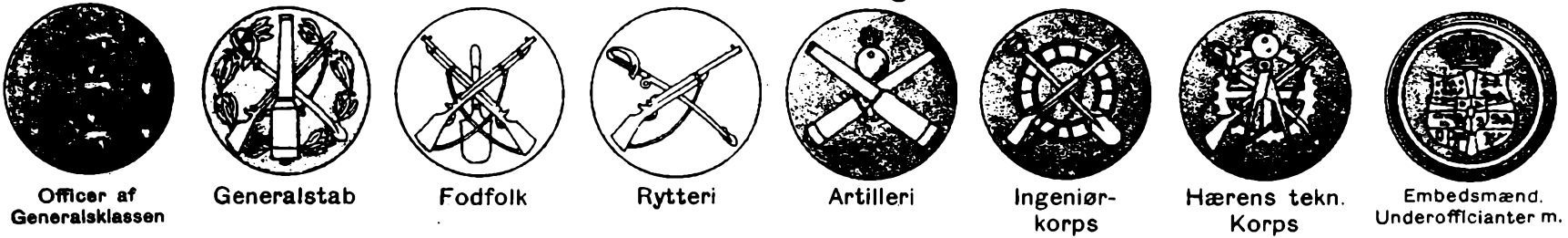
Fodfolk: hv. m. hørred Bund
Rytteri: hv. m. karm.sr. —
Artilleri: gul - —

Fig. 6

Knapper til Skulderklappen og den tilsvarende Knap paa Skuldergradstegnet. Knapperne er forsynede med en Krone, hvorunder ses det samme Mærke som paa Hueknappen. Knappens Farve er som henholdsvis Vaabenfrakkens Knap og Skuldergradstegnet.

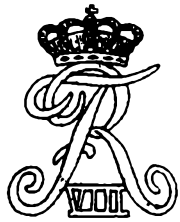

Knapper til Vaabenfrakke og hvid Frakke.

II. Korporaler o. l., Underkrpl. o. l. samt menige.
Huemærker og Uddannelsesmærker.

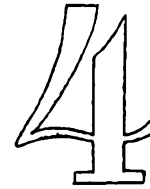
Gardehusarregt.
(Livgarde gul)

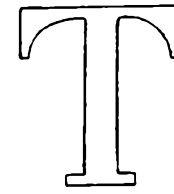
Fodfolks-Bataillon

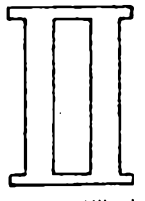
Fodfolks-Regimentstab

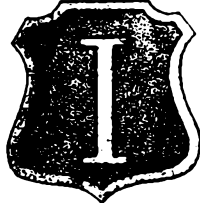
Artilleriafdeling
Fæstningsartilleribatl.
(Dragonregt., hvid)

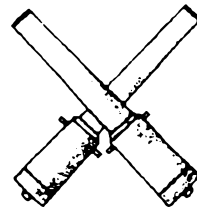
Trainafdeling

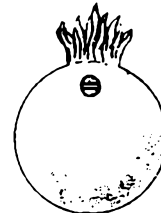
Kystartilleri-
Bataillon

Feltartilleri-Regimentstab

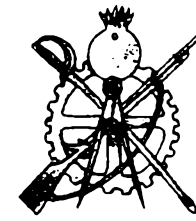
Kystartilleri-Regimentets
Stab

Fæstningsartilleri-
Regimentets Stab

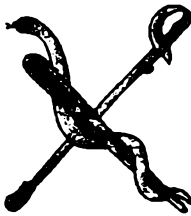
Ingeniørregimentet

Hærens tekniske
Korps

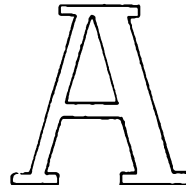
Forplejnings-
korps

Lægekorps

Dyrlægekorps

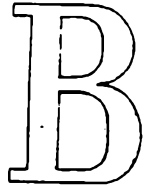
Arbejdssoldat

Bornholms Væbning

Sygepasser

Reservebeslagsmed

Udmærkelsestegn

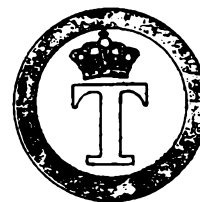
Underafdelingsmærker.

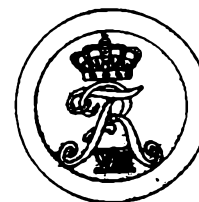
1.

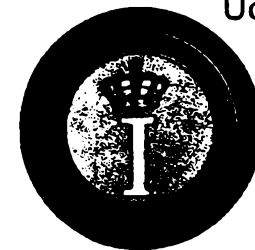
2.

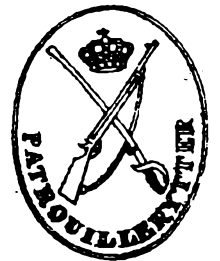
3.

4.

5.

Underafdeling

Udmærkelsestegn

- 6. hvidt og grønt Underlag
- 7. blaåt og grønt
- 8. gult og grønt
- 9. grønt

Fig. 7

De menige bar tilsvarende udhuggede symboler eller bogstav/tal for korps, regimentsstab eller bataljon/afdeling eller særlig tjenestekategori.

På skulderstrops-knappen og den eenradede våbenfrakkes knap række bar befalingsmændene et præget symbol for kun korps eller våbenart.

De menige, som havde flade knapper, bar en knap med bataljons/afdelings-nummer eller korpssymbol - enten på skulderen ved skulderyømmen eller over højre brystlomme.

Livgardens hidtidige kompagnifarve blev nu indført overalt som underlag under de meniges "afdelingsknap" - men ved artilleri og rytteri var den "røde" dog carmoisinrød, hvad Livgardens kvast også var.

Det heraldiske system havde atter bredt sig helt ned til kompagniet og omfattede nu samtlige kategorier. Forenklingsprocessen havde ført til det modsatte, men ganske vist i en form, der var stærkt "forenklet" m.h.t. udseendet. Det oprindelige heraldiske virkemiddel: FARVE var blevet skudt ud til yderkredsen: våbenart - underafdeling, medens hele det mellemliggende område benyttede FIGUR - EMBLEM. Se Fig. 6 - 7.

Afmærkningen var imidlertid ikke konsekvent, heraldisk set.

Officerer hørte øjensynlig kun til "regiment" eller "korps" eller "våbenart" som sådan - til trods for, at de blev ansat helt ned til underafdeling.

Når officeren kun bar våbenartsmærke, burde det betyde, at han var ansat direkte under våbnets ypperste mand - f.eks. som Adjudant hos Generalinspektøren - men dette var ikke hensigten med reglen.

Mandskabet bar derimod mærker, eftersom de (heraldisk) tilhørte underafdeling, afdeling, regimentsstab eller i enkelte tilfælde kun korps som sådan. Heri var blandt regler for midlertidig tjenestegøren.

Høje chefer (generaler), der svæver over de militære "regimer" for at lede og føre overordnet regime over et antal af disse, har et antal hjælpere, som er ansat hos dem. Disse skal - heraldisk set - bære chefens tegn. Men sådan var det ikke.

Generaler og Generalstab.

Under sin udvikling var Generalstaben fra 1842 et selvstændigt korps, hvorfra officerer sendtes til tjeneste enkelte andre steder. Det var altså 1911 at sammenligne med f.eks. Hærens Tekniske korps, der vel virkede som en selvstændig, samlet gruppe, men som udstationerede folk til decentraliseret virke for andre.

Generalstabens officerer bar derfor deres korpsmærke. Da staben kendetegnedes ved en speciel uddannelse, måtte altså officerer, der ansattes til hjælp for en general, men som ikke udgik fra Generalstabens korps, bære generalens mærke. Men det blev ikke tilfældet.

Generalen måtte - ene af alle på dette niveau - bære et mærke, der ikke var hans kommandopost! Generaler skulle bære Kongens mærke - Valdemarernes våben, "Danmark", og var altså mærkede som "Kongen af Danmarks mænd".

Generalkommando og Division havde altså ingen heraldisk betegnelse.

Dette svarede ganske til fortiden, hvor Kongen selv (med hjælpere) styrede alle "regimerne", men til brug i krig havde et antal generaler gående - med hver sit midlertidige hverv - samt efterhånden en bedre og bedre uddannet generalstab til brug i påkommende fald. Det var altså et "rådighedsapparat" - ikke et "regime", et hjemsted. Med den følgende tids fastere og mere decentraliserede organisation af hæren ville en fortsættelse være en fejl.

1923 - 45

Verdenskrigen viste, at røgfrit krudt og stor træfsikkerhed på lang afstand havde forvist stærke farver og tydelige identitetsmærker, som f.eks. Faner, fra valpladsen.

1923 indførte vi en gulbrun uniform, og denne ville altså nu - ligesom i sin tid den røde - kendetegne den danske soldat.

Kravens "knapul" i våben-farve forsvandt, men erstattedes af et farvet underlag under de heraldiske emblemer og knapper med regiments- eller afdelingsnummer, som i princippet forblev. Til gengæld forsvandt de farvede underlag, der havde været underafdelings-mærkefarver.

Underafdelingens farve forsvandt altså fra krigsuniformen - men da den grå blev ved med at være daglig øvelsesuniform indtil Verdenskrig II, var "i fredstid" underafdelingsmærkningen stadig i brug.

Stålhjælm M 23 indførtes til uniformen og på hjælmen "fjernede" man Kokarden som værende for farlig som sigtepunkt. I stedet indførtes Valdemarernes våben i laurbærkrans, udført i bruneret bronze - det såkaldte "Hærmærke". De to ældgamle bannermærker havde atter byttet plads!

På huer forblev Kokarden dog.

På den flade kasket blev der imidlertid anvendt et huemærke for officerer og officianter - nemlig Valdemarernes våben, omkranset af egeløv. Til spørgsmålet: om dette var et heraldisk mærke eller et gradstegn, må det siges, at våbenmærket, på samme måde som Skærfet før 1867, var krigsherrens stempel på det af ham selv antagne korps, der førte hæren for ham - altså et heraldisk mærke. Derimod var egeløvet graduering i størrelse og dets antal af agern et rent gradstegn.

Gallauniformen for officerer videreførte imidlertid den tidligere heraldik. Som sådan anvendtes nemlig uniform M 1880, ribbet for noget af "pynten".

Dette træk var i modstrid dels med traditionen og dels med hensigten. Galla har altid været tænkt som hædersdragten, nemlig krigspåklædningen minus dennes groveste dele (hvilket til enhver tid havde været "daglig uniform" i garnison - f.eks. til vagt) - altså afpudset krigspåklædning, men tilsat særligt smukt udførte heraldiske højheds- og kendetegn, - men sandelig aldrig før som en historisk uniform, der ellers var ude af brug. Den nye tids behov for glansløs krigspåklædning var dog en undskyldning, og løsningen i alt fald bedre end at anlægge noget nykonstru-

eret pynt uden kulturel værdi.

Fanen forblev uændret. Banderoller ligeså - og trommer, der kun brugtes af Livgarden til garnisonstjeneste.

- - - 000 - - -

Krigen havde en virkning til, som viste sig hos "Ententen", efter at den første nihilistiske periode havde fortaget sig - men som ikke nåede os - nemlig behovet for at styrke korpsånden.

I løbet af 30'erne så man begyndende tegn på en genoplivning af heraldiken - baseret på civilheraldiken set med militære øjne. Emblemer holdtes i kurs ude i Europa.

Andre organisationer medførte sine steder sammenlægning af gamle regimente, men dette respekteredes heraldisk således, at stamenhederne begge var repræsenterede i resultatet. De nye våben: kampvogne og fly, introduceredes også i heraldiken som nødvendige identitetsmærker, hvor der var tale om nyskabning, men sjældent i noget regiment, hvor der kun var tale om en ombevæbning.

Hos os havde siden 1842 en stigende usikkerhed præget afgørelser med hensyn til heraldik. Efter 1923 blev det efterhånden til forvirring. Hæren har aldrig været så rodet påklædt som i mellemkrigsårene.

Dette var ikke geledets skyld. Det synes som om, at de, der skulle træffe afgørelser på dette område, ikke havde tilstrækkelig respekt for eller indsigt i emnets væsen.

Efter 1945

Den motoriserede og mekaniserede krig bragte ridderens behov for afmærkning tilbage. De hurtigt manøvrerende køretøjer, som spredtes mellem hinanden i terrainet, kom let udenfor kontrol, hvis de ikke var mærkede.

Da vi så vore "allierede", efter krigen var de heraldiske afmærkninger en af de ting, der straks smittede af. Enheder i "brigaden" i Tyskland begyndte spontant at anlægge mærker og våben, og de rekrutuddannende underafdelinger i hjemlandet indkøbte i nogle tilfælde selvkomponerede huemærker. I messerne i skydelejlige ophængte man selvkomponerede, smukt tegnede heraldiske symboler til minde om ophold på stedet.

Dels for at standse denne vildskab og dels, fordi man selv var grebet af trangen til at bøde på de guldne år, nedsattes kommissioner og søgtes råd og ønsker ad formelle kanaler - alt med den hensigt at gengive de delvis ansigtsløse gamle, historiske og historisk fortjente enheder deres identitet.

Dels formuleredes regimentsnavne, dels komponeredes heraldiske våben, der skulle svare dertil.

Krigsministeriet fastslog, at "Emblemerne er hærens afdelingers våbner. De fører sindbilleder som udtryk for visse særtræk ved afdelingernes historie, virkemåde og virkemidler. Forudsætningen for deres indførelse og symbolske indhold er de historiske navne, der kan tildeles afdelingerne."

Med megen alvor arbejdede man sig til et sæt navne og våben - men 100 års brud på en i sin tid naturlig udvikling forblev ikke uden virkning.

Som navn valgte man hverken det ældste eller det sidst benyttede inden 1842, men formulerede over de gennem tiderne brugte navne et karakteristisk udtryk for disses "tværsnit".

I tilknytning hertil udformedes våbner, bygget på civilheraldisk grundlag, bestående af skjold med en heraldisk farvefigur, hvorpå lagdes en skjoldfigur, der, udtaget herfra og udstandset i metal, kunne bruges som embleme på uniform - således som vi kender det.

Resultatet blev i det store og hele nydeligt og vakte megen glæde.

I saglighedens interesse må det dog tilstås, at ikke alt var lige vellykket. Først og fremmest havde tilsyneladende ingen endnu søgt at udrede, hvori videreudviklingen af den praktiske, militære heraldik havde bestået, efter at den mere administrative feudale og den slægtsbetonede i den senere middelalder gled bort fra det militære område. Det sker øjensynlig først nu på VLK's foranledning.

Man forstod ikke betydningen af eller baggrunden for de forskellige mærker og højhedstegn - eller agtede ikke tilstrækkeligt på dem. Nogle troede, så vidt det kan ses, at det drejede sig om en vis kolorit og pynteglæde, som man frit kunne arbejde med og forme efter smag, når man blot valgte "noget traditionelt". Skjoldets farveinddeling hvilede derfor ikke på et reelt, bærende system. Af uheldigheder i øvrigt kan nævnes: uberettiget lån af anden myndigheds våben, tidsmæssig uoverensstemmelse mellem farveafmærkning og navn, sammenblanding af regiments og anden myndigheds farvemærke, brud på civilheraldikens forbud imod at dyngge symboler ovenpå hinanden og et tilfælde af forkert angivelse af oprindelse ved kongeligt navne-ciffer.

--- 000 ---

Der var hermed atter givet regimenterne et ansigt. Da man imidlertid i det daglige virkede bataljonsvis og også havde 100 års fornemmelse af bataljonen som en traditionsskabende enhed, besluttedes det at give dette niveau sit særkende. Hertil valgte man den rækkefølge af farver: rød - hvid - blå - gul - grøn, som hidtil havde været benyttet til kompagnier. Den brugtes nu på rækkefølgen af bataljoner eller afdelinger indenfor de respektive regimenter.

På uniformen sås derfor 1) Regiment i form af skjoldfiguren, men uden sine egne farver, med 2) Afdelingens farve som underlag, og idet 3) Underafdelingsfarven førtes på en sløjfe på skulderstroppen. Dette sidste var i virkeligheden renaissancens "Faveur" genindført i plastik. Skade kun, at emblemet ikke var i "Knapfarve" men i en upudset bronzekulør, valgt på grundlag af "smag".

Særligt skal nævnes farven "Carmoisin". Denne havde på et tidligt tidspunkt indtaget stillingen som "den billige purpur", der anvendtes til Kongens nære omgivelser. Derfor var det de af Kongen udnævnte officerer af hans nærstående korps - især Livgarde og Artilleri - hvem denne

farve var forbeholdt. Nu anvendtes denne røde farve til regimentsstabens og andet direkte under en chef sorterende personel. Derimod forsvandt den som "rød" batterifarve og eskadronfarve.

Samtidig udformedes våben for høje institutioner: Generalinspektører, Regioner, Divisioner, Brigader og Skoler - hvoraf nogle var videreførelse helt fra 1911.

Snart efter begyndte en ny periode af uniformsforsøg og ændringer - hånd i hånd med en understøttet uvilje mod at bære den påklædning, som Kong Frederik VI ved parolbefaling til officerer d. 1 AUG 1812 - berettiget - havde omtalt som deres "Hædersdragt".

Regimentsmærkerne, som skulle understøtte korpsåndsfølelsen, skulle personellet gennem salg/gave under forskellige former have andel i/adgang til - og midlet hertil var bl.a. regimenternes udsalg. Men dem lukkede den samme myndighed, som indførte mærkerne.

--- 000 ---

De meget positive bestræbelser i årene 1946 - 58 standse- de ikke trangen til at skabe og føre mærker ved militære enheder.

Interesse er imidlertid et sundhedstegn.

Hvis resultaterne løber lidt vild, er det som oftest p. gr.a. manglende viden m.h.t. spilleregler og en kyndig vejledning.

I stedet for at 27 forskellige jonglerer med hver sin "ny-skabelse" og ender med opkomlingens klodsede plagiat, viser der sig næsten altid større, samlet, fælles glæde ved at hæge om det af historien modnede, som har været "vidne til" fædrenes hæderlige gerninger - også selv om det skulle være nødvendigt at hente det frem fra støvbunken og rette det til.

Afsluttende bemærkninger.

Når man ser tilbage på det her beskrevne for at få en sammenhæng - f.eks. sammenholdt som i Fig. 8, skal det bemærkes, at her kun er medtaget tegn, som har haft heraldisk karakter og hensigt. Pyntelig udformning - en yderst legitim foreteelse, der, som nævnt, er arvet fra oldtiden - er holdt udenfor (f.eks. røde sabelkvaster, som Grenaderkompagnier i København fik lov til at anlægge uden udgift for den kongelige kasse i årene efter 1810!).

Man vil bemærke, at ligesom den gamle, feudale heraldik begyndte en degeneration i renaissance, således gik det den militære ved folkestyrets indførelse.

Der blev talt, skrevet og befalet i en god hensigt - men når sagerne gås lidt nøjere efter, viser det sig, at nogle hjælpere har manglet tidligere tids situationsfor- nemelse, og nogle såkaldte eksperter har endnu manglet en del af deres uddannelse. I nutidens ledelsesforhold har man forladt sig meget - og her ses det, lidt for meget - på kommissioner og yngre hjælpere, hvis interesse har været stor og begejstret, men desværre ikke altid bag- grunden.

Da Christian IV's "R. F. P." (Regnum firmat pietas) stadig også svarer til sin populære mistolkning: "Riget fattes penge", så har senere chefers klare forståelser af vanskeligheder og begåede fejl ikke ladet sig resultere i en regulering og korrektion. Som eksempel på årsag kan nævnes følgende:

Af 28334 udstandsede afdelingsmærker, der efter Krigsministeriets bestemmelse blev udformede for at kendetegne en bestemt enhed, er kun 469 stk. solgt eller erstattede i forbindelse med udlevering til eet uddannelseshold, medens resten "forsvandt". Derefter blev 50 stk. udleveret til brug for en helt anden enhed, der havde fået det tildelt, fordi "mærket var blevet ledigt". Dette er selvsagt ikke heraldik, men det er i alt fald pengespild - og det skræmmer, når man samtidig mangler patroner. Fejlene er imidlertid en inderlig bestanddel af historie - og altså i traditionsbaggrund. Man skal blot ikke gøre det til en tradition at begå dem - hvorfor dette afsnit er skrevet.

I nogle tilfælde kan det lade sig gøre - uden skade - at rette fejl, og der bør det for skams skyld gøres - i andre tilfælde må man leve med sin skæbne.

En samlet revision af de nuværende heraldiske våben er ved Chefen for Hærens skrivelse: F 628.62/5816 af 18 OKT 1972 forudset, men foreløbig udskudt til et senere, gunstigere tidspunkt.

De her nævnte kritiske bemærkninger er ikke udtryk for polemik, hvorfor de også er uden navns nævnelse, men de må anses for nødvendige, for at den, der skal arbejde videre med emnet, skal kunne forstå, hvorfor ting er således, som de forefindes, og som skal kunne "skille Klinten fra Hveden".

Nødvendigheden begrundes sig yderligere i, at selv om de saligt hensovede Konger meget vel har vidst, hvad de gjorde i heraldisk henseende - og hvorfor - så har de kun efterladt resultatet af spillets regler, men ikke disse selv.

Det ses ikke, at emnet i nyere tid har været behandlet og dets regler fremdraget. Nærværende første behandling vil derfor også være mangelfuld, men dog forhåbentlig danne et grundlag for forståelse.

Heraldik er identitetstegn som udtryk for herkomst, samhørighed og værdighed.

Den militære heraldik er i dag en blanding af historie, tradition og praktisk liv. Den er derfor berettiget for enheder, regimer, der administrerer livet og som er personellens tilhørssted, hjemsted, og for disses egentlige og blivende "herrer" - men ikke for midlertidige grupperinger og føringsled, der kun udnytter personellet.

Den viste sig på faner, føringsinstrumenter og påklædning, og her viste de enkelte tegn hen til identiteten og ledelsens lovlighed.

Med de nutidige midler og det nutidige udstyr vil dette let og logisk kunne videreføres og ses gjort i praksis mange steder. Fanen står stadig som det formelle samlingsmærke - tegnet på gammel tids troskabsed - selv om

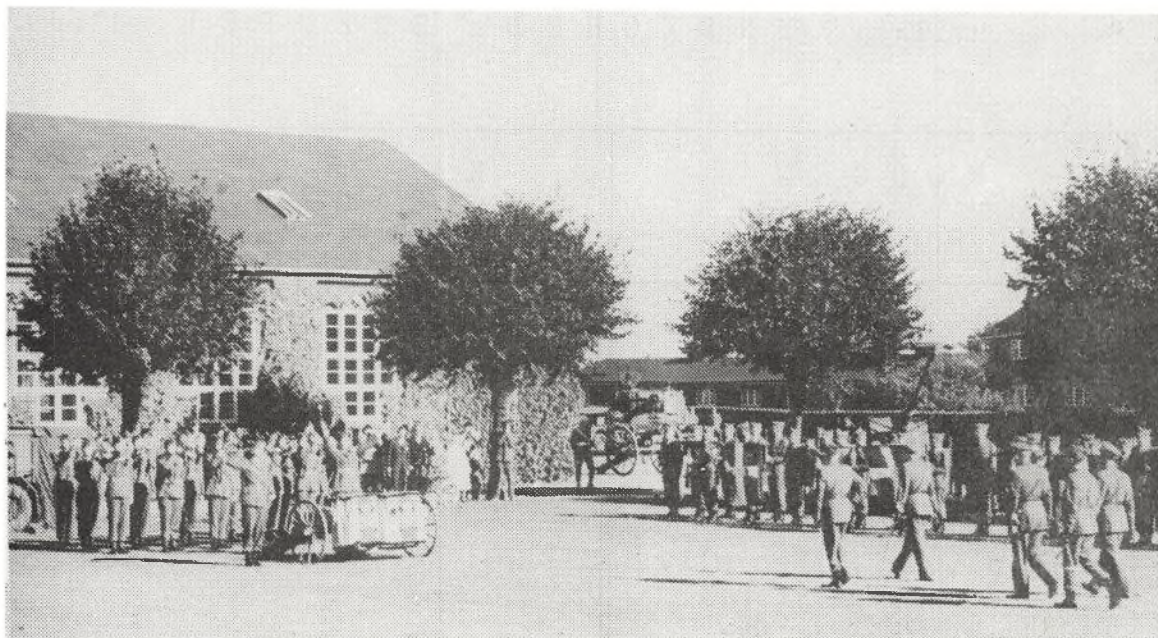
den ikke mere føres ud i selve kampen. Førings- og ledelsesinstrumenter ses mærkede - det befalingsbærende papir, de radiobærende køretøjer. Kampformationernes uniformsmerker og tegn findes ofte i dag på de dertil svarende køretøjer. Enkeltmand ses stadig bærende sin Kokarde eller Hærmærke, og udenfor kampzonen bærer han næsten overalt sin enheds stolthedssymbol - regimentets emblem eller våben. International konvention forlanger en sådan uniformering, at stridsmandens lovlige deltagelse er klart markeret.

I den ceremonielle, den traditionelle optræden er Fanekommandoet og Tambour- eller Trompeterkorpset regimenternes fornemste bærere af dette heraldiske udtryk, med hvilket der ikke på nogen måde bør sløses.

F A N E K O M M A N D O
Hankt, værdigt, elegant.

TROMPETERKORPS og FANER hilser KONGEN
på Artilleriets Befalingsmandsskolers 100-års dag.

T A M B O U R K O R P S .
velsoigneret, velpudset, korrekt
iklædt og udrustet.

Fig. 8 O V E R S I G T over de H E R A L D I S K E .....
og hvilken M Y N D I G H E D s S T E M P E L eller .....

	K O N G E N R I G E T	K A T E G O R I B R I G A D E V Å B E N A R T
Chr. IV	FANE: + , Kgl.Våben PAUKE- og TROMPETFANE "Rigsvåben" SKYTS: Navn, Lavet rød. SKÆRF. FAVEUR (?) ROSE (?)	MILITS: Kgl. provins i Fane.
Fr. III	FANE: + , Kgl.Våben ell. navneciffer. PAUKE-,TROMPET-: do. DANE BROG TROMME: Rigsvåben Reifer/Kedel: Rød/Gul SKYTS: Navneciffer Lavet: rød,gule beslag SKÆRF, FANEKVAST.	MILITS: Kgl.provins i Fane LIVREGIMENT: hvid Fane. SLESVIG-HOLSTEN: Danebrog m. lokalvåben. (Fodf.) Rød Fane m. lokalvb.(Ryt) PINNEBERG: Grøn Fane.
Chr. V	FANESPYD og COCARDE m. " C 5 "	RANG: Kjol-farve.
Fr. IV	FANE: + , -spyd, -kvast. m. våben ell. navn. PAUKE-,TROMPET-: do. TROMME: Våben, farver.	
Fr. V	SKYTS: Navn, lavetfarver. SKÆRF, FELTTEGN - før 1753 DANE BROG (? Militzen) KJOL: Rød (ca. 1712) Trompetfane afskaffet 1757	MILITS: Kjol + Benklæder: Rød,1733 Danebrog (?) 1701
Chr.VII	KOKARDE: Rød/Gul 1780-84	
1784	FANE: + , -spyd,-kvast, våbnet, navneciffer. PAUKEFANE: do. DANE BROG	BRIGADE: fælles Fane-farve. GRENADER,GARDE: Danebrog. LIVREGIMENT: kabinetsvåben. LANDEVÆRN: Danebrog m tekst
Fr. VI	TROMME: farver, våben SKYTS: navn, lavetfarver KJOL: rød m."undtagelser" SKÆRF, FELTTEGN. KOKARDE:efter 1826 rød og rød/hvid for enkelte.	KYRASSER: Kjol hvid. LANSENER: " lysblå JÆGER : " grøn MUSKETER: hvid Pompon GRENADER: rø/bl Fjer, Bombe JÆGER: grøn " , Horn.

..... T E G N s U D V I K L I N G

..... I D E N T I T E T S M Æ R K E de er.

R E G I M E N T E T	BATALJON	KOMPAGNI
<p>1.FANE: farve KJOL: farve 2.FANE: farve + våben komb. KJOL: farve</p>		<p>1.FANE: nummer symbol,devise. 2.FANE: farven BENKL.: "</p>
<p>FANE:(Nat) farve + våben (Gew) farven.Privatgew. till. våben/symb. i Livkmp- KJOL: farvekombinationen Kjol/Opflag PAUKE-,TROMPET: som Fane KJOL: Opflagfarve = Fanefarve.</p>		<p>FANE:(Nat)devise (Gew) symbol + devise. (Livkmp) hvid. (Holst) våben.</p>
<p>FANE, PAUKE-,TROMPET-: som forrige periode. KJOL: Krve+Opfl+Foer(1 farve)/ Knap+Bånd (1 metalfarve) <u>senere</u> - før 1760: Krv+Rabt+Opfl/Foer/Vest+Benkl +Pompon (1 ell.2 farver)/ Knap+Knphul+Hatbånd(metalfv). SVALEREDE, BANDEROLLE: "Krave/Knap"-farve.</p>		<p>FANE: devise (?)</p>
<p>FANE: farve+flammefv.+våben KJOL: Krve+Rab+Opfl+Foer/Kant (1-2 farver)Knap+"hul"+Kram= pe (metalfarve). PAUKEFANE: som Fane. TROMPET,HORN,TROMME,FLØJTE: Svalerede og Banderolle i "Krave/Knap"-farve.</p>		

Skemaet fortsætter på de følgende sider.

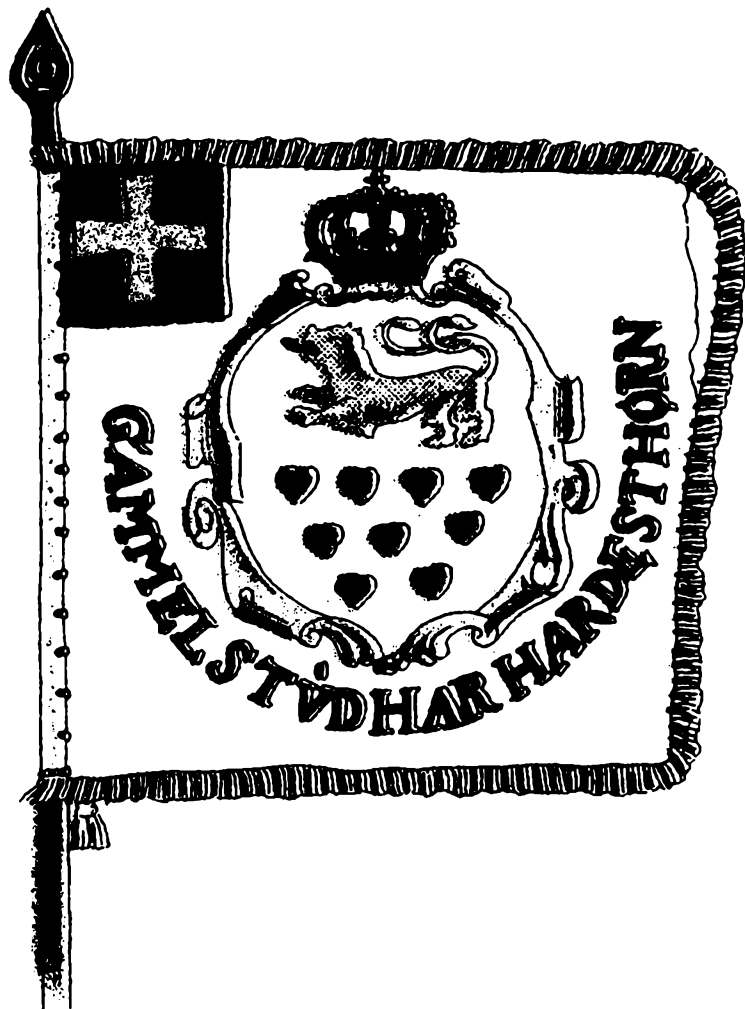
	K O N G E N R I G E T	K A T E G O R I B R I G A D E V Å B E N A R T	
1842 Chr.VIII	DANE BROG m. spyd, kvast navneciffer. KJOL 42: rød. KOKARDE: rød-hvid FELTTEGN SKÆRF: til -67 TROMME: til -52, derpå kun Fodgarde. PAUKEFANE, Hestgarde t.-67 SKYTS: Navneciffer.	VÅBENART: Kjol 42: inkonsek. mærket: Krve+Opsl+Skstrp/Knt/Knap Jægerfrakke/Omklapning/Knap Bajstrøje, Felthue: ændret el ombyttede farver. Banderolle: inkonsek. fve. Svalerede: til -52.	
Fr. VI Chr. IX	FRAKKE 50: blå	Frakke 50: Omklap+Knt/Knap ING.KPS.: 68 Huesymbol, metal	
	FRAKKE 80: blå	Frakke 80: Spejl+Knt/Knap	
Fr.VIII	FRAKKE 1911: blå	Frakke 11: Kravefig+Knt/Knp.	
Chr. X	HUEKNAP(farve/metal) og SKULDERKNAP f. Officerer med symbol for HÆR eller VÅBEN og KORPS eller m. FRAKKE 15: blågrå		....
1923	DANE BROG m. spyd, kvast, navn UNIFORM 23: gulbrun HJÆLM-?ÆRKE: "Danmark" i laurbærkrans. "Danmark" på kasket for Officer/Officiant. KOKARDE: Hue og kasket "Danmark": i knabbesætn. FELTTEGN. SKYTS: Navneciffer.	VÅBEN, KORPS: Skulderknap f. Off. og Offcet: Våben-, korpseblem. Krave: Korps-, fageblem, (Off/HTK over h. bryst= lomme). Mærkeknap o. h. brystlomme f. Uoff. og Vpl.: med korpseblem. Underlag u. mærkeknappen: Våben- og Korpsfarve. Banderolle: uændret.	
1940			

R E G I M E N T E T (Reduceret til BTN) 1880-REGIMENT (STAB)	Egte BATALJON AFDELING	KOMPAGNI BATTERI ESKADRON
<p>BTN-, D.R.-NR på Fane og Estandard. BTN-, D.R.-NR på skulderstrop, JÆGERKORPS-NR: do.</p> <p>1868: HUE-NR/BOGSTAV/SYMBOL i metal, knapfarve for Fodf-BTN og</p> <p>1880: REG-NR i hue:Fodf., Art. 1899: " " kun Reg-stab:Fodf. BTN-NR i hue og på skulder: alle øvrige</p> <p>1911: ..... <u>Underofficerer og menige.</u> HUE: REGSTB-SKJOLD, BTN-, D.R.-, A.A.-NR/SYMBOL KNAP: på skulder/bryst do. do. do. do. do. ..... <u>og faste Underofficerer.</u> ..... <u>NUMMER på REGIMENT.</u></p>	<p>Ny BTN/42-NR af stof i inkonsekvent farve.</p> <p>Fæ-BTN, Tøj-AFD Lab-AFD, Train"</p>	<p>BATTERI-NR farve.</p> <p>SABELKVAST-FARVE: v. Fodgarde.</p> <p>NR/BOGSTAV 1865: BT. Fæ-, Tøjh.kmp.</p> <p>Vævet i KMP-FARVE</p> <p>UNDERLAGS-FARVEN</p>
<p>BTN-, D.R.-NR: på Fane og Estandard. "REX": o.h. brystlomme f. Off., Offct. og Musiker/Livgd. HUE-KNAP: m. REG-NR for Uoff. og Kornet.</p> <p>BTN-, D.R.- og AFD-NR: i Mærkeknapp over højre brystlomme f. Uoff. og Værnepligtige. REG-NR f. regiments-enheder.</p>		

Når man vil identificere en enhed ved dens ældste fædre - som blandt mennesker kaldes "stamfaderen" - bør der i det heraldiske udtryk søges tilbage til dette tidspunkt.

Af ovenstående skema kan man f.eks. finde, hvilke afmærkninger, der kommer REGIMENTET ved, til forskel fra de afmærkninger, der har anden adresse. Dette kan findes svarende til regimentets oprettelse. Tilbage står så at grave i arkiver for at finde, hvilke farver og mærker, det drejer sig om.

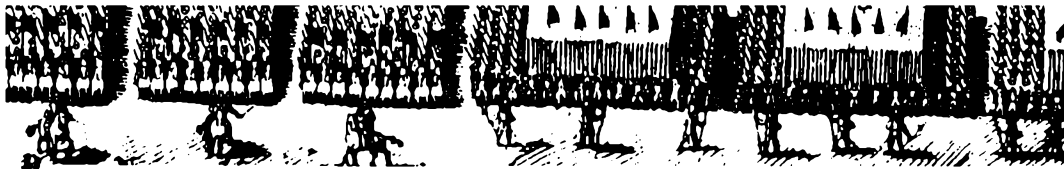
Tillige kan man se, hvorledes dele af udstyr og materiel burde afmærkes, hvis man i traditionsplejens navn vil søge at overholde spillereglerne - f. eks. om et Tambourkorps trænger til at korrigere sine TROMMERS UDSEENDE.

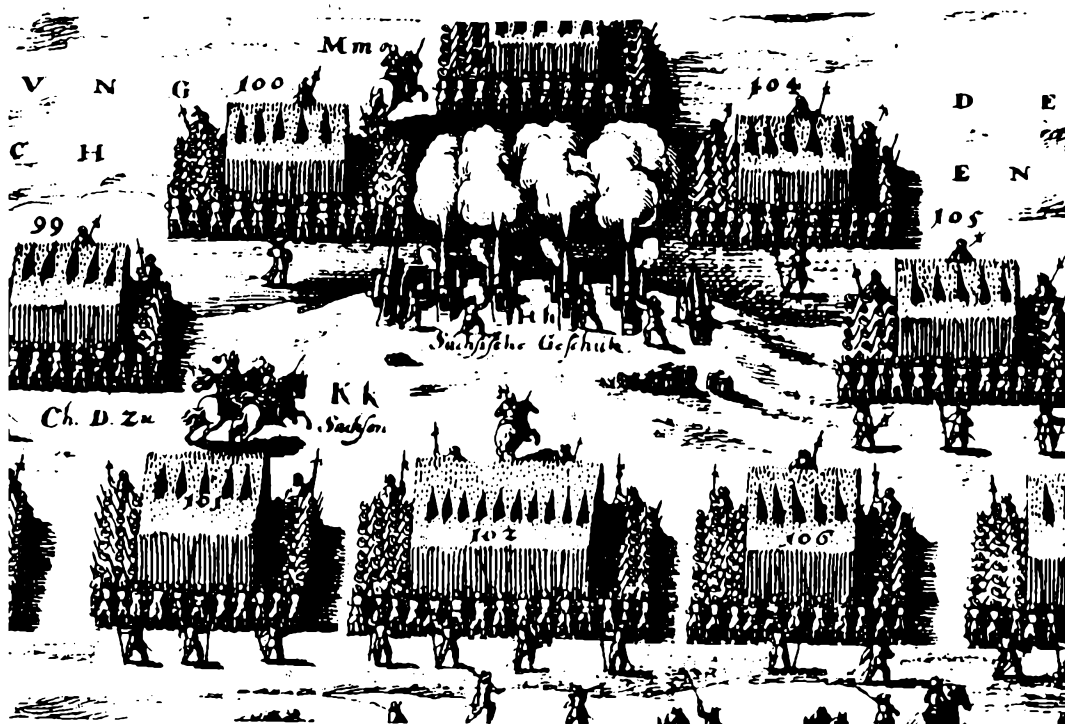
Jydske Nationale Rytterregiment

4.Kompagni

(Chr.V - før 1675)

ENHEDERNE

Bemærk at opstillingen svarer til den fælles formular - se foran side 16

B E M Æ R K F Ø L G E N D E .

Medens TRADITIONER er noget blivende - langsomt foranderligt
-- ændres RAMMERNE ved stadige love og bestemmelser
-- og MIDLERNE til traditionernes PLEJE er undergivet samfundets stadige omvekslen og Kronens devaluering.

Dette skal huskes når beretningerne om ENHEDERNEs traditionsverden læses.
Beretningerne er

kun

øjebliksbilleder af både RAMMER og MIDLER

- tjener dog som sådan som eksempler til praktisk brug, lempet efter

"det næste øjeblik":

hvorimod de er

varige portrætter af TRADITIONERNEs ÅND og VÆSEN.

Af disse grunde er regimenter, som "for tiden" er slået sammen, skildret hver for sig, hvor det har været muligt.

Det tilkommer ikke en enkelt, tilfældig generations tjenere at fælde dødsdom over traditionsånd og sprede glemsel i en så glørværdig og veltjent hær som Danmarks

- og slet ikke når man husker på Axel Oxenstjernas:

DANIAE ODRINANT ET REORDINANT ET ...

- jævnfør Den Kommanderende General E.C.V. Møllers befaling i anledning af Hærloven 1951.

Betegnelsen: "KOMMANDO"

Af ordet "kommando" = befalingsordet er der udviklet to hovedbetegnelser i dansk traditionel sprogbrug:

"En kommando" og
"Et kommando".

Kommando er A) befalingsordet
B) befalingsretten (at have kommando(en) over)
"Befalingsretten", kommandoen, spaltet yderligere i
B 1) begrebet: "Retten til at ...", det at have kommandoen, og
B 2) den, der råder over retten - den, der udøver kommandoen

Kommandoet er C) det apparat, hvorover der befales.

Når disse begreber knyttes til et bestemt niveau i organisationskæden, tager fornemmelsen af en noget kunstig klang til, som for eksempel i "Anden Generalkommando" jf. nedenfor:

- Betydningen "A" falder bort. Generalens befaling er ikke en General-kommando.
- Betydningen "B" dækker både kommandoretten over det område, der betegnes som "Nr. 2" og organet, hvorved denne ret udføres, nemlig en General (chefen) med Stab af personlige hjælpere, altså generalkommandoen over "område 2" udøves af Generalkommandoen, der har til huse i ... og hvis chef er "Den kommanderende General, general N.N." (ældre sprogbrug) eller "Chefen for Anden Generalkommando, general N.N." (nyere sprogbrug).
- Betydningen "C" Tropper og andre informationer og organer i "område 2", det der skal kommanderes eller styres, er "Generalkommandoet" eller "Andet Generalkommando".

Bemærk i øvrigt forskellen mellem "Chefen for Generalkommando" og "Chefen for Generalkommandostaben".

På denne måde forstås "Vestre Landsdelskommando".

"Divisionskommando" anvendes kun i betydningen "B": Retten til at befale, og organet hvormed, fordi "Apparatet, hvorover der befales" ("C") har sit selvstændige navn: "Division".

Endelig skal nævnes betegnelsen D) Kommandør, som til lands betegner en person, der midlertidigt fører kommando over en enhed eller et midlertidigt kommando - i modsætning til en chef, der har fuld befalingsret over en fast organisation.

Til forvirring tjener, at "Kommandant" derimod er chef for en "fast" plads (fæstning) eller garnisonsby eller for den indre husholdning i et hovedkvarter.

Til gengæld er "Kommandør" til søs en officersgrad, men vedkommende er ikke nødvendigvis hverken "chef" eller "kommandør" over noget.

Dette turde altså være ganske klart - for de indviede.

TRADITIONSPLEJE

ved

HØJERE KOMMANDOSTABE

Ved højere kommandostabe dannes ikke let traditioner af den håndgribelige art.

De mange officerer kommer fra og går atter til deres egne regimenter, og de er hovedsagelig i så moden en alder, at de føler sig som stærke fortalere for deres eget. Det traditionelle bliver langt oftere en sammenlignende diskussion om skikke i de respektive våbenarter og enheder end om dannelsen af en fælles.

De enkeltes virke er et daglangt kontorarbejde i adskilte rum, hvilket ikke beforder - snarere hemmer en lokal tradition.

Og dog vil man i enhver højere stab straks mærke en særlig tone, der skiller stedet ud fra andre. Den virker som stedets "korphånd", men den har mere tilbøjelighed til at skifte med chefen end regimentets, for der er ikke den samme store, faste og tunge "krop".

Hverken landsdelskommandoen eller divisionskommandoen har en krigshistorisk baggrund eller anden, stærkt sammensvejsende historisk begivenhed at bygge på.

De små skikke - jule- og nytårsdrink o.l. - og TONEN er det, der fornemmes - som binder og som bærer.

Udadtil holder generalen til gengæld hånden beskyttende over enhedernes traditioner.

Ved BRIGADESTABE er forholdene omtrent de samme, men den direkte kontakt med enhederne - de hyppige øvelser, som giver personellet et fællesskab i marken, i medgang og modgang - beforder et lidt mere detailleret mønster. Brigaderne har imidlertid ikke virket så længe, at dette har givet sig et klart udtryk, hvorfor den længst aktive: 1. Jyske Brigade alene skal beskrives.

For alle skal der dog gives en beskrivelse af det heraldiske våben, som man fører - et af de mest umiddelbare midler til at samle fornemmelserne om et fællesskab, der kan afspejle sig udad såvel som indad.

VESTRE

LANDSDELS

KOMMANDO

VESTRE LANDSELSKOMMANDO's KVARTERMÆRKE

VESTRE LANDSDELSKOMMANDO.

I. Vestre Landsdelskommando er formeret ved Hærloven 1951.

A. OPRINDELSE.

Sådan skrev SAXO GRAMMATICUS om Jyllands beliggenhed:

I det 12. århundrede skrev Saxo Grammaticus "Danmarks Krønike" på latin. I Grundtvigs fordanskning af krøniken beskrives Danmarks beliggenhed således:

"Danmarks Riges Beliggenhed er da denne, at dels grænser det ved en Ende til fremmede Lande, og dels er det omflydt af det bølgende hav, saa at de indvendige dele omsnos og overskæres af Stranden, og den krydser sig paa mange maader, ud og ind, snart i smalle Sunde, og snart i brede Bugter, hvorved der dannes en stor Hob Øer. Heraf kan man da begribe, at Danmark, som Bølgerne, saa at sige, har slaaet i Stykker, har kun faa landfaste Dele, og at Havet, som i sit Løb slaar de mange Bugter, skiller dem vidt fra hinanden. Af disse landfaste Dele, er nu igen Jylland baade den største, og naar vi kommer sønderfra, den næste, saa den vel maa kaldes Broderparten af Riget, thi den strækker sig saa langt sønderpaa, at den berører Tyskland, men rives dog igen løs derfra ved Ejder-Strømmen, og løber saa lidt videre sønderfra, lige op til det norske Sund".

- og om Jyllands forsvar:

Saxo beretter også om et jysk forsvars præventive betydning. Han fortæller om en begivenhed på Kong Valdemars tid:

"Engang havde Danskerne gjort et såkaldt "Hærtog" ind i det vendiske Vagrien (Øst-Holsten). Nogle nordtyske småfyrster ville udnytte denne situation. De mente, at adgangen til Jylland lå åben for dem, når biskop Absalon stod med ledingshæren på en fremmed kyst.

De blev advaret imod foretagendet af Hertug Henriks søn, Bernhard af Ratzeburg. Selv om hele den danske leding er ude, sagde han, så har Danskerne 60.000 mand til forsvar af Dannevirke!"

Hvad enten oplysningen var rigtig eller forkert, virkede den dog så troværdigt, at de nordtyske fyrster opgav deres forehavende. Deres efterretningstjeneste var ikke af en sådan karakter, at de kunne efterprøve oplysningen.

Danmarks forsvarsmæssige problem.

Danmarks beliggenhed mellem Østersø og Vesterhav har altid givet landet forsvarsmæssige problemer.

Østersømagter med muligheder for at udøve dominans i Østersøområdet har stræbt efter at gøre Østersøen til et mare clausum (lukket hav) ved at lukke de danske stræder.

I modsætning hertil har vestlige flådemagter ønsket at gøre Østersøen til et mare liberum (frit hav) væsentligst ved at hindre lukning af de danske stræder.

Udover de danske stræders sømilitære betydning for landene ved Østersøen har den jyske halvø gennem tiderne haft betydning som flanketerræn i forhold til Centraleuropa. Dermed fik den betydning for forsvaret af Tyskland.

Den geografiske opsplittning af Danmark har altid været et problem for landets forsvar. Skulle forsvaret samle sig om landegrænsen mod syd, eller skulle København gøres til en uindtagelig fæstning, hvis Sjælland ikke kunne forsvares. Burde hæren gå til-

bage til Fyn og lade fjende trænge op gennem Jylland? Hvor skulle forsvarets tyngde lægges, når de geografiske forhold gjorde det umuligt at operere med den samme samlede landstyrke over hele det danske landområde.

Afgørende for vurderingen af den forsvarsmæssige problemstilling var altid de udenrigspolitiske forhold. Når Sverige var en stærk og dominerende nation, var der risiko for angreb over Øresund. Der måtte bygges fæstningsværker for at imødegå truslen herom.

Under begivenhederne i 1801 og 1807 sejlede engelske flåde- og landgangsstyrker nord fra ned gennem Øresund og angreb rigets hovedstad. Den danske flåde var der. Men den lå aftaklet i havnen.

Kom truslen fra det europæiske fastland, hvor også svenskerne i historiens forløb gjorde sig gældende, måtte forsvarets tyngde lægges så langt mod syd som muligt. Trængte fjendtlige styrker op gennem Jylland, måtte der etableres flankestillinger, f.eks. på Dybbøl Banke og ved Fredericia, hvorfra det var muligt at sætte modangreb ind.

Den militært vanskelige situation, som landet geografiske opdeling fører med sig, må naturligt føre til en deling af landet i adskilte kommandoer, som vi nu kender den med Vestre Landsdelskommando, Østre Landsdelskommando og Bornholms Værn.

Kronprins Frederiks magtovertagelse.

Ved et ublodigt, men dramatisk, statskup i de kongelige gemakker, satte den nykonfirmerede kronprins Frederik - den senere Frederik VI - sig i 1784 i besiddelse af den reelle magt. Hans far - Christian VII - var sindssyg og indtil statskuppet et magtens redskab i hænderne på kronprinsens stedbedstemor, hans onkel og kabinetssekretær Guldberg.

Kronprins Frederik blev nu den faktiske hersker. Han omgav sig med dygtige og højt begavede hjælpere, og nogle af de lykkeligste år i Danmarks historie tog deres begyndelse med landboreform, bondestandens frigørelse fra hoveri og økonomiske opgangstider for handel og søfart.

Kronprins Frederik er ironisk blevet kaldt "den lille korporal". Det sigter formentlig til hans interesse for militære detaljer, men betyder ikke, at han lod de større militære problemer være upåagtede. Dog er det skrevet om ham, at han mistede enhver sans for proportioner, når han beskæftigede sig med eksercits, parader og manøvrer.

Forholdene i Europa.

Forholdene i Europa før århundredskiftet i 1800 var præget af modsætningerne mellem Frankrig og England. Det var i ly af dem, Danmark fik sit økonomiske opsving. Den danske handelsflåde sejlede valuta hjem i stor målestok. Men det gav også problemer. På et vist tidspunkt ville både Frankrig og England kigge de danske handelsskibe i lasten og se, hvad de sejlede med. Det ville Danmark ikke være med til og begyndte at sende krigsskibe med handelsskibene som eskorte. Det kom til en række sammenstød mellem danske og engelske krigsskibe og endte med det engelske flådeangreb på København i de to første dage af april i 1801. Slaget på Reden blev udkæmpet.

"Tiderne var kaotiske. Revolutioner, oprør, terror og krige hærgede landene, forbund stiftedes og sprængtes. Storpolitikken forløb efter voldsomt og uberegneligt svingende feberkurver."

Forholdene i forsvaret.

Op igennem det syttende århundrede var hvervede tropper hærens ryggrad. Der var eksperimenteret meget med at opstille en national milits. Men der blev ofret for lidt på den til, at den kunne få nogen virkelig betydning for landets forsvar. I perioder var hovedparten af de hvervede udlændinge, og de fleste af dem tyskere. Indtil 1773 var kommandosproget tysk. Den 1. oktober dette år indførtes dansk som kommandosprog:

"Og skal det danske Sprog i alle mulige Tilfælde bruges saasom i alle Garnisoner og Regimenter findes danske Folk".

Situationen i vinteren 1800 - 1801 gjorde spørgsmålet om kystbevogtning aktuelt. 11. december 1789 var en ny hærplan blevet stadfæstet af kronprinsen. Den skulle træde i kraft 1. januar 1790. Forsvarets tyngdepunkter blev lagt på Sjælland og i Holsten.

På Sjælland skulle opstilles 14.500 mand, formeret i 20 bataljoner, i hertugdømmerne 16 bataljoner med ialt 10.600 mand. Den jysk-fynske styrke skulle være på 5.000 mand i 7 bataljoner.

Den 19. januar 1801 udstedte kronprinsen en forordning om oprettelse af et landeværn. Stødet til denne forordning blev givet i december 1800, da generalkommissær Hasler foreslog, at der blev oprettet et frivilligt korps til beskyttelse af krudt- og kanonfabrikkerne ved Frederiksværk. Kronprinsen fandt ideen god. Men han udvidede den til at omfatte hele landet i form af tropeafdelinger dannet af udtjente soldater. De skulle tjene som støtte for en almindelig kystbevogtning. Der blev handlet hurtigt. Generalitetet approberede forslaget den 19. januar 1801. Kronprinsen udstedte samme dag sin forordning derom.

Kronprinsen indstiller.

En landsdelsvis opdeling af selve kongeriget blev første gang foretaget i 1801. Før den tid samlede de enevældige konger de kommandomæssige tråde hos sig selv.

Den 24. januar 1801 sendte kronprins Frederik et brev til det, der betegnedes "Generalitets- og Kommissariats-Kollegium". Heri indstillede han bl.a. følgende:

*Til at kommandere Defensionen af Sjælland, med alle
General-Major Moltke, Chef for 3. Regiment
Infanterie Regiment København, samt alle*

*alt som der betroffend. Major Jernstjern af de
genier Corpset, eller i fald han sig ved sig i
vandt først kan undersøge, og andre Regier. Og
beholdt at rejse til Sjælland, for at udføre alt
med til Batterierne Anlægning og alle General Ma
jor Moltke med alle overordnede*

Der står i indstillingen:

"Til at kommandere Defensionen af Jylland maatte General-Major Moltke, Chef for 3.die jyske Inf.-Regiment, udnævnes samt melde mig alt denne Sag betræffende. Major Czernikow af Ingenieurerne eller, i Fald han ej ved sin nu havende Post kan undværes, en anden Ingenieur-Officer beordres at rejse til Jylland for at udføre alt, hvad til Batteriernes Anlæg hører, og alt andet, hvad General-Major Moltke maatte overdrage ham".

Kongen approberer.

I Rigsarkivet findes indbundet:

"Egenhændige kongelige Resolutioner paa Extracterne af Generalitets-Collegii Forestillinger for Aaret 1801".

Heri er under den 13. februar indført bl.a. følgende:

"Da det i indeværende tidspunkt er nødvendigt at en Befalingsmand udnævnes til at føre den militaire Commando i Jylland og at forestaae Forsvars Anstalterne langs de Jydske Kyster og Chefen for det 3.die Jydske Infanteri Regiment General Major von Moltke anses dertil at besidde de udfordrede Talenter og at være bedst skikket saa skulle man til allernaadigst Resolution indstille at dette Commando ved en Kongelig Ordre indtil videre maatte overdrages forannævnte General Major og vedkommende Regimenter og Commandanter derom underrettes samt at General Majoreren derhos maatte instrueres om at han have at rette sig efter Hans Kongelige Højhed Kronprinsens Ordre og umiddelbart til ....."

I protokollens margen er noteret "Approberet". Herunder har Christian VII sat sit navnetræk.

Generalmajoreren underrettes.

Samme dag - 13. februar 1801 - sendtes et kongeligt brev til generalmajor A.L. Moltke. (Se næste side)

Der står i brevet:

"Vor synderlige Bevaagenhed tilforn! Da vi finde det tienligt at Forsvars Anstalterne som fra militair Etatens side i indeværende Conjuncturer eragtes nødvendige langs de Jyske Kyster bestyres af en egen Befalingsmand og staar under hans specielle Commando og Vi allernaadigst har fundet for godt indtil videre at anbetroe Dig dette Commando saa er hermed til Dig Vor allernaadigste Villies og Befaling at Du antager dig Commandoet over det militaire Forsvars Væsen langs Kysten i Jylland og fører samme saaledes som Vi af Den oft bekiendte Text for Vor Tjenestes Befordring have Grund til at vente.

Iøvrigt har Du i denne Dig paadragne Forretning at rette Dig efter Ordre og Instructioner som Vor elskelige kiære Søn Hans kongelige Højhed Kronprins Frederik maatte tillægge Dig, ligesom Du ogsaa umiddelbar til ham har at afgive Rapporter om alt hvad der vedkommer dette Anliggende.

Befalende Dig Gud".

Langeland, Fyn, Nørrejylland og Slesvig-Holsten.

Der oprettedes tre landeværnsregimenter, et nord for Limfjorden og to syd for med en linie gennem Viborg som skillelinie.

(Løst) Hermed sendes hermed
 til den k. Højherredskammer, at hermed
 De k. Højherredskammeres k. Højherredskammer, General Major von
 indvortes. Commandanten i den k. Højherredskammer.
 Engle og de k. Højherredskammeres k. Højherredskammer
 Befalingsmand og hans under k. Højherredskammer
 Commando, og de alle k. Højherredskammeres k. Højherredskammer
 for godt i det k. Højherredskammer at erholdes i det
 k. Højherredskammer, ja og for med til sig k. Højherredskammer
 ulemæssige k. Højherredskammer og Befaling at
 de k. Højherredskammeres k. Højherredskammer er ulemæssige
 de k. Højherredskammeres k. Højherredskammer i England og
 på en samfundskasse, som k. Højherredskammer
 bekendt her for k. Højherredskammeres k. Højherredskammer
 so ig. her med til at være.

No. 7
 C. 1
 Moltke.

Dermed sendes til den k. Højherredskammer
 Befaling at erholdes i det k. Højherredskammer
 i k. Højherredskammer, som k. Højherredskammer
 k. Højherredskammeres k. Højherredskammer
 G. Højherredskammer k. Højherredskammer
 De k. Højherredskammeres k. Højherredskammer
 Comportet, med k. Højherredskammeres k. Højherredskammer
 Et k. Højherredskammer. København d. 10. Febr. 1814.

På Fyn oprettedes ligeledes et landeværnsregiment under oberst Juel til Torseng, men lensgreve Frederik Ahlefeldt-Laurvig til Langeland overtog straks kommandoen over den bataljon, øen, og derefter også Ærø, stillede.

Den 10. marts 1801 blev chefen for Fynske Regiment Lette Dragoner, generalmajor Frederik Sigfred baron Rantzau, udnævnt til kommanderende general på Fyn. Men både han, Juel og Ahlefeldt korresponderede direkte med kronprinsen.

I kronprinsens første parolbefaling af 29. marts 1803 nævnes: på Langeland oberstløjtnant grev Ahlefeldt kommanderende chef, på Fyn generalmajor baron Rantzau og kammerherre Juel, i Nørrejylland generalløjtnant Moltke og i Slesvig og Holsten landgreve Carl af Hessen.

VESTRE LANDSDELSKOMMANDOS FØRSTE CHEF

GENERALMAJOR ADAM LUDVIG MOLTKE

Den jyske landsdelskommandos første chef hed Adam Ludvig Moltke. Han var, som så mange af datidens officerer og embedsmænd, tysker - født i Kassel den 6. december 1743. Hans far var officer i hessisk, senere generalløjtnant i dansk tjeneste.

I 1754 fik A.L. Moltke patent som kornet. I 1765 opnåede han graden premiermajor. I 1769 gik han i russisk tjeneste og deltog med udmærkelse i krigen mod tyrkerne. Han blev herunder såret og vendte tilbage til Danmark, hvor han søgte genansættelse. Dette blev afslået, og han gik atter i russisk tjeneste, hvor han blev oberst. 1772 vendte han atter hjem, men måtte foreløbig nøjes med vartpenge og karakter som oberst, og først i 1774 blev han oberstløjtnant og regimentskommandør, 1778 oberst og regimentschef, 1787 generalmajor. Han var ved sin udnævnelse til landsdelskommandocheff inspektør for infanteriet i Nørrejylland.

I Dansk biografisk Leksikon XVI, maj 1939, beskrives han iøvrigt således:

"32 Aar kommanderede M. sit af udskrevne Jyder og geworbne bestaaende Regiment og udviklede sig til en fortrinlig militær Pædagog, der vakte Kappelyst og Ærgerrighed blandt de unge Karle, betog dem Frygten for Soldaterstanden og paa alle maader sørgede for deres legemlige Vel. I Forbindelse med Godsejerne fik han gennemført, at Søndagseksercitsen bortfaldt om Vinteren. For det faste Mandskab forbedrede han Indkvartering og Sygepleje, oprettede skoler for dem og deres Børn og skaffede dem ekstra Indtægter. Han havde sjældne Evner til at vinde ikke alene Soldater, men alle Befolkningsklasser i By og Land og erhvervede sig, efterhaanden som hans Virkekreds udvidedes, Højagtelse, Beundring og Kærlighed overalt i Jylland. - Da det vinteren 1800 - 01 trak op til Krig med England, fik M. som kommanderende General i Nørrejylland Ordre til at forestaa "Anstalterne langs de jyske Kyster", og i de følgende Aar traf han energisk, klogt og forudseende Forberedelser til at hindre, at Halvøen blev Krigsskueplads: Forsvarsanlæg rejstes paa de vigtigste Punkter, navnlig Fladstrands Havn forbedredes og sikredes af Hensyn til Forbindelsen med Norge, Randers blev udset til militært Centralpunkt for Jylland med et stort og vel forsynet Tøjhus o.s.v. o.s.v. Han førte levende korrespondance med Kronprinsen og var bestandig paa Rejse for at inspicere, opmuntre, drive paa. Landeværnsordningerne gennemførte han efter en omhyggelig Plan med Humanitet. Hans Virksomhed paaskønnedes af Kronprinsen, og efter at M. gentagne Gange for Alder og Svagelighed havde søgt Afsked, bevilgedes denne fra April 1808 paa den smukkeste Maade. 1802 var han blevet Generalløjtnant, ved sin Afsked blev han General af Infanteriet".

Kystbevæbning og borgerkorps.

Efter at Moltke havde overtaget "Commandoet over det militaire Forsvars Væsen langs Kysten i Jylland" fik han hurtigt dannet en frivillig kystbevæbning på 19.000 mand.

Han bestemte, at alle, der boede på landet, skulle deltage i forsvaret af den egn, de boede i. Pligten hertil varede, til de fyldte 50 år.

Foruden kystbevæbningen oprettede Moltke borgerkorps i alle byer, og for at sikre forsyninger med krigsmateriel anlagde han med hjælp af borgerne i Randers et tøjhus.

Generalmajor Moltkes opråb.

Under hærsamlingen i Holsten i 1803 var A.L. Moltke kronprinsen behjælpelig med forarbejdet til indførelsen af den nationale hærordning.

Det er ikke noget ukendt i vort lands historie, at der har manglet overensstemmelse mellem forsvarsordningen, som den tog sig ud på papiret, og forsvarsbestræbelserne, som de så ud i virkeligheden. Situationen i 1801 gjorde ingen undtagelse herfra. Den stående hær var nogenlunde veluddannet og bevæbnet. Men dens størrelse var utilstrækkelig. Landeværnet - lokalforsvaret - var ganske utilstrækkeligt. Det var ikke engang nødtørftigt uddannet. Det var ikke udrustet med tidssvarende våben. Kystmilitsen skulle kun uddannes ved to årlige øvelser efter kirketid. Den skulle bevæbne sig selv med knipler, høtyve og leer.

General Moltke udsendte et opråb, der må stå som en beskrivelse af den militært set fortvivlende håbløse situation for landeværnet. Langt fra at gøre landeværnet troværdigt som forsvar, latterliggør opråbet nærmest, set med nutidens øjne, denne del af forsvarsbestræbelserne.

I dag vil vi trække på smilebåndet af både sprogbrug og opfordringen i opråbet. Men datidens mennesker har givetvis taget det alvorligt i sin højstemte patos. Der er altid en fare for misforståelser, når man bedømmer fortidens historiske situationer med nutidens friske øjne.

Sådan lød opråbet i sine svulmende vendinger:

"Op da, alle I ophøjede Statens Mænd, alle I mine jævne og ikke mindre ædle Medborgere! Alle her i Jylland, som føler et sandt, dansk Hjerte slaa i Eders Barm! Vor Konge, vor ædle Kronprins - som Europa ærer -, som for hver Dansk, der ikke er Niding, bør være Guds Billede på Jorden, har udnævnt mig til kommanderende General i denne store Provins! Strøb Danske Mænd! Med Kræfter, som forenede vil give mig Styrke til at opfylde det vistnok langt over min Fortøjeneste gaaende ophøjede Kald, som er mig anbetroet. - Foren Eder med mig! at Ord og Gerning maa være et! at vort Mod maa virke med ødelæggende Kraft endog foruden den Slags Geværer, som nu i dette Øjeblik fattes os. Sandelig, det er med Staal og Mands Mod,

at Fjenden overvindes, og ikke med en Del som oftest ilde anbragte Skud. Med meget Glæde lever og strider jeg med Eder, med megen Glæde dør jeg for Eder - og for min Konge i Øjeblikket, hvor det kan gavne; thi det er skønt for Fødeland at falde. - At det var saare patriotisk, naar de af alle Stænder, som bor paa Landet, ville forsyne nogle eller flere Mænd med Skydegevær, det forstaar sig selv, noget Krudt og nogle Kugler kunde skaffes til dette Brug, naar jeg bliver underrettet om Antallet af Skydegeværene, som kan ventes paa hvert sted. Dog var det bedst, at enhver støbte sine Kugler selv, da de ellers ikke maatte passe til Geværene".

Respekt om den første landsdelskommandochef.

At der stod respekt om den første jyske militære landsdelschef foreligger der flere vidnesbyrd om.

I "Fra Krigen 1807 - 14" af A. Friisenberg kan man læse:

"Nu begyndte Tiden at blive mig utaalelig lang, da jeg ikke havde andet at bestille end den kjedsommelige Vagttjeneste. Til min Lykke indsaae den menneskekjærlige General Moltke, at min stilling blandt et saa stort Antal af fordærvede Mennesker, var farlig, og at jeg ikke vilde kunne gjøre min Lykke i Ålborg men kun ved Regimentet. Den ædle General lod mig komme til sig og spurgte, om jeg havde Lyst til at komme til Regimentet paa Møen, hvortil jeg takkede og svarede, at dertil havde jeg megen Lyst".

I Rockstroh: Udviklingen af den nationale Hær i Danmark--- bind III (1926) er givet denne beskrivelse af generalmajor Adam Ludvig Moltke:

"Det synes virkelig, som om der i mange Regimenter var kommen en ny Aånd i Befalingsmændene, og at der mere appelleredes til Karlenes Æresfølelse og Kappelyst end til Frygten for Stokken, men meget afhæng naturligvis af Regimentschefens eget Exempel og Tilsynsføring. Chefen for det Regiment, der samledes ved Aalborg, den fortræffelige General Moltke, beretter højst tiltalende, at man kunde behandle de udskrevne Karle paa en helt anden Maade, end man var vant til med de hvervede, som kun Truslen om Stokkeprygl kunne drive til at anstrænge sig og vise Opmærksomhed. Det er mig, skriver han, en særlig Tilfredsstillelse at kunne sige, at under hele Samlingen er der ikke falden et eneste Slag til nogen Mand for Exercitsens Skyld. Selv det Mandskab, der den næstsidste Øvelsesdag var udtaget af Sessionen for at skulle fæste Gaard, ønskede frivillig at deltage i Øvelsen for den sidste Dag".

Som udtryk for den civile befolknings respekt er i Randers Tøjhus have rejst en mindestøtte med portrætrelief af A.L. Moltke. I "Kilden" i Ålborg blev rejst en obelisk i 1821.

(MAJ O.A. Olsen)

B. Senere Udvikling.

Efter denne indledning har de højeste kommandoforhold over det nuværende Vest-Danmark udviklet sig således, som oversigts-diagrammet viser, idet forpligtelser og beføjelser, inddeling af området og underbringelse af kommandostabene har skiftet efter de strategisk-politiske forholds bydende.

Med 1922-loven skete der et mere markant brud på det hidtidige, idet de områdemæssige beføjelser varetoges således:

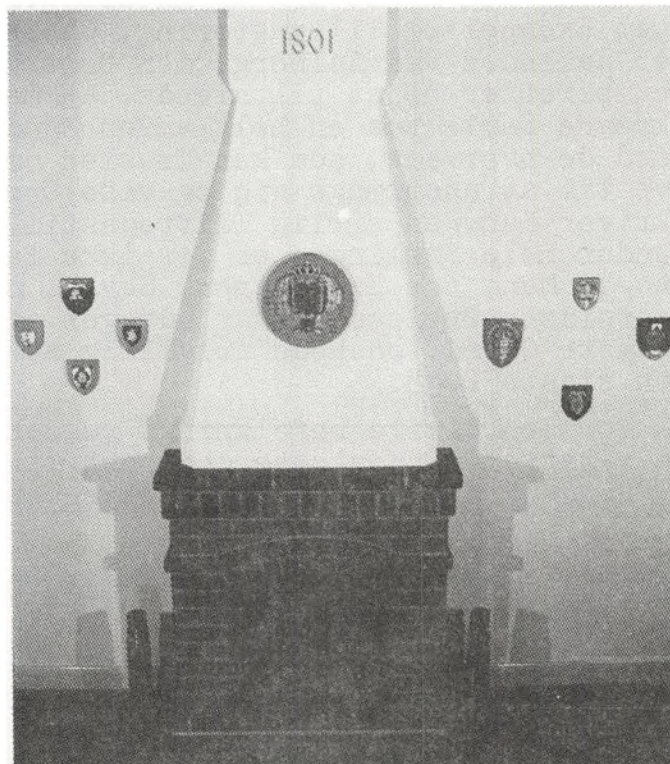
1923. Dels Generalkommandoen for hele landet - i København
 Dels 1. Jydske Division for Syd-Jylland og Fyn i Sønderborg
 Dels 2. Jydske Division for Nord-Jylland i Viborg
1932. Dels Generalkommandoen
 Dels Jydske Division for Jylland-Fyn i Viborg
- 1945, 28 APR Den jydisk-fynske Kommando i Aarhus
- 1948, 1 FEB Jydske Division - fra 15 MAR 1947 på det nuværende sted.
- 1951 Vestre Landsdelskommando.

Medens Staben i 1842 bestod af
 1 Stabschef, 1 Adjudant, 1 Generalkommandoskriver
 samt oppassere og hestepassere,
 omfatter hovedkvarteret i dag, militære som civile, ca. 80
 personer, samt visse støtteenheder.

Samtlige i landsdelen underbragte myndigheder, enheder og installationer af Hæren, med undtagelse af Hærens Materielkommando med sine enheder samt Hærens Skoler, er under V.L.K's kommando i fredstid.

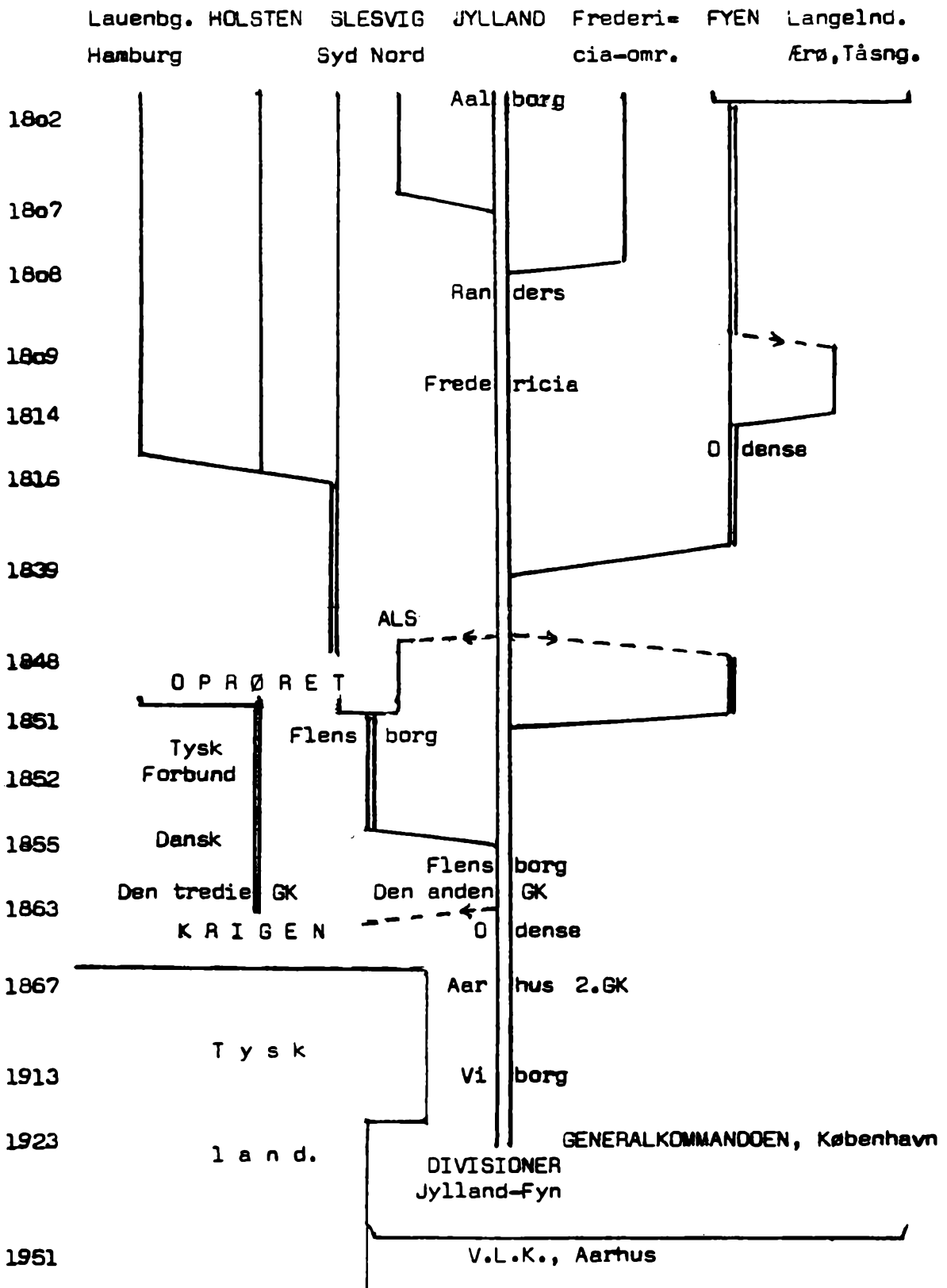
Hertil kommer stærke samarbejdsforpligtelser udadtil til alle kredse, der deltager i nationalt totalforsvar og til NATO-stabe.

- C. Landsdelskommandoen betragter på ovenstående grundlag sin oprindelsesdato som 13 Februar 1801

Udviklingen af GENERALKOMMANDOEN over:

II. Landsdelskommandoens afmærkning er en yderst kompliceret sag, idet man endnu ikke har frigjort sig fra opfattelsen af forholdene for 100 år siden.

Chefen, Generalen, er stadig afmærket som en af "Kongen af Danmarks mænd" uden graduering indenfor den graduerede hærordning. Stabschefen er stadig Generalstabens mand, ligeledes uden graduering indenfor den graduerede hærordning.

Alt øvrigt personel fører sit hjemsteds våbenmærke, fordi det er "midlertidigt" tjenestegørende, men ikke ansat.

Et er personen - et andet "Kommandoet" som sådan. Dette er permanent - et overordnet "regime". Det ses ved, at det tjenestegørende personel tillige bærer et mærke, der angiver, at det indgår i denne kommandostab - nemlig "Hærstabsmærket" med underlag som "Nr. 1 underafdeling under Hærstaben", højrodt.

Da kommandoen: Chef med Stab som overordnet kommandomyndighed over landsdelens regimer, imidlertid er en realitet, men dens tegn ikke har været udtrykkeligt befalet - har den allerede ved først indtrædende lejlighed af påtrængende behov fulgt de i øvrigt gældende bestemmelser og derefter ført våbenmærket:

Hærmærket på højrodt bund

i udførelse som stempel med teksten: "Vestre Landsdelskommando" udenom.

Hærens våbenfigur består af:

Guldskjold med 3 blå, kronede løver og 9 røde Hjerter. Herover Krone med rød puld og farvede ædelstene og perler. Udenom to grønne laurbærgrene med røde bær, sammenbundet forneden med blå bånd. Vestre Landsdelskommando anvender dog mærket med forgyldte laurbærgrene.

Landsdelskommandoen har anskaffet sig et KVARTERMÆRKE i overensstemmelse med ovenstående.

Kommandoens Motto er:

S T Æ R K og F A S T

III. Af landsdelskommandoens traditioner lægger den særlig vægt på sammenholdet med cheferne for landsdelens division, brigader, regioner og regimenter og på respekten for regimenternes og garnisonskommandanternes værdighed.

IV. Vestre Landsdelskommandos indsats vedrørende traditionsplejen er dels, og i særlig grad, udadrettet som følge af den overordnede kommandos forpligtelse, og dels indadrettet i overensstemmelse med dens natur og behov - alt således, som i det følgende beskrevet.

1. Mindesmærker.

Landsdelens militære mindesmærker og deres ihukommelse er enten regimenternes ret eller fordelt til kommandanter som pålagt hverv. Landsdelskommandoen yder, hvor det skønnes muligt, og når det er ønsket, støtte hertil - især når det drejer sig om soldaterforeninger eller, såvidt det angår mere alment nationale mindesmærker, fra civile kredse.

2. Større festlighed, højtidelighed, parade o.l.

Kommandoen har ingen sådanne at fejre, men støtter og befordrer kommandoets, hvor det er muligt, ligesom chefen med et til lejligheden svarende følge ved tilstedeværelse understreger højtidens betydning.

3. Deltagelse i folkelige eller nationale traditioner.

Det har altid været Kommandoen en kær pligt at bistå civile myndigheder og organer i sådanne, når det har kunnet lade sig gøre indenfor de lovmæssige, bevillingsmæssige og tjenestelige rammer - og undertiden en smule udenfor disse.

4. Særlige dage. (Forældre-, Soldaterforenings-, Sportsdag, "Åbent Hus")

Dette ligger udenfor Kommandoens vilkår. Se i øvrigt pkt. 2.

5. Kranse- og blomstersmykning.

Se pkt. 1.

6. Manerer, særlige ceremonielle regler eller normer.

Der har til stadighed hersket en særlig, omend udefinerlig, ånd og tone i kommandokvarteret, båret af personellens følelse af Kommandoens betydning og præget af de mange, overordentlig alvorlige emner, som behandles, og især tilskyndet af et stadigt og bevidst forsøg fra de ældres side på at befordre en uselvisk samarbejdsvilje.

Kommandoen fører en særlig Gæstebog, dels for at vise gæsterne at deres besøg har været værdsat, og dels for at bevare mindet herom for eftertiden.

7. Foredragsvirksomhed.

En sådan af traditionel karakter haves ikke men, hvor det er muligt, tilskyndes kommandoets enheder hertil.

8. Ejendele af særlig betydning - og

9. Udsmykning.

De ting, som Kommandoen råder over af traditionspræget natur, og som ved udsmykning af lokaler, gange og trapper tages i plejens tjeneste, er hovedsagelig gaver og udlån udefra, da personellet på grund af den midlertidige, omend undertiden langvarige tjeneste naturligvis især betænker eget regiment.

Kommandoen har for egne midler anskaffet

- et glasmaleri af Landsdelskommandomærket, udført af OL M. Hemmert Lund, sidst NK/NJAR.
- Landsdelskommandomærket og Kong Christian VII's kronede navnetræk i billedskærearbejde, udført af KN B.T.A. Lauritsen v. JIR
- billeder af Kronprins Frederik (VI) og General Moltke.

Endvidere haves:

- Billede af Kong Frederik VI, gave fra Det Kgl. Garnisonsbibliotek,
- Århus byvåben i billedskærearbejde udført af KN B. T.A. Lauritsen og skænket af byen.
- en komplet samling af indrammede portrætter af Kommandoens chefer 1801-1977, og
- Kvartermærke for V.L.K. fremstillet ved midler, der er stillet til rådighed fra Forsvarets Materielintendantur,
- en større samling af smukke, gamle kobberstik med militære motiver, som er en gave fra OB O. Holbæk.
- en righoldig samling af våbenskjolde fra division, brigader, hjemmeværnsregioner, skoler, regimenter, skydelejre, parkområder samt allierede kommandoer og enheder - gaver og tjenestelige erindringsudtryk fra disse,
- en 24 pds. Håndmørtel - anbragt i Kommandoens have - der er i fast udlån fra Tøjhuset, formidlet af Sønderjyske Artilleriregiment,
- en samling af ældre håndvåben til dekorationsbrug, ligeledes i fast udlån fra Tøjhuset,
- en smuk samling af malerier, hvoriblandt nogle med gamle, interessante militære motiver, som er udlånt med megen velvilje fra bl.a. Statens Museum for Kunst og fra Aarhus Kunstmuseum,
- en gammel skrivepult til benyttelse som underlag for gæstebogen - overdraget af Kommandanten for Borrislejren, OL A.H. Rude.
- Et antikt Bing og Grøndahl spisestel med sølvbestik og sølvstager er fra ældre tid stillet til rådighed for landsdelskommandochefen.

10. Forhandling, foræring eller tildeling af genstande.
 Forhandling af traditions-genstande finder ikke sted.

Sølvcigaretæske med dedikation og kollegers navne i faksimile gives til underlagte chefer af oberstgrad ved disses afsked fra hæren.

Landsdelskommandoens skjold med dedikation gives oberster ved bortkommando og direkte underlagte chefer af lavere grad samt til nøglepersoner i staben ved afsked eller bortkommando.

I særligt tilfælde anvendes det som hædersgave.

Sølvbroche eller sølvmanchetknapper med landsdelskommandomærket gives til stabens personel ved afsked fra tjeneste i forsvaret.

Jubilæumsdiplom gives til stabens personel efter 10 års tjeneste i denne.

Midler til ovennævnte gaver fremkommer ved landsdelskommandoens Chefskasse.

Som gaver råder man tillige over Keramiskaskebæger med Mærke samt de af kommandoen udgivne bogværker og gramfonplader.

11. Regimentsblad el. lign.

Med Hærens og regimenternes periodiske publikationer er der ikke behov for noget sådant på landsdelskommando-niveau.

Kommandoen har i stedet påtaget sig forskellige mindre og større arbejder af udadtil-rettet natur.

1974 udsendtes en grammofonplade nr. 1: "Fra de jyskfynske regimente" med det formål at slå til lyd for at bevare den militære musikkultur ved kendskab til dens traditioner. Dette arbejde søges fulgt op gennem udsendelse af yderligere plader.

1975 påbegyndtes udsendelsen af værket "De jysk-fynske styrkers DOMICILER." i foreløbig form.

1978 udsendtes heftet om TAPPENSTREG.

1979 udsendtes nærværende værk, ligeledes på foreløbig form.

Hensigten med Domiciler og Traditioner er - foruden til internt tjenesteligt brug - at vække offentlighedens interesse og opmærksomhed for disse upåagtede emner som et led i skabelse af samhørighedsfølelse mellem folket og dets værn.

Julekort.

Bortset fra mere traditionelle julekort har Kommandoen i en del år selv komponeret specielle julekort med fine hentydninger i streg og form til den herskende situation - fortrinsvis forståelige for personellet ved Kommandoen.

12. Foreninger og korporationer.

Indadtil styrkes sammenholdet gennem Messen, Samarbejdsudvalget, Privatkasser og Tarokklubben.

Privatkasser.

For officerer blev der 1 FEB 1953 ved V.L.K.'s Stab oprettet en Privatkasse med det formål, samlet at representere alle ved staben tjenestegørende officerer med en opmærksomhed i form af vin, blomster eller erindringsgave i anledning af f.eks. forfremmelse, benådning med orden, runde fødselsdage eller afgang fra staben.

Denne kasse har siden oprettelsen repræsenteret medlemmerne i 450 tilfælde.

Dens midler tilvejebringes ved et månedligt kontingent fra medlemmerne, og kassen ledes af en bestyrelse, der udsender regnskab til medlemmerne hvert år.

Privatkassens formål og virke har ikke ændret sig væsentligt gennem årene.

De civilt ansatte ved Vestre Landsdelskommando blev 1 DEC 1962 enige om at oprette en tilsvarende Privatkasse som officerernes.

I starten blev pengene opkrævet hver måned. 1977 gik man over til at betale kvartalsvis. Midlerne dækker f.eks. fødselsdage, jubilæum og afsked. Der er faste regler for, hvor stort beløbet må være ved uddeling af opmærksomheder.

Vestre Landsdelskommandos Tarokklub.

TAROKSPILLET er af gammel østerlandsk oprindelse, formentligt ældre end noget andet i vore dage dyrket kortspil.

Et sæt tarokkort består af 78 kort, der i størrelse og billedtegning afviger en del fra almindeligt anvendte spillekort.

Spillet må nok betegnes som et svært spil. Selv et godt kendskab til spillets idé og teknik vil ikke i sig selv være tilstrækkeligt til at opnå helt tilfredsstillende resultater. Mange års erfaring er nødvendig for at opnå virkelig spillefærdighed i Tarok.

I Danmark spilles Tarok kun af ca. 400 personer og spillet har fortrinsvis haft sine dyrkere inden for akademikerkredse, specielt mellem læger, jurister, ingeniører og officerer.

Tarokspillet vil nok stedse være elitespillet for de få.

Tarokspillet spilles endnu i enkelte jyske garnisoner, men især ved Vestre Landsdelskommandos stab har der været særlig interesse for Tarokspillet, som det vil fremgå af følgende "historiske data".

- 1946 Da generalmajor Wulff-Have overtager Jyske Division bliver det en uofficiel pligt for stabens medlemmer at kunne spille Tarok. Jyske Divisions Tarokklub startes og som første formand befales kaptajn E.W. Lauridsen, og han varetager sit embede med "nidkærlighed og megen charme". Kaptajnen arrangerer en turnering, som han selv vinder, hvilket indbringer ham titlen: "Pagaten".
- 1951 Da Vestre Landsdelskommando etableres i henhold til forsvarsloven af 1951 skifter klubben navn til Vestre Landsdelskommando's Tarokklub. Det tillades at personel, tjenstgørende i staben, - der ikke "kan"/"kan lære" Tarokspillet - spiller bridge.
- 1958 Oberstløjtnant C. Bratved konstitueres som formand.
- 1959 Stabslæge V.B. Gram vælges som formand. Godsejer H. Mark udsætter en vandrepokal, som vindes til ejendom af kaptajn I.Ø. Frandsen.
- 1961 Tarokklubben forlægges til Vester Alles Kaserne, da det findes i strid med sikkerhedsbestemmelserne at der spilles Tarok i kommandobygningen. Klubben benytter udflytningen til Vester Alles Kaserne til at skille sig af med resterne af bridgespillerne.
- 1962 Tarokklubben vender tilbage til kommandobygningen, samarbejdet med bridgespillerne genoptages ikke.
- 1968 Klubben indfører "Tarokkaner-bevis" som udstedes som bevis for medlemskab af klubben og kendskab - i forskellige grader - til Tarokspillet. Stabslæge J. Zimmermann overtager formandsposten efter stabslæge V.B. Gram som - ved tjenstlig indblanding - forsættes til København som hærstabslæge.
- 1971 Tarokklubbens 25 års jubilæum markeres på behørig vis ved at holde en fest hvortil - for første gang i klubbens historie - damerne var inviteret.
- 1972 Godsejer, major-R Niels Aage Selchau-Mark udsætter til minde om sin far, der var medlem af Tarokklubben fra 1959 til sin død i 1971, et sølvfad som vandrepræmie. Præmien bærer stifterens navn og klubbens mærke. Følgende "vindernavne" præger indtil nu vandrepræmien:

1971/72	Generalmajor	Hans Aksel Ib Pedersen
1972/73	Oberstløjtnant	Svend Erik Christensen
1973/74	Oberstløjtnant	Svend Erik Christensen
1974/75	Major	Ingvert Møller Terkildsen
1975/76	Major	Børge Ankersen
1976/77	Major	Børge Ankersen
1977/78	Major	Børge Ankersen

1977 "Generalsboligen" på Marselis Boulevard nedlægges som bolig for Chef/VLK og inddrages som annekst til kommandobygningen og til anvendelse som kontorområde og spise- og opholdslokaler. Tarokklubbens aktiviteter flyttes da til anneksets opholdslokaler.

1978 OB K. Thomsen vælges som formand, da klubbens formand gennem lo år J. Zimmermann, går på pension.

Klubbens medlemstal har i de mere end 30 år den har eksisteret næsten konstant været 15-20 medlemmer, alle meget aktive med et gennemsnitsfremmøde på sæsonens ca. 35 spilleaftener på ca. 75 %. Dette vidner om de ægte tarokkaneres store entusiasme for det ædle Tarokspil.

13. Legater, Fonds o.s.v.

Se pkt. 12.

14. Broderskabs frimureri, messeregler o.l.

Herom er intet særligt at berette.

15. Studiegruppe el. lign.

Se pkt. 11.

16. Samspil med andre enheder.

Officererne ved Kommandoen er almindeligvis medlemmer i Aarhus Officersforening og træffer herigennem andre kredse.

Hertil kommer det samspil, som Kommandoens specielle tjeneste medfører og med meget vide kredse.

17. Musik.

Landsdelskommandoen administrerer indsatsen af landsdelsens musikkorps.

Den er stærkt interesseret i at styrke og forbedre den militær-musikalske udfoldelse - bl.a. som under pkt.11 nævnt.

Kommandoen støtter regimenter, hvor muligt, i bestræbelser for at vedligeholde flotte og klingende Tambour- og Trompeterkorps, hvis anvendelse den anser for at give et stort, omend ikke registreret udbytte såvel indsom udadtil på de områder, der ligger udenfor det nøgne øvelses- og uddannelsesprogram.

I følge sagens natur har Kommandoen ikke brug for en egen Parademarch, Landsdelskommandoen har dog, som Honnør til den mangeårige garnisonsby og trods faren for misforståelse af navnet "Tappenstreg", der modsiges af de ildnenede toner, antaget

Aarhus Tappenstreg

som sin egen yndlingsmarch.

18. Litteratur.

Major O.A. Olsen: Vestre Landsdelskommandos oprindelse 13 februar 1801.

Vestre Landsdelskommando - et lille hefte af tjenesteligt beskrivende natur.

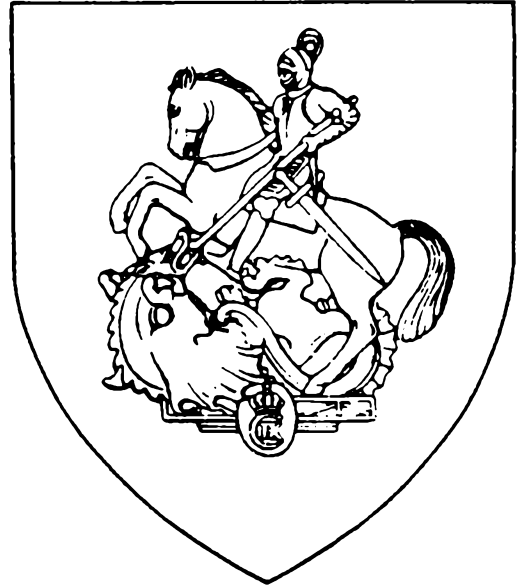

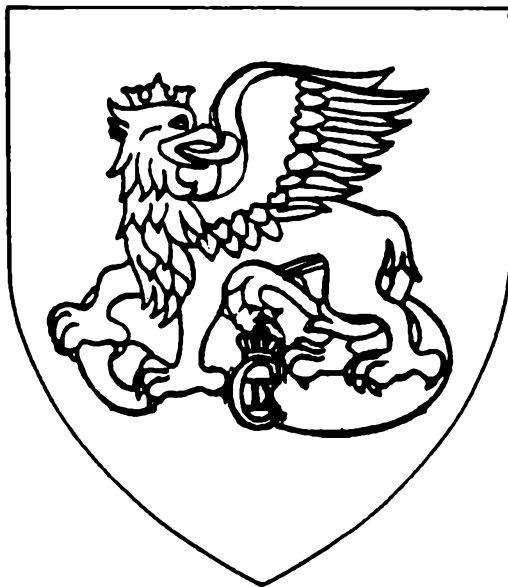

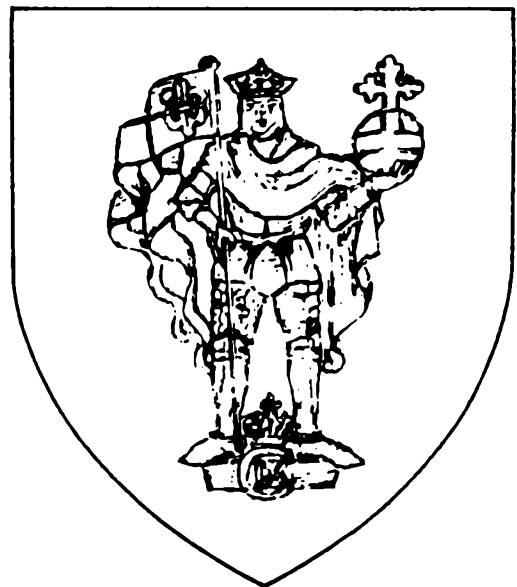
REGION I

REGION II

REGION III

REGION IV

R E G I O N E R N E .

Deres traditions-baggrund.

Regionerne af i dag er organiserede på grundlag af de "Distrikter", "Regioner", som dannede rammerne om modstandsbevægelsens udvikling i årene 1943/44. Som militære områder, indenfor hvilke et varieret antal af lokale, militære opgaver varetages i et ofte snævert samarbejde med de civil-administrative og politimæssige myndigheder, har de imidlertid deres rod i Christian IV's forskellige udskrivningsordninger, der var det skelet, hvorpå der til stadighed senere blev bygget m.h.t. udskrivning af nationale tropper og lokale værneanstalter.

Oprindeligt blev områderne formede over de gejstlige stifter, inddelt i Aalborg, Viborg-Aarhus, Ribe samt Fyn, idet der byggedes på de derindenfor værende lensmænds virksomhed. Efterhånden sloges de imidlertid sammen (under Frederik III i: Aalborg-Viborg, Aarhus - Ribe og Fyn) eller skiltes ad - efter behov - og grænserne ændredes med lens eller amters grænser. I det 19'de århundrede gled de en kort tid ud af brug - for atter at vende tilbage som udskrivningsområder ved den almindelige værnepligts indførelse.

Deres historie er således ikke en organisations historie - som f.eks. et regiments - men en arrangements-, en anvendelsehistorie, der bunder i praktiske, geografiske forhold.

Områderne kendetegnedes fra første færd ved bundfarven på de faner, som de heri udskrevne styrker førte, og i nogen grad ved dele af Rigsvåbnets kongelige titler, som knyttedes dertil allerede af Chr. IV - hhv. Rød, Hvid, Gul og - med sikkerhed fra Fr. III - Grøn. Senere ændredes nogle af farverne i hærens mangfoldighed.

Der blev ikke i 1950'erne udformet heraldiske våben for regionerne, men da ønsket om at have sådanne til rådighed trængte sig mere og mere på, blev det 1976 tilladt at bruge visse, allerede udformede skjoldfigurer, som "afdelingsmærker" - idet man ved fordelingen sørgede for, at disse mest muligt henviste til de lokale traditions-træk - hvilket også gælder skjoldets farver i det fulde våben.

R E G I O N I

Det er blevet tilladt Region I at benytte skjoldfiguren fra det heraldiske våben, som oprindeligt blev udformet for det "Himmerlandske Jægerkorps", tidligere 20. Bataillon, idet denne ikke for tiden gør aktiv tjeneste. Bataljonen er stationeret i Region II under Prinsens Livregiment, har aldrig boet i Region I's område, men fik i begyndelsen sit mandskab fra Himmerland - hvoraf navnet.

I den til formålet tilpassede form fører regionen nu følgende våben:

"I rødt skjold en guld-tyr med sorte horn, klove og øjne, hvori hvid øjenkrøg, stående rejst over et guld-horn med 3 sølv-beslag. I det midterste beslag Christian VIII's kronede navnetræk i guld."

Skjoldets farve er regionens ældste heraldiske farve, nemlig fra Den Nordjyske Fane af Christian IV's Ros-tjeneste.

Tyren forestiller "den cimbriske tyr" - Kimbrernes hellige symbol, som de førte med sig i kobber på deres store tog syd på - udtryk for kampkraft og kampvilje!

Hornet er oprindeligt tegnet for at forestille et "Jægerhorn", men det minder mere om middelalderens kamp-signalhorn, således som nævnt i visen om Slaget ved Lena 1208:

"Frem red unge Engelbert med sit forgyldende horn.
Han vog udaf de Vestergyllands mænd, som bønder
de mejer korn"
(Engelbert var Anders Sunesøns svigersøn)

Også her var Jyder med. Valdemar Sejr siger:

"Jeg vil låne dig af mine mænd både Sjællandsfar
og Jyde. Det er de bedste slagsmænd. De kan både
spænde og skyde."

hvoraf himmertyrens symbolik bekræftes.

I våbnets symboler ligger således - tilsigtet eller util-sigtet -

"Evnen til at sammenkalde Nordjyllands kampvilje og styrke!"

Man bemærker, at våbnets farver stemmer med de heraldiske farver for det i regionen boende infanteriregiment, Dronningens Livregiment, for hvilket regionschefen tillige er regimentschef.

R E G I O N II.

Regionen har fået tilladelse til at benytte det for 2.Division udformede heraldiske våben, efter at divisionen blev slået sammen med 3.Division og 2.Divisions Stab nedlagt.

2.Divisions Stab var garnisoneret i regionen - i Viborg - og regionen udgjorde den ene halvdel af divisionens garnisons-område.

Regionen fører herefter følgende våben:

"I sølv-skjold Sct. Jørgen og Dragen. Sct.Jørgen i blå rustning med guld-sporer, visir, knæ- og albueled samt kanter. I hjelmen rød fjerbusk. Ved hoften sværd med blå skede og sølv-fæste. Sort glavind i venstre hånd. Rød hest med guld-man, hale og hove. Guld-tøjle og sadel.

Dragen grøn med guld-kam, mund og kløer.

Gruppen på blå sokkel på hvis forside en rød, oval plade med Christian IX's kronede navneciffer i guld. Kronen med ædelstene."

Uanset, at skjoldfarven i sin tid var valgt, fordi den som "nummerfarve" svarede til divisionsnummeret, så er den regionens ældste, heraldiske farve - den midtjyske: "Den hvide Fane" af Christian IV's Rostjeneste.

Valget af skjoldfiguren skal være inspireret af, at Sct. Jørgen er Holstebros værnehelgen og som sådan optaget i Holstebros byvåben. Men Sct. Jørgen findes endnu bevaret i forbindelse med kirker helt til regionens yderpunkter: Ringkøbing - Dragstrup/Mors - Skive - Udbyneder - Feldballe - Kolby/Samsø - Aarhus - Sdr. Vissing, foruden hans mange "Gårde".

Han er også skytshelgen for soldater.

Som et pudsigt tilfælde kan man notere sig, at nutidens pansrede rytter også bor i Holstebro og - når hjemme - sikkert er nok så meget regionens robuste værner, omend næppe helgen.

Yderligere, at Sct.Jørgen, ved at føre glavind i venstre, øjensynlig føler, at tøjling af kræfterne er den grundlæggende forudsætning for at føre stødet rigtigt!

Som "talende" siger våbnet derfor:

"Regionen vil indenfor sit midtjyske område være beredt på, om nødvendigt, at bekæmpe "det onde", men i øvrigt at styre stridens bærende kræfter med sikker hånd!"

Skjoldfigurens hovedfarver: Blå, guld, grøn og rød er også Prinsens Livregiments farver - regimentet for hvilket regionschefen er chef.

REGION III

Det er blevet tilladt Region III at benytte skjoldfiguren fra det heraldiske våben, som oprindeligt blev udformet for 2. Regiment, idet dette 1880-regiment blev ophævet som sådan kort efter udformningen. 2. REG dækkede i sine sidste 20 år stort set regionens sydøstre fjerdedel.

På dette historiske grundlag, som ved sin symbolik rækker langt tilbage i tiden, bærer det heraldiske våben nu Fr. IX kronede navne-ciffer, under hvem regionen i 1961 oprettedes med et ansvarsområde, der var det samme som for modstandsbevægelsens Region III.

Regionen fører nu følgende våben:

"I guld-skjold en stående blå Grif med tilbagedrejet, kronet hoved. Den har rød tunge, sorte næb og kløer. Griffen står på et rødt fodstykke, hvori Fr. IX's kronede navne-ciffer i guld."

Skjoldfarven er regionens ældste heraldiske farve, nemlig den sydjyske: "Den gule Fane" af Christian IV's Rostjeneste - for den nordlige halvdels vedkommende og tillige Hertugdømmet Slesvigs for den sydlige halvdels.

Farvekombinationen: Guld-skjold / blå figur er tillige Danmarks farver.

Skjoldfiguren, Griffen, var inspireret af Gram Herreds ting-segl, idet dette herred udgjorde tyngden i 2. REG's rekrutteringsområde på dette tidspunkt. Vigtigere er imidlertid at betragte Griffens egen betydning.

Den er et af verdenshistoriens ældste "fabeldyr" - kendt fra Babylon og Ægypten som symbol på "Magt" - senere i græsk tjeneste som "Vogter af skatte", og i den ældre, kristne tid - i forbindelse med sit sammensatte legeme: Ørn / Løve - som et sindbillede på Christi dobbeltstilling som Gud / Menneske.

Læser man på denne baggrund regionens våben, kan symbolerne siges at udtrykke følgende:

"Ved sit tosidede samvirke mellem civil og militær styrelse af værnkraften vogter Region III det danske grænseland som en skat."

R E G I O N   I V

Det er blevet tilladt Region IV at benytte skjoldfiguren fra det heraldiske våben, som oprindeligt blev udformet for 6.REG, idet dette 1880-regiment blev ophævet som sådan kort efter udformningen.

Herefter fører Regionen følgende våben:

"I grønt skjold Hellig Knud Konge stående i sølv-rustning med rød kappe og guld-krone. I venstre hånd holder han rigsæblet i guld med diamant (sølv) bånd og kors. I højre en hvid, splittet fane med guld-lilje. Stangen er sort. Kongen står på et sort fodstykke, der bærer Christian IX's kronede navnetræk i guld."

Skjoldfarven er Fyns gamle, militære, heraldiske farve.

Kongefiguren stammer fra middelalderlige segl, idet Hellig Knud Konge var det fynske bispedømmes skytshelgen. Den stående figur kendes allerede fra Bisp Peder Pagh's contrasegl (1305-39), optaget herfra af Odense byråd i segl, der er kendt fra 1460.

Liljen, der ligeledes blev optaget af Odense byråd - og en kort tid efter Reformationen og bispedømmets fald brugt alene til stadens protokolsager - er imidlertid den fynske adelsmand, Bisp Peder Pagh's slægtsvåben, som han brugte sideordnet med et kirkeligt, og øjensynlig herfra overgået til byvåbnet.

Fanen må således anses for at være "Bispekongentets stridsfane" i den senere middelalder.

Det militære distrikt kan yderligere bemærke sig, at den helliggjorte Konge var sin tids ypperste hærfører i Balticum.

Indenfor landsdelskommandoen har regionschefen, tillige chef for det Fynske Livregiment, i årevis - og også inden tildelingen af det nu anvendte våben - spøgende været kaldt "Kongen af Fyn" - men altså uden at være kanoniseret. Baggrunden herfor er de særlige opgaver og anden særstilling, som de geografiske forhold medfører for Region IV.

JYSKE

DIVISIONSKOMMANDO

JYSKE DIVISIONSKOMMANDO

Ved hærordningen i 1909 formeredes tre divisioner på Sjælland, men ingen i Jylland. Jyske styrker indgik i alle tre divisioner.

Ved hærordningen 1922/23 formeredes derimod to divisioner i Jylland: 1' og 2' i henholdsvis Sydjylland og Nordjylland.

Ved hærloven 1932 blev de slået sammen til Jydske Division, men 1951 deltes de atter - nu under navnene: 3' og 2' Division. Endelig 1961 sloges de atter sammen, idet 3.DIV's stab formerede det nuværende "Kommando".

Divisionskommandoen fører derfor 3.Divisions våben:

"I blå skjold en rytter på guld-hest med rød besætning og udstyr i sølv-rødt. Rytteren i sølvharnisk og rød beklædning med guld-sporer og sølv-sværd. Fane i guld-blåt. Nederst Christian X's navnetræk, hvorover en krone i reglementerede farver (guld med blå og røde stene samt mathvide perler, blå rigsæble med perlebesatte guld-bånd og guld-randet hvidt kors samt purpur-kalot). Skriftbånd med Chr. X kronede navnetræk samt valgsproget: VELOX ET ACER (Hurtig og skarp)".

Skjoldfiguren med skriftbånd bruges som afdelingsmærke på uniform.

Skjoldfiguren er lånt fra et signet, der tilhørte den i Slesvig Stad hjemmehørende købmandssammenslutning: St.Knuds-Gildet, der var indstiftet under Knud Lavards beskyttelse. Signetet eksisterer endnu. Det er skåret i første halvdel af 1200'erne og skal vise symbolet på Knuds stilling som Slesvigs Hertug, en ridder med lensfane og draget sværd - til værn for lenet, hertugdømmet, og dermed "Riget". Samme figur med små ændringer kendes fra tilsvarende signeter, brugt af Abelsønnerne i deres stilling som Hertuger.

En tidligere - officiel - beskrivelse kalder fanens blå-gule farver for "nordiske middelalder-farver - kendt bl.a. fra Bayeux-Tapetet". Dette er imidlertid et vildledende grundlag, fordi en nordisk middelalder-farvesammensætning som sådan ikke kendes, og Bayeux-Tapetets tropper er ikke nordiske, men normanniske.

Imidlertid er farvevalget alligevel rigtigt, thi lensfanen skulle bære lensmandens farver, og de var - i alt fald fra hans sønnesøns tid blå og guld (Blå leoparder på guld bund!)

Dette afdelingsmærke blev i 1947 valgt og udført til Fodfolkspionerkommandoet.

Kommandoet blev oprettet ved hærlov 1937 med sin 1.bataljon i Tønder og 2.bataljon på Søgård. Den første årgang blev imidlertid opstillet og uddannet ved "2.Bataljon" i Tønder - og fra Fodfolkspioneruddannelse ved denne omskabtes kommandoet i løbet af 2 år til en afværgformation, der var udrustet med maskinkanoner på hurtig og smidig motorcykletransport. Da 2.Bataljon med udgangen af 1939 forlagdes til Fredericia,

var Fodfolkspionerkommandoet med sine to bataljoner den hurtigste og nærmeste, effektive grænsebevogtning. Mærket med Device var derfor vel valgt og blev hurtigt meget populært - med kælenavn "Ridder Rap".

Ved Hærloven af 1951 blev 2.Bataljon atter overført til Tønder for her at formere 9.Regiment - senere "Kongens". Fodfolkspionerkommandoet som sådan ophævedes, men dets to bataljoner overførtes til 9.Regiment, Kongens som dettes hovedstyrke. Kommandoets afdelingsmærke inddroges derefter efterhånden, som dets mandskabshold hjemsendtes, men bataljonerne fortsatte med at føre deres gamle Faner under 9.Regiment, Kongens, der selv førte 2.Bataljons Fane, lige til hærordningen 1961.

Da 3.Division - med stabskvarter i Aabenraa - formeredes ved den samme hærordning 1951, fik Divisionen hurtigt brug for et passende og værdigt våben. Hertil sikrede den daværende chef sig tilladelse til fremtidig at benytte "Knud Hertug-våbnet, idet man fandt, at dets indhold i endnu højere grad var "talende" for den sydjyske division - med stabskvarter i det gamle hertugdømmes nordlige halvdel. At divisionen, ved 2.Divisions nedlæggelse, fik nyt navn, var ingen grund til ændring i det heraldiske.

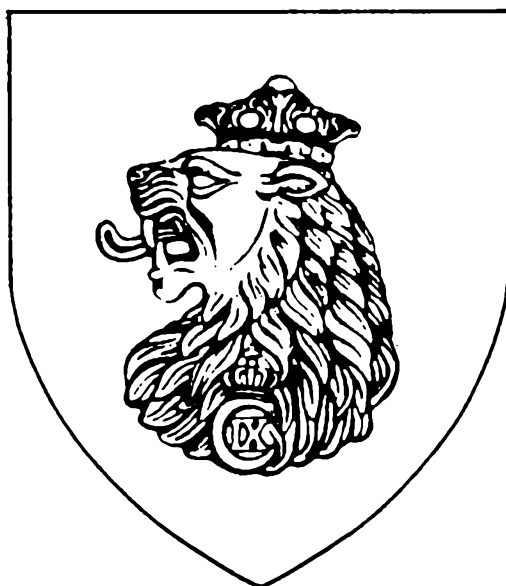
1. JYSKE BRIGADE

2. JYSKE

BRIGADE

3. JYSKE BRIGADE

TRADITIONSPLEJE

ved

1. JYSKE BRIGADE

- I. Opstilling af Dækningsstyrken i brigader påbegyndtes 1 JUN 1957 med bl.a. 7. BRIGADEGRUPPE i Fredericia.

1. Jyske Brigade oprettedes 1 NOV 1961 med staben garnisoneret i Fredericia, idet dog Kommandøren for Jydske Fodregiment, 7. REG og for 7. Brigadegruppe nu blev Chef for 1. Jyske Brigade. Samme dag blev 7. og 9. Regiment lagt sammen til Kongens Fodregiment. Pr. 31 OKT 66 tilføjedes "Jyske".

II. Heraldisk Våben

10 JUN 1964 blev det af Forsvarsministeriet bestemt, at 1 JBDE skulle videreføre det indtil 1961 for 7. REG, Jydske Regiment bestemte våben.

Baggrunden for dette - 12. Bataljons våben indtil 1 NOV 1951 - er givet i FMN SKR 5.kt.45.32.0-10 af 27 OKT 1953.

Våbnet er:

I sølv-skjold med rød pæl Fredericia byvåbens figur, med afvigelse i detaljer: Guld-løve med blå tunge og bevæbning, i højre forpote et sølv-sværd med blå fæste, i venstre forpote et ovalt, guldrandet blå skjold med Christian V's navnetræk, hvorover krone i farver som rigsvåbnets kongekrone.

I højre side en grøn laurbærgren med røde bær. Over skjold rødt bånd med sølv-devisen som i Fredericia bysegl: PRO PACE ARMATUS - våbnet for fred.

- III. Brigaden er til forskel fra regimenterne en enhed, der "låner" sit personel ved regimenterne, hvilket bevirker, at traditioner ved brigaden deler sig principielt i tre områder med tilsvarende kredse, nemlig:

- A. Brigaden som helhed
- B. Brigadens enhedschefer og deres hjælpere og
- C. Brigadestaben.

- IV. Traditionerne viser sig således:

Ad A:

Brigadens uddannelses- og planlægningsansvar har skabt tradition for, at brigadechefen, evt. ledsaget af stabsmedlemmer, besøger enhederne i forbindelse med disses enhedsuddannelse. Disse besøg har en efter forholdene meget variabel form, men anses for at have stor betydning for det gensidige tilhørsforhold.

IV. Forts.

Ad B:

I relation til denne kreds er der skabt en tradition dels i forbindelsen mellem chefer og brigadestaben under øvelser m.m. og dels ved aftensammenkomster i forbindelse med krigsspil, instruktionsøvelser m.m. Der er ingen tvivl om, at disse officerer også følger et tilhørsforhold til deres brigade.

Ad C:

Ved brigadestaben er pr. tradition opbygget et ceremoniel dels ved officerers tiltræden og fratræden og dels i den daglige omgangsform.

a. Ved officerers tiltræden:

Den nytildgåede officer fremstiller sig for brigadeforstanderen og for stabschefen, som orienterer om brigadens og brigadestabens forhold og arbejde. Dernæst bydes han velkommen i staben af alle tjenstgørende officerer ved en velkomstdrink.

b. Ved officerers fratræden:

Udover formalia i forbindelse med at melde fra hos såvel brigadeforstander som stabschef, afholdes en afskedsfrokost, hvor alle tjenstgørende officerer deltager. Ved denne overrækkes den fratrædende en afskedsgave, ligesom han p.t. giver et sølvbæger med eget navn til brigadestaben.

c. Ved brigadestaben er det ved at blive en tradition, at brigadestabens designerede officerer, udover under øvelser, mødes med stabens tjenstgørende officerer til én årlig aftensammenkomst m/damer.

d. Det daglige samværs formalia har ligeledes fundet et traditionelt leje, der hensigtsmæssigt tilgodeser såvel tjenesten som kammeratskabet.

e. Brigadestabens officerer bærer

- til garnisonsuniform brigadens våben hængende ved venstre brystlomme,
- til øvelsesuniform et camouflagefarvet halsbind af nylon.

f. Stabens officerer har anskaffet et antal krus (keramik) med brigadens våben. Kruset såvel som et skjold med brigadens våben indlagt kan anvendes af brigadestaben som gaver til enheder eller personer, der har fået en særlig tilknytning til 1. Jyske Brigade.

2.JYSKE BRIGADE

Brigaden, for hvem intet våben endnu er udarbejdet, fik tilladelse til at benytte det for Feltherrens Fodregiment udarbejdede, da dette regiment blev slået sammen med Dronningens Livregiment.

Beskrivelsen findes derfor under dette regiment, der er varetager af "Feltherrens" traditionspleje.

Som begrundelse kan måske ses den omstændighed, at gennemsnitlig $1/3$ af brigadens infanteristyrke har sin rod i "Feltherren", idet intet i våbnet i øvrigt har forbindelse med brigaden.

3.JYSKE BRIGADE

Brigaden, for hvem intet våben endnu er udarbejdet, har fået tilladelse til at benytte det for 7.Regiment udarbejdede, da dette regiment blev ophævet 1951 uden at have haft lejlighed til at bruge det.

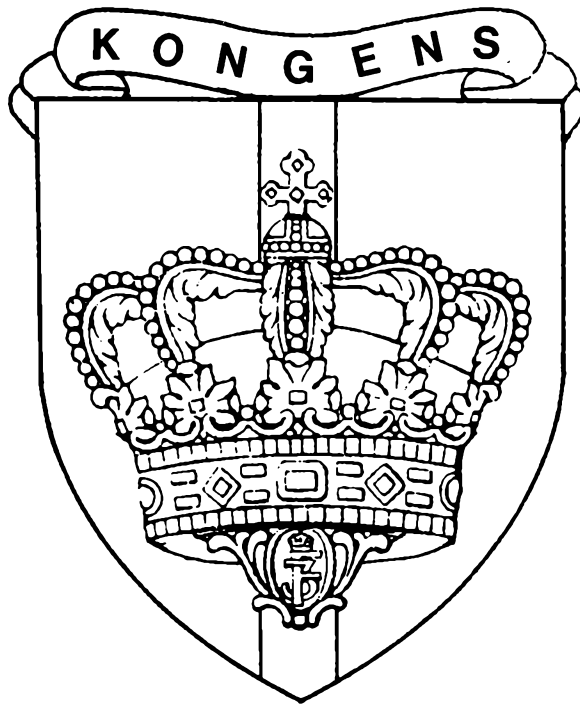
7.Regiment, der 1880 var arvtager af daværende 1.Jydske Brigades 1.Halvbrigade - formeret ved hærlov af 1867 - har ligget hele sin tid i Fredericia med undtagelse af 9 år. Våbnet blev derfor udformet som et udsnit af Fredericia byvåben - nemlig løvens hoved.

Den nuværende 3.Jyske Brigade har gennemgående haft $1/2$ - $1/3$ af sin infanteristyrke fra Fredericia.

Beskrivelse:

"I blåt skjold et kronet guld-løvehoved med rød tunge, bærende Christian IX's kronede navnetræk forneden på manken".

KONGENS

JYSKE

FODREGIMENT

F O R O R D

- - - - -

På et møde, som Chefen for Vestre Landsdelskommando, generalmajor H.A.I. Pedersen, holdt med regimentschefer i Tønder i december 1971 blev bestemt, at regimenterne skulle udarbejde en beskrivelse af deres traditioner. Det blev tillige bestemt, at oberst N.S. Lunn, til rådighed for Vestre Landsdelskommando, skulle bistå regimenterne, især med hensyn til at fremskaffe en ensartet stofinddeling regimenterne imellem.

Det er regimentets håb, at KONGENS JYSKE FODREGIMENT'S "Traditionspleje". hvortil en kreds af personer med kendskab til regimentets historie og traditioner har ydet bidrag, må medvirke til øget kendskab til vort gamle regiments traditioner og derved styrke den korpsånd og det sammenhold, som er helt nødvendigt, for at vi under alle forhold kan løse de opgaver, som bliver os paalagt.

P.E. FREDERIKSEN

KONGENS JYSKE FODREGIMENT

TRADITIONSPLEJE

- I. Kongens Fodregiment blev oprettet 29 APR 1657 som Lübbes Regiment; dets stambataillon er 2. Bataillon. Jyske Fodregiment blev formeret 31 OKT 1679 af Nye Syd-jyske Regiment (AUG 1675) og Wedellske Regiment. Stambataillon er 12 Bataillon.

I forbindelse med lov af 31 MAR 1960 blev de to regimenter ved Hærbefaling nr. 19/1961 den 1 NOV 1961 slået sammen til eet regiment, Kongens Fodregiment, som 31 OKT 1966 fik tilladelse til at føje "JYSKE" til sit navn, således at det nu kom til at hedde "KONGENS JYSKE FODREGIMENT".

Til regimentet er knyttet

- 10. Bataillon og
- 19. Bataillon,

som er tidligere liniebatailloner (før 1 NOV 1951).

- II. Regimentets våben, som er identisk med den tidligere 2. Bataillons våben, har følgende blasonering: (billedside 3).

I sort skjold med smal paille pæl den reglementerede krone, hvorunder Frederik III's kronede navnetræk i purpur oval med guldkant omgivet af guldslyng. Over skjold guldbånd med indskrift: "KONGENS", sidstnævnte rød, hvorved er fremkommet de oldenburgske farver.

Farver: Sort - gul (paille) - sort
3/7 - 1/7 - 3/7.

12. Bataillons våben: I sølv-skjold med rød pæl Fredericia byvåbens figur med afvigelse i detaljer: Guld-løve med blå tunge og bevæbning, i højre forpote et sølvsværd med blå fæste, i venstre forpote et ovalt, guldrandet blå skjold med Christian V's navnetræk, hvorover krone i farver som den reglementerede. I højre side grøn laurbærgren med røde bær. Over skjold rødt bånd med sølv-devise som i Fredericia bysegl: PRO PACE ARMATUS = Væbnet for fred.

Farver: Sølv - rød - sølv
1/3 - 1/3 - 1/3.

10. Bataillons våben: Skjold delt. 1. felt rødt, 2. felt delt af sølv og grønt. Deri en dobbeltrose i omvendte tinkturer (sølv-rødt), omgivet af 3 åbne guldkroner med røde, blå og klare stene. - Odense amtsråds-kreds' våbenfigurer i specialtinkturer. Alt lagt på krydsede geværer i naturfarver: Brun træ og stålfarvet metal. Over rosen Christian VIII's kronede navnetræk i guld, dog med purpurkalot i kronen.

19. Bataillons våben: Skjold delt. 1. felt grønt, 2. felt delt af sølv og sort. Deri rødt vædderhoved med horn, skæg og øjne i guld, hvorunder guldjægerhorn - symbol for afstamning fra jægerkorps - med bevikling i sort - grønt rudemønster og sribede kvaster i samme farver. På bevikling og skæg Christian VII's kronede navnetræk i guld.

Regimentets fane blev af Kong Frederik IX overrakt regimentschefen på Fredensborg slot den 5 JUN 1961. Ved en parade på Østervold den 13 DEC 1961 fjernede Kong Frederik IX fanesømmene fra Jyske Fodregiments fane og fæstnede dem til Kongens Fodregiments fane, idet majestæten udtalte: "Jyske Fodregiment er ikke nedlagt, men indgår i Kongens Fodregiment". Dugen har i øverste, inderste felt regimentets afdelingsmærke, i korsets midte Kong Frederik IX's kronede navnetræk. I nederste, inderste felt regimentets navn, hvoraf "JYSKE" blev indføjet i 1966. Fanestangen har en sølvring med "Jyske Fodregiment's afdelingsmærke (sværdbevæbnet løve)". Fanespyddet har Kong Frederik III's kronede navnetræk, fanesømmet har Kong Christian VIII's. Disse ting er overført til den af Dronning Margrethe i 1977 udleverede nye fane. Fanen har to fanebånd; på det ene står:

"BREMERFØRDE 1657 - WISMAR 1675 -
CHRISTIANSSTAD 1676 - STRALSUND og
RUGEN 1715",

på det andet står:

"KJØBENHAVN 1801 - FREDERICIA 1849 -
ISTED 1850 - DYBBØL 1848 og 1864".

10. Bataillons fane har i øverste, inderste felt Kong Christian X's kronede navnetræk. I nederste, inderste felt står bataillonens nummer med romertal. Fanespyddet har Kong Christian den IX's kronede navnetræk.

Fanen har et fanebånd med påskriften:

"SLESVIG 1848 - MYSUNDE 1850 -
DYBBØL 1849 og 1864".

12. Bataillons fane har i øverste, inderste felt Kong Frederik IX's kronede navnetræk. I nederste, inderste felt står bataillonens nummer med romertal. Fanespyddet har Kong Christian VIII's kronede navnetræk.

Fanesømmet har Kong Christian VIII's kronede navnetræk.

Fanen har to fanebånd; på det ene står:

"STRALSUND og RUGEN 1715",

på det andet står:

"KJØBENHAVN 1801 - ISTED 1850".

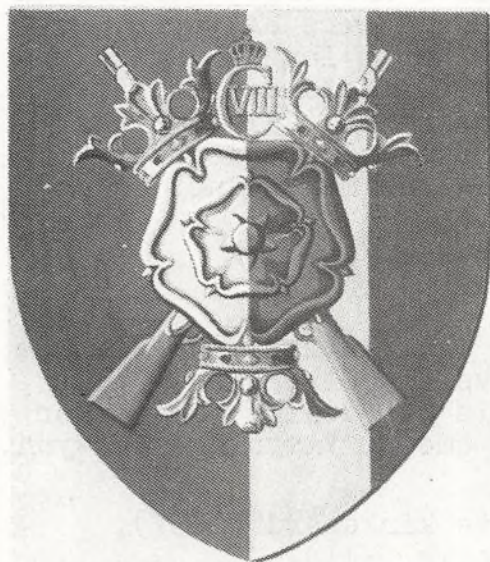

Kongens jyske Fodregiment
(2. Bataillon)

Jyske Fodregiment
(12. Bataillon)

10. Bataillon

19. Bataillon

I. V. Sonnes maleri: Fjendtlig artilleripark tages ved Heise Kro.

19. Bataillons fane har i øverste, inderste felt Kong Christian X's kronede navnetræk. I nederste, inderste felt står bataillonens nummer med romertal. Fanespyddet har Kong Frederik VII's kronede navnetræk.

Fanesømmet har Kong Frederik VII's kronede navnetræk. Fanestangen har et sølvskjold med følgende inskription:

"På 50 Aarsdagen
for min Indtrædelse
som Lieutenant i
19 de Bataillons Rækker
mindes jeg med Glæde min Tjeneste
ved den stolte gamle Afdeling.
Den 4 de April 1911.
Frederik
R".

C.W.

Fanen har et fanebånd med påskriften:

"SLESVIG 1848 - FREDERICIA 1849 -
ISTED 1850".

III. Regimentets historie knytter sig i særlig grad til dets garnisonsby, Fredericia's historie, der har en fremtrædende plads i den danske hærs historie. Regimentets to stamafdelinger har i lang tid garnisoneret her, og en har deltaget i udfaldet fra Fredericia den 6 JUL 1849. Regimentets traditioner er derfor i mange tilfælde knyttet til Fredericia - eller er ligefrem sammenfaldende med byens.

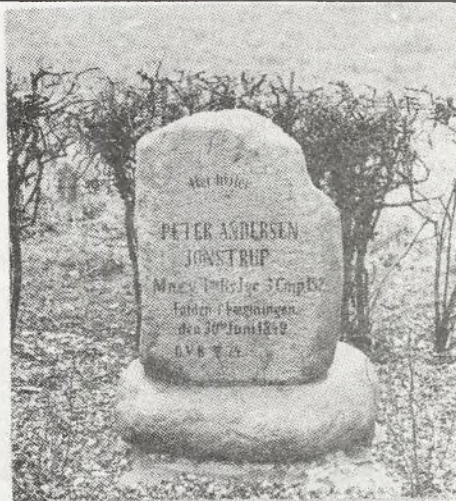
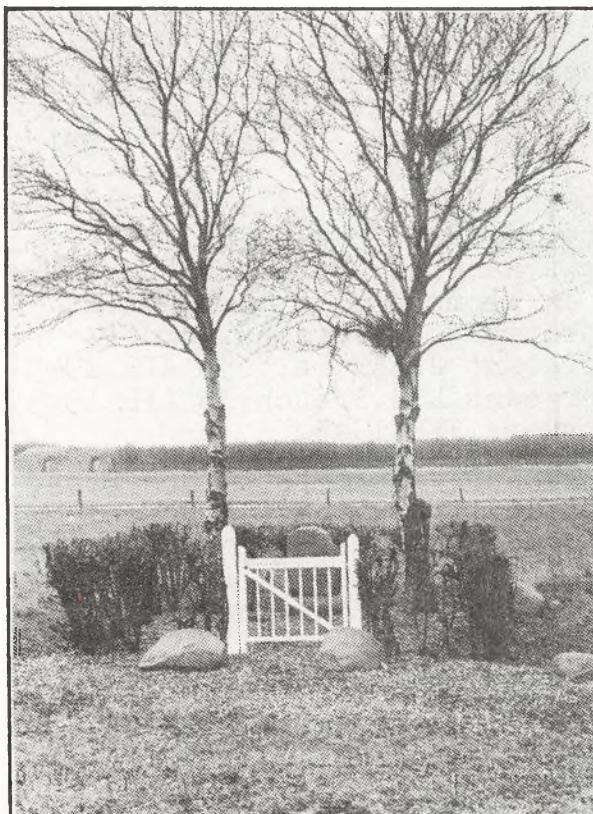
IV. TRADITIONER og disses pleje.

1. Militære mindesmærker

Fredericia garnison er rig på militære mindesmærker; de findes i stort antal såvel i selve byen - hvor fæstningens og dens citadels betydelige jordværker stadig findes - som i dens omegn, fæstningens rayon. Her skal især nævnes:

- Dragongraven på Trinitatis kirkegård (1657), udsmykket ved Prins Frederik (VII),
- Mindesmærke i Kastellet for søofficeren Peter Buhl, der faldt 6 JUL 1812 ved Lyngør i Norge,
- Kriegergraven på Trinitatis kirkegård (1849),
- Kriegergraven på Sct. Michaelis kirkegård (1864),
- "Landsoldaten" ved Prinsens Port,
- Mindesmærke for general F.R.H. von Bülow (1791 - 1858) på Bülows Plads,
- Mindesmærke for general C. Rye (1792 - 1849) på Ryes Plads,
- Mindesmærke for general N.K. Lunding (1795 - 1871) på Danmarks Bastion,
- Ryes Høj med særlig afmærkning på stedet (nord for højen), hvor generalen faldt,
- Major C.F. Krabbes mindesten på Fælledvej (chef for 9. Bataillon),

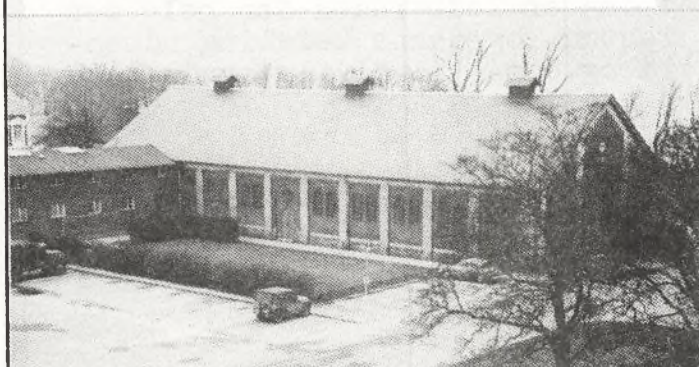
Jæger Peter Andersens (Jonstrup) grav på Hyby Fæled, Fredericia garnisons øvelsesplads.

Mindesmærke på Sct. Michaelis kirkegård for de faldne fra 1864

Stenen, der markerer stedet, hvor general Rye faldt

Eksercerhus, opført 1863, Bülow's kaserne

- Menig jæger Peter Andersens (Jonstrup) grav på garnisonens øvelsesplads. På jægerens dødsdag den 30 JUN hejses flag på graven, og der nedlægges blomster,
- Mindesmærke ved Hejse Kro, x)
- Mindesmærke for faldne i tiden 1940-1945 i kasernegården på Bülow's kaserne. Garnisonskommandanten nedlægger her en blomsterbuket den 9 APR,
- Mindesmærke for tre britiske flyvere på Nordre kirkegård: Flight Sergeant J. Ayers; 30 APR 1945
Flight Sergeant R.Y.French; 10 APR 1945
Ukendt flyver; FEB 1943.

Mindestenene for major Krabbe, jæger Peter Andersen, Jenstrup, samt for de faldne fra 1940-1945 holdes og smykkes af garnisonskommandanten, de øvrige af menighedsråd eller stadsgartner. Bestemmelser for kranse- nedlægninger er i øvrigt fastsat i Kundgørelse for Forsvaret B. 20-1951.

- x) Hændelsen, som stenen minder om, er skildret af maleren J.V. Sonne i det store maleri, som findes på Fredericia Rådhus. Maleriet er udført i 1864 og har titlen:
"Slaget ved Fredericia den 6. juli 1849. Efter at de fjendtlige Batterier var tagne og Slaget vundet, stødte de danske tropper under Forfølgelsen ved Heisekro på en fjendtlig Artilleri-Park"
"Jørgen Poulsen: Billeder fra Trearskrigen (1848 - 1849 - 1850", København 1952).

2. a. Festligheder af særlig betydning for regimentet.

6. Juli-dagen

Regimentet højtideligholder sammen med den øvrige del af garnisonen og Fredericias indbyggere årsdagen for udfaldet fra fæstningen den 6 JUL 1849. Højtideligholdelsen indledes allerede den 5 JUL om aftenen. Den planlægges af "6.Juli-komiteen", hvis formand er formanden for "De Danske Forsvarsbrødre for Fredericia og Omegn". "6. Juli-komiteen" indkaldes af formanden til et møde et par måneder før festdagen. På mødet træffes aftaler og gives direktiver og tilsagn. Regimentsbefalingen, som omhandler regimentets deltagelse i højtideligholdelsen af 5. og 6. juli, gives en så bred udformning, at den er ledetråden for hele den officielle del af festen, og denne befaling udsendes derfor i god tid og også til civile myndigheder m.fl.

Regimentets deltagelse falder i følgende afsnit:

- (1) 5. juli aften nedlægges kranse af regiment og garnison således:
  - "Landsoldaten" ved Prinsens Port (af regimentschefen med adjudant),
  - Kriegergraven på Trinitatis Kirkegård (af regimentschefen med adjudant),
  - stenen, der markerer stedet, hvor general Rye faldt (af regimentets stabschef),
  - mindesmærket ved Hejse Kro (ved I bataillons foranstaltning),
  - major Krabbes mindesten i haven Fælledvej nr. 63 (ved I bataillons foranstaltning).

Byens borgere lægger spontane, personlige buketter ved "Landsoldaten", ved kriegergraven samt ved general Ryes sten.

- (2) Tappenstreg, bestående af et kommando, opstillet af regimentet, med musikkorps og fakkelbærere udgår fra "Landsoldaten" kl. 2200, marcherer ad Danmarksgade - Norgesgade - Jyllandsgade - Øster Voldgade - Danmarksgade - Købmagergade - Sjællandsgade til Bülow's Plads, hvor faklerne kastes i bål, og byens æresgæst taler.
- (3) Officerer i uniform deltager i mindegudstjenesten, der holdes på skift i Sct. Michaelis kirke og i Trinitatis kirke, og deltager senere i tappenstregen.
- (4) Den 6 JUL hejses flagene ved salutbatterierne ved Prinsens Port kl. 0500, jf. Ceremonielreglement for Hæren 1890 § 51, hvor bl.a. bestemmes: "På salutbatterier hejses flaget dog altid ved solopgang". Der afgives salut med kanon fra volden kl. 0630, 27 skud med 1 minuts interval.
- (5) Vagten ved den gamle hovedvagt ved Prinsens Port etableres den 5 JUL aften i tidsrummet fra 1730 til 2130 og den 6 JUL i tidsrummet fra 0630 til 1330. Der opstilles en dobbeltpost ved "Landsoldaten" (på hver side af denne, front mod S) i uniform M/1848 og to enkeltposter ved hovedvagten - ved vestgavl og ved østgavl, hvor der begge steder opstilles skilderhuse - i uniform M/1842. Vagtstyrken anvender eksercits som fastsat i "Exerceer-Reglement for det kongelige danske Infanterie 1842".

- (6) Regimentets officerer i uniform med sabel og dekorationer og to kommandoer hver på en underafdelings størrelse, musikkorps og tambourkorps deltager sammen med Fredericia bystyre, amtsøvrigheden, soldaterforeninger med faner, gæster og byens borgere i en procession, der den 6 JUL formiddag marcherer i sørgemarch fra Sjællandsgade (syd for Bülow's Plads) til Ryes Plads, hvor mindesmærket for general Rye honoreres, ad Gothersgade - Jyllandsgade til krigergraven, hvor der tales af en af byens præster. Talen afsluttes med, at forsamlingen synger "Kongernes Konge"; under sidste vers præsenteres gevær, og ikke indtrådte, militære personer gør honnør. Processionen marcherer herefter i almindelig march og med klingende spil bl.a. til tonerne af "Fredericia Sejrsreveille" til "Landsoldaten", hvor dagens hovedtale påhøres. Taleren er indbudt af 6. Juli-komiteen. Herefter marcheres ad Danmarksgade - Norgesgade - Jyllandsgade - Vendersgade til Bülow's Plads, hvor garnisonskommandanten taler for general von Bülow, amtmanden for majestæten, og formanden for 6. Juli-komiteen afslutter 6. Juli-festens officielle del.

Årsdagen for regimentets oprettelse

Den 1 NOV 1961 blev Kongens Fodregiment (stambataillon: 2. Bataillon, oprettet 29 APR 1657 som Lübbes Regiment) slået sammen med Jyske Fodregiment (stambataillon 12. Bataillon, formeret 31 OKT 1679 som Jydske Wedelske Regiment til Fods). Først og fremmest 29 APR, men også 31 OKT fejres ved en festmiddag af Kongens Jyske Fodregiments Officersforening. Under middagen holdes tale for det pågældende regiment, og efter talen synges (stående): "I natten klam og kold", og umiddelbart efter sangen fløjtes regimentets signal.

Julegudstjeneste

Der afholdes julegudstjenester - som oftest tre - for militært personel og befalingsmænds pårørende - i Sct. Michaelis Kirke, garnisonskirken, hvor kommandanten, regimentschefen, har sin egen loge. I logen findes Jyske Fodregiments og Kongens Jyske Fodregiments afdelingsmærker i træskærerarbejde. Regimentsfanen og regimentets hellige kar medføres i kirken. Fanebæreren med fanen tager opstilling i kirkens kor; karrene, i glasmontre, stilles på alteret. Indgangsbønnen læses af en værnepligtig, udgangsbønnen af en stabsofficer.

P.F.

b. Anden festlighed, parade m.v. af betydning for regimentet.

Overførselsparade

Når personel efter endt rekrutuddannelse overføres fra den bataillon, hvor rekrutuddannelsen har fundet sted, til regimentets dækningsenheder, markeres overførelsen ved en parade, der kommanderes af regimentschefen. I paraden deltager rekrutbataillonen med personellet, der skal overføres, samt regimentets dækningsenheder med fanen på højre fløj. Rekrutterne og dækningsenhederne står på linie over for hinanden. Et musikkorps deltager i paraden.

Det til paraden knyttede ceremoniel forløber således:

- (1) Afdelinger og selvstændige underafdelinger afleveres til regimentschefen, der befaler fanen afdækket.
- (2) Der befales "Overtag kommando" og "Chef for I bataillon: Før styrken på plads". Cheferne, der skal modtage nyt mandskab, får dette afleveret, og Chefen for I bataillon fører de nye enheder på plads i dækningsstyrken, medens spillet røres.
- (3) Regimentschefen lader fanebærer med fane tage opstilling foran den samlede styrke og gennemgår regimentetsfanens historie (spyd, søm, dug, sølvring). Fanen befales atter på plads på fløjen.
- (4) Fanen føres til midten, idet spillet røres ("Honnørmarchen").
- (5) Dækningsenhederne formeres og defilerer forbi regimentschefen og den chef, der har forestået rekrutuddannelsen.
- (6) Aftropning finder sted samlet under kommando af Chefen for I bataillon, idet fanen føres til fløjen, tildækkes og afleveres på regimentschefens kontor.

Regimentet (garnisonskommandanten) lader daglig flag hejse på Prinsens Port (fæstningens flag). Flaghejsningen foretages til daglig af en befalingsmand af sergentgruppen og to menige, men på nedennævnte mindedage af et kommando med musikkorps eller tambourkorps:

- 28 MAR: Hendes Majestæt Dronning Ingrid's fødselsdag
- 16 APR: Hendes Majestæt Dronningens fødselsdag
- 5 MAJ: Danmarks befrielse 1945.
- 11 JUN: Hans Kongelige Højhed Prins Henriks fødselsdag
- 15 JUN: Valdemarsdagen
- 6 JUL: Slaget ved Fredericia 1849

Det er en gammel skik, at garnisonen lader flaget hejse på Prinsens Port. Indtil Fredericia fæstning blev nedlagt i 1910 i henhold til forsvarsloven af 30 SEP 1909, var dette flag fæstningens flag, men garnisonen har siden - med kun få og kortvarige afbrydelser - ladet flaget hejse der.

Selv under 2. verdenskrigs sidste del, da garnisonen var forlagt til Fyn, blev flaghejsningen fortsat, idet den blev overdraget til Fredericia Skytteforening, således som det fremgår af nedenstående "instruks" (indgået skrivelse til Garnisonskommandanten i Fredericia nr. 181/1945):

"I anledning af, at Garnisonskommandanten, oberst O. Holbek, har overdraget

F r e d e r i c i a S k y t t e f o r e n i n g

det yderst ærefulde Hverv, under Garnisonens midlertidige Forlæggelse fra Fredericia, under Ledelse af Kaptajn T.C. Zeilau at foretage Flaghejsning og Nedhaling af Honnørflaget for "Landsoldaten" på Prinsens Port, gives følgende

I N S T R U K S

Flaget hentes (og bringes) hver Morgen og afleveres hver Aften på "Fremad".

Flaget opbevares i et aflaaet Skab. Det paahviler den, der har Nøglen hertil, at paavise dette Skab og overgive Nøglen til Nr. 1 paa det næste Hold, Dagen før dettes Tjeneste begynder.

Under Hejsningen staar den, der ikke hejser Flaget, i Retstilling, begge med blottet Hoved.

Flaget maa ved Nedhaling ikke brøre Jorden.

Saa vel Hejsning som Nedhaling maa foregaa i roligt og værdigt Tempo. Der maa, naar Flaget er hejst, ikke være noget Mellemrum mellem Flagknop og Flagdug; Opmærksomheden henledes paa, at Flagsnoren i Regnvejrs slækkes, saaledes at Tilsyn med denne maa føres Dagen igennem. Ved Flagning på Halv, der kun maa ske efter Ordre eller efter dertil hos Kaptajn Zeilau indhentet Bemyndigelse, hejses Flaget først helt op og sænkes derefter en Flagbredde. Ved den derefter foretagne Nedhaling hejses Flaget atter helt op og nedhales først derefter.

Tjenesten foregaa på Garnisonskommandantens Vegne og kan ikke forbydes eller indstilles efter Ordre af nogensomhelst anden Myndighed, men kun efter Ordre fra Kaptajn Zeilau eller en af hans Stedfortrædere. Forsøg i den Retning eller Sabotage af hvilkensomhelst Art skal omgaaende meddeles Dommerfuldmægtig Ostermann.

De opgivne Tider skal nøje passes.

Hvervet udføres i den fastlagte Rækkefølge: skulde et Medlem blive forhindret, skal dette meddeles den med ham samarbejdede og Dommerfuldmægtig Ostermann, for at Reserve kan stilles.

Er Flaget vådt, skal det overgives til Restauratør V. Petersen, der vil sørge for, at det bliver tørret og lægge Reserveflag i Skabet.

Kaptajn Zeilaus Adresse er: Sandal, Telf. Erritsø 83.

Dommerfuldmægtig Ostermanns Adresse er: Prinsessegade 10 eller Dommerkantoret, Telf. 242.

Stedfortræder for Kaptajn Zeilau: Kaptajn H.H.J. de Lichtenberg, Riddergade 22, Telf. 1472, og Stabs-officiant N.P.T. Byrge, Dronningensgade 46.

Stedfortræder for Dommerfuldmægtig Ostermann:

Prokurist Axel Petersen, Calvinsvej 25, Telf. 201

Det indprentes Medlemmerne nøje at overhold Reglerne for Hvervets Udførelse under Hensyn ogsaa til den skarpe Kritik, der i modsat Fald vil blive rettet mod dem og Skytteforeningen, der har paataget sig Hvervet.

Fredericia, den 11. November 1942.
T.C. Zeilau/J. Ostermann

Notits:
Hermed en Flagtabel."

Den 25 JUL 1945 tilskrev kaptajn Th. C. Zeilau, p.T. Vagtværnet, Raadhuset, Fredericia, garnisonskommandanten i Fredericia således:

"Til Garnisonskommandanten i Fredericia.

Som i sin tid aftalt med den daværende Garnisonskommandant fremsendes hermed Liste over Deltagerne i Flagpasningen paa Prinsens Port under Garnisonens Evacuering til Fyen, Garnisonskommandantens Tidstabel samt et Exemplar af det frivillige Flagkommandos Instruks.

Det skal oplyses, at den daglige administrative Ledelse blev besørget som følger:

fra 11/11/1942 -- 1/4/1944 af Dommerfuldmægtig J. Ostermann (forsat til Aalborg),

fra 2/4/1944 -- 26/6/1944 Løjtnant, Prokurist A. Petersen (anholdt af Tyskerne og i Frøslevlejren),

fra 27/6/1944 -- Garnisonens Genkomst af Manufakturhandler, Vagtværnsassistent H. Riis."

3. Samling om folkelige eller nationale traditioner

Se pkt. 2 ovenfor.

4. Specielle dage

a. Regimentet indbyder nye rekrutters pårørende til et besøg første søndag efter rekrutternes møde. Denne "Forældredag" forestås af rekrutbataillonen. Dagens vigtigste begivenheder er bataillonschefens velkomst og orientering, forevisning (udstilling) af soldatens udrustning og af dækningsstyrkens enhedsudrustning, forevisning af kompagniområde og fritidsområde, spisning i cafeteria.

b. Regimentet holder een gang årligt "Åbent-Hus-Dag" - som regel i AUG eller i SEP. Hertil indbydes pårørende til alt militært personel i garnisonen samt byens borgere og alle, der i øvrigt måtte være interesseret i forsvarets arbejde. Soldaternes pårørende kan mod betaling spise på kaserne. Regimentets I bataillon, dækningsbataillonen, forestår demonstration af materiel og uddannelsesvirksomhed. Et militært musikkorps musicerer i dagens løb.

Dagens program ændres fra år til år, men rammen ligger nogenlunde fast. Gæsterne møder om formiddagen og beser kompagniområder og evt. udstillinger; ved middagstid spisning. Kl. 1400 samles alle på øvelsespladsen, hvor regimentschefen

byder velkommen, og herefter følger en mindre feltøvelse. Efter dennes afslutning indbydes gæsterne til at bese det udstillede materiel, og dagen slutter med kaffebord i Eksercerhuset, foranstaltet af soldaterhjemmet.

- c. Kontaktmøde afholdes een gang årligt om efteråret med en personelkreds fra byen og dens styre.

5. Kranse- eller blomstersmykning

- a. Blomsterhilsen sendes til Kongen eller regerende Dronning på majeståtens fødselsdag. Buketten foranstaltes gennem blomsterhandler i København.
- b. Menig jæger Peter Andersens (Jonstrup) gravsted på øvelsespladsen blomstersmykkes på hans dødsdag den 30 JUN, jf. IV, pkt. 1.
- c. Alle blomsterhilsner bindes med bånd i regimentets sort-gule farver.

6. Manerer, særlige ceremonielle regler og lign.

- a. Underafdelingernes menige mandskab vælger et motto for underafdelingen, udtaget blandt de, der har været gældende for regimentets stamenheder, jf. Otto Vampel: "Den Dansk - Norske Hærs Historie", København 1872 - 1876.
- b. Regimentets afdelinger og underafdelinger i dækningsstyrken anvender de af regimentet udleverede kvartermærker, som er identiske med de, der var reglementerede i hæren indtil 1943, jf. "Lærebog for Hærens menige" 1943, plan 6. Ved overdragelsen fra en underafdeling til den næste eller ved chefskifte forsynes stangen med en sølvplade med inskription ved den pågældende enheds foranstaltning. Under øvelser i felten anvendes kvartermærkerne til at markere chefens kvarter eller plads i bivuaken. Under tjeneste i garnisonen opbevares det på chefens kontor; det kan dog anvendes under "Åbent-Hus-Dag" og ved lignende lejligheder.
- c. Regimentets tambourkorps har en normalstyrke på een tambourmajor, udrustet med tambourstok og ti tambourer udrustet med tromme og signalhorn. Korpset bærer som særlige kendetegn sorte svale-reder med gule zigzag-lidser samt sort-gul fjerbusk i baretten.

7. Foredragsvirksomhed

Regimentets rekrutter overværer kort efter mødet et foredrag med farvelsbilleder om regimentets og Fredericia fæstnings historie. I tilslutning hertil gennemføres en vandring på fæstningens volde. Foredragsholderen stilles til rådighed af regimentet, og foredraget optages på øvelseslisten ved rekrutbataillonens foranstaltning efter forudgående aftale med regimentsstaben.

8. Ejendele af særlig betydning

Regimentets private effekter ejes af "Kongens Jyske Fodregiments Kongefond" (jf. pkt. 13.a.)

Regimentet har følgende ejendele, som det tillægger særlig betydning:

- a. Regimentets hellige kar: Kalk, disk og oblatæske, skænket regimentet af generalfeltmarskal Friedrich Ernst, Markgreve til Brandenburg-Culmbach (1703-1762), der var regimentets chef fra 20. september 1728 til sin død den 23. juni 1762.
- b. Maleri af Kong Frederik den IX, udført af Daniel Hvidt i 1965. Afsløringen fandt sted den 10. august 1965 i parolesalen på Bülow's Kaserne i overværelse af Majestæten. Maleriet er anskaffet ved midler stillet til rådighed af Kongefonden.
- c. Maleri (kopi) af general v. Bülow. (Originalen udført af A.A.Jerndorff) skænket af "Carlsbergs Mindelegat for Brygger J.C.Jacobsen".
- d. Maleri (kopi) af general Rye, jf. pkt. c. ovenfor; originalen udført i 1895.
- e. Signalhorn af messing og kobber, skænket 3. Jægercorps (19. Bataillon) af kronprins Frederik (VII) i 1843.
- f. Oberstløjtnant O.L. von Munthe af Morgenstiernes stok. Oberstløjtnanten var kommandør (chef) for 12. Bataillon fra 7. juni 1847, indtil han faldt den 5. juni 1848 i træningen ved Nybøl. Skænket af museumsdirektør, premierløjtnant Bredo von Munthe af Morgenstjerne.
- g. Sølvbovle, skænket Fredericia Garnisons Officersforening af oberst A.G.J.A.V. v. Moltke, der var chef for 7. regiment (Jyske Fodregiment) fra 23. april 1889 til 18. august 1892.
- h. General v. Bülow's skrivebordsstol og toiletspejl, skænket regimentet af major Th. C. v. Zeilau's dødsbo i 1970.
- i. General Rye's fiskeske og toddykande, skænket i henholdsvis 1970 og 1972 af dommerfuldmægtig Steen Fischer, Århus.
- j. Kort, som fandtes hos general Rye, da han faldt under udfaldet fra Fredericia den 6. juli 1849. Skænket 1964 af generalmajor O. Nørberg, daværende Chef for Vestre Landsdelskommando.

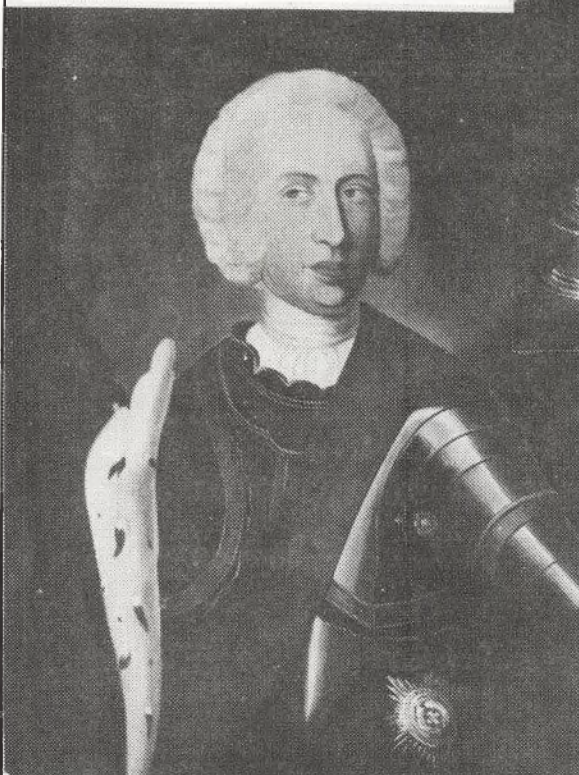

- k. Model af fæstningen Krempe (mellem Itzehoe og Glückstadt), hvor regimentet blev oprettet i 1657. Modellen er fremstillet af en tysk civilarbejder ved Det Danske Kommando i Tyskland i 1950'erne og medbragt af Kommandoets sidste chef, oberst I. Hoffmann i 1958 til Kongens Fodregiment (9. Regiment) i Tønder. Krempe er byen, hvor regimentet i sin tid opstilledes af 6 hvervede kompagnier, der dannede garnison i de to kongelige fæstninger Glückstadt og Krempe.
- l. En samling på ialt 144 håndkolorerede kobberstik fra Chr. Bruuns værk fra 1837: "Danske Uniformer". I regimentets eje siden udgivelsen, og i 1972 indrammet ved Kongefondens foranstaltning. Billederne er ophængt i "Bruun's stue"; de civile uniformsbilleder dog i "Krempestuen". Et mindre antal billeder er udlånt til Sergentmessen og til Konstabelmessen.
- m. Nodeblad med regimentets kendingssignal, hvori Kong Frederik den IX med egen hånd har tilføjet slutnoden.
- n. Maleri med motiv fra Isted Hede: "Natten efter slaget den 25. juli 1850". Billedet er malet af J.V. Sonne i 1857 og i 1974 erhvervet fra Morgenavisen Jyllands-Posten ved Kongefondens foranstaltning og med bistand fra "Carlsbergs Mindelegat for Brygger J.C. Jacobsen".
- o. Bronzebuste af Kong Frederik den IX, udført af billedhuggeren Viktor Kvedéris i 1949 og erhvervet ved Kongefondens foranstaltning og med bistand fra "Albanifonden" i Odense. Afsløret den 7. juli 1974 af H.M. Dronning Margrethe i forbindelse med majestætens besøg i Fredericia i anledning af 125 års-dagen for udfaldet fra Fredericia i 1849.
- p. Porcelainsservice til 100 personer, skænket Jyske Fodregiment (7. Regiment) af dets officerskorps (tjenstgørende og tidligere tjenstgørende officerer ved 12. Bataillon) til Jyske Fodregiments 275 års oprettelsesdag den 31. oktober 1954.
- q. Sølvbestik til 75 personer, skænket regimentet af Kongefonden på regimentets 315 års oprettelsesdag den 29. april 1972.
- r. Malerier af kasernerne i Jewer og i Aurich malet af provstinde Clausen. 2. Bataillon og 10. Bataillon deltog i besættelsen af Tyskland efter 2. verdenskrig.

Udover ovennævnte ejendele, som skønnes i særlig grad af værdi for regimentet, råder dette over talrige andre effekter med naturlig tilknytning til regimentets historie og traditioner, og som nu bidrager til udsmykningen af regimentets forskellige lokaler.

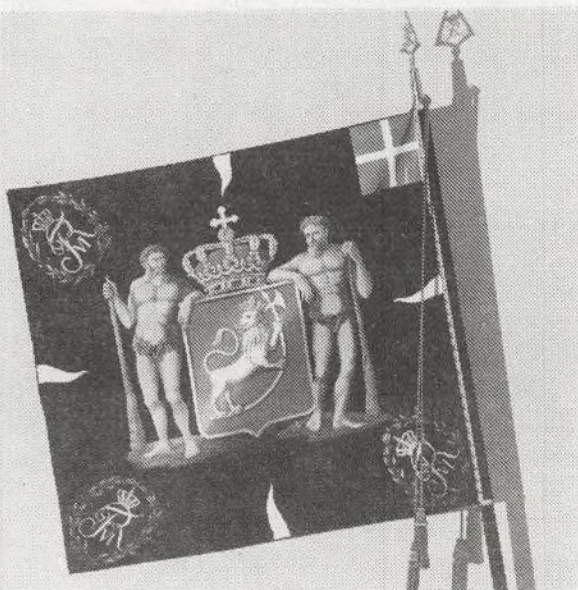
Regimentets hellige kar, kalk, disk og oblatøske, skænket regimentet af generalfeltmarskal Friederich Ernst markgreve af Brandenburg - Culmbach.

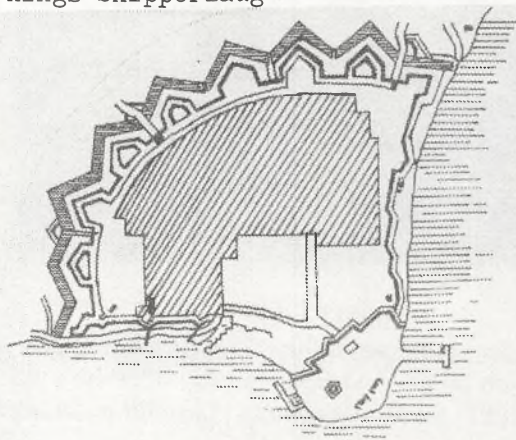
Generalfeltmarskal Friederich Ernst markgreve af Brandenburg - Culmbach, chef for Jydske geworbne Infanteriregiment (12. Bataillon) fra 20. September 1728 til 1762. Generalfeltmarskallen er begravet i Hohenaspe Kirke i Holsten.

Kong Frederik den III.
Maleriet tilhører Fredericia Fæstnings Skipperlaug

Norske Livregiment til Fods' (2. Bataillon) fane fra 1785 (Kopi).

Kong Frederik den IX
Maleri udført af Daniel Hvidt i 1965

General Rye

General Bülow

Gengivelse af malerier af August Andreas Jerndorff, udført 1965 af maleren Andreas Friis. Skænket af Carlsbergs Mindelegat for brygger I. C. Jacobsen til Kongens Jyske Fodregiment's Kongefond.

Buste af Kong Frederik den IX, udført af Viktor Kvedéris og i 1974 erhvervet af Kongefonden med bistand af "Albanifonden".

Udsnit af maleri med motiv fra Isted Hede: "Natten efter slaget den 25. juli 1850". Malet af J. V. Sonne i 1857 og i 1974 erhvervet af Kongefonden med bistand af "Carlsbergs Mindelegat for Brygger J. C. Jacobsen".

De fleste af disse effekter findes omtalt i den af regimentet udgivne publikation: "Orientering om officerslokalerne på Ryes Kaserne".

Endelig ejer foreninger, knyttet til regimentet, og især Hovedorganisationen for officerer af B-linien i hæren, lokalafdeling Fredericia, effekter med tilknytning til regimentets historie og af betydelig værdi (jf. bl.a. pkt. 12.d. (4)).

9. Museum

Regimentet har planer om et regimentsmuseum; de er endnu (1973) ikke realiserede.

10. Forhandling eller foræring af ting m.v.

a. Regimentet har tidligere kunnet give hver enkelt befalingsmand og menig, tjenstgørende ved regimentet og kommandantskabet, samt civilt ansatte en beskeden julegave. Denne skik har desværre ikke kunnet gennemføres efter cafeteria-systemets indførelse i 1971.

Regimentet bestræber sig dog for stadig at kunne give de soldater, der er vagt på kasernen og som beredskabsvagt - eller i FN-tjeneste - en mindre julegave.

b. Regimentets kort anvendes til hilsner, ved lykønskninger og til julehøjtiden. Kortene anskaffes af Kongefonden og sælges af denne til regimentets personel.

c. De af regimentets kørere, der har opfyldt visse fastsatte kriterier med hensyn til kørsel og motorkøretøjers vedligeholdelsestjeneste, modtager umiddelbart før hjemsendelsen et diplom. Diplomet er bogtryk i formatet A 4, det har regimentsmærket i farver og monteres med silkebånd i regimentsfarverne og forsynes med laksegl.

11. Regimentsblad

Regimentets publikation "Kontakt med Kongens Jyske Fodregiment" sendes hvert kvartal til de reserveofficerer, som har rådighedstjeneste, samt til regimentets officerer, der gør tjeneste uden for regimentet. Bladet tilgår også regimentets afdelinger og underafdelinger samt til øvrige tjenestesteder, og det fremlægges i messer.

"Kontakt med Kongens Jyske Fodregiment" fremsendes til Hendes Majestæt Dronningens Adjudantstab.

12. Foreninger, som bl.a. virker i traditionsplejens interesse

a. Kongens Jyske Fodregiments Officersforening.

(1) Foreningens formål:

Det er foreningens formål gennem afholdelse af foredrag, diskussioner og selskabelige arrangementer

- at virke for sammenhold og kammeratskab blandt foreningens medlemmer,
- at oplyse og skabe debat om militære og alment samfundsmæssige problemer,
- at medvirke til at holde forbindelse mellem officerskorpset og kredse uden for regimentet.

(2) Medlemskreds:

Adgang til at blive medlem af foreningen har:

- (a) Kongens Jyske Fodregiments officerer
- (b) Officerer, der tidligere har stået i nummer ved regimentet
- (c) Officerer, herunder fastansatte officerer i Hjemmeværn, der har tilknytning til stab, afdelinger og militære institutioner i regimentets garnison eller dennes omegn, eller som er bosiddende her
- (d) Personer, der har tilknytning til forsvaret eller har vist særlig interesse for forsvaret og dets officerskorps - alt efter bestyrelsens bestemmelse.

(3) Historie:

Som følge af personelloven af 1969, der medførte, at hærens officerskorps fra 1 JAN 1970 består af officerer af henholdsvis A- og B-linien samt reserven, besluttede de daværende bestyrelser i Fredericia Garnisons Officersforening og Fredericia Garnisons Specialofficersforening at arbejde for opløsningen af de eksisterende og for oprettelsen af en ny forening, omfattende alle officerskategorier. Resultatet af arbejdet blev, at Fredericia Garnisons Officersforening opløstes med udgangen af JUN 1970, og at Kongens Jyske Fodregiments Officersforening oprettedes på en stiftende generalforsamling den 22 JUN 1970, hvor 43 officerer havde givet møde.

(4) Ejendomme, klenodier:

Ifølge foreningens love skal møbler, kunstgenstande og andre ting, der testamenteres eller skænkes til foreningen, overføres til Kongefonden som ejendom.

Foreningen ejer derfor ikke sådanne ting.

Særlige foreningstraditioner:

- (a) Den 5 JUL om aftenen, efter at kransenedlægning, mindegudstjeneste og tappenstreg er overstået, holder foreningen "Åbent Hus" for sine medlemmer m.fl.
- (b) Foreningen afholder normalt to festmiddage i sæsonen:
  - 31 OKT eller snævert herom i anledning af det gamle Jyske Fodregiments oprettelse i 1679. Under middagen holdes tale for dette regiment,
  - 29 APR eller snævert herom i anledning af Kongens Jyske Fodregiments oprettelse i 1657. Under middagen holdes tale for dette regiment.

Efter talerne for regimenterne synges stående "I natten klam og kold", og sangen afsluttes med, at regimentets signal fløjtes.

N.T.W.

b. Fredericia Fæstnings Skipperlaug

(1) Foreningens formål:

Lauget er en kammeratlig faglig bestemt sammenlutning med det formål at styrke sammenholdet om tjenestegraden og opgaverne, der er tillagt denne. Iøvrigt er lauget forum for alle drøftelser, som dets formål måtte give anledning til. Lauget søger endvidere at være formidlende for den nyudnævnte majors kontakt med kammeraterne.

(2) Medlemskreds:

Som broder kan indtræde og være:

- Majorer af A-linien og reserven med tjeneste i garnisonen (fuldgyldig broder) og
- Majorer af A-linien og reserven i nummer ved Kongens Jyske Fodregiment med tjeneste i anden garnison eller afskediget og hjemkommanderet.

Ansvarlig for laugets gøremål er laugsrådet omfattende:

- Oldermænd, normalt ældste fuldgyldige broder udpeget af afgående oldermænd,
- Rådsmænd, normalt udpeget af oldermænd blandt fuldgyldige brødre og med funktion som "Tøjmester", "Skatmester" og "Laugsskriver".

(3) Historie:

Laugets historie går langt tilbage i tiden, men de mange hær- og garnisonsændringer, forlægning af afdelinger m.v. gør det meget vanskeligt nøjagtigt at give en fremstilling af den første start. Det er dog ret sikkert, at der efter hærloven af 1880 i garnisonen var 13 kaptajner ved regimentet samt 1 af ingeniørkorpset, som dengang har dannet en slags forening.

I begyndelsen af dette århundrede var sammenslutningen stærkt logepræget og velorganiseret. Formanden hed ikke som nu oldermann, men stormester, og ved møderne, der afholdtes med logeartede ceremonier, var medlemmerne udstyret med stærkt farvede brødre-kraver, emblemer m.v. General E. With var som kompagnichef ved 27. Bataillon stormester omkring 1904.

I byen var på den tid ingen kaserne, og alle kontorer lå i adjudanternes og stabssergenternes privatboliger. Garnisonens officersforening fik som kompensation for afsvan af lokale kr. 25 pr. måned, og det må formodes, at laugets møder og sammenkomster blev holdt ved denne forenings velvilje.

Under sikringsstyrken 1914-18 var der som følge af den i hele Jylland ret omfattende vagttjeneste kun få i garnisonen til at holde foreningen i gang. Det synes dog, at f.eks. daværende kaptajn - senere oberst V. Tretow-Loof - har forsøgt et tilløb.

Efter hærloven af 1922 samledes enhederne igen i Fredericia. 12. Bataillon blev dog flyttet til Sønderborg. Da 27. Bataillon var reservebataillon, og 10. Bataillon kun havde to kompagnier, kunne der i garnisonen samles to kaptajner og en kaptajn til rådighed. Regelmæssige frokoster blev dog holdt, idet man "fyldte op" med overlægen og intendanten som gæster. Sammen med 27. Bataillon kom en del inventar m.v. I en skrivebordsskuffe lå resterne af den gamle kaptajnsforenings arkiv i en cigarkasse. Der var emblemer, en del logekraver og en i stærkt humoristisk form ført dagbog. Skrivebordet blev henstillet i et lokale ved siden af musikstuen i det såkaldte "nedbrændte lazaret", der lå, hvor nu Købestøvnets møbelhal ligger. Hvor det hele blev af, ved ingen, men de mange ombytninger, flytninger, kasernebyggeri m.v. har antagelig bevirket, at ingen har interesseret sig for en reservebataillons inventar.

I tiden mellem krigene holdtes stadig møder. Efter 1932 med lidt flere medlemmer end i af- rustningsperioden. Siden 1929 holdt man til i officersforeningens lokaler i den gamle korporalskole, som lå i Kommandogårdens nordlige fløj, hvor nu byens rådhus findes. Før den tid havde man holdt til i et usselt lokale i "Seidelins kaserne", der var faldefærdig og lå, hvor nu Købestævnets store glassal ligger.

Efter afslutningen af 2. verdenskrig genopstod laugget. Ældste kaptajn, "major", var født oldermand. Der opereredes med et begreb, der kaldtes de tre vise mænd. Oldermænd plus de to følgende kaptajner dannede en kammeratlig ret med den opgave, at ret- og vejlede mulige vildførte eller vildfarne sjæle, denne ret arbejdede fuldstændig hemmeligt.

Af og til fik de daværende kaptajnløjtnanter adgang til laugget, dels på grund af at antallet af kaptajner var lille, dels fordi man en overgang bestemte sig for at anlægge det synspunkt, at det var tjenesten som chef eller kommandør for et kompagni, der gav adgangsmulighed til laugget, en betragtning som udviklingen løb fra.

Møderne var altid forbundet med et hyggeligt, kammeratligt samvær med frokost ofte på tur arrangeret af een af brødrene i Fredericia, Kolding eller Vejle, medens de sidstnævnte byer var anneksgarnisoner for Fredericia. Enkelte gange blev møderne henlagt til restauranter som f.eks. Krybily kro.

Efterhånden som udviklingen medførte, at antallet af kaptajner steg, og da senere graden major genindførtes, blev adgangsbetingelsen til laugget denne, at man skulle være major samt have fast garnison i Fæstningen. Man fik nu egen laugsstue. Der indførtes drikkekrus af tin med navn for den enkelte major. Kruset må han selv betale, medens laugget ved afgang lader brødrenes navne i faksimile indgravere, således at den afgående får et smukt minde med sig. For at financiere dette, har det været nødvendigt at opkræve kontingent, for tiden kr. 120 årligt (1973).

Laugget indbyder jævnligt civile, hvis virksomhed har almen eller særlig interesse, til at komme og give en orientering i deres særlige speciale, også militære foredragsholdere med emner af særlig interesse for underafdelingschefer bliver jævnligt indbudt. Lejlighedsvis har der været holdt middag med damer. For at vise ansigt udadtil har laugget været vært for de skiftende brigadechefer og regimentschefer, ligesom nyankomne bataillonschefer har været indbudt.

Lauget har ingen love og bestemmelser for sit virke, men dette erstattes af tradition og mundtlig overlevering ændret og tilføjet af de skiftende oldermænd. Oldermænden har rent teoretisk diktatorisk status, men har altid brugt denne status på demokratisk vis.

(4) Ejendomme, klenodier:

I laugets mødelokale på Ryes kaserne, der er stillet til rådighed af garnisonskommandanten, opbevares en del personlige effekter som har tilhørt laugets eneste æresmedlem, nu afdøde kaptajn Th. C. von Zeilau.

Her skal kun nævnes følgende:

Chatol, lavet 1846 - kaptajn Zeilaus miniature ordner - de af kaptajn Zeilaus ordner, der ikke skulle tilbageleveres ved dødsfald. Et par tomestokke fra tilbagetoget ved Dannevirke 1864 - Oliemaleri af Kong Frederik III. Efter overlevering stammer maleriet fra kaptajn Zeilaus bedstefader, som under tilbagetoget fra Moskva 1812 under et kantonement på en russisk eller polsk herregård skar det pågældende stykke ud af et større maleri. - Nogle sølvbægre og sølvtallerkener samt en flaske dansk-vestindisk rom fra 1872 med Frederiksforts laksegl.

Yderligere skal nævnes:

Diverse messing- og kobberting m.m. fra Pakistan, Indien, Mellemøsten og Cypern, indkøbt og skænket af laugets brødre under FN-tjeneste de pågældende steder. - Diverse historiske billeder, en gammel dansk feltpengekasse, et dirigentsæt i ibenholt med indlagt sølv, en laugsskrå i moseg med laugets bomærke, Fredericia-løven omkranset af Fæstningens konturer i indlagt sølv. Oldermændens ringkrave i messing og sølv.

(5) Særlige foreningstraditioner:

Se under pkt. 3.

G.K.S.

c. Fredericia Fæstnings- og Garnisons Løjtnantsselskab

(1) Formål:

Selskabets formål er at virke for bevarelse og styrkelse af ånd og god tone samt sammenhold og kammeratskab mellem medlemmerne.

(2) Medlemskreds:

Alle kaptajner, premierløjtnanter, løjtnanter og sekondløjtnanter under 40 år, der er ansat ved Kongens Jyske Fodregiment eller forretter tjeneste ved enheder med garnison i Fæstningen, idet dog hjemkommanderede officerer af nævnte grader forbliver medlemmer også efter det fyldte 40 år.

(3) Historie:

Selskabets historie fortæller sig i det uvisse, men det påstås, at der siden fæstningens oprettelse har været et løjtnantsselskab, altså siden 1650'erne.

Det vides, at selskabets særprægede navn er af ældre dato, men det er ikke muligt at datere dette. Efter at være "afgået ved døden" et årsmål, blev selskabet genoplivet i sin nuværende form i 1956/57.

I de følgende 10 år havde selskabet en storhedsperiode grundet på de mange på kasernen boende løjtnanter. En af årsagerne til, at selskabet i øjeblikket er stagneret, er et færre antal ugifte yngre officerer, idet hovedparten af selskabets sammenkomster holdes uden damer.

(4) Klenodier:

Den gyldne kæde, der er sammensat af forgyldte afdelingsmærker fra det tidligere Jyske Fodregiment (7. Regiment). Kæden bæres af præsidenten ved selskabets sammenkomster. Selskabet ejer også ca. 30 krus, som tidligere medlemmer har ladet deres navne indgrave i og skænket til selskabet. Denne tradition er nu ophørt. (Endvidere ejer selskabet et antal sangbøger, der flittigt benyttes under sammenkomster, til afsyngelse af "I natten klam og kold").

(5) Særlige foreningstraditioner:

Præsidenten har ansvaret for, at den strengeste mandstugt opretholdes under sammenkomsterne. Hertil findes der en del bøderegler, hvorpå selskabets økonomi hviler, idet der ikke opkræves kontingent.

Hver sommer afholdes der en "udvidet" sammenkomst, hvori det af regimentet afholdte reserveofficerskursus deltager.

Samtlige deltagere i selskabet benævnes uanset grad som "løjtnanter".

K.F.N.

d. Hovedorganisationen for officerer af B-linien i hæren, lokalafdeling Fredericia.

(1) Formål:

At varetage medlemmernes interesse i faglige og tjenstlige spørgsmål.

(2) Medlemskreds:

Tjenstgørende, afskedigede og pensionerede officerer af B-linien samt befalingsmænd, der før 13 JAN 1970 havde medlemsret.

(3) Historie:

Stiftet i 1836 som Fredericia Garnisons Underofficers Skydeforening med formålet "at fremme skydningen". Daværende kommandør for regimentet, Hans Kongelige Højhed Prins Frederik til Danmark (senere Kong Frederik VII) gav tilladelse til oprettelse af foreningen og ved den første skydning indmeldte han sig i foreningen som livsvarigt medlem. Indtil sin død deltog han hvert år i foreningens skydning. Ligeledes var garnisonens officerskorps rigt repræsenteret blandt foreningens medlemmer og deltog flittigt i dens fester. Til foreningens 25 års jubilæum i 1861 skænkede kongen en sølvpokal. Hvert 25. år siden har foreningen fra den regerende konge modtaget en pokal, sidst ved 125 års skydefesten i 1961, hvor pokalen blev overrakt af den daværende hærchef, generalløjtnant V. Jacobsen. Ved foreningens første skydning skænkede man Prins Frederik en underofficersriffel med følgende indskrift i sølv "Skjænket af et taknemligt Underofficerskorps af Fynske Infanteri Regiment 1836". Denne riffel findes nu i de kongelige samlinger på Rosenborg.

Foreningen har siden ca. 1875 haft samlingslokaler i Den gamle Hovedvagt ved Prinsens Port, der i årenes løb har været samlingsmærke for foreningens medlemmer og pårørende. Foreningen har i tidens løb ændret karakter, så den nu er faglig forening for officerer af B-linien, men de gamle traditioner i forbindelse med den årlige skydefest holdes stadig i hævd.

Foreningen har i årenes løb haft følgende navne:

Fredericia Garnisons Underofficers Skydeforening
1836 - 1922

Fredericia Garnisons Officiant- og Underofficersforening 1923 - 1931

Officiantforeningen i Fredericia 1932 - 1951

Fredericia Garnisons Fenrikforening 1952 - 1961

Specialgruppens Hovedorganisation Lokalafdeling
Fredericia 1962 - 1969

Hovedorganisationen for officerer af B-linien
Lokalafdeling Fredericia fra 1970

Ved hvert jubilæum er udgivet et mindeskrift - sidst ved 125 års jubilæet i 1961.

(4) Ejendomme, klenodier:

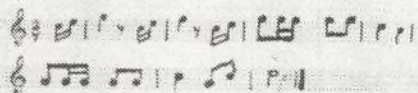
Foreningen ejer et stort antal værdifulde effekter, bl.a. sølvgenstande, malerier, billeder med tilknytning til foreningens og regimentets historie. Her skal især nævnes

- Grevinde Danners mindepokal, skænket af Kong Frederik VII ved 25 års jubilæet i 1861
- Pokal af sølv skænket af Kong Christian IX ved 50 års jubilæet i 1886
- Vinkande, sølv, skænket af Fredericia Garnisons Officersforening ved 50 års jubilæet i 1886
- Fane skænket af Fredericia bys borgere ved 50 års jubilæet 1886 (udlånt til Fredericia Museum)
- Pokal, sølv, skænket af Kong Frederik VIII ved 75 års jubilæet 1911
- Vinkande, sølv, skænket af Fredericia Garnisons Officersforening ved 75 års jubilæet 1911
- Pokal, sølv, skænket af Kong Christian X ved 100 års jubilæet 1936
- Bæger, sølv, skænket af Fredericia Garnisons Officersforening ved 100 års jubilæet 1936
- Bæger, sølv, skænket af Forsvarsbrødrene ved 100 års jubilæet 1936
- Sølvplatte "Birkebeinerne", skænket af Norges Befalslag ved 100 års jubilæet 1936
- Dirigentklokke, sølv, skænket af Engelske Krigsmænds Fond ved 100 års jubilæet 1936
- Askebæger, bronze, skænket af Fredericia Borgerlige Politikorps ved 100 års jubilæet 1936
- Pokal, sølv m/guldkant, skænket af Kong Frederik IX ved 125 års jubilæet 1961
- Bæger, sølv, skænket af Jyske Fodregiments Officerskorps ved 125 års jubilæet 1961
- Pokal, sølv, skænket som vandrepræmie for skydning for herrer af fabrikant Fr. Studstrup ved 125 års jubilæet 1961
- Pokal m/låg, sølv, skænket som vandrepræmie for skydning for damer af Fredericia Skytteforening og 7. Regiments Soldaterforening ved 125 års jubilæet 1961
- Bæger, sølv, skænket af sølvvarefabrikant Thomsen ved 125 års jubilæet 1961
- Kande, sølv, skænket af Specialofficerernes Hovedorganisation ved 125 års jubilæet 1961
- 3-armet lysestage, sølv, skænket af Specialofficerernes Hovedorganisation, lokalforening København, ved 125 års jubilæet 1961
- 3 stk. opsatser af sølvbelagt ibenholt skænket af æresmedlem, oberst A.G.J.A.V. v. Moltke til pokalerne fra Frederik VII, Chr. IX og Frederik VIII

KONGENS JYSKE FODREGIMENT, » Føddingskignal.

Signalet består af Jyske og Kongens Regiments Føddingskignaler forenede.

Den 1 NOV 1961 blev Kongens Fodregiment med garnison i Tønder sammenlagt med Jyske Fodregiment med garnison i Fredericia til

Kongens Fodregiment.

Den 31 OKT 1966 bestemte Hans Majestæt Kong Frederik IX, at regimentet for at mindes det gamle Jyske Fodregiment skulle bære navnet

KONGENS JYSKE FODREGIMENT.

Oberstløjtnant A. V. Arendrup, der havde stier ved 2. Bataillon i Tønder, stamafdeling til Kongens Fodregiment, kombinerede de to regiments kendingssignaler til ét.

Udkastet blev forelagt Hans Majestæt Kongen, der personligt spillede det igennem på flyglet og fandt det udmærket. Majestæten mente dog, at der manglede et "C" og tilføjede det med højest egen hånd.

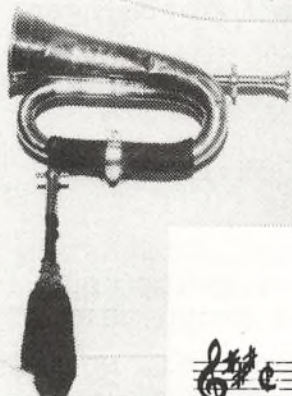

Grevinde Danners mindepokal

"Kongens Node"

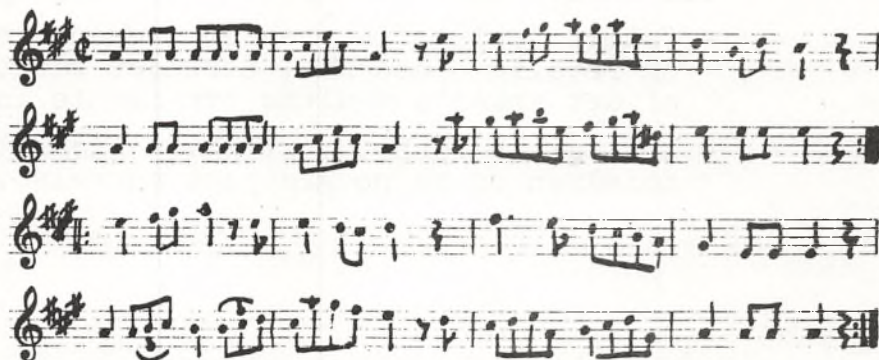

Pokaler tilhørende Hovedorganisationen for Officerer af B-linien, lokalafdeling Fredericia

Signalhorn, skænket 3. Jægerkorps (19. Bataillon) af Kronprins Frederik (VII) i 1843

JYDSKE REGIMENTS MARCH (1780)

- Sølvkrans i ramme (oberst A.G.J.A.V. v. Moltke) skænket af oberstens enke
- Lommeur skænket af stabssergent G. Petersen til brug for den til enhver tid siddende formand.

(5) Særlige foreningstraditioner

Ved foreningens 25 års jubilæum den 22 JUL 1861 skænkede Frederik VII en smuk sølvpokal. Han fyldte den med champagne og tømte den på foreningens vel. Han opfordrede samtlige festdeltagere til at gøre det samme, "hvilket af forskellige grunde ikke kunne lade sig gøre", men pokalen blev fyldt og gik fra mund til mund. Denne skik blev fulgt indtil 1911, da den blev afskaffet af hygiejniske grunde. I stedet tømtes et glas efter en kort introduktion af "Hans højsalige Majestæt Frederik den VII's mindeskål", idet skålen for foreningen blev ændret til en mindeskål for Frederik VII ved dennes død 1863.

Den årlige skydefest/stiftelsesfest forløber iøvrigt efter nøje fastlagte rammer og skydeprogrammer med skydning fra kl. 0900 til 1200 og fra 1300 til ca. 1500. Om aftenen afholdes gallamiddag og præmieuddeling i foreningens lokaler i Den gamle Hovedvagt, hvor bordet er dækket med bl.a. foreningens samling af sølvpokaler. Middagen gennemføres efter et nøje fastlagt ritual med tale for Konge, Fædreland, Flag, Forening og Kammeratskab, Mindeskål for Frederik VII og tale for damerne.

Ved indmeldelse i foreningen får det nye medlem skænket et stentøjskrus med et påmalet billede af "Prinsens Port" og "Den gamle Hovedvagt" samt det pågældende medlems navn.

Kruset opbevares i foreningens lokaler og kan medtages ved ophør af medlemskab i foreningen.

P.K.

e. Sergentgruppens Fællesorganisation, lokalafdeling Fredericia

(1) Foreningens formål er lokalt at samle tjenstgørende medlemmer af forsvarets sergentgruppe til fælles samvirke for at fremme gruppens:

- fælles faglige interesser i økonomisk, social og retslig henseende, herunder varetagelse af det enkelte medlems ovennævnte interesser,
- kollegiale forhold, styrke solidaritetsfølelsen og højne gruppens anseelse.

Disse formål søges løst ved

- forhandling med regimentet
- sammenhold i sergentgruppen ved oplysning og uddannelse
- sammenhold med andre foreninger.

- (2) Som medlemmer optages tjenstgørende kontraktansatte befalingsmænd af sergentgruppen. Værnepligtige befalingsmænd af sergentgruppen betragtes som passive medlemmer.
- (3) Foreningen blev oprettet 1 MAJ 1939 under navnet "Dansk Underofficersforening af 1939 Lokalafdeling Fredericia", skiftede navn i 1952 til "Foreningen af Oversergenter og Underofficerer Lokalafdeling Fredericia" og fik i 1966 navnet, den bærer i dag. Foreningen har i dag tre opholdslokaler på Ryes Kaserne, hvori foreningens daglige liv, fester og andre arrangementer foregår.
Der er oprettet privatkantine i det ene af lokalene til betjening af medlemmerne.

- (4) Foreningen har følgende ejendomme, klenodier m.m.:

Sommerhus   Beliggende ved Bøgeskov Strand,
m/strandret: indrettet med 5 værelser med
4 køjer og 6 med 2 køjer, 2 stuer
samt køkken.

Båd m/påhængsmotor: Ved sommerhuset.

Billeder af   Generalmajor Olaf von Rye
Batteri "Christensen" stormes og
tages under Udfaldet fra Fredericia
den 6. Juli 1849
Generalmajor Rye's Heltedød under
Udfaldet fra Fredericia 6. Juli
1849
Ovennævnte billeder må ikke sælges,
før Fredericia Museum har fået tilbud
om at købe dem, da de har historisk
betydning.

Underofficerssabel: Skænket af tidligere oversergent -
senere kostforplejningsforvalter
ved Kongens Jyske Fodregiment -
A.P. Villadsen

Faldskærme: 2 stk. udlånt til Faldskærmsklubben
"Triangle Jump", hvor medlemmer fra
sergentgruppen skal kunne låne dem
uden skærmleje.

Platter: 20 stk. ophængt på væggene i
opholdslokalerne
Fane: Skænket af Danmarksfonden
Farvefjernsyn: I opholdslokalerne på Ryes
kaserne.

- (5) Foreningen har som sådan ingen traditioner, men holder, når økonomien tillader det, forskellige arrangementer.

Som eksempel kan nævnes:

- Pinsefest med spisning og dans
- Vikingefest, når NATO-styrker gæster regimentet
- Efterårsfest med spisning og dans
- Andespil op til mortensaften og jul
- Julefrokost for herrer
- Juletræ for medlemmernes børn.

A.S.

f. Hærens konstabel- og korporalsforening, lokalafdeling Fredericia

- (1) Foreningens formål er at varetage medlemmernes interesse, at virke for godt kammeratskab mellem foreningens medlemmer og holde forbindelsen med hjemsendte medlemmer vedlige.
- (2) Som medlemmer kan optages tjenstgørende konstabler og korporaler til frivillig tjeneste ved garnisonen.
- (3) Foreningen blev stiftet 25 MAJ 1967, dens messe blev oprettet i APR 1968, senere udvidet i MAJ 1969.
- (4) Foreningens lokaler på Ryes kaserne er af medlemmerne udsmykket på forskellig vis. Her opbevares foreningens fane, som blev skænket af Danmarkssamfundet i JUN 1969. Fanen medføres i processionen den 6. Juli.
Foreningen holder en middag med damer en gang om året.

A.E.I.

g. Fredericia Garnisons Idrætsforening

(1) Formål

Foreningens formål er at fremme interessen for frivillig idræt hos garnisonens tjenstgørende, afskedigede eller hjemkommanderede befalingsmænd, stampersonel og civil ansatte ved

- at lette medlemmerne adgangen til at drive den idræt, som de måtte ønske,

- at afholde idrætskonkurrencer i garnisonen,
- at formidle de hertil berettigede medlemmers deltagelse i de af Dansk Militært Idrætsforbund og evt. andre forbund afholdte stævner, jf. de herfor gældende bestemmelser.

(2) Medlemskreds

Tjenstgørende, hjemkommanderede og afskedigede befalingsmænd og menigt stampersonel samt civilt ansatte.

(3) Historie

Fredericia Garnisons Idrætsforening oprettedes den 24 APR 1919 og blev som en af de første militære idrætsforeninger tilsluttet Dansk Militært Idrætsforbund. Allerede ved foreningens start var der god tilslutning blandt medlemsberettigede. Der var 48 medlemmer.

Foreningens første formand fra 1919 til 1932 var daværende chef for 10. Bataillon, oberstløjtnant J. Rohleder. Oberstløjtnanten modtog i 1932 Dansk Militært Idrætsforbunds ærestegn for sit mangeårige virke for idrætten.

I foreningens første år dyrkedes ud over skydning også 100 m løb, terrænløb, højde- og længdespring. Aktiviteterne i vinterperioderne var især bajonet- og sabelfægtning.

Dansk Militært Idrætsforbunds V.Landsstævne holdtes i Fredericia i 1923.

I besættelsesårene videreførtes foreningens aktiviteter indtil 29 AUG 1943 i Kerteminde, hvortil garnisonen var blevet forlagt.

I APR 1946 gendannedes foreningen atter i Fredericia garnison med daværende kaptajnløjtnant A. Lohmann-Kragh som initiativtager. Daværende kaptajn E. Bassing valgtes som formand i de første år efter besættelsen.

Foreningens aktiviteter omfatter i dag udover skydning deltagelse i boldspil og andre idrætsudøvelser.

(4) Ejendomme, klenodier

Foreningen er besidder af en lang række pokaler og præmier. Disse opbevares i glasskabe ved indgangen til gymnastiksalen på Ryes kaserne.

(5) Særlige foreningstraditioner

Hvert år gennemfører foreningen et eller to arrangementer - forår og efterår - hvori indgår skydning med forskellige våben samt feltkonkurrence.

Foreningen støtter hvert år Kongens Jyske Fodregiment med bidrag til præmier i konkurrencer, hvori medlemskredsen kan deltage.

Foreningen har udsat en evigt vandrende pokal i feltkonkurrence for 3-mands hold, hvortil hver enhed i garnisonen kan opstille hold.

13. Legater og fonds

a. KONGENS JYSKE FODREGIMENTETS KONGEFOND. Oprettet 1 MAR 1950.

(1) Formål

- (a) At varetage de forpligtelser, der påhviler Kongens Jyske Fodregiment over for kongehuset.
- (b) At fæstne og fremme traditionerne og dermed styrke korpsånden inden for Kongens Jyske Fodregiment, idet fonden dog ikke har selvkøbelige formål.
- (c) At forestå udsmykningen af regimentets etablissementer med særlig vægt på parolosalen og lokaler til rådighed for regimentets befalingsmandskorps.
- (d) At fremme stampersonellets og det værnepligtige personels tilknytning til regimentet.

(2) Medlemmer

- (a) Følgende kan være medlemmer af kongefonden:
  - (1) Officerer, såvel tjenstgørende som hjemkommanderede, hjemsendte og afskedigede, som står eller har stået i nummer ved Kongens Jyske Fodregiment.
  - (2) Officerer i nummer ved andre personelforvaltende myndigheder, men tjenstgørende ved Kongens Jyske Fodregiment, samt feltpræster, designerede til enheder, der opstilles af Kongens Jyske Fodregiment.
- (b) Ind- og udmeldelse sker ved henvendelse til fondens kasserer.
- (c) Medlemmer, der afskediges på grund af strafbart eller uværdigt forhold, udgår af fonden.

(3) Fondens midler, deres tilvejebringelse og anvendelse

- (a) Kongefondens midler tilvejebringes ved indbetaling af medlemskontingent samt ved gaver og tilskud.
- (b) Kongefonden stiller midler til rådighed til repræsentation over for kongehuset på dets mærkedage.
- (c) Kongefonden stiller midler til rådighed til passende afskeds- og erindringsgaver til personel, der afskediges eller afgår fra regiment eller kommandantskab. Kongefonden afholder desuden udgifter i forbindelse med repræsentation udadtil, f.eks. til blomsterhilsner, telegrammer m.v. Bestemmelse for afholdelse af de her nævnte udgifter fastsættes administrativt.

- (d) Kongefonden kan yde tilskud i særlige anledninger, som det måtte være i regimentets interesse at støtte.
- (e) Kongefonden overtager til ejendom de effekter, der er tilgået og eventuelt vil tilgå fra regimentets officerskorps, Kongens Jyske Fodregiments Officersforening, HFO lokalafdeling, Fredericia, som privat eje, alt efter officerskorpsets og den pågældende forenings nærmere bestemmelse. Kongefonden vedligeholder disse effekter og lader dem forsikre og afholder de hertil nødvendige udgifter.
Kongefonden indkøber nye effekter i ønsket og muligt omfang.
- (f) Kongefonden udlåner i særlige tilfælde service m.v. til foreninger af militært personel med tilknytning til Kongens Jyske Fodregiment samt til medlemmer.

(4) Bestyrelsen

Kongefondens bestyrelse, der repræsenterer fonden i alle forhold med ansvar overfor generalforsamlingen, består af

(a) Faste medlemmer

Chefen for Kongens Jyske Fodregiment,
formand

Chefen for Kongens Jyske Fodregiments
A-sektion, sekretær

(b) Fire bestyrelsesmedlemmer og tre suppleanter samt to revisorer og en revisorsuppleant.

Bestyrelsesmedlemmer og revisorer vælges for et år ad gangen således:

Bestyrelse: En officer af A-linien,
to officerer af B-linien og
en officer af reserven.

Suppleanter til bestyrelsen:

En officer af A-linien,
en officer af B-linien,
en officer af reserven.

Revisorer: En officer af B-linien,
en officer af reserven.

Revisorsuppleant:

En officer af reserven.

(5) Generalforsamling

Generalforsamlingen er den højeste myndighed i alle fondens anliggender. Den afholdes årligt.

b. Til regimentet er knyttet følgende legater:

- (1) Hans Kongelige Højhed Prins Frederik Carl Christians legat af 4 MAJ 1836.
  - Legatet uddeles til værdige og trængende afskedigede officerer af specialgruppen, overfenriker og fenriker, befalingsmænd af officiantgruppen og underofficerer, der har været ansat ved 7. Regiment (før den 1 NOV 1951: 12. Bataillon), og som er afskediget efter at være tilskadekommet i tjenesten eller efter at have været ansat i hæren i 25 år. Et års tjeneste under krig regnes som to fredsår.
  - Legatets bestyrelse består af chefen for 7. Regiment som formand, 2 kaptajner af linien ved 7. Regiment og 2 officerer af specialgruppen, overfenriker eller fenriker ved 7. Regiment, den ene regimentets skriver. Medlemmerne, med undtagelse af skriveren, vælges af formanden.
- (2) Kammerherre, oberstløjtnant Emil baron Schaffalitzky de Muckadell og hustru baronesse Louise Schaffalitzky de Muckadell, født Oxholm's mindelegat af 3 JUN 1901.
  - Legatet anvendes til understøttelse af 1 eller 2 tjenstgørende, dygtige og trængende, fortrinsvis ugifte premierløjtnanter eller kaptajner af linien. Fortrinsvis berettigede til at modtage legater er premierløjtnanter og kaptajner ved Kongens Jyske Fodregiment, derefter kommer premierløjtnanter og kaptajner af adelig familie og blandt disse særlig slægtninge af kammerherre, oberstløjtnant Emil baron Schaffalitzky de Muckadell.
  - Legatet bestyres af en legatbestyrelse på 3 medlemmer, nemlig chefen for Kongens Jyske Fodregiment, der er bestyrelsens formand, samt 2 faste officerer ved regimentet, udpeget af regimentschefen.
- (3) Brødrene Moltke og hustruers legat af 4 DEC 1915.
  - Legatet tildeles afgåede befalingsmænd og ligestillede, som har tjent i det i 1911 værende 7. Regiment eller dets arvtagere, såfremt det ikke skulle eksistere mere, og som efter deres afgang har taget ophold i Fredericia, men iøvrigt skal trang og værdighed være afgørende.

- Legatets bestyrelse består af kommandanten (den højstbefalende) i Fredericia, Fredericia bys borgmester og den ældste af de som borgere i Fredericia levende tidligere underofficerer eller befalingsmænd af officiantgruppen.
- (4) Kaptajn Alfred Reffs og hustru Vilhelmine Reffs' legat af 23 DEC 1919.
- Legatet anvendes til bedste for enligt stillede hæderlige enker eller ugifte døtre efter officerer og til enker eller døtre af stabssergenter samt efter korps-, stabs- og overofficerer, officerer af specialgruppen og overfenriker.
  - Legatets bestyrelse består af chefen for Kongens Jyske Fodregiment, regimentets stabschef samt ældste officer af B-linien.
- (5) 7. Regiments III Bataillons Enkelegat af 16 APR 1955.
- Legatet anvendes til værdige og trængende enker efter officerer af specialgruppen, overfenriker, fenriker, befalingsmænd af officiantgruppen og faste underofficerer, der har forrettet tjeneste ved 7. Regiments III Bataillon (12. Bataillon).
  - Legatet bestyres af chefen for 7. Regiments III Bataillon, den ældste ved bataillonens tjenstgørende officer af specialgruppen og den ældste ved bataillonens tjenstgørende overfenrik eller fenrik.
- (6) Major von Zeilau Legat ved Kongens Jyske Fodregiment (7. Regiment). Oprettet 10 FEB 1971.
- Legatet anvendes efter bestyrelsens skøn til nedennævnte formål:
- Som hædersgave til alle kategorier af officerer, befalingsmænd, konstabler og menige samt til ved Forsvaret ansat fast civilt personel (dog ikke lærere ved Forsvarets Civilundervisning) for fortjenstlig optræden i krig og fred såvel i som uden for Danmark, hvor eget liv har været i fare, f.eks. under livredning, selv om denne ikke har givet resultat.
- Som understøttelse til regimentets A-officerer, der er medlemsberettigede i Fællesorganisationen af Officerer i Hæren, til disses enker og deres børn i tilfælde af forsørgers dødsfald, invaliditet eller andre lignende omstændigheder, der medfører væsentlig økonomisk nedgang, som ikke dækkes på anden måde. Enker, der har sønner, som ønsker at uddanne sig til faste A-officerer, har forret.

Som belønning for sportspræstationer og lignende (eksempelvis conduite og resolut optræden), hvilket dog bør indskrænkes til i hovedsagen kun at gælde for værnepligtige og konstabler, og som hjælp til udsmykning af officersforeningslokaler, til udstyr af tambourkorps og lignende eller til erhvervelse af historiske klenodier.

- Legatets bestyrelse:
Formand: Chefen for Kongens Jyske Fodregiment.
To bestyrelsesmedlemmer: Majorer valgt blandt regimentets majorer af A-linien.

Når et af de under (1) - (4) og (6) nævnte legater udbetales første gang til en legatnyder, modtager denne en biografi om legatnyderen (-ne).

O.C.N.
C.W.

- c. Fredericia frivillige Donorkorps' Mandskabsfond.
Fonden er oprettet i APR 1965.
Fondens formål er efter indstilling og godkendelse at yde hjælp til værnepligtigt personel, som i tjenestetiden kommer i en situation, hvor økonomisk hjælp er påkrævet, ligesom fonden kan yde et beløb i form af uddannelseslegat, rejselegat og lignende til værnepligtigt mandskab, der har gjort sig særlig fortjent til en sådan opmuntring, og til velfærdsformål.
Fondens midler fremkommer ved tilskud fra Donorkorpset i forbindelse med mandskabs og befalingsmænds frivillige afgivelse af blod.
Fondens præsidium består af:
Garnisonskommandanten
Kontakt- og Velfærdsofficeren
Socialrådgiveren
Repræsentant for Fredericia frivillige Donorkorps, udpeget af Donorkorpset
Sekretariatsofficeren
En menig talsmand, valgt af talsmændenes midte.
Sekretariatsofficeren fungerer som fondens kasserer.
For fonden aflægges årligt regnskab, der følger finansåret.
Regnskabet indsendes til Forsvarsministeriet, der lader det revidere af en af ministeriet udpeget revisor. Det decideres af Forsvarsministeriet.

F.L.

17. Musik

- a. FREDERICIA SEJRSREVEILLE af L.W. Schmidt
"I natten klam og kold", af E. Hornemann og tekst af A. von der Recke 1849, er anvendt som trioen i Schmidt's march.
- b. JYSKE REGIMENTS MARCH (1790), komponisten er ukendt.

- c. 2. BATAILLONS MARCH (1880) af Wald. Vater.
- d. KONGENS JYSKE FODREGIMENTETS KENDINGSSIGNAL.
Sidste signal er en kombination af 2. og 12. Bataillons kendingssignaler.
Efter at Hans Majestæt Kong Frederik IX den 31 OKT 1966 bestemte, at KONGENS FODREGIMENT til minde om det gamle JYSKE FODREGIMENT skulle bære navnet KONGENS JYSKE FODREGIMENT, udarbejdede oberstløjtnant A.V.Arendrup, der havde stået ved 2. Bataillon i Tønder, en kombination af de to signaler. Udkastet blev forelagt Hans Majestæt Kongen, der personligt spillede det igennem på flygelet og fandt det udmærket. Majestæten mente dog, at der manglede et "C" og tilføjede det på udkastet med højst egen hånd, således at signalet nu slutter med et "C". Nodeudkastet findes indrammet i regimentets officerslokaler, jf. pkt. 8.k.
- e. Regimentets Tambourkorps - se pkt. "6. c."

C.W.

18. Litteratur vedrørende regimentets historie

- a. "Kongens Fodregiments Historie gennem 300 år", Tønder 1957.
- b. "Fortællinger af 2. Bataillons historie" af kaptajn K.C.Rockstroh (1892). Er genoptrykt i den under a. nævnte bog.
- c. "12. Bataillons Historie 1679-1929" af Hector Boeck, København 1929.
- d. Tillæg til "12. Bataillons Historie 1679-1929", Personalfortegnelse" 1930, udarbejdet af Hector Boeck.
- e. "Fredericia Garnisons Underofficers Skydeforening 1936-1961", udgivet af Fredericia Garnisons Fensikforening. (Der findes flere udgaver af denne bog; den ældste er fra 1886).
- f. "Selskabet De Danske Forsvarsbrødre for Fredericia og Omegn 1880-1930 med en skildring af 6. Juli Festerne siden 1850" af C.V.Hansen, Fredericia.
- g. Den Dansk-Norske Hærs Historie af Otto Vaupell, Kjøbenhavn 1872-1876.
- h. "Den gamle Kaserne og dens Batailloner" af Morten Paulsen, København 1929.
- i. "Jydske Fodregiment 1679 - 31 Oktober 1954" (hefte)
- j. "Spredte Træk af 19. Bataillons Historie (hefte).
- k. "19. Bataillons Historie i Årene 1790-1815" ved C.R.Kofoed-Jensen, København 1892.
- l. "10. Bataillon" (hefte).
- m. "Tønder som dansk garnisonsby 1920-1970" af H.P.H.Andreasen.
- n. "1849 - 6. Juli - 1949. Mindeblade". Udgivet af Danske Soldaterforeningers Landsraad, København 1949.

P.F.

March.

2. bataillons march.

For trommer og piber.

Wald. Vater. 1880.

6/8

Tromme + + Hvirvel + + Hvirvel + + Tromme

+ + Tromme + + + + + + + +

Tromme + + + + + + + Tromme

Fine

Hvirvel + + + + + Tromme + + + + + + + +

1. de gang. 2. de gang.

Fløjte

+ + + + + Tromme Tromme

Fine

19. Signaturer

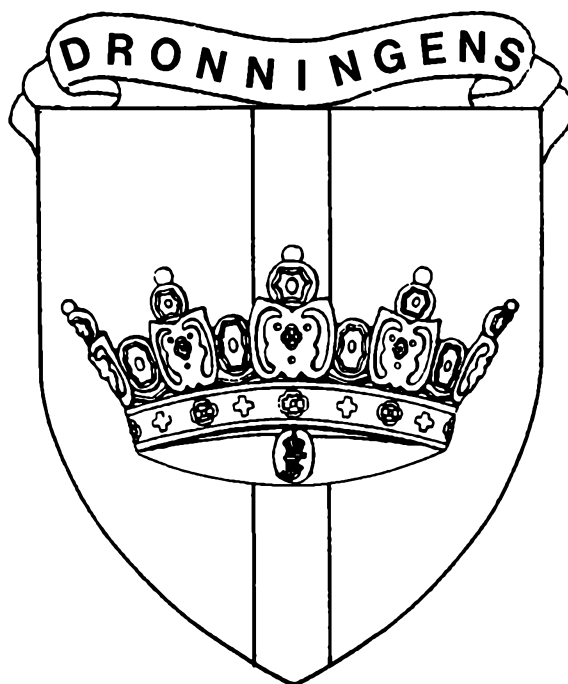
P.F.:	P.E. Frederiksen	oberst
A.E.I.:	A.E. Ibsen	overkonstabel
P.K.:	P. Kirk	kaptajn
F.L.:	F. Lindholm	kaptajn
K.F.N.:	K.F. Nielsen	kaptajn
O.C.N.:	O.C. Nielsen	major
E.S.P.:	E.S. Pedersen	major
A.S.:	A. Sørensen	seniorsergent
G.K.S.:	G. Kaltoft-Sørensen	major
C.W.:	C. Wiberg	major
N.T.W.:	N.T. Winther	oberstløjtnant

6. JULI-MARCHEN

Tambourkorpset "sørger" ud for General Ryes buste

DRONNINGENS

LIVREGIMENT

Regimentets Plaquette
Forsiden

DRONNINGENS LIVREGIMENT

TRADITIONSPLEJE

- I. Ved Kundgørelse B.45/1951 bestemtes, at 17. Bataljon skulle omdannes til regiment, og ved B.1/1957, at 15. Bataljon skulle indgå i regimentet. Regimentets navn var i begyndelsen 8. Regiment.

Stambataljon: 17. Bataljon er valgt som stambataljon til formeringen af Dronningens Livregiment, fordi historie, traditioner, regimentsnavn etc. levede videre i denne BTN, uanset historikerstridigheder i årene 1955-57.

15. Bataljon er en heraf helt uafhængig, selvstændig enhed - historisk set.

9. Bataljon formeredes tilsvarende i 1951 som Feltherrens Fodregiment.

27. Bataljon og 28. Bataljon tilgik som lokalforsvarsbataljoner under Feltherrens Fodregiment.

1961 bestemtes, at de to regimenter skulle lægges sammen under Dronningens Livregiment.

Den officielle forening blev foretaget af Hendes Majestæt Dronning Ingrid personlig ved en parade på Nørre Uttrup kaserne.

Herved førte Hendes Majestæt Feltherrens Fanebånd over på Dronningens Livregiments Fane og tilføjede en Fane-ring med Feltherrens regimentsmærke.

II. Heraldiske våben

Dronningens Livregiment fører:

Et rødt skjold med smal, guld-pæl. Herpå en åben guld-krone med røde og blå stene og mathvide perler, modelleret efter Dronning Margretes Krone, som udført på hendes sarkofag i Roskilde Domkirke. Purpur foer, hvori Frederik III's kronede navnetræk. Over skjoldet guldbånd med indskrift: "Dronningens", sidstnævnte blå, hvorved fremkommer H.M.Dronningens historiske nationalfarver.

Afdelingsmærke til brug på uniform er afledet heraf således: Den åbne krone på skriftbåndet, hvorimellem Frederik III's kronede navnetræk.

15. Bataljon - oprettet 1/10 1778 - foreslået genskabt historisk navn: Lollandske Fodregiment, skulle efter forslag føre et våben, dannet af Lollands våben med Chr. VII's navnetræk.

2.

Fra Genforeningen af de to Regimenter.

Regimentets chef 1955—1964, oberst Ulf Jessen, med den sabel, som Karen Blixens fader, løjtnant Dinesen (kendt som „Boganis“) brugte ved Dybbøl i 1864. Maleriet viser regimentets første chef og er Hendes Majestæt Dronningens gave til regimentet på dets 300 års fødselsdag i 1957

Feltherrens Fodregiment førte:

Et lodret tredelt skjold med felterne: Sølv, lyseblåt, guld. Herpå en barok kartouche med sort ramme af stiliseret grenværk og rød bund. På denne Frederik IV's spejlmonogram i guld hvorover en lukket krone med purpur puld og ædelstene. Over kartouchens fod to korslagte kommandostave med guldbeslag. Skjoldfiguren brugtes som afdelingsmærke på uniform. Navnet og våbnet er afledet af den ældste stamfaders - "Feltherrens" (Hans Schack) - der i 1703, med Kong Frederik IV's tilladelse, indgik i det i Østrig formerede nye regiment: 1' Dansk Infanteri Regiment, bestående af 1 BTN Dronningens, 1 BTN Prins Georg, oprindelig Feltherrens, og $\frac{1}{2}$ BTN Marineregiment. Sammenlægningen 1961 forbinder således atter to, i 1701 adskilte dele af Dronningens.

27. og 28. Bataljon er oprettet 1867 og har ikke haft andet navn eller et eget våbenmærke. Prins Christian(X) var chef for 28. Bataljon 1905-06.

Udover regimentets våben bærer officererne ved Dronningens Livregiment H.M. Dronning Ingrid's kronede navnetræk i guldtrækkerarbejde på uniformens højre side. Øvrige BM og MG bærer tilsvarende i metal på skulderstropperne.

Regimentets FANE bærer efter traditionen den regerende Dronnings navnetræk. Skikken blev bekræftet af Christian V i 1670, da denne Konge ved reskript bekræftede regimentsnavnet. Den ophørte midlertidigt med hærordningen af 1842, da Danebroge blev indført som FANE i forbindelse med bataljonsinddelingen, men den blev atter indført d. 31 MAR 1949 ved daværende 17. Bataljon i forbindelse med en parade for Dronning Ingrid i Slagelse. På grund af de særlige forhold er skikken f.t. midlertidig fraveget, idet H.M. Dronning Ingrid stadig har regimentet.

På fanen føres FANEBÅND med navnene:

KJØBENHAVNS BELEJRING	1858/59	givet til	17. Bataljon
DYBBØL	1864	-	9. og 17. Bataljon
GADEBUSCH	1712	-	9. -
FREDERICIA	1849	-	9. -
STRALSUND	1809	-	15. -
BORNHØVED	1813	-	15. -
SEHESTED	1813	-	15. -

RINGKRAVE med "Margretekronen" bæres af vagter m.fl.

III. Af regimentets traditioner lægges der særlig vægt på følgende:

Den regerende Dronning modtages under udfoldelse af chefsceremoniel.
H.M. Kongen modtages som for en general foreskrevet.

På H.M. Dronningens fødselsdag overbringer regimentschefen i personlig audiens regimentets lykønskninger tillige med en fødselsdagsbuket, bestående af blomster i regimentsfarver.

I begyndelsen af hvert kvartal sender regimentet en rapport, den såkaldte Dronningerapport, til H.M. Dronningen over regimentets tilværelse (begivenheder o.l.) i foregående kvartal.

Regimentets valgsprog er: STÆRK FOR RETFÆRD.

Det stammer fra Livkompagniets fane 1674 der bar symbolet: Løven (styrken) med Vægten i poten (retfærdigheden) og det franske ordspil: "J'aime l'un pour l'amour de l'autre" - "Jeg elsker den ene til gengæld for den andens kærlighed" - udlagt: Jeg holder af styrke for retfærds skyld.

Alle 12 kompagnifaner var hvide, med Dronning Charlotte Amalies navnetræk og eget valgsprog. Kun Livkompagniets fane bar symbolet med Løven og Vægten.

"Feltherrens" var: DEO ET REGI - For Gud og Kongen.

- IV. I øvrigt haves og plejes følgende traditioner: (Visse traditioner og plejen af disse er lagt i faste rammer og optaget i "Blivende Bestemmelser under Garnisonsforhold" (BBG) - f.t. nr. 2, (9), (10), 12, 14 og 15.)

1. Mindesmærker

Regimentet (regimenterne) har ingen egne mindesmærker, med baggrund i krigsdeltagelse, i eller ved garnisonen.

På kasernen findes en mindesten for den Dronning, der indledte den nye Dronningeperiode 1949 - en granitsten med en portrætmedaillon af Hendes Majestæt Dronning Ingrid, hvorunder initialerne "I R".

Ved flagstangen rejste Dronningens Livregiment en sten til minde om sammenlægningen af de to regimenter og som honnør til den i sin tid afgivne bataljons lange selvstændige virke. Teksten lyder: Feltherrens Fodregiment genforenedes med Dronningens Livregiment 1961.

Herover findes Feltherrens heraldiske våben i bronze.

For garnisonen plejes og tilses Overkommandersergent Leonard Lorentzens gravsted på Aalborg Almenkirkegård. Overkommandersergenten hørte til 11. Bataljon, og hans Bataljonschef betalte gravstedet for 100 år, medens afdøde soldaterforeningsformand, købm. Ovesen sørgede for videre pleje. Nu er denne overtaget af foreningen Dronningens Livregiments Officerskorps.

2. a. Større festlighed, højtidelighed, parade o.l.

For tiden holdes ingen sådan.

b. Anden meningsfyldt festlighed

Deres Majestæt Dronning Margrethes og Dronning Ingrid's fødselsdage højtideligholdes og der gives $\frac{1}{2}$ fridag.

Regimentets mindedage:

Dronningens Livregiments fødselsdag	23 APR 1657
Stormen på København	11 FEB 1659 (17 B)
Dybbøl	18 APR 1864 (9 og 17 B)
Stralsund	31 MAJ 1809 (15 B)
Fredericia	6 JUL 1849 (9 B)
Bornhøved	7 DEC 1813 (15 B)
Sehested	10 DEC 1813 (15 og 17 B)
Gadebusch	20 DEC 1712 (9 og 17 B)

fejres efter et til dagen fastlagt program i overensstemmelse med øvelseslister og andre muligheder.

3. Folkelige og nationale traditioner

Der deltages for tiden ikke heri.

4. Særlige "dage" (Forældre-, soldaterforenings-, sportsdage, "Åbent Hus")

Forældredagen, som omfattede det årlige idrætsstævne, er på grund af den indførte lørdagsfrihed gledet noget i baggrunden. Den holdtes i flere år sammen med Jyske Trænregiment.

Soldaterforeningsdage afholdes efter ønske fra disse foreninger.

Juletræsfest holdes for alt fast personel - incl. civilt ansatte - med børn.

Nytår. Der holdes en særlig Nytårsparole med officerer og seniorsergenter.

5. a. Kranse- eller blomstersmykning (foretaget af eller for ENH)

Ingen.

b. Traditionel deltagelse i civil handling ved repræsentant

Regimentschefen deltager, som GK, hvert år i mindehøjtideligheden ved Lundby 3 JULI (1864). En civil lokalkomite står for arrangementet. (Det mislykkede og blodige angreb af KMP af 1 REG.)

6. Manerer, specielle for REG.

Udover det i punkt III nævnte haves der intet specielt ved REG.

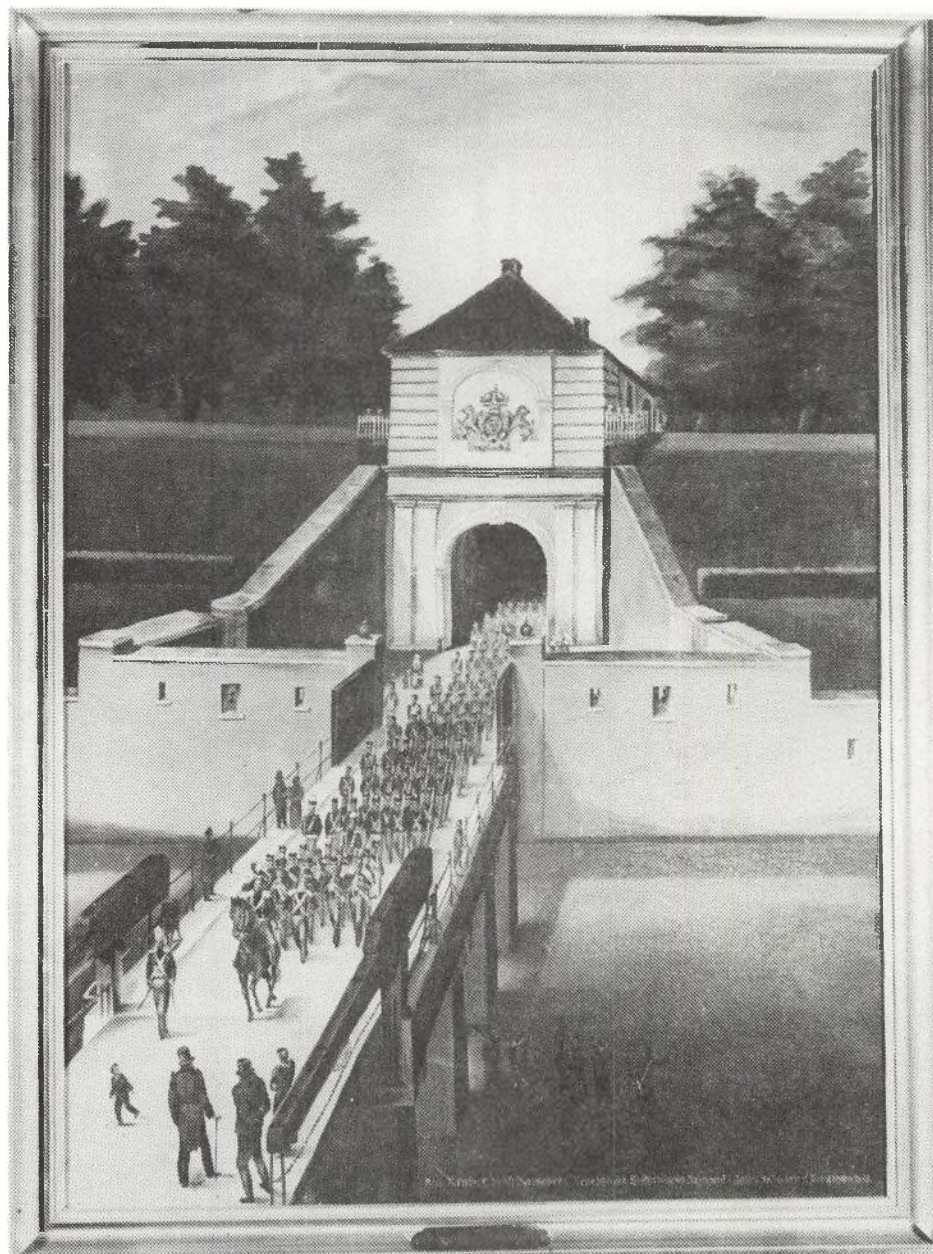
7. Foredragsvirksomhed vedrørende det traditionelle.

Ved overgang til dækningsstyrken holdes et historisk lysbilledforedrag af RC og regimentets "Musæum" (officersmessen) vises frem. Særlige, udpegede officerer forklarer under rundvisningen mandskabet de forskellige genstandes historie og betydning, samt besvarer evt. spørgsmål. Mandskabet får desuden udleveret heftet: Rige og Regiment.

Feltherrens Fodregiment ved en parade på Eremitagesletten 1831 for den kongelige familie.
Hele fire generationer af danske konger er til stede, nemlig Frederik den 6., Christian den 8., Frederik den 7. og Christian den 9.

Det Holstenske Infanteri-Regiment
(15 Bataillon)
rykker ud af Rendsborg Fæstning

Et særligt foredrag om Stormen på København (m. lydbånd (kamplarm)) er udarbejdet og kan lånes fra REG UMAK.

I rekruttiden foretages ekskursion i garnisonsbyen.

8. Ejendele af særlig betydning.

Regimentet ejer et væld af minder fra de gamle bataljoner, som det omfatter. Dertil kommer en stor mængde gaver fra institutioner, venner og fra regimentets eget personel. Hovedparten er beskrevet i særnummeret af ESPONTONEN (3 Udg. 1973).

Særligt skal fremhæves:

Maleri - kopi af Wuchters portræt af regimentets første chef, Ulrik Christian Gyldenløve, skænket af H.M. Dronning Ingrid.

En medaljesamling af militære mindemedaljer, skænket af de menige ved regimentets 300 års jubilæum.

12 + 6 korsstingsbroderede stole med motiver fra Dronningens Livregiments historie, tegnede og udført af henholdsvis OL H. Krarup og regimentets damer.

9. a. Musæum

Regimentet råder ikke over lokaler til et egentligt musæum, der kan stå åbent til stadighed. I stedet benyttes Officersmessens forskellige lokaler, der fremvises som nævnt ovenfor under pkt. 7.

Musæets indretning er stue for stue beskrevet i ovennævnte særnummer af ESPONTONEN.

b. Fremvisning, udstilling

Udover ovennævnte blev der tidligere ved Forældre-dage arrangeret en særlig regimentshistorisk udstilling.

c. Udsmykning o.l.

Kasernens veje, bygninger og særlige lokaler er afmærkede med farvede skilte, hvis tekst henviser til regimentets historie.

Eks.: Gyldenløvesvej, Dronningens Port, Dybbøl 1864, Auditorium Gyth, Indendørs er der på gange og i lokaler opsat våbenskjolde og billeder. En særlig samling på gangen i administrationsbygningen omfatter officerer og øvrigt personel, der har forrettet tjeneste under fremmede himle, dels ved Slædepatruljen SIRIUS, dels i GAZA, PAKISTAN, på CYPERN m.fl. steder, hovedsagelig under tjeneste ved De forenede Nationer. Disse skjolde bærer i øvrigt farver og symboler i samklang med den pågældende tjeneste.

10. Forhandling eller foræring af genstande

For tiden er forhandling i kantinen af blasermærker, glasaskebægre o.l. gledet noget i baggrunden. Efter regimentets erfaring er dette stærkt modepræget.

Som julegave har alt personel hidtil fået en lommebog med bl.a. et afsnit af REG historie - eller andet tilsvarende.

Ved overførelse til dækningsstyrken: Boggave til de flinkeste menige.

Ved hjemsendelse: Overrækkelse af præmier f.eks. DRLR-medalje.

Civilt ansatte: Diplom for tjeneste i visse åremål.

Officerer ved forsættelse eller afsked: DRLR-plaquette.

25-års jubilæum: Sølvlysestage med inskription.

50-års fødselsdag, bryllup samt sølvbryllup: Sølvlysestage fra regimentets officersforening.

Fødselsdage: Blomsterbuketter fra REG's "Blomsterkasse".

11. Regimentsblad eller lignende

Der haves intet egentligt regimentsblad. KVO redigerer NUK-NYT (Nørre Uttrup Kaserne), en slags "lokalavis".

REG udsender månedlig ESPONTONEN til officerer som et særligt bindeled til de hjemkommanderede reserveofficerer.

12. Foreninger, korporationer

Der eksisterer et "Skipperlaug". Se TILLÆG B.

Dronningens Hird eller Løjtnantsgildet er en kammeratlig og selskabelig sammenslutning for regimentets yngre officerer. Gildet har således fået mindre lokaler stillet til rådighed i officersmessens kælderetage og har selv forestået udsmykningen af disse.

Der gives navne til kompagnier i dækningsstyrken, f.eks. KMP Hans Schack og samtidig tildeles valgprog fra de gamle kompagnifaner.

13. Legater, fonds, sammenslutning for at skaffe penge

Regimentet råder over følgende legater, dels egne, dels tilgået fra de bataljoner, der er sammenfattede under regimentet.

Grosserer Hans Jørgen Nielsens Mindelegat.

Oprettet 22 JAN 1963.

Renterne af legatet uddeles hvert år på legatstifterens fødselsdag d. 20 DEC og skal tildeles en officer, der ved uddelingen eller tidligere har gjort tjeneste ved regimentet i mindst 2 år, og som herunder har udvist særlig korpsånd og forståelse for regimentets traditioner.

Direktør Michael Herman Nielsens Mindelegat.

Det bestyres af Københavns Magistrat. Legatet anvendes til det årlige skyttestævne mellem Kungl. Livgrenadjærregementet og Dronningens Livregiment.

Den Meleyske Hjelpekasse. Oprettet 27 FEB 1779 af Oberstløjtnant Friedrich Christian von Meley. Legatet uddeles hvert år pr. 1 APR og har understøttelsesformål.

Oberstløjtnant E.S.V. Bierbergs Mindelegat.

Det bestyres af Garnisonskommandanten i Aalborg, uddeles 13 SEP og har understøttelsesformål.

Blandt civile borgere haves en sammenslutning: "Dronningens Livregiments venner".

Foreningen: Dronningens Livregiments Officerskorps har som formål:

- At værne og udbygge regimentets stilling som Hendes Majestæt Dronningens Livregiment.
- At videreføre og udbygge regimentets traditioner.
- At styrke korpsånden i regimentet i almindelighed og i officerskorpset i særdeleshed.
- At bestyre Feltherrens Parolefond, så længe denne hører under Dronningens Livregiment.

TILLÆG C viser lovene for denne forening, der er en god model m. h.t. regimenters ejendomsforhold og traditionspleje.

Feltherrens Parolefond (9.B.). havde og har tilsvarende formål.

14. Broderskabs-frimureri

Intet særligt synes at foreligge.

15. Studiegruppe m.v.

Regimentet har permanent Historisk Udvalg, som beskæftiger sig med bl.a. det regimentshistoriske arkiv, vedligeholdelse og indsamling af arkivalier til dette, studier, samt - ikke mindst - eftersøgning af historiske genstande til regimentsmusæet.

16. Samspil med andre enheder

Dette forekommer ikke for tiden.

17. Musik

Regimentet har intet eget musikkorps. Regimentets traditionelle march er "Dessauermarchen", som er hjembragt fra krigen i Norditalien og Ungarn, evt. Den Spanske Arvefølgekrig. Dens oprindelse er ikke sikker, men den blæstes første gang af det preussiske rytteri ved sejrstoget i Turin 1706 til ære for Fyrst Leopold af Anhalt-Dessau. Da den faldt særlig i hans smag, blev den hurtigt ført over til fodfolkets musik og spredt med de deltagende enheder.

Den senere, tyske tekst findes på regimentets gamle krus, hvoraf nogle findes i "regimentsmusæet".

I reglementet for tromme og fløjte findes den også - men der endnu kun i en stemme. Endvidere findes - som klavernode - en march: "Erindring fra Bouchain", - et minde om Dronningens Regiments ophold i Nordfrankrig 1815 - under hvilket regimentets musikkorps gjorde sig særligt bemærket ved dygtighed. Det benyttede musikkorps har endnu ikke udsat den for nutidig besætning.

Noder til "Det Holstenske Regiments March" d.v.s. 15. Bataljons, nedskrevet af Søren Christian Ranch er fremdraget, men endnu heller ikke udsat af musikkorpset - heller ikke for Tambourkorps.

Regimentets Tambourkorps virker for tiden ikke på grund af de vanskelige vilkår. Dets yndlingsstykke var en bearbejdelse af Sousas SEMPER FIDELIS.

Regimentet råder over rigtige marchtrommer, fløjter og signalhorn til i alt ca. 45 mand. 9 trommer stammer fra Feltherrens. De var skænket regimentet fra dets oplandskommuner. Signalhornene er tilsvarende en gave til Dronningens fra dets soldaterforening og Hjemmeværnskompagnierne i "Stor-Aalborg".

18. Litteratur, tryksager o.l. om REG

ESPONTONEN indeholder fra tid til anden artikler af historisk art, således det omtalte særnummer: O. Hytten: Beskrivelse af officersmessen. 3. Udg. Aalborg 1972.

I 1957 udgaves jubilæumsskriftet:

H.S. Krarup: Dronningens Livregiment 1657 - 23. April - 1957. Aalborg 1957.

Til brug for regimentet.

N. Eigenbroth: Dronningens Livregiment. Rige og Regiment. Aalborg 1964.

I øvrigt skal nævnes følgende om de andre gamle enheder:

Rockstroh, Tuxen m.fl.: Bidrag til 15. Bataillons historie. 1928.

O. Bauditz: 9. Bataillons Historie. Manuskript, Hærens Arkiv.

Hammershøj: 10. Regiments - Feltherrens Fodregiments - Faner gennem tiderne. 1957. Manuskript.

Hammershøj: Historien om et Maleri. 1959. Manuskript.

H.S. Jernfelt: Kort oversigt over 28. Bataillons Historie. Roskilde 1917.

S.P.A. Hjelmhøj: Kongens Aargang 1905 af 28. Bataillon 1905 - 10 APR - 1930. Aarhus 1930.

Se i øvrigt Det Kgl. Garnisons Biblioteks specialkatalog.

Regimentet arvede 1822 et bibliotek af dets adjutant premierløjtnant Georg v. Serck, samt en mindre sum penge til dets vedligeholdelse. Det blev ført til København 1864 og kom på forkerte hænder. I 1899 fik regimentet en symbolsk del tilbage fra Det Kongelige Garnisonsbibliotek.

PLAQUETTER, MEDALJER o.l.

1. Dronningens Livregiments Plaquette

Oprettet d. 23 APR 1957 på regimentets 300 års jubilæumsdag af 17. Bataillons, Dronningens Livregiments Soldaterforening.

Tildeles: Enkeltpersoner, myndigheder eller institutioner som udtryk for regimentets påskønnelse eller taknemmelighed. Optages i regimentsbefaling og føres i protokol, der opbevares hos regimentschefen.

Tildeles af: Regimentschefen i samråd med de ved regimentet tjenstgørende oberstløjtnanter og ældste major.

Se billedet.

2. 10. Regiments Plaquette

Oprettet d. 1 JUN 1956.

Tildeles: Enkeltpersoner, myndigheder og institutioner. Optages i regimentsbefaling og føres i protokol, der opbevares hos regimentschefen.

Tildeles af: Regimentschefen i samråd med de ved regimentet tjenstgørende bataljonschefer.

3. Dronningens Livregiments Medalje

Oprettet for midler af Dronningens Livregiments Blomsterkasse, November 1959.

Tildeles: Som erindring og præmie m.m. f.eks. ved idrættskonkurrencer, påskønnelser eller tak, hvor regimentets plaquette ikke ifølge reglerne kan bruges. Føres på liste, der opbevares hos regimentschefen.

Beskrivelse: Medaljen er fremstillet i lys bronze. Den er ikke konfirmeret af ordenskapitlet. På aversen ses regimentets heraldiske våden. Over skriftbåndet står oprettelsesdato for regimentet - under skjoldet teksten: Dronningens Livregiment. På reversen findes en cirkulær egeløvskrans.

4. Dronningens Livregiments Erindringsgave

Til en eller flere særligt fortjente befalingsmænd eller menige af hvert hjemsendelseshold kan uddeles en "Dronningens Livregiments erindringsgave" efter nedenstående regler:

TILLÆG A

- a. Erindringsgaven kan uddeles for bemærkelsesværdigt godt tjenstligt og/eller kammeratligt forhold, f.eks.:
- (1) En gennem hele tjenestetiden udvist særlig dygtighed, opførsel eller hjælpsomhed.
  - (2) Et på et eller flere områder særligt udvist initiativ til forbedring af uddannelse, uddannelsesmateriel eller gældende bestemmelser og forskrifter.
  - (3) Ved deltagelse i sportslige stævner m.v. at have repræsenteret regimentet på bemærkelsesværdig måde.
  - (4) En på øvelse særligt udvist snarrådighed eller opfindsomhed.
  - (5) En særlig indsats ved underholdning e.l. ved regimentets arrangementer, f.eks. i velfærdstjenesten.
- b. Erindringsgaven træder ikke i stedet for eller supplerer de ved KFF B. 23/56 fastsatte bestemmelser for udbetaling af præmie ved fremsættelse af forslag til fremme af statens arbejde og interesser.
- c. Bataljoner og selvstændige underafdelinger indstiller 14 dage før hver hjemsendelse til regimentet eventuelle emner til modtagelse af erindringsgaver.

5. Dronningens Livregiments Diplom

Dronningens Livregiments Diplom tildeles som regimentets anerkendelse og tak til civilt ansat personel, der har forrettet tjeneste ved forsvaret i 10, 15, 20 og 25 år.

Diplomet udleveres af Chefen for Dronningens Livregiment.

Liste over udleverede diplomer opbevares ved regimentschefen.

L A U G S S K R Å
- - - - -

1. Laugets navn er DRONNINGENS SKIPPERLAUG. Oprettet den 01 SEP 1961 ved sammenlægningen mellem de hidtidige Dronningens Livregiment og Feltherrens Fodregiment og disses hidtidige tilsvarende laug.
2. Laugets formål er:
  - at virke til gavn for DRLR tarv og
  - at fremme kammeratskab og sammenhold i majorkorpset.
3. Medlemmer
  - a. Som brødre optages:
    - (1) Enhver major og ligestillede i nr. ved og/eller tjenstgørende ved Dronningens Livregiment eller på Nr. Uttrup kaserne.
    - (2) Majorer og ligestillede, der ved deres afsked var i nr. ved eller tjenstgørende ved Dronningens Livregiment.
  - b. Endvidere kan optages majorer og ligestillede efter Laugets bestemmelse.
4. Den til enhver tid ældste ved Dronningens Livregiment tjenstgørende major er Oldermand og som sådan Laugets talerør.
5. Brødre tjenstgørende i garnisonen placeres af Oldermænden i nedennævnte søjler:
  - a. Oldermand (OM)
  - b. Protokolfører (PF)
  - c. Kassemester (KM).Herudover kan Oldermænden udpege andre Brødre til forefaldende opgaver.
6. Ceremonielle bestemmelser
  - a. Der afholdes ordinære laugsmøder den 2. og 4. mandag i hver måned kl. 1130.
  - b. Møder afsluttes med en frokost.
  - c. Frokosten indledes med H.M. Dronningens skål.
7. Vedtaget på laugsmøde den 11 NOV 1974.

Love for
"Foreningen Dronningens Livregiments Officerskorps"

§ 1.

Foreningens navn er "Foreningen Dronningens Livregiments Officerskorps".

§ 2.

Det er foreningens formål:

1. At værne og udbygge regimentets stilling som Hendes Majestæt Dronningens Livregiment.
  2. At videreføre og udbygge regimentets traditioner.
  3. At styrke korpsånden i regimentet i almindelighed og i officerskorpset i særdeleshed.
  4. At bestyre "Feltherrens Parolefond", jf. bilag 1, så længe denne henhører under Dronningens Livregiment.
- ad 1: Foreningen afholder de til disse formål fornødne udgifter, herunder officerernes bidrag til evt. opmærksomheder over for medlemmer af Kongehuset.
- ad 2: Foreningen overtager til ejendom, vedligeholdelse og udbygning de genstande og midler, der er tilgået regimentets officerskorps som privat eje. Foreningen afholder de med vedligeholdelse og forsikring af ovennævnte genstande forbundne udgifter. Bestyrelsen er bemyndiget til at foretage indkøb af nye genstande m.v. Beretning om (oversigt over) de i årets løb indkøbte genstande fremlægges på den ordinære generalforsamling.
- ad 3: Foreningen afholder de med uddelingen af "Dronningens Livregiments Plaquette" og "Dronningens Livregiments Medalje" forbundne udgifter. Foreningen varetager officerskorpsets repræsentation og afholder de hermed forbundne udgifter.

§ 3.

Foreningen har ingen selskabelige formål. Efter bestyrelsens afgørelse ydes tilskud i særlige anledninger, som det måtte være medlemmernes interesse at støtte.

§ 4.

Som medlemmer af foreningen kan stå:

1. Officerer, der er eller har været ansat ved Dronningens Livregiment.

2. Officerer og militært personel uden for den militære rækkefølge, der er eller har været tjenstgørende ved Dronningens Livregiment.
3. Afskedigede officerer og specialofficerer, der tidligere har været medlemmer af foreningen.
4. Eventuelle andre personer, hvis optagelse som kontingentfri medlemmer er godkendt af generalforsamlingen.

Bestyrelsen opfordrer optagelsesberettigede officerer til indmeldelse og optager disse.

Medlemmer, der forsættes fra eller ikke mere er tjenstgørende ved Dronningens Livregiment, skal ved afgang fra regimentet fremsætte ønske om fortsat medlemskab - i modsat fald betragtes medlemskabet som ophørt fra afgangsdatoen at regne.

Udmeldelse sker ved skriftlig henvendelse til kassereren.

Såfremt et medlem ikke har betalt kontingent i 3 måneder, betragtes han som slettet af foreningens medlemsliste.

Til æresmedlemmer kan udnævnes personer, der har gjort en særlig indsats i henhold til foreningens formål. Indstilles af bestyrelsen og godkendes ved en generalforsamling.

§ 5.

Foreningens midler tilvejebringes således:

1. Ved kontingent, hvis størrelse fastsættes af generalforsamlingen.
2. Renteindtægter fra "Feltherrens Parolefond", hvis grundkapital er urørlig, og skal tilstræbes bragt op på 10.000 kr., jf. regler for parolefonden af JUN 1962.
3. Eventuelle gaver, herunder evt. overførsel af overskud fra officersmessen på NØRRE-UTTRUP kaserne.
4. Andre indtægter efter generalforsamlingens bestemmelse.

§ 6.

Foreningens bestyrelse består af 5 medlemmer og har 4 suppleanter:

Præsidenten,
Forretningsføreren,
Kassereren og
to sekretærer.

Regimentets chef er foreningens præsident. Såfremt regimentschefen frasiger sig hvervet, vælger generalforsamlingen en præsident. Indtil dette kan ske, fungerer forretningsføreren som præsident.

Den øvrige bestyrelse og suppleanter vælges af generalforsamlingen for 2 år (finansår) således, at halvdelen

afgår hvert år. Genvalg kan finde sted.

Bestyrelsen træffer efter den stiftende generalforsamling beslutning om, hvem af bestyrelsens medlemmer, der skal afgå efter første års forløb.

§ 7.

Foreningens regnskaber - derunder regnskabet for "Føltherens Parolefond" - revideres af to revisorer, som tillige med 2 suppleanter vælges af generalforsamlingen for 2 år i lighed med valg af bestyrelse.

Regnskabet er kalenderåret.

Uanmeldt revision skal foretages mindst 2 gange om året, og beretning herom aflægges til foreningens præsident umiddelbart efter revisionen.

§ 8.

Bestyrelsen kan indkalde generalforsamling.

Ordinær generalforsamling skal afholdes hvert år i JAN kvartal med følgende dagsorden:

1. Valg af dirigent.
2. Beretning fra bestyrelsen.
3. Regnskabet.
4. Valg af bestyrelsesmedlemmer, suppleanter, revisorer og revisorsuppleanter jf. §§ 6 - 7.
5. Behandling af indkomne forslag. Bestyrelsen redegør for påtænkt anvendelse af foreningens midler.
6. Eventuelt.
Forslag, der ønskes behandlet, skal være bestyrelsen i hænde senest 2 uger før generalforsamlingens afholdelse.

§ 9.

Generalforsamlingen, der indkaldes af bestyrelsen med 3 ugers varsel, er beslutningsdygtig i alt (uanset antal fremmødte medlemmer, personligt eller ved skriftlig fuldmagt), undtagen i afstemninger, hvor der tages stilling til ændringer i foreningens formål eller dennes ophævelse.

Ved afstemninger om ændring af formål eller ophævelse af foreningen kræves et flertal af medlemmernes tilstedeværelse ved generalforsamlingen (personligt eller ved skriftlig fuldmagt).

Afstemning foregår ved håndsoprækning og afgøres ved simpel flertal,- ved stemmelighed er præsidentens stemme afgørende.

Et medlem kan forlange skriftlig (hemmelig) afstemning.

§ 10.

Såfremt generalforsamlingen i spørgsmål om ændring af formål eller ophævelse af foreningen ikke er beslutningsdygtig, kan bestyrelsen med een uges varsel indkalde til ekstraordinær generalforsamling, der til enhver tid er beslutningsdygtig.

§ 11.

Æresmedlemmer og kontingentfri medlemmer har ikke stemmeret på generalforsamlingen.

§ 12.

Foreningens eventuelle nedlæggelse kræver lovændring og behandles som sådan. Der tages herunder beslutning om midlernes anvendelse.

§ 13.

Såfremt en generalforsamling ved en nedlæggelse af Dronningens Livregiment, eller ved en sammenlægning med andre enheder, bortskænker foreningens ejendele og midler, skal det ske på den betingelse, at bevarede dele skal tilbagegives Dronningens Livregiments Officerskorps, såfremt regimentet genopstilles/udskilles af en sammenlægning med andre enheder.

§ 14.

Bestyrelsen, der samles til møde efter præsidentens bestemmelse, eller når mindst 2 af bestyrelsens øvrige medlemmer ønsker det, fører foreningens bøger m.v., herunder

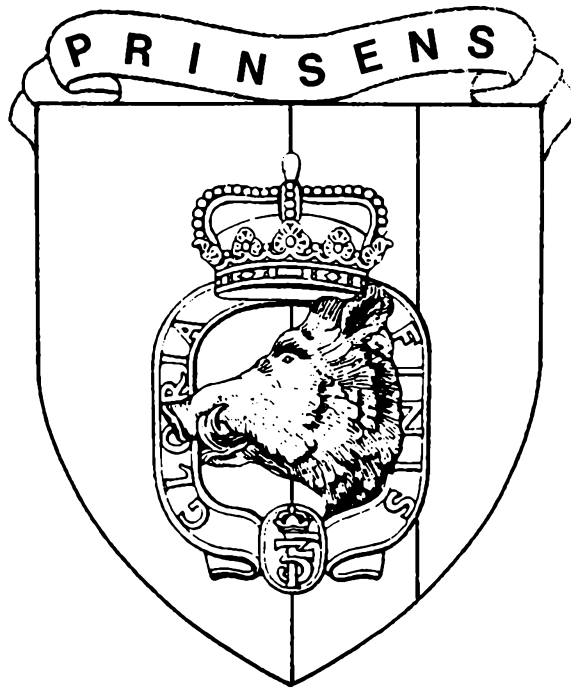
1. Kassebog over samtlige indtægter og udgifter.
2. Forhandlingsprotokol over beslutninger, truffet på generalforsamling eller bestyrelsesmøde.
3. Inventarprotokol over samtlige foreningens ejendele (med fyldigst mulige oplysninger om genstande og deres tilvejekomst).

Vedtaget på foreningens ordinære generalforsamling 09 MAR 1970.

Åjourført med ændringer vedtaget på ekstraordinær generalforsamling 20 DEC 1974.

PRINSENS

LIVREGIMENT

PRINSENS LIVREGIMENT

TRADITIONSPLEJE

- I. Ved Kundgørelse B. 45/1951 bestemtes, at 6. Bataljon skulle formeres som regiment - midlertidig 3 REG - og at 20. B og 23. B skulle tilgå, foreløbig som lokal-forsvarsbataljoner.

Stambataljonen, 6. Bataljon blev oprettet af Feltmarskal Ernst Albrecht v. Eberstein 30 NOV 1657 som et hvervet regiment. (Se kapitulationens tekst side 4). Ved Skånske Krigs afslutning blev regimentets rester slået sammen med de to sidste bataljoner af det gamle Jydske Regiment fra 1614, der således er blandt "Prinsens" stamfædre.

1676 blev regimentet knyttet til Kongehuset som skiftende prinsers regiment, hvilket med en afbrydelse på 23 år varede til 1842. Forbindelsen til Kongehuset er blevet knyttet påny, idet hærbefaling nr. 2/1973 lyder således:

"Oberstløjtnant á la suite i hæren
Hans Kongelige Højhed Prins Henrik
af Danmark tilknyttedes Prinsens Livregiment".

I 1842 blev regimentet, sammen med alle øvrige regimenter, reduceret til bataljon, og tjente i skiftende regimentskombinationer til det ved ovennævnte kundgørelse atter blev selvstændigt.

20. Bataljon blev 1842 oprettet som 1' Jægerkorps, idet de 5 Jægerkompagnier - alle oprettede 1803 - således fra de regimenter, der samtidig blev til 1', 2', 5', 6' og 7' B. (altså også "Prinsens"). Ved ordningen 1951 blev "Himmerlands Jægerkorps" fastsat som fremtidigt hædersnavn.

23. Bataljon er oprettet 1867 og har været i "regiment" sammen med de ovennævnte siden.

II. Heraldiske Våben.

Prinsens Livregiment fører

Lodret delt skjold. 1.Felt blå, 2.Felt delt af orange og grønt. Heri et rødt vildbassehoved med guld-tunge, - tænder og - øjne, hvorover guld-prinsekroner med blå og hvide perler og purpurkalot, og hvorom guldbånd med blå devise: GLORIA FINIS = Hæder, det højeste. Båndet er forneden sammenføjet med Frederik III's kronede navnetræk i blå oval med guldkant.

I valget af våben ligger, at "Vildbassen" ved sin massive pågæenhed skal minde om regimentets for- og nutid som tungt infanteri og som symbol på det sluttede fodfolks stødkraft. Desuden minder vildsvinets tyske navn: "Eber" om den første, tyske chef Eberstein. Valgsproget stammer fra 12'kompagnis Fane 1675. Farverne henviser til regimentets gamle kendingsfarver:

Prins Kristans: Blå kjole m. gul besætning og ---

---- Prins Frederiks: gule knapper og grønne besætning

som afdelingsmærke til brug på uniform anvendes skjoldfiguren.

Regimentets FANE har Fanebånd med navnene:

NYBORG 1659, WISMAR 1675, RYGEN 1715 og

TRELDESKANSEN 1849, DYBBØL 1848 og 1864.

20. Bataljon, Himmerlands Jægerkorps fører

Skjold delt med dobbelbredt midterfelt. 1. Guld, 2. Grønt, 3. Sølv. Herpå en figur bestående af en rød cimbrisk tyr med sorte øjne, horn og klove og hvide øjenkroge, springende på et guld-vesselhorn med sølvbeslag og Chr. VIII's kronede navnetræk i guld.

Farverne henviser til Jægerens grønne våbenfarve og de samlede kompagniers henholdsvis messing- og blyknapper.

III. Af regimentets traditioner lægger det særlig vægt på dets lange tilknytning til Kongehuset, og den tradition, der er opstået siden Prins Henriks tilknytning, med mindst et årligt besøg ved regimentet eller ved regimentets enheder på øvelse, på dets omdømme som solidt, jysk infanteri og på dets 100-årige ophold i Viborg.

For 20. Bataljons vedkommende er det især dets gamle prædikat: "Det brave" og dets indsats i 8'Brigades modangreb 18 APR 1864.

Kapitulation af 30. november 1657
om oprettelsen af Ebersteins Fodregiment.

I Kong Frederik d. III's Bestaltningsbog for 1657 findes en kopi af denne kapitulation. Den er ikke forsynet med dato, men da den skrivelse, der står umiddelbart foran, er dateret d. 30. november 1657, må det antages, at Ebersteins kapitulation er udfærdiget samme dag som sidstnævnte skrivelse. Teksten lyder således:

K A P I T U L A T I O N

Med Feltmarskal Ernst Albrecht von Eberstein
om herved om oprettelse af et fodregiment.

København, d. nov. 1657.

Jeg, Frederik d. III bekendtgør herved, at nu da Vi allernådigst har antaget Vores ærefulde, brave og betroede Ernst Albrecht von Eberstein, som Vores Feltmarskal, blandt andet også lover ham, at han må hverve et fodregiment af gode, tyske officerer og soldater, som efter sædvane tildeles hverveløn. Derpå vil Vi, hvilket fremgår at det følgende, slutte en kapitulation med ham:

1. For det første skal han være øverstbefalende for fodregimentet. Endvidere skal han efter eget skøn ansætte en kvalificeret oberstløjtnant og andre officerer.
2. Dette regimentet på 8 kompagnier af tyske knægte skal hver bestå af 100 hoveder uden officererne medregnet.
3. Vores feltmarskal skal, efter at knægtene er hvervede, lade dem bringe til Glückstadt og de omliggende marsklænder, hvor de skal have deres samleplads. Men skulle nogle tropper af officerer og soldater blive fanget, angrebet eller skudt ned under leveringen, hvilket Vi naturligvis ikke håber, er samtlige afskåret fra regimentet, selv om det kan bevises, at noget sådant ikke er sket på grund af officerernes uforetagsomhed eller mangel på opmærksomhed.
4. Der skal gives feltmarskallen 30 rigsdaler i hvervepenge for hver duelig knægt, som han har leveret. Dog uden våben og musikkorps, som Vi selv skaffer.

5. Når folkene er ankommet til de planlagte steder i Vort vestlige Glückstadt og de nærliggende marske, skal de modtages af den af Os forordnede generalkommisær. Han skaffer jer kvarter og på samme måde, som i marsken og i de nærliggende småbyer, sørger for ordentlig forplejning.
6. Så snart regimentet på 8 kompagnier, som beskrevet ovenfor, helt er samlet, skal alle officerer efter grad gå foran knægtene i feltet og nå til Münster på en måned.
7. Angående opretholdelse af justits skal han forholde sig på samme måde, som andre tyske regimenter.
8. Staben og overofficererne ved dette regiment skal forholde sig som de øvrige regimenter i fyrstendømmerne.
9. Så snart enhver kaptajn har fået overdraget halvdelen af sit kompagni, skal man derefter på samlingspladsens mønstringssted tænke på officerstraktementet.
10. Vi vil så i Vores by Hamburg give ham de aftalte hvervepenge og lade dem udbetale ved skriftlig modtagelse.
11. Men efter modtagelsen skal han i løbet af en måned sørge for, at dette regiment er kampklar og være til rådighed for de aftalte byer.

På flere dokumenter, som på denne kapitulation, har Vi sat Vores kongelige underskrift og derunder ladet trykke Vort hemmelige segl.

Feltmarskallen skal efterkomme sine forpligtelser på allerunderdanigste måde.

Således stadfæstet på Vores kongelige residens i København.

Friedrich

IV. I øvrigt haves og plejes følgende traditioner.

1. Mindesmærker.

På kasernen findes en mindesten over regimentets faldne under 2. Verdenskrig.

Ved Kurhotellet i Nyborg er opstillet en mindesten i anledning af kampen her d. 29 AUG 1943, hvor både 6. Bataljon og 20. Bataljon havde faldne og sårede. Se bilde side 8.

2.a. Større festlighed, højtidelighed, parade o.l.

5 MAJ holder regimentet Parade på kasernen i forbindelse med nedlæggelse af kranse ved mindestenen for de faldne. Derefter nedlægges blomster ved Mindemuren på Domkirkepladsen.

30 NOV holdes Parade på kasernen og gennemgang af regimentets historie.

I tilknytning hertil holdes reception med deltagelse af civile gæster og repræsentanter fra byens øvrighed og institutioner.

b. Anden meningsfyldt festlighed.

29 AUG afholdes en mindehøjtidelighed med nedlæggelse af krans ved kasernens mindesten.

3. Deltagelse i folkelige el. nationale traditioner.

4 MAJ gives der tappenstreg gennem byen, afsluttet med lysfest på kasernens Paradeplads.

4. Særlige "dage". (Forældre-, Soldaterforenings-, Sports-, "Åbent Hus").

Forældredag holdes 1' søndag efter hver rekrutindkaldelse, idet de nyindkaldtes pårørende får lejlighed til at se kasernen og samtidig bliver orienteret om soldatens hverdag ved regimentet.

Soldaterforeningsdag er 2' søndag i JUN med jubilæum for alle årgange, der er delelige med 5. Program efter forholdene.

Fodboldkamp holdes en gang årligt imellem befalingsmænd og menige. Der spilles om en vandrepræmie - et bronze-vildsvin på moseeg-sokkel.

Regimentet har en "Bedste Kompagnie Konkurrence", der er bredt anlagt i militære discipliner. Der kæmpes om evigt vandrende trofæer:

- Et sølvkrus med inskription og
  - et vildsvineskind, der er udspændt på træskjold
- (Se side 9).

Kontaktmøde. Normalt to gange om året (MAJ og SEP måned) afholder regimentet kontaktmøde med deltagelse fra foreninger, byens civile institutioner, lodsejere (naboer

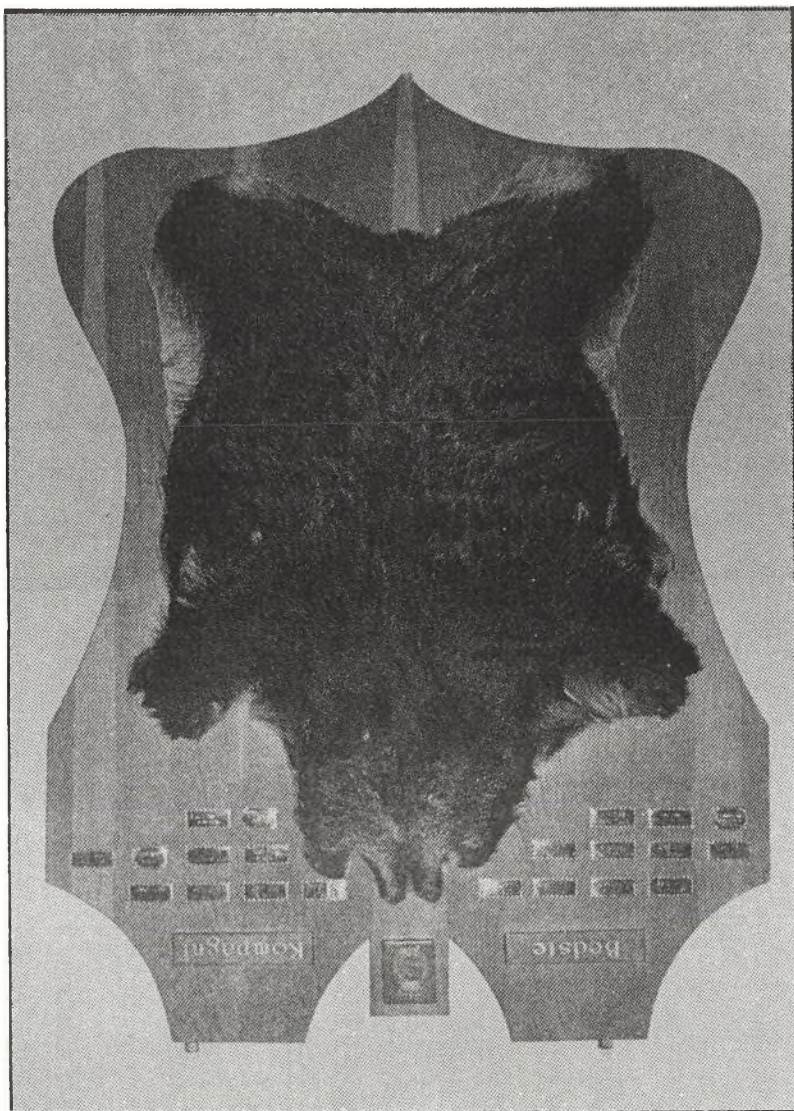

M I N D E S T E N E N

ved Kurhotellet i Nyborg over de faldne
d. 29 AUG 1943.

T R O F Æ E R N E F O R B E D S T E K O M P A G N I .

til øvelsespladser) m.fl. Der er i de senere år lagt vægt på at skabe kontakt med politikere og andre valgte folkerepræsentanter.

5. Kranse og blomsterudsmykning.

a. Foretaget af eller for REG.

Se punkt 2.

Endvidere ved Kurhotellet, Nyborg ved Fynske Livregiment.

b. Traditionel deltagelse i civil handling ved repræsentant.

For tiden findes intet sådant.

6. Manerer, særlige ceremonielle regler eller normer.

Ved regimentet kendes der for tiden intet sådant.

7. Foredragsvirksomhed vedrørende det traditionelle.

Som nævnt under pkt. 2.a. gennemgås regimentets historie 30 NOV.

På regimentets museum holder kustoden foredrag om alt vedrørende regimentets liv for de besøgende.

8. Ejendele af særlig betydning.

Blandt regimentets mange billeder og genstande - minder fra bataljonernes historie - er det vanskeligt at fremhæve nogles værdi på bekostning af andres.

Når det store maleri (kopi) af 8' Brigades Modangreb alligevel skal nævnes, så ligger det udelukkende i den manende kraft, det udstråler, og som betager alle beskuerne. Man ved, at man er hos "Soldater". Det er tillige et minde om, at 9. Bataljon i mange år var en regimentskammerat i 3. REG.

9.a. Museum.

Garnisonsmusæet er oprettet 1969 i Viborg Kommunes bygning: "Gamle Vagt". Her er der med billeder, plancher, våben og uniformer fortalt om regimentets historie fra dets oprettelse til dato. Adgang er offentlig. og der er ganske godt besøg. Se side 11 - 12.

b. Fremvisning.

På ovenstående grundlag er der ikke anledning til at foretage særlige fremvisninger.

c. Udsmykning o.l.

Parolesal og Messer er smykkede med minde-billeder og våben. På gange og trapper i Kommandobygningen er der ophængt akvareller af de ældre uniformer og regimentets tidligere FANER. Se side 16 - 17.

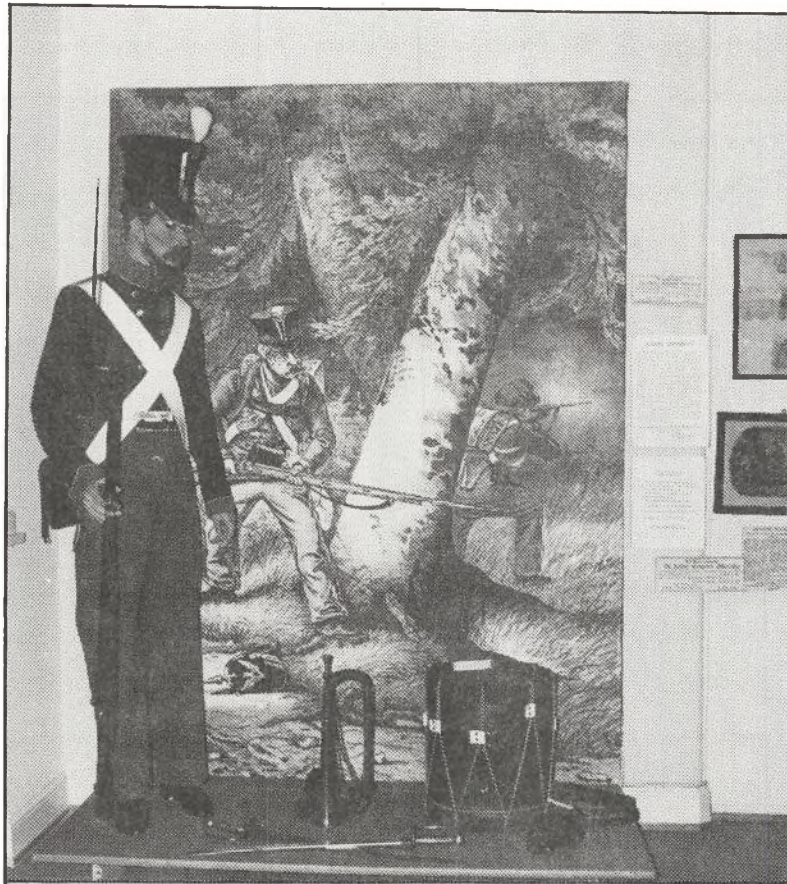
10. Forhandling, foræring ell. tildeling af genstande.

Prinsens Livregiments Privatkammer råder over:

PLR - Våbenskjold, PLR - Plaque og PLR - Erindringsgave,

der tildeles institutioner og enkeltpersoner i og udenfor forsvarskredsen, der har gjort sig fortjent til at modtage en særlig erindring fra regimentet. Se side 14.

Privatkammeret administrerer endvidere de i pkt. 4 nævnte vandrepræmier.

FRA MUSÆT.

PÅ LUSKET.

Ligeledes haves Prinsens Livregiments Idrætsmedalje i Guld, Sølv og Bronze.

Prinsens Livregiments Nål gives som erindringsgave til personel, der i idrætslig holdkonkurrence har repræsenteret regimentet udadtil.

11. Regimentsblad ell. lign.

Bladet "Prinsens" udkom tidligere 12 gange årligt, men er for tiden stillet i bero.

12. Foreninger eller korporationer.

Ved eller i forbindelse med regimentet er oprettet følgende foreninger.

Prinsens Livregiments Officersmesse. (Kantine)

Formålet er at give officerspersonellet m.v. mulighed for på tjenestestedet at kunne indkøbe forfriskninger m.v., samt at yde praktisk bistand i forbindelse med afholdelse af sammenkomster af tjenestelig og foreningsmæssig art.

Officersforeningen - oprettet 31 JUL 1874.

Formålet er at fremme den kulturelle og selskabelige samhørighed blandt officerer m.fl. i Viborg Garnison.

Skipperlaug.

Forening af Majorer (tidligere Kaptajner), hvis formål er at fremme samhørighed blandt officerer og behandle problemer af tjenestelig og almen art.

Løjtnantsgilde.

Forening af Løjtnanter ved regimentet.

Prinsens Livregiments Idrætsforening.

Formålet er at fremme interessen for udøvelse af idræt m.v. af regimentets personel, samt afholdelse af konkurrencer og stævner.

SFO-Lokalafdeling, Viborg.

Formålet er at varetage medlemmernes faglige problemer på tjenestestedet, samt at fremme medlemmernes solidaritet og højne gruppens anseelse.

Lokalafdeling af Hærens Konstabel- og Korporalforening.

Samme formål som SFO-Lokalafdelings.

Soldaterforeningen.

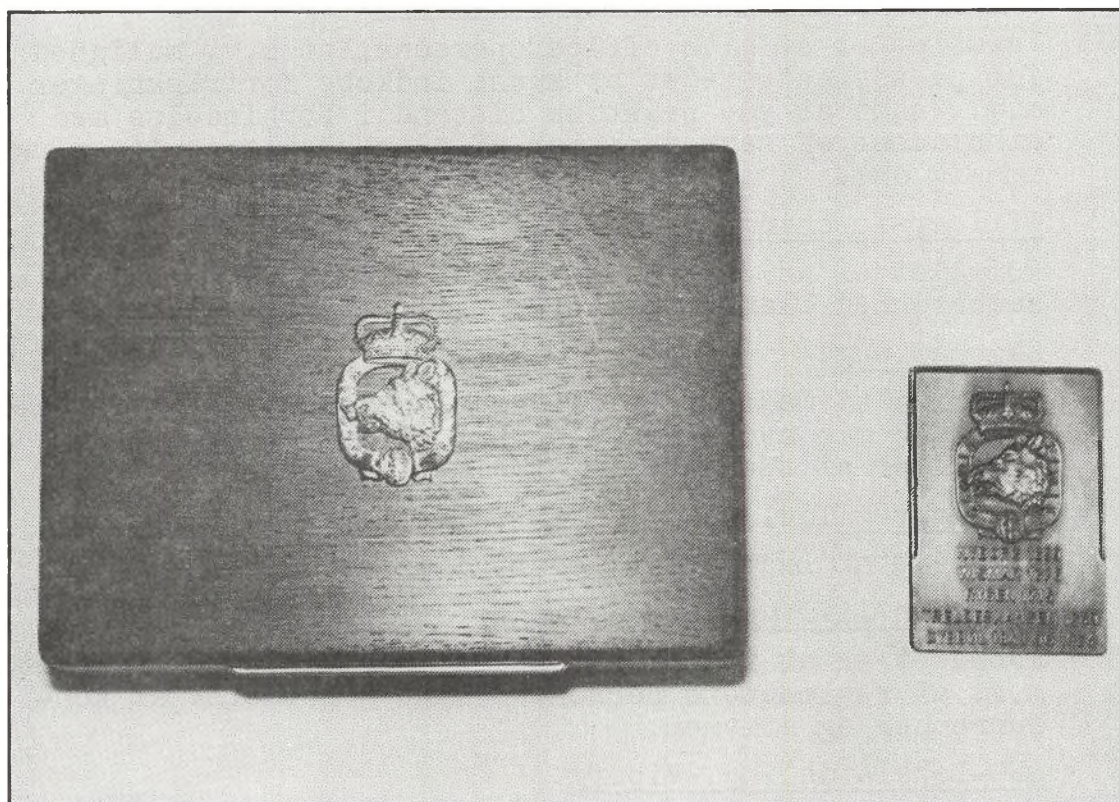
Dens formål er at styrke nationalfølelsen samt at vedligeholde kammeratskabet efter hjemsendelsen og at bevare forbindelsen til regimentet.

Prins Henrik er tilknyttet foreningen som æresmedlem.

Prinsens Livregiments Sportsfiskerforening.

Formålet er at ophjælpe og vedligeholde fiskebestanden i søer og åløb på regimentets øvelsesterrain.

PRINSENS LIVREGIMENT S
ERINDRINGS GAVE og PLAQUETTE.

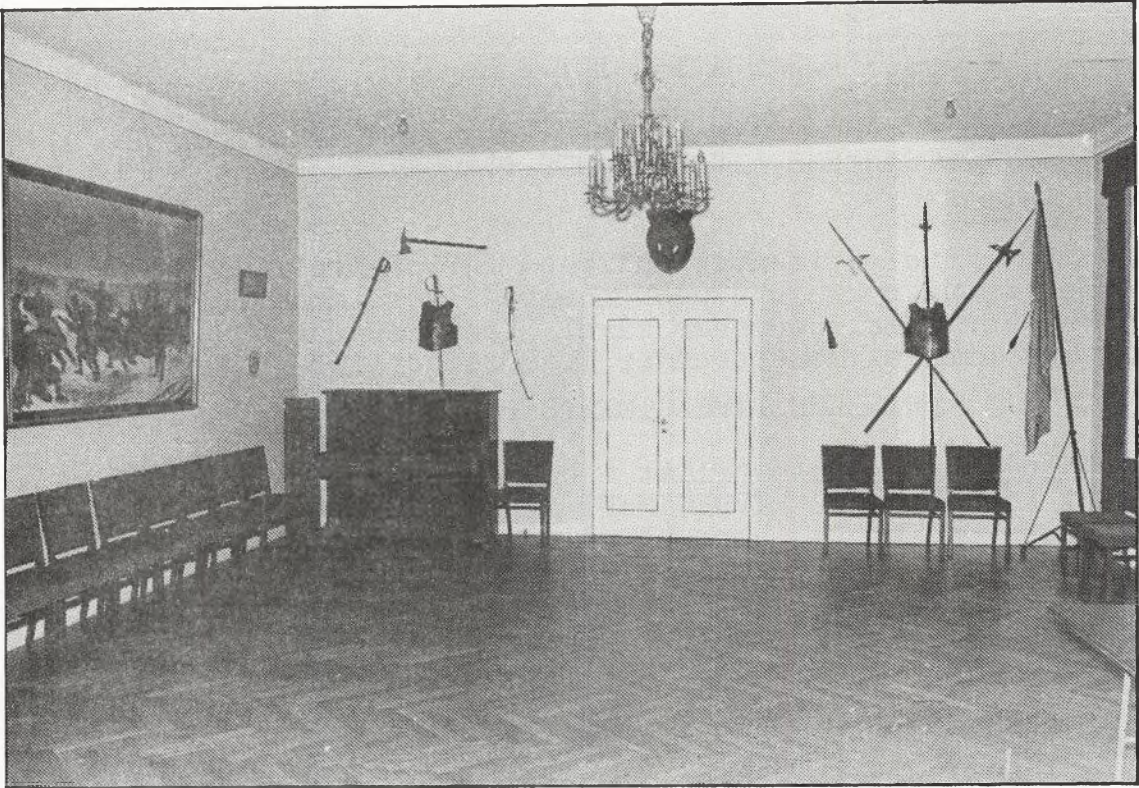
S T A T U T T E R
for
PRINSENS LIVREGIMENTS PLAQUETTE.

1. For at give regimentet mulighed for på synlig og værdig måde at udtrykke sin påskønnelse eller taknemmelighed over for enkeltpersoner såvel i som udenfor forsvarets kreds har regimentet under 1. september 1970 indstiftet
PRINSENS LIVREGIMENTS PLAQUETTE.
2. Plaquetten er fremstillet i bronze og bærer på forsiden det for PRINSENS LIVREGIMENT af Forsvarsministeriet godkendte regimentsmærke: et vildsvinehoved indrammet af et bånd med ordene "GLORIA FINIS", og derunder - på fem linier - de navne og årstal, der smykker regimentets fanebånd: Nyborg 1659, Wismar 1675, Rygen 1715, Treldeskansen 1849 og Dybbøl 1848 og 1864.
På plaquettens bagside indgraveres i hvert enkelt tilfælde modtagerens navn, dato for tildelingen og plaquettens eksemplarnummer.
3. Plaquetten tildeles personer, som i særlig grad eller på særlig måde har ydet en usædvanlig indsats til gavn eller hæder for regimentet eller dets personel.
Tildelingen sker i hvert enkelt tilfælde af regimentschefen efter samråd med de ved regimentet ansatte og tjenstgørende oberstløjtnanter.
4. Plaquetten overrækkes normalt i forbindelse med paraden eller receptionen på årsdagen for regimentets stiftelse den 30. november 1657.
5. Over tildeling af plaquetten føres en protokol, hvoraf fremgår modtagerens navn, anledning og dato for tildelingen samt plaquettens eksemplarnummer. Protokollen underskrives ved hver tildeling af regimentschefen.
6. Indstilling om tildeling af plaquetten fremsendes normalt gennem bestyrelsen for "Ebersteins Kammer" (Prinsens Livregiments Privatkammer).
7. Plaquetten er tilvejebragt ved foranstaltning af "Ebersteins Kammer" (Prinsens Livregiments Privatkammer), som har eneretten til fremstilling af plaquetten.

Prinsens Livregiments Kaserne, Viborg den 1. juni 1971

R.S.Andersen
Oberst, Regimentschef.

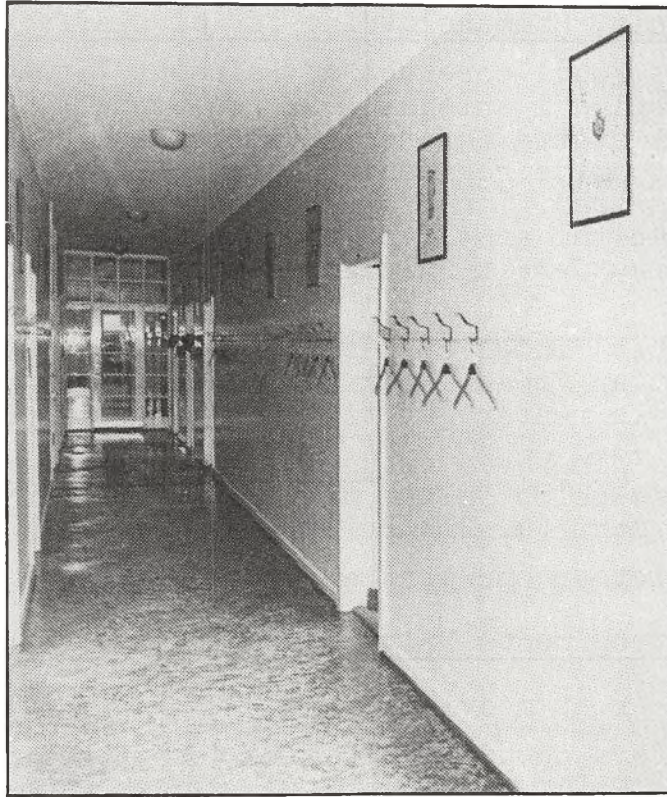

Parolesalen med Vildsvinehoved over døren.

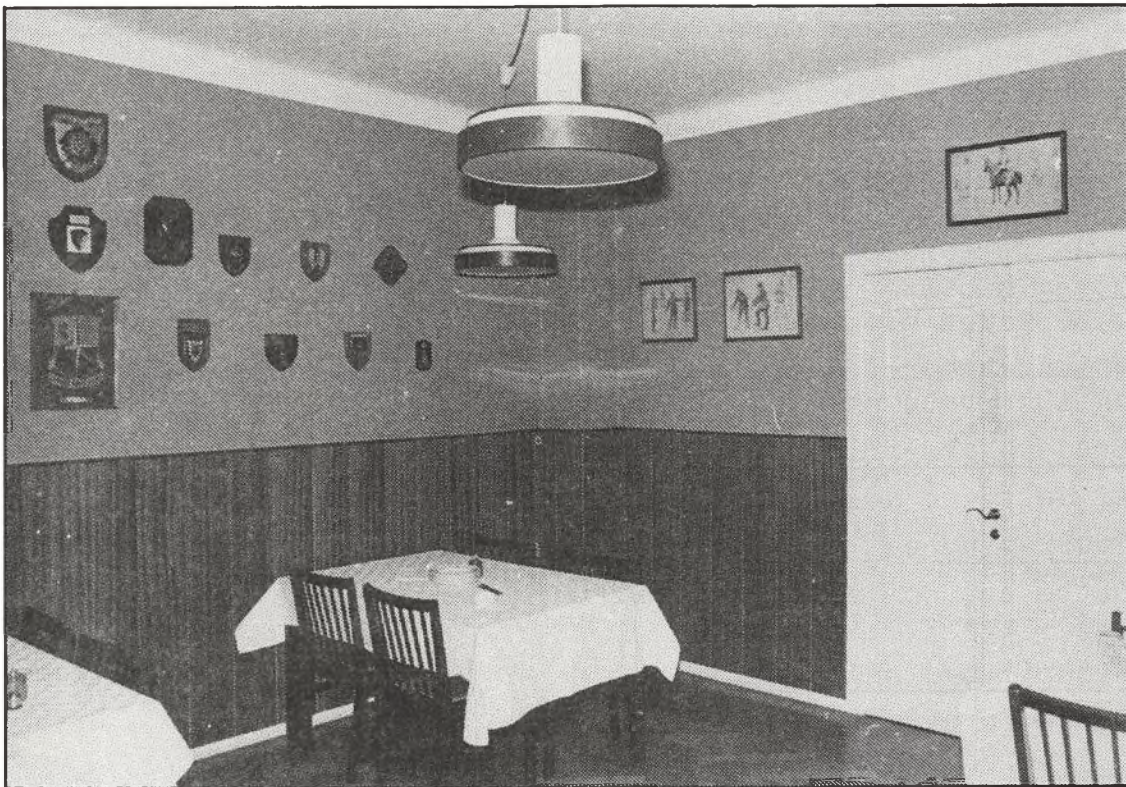

Gamle uniformsbilleder.

Billeder af regimentets tidligere FANER.

Officers-spisestue med modtagne våbenskjolde og soldaterskitser.

13. Legater, Fonds, Sammenslutning for at skaffe penge.

3. Regiments Fond, oprettet af Prinsens Livregiments Soldaterforening i anledning af regimentets 300 års jubilæum til støtte for regimentschefen i hans bestræbelse for at hævde regimentets ære, og for at pleje og udvikle dets traditioner og fremme dets velfærd. Fondens grundkapital er tilvejebragt dels af stifterne, dels af bidragydere i anledning af regimentets 300-års dag.

Ved regimentet findes et beskedent Legat, oprettet af Prins Christian Frederik og regimentets øvrige officerer, og hvis renter går til underofficersenker.

Ved 20. Bataljon haves en Understøttelseskasse, hvis grundlæggende beløb fulgte med Jægerkompagniet fra Kongens Regiment (6. BTN/Prinsens).

Ved regimentet er oprettet en institution ved navn:

Prinsens Livregiments Privatkammer (Ebersteins Kammer).

Dens formål er at medvirke til,

- at videreføre og udbygge regimentets traditioner,
- at styrke korpsånden i regimentet, og
- at repræsentere regimentets personel ved særlige lejligheder.

Privatkammeret omfatter:

- et sølvkammer: Oprettet i 1962 med formål at tilvejebringe en beholdning af dækketøj m.v. til brug ved opdækning til fester, repræsentation og lignende,
- et Bogkammer: med formål at videreføre et officersbibliotek, der i året 1822 er oprettet som "Militært Læseselskab" ved Lauenburgske Jægerkorps,
- et Effektkammer: med formål at opbevare/registrere regimentets private effekter, gaver og historiske billeder m.v.

Privatkammeret administrerer endvidere de i pkt. 4 og 10 nævnte præmier, trofæer og gaver.

14. Broderskabs-frimureri, messeregler o.l.

Af dette er der for tiden intet særligt at nævne.

15. Studiegruppe.

Dette er, som nævnt, et led i Privatkammerets virksomhed - fra tid til anden.

16. Samspil med andre enheder.

Dette forekommer ikke for tiden.

17. Musik.

Regimentet råder over et

Musikkorps og

Regimentets Tambourkorps.

Af musik haves følgende:

Regimentets Jubilæumsmarch, som haves i originalpartitur.

Printz Friderichs March, som af OL A.V.Arendrup er fremdraget fra gamle spillemandsbøger - Erik Jensen i Boes, brødrene F.C.F. og P.D.Bast samt Laurids Pedersen i Vejen. Det er regimentets "Prins Frederik's" og marchen omtales i førstnævnte bog som "Cronprindtzens Mars d.v.s. den som Chr. VII brugte mens han var Prinds".

Regimentet lå i København i de år - ligesom Kronprinsens eget regiment - og han må sikkert, som nævnt i nodebogen, have brugt Prins Frederiks til tjeneste, for den 19 APR 1766 - et par måneder efter sin tronbestigelse - gav han tilladelse til at Prinds Friederichs Regiment maae trække på Vagt med dets havende Musik og bruge samme i Tienesten. Et sådant forhold kendes forud kun for hans eget regiments vedkommende. Regimentet har også selv anskaffet sig et presentabelt musikkorps - måske på "højere" tilskyndelse. Den march, vagten er trukket op med, må da have været den her nævnte, der må være komponeret i årene 1760 - 66. Den fungerende musikdirigent Henning Jensen har udsat den for nutidig besætning.

Prinsens Livregiments March for signalhorn og tromme er komponeret over 6 Bataljons signal.

18. "3. Regiments Jubilæumsskrift" er udgivet/genoptrykt i anledning af regimentets 300 års jubilæum i 1957.

"Soldat i Viborg" er udgivet i samarbejde med byen i anledning af Viborg By's 100 års jubilæum som garnisonsby i 1965. Et eksemplar tildeles en dygtig soldat af hver underafdelings hjemsendelseshold.

C.N.Nyholm: "Fortællinger af 6. Bataljons Historie". Kbhvn. 1907.

Boeck m.fl.: "Danmarks Hær". Kbhvn. 1934.

T.Pedersen: "20'de Bataillons Historie 1842 - 1892".

Ryefelt: "20. Bataillons Historie". Viborg 1935.

Otto Olsen: "Med 20. Bataillon. Himmerlands Jægerkorps". Kolding 1956.

M.Paulsen: "Den gamle Kaserne og dens Batailloner". 1929.

Se i øvrigt: Det Kongelige Garnisons Biblioteks specialkatalog.

Specialofficerernes sølvbeslag på

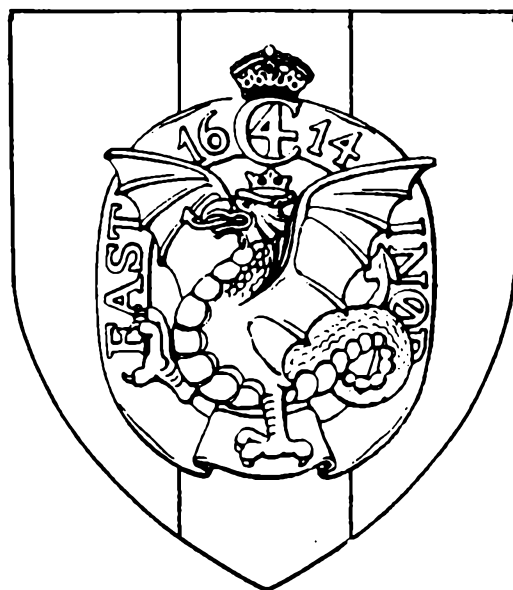
T A M B O U R S T O K K E N .

T A M B O U R S T Ø K K E N S
H O V E D .

FYNSKE

LIVREGIMENT

FYNDSKE LIVREGIMENT

TRADITIONSPLEJE

- I. Ved Kundgørelse B. 45/1951 bestemtes, at 4. Bataljon skulle formeres som regiment - midlertidig 6. REG - og at 26. Bataljon skulle tilgå, foreløbig som lokal-forsvarsbataljon.

Personellet fra 5. og 16. Bataljon skulle overføres som regimentets II og III BTN.

Stambataljonen, 4. Bataljon er oprettet 17 NOV 1614 som Fyenske kompagni af Jydske Regiments Knægte under Christian IV's Militi. Det blev, som det første af de gamle, nationale regimente, inddraget under Kongehusets bevågenhed: 1729, Prins Frederiks, 1749 Kronprinsens, 1766 Kongens og 1808 Kronens Regiment.

26. Bataljon er oprettet 1867 og har, bortset fra tiden 1909-23 været Fynbo.

II. Heraldisk Våben

Fynske Livregiment fører

I grønt skjold med sølv-pæl de Venders Kronede Drage (Fyen) omgivet af et delvis underlagt rødt bånd med Sølvindskrift:

FAST I NØD, 1614.

Mellem tallets cifre Christian IV's navnetræk, hvorom en Krone af gammel form, men i farver som i Rigs-våbnets Kongekrone.

Regimentets farver er således Grøn og Hvid, hvilket har været regimentets kendingsfarver: "Krave- og Knapfarve" hele tiden.

DRAGEN vides at have prydet den grønne FANE, som fynske kompagni mistede ved stormen på Frederiks-odde d. 24 OKT 1657.

Valgsproget: FAST I NØD blev forfattet i sommeren 1675.

Som afdelingsmærke til brug på uniform anvendes Skjoldfiguren.

Regimentets FANE har Fanebånd med navnene

LUTTER AM BARENBERG 1626, WISMAR 1675,
CHRISTIANSSTAD 1677-78, STRALSUND 1715,
DYBBØL 1848, ISTED 1850, DYBBØL 1864.

III. Af regimentets traditioner lægger det særlig vægt på højtideligholdelsen af den 9 APR, til minde om kampene i 1940 i Sønderjylland, hvor regimentet som nu eneste eksisterende, danske hærenhed i sin helhed deltog. Regimentet lægger stor vægt herpå, ikke mindst fordi en del af det faste personel selv har deltaget i kampene, ligesom meget af det værnepligtige personel gennem familieskab med deltagere har et vist tilknytningsforhold til begivenhederne.

IV. I øvrigt haves og plejes følgende traditioner:

1. Mindesmærker

Følgende mindesmærker og gravminder for faldne i Treårskrigen, 1864 og 2. Verdenskrig påhviler det GK i Odense at hædre med krans.

a. 1864	Odense Assistens Kirkegård
b. Treårskrigen og 1864	Bogense Kirkegård
Treårskrigen	Skovby Kirkegård
Treårskrigen	Assens Kirkegård
1864	Assens Kirkegård
Treårskrigen og 1864	Verninge ved varehuset
1864	Horne Kirkegård
Treårskrigen og 1864	Faaborg gl. Assistens Kirkegård
Treårskrigen	Bregninge Kirkegård
1864	Bregninge Kirkegård
Treårskrigen og 1864	Nyborg gl. Kirkegård
c. Treårskrigen	Odense Assistens Kirkegård
d. Mindesten for en menig af 4. Bataljon faldet d. 29 AUG 1943	Ved Hangaren, Odense
Mindesmærke for faldne af hæren og søværnet i kampene d. 29 AUG 1943	Ved Kurhotellet, Nyborg Strand
Mindetavle for faldne af 6. REG under Danmarks besættelse 1940-45	Kasernen

2. a. Større festlighed, højtidelighed, parade o.l.

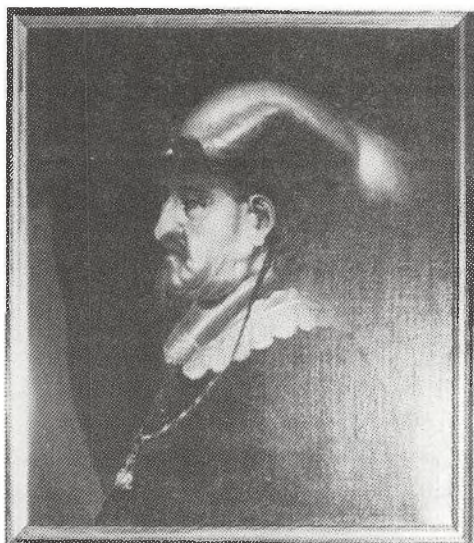
Den 9 APR er mindededag for Fynske Livregiment. Regimentet holder normalt parade og tjenesten slutter kl. 1200.

I paraden, der afholdes i forbindelse med flaghejsning, deltager alle regimentets enheder, stabe og musikkorpset.

Repræsentanter for soldaterforeningerne overværer paraden, hvor regimentschefen taler, og der nedlægges blomster ved mindetavlen. Klokkeren 1200 iagttages 2 minutters stilhed af alt personel. Tidspunktet markeres ved, at der i kasernegården blæses signalet:

"Det hele holdt!", og når de 2 minutter er gået, signalet: "Fremad!".

REGIMENTETS FADER

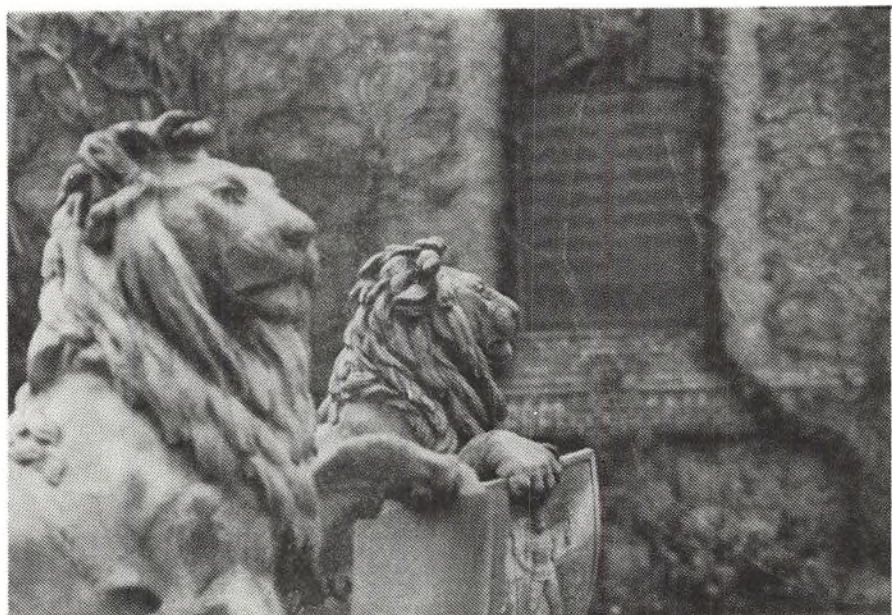

Efter maleri tilskrevet KAREL van MANDERN
Skænket af Carlsbergs Mindelegat 1964 ved
regimentets 350 års jubilæum.

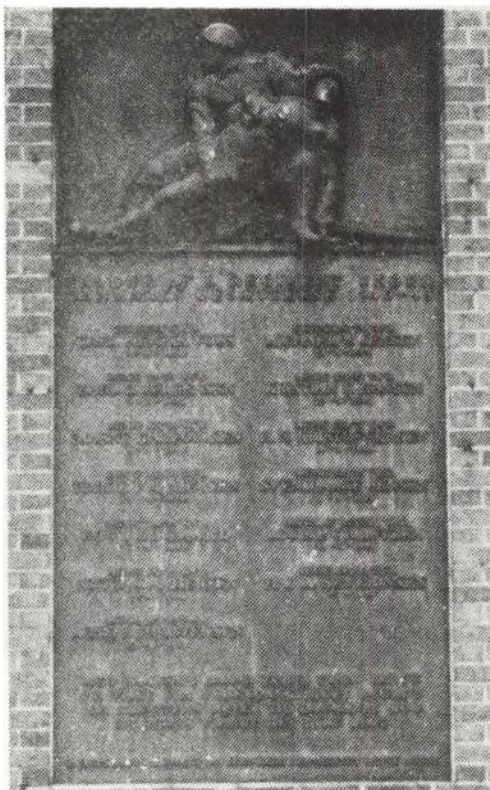
'Sjældent kobberstik af A. HARWEGH efter
KAREL van MANDERN
Erhvervet i 1976 af Privatkassen.

LØVERNE ved FLAGSTANGEN foran VAGTEN

udført af Laurits Jensen til Hovedvagten på Odense Rådhus 1883, men flyttet hertil i beg.a. 1950'erne.
I baggrunden Mindepladen.

MINDEPLADEN
skænket af
16 Bataillons
SOLDATERFORENING.

6 faldne 9 APR 1940
1 falden 29 AUG 43
6 under frihedskamp.

Den 17 NOV er regimentets fødselsdag. Dagen fejres med en parade, hvis omfang og forløb, ligesom det er tilfældet d. 9 APR, er traditionelt.

Det centrale i paraden er regimentschefens lejlighed til at se hele regimentets tjenstgørende styrke og her bl.a. fortælle lidt om regimentets historie samt noget dagsaktuelt.

Under paraden uddeles gaveportioner fra "Tuborgfondens Jubilæumsgave til Fynske Livregiment" til 2 værnepligtige - sergenter eller menige - der for flid og dygtighed og gode personlige egenskaber af deres kompagni er indstillet hertil.

At kunne gennemføre et møde mellem chef og tropper efter et traditionelt- og traditionsbestemt mønster kan, når det er vellykket, have en betydelig værdi. Den skabte atmosfære, samt oplevelsen af at være aktiv i - eller tilskuer til - noget perfekt, hvis form tiden kun langsomt har ændret, er en oplevelse, mange finder hører hjemme i den militære tilværelse. Gennemførelsen af denne form for parade stiller dog krav til enhedernes kunnen i eksercits, som vanskeligt forenes med gældende uddannelsesbestemmelser.

b. Anden meningsfyldt festlighed el. højtidelighed

Den 5 MAJ lægges der blomster ved kasernens mindesten. Den 29 AUG lægges der blomster ved kasernens mindesten. Ceremoni ved disse lejligheder afpasses efter situation og muligheder.

3. Deltagelse i folkelige eller nationale traditioner

Gøres for tiden ikke.

4. Særlige "dage". (Forældre-, Soldaterforenings-, Sportsdag, "Åbent Hus").

Regimentet holder en gang om året en kombineret idræts- og forældredag for blandt andet at give den menige soldats pårørende lejlighed til at se dennes "arbejdsplads".

På denne dag er kasernen åben, således at de pårørende har lejlighed til, sammen med "deres soldat", at se indkvarteringsområder, forskellige våbenudstillinger m.m. Dagen afsluttes med professionel underholdning og bal i gymnastiksalen og det tilstødende Dannevirke Soldaterhjem. "Dagen" afvikles normalt med stor tilslutning og succes.

Hvert år i MAJ holder regimentet en samlet soldaterforeningsdag for alle jubilarer i det pågældende år. Jubilarerne marcherer med regimentsmusikken i spidsen fra byen til kasernen, hvor man opmarcherer på idrætsanlægget.

Her er dækningsstyrken i forvejen opstillet til parade og efter en højtidelighed, hvori medvirker bl.a. feltpræsten, afsluttes dagen med fællesspisning for alle jubilarer med en del af regimentets officerer som gæster.

5. Kranse eller blomstersmykning

a. Foretaget af eller for regimentet, GK.

Det er pålagt garnisonskommandanten på hærens vegne at lægge krans ved de i pkt. 1 nævnte minder - undtagen mindestenen ved Hangaren - på følgende dage:

ved "a" - 18 APR, ved "b" - 15 JUN, ved "c" - 6 JUL og ved "d" - 29 AUG.

Herudover lægger Fynske Livregiment blomster og kranse på en række gravsteder for faldne af regimentet således:

den 9 APR for faldne i kampen d. 9 APR 1940

Gravsted for 2 menige af 4. Bataljon					Odense Ny Kirkegård
"	"	1	"	"	Vissenbjerg Kirkegård
"	"	1	"	5. Bataljon	Middelfart Kirkegård
"	"	1	"	"	Søllested Kirkegård
"	"	1	sergent af 16. Bataljon		Humle Kirkegård

den 29 AUG for faldne i kampen d. 29 AUG 1943

Gravsted for 1 menig af 4. Bataljon					Faldsled Kirkegård
Mindesten	"	1	"	"	Ved Hangaren i Odense

samt, som nævnt, ved kasernens Mindetavle:

9 APR, 5 MAJ, 29 AUG og 17 NOV.

Den forpligtelse, som regimentet har for at pleje mindet om de faldne fra sidste verdenskrig, er selvsagt præget af, at der mellem regimentets tjenstgørende personel (officerer) stadig er personlige bekendte til de faldne, ligesom disses familie (forældre og søskende) endnu lever og deltager ved kranse- og nedlæggelsen.

Nedlæggelse af blomster og kranse foretages normalt af regimentschefen med adjudant ved minder og grave i Odense og ved de øvrige grave el. mindesmærker af tjenstgørende majorer eller kaptajner, ledsaget af en menig.

A-sektionen har på forhånd orienteret om de detaljer og aftaler eller sædvaner, der knytter sig til det enkelte sted.

b. Traditionel deltagelse i civil handling ved repræsentant.

Udover ovenstående, som regimentet ikke betragter under denne synsvinkel, forefindes intet.

Stormen på KRISTIANSSTAD 15 AUG 1676.
Udsnit af et maleri, indkøbt efter sidste krig
til udsmykning af Officersmessen.

"Fra 4. Bataillons kamp den 9 APR 1940"
af Svend Saabye.
Skænket af en kreds af Odense borgere
og officerer ved 4. Bataillon 1940.

VITRINE med REGIMENTSKLENODIER.

Øverst ses 33 tinsoldater med uniformer malet efter
Konservator Preben Kannik's uniformstegninger.

MUSKETERER 1676

Fynske Nationale Regiment.

6. Manerer, særlige ceremonielle regler eller normer
Regimentet er sig intet bevidst på dette område.

7. Foredragsvirksomhed vedrørende det traditionelle.
Denne er ved regimentet stærkt lejlighedsbetonet.

8. Ejendele af særlig betydning

"Fynske Livregiments Privatkasse" (jf. pkt. 13) står som ejer af betydelige værdier i form af stik, malerier, bøger, møbler, sølvtøj m.v. Ejendelene, der for en dels vedkommende har tilknytning specielt til Fynske Livregiment, er dels indkøbt af regimentets officerer - fortrinsvis umiddelbart efter 2. Verdenskrig - dels skænket som gaver igennem tiderne, dog især ved Fynske Livregiments 350-års jubilæum i 1964. Den efter krigen genoprettede regimentsorganisation har i denne forbindelse virket ansporende for korpsånd og traditionspleje. Kun få af genstandene har tilhørt regimentet i særligt mange år. Tingene bærer for størstedelens vedkommende i officersmessen og tjener her som udsmykning.

Som samlet hele har de derfor stor betydning, idet de omgivelser, regimentets faste personel daglig færdes i, er præget af ejendele og udsmykning, som officererne selv har været med til at anskaffe og står som ejere af.

"Man føler sig hjemme" i disse omgivelser.

9. a. Musæum

Regimentet råder ikke over et musæum eller en fast udstilling, der kan gøres tilgængelig for en udvidet kreds.

b. Fremvisning

Fremvisning eller arrangement af udstilling ligger ikke i et fast leje ved regimentet, men foretages når lejlighed særligt opfordrer hertil.

c. Udsmykning

Kasernens belægnings- og arbejdsområder egner sig ikke meget til udsmykning med elementer, der skulle underbygge korpsånd. Dette er derfor samlet på - desværre - mere knebne områder, hvor det dog ses.

Regimentets smukke samling af portrætter af chefer hænger i korridoren foran regimentskontorerne.

På trappen til regimentskontorer hænger en sammenhængende række af regimentets uniformer i akvareller, indrammede af gamle stagevåben.

Enkelte billeder - bl.a. regimentets "fader" Kong Christian IV - hænger i den nyindrettede og hyggelige mandskabskantine.

Som nævnt, er Messen samlested for de mere kostbare genstande.

Endelig - det man først og sidst ser - står Odense By's tidligere udsmykning af Hovedvægten på Rådhuset: De to store sten-løver med regimentets våbenskjold mellem poterne lige indenfor kasernens port.

10. Forhandling, foræring eller tildeling af genstande

Regimentsskjold. Ved regimentet har der siden slutningen af 50'erne været fremstillet et regimentsskjold, der i sin nuværende form er et farvelagt regimentsmærke på jernplade monteret på træskjold, ca. 15 x 20 cm.

Regimentet har anvendt det som gave til afgående officerer, fortrinsvis chefer, myndigheder, fremmede enheder med flere, samt enkeltpersoner som erindring eller som tak for en indsats til gavn for regimentet.

Skjoldet forsynes almindeligvis med en sølvplade med inskription.

Udover det nævnte skjold anvendes ved regimentet et mindre skjold, dels som præmie for skydning, idræt m.v. og dels som erindringsgave.

Skjoldet er et farvelagt regimentsskjold med en forgyldt drage påsat, monteret på en træplade, ca. 7½ x 9½ cm.

Det fremstilles på Cohrs Sølvvarefabrik i Fredericia til en pris af ca. 50 kr. (1972). Fremstillingen blev, så vidt vides, initieret af landsdelskommandoen efter hærordningen i 1951.

Regimentsnåle. Regimentets Venner (jf. pkt. 12) modtager en guldnål i form af regimentsmærket. Nålen, der fremstilles på bestilling af et lokalt guldsmedefirma, har lighed med de nåle, der kan købes på Soldaterhjemmene.

Med udnævnelse til "Regimentets Ven" følger endvidere et Diplom - ligeledes håndarbejde - der udføres på bestilling i hvert enkelt tilfælde.

I diplomet er anført de privilegier, indehaveren får ved prædikat: "Regimentets Ven".

Regimentskort. Regimentet har igennem årene haft to specielle regimentskort, der anvendes, såvel af myndigheden, som af den enkelte (hovedsagelig det faste personel) til hilsener, lykønskninger o.s.v.

Kortene er begge dobbelte og med dobbelt indlæg. De er monteret med henholdsvis snor og bånd i regimentets farver. Kuvert medfølger.

På omslaget på det ene kort er i farver afbilledet regimentsmærket og to soldater i gamle uniformer - 1808 og 1820 - og på omslaget er i øvrigt en beskrivelse af regimentets historie indtil 1951. Det andet kort er på omslaget påtrykt regimentsmærket i gulfarve, og på indlægget er et fotografisk aftryk af regimentets grundlægger: Christian IV.

På trappen i Administrationsbygningen hænger Preben Kanniks akvareller af alle regimentets uniformer gennem tiderne - skænket af Tuborgfonden - mellem Stagevåben - udlånt af Tøjhuset.

11. Regimentsblad el. lign.

Regimentet prøver gennem regimentsbladet "LINDORMEN" at skabe kommunikation såvel til regimentets eget personel som til folk udenfor kasernen. Bladet bliver jævnligt citeret i den lokale presse. Det er udkommet siden 1957 med ca. 8 - 10 numre årligt. Oplagets størrelse er på nuværende tidspunkt 800 - 900 numre.

Hovedparten af abonnenterne er gamle soldater. Bladet koster i årsabonnement for tiden (1972) kr. 12,00 for officerer og kr. 8,00 for værnepligtige.

12. Foreninger eller korporationer

Regimentet har en Officersforening, der virker for sammenhold under selskabelige former.

Desuden eksisterer der to sammenslutninger af kategorier af officerer: "Skipperlauget" og "Løjtnantsgildet", der hver indenfor sin gruppe af medlemmer formår at holde gamle traditioner i hævd, samtidig med, at de ved gensidig positiv påvirkning, medlemmerne imellem, er til stor hjælp for regimentet i dets bestræbelser for at holde sammen på officerskorpset.

Regimentschefen har søgt at stimulere interessen for regimentet udadtil ved at oprette institutionen "Regimentets Venner", der består af 10 betydningsfulde og indflydelsesrige mænd i Odense.

Disse har alle på en eller anden måde virket for regimentets interesser. Regimentets venner er automatisk medlemmer af officersforeningen, ligesom de i muligt omfang inddrages i regimentets daglige liv.

13. Legater, Fonds, Sammenslutning for at skaffe penge

Privatkassen. Så godt som alle regimentets officerer er medlem af "Privatkassen", der blev oprettet i 1964 med det formål at virke som økonomisk støtteforening til fremme af regimentets forbindelser og anseelse udadtil, samt at stimulere sammenhold og korpsånd indadtil.

Foreningen har igennem årene fuldt ud levet op til sin formålsparagraf og har i sit virke været en stor støtte for regimentet.

14. Broderskabs-frimureri, messeregler o.l.

Intet særligt at berette.

15. Studiegruppe el. lign.

For tiden har man ikke sat noget sådant i værk.

16. Samspil med andre enheder

På grund af regimentets geografiske placering har et samspil med andre enheder ikke givet sig tilkende på de traditionelle områder.

17. Musik

Regimentet råder over et Musikkorps.
Dets Tambourkorps er for tiden ikke bemandedt.

I 1971 modtog Privatkassen en donation, der muliggjorde anskaffelse af særlig udrustning til musikkorpsset i form af fangsnore m. kvaster, bandoler og bæltter.

Fangsnorene er af sølv-possementarbejde, bandoler og bæltter af grønt stof med sølvbesætning - regimentets farver.

Udrustning af Fynske Livregiments Tambourkorps, der virkede i tiden 1961 - 70, er i alt væsentligt sket for private midler. Således er korpsets 12 marchtrommer skænket af de fynske byer, Forsvarsbrødrene i Nyborg 1 tromme, og officerskorpset 1 tromme. 3 tenortrommer er skænket af Albanifonden. De 6 signalhorn er skænket af henholdsvis musikkorpsset og af gamle soldater.

Tambourstaven af Skipperlauget.

Anskaffelse og vedligeholdelse af de nævnte genstande har således ikke påført Hæren udgifter.

Regimentet benytter traditionelt følgende to marcher under parader:

Fynske Livregiments March, FAST I NØD.

Denne march, der er komponeret af Musikdirigent P.J.Jacobsen, er en parade- og defileringsmarch og er tilegnet regimentet på dets 350-års dag d. 17 NOV 1964.

Kronprinsens Parademarch.

Dette er den første "private" parademarch, der er tilstået et dansk regiment, nemlig i 1753, efter at regimentet var blevet tildelt Kronprinsen (Chr. VII) og var garnisoneret i København - dog med 2 KMP'er, som deltagere i vagten i Nyborg. Marchen måtte i begyndelsen kun spilles af regimentet, når det var alene. Historien er bl.a. kendt, fordi Nyborg-vagtstyrken alligevel trak op til afløsning af garnisonskompagniet med den "private" og blev indberettet herfor af garnisonskommandanten til Kongen.

Regimentet er i besiddelse af det originale arrangement for fløjte, 2-stemmigt og tromme, overleveret af Brødrene Bast og Thomas Schwennese i Barsø (Oberstløjtnant A.V.Arendrups samling). Den er udsat for musikkorps af afdøde musikdirigent P.Jacobsen til 350-års-jubilæet og anvendes ved parader under frontafskridning.

Kronens Regiments Geschwindmarsch af Kittler er skrevet til regimentet, da det lå på Kronborg 1812. Den findes endnu kun som klavernode. Den kendetegner Napoleons-tidens nye marchtempo.

18. Litteratur.

J.Johansen: Fortællinger af 4. Bataillons Krigshistorie 1614-1914 København 1914.

M.Poulsen: Den gamle Kaserne og dens Batailloner. Kbhvn.1929.

Boeck m.fl.: Danmarks Hær - Bind I side 200 m.fl. Kbhvn.1934.

Hans Henrik Jacobsen: "Fast i Nød", Fynske Livregiment. Odense 1964.

Sidstnævnte bog, der er udgivet af regimentet ved dets 350-års jubilæum, indeholder en mere udførlig bibliografisk fortegnelse.

S.Sørensen: Gamle Næstved-Soldaters Mindebog. Næstved 1946.
26. Bataillon side 21-22.

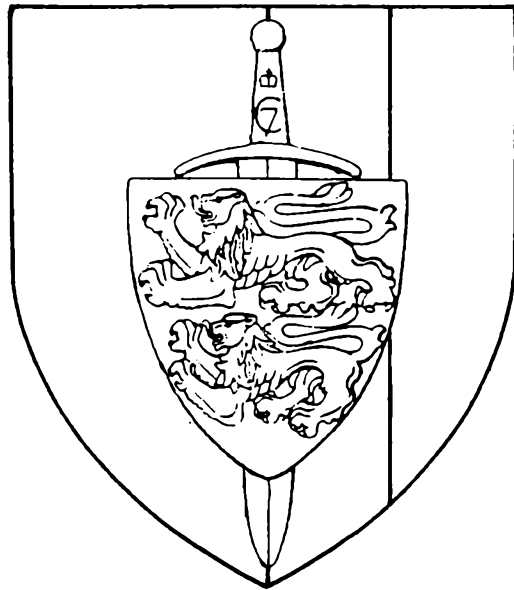
Axel Larsen: Gamle Soldaters Mindebog 1971. Næstved 1971.
26. Bataillon side 10-14.

Se i øvrigt Det Kgl. Garnisons Biblioteks specialkatalog.

FYNSKE LIVREGIMENTETS VÅBEN
ophængt i kasernens cafeteria,
Keramik skænket af Odense By 1964.

SLESVIGSKE

FODREGIMENT

SLESVIGSKE FODREGIMENT

TRADITIONSPLEJE

- I. Ved Kundgørelse B.45/1951 bestemtes, at 13.Bataljon skulle formeres som regiment - midlertidig 2.REG. - og at 3. og 22.Bataljon skulle tilgå, foreløbig som lokalforsvarsbataljoner under regimentet.

De hidtidige bataljoner - personellet fra 3. og 18. Bataljon - skulle indgå som I. og III.BTN.
18.Bataljon afmarcherede omgående fra Sønderborg og meldte sig til REG i Haderslev. Dens Navn, Arkiv og FANE overførtes til Danske Livregiment.
1961 fordeltes III BTN med halvdelen til hhv. I og II BTN.

Stambataljonen, 13.Bataljon blev oprettet 1 OKT 1778 med Prins Frederik af Hessen som chef, idet dog dennes fader, Prins Carl bestyrede regimentet til Prins Frederik blev myndig.

3.Bataljon er oprettet 1 JUL 1842 med halvdelen af nuværende Kongens og halvdelen af nuværende Fynske Livregiment.

Ved ordningen efter 2.Verdenskrig blev navnet: KRONENS SKYTTEREGIMENT udpeget som fremtidigt hædersnavn.

22.Bataljon er oprindelig oprettet 1 FEB 1785, som "Holstenske Jægerkorps", men omorganiseret efter ordre af 11 DEC 1789 til "Let Infanteri". Ved ordningen efter 2.Verdenskrig blev navnet: SLESVIGSKE LETTE FODREGIMENT udpeget som dens fremtidige hædersnavn.

II. Heraldiske Våben

Slesvigske Fodregiment fører

Skjold delt. 1.felt blå, 2. delt af gult og rødt. På delingen et sværd i naturfarver, stålfarvet metal og sort fæste, hvorpå Christian 7's kronede navnetræk. På sværdet, som hjerteskjold, Slesvigs våben bestående af 2 blå løver med røde tunger og konture-rede guld-kløer på guldbund.

Farverne henviser til fodfolkets våbenfarve og til regimentets gamle kendingsfarver: Krave- og Knapfarven, Blå og Gul.

3.Bataillon, Kronens Skytteregiment fører

Skjold tredelt med dobbeltbredt midterfelt. 1.felt sølv, 2.felt rødt, 3. guld. Herpå lagt en åben krone over et par korslagte geværer, sammenholdt med en oval hvori Christian 8's navnetal.

Farverne henviser til hvid knap, rød våben- og gul besætningsfarve.

For 22. Bataljon, Slesvigske Lette Fodregiment fastsattes våbenfarverne, men skjoldemærket blev vist nok ikke udført.

Farver: Skjold delt. 1. felt grønt, 2. delt med guld og rødt. Jægerens våbenfarve samt knap og besætningsfarver.

III. Regimentet lægger særlig vægt på sin tilknytning til grænselandet, hvilket viser sig på utallige måder i dets skikke, fester og ejendele. Det betragter sig som formidler af kontakt mellem grænselandets befolkning og forsvaret og dermed også som det synlige symbol på "Kongeriget".

IV. I øvrigt haves og plejes følgende traditioner:

1. Mindesmærker

a. Nedennævnte mindesmærker plejes ved SLFR/HAD GARNISONS foranstaltning, jf. pkt. 5:

Treårskrigen 1848-50

- Grav på Åbenrå kirkegård for 32 faldne.
- Grav på Klosterkirkegård, Haderslev, for 28 faldne.
- Grave på Brødremenighedens kirkegård, Christiansfeld, for 14 faldne.
- Mads Chr. Olsens grav på Bjerning kirkegård (13. Btl.).

1940-45

- Mindetavle på hovedkasernens sydmur.
- Mindeobelisk ved Hertug Hans Hospital.
(Begge i mindet om REG faldne).
- Mindesmærke for faldne engelske flyvere på Åbenrå kirkegård.

Våbenstilstandsdagen

Franske krigergrave fra 1914 - 1918 på Damager Kirkegård, Haderslev.

b. Mindesmærker der vedrører SLFR, men ikke plejes af REG/HAD GARNISON:

- Mindesten på Rendsburg garnisons kirkegård over mere end 500 faldne danske soldater fra felttoget 1813.
- "Sehested Monumentet" til minde om slaget ved Sehested den 10 DEC 1813.

2. Festligheder

a. (1) 4 MAJ (LYSFEST)

På befrielsesaftenen samles en tusindtallig skare på kasernepladsen. En fremtrædende personlighed er hovedtaler. Skolebørnekor medvirker og der er fællessang. Musikkorps, tambourkorps, kompagni af SLFR + normalt et detachment fra en engelsk enhed på udvekslingsbesøg går gennem byen til kaserne flankeret af fakkelbærere fra byens ungdomskorps, hvorefter musikkorps og tambourkorps slutter af med at udføre DEN STORE TAPPENSTREG på kasernepladsen.

(2) 5 MAJ (Feltgudstjeneste i Domkirken)

Herunder kransenedlægning i SLFR mindekapel. (Se pkt. 9).

(3) Isteddagen 25 JUL

Regimentets slagdag (1850).

Bodendagen 4 DEC

Regimentets slagdag (1813). På regimentets fanebånd står:

- Boden 1813, Isted 1850.

På begge dage afholdes foredrag for kompagnierne.

(4) 1 OKT. Regimentets fødselsdag

Blev tidligere festligholdt ved et arrangement i gymnastiksalen om aftenen. Hertil var inviteret lodsejere samt borgere fra byen. Efter ønske fra mandskabets side markeres dagen nu kun som $\frac{1}{2}$ fridag for alt tjenstgørende personel.

b. (1) Paroler afholdes en gang om måneden i Gottorpsalen således:

Parole I

For regimentets officerer samt gæster fra CF, FSN SKRYDSTRUP, HJVR III og fra byen.

Parole II

For regimentets befalingsmænd af sergentgruppen med gæster som under Parole I nævnt.

For begge parter gælder, at foredragsholderen er en person (civil eller militær), der har noget på hjerte, aktuelt, politisk, alm. orienterende eller belærende instruktivt.

NB! Parolerne opfattes som tjeneste, men er alligevel mere eller mindre på frivillig basis, således at særlige ydelser for mer-tjeneste e.l. ikke kommer til udbetaling. Af samme årsag er Parole II pr. AUG 1972 ophørt, i hvert fald midlertidigt, efter afstemning blandt sergentgruppens medlemmer.

M I N D E K A P E L L E T

(2) Lørdagsmarch til mindekapel i Domkirken

Hver lørdag formiddag udgår paraden fra kaser-
nen kl. 1030 og marcherer gennem byen til
Domkirken under anførelse af en officer, der
vender et blad i regimentets "Mindebog".

Styrken: Musikkorps og/eller tambourkorps samt
21 geværbevæbnede menige.

3. Folkelige traditioner

Se pkt. 1.e. og f. samt pkt. 2.a.(1).

4. Specielle dagea. Forældredag (Slesvigerdag)

På kasernen. Forældre, andre pårørende samt gamle
"Slesvigere" er inviteret til opvisning på kaserne-
pladsen samt udstillingen i kasernegården.

b. Soldaterforeningsjubilæum

En gang årligt samles jubilarer af mange årgange på
kasernen.

Kransenedlægning ved mindeplade på kasernen og march
gennem byen til mindeobelisken ved Hertug Hans Ho-
spital, hvor ligeledes en krans nedlægges.

(I mindet om 9 APR 1940).

Musikkorps og et detachment geværbevæbnede soldater
medvirker.

5. Kransesmykninga. 9 APR

I mindet om REG faldne under besættelsen 1940-1945
nedlægges krans ved

- Mindetavlen på hovedkasernens sydmur.

- Mindeobelisken ved Hertug Hans Hospital.

Musikkorps og detachment deltager i begge højtide-
ligheder.

b. 23 APR

Kransenedlægning på Brødremenighedens kirkegård i
Christiansfeld ved graven for 14 faldne fra krigen
1849.

c. 5 MAJ

Blomsterbuket nedlægges ved mindetavle for faldne
1940-1945 på hovedkasernens sydmur.

d. Pinsedag

(1) Kransenedlægning på Åbenrå kirkegård ved graven
for 32 faldne fra Treårskrigen.

(2) Blomsterbuket på Åbenrå kirkegård ved mindes-
mærket for faldne engelske flyvere 1940-1945.

(3) Kransenedlægning på Klosterkirkegården i Ha-
derslev ved graven for 28 faldne fra Treårskri-
gen.

9 APRIL ved MINDEOBELISKEN
HERTUG HANS HOSPITAL

e. Bjorningdag 30 JUN

I mindet om 13. Btl. arrieregarddefægtning N for Haderslev i 1848 nedlægger regimentet en krans på Mads Chr. Olsens grav på Bjorning kirkegård, hvorefter alle deltagere (heri sognets beboere) overværer gudstjeneste i Bjorning kirke. Efterfølges af samvær på kasernen med medlemmer af 13. Btl. soldaterforening og beboere fra Bjorning.

f. 11 NOV, våbenstilstandsdagen

Blomsterbuket nedlægges på Damager kirkegård. Haderslev magistrat deltager.

6. Manerer

Fanefremstilling efter 4 ugers forløb for hvert rekruthold ved CH/RKBTN. Dette ceremoniel er forudgået af CH/SLFR møde med rekrutterne, hvor regimentschefen fortæller om regimentets historie, ånd, tone og moral m.v.

7. Foredragsvirksomhed

Se pkt. 2.

8. Ejendele

a. Parolefondets effekter.

b. 13. Bataillons Soldaterforenings effekter.

ad a. Regimentets PAROLEFOND er grundlagt 2 SEP 1949 og stadfæstet ved kongelig konfirmation den 9 OKT 1957 (KFF B. 22-1957).

Fondets navn er: "Slesvigske Fodregiments Parolefond" med hjemsted i Haderslev.

Fondet ejer såvel formue som effekter.

Medens fondets formue stedse skal forblive urørt, anvendes dets effektive renteindtægt, minus tilskrivning til kapitalen, der årligt skal udgøre mindst 10 % heraf, efter bestyrelsens bestemmelse på følgende måde:

1. Til legater og til gaver af anden art som påskønnelse til befalingsmænd, menige og andre ved regimentet og dets garnison ansatte, der har gjort sig særlig fortjent.
2. Til uddannelse af befalingsmænd, menige og andre ved regimentet og dets garnison ansatte i faglig eller almen henseende.
3. Til oplysningsarbejde inden for regimentet og dets garnison om grænselandets historie samt til besøg ved betydende nationale mindesmærker.

4. Til historiske studier, herunder fremstilling og udgivelse af publikationer m.v. fortrinsvis vedrørende regimentet og dets historie.
5. Til indkøb af møbler og kunstgenstande m.v. til brug ved udsmykning af lokaler i og pladser ved regimentets kaserner, jf. § 5.
6. Til understøttelse af befalingsmænd, menige og andre ved regimentet og dets garnison ansatte samt til disses efterladte, alt i ganske særlige påtrængende tilfælde.
7. Til særlige opgaver, også af repræsentativ art, som bestyrelsen finder det ønskeligt, at regimentet deltager i.
8. Til formål iøvrigt, der tjener regimentet og dets garnison.

Ikke anvendte rentebeløb kan efter bestyrelsens bestemmelse overføres til anvendelse det følgende år.

Fondet er ejer af en samling antikke møbler og kunstgenstande m.v., der skal anvendes til udsmykning af lokaler m.v. på regimentets kaserner. Denne samling, hvoraf mange ting er uvurderlige, kan forøges ved gaver eller ved indkøb for fondets renteindtægt, jf. ovenfor.

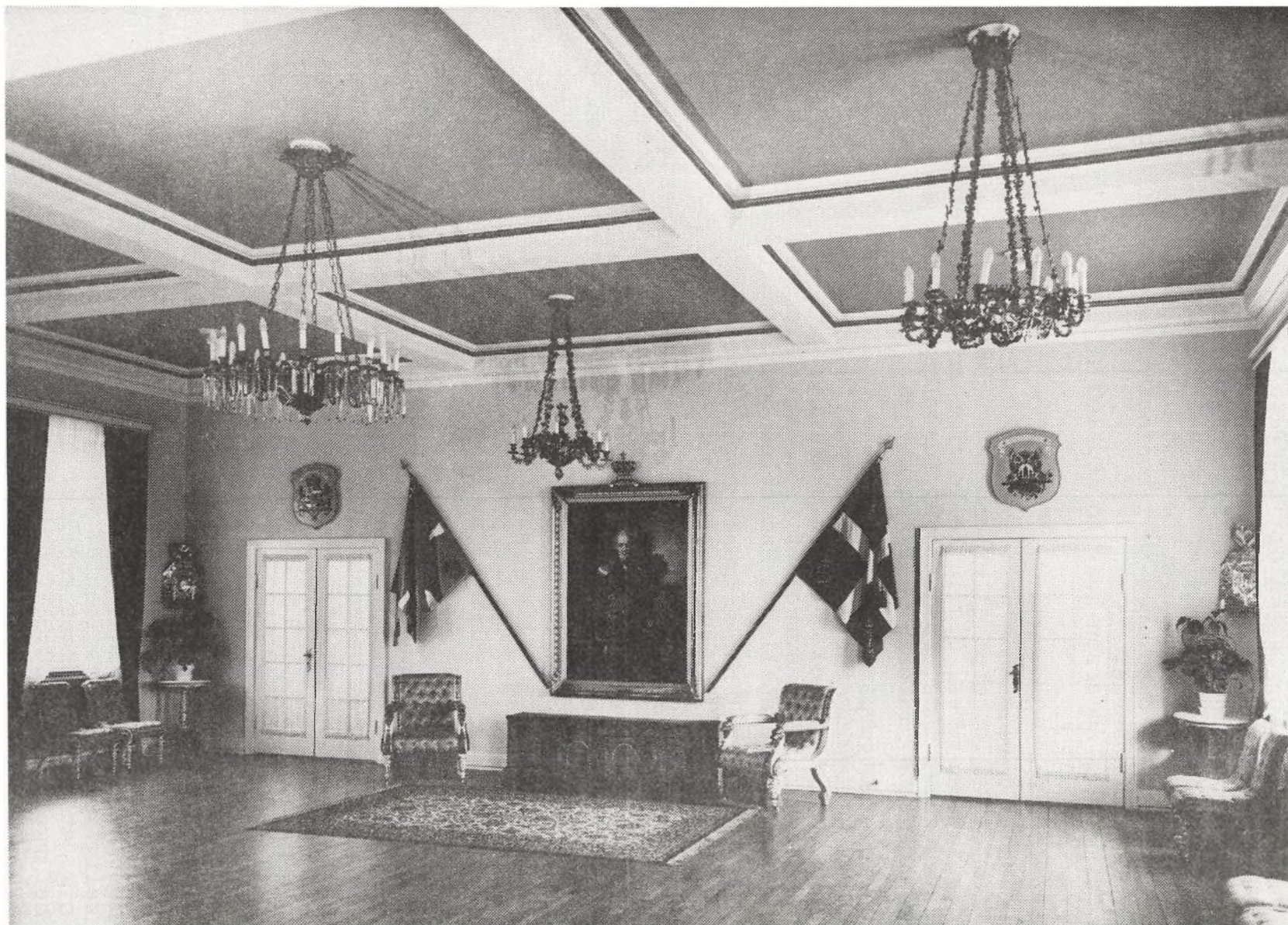
I fondet indgår også de fremmedartede gaver, som hjemvendte officerer nu efter tradition bringer med sig og forærer regimentet efter endt FN-tjeneste.

Fondets bestyrelse består af 9 stemmeberettigede medlemmer, nemlig:

- 1) Chefen for regimentet, der er formand.
- 2) En af regimentets tjenstgørende officerer valgt stabsofficer, der er næstformand.
- 3) Et af og blandt regimentets officerer af A-linjen og tjenstgørende officerer af reserveserven valgt medlem.
- 4) To af og blandt regimentets officerer af B-linjen valgte medlemmer.
- 5) Landsformanden for 2. Regiment/Slesvigske Fodregiments soldaterforening.
- 6) Formanden for 13. Bataillons Soldaterforening.
- 7) Et af Sønderjyllands amtsråd udpeget medlem og
- 8) Et af Haderslev kommunalbestyrelse udpeget medlem.

Bestyrelsen udpeger en jurist til at indtræde i bestyrelsen som ekstraordinært medlem, ligesom der udpeges en kasserer.

GOTTORPSALEN
med Prinsen af Hessens portræt.

ad b. 13. Bataillons soldaterforenings effekter

Elius Andersen, "Pios Vinhandel", Østerbrogade 46, København Ø, gik af som formand for 13. Bataillons soldaterforening, efter 30 år på posten i 1964.

E. Andersen havde ved sin forretning oprettet "bataljonskontor" og havde her samlet soldaterforeningens effekter af forskellig art. Hele samlingen, bestående af ting med tilknytning til 13. Bataillon, overgik samtidig til SLFR Parolefond og opbevares nu i konferencestuen på Haderslev kaserne.

Elius Andersen døde 10 AUG 1969.

9. Udsmykning

De under forudgående pkt. nævnte effekter er alle anbragt, stillet frem eller ophængt i lokaler m.v., der dagligt benyttes. Specielle lokaler er dog indrettet på en sådan måde, at de tavst fortæller sin del af regimentets historie. Her kan nævnes:

- Gottorpsalen,
- Slesvigstuen,
- Hallen ved officerslokalerne,
- Konferenceværelset (13. Btl. effekter) og
- Mindekapellet i Haderslev Domkirke.

SLFR mindekapel har følgende oprindelse:

Genforeningen i 1920 bragte kun en del af det i 1864 tabte land tilbage til Danmark, og selv om regimentet nu atter er garnisoneret i Sønderjylland, ligger ikke alene dets oprindelige garnison i Slesvig by, men også regimentets vigtigste kamppladser og dermed hovedparten af de faldnes grave, syd for grænsen.

For på værdig måde i vor nuværende garnison at kunne mindes regimentets faldne gennem tiderne, udkastedes allerede i 1953 tanken om at lade fremstille en mindebog med de faldnes navne.

I samarbejde med redaktør Niels Friis, Berlingske Tidende, blev det første udkast lavet, og en række officerer fra regimentet har senere fortsat arbejdet, samtidig med, at tegneren Sven Debois fik overdraget at lave de 50 tegninger, som skulle smykke mindebogen og hvis motiver er hentet fra kamppladser, krigergrave, historiske bygninger o.l. med nær tilknytning til de pågældende mindeblade.

Det værdigste og naturligste sted for anbringelse af mindebogen var uden tvivl Vor Frue Kirke i Haderslev, der ikke alene er regimentets sognekirke, men tillige landsdelens domkirke og dertil ét af landets mest markante gotiske bygningsværker. Her kom et lykkeligt tilfælde regimentet til hjælp, idet det viste sig, at ét af kirkens kapeller stod tomt, og at ejeren, hofjægermester H.C.C.F. Cederfeld de Simonsen til Erholm, var villig til ikke blot at stille kapellet til rådighed for regimentet, men tillige ønskede at deltage i udgifterne ved kapellets istandsættelse og indretning, en ordning som velvilligt godkendtes af såvel menighedsråd som kirkeministerium.

Kapellet blev derefter med økonomisk støtte fra Carlsbergs mindelegat for brygger J.C. Jacobsen indrettet således, at mindebogen ligger i en glasmontre på en smuk egetræspult, hvorover ses regimentets våbenskjold. Øverst oppe under den spidsbuede hvælving over mindebogen med de faldnes navne, er grenaderfanen fra 1785 ophængt, den fane, som vajede over Slesvigske Fodregiments grenaderer i kampen ved Boden den 4. december og Sehested den 10. december 1813, hvor regimentet fik sin ilddåb.

På vestvæggen over regimentets krans, ses 3. og 13. bataljons gamle faner, hvoraf de ældste dele - bl.a. fanespyddet med Christian den VIII's navnetræk - stammer fra 1842, hvor de gamle regimentsnavne afskaffedes og erstattedes af bataljonsnumre. Det var 3. Bataljon, der sammen med regimentets kanonkompagni kæmpede den 9. april 1940 ved Sønderbro i Haderslev. På de guldbroderede fanebånd læser man navnene: Boden 1813, Fredericia 1849, Isted 1850 og Mysunde, Dybbøl og Als 1864.

Tre af kapellets hjørner er smykket med officers- og underofficersstagevåben, de såkaldte "Espontoner" og "Liljer". På de to af espontonerne minder indskriften "Fyenske Regiment" om det navn, som regimentet bar fra sin oprettelse og indtil det i 1785 fik sit nuværende navn.

På befrielsesdagen den 5. maj 1961 blev kapellet indviet og åbnet for offentligheden, og siden har vagthavende officer hver lørdag vendt et blad i mindebogen.

Kun gennem imødekommenhed fra flere sider, herunder fra Tøjhusmuseet, har det været muligt at skabe mindekapellet for Slesvigske Fodregiments faldne, som på én gang skal minde os om dem, der ofrede livet til værn for vort land, og mane den ungdom, der nu fylder regimentets rækker, til forståelse af, at også den har sin pligt til at leve op til regimentets valgsprog: "Vaagen og tro".

For så vidt angår udsmykning m.v. af regimentets lokaler henvises til "Stikord og rundvisere".

10. Forhandling m.v.

Følgende bøger er udgivet af Parolefondet:

- "Slesvigske Fodregiment i Krig og Fred."
(Niels Friis, udgivet 1953).
- "Prins Frederik af Hessen",
Slesvigske Fodregiments første chef, sejrherren
fra Sehested. (Niels Friis, udgivet 1966).

Regimentsskjold

Parolefondet har ligeledes ladet fremstille et regimentsskjold i bronze, format: 18 cm x 9 cm, anbragt på træplade med påskrift SLFR 1778. - Dette skjold udleveres lejlighedsvis til institutioner og enkeltpersoner, der på en eller anden måde har haft betydning for regimentet.

Skjoldene er nummererede, fortegnelse føres over modtagere.

Efter indførelse af den nye cafeteriaordning i 1972 og hermed "Tuttens" begrænsede vareudvalg, vil parolefondet fremover forestå salg til tjenstgørende og hjemsendte befalingsmænd og menige af

- regimentsslips
- regimentsglas
- regimentskort
- m.v.

11. Regimentsblad "SLESVIGEREN"

Soldaterblad, udkommer en gang månedligt. Udgives i samarbejde med 2. Regiments - Slesvigske Fodregiments - Soldaterforening og 13. Bataillons Soldaterforening. Dette samarbejde med et kombineret soldaterforeningsblad og tjenstestedsblad påbegyndtes 1 MAR 1971. Bladet redigeres af SLFR.

12. Regimentsmærket

Med hensyn til regimentets mærke, det gamle 13. Bataillons mærke, daterer det sig til 1949, da bataljonen, som den første af hærens afdelinger, fik sit afdelingsmærke, da sådanne indførtes. For bataljonens vedkommende kunne der ingen tvivl herske, den førte traditionerne fra Slesvigske Infanteri Regiments dage videre, den lå atter i grænselandet, Slesvig. Dettes våben, de to løver, der havde været i det gamle Slesvig-regiments lyseblå faner, måtte også blive 13. Bataillons. De indføjedes i et enkelt skjold, bag hvilket lagdes et sværd med kong Christian den Syvendes navnetræk på hæftet - til erindring om, at han var afdelingens grundlægger.

Forsvarsloven af 1951 bevirkede den store omlægning af fodfolkets organisation, der bl.a. gjorde 13. Bataillon til stamafdeling i sit regiment, 2. regiment, og overførte dens fane og dens traditioner til denne formation.

13. Foreninger

a. Officersforeningen i Haderslev

- (1) Foreningens formål er ved selskabelige sammenkomster og på anden måde at fremme det gode forhold mellem foreningens medlemmer.
- (2) Som medlemmer af foreningen kan optages:
  - a. Officerer af A-linien, officerer af B-linien og officerer af reserven.
  - b. Afskediget og hjemkommanderet personel af de under a. nævnte kategorier.
  - c. Andre, der på særlig måde er knyttet til regimentet og dets garnison.

b. 2. Regiments - Slesvigske Fodregiments - Soldaterforening

- (1) Foreningens navn er 2. Regiments, Slesvigske Fodregiments, Soldaterforening og den står åben for enhver befalingsmand og ligestillet samt menige, der har aftjent deres værnepligt ved de til 2. Regiment (Slesvigske Fodregiment) tidligere hørende og nuværende afdelinger eller selvstændige underafdelinger, står eller har stået i nummer ved disse eller forrettet tjeneste ved regimentet.
- (2) Foreningen er upolitisk og dens formål er:
- at holde forbindelse mellem de, der har gjort tjeneste ved regimentet i henhold til (1), og mellem disse og regimentet,
  - at styrke og fremme kammeratskabet mellem medlemmerne,
  - at styrke og fremme værneviljen og god national, demokratisk ånd.

Disse formål søges opnået ved:

- at samle medlemmerne til møder og sammenkomster,
- at fejre regimentets mindedage, når lejlighed hertil gives,
- at holde fest for årets jubilarer i regimentets nuværende og tidligere hjembyer, når der er mulighed herfor, samt at hædre afdøde kammerater,
- at udgive et månedligt medlemsblad.

c. 13. Bataillons Soldaterforening

- (1) Foreningens navn er 13. Bataillons Soldaterforening. Dens hjemsted er København. Lokalforeninger kan oprettes. Foreningen har til formål ved møder og sammenkomster at styrke kammeratskabet og derved bevare soldaterminderne samt opretholde forbindelsen til 13. Bataillon. Endvidere har foreningen til formål ved dødsfald at vise kammeraterne den sidste ære.
- (2) I tilfælde af foreningens opløsning, skal et oprettet julefond, hvis renter hvert år anvendes til uddeling af julegaver til trængende kammerater, overgives til menighedsrådet for Bjerning kirke i Sønderjylland. Menighedsrådet skal oprette et legat under navn af "13. Bataillons Soldaterforening". Renterne af legatet skal anvendes til kirkens udsmykning.

d. Haderslev Garnisons Idrætsforening

- (1) Foreningens navn er: Haderslev Garnisons Idrætsforening (HGI).
Dens hjemsted er Haderslev.
- (2) Garnisonskommandanten i Haderslev er foreningens protektor.
- (3) Foreningens formål er:
  - at fremme interessen for idræt indenfor garnisonen og i idrætslig henseende at repræsentere denne udadtil,
  - at lette garnisonens befalingsmænd m.fl. adgang til at drive de grene af almindelig idræt, de særligt måtte ønske,
  - at virke for at højne og vedligeholde medlemmernes personlige træningsstandpunkt i de grene af militæridrætten, der har særlig betydning for disse,
  - at afholde idrætskonkurrencer i garnisonen og at formidle medlemmernes deltagelse i de af Dansk Militært Idrætsforbund afholdte stævner.
- (4) Foreningen er medlem af Dansk Militær Idrætsforbund (DMI) under Dansk Idræts-Forbund (DIF) og samvirkende Idrætsforeninger, Haderslev. DMIs bestemmelser for discipliner m.v. skal i eet og alt overholdes, ligesom foreningens love skal være godkendt af forbundet.
- (5) Som medlemmer kan optages:
  - tjenstgørende befalingsmænd, overkonstabler og konstabler, der er i nr. ved eller tjg. ved SLFR.
  - ROIDs medlemmer.
  - Befalingsmænd ved HJV til fast tjeneste, tjenstgørende i Haderslev.
  - Civilt ansat personel (til fuld tjeneste) ved SLFR.
  - Andre med særlig tilknytning til garnisonen kan optages efter bestyrelsens bestemmelse.Vedrørende deltagelse i DMI stævner er DMI reglement gældende.

e. "Lånekassen for faste officerer og ligestillede ved 2. Regiment".

- (1) Lånekassen er oprettet 1 NOV 1892 og har til formål at yde medlemmerne lån på de nedenfor nævnte betingelser.
- (2) Grundlaget for lånekassens virksomhed tilvejebringes ved frivillige gaver, indvundne renter og andre indtægter. Den således opståede kapital tilhører lånekassen. Desuden består låne-

kassens midler af medlemmernes indskud, der ydes månedlig således, at der betales pr. medlem kr. 20,00 dog højst ialt kr. 2.000,00. Indskuddene er de pågældende medlemmers ejendom, men giver ingen renter eller andet udbytte.

Kassebeholdningen gøres så vidt muligt frugtbringende ved at blive indsat i en sparekasse.

f. Slesvigske Fodregiments officersgavekasse

Gavekassens formål er ved de nedenfor anførte lejligheder at repræsentere regimentets officerskorps ved overbringelse af gave, blomsterhilsen el.lign.

Som medlemmer af gavekassen kan optages de i nummer ved SLFR værende officerer af A- og B-linien, officerer af reserven med frivillig tjeneste i 1 år og derover samt officerer af korpserne til tjeneste ved REG i 1 år eller derover.

Medlemsskabet er frivilligt.

Under tjeneste udenfor regimentet udover 6 mdrs. varighed opkræves ikke kontingent.

Medlemsfortegnelse beror hos AOF/SLFR, der er sekretær og kasserer i gavekassen.

Gavekassen bestyres af en bestyrelse, der består af Chefen for Slesvigske Fodregiment (formand) stabschefen, 1 officer af A-linien og 1 officer af B-linien samt AOF (kasserer).

Kontingentet, der kvartalsvis indbetales til/opkræves af kassereren, indsættes på bankbog, og kassereren fører regnskab over gavekassens midler. Han fører tillige en årlig fortegnelse (kalender) over de officerer, som det pågældende år skal betænkes med en gave el.lign.

Kontingentet, hvis størrelse fastsættes ved almindelig afstemning blandt medlemmerne, udgør pr. 1 JAN 1972 kr. 2,00 månedlig.

Gavekassen repræsenterer officerskorpset ved følgende begivenheder for REG officerer (deres familie):

- Eget bryllup (sølv gave ca. 250-275 kr.)
- Eget sølvbryllup (sølv gave ca. 250-275 kr.)
- Børns fødsel (blomster ca. 25 kr.)
- Egen 50 års fødselsdag (blomster, evt. til ca. 35-45 kr.)
- Egen 60 års fødselsdag (blomster, evt. vinkurv, ca. 50-60 kr.)
- Særlige lejligheder (sygeleje m.v.) (blomster ca. 25 kr.)
- Begravelse i nærmeste familie (krans, ca. 50 kr.)
- Afgang fra regimentet (når en væsentlig del af den pgl. tjenestetid og normalt mindst 10 år er forløbet ved SLFR) (tinfad, 150 kr.).

14. Legater

a. Parolelegatet

Jf. 8.a. med tilføjende, at legatet op til 1959 var et kontant beløb, varierende fra 100-250 kr. Fra nævnte år overgik legatet til at blive en sølvskål med tilhørende diplom.

Skålen er mærket på forsiden:

Slesvigske Fodregiment

REG mærke

Parolelegat årstal,

og på bagsiden står modtagerens navn.

b. Ada Sofie Raedel, født Brinkmanns Mindelegat

Legatet, der er stiftet af grosserer Aug. Brinkmann til minde om sin datter, kaptajn (og kompagnichef ved 13. Bataillon) S.V.J.R. Raedels afdøde hustru, kaldes "Ada Sofie Raedel, født Brinkmanns Mindelegat" og har til formål at understøtte officerer af B-linien ved Slesvigske Fodregiment.

Legatets kapital udgør 3.000 kr. i obligationer.

Renter af kapitalen tildeles hvert år 23 JUN én eller flere af de ovenfor nævnte officerer, således at mindst én af portionerne ikke er under 100 kr.

Fundats for mindelegatet er stadfæstet ved kgl. segl 12 APR 1899.

15. Broderskabs-frimureri

a. (1) SLESVIGSKE FODREGIMENTETS SKIPPERLAUG (stiftet 6 JAN 1962).

Det prise

SAMMENHOLD OG FÆLLESSKAB LAUGSBRØDRENE IMELLEM
og TJENE VORT REGIMENT TIL ÆRE.

(2) Som BRODER I LAUGET kan optages

Officerer af A- og B-linien.

Regimentsmedicus

- ifald grad af major erholdes og daglig tjeneste overkommes ved regimentets enheder/stabe,

- ifald laugskruset er indløst,

- ifald optagelse er foretaget efter herfor foreskrevne ceremonie.

(3) Laugets oldermænd er ældste major af A-linien i garnisonen.

Anlægge han laugskæden, da hver laugsbroder sig ærbødigst indstille - tale han oldermændene imod - koste det ham bod - var det ej høvisk tale. Oldermændene alene udpege laugets skriver.

- (4) Laugsskriveren udføre skriftlige og praktiske forretninger efter oldermændens direktion.

Han føre laugsrulle og inventarieliste.

Han virke som laugets skatmester.

- (5) Lauget forsamles ordentligvis een gang hver måned.

Laugsskriveren forberede og fordele dagsorden for mødet betimeligt til brødrenes kundskab.

Måtte laugets beslutte - dette ske ved stemmeflerhed. Hver siddende laugsbroder række op sin højre hånd - ej laugsskriveren besværes at tælle. Stå stemmer lige - ej oldermænd tøve - afgørelse at træffe. Mødet slutter altid med passende fourage for de udmattede brødre.

- (6) Forlade en broder laugets kreds.

- Af alder trykket.

- Ej have han mere sin grad.

- Måtte hans tilstedeværelse andet sted være krævet.

Lauget ham hædre ved særlig ceremoniel og medgive ham hans krus.

b. (1) SLESVIGSKE FODREGIMENTETS LØJTNANTSKORPS
(stiftet 25 FEB 1960)

Korpsets formål er at virke for bevarelse og styrkelse af sammenhold og kammeratskab blandt regimentets yngre officerer samt fremme korpsånden ved regimentet.

Korpsets navn er SLESVIGSKE FODREGIMENTETS LØJTNANTSKORPS, dets hjemsted er Slesvigske Fodregimentets faste garnison. Der kan oprettes lokalforeninger af SLESVIGSKE FODREGIMENTETS LØJTNANTSKORPS. Organisation og bestemmelser i øvrigt fastsættes i samarbejde med præsidiet.

- (2) Som medlemmer kan optages:

Kaptajner og premierløjtnanter af A- og B-linien samt reserven.

Løjtnanter og sekondløjtnanter af B-linien og reserven.

Reservelæger og reservetandlæger.

For ovennævnte gælder:

- er tjenstgørende og står i nummer ved regimentet, eller
- ikke er tjenstgørende, men står i nummer ved regimentet, eller
- ikke er i nummer, men midlertidigt tjenstgørende ved regimentet.

For B-officerer gælder, at medlemsskabet ophører ved udgangen af det fyldte 35-år.

OPVISNING VED FORSVARETS DAG, AARHUS 15 - 16 JUN 1957

16. Studiegrupper

I anledning af REG 200-års fødselsdag har en gruppe af regimentets officerer under redaktion af KN A. Lindvang skrevet en ny, a jour-ført udgave af REG historie.

Enkeltopgaver har været tildelt som fremgår af litteraturoversigten og desuden har kaptajn-B H.P. Drescher udarbejdet regimentets bidrag til "Domiciler".

17. Samspil

Kungliga Värmlands Regemente, Karlstad, Sverige, og Slesvigske Fodregiment har siden 1964 på skift én gang om året udvekslet en yngre officer, som hos værtsregimentet har fulgt uddannelse, overværet/deltaget i øvelse m.v. Begge regimenter hilser med glæde den opståede kontakt og den mulighed for udveksling af indtryk og erfaringer, der herved er opstået.

18. Musik

Slesvigske Fodregiment har fra sin begyndelse lagt megen vægt på musik - så meget, at Kong Frederik VI fandt sig foranlediget til at gøre bemærkning om korpsets størrelse. Dette havde sikkert forbindelse med regimentets udførelse af hoftjeneste ved chefens lille hof på Gottorp.

Musikken blev nedlagt 1842 ved indførelse af Brigademusikkorps. Nodearkivet fra denne første periode forsvandt.

Regimentet råder i dag igen over et Musikkorps og et Tambourkorps.

Musikkorpset bærer som særligt kendetegn ved specielle lejligheder, i forbindelse med regimentets egne arrangementer: Inderhjelms, livrens og gamacher i guld. Musikkorpset har desuden 4 fanfaretrompeter, som er indkøbt af parolefondet, med FANER, som er hvide med regimentets våben broderet og med forgyldte frynser. De bruges i forbindelse med regimentets særlige arrangementer.

Tambourkorpsets instrumenter er

- 3 stk. marchtrommer, som var tambourkorpsets første trommer og skænket regimentet den 1 OKT 1953 af de 3 frivillige militærkorps i Haderslev. De første fløjter lånte regimentet ved FMI i forbindelse med oprettelse af tambourkorpset.
- 3 stk. ræveskind blev i 1954 skænket af statskovrider RIX og forarbejdet af bundtmager K. Boilesen.
- 3 stk. engelske marchtrommer er indkøbt af parolefondet.
- 1 stk. gammel tromme, med reifer med blå motiver, er skænket parolefondet af bibliotekar frøken A. Obels arvinger i 1969.

- 1 stk. tromme af messing, med SLFR farver på Reiferne og med otte strammere er skænket parolefondet i 1964 af kgl. kapelmusicus Hans Fulling.
- 1 stk. tambourstav med rød/hvide kvaster og sølvknap, hvorpå er indgraveret "8 - 9/7 1969", er skænket af Ringriderkomitéen i Sønderborg.
- 1 stk. stortromme er foræret til parolefondet af sergentgruppen i Haderslev i 1968.
- 3 stk. forkromede marchtrommer og
- 6 stk. fløjter er foræret af Sparekassen i Haderslev i 1971.
- 1 stk. forkromet marchtromme er i 1975 skænket af Sydbank i Haderslev.

Ved helt specielle lejligheder, i forbindelse med regimentets egne arrangementer bærer tambourkorpset inderhjelm, livrem og gamacher i gult samt ræveskind.

Af musik findes følgende, som er tilegnet eller traditionelt bruges af regimentet:

Af oberstløjtnant A.V. Arendrups samling af spillemandsbøger haves en Parademarch, der må være skrevet for regimentets musikkorps til chefens, Prinsen af Hessens, ære, én af de få overleveringer fra regimentets første tid. Den er af musikdirigent Bue Lund Nielsen udsat for nutidigt musikkorps og optaget på Vestre Landsdelskommandos grammofonplade.

Regimentssignal, også 13. Bataillons kendingssignal.

C.C.Møller:	13. Bataillons sang, tekst M. Gjørup 1878.
Wegener:	13. Bataillons march.
W. Graill:	2. Regiments march.
B.L. Nielsen:	Fanfare, komponeret 1957
Grethe Kolbe:	3. Bataillons march, komponeret 1942.
K.A.Sørensen:	Sølvbryllupsmarch. Tilegnet regimentets daværende chef, oberst H.A.I. Pedersen. (K.A.Sørensen var militærmusiker).
G.Møller Petersen:	"Vågen og Tro" march, komponeret 1962. (G. Møller Petersen aftjente sin værnepligt som VPL musiker ved SLFR musikkorps).
H. Hass:	Danske Dragoner march. Blev tidligere brugt som kendingss- melodi ved radiotransmissioner.

13. Bataillons kendingssignal benyttes som regimentets og det anvendes jævnligt ved regimentet, først og fremmest ved FANENS presentation for rekrutterne, ved hvilken lejlighed det blæses på to signalhorn, 3 gange før FANEN føres ind og ligeså efter, at den er ført ud. Signalet indgår desuden i "Den store Tappenstreg". Kendingssignalet danner desuden basis for den fanfare, som musikkorpset normalt afslutter sin evolering med ved festlige lejligheder.

Foruden ovenstående findes der en del musik uden speciel tilknytning til regimentet, men som dette har fundet traditionel anvendelse for ved de to højtideligheder, som er omtalt i pkt. 2.a.

4 MAJ, Lysfest, Den Store Tappenstreg

Ved marchen gennem byen anvendes følgende stykker:

Colonel Bogey march	K.J. Alford
Bataille march	C.C. Møller
Kong Chr. d. IX's honnørmarch	H.C. Lumbye
"Dengang jeg drog afsted".	

På kasernen:

Der indledes med regimentets kendingssignal, hvorefter musikkorpset efter den gamle regel ved "Forgattering" marcherer en gang rundt om (vagt)styrkerne. Så følger "Retræten", blæst unisont 3 gange af hele musikkorpset, efterfulgt af "Tappenstregen" ("Forgangen Nat vor sultne Kat"), idet Tambourkorpset slår de indledende 8 takter.

Derefter følger signalerne "Til Bøn", dels blæst af 2 trompetister - unisont, dels af 3 kornetter unisont og dels slået af Tambourkorpset, kulminerende og sluttede med Musikkorpsets fremførelse af

Solen er slukket Jul. Bechgård.

Denne melodi er arrangeret af afdøde musikdirigent P. Jacobsen, Odense.

I melodien er indlagt strofer fra Retræten.

Den Store Tappenstreg afsluttes med at Tambourkorpset "slår af".

Ved Lysfesten anvendes iøvrigt:

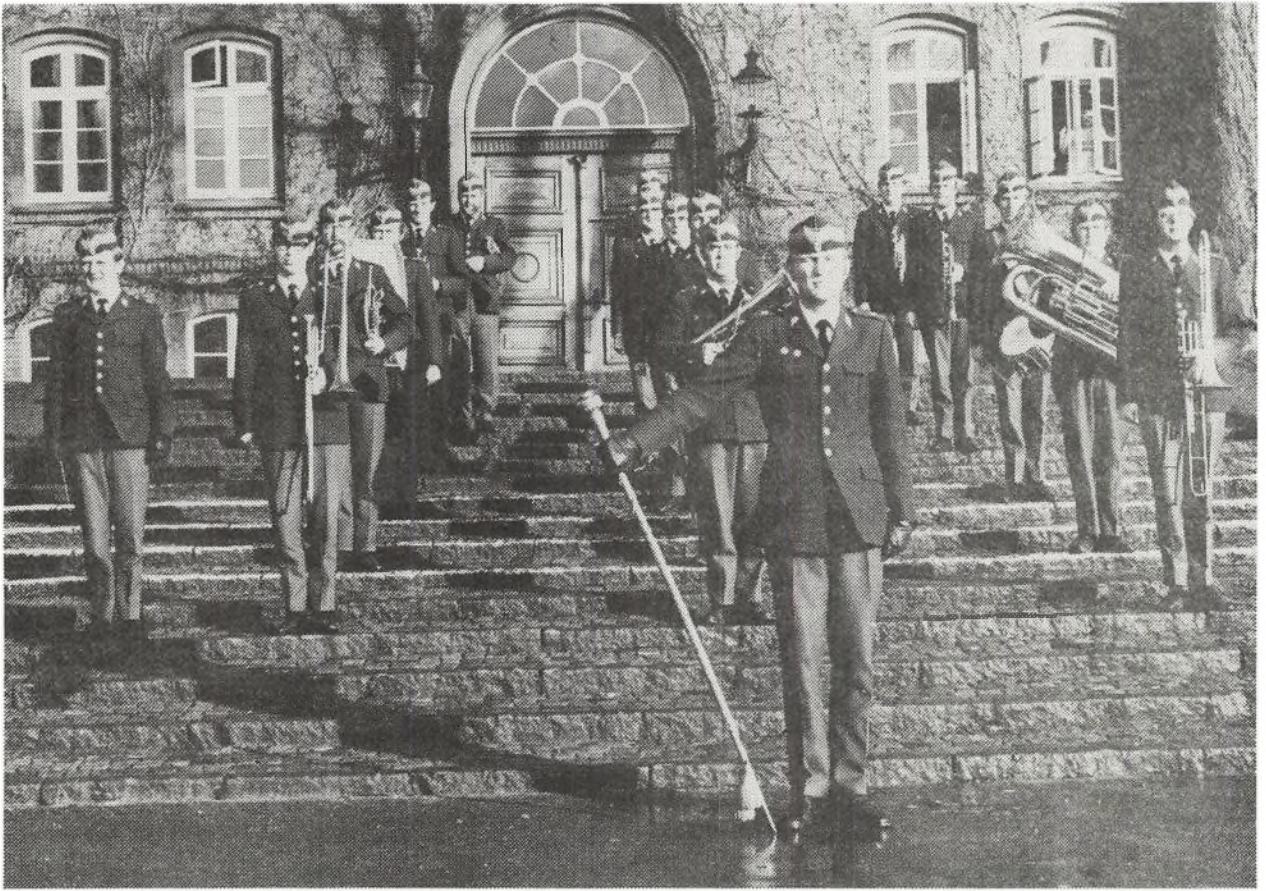
Danmarks Frihedssang	K.Å. Riisager
Trumpet Voluntary (Prins Jørgens march)	H. Purcell.

5 MAJ, Feltgudstjeneste i Haderslev Domkirke

Musikkorpset spiller herved følgende sammen med orgelet:

Niels W. Gade:	"Morgensang af Elverskud",
Mogens Pedersøn:	"Forlen os Freden nådeligst" og
Jeremiah Clark:	"The Trumpet Voluntary" (Prins Jørgens March).

M U S I K K O R P S E T

19. Litteratur

"Slesvigske Fodregiment i Krig og Fred".
(Niels Friis, udgivet i 1953 af Parolefondet).

"Prins Frederik af Hessen".
(Niels Friis, udgivet i 1966 af Parolefondet).

"Soldat i Haderslev".
(Niels Friis og J.C. Nielsen, tegninger af J.C. Nielsen,
udgivet i 1953 af Haderslev Garnison og Turistforening).

"Festspil om Slesvigske Fodregiment"
(Tidl. menig ved artilleriet Ib Conradi og
feltpræst ved Slesvigske Fodregiment Johannes Johansen).
Fremstillet og opført ved SLFR 175 års jubilæumsfest
1 - 10 OKT 1953.

"Mindebog over faldne".
(Niels Friis m.fl., tegninger af Sven Debois).

"SLFR årsberetning".
(Udgivet siden 1952 af Parolefondet).

H.H.Q. Bay og P. Bosse:
3. Bataillon 1. Juli 1842 - 1. Juli 1942.
(Haderslev 1942).

Falkenskjold: 22. Infanteriregiments Deltagelse i
Krigen 1864. (1866).

"Slesvigske Fodregiment gennem 200 år" af MAJ E.G.P. v.Holck,
B.M. Jegsen, KN H.J. Jürgensen og A. Lindvang. (1978)

SEJRSMONUMENTET

for

Kampen ved Sehestedt 10 DEC 1813,
hvor regimentets første chef var sejrherre.

Stikord for rundvisere

1. Regimentet oprettet af Kong Christian den syvende 1 OKT 1778.
I fanespydet C 7.
2. Indtil 1842 garnisoneret i Slesvig by på Gottorp Slot.
3. a. Gottorpsalen
Stole, sofa, spejle og lysekroner har været brugt på Gottorp Slot, da regimentet hørte hjemme der.
Efter 2. Verdenskrig skænket af Slesvig by.
Regimentet ofret masser af arbejdstimer for at disse effekter kan tage sig så smukt ud som tilfældet er i dag.
Flere spejle har endnu gammelt originalt glas.
- b. På væggene 2 faner. Den blå, musketerfane fra 1785 og dannebrogspanen, grenaderfane.
- c. Imellem fanerne maleri af regimentets første chef: Prins Friedrich af Hessen-Cassel.
Chef som 7 årig. Ren æresbevisning og efter tidens mode.
Hans fader, der var feltmarskal og dansk officer førte kommando over regimentet den første tid.
Han var gift med en søster til Kong Christian den Syvende.
Billedet har hængt på Panker Slot indtil 1963.
Er kun udlånt hertil.
- d. Prinsens våbenskjold ses over døren i NW hjørne.
Skjoldet over døren i det NE hjørne er Københavns byvåben. Regimentet havde i lang tid garnison i København.
Skjoldet over døren i det SE hjørne er Slesvig's byvåben.
Det sidste skjold er Haderslev byvåben.
- e. Det store maleri på sydvæggen forestiller slaget ved Isted 25 JUL 1850.
Regimentet har fanebånd.
Billedet er malet af J. Sonne, tilhører Frederiksborgmuseet og er kun udlånt hertil.
- f. Uret er købt i Sydslesvig.
Spiller 6 forskellige salmer.
- g. En gang om måneden samles regimentets faste befalingsmænd her i Gottorpsalen. Regimentschefen taler til befalingsmændene og derefter er der foredrag, som oftest ved en civil foredragsholder.
På lignende måde mødes regimentschefen med de øvrige befalingsmænd (SSG, OS, SG og KP) her i Gottorpsalen én gang om måneden.

4. I de tilstødende opholdsstuer findes forskellige udsmykningsgenstande, skænket af officerer, der har forrettet tjeneste i østen og mellemøsten.
5. a. Slesvigstuen
Møbler indkøbt i Sydslesvig.
Stuen forestiller et patricierhjem fra tiden omkring regimentets oprettelse.
- b. Ved siden af uret en medalje: Sankt Helena-medaljen. Tildelt 150 af regimentets gamle soldater for deltagelse i Napoleonskrigene.
I dag kun 2 eksemplarer tilbage.
- c. Billedet på samme væg forestiller Slien og byen Kappel, der ligger nær ved Slesvig by.
- d. Af de 2 portrætter skal vi navnlig lægge mærke til kvinden, madam Esselbach. Værtshusholderske i Slesvig by på den tid regimentet lå der. Hun har hjulpet mangan en dansk soldat, når de i forskellige krige, som drog over landet, kom trætte, sultne og sårede til byen.
Spurgte man hende om hun var dansk eller tysk svarede hun: "Jeg skal som Værtinde ikke bekymre mig om hvorvidt nogen er dansk eller tysk, jeg skal sørge for dem, når de kommer trætte og sultne herind".
6. Forstuen, sydlige opgang
Billede af Kong Kristian den Syvende og Dronning Caroline Mathilde.
7. Forstuen, nordlige opgang
Gibsafstøbning af Thorvaldsens relief "Hectors afsked".
8. Sydlige opgang
Flaget har hængt i Kongeskansen ved genforeningen 1920. Skænket af læge K.J. Alling Møller.
9. Konferenceværelse
  - a. 13. Bataillons soldaterforening har skænket meget af det der findes i værelset, bl.a. maleriet af kampen ved Sønderbro, Haderslev.
(Malet af seminarielærer Toft Andersen).
  - b. Maleriet på nordlige væg er malet af J. Villumsen og forestiller grænsegendarmerichef, oberst Paludan Müllers heltedige kamp mod gestapo den 20 MAJ 1944.
  - c. Tæppet på væggen og krusene er skænket af officerer, der har forrettet tjeneste i østen og mellemøsten.

10. Afsluttende bemærkninger

De mange effekter, der smykker de forskellige stuer på kasernen, er indkøbt af parolefonden. Parolefonden præmierer ved forskellige lejligheder menige soldater og hjælper i det hele taget hvor statens midler hører op, alt til gavn for regimentet.

De første bidrag er ydet af regimentets faste officerer og derefter har mange civile personer og firmaer givet bidrag og der indkommer heldigvis stadig bidrag til parolefonden.

Fonden er kongelig konfirmeret. I bestyrelsen indgår foruden officerer, repræsentanter for Haderslev by og amt.

(Afsluttet 1975)

EFTERSKRIFT:

1978 fejrede REG sin 200-års fødselsdag ved en righoldig og afvekslende 2-dages-fest, hvis højdepunkt var Hendes Majestæt Dronningens lykønskingsbesøg og inspektion af Regimentet opstillet til parade.

Alle begivenheder blev optaget på bånd, i billeder og på tryk og dette foreligger i REG arkiv. Jubilæet blev således en værdifuld milepæl for 200 års traditioner, beseglet ved utallige gaver og venskabsyttringer.

Grunden til de kommende, utalte års gerninger blev værdigt forberedt ved Hendes Majestæts udtalte varme ønsker for Regimentets fremtid.

Hendes Majestæt Dronningen af Danmark
inspicerer
Slesvigske Fodregiment den 1 OKT 1978

JÆGER

KORPSET

J Æ G E R K O R P S E T.

- I. Jægerkorpset er oprettet d. 1 NOV 1961 som en ny enhed i hæren.

Det har fået tildelt Sjællandske Jægerkorps' (18. Bataljons) våbenmærke, men er ikke afledet / udgået herfra, idet 18 BTN ved hærloven 1951 indgik i Slesvigske Fodregiment som BTN III og ved reduktionen 1961 på organiseret form indgik med $\frac{1}{2}$ bataljon i hver af bataljonerne I og II (13 og 3 BTN). Det er desuden værd at bemærke, at de gamle jægerkorps principielt var arvtagere efter 16 - 17 hundredernes Dragoner - specialenheder beregnet på den "lille krig" og spredt fægtning i front og på fløje.

Jægerkorpset er derimod principielt arvtager af "Aarøes Flyvende Korps" (1864), Lille Mats Snaphaner i Den Skaanske Krig, Lorents Tuxens og Svend Poulsens i "Svenskekrigen", Vogn Vognsens Vendelboer i Torstensonkrigen og muligt endog "Krabberne" i Trediveårskrigen udløber i Jylland - d.v.s. specialister i enkeltmandskamp til indsats i små grupper - kun i absolut undtagelsestilfælde som samlet trop - til guerilla- og infiltrations indsats over land, vand eller - nu om dage - fra luften. Den svages middel mod overlegen modstander for at fraliste det, der ikke kan nås med magt. I dag en linie-enhed, formeret i fredstid. Korpset består derfor af udsøgt, prøvet personel, der frivilligt tilgår fra alle Værn.

- II. Jægerkorpset fører, som nævnt, Sjællandske Jægerkorps våben, der beskrives således:

"I et skjold, delt i Mørkegrønt og sølv, et guld-jægerhorn med grøn og hvid banderole - kvasterne ved mundstykket - hvorover en kongekrone med perler og ædelstene samt kalot i reglementerede farver. Indsluttet i hornets ring Kong Christian 7.' navnetræk i guld."

Når Sjællandske Jægerkorps' våben er valgt, skal man sikkert herved se den kendsgerning, at i begge de to slesvigske krige var dette korps den af samtlige hærens enheder, der havde de største tab af faldne og sårede - et vidnesbyrd om korpsets beslutsomme indsats - som manende eksempel for Jægerkorpset.

Korpsets personel uddannes da også systematisk til ikke "at se sig tilbage over skulderen".

Korpset har i følge sin natur ingen Fane, men benytter et Kvartermærke som kendetegn ved passende lejlighed.

Korpsets valgsprog er:

PLUS ESSE QUAM SIMULTATUR

Ordret oversættelse: At VÆRE mere end at give det udseende af.

Hvilket er udlagt:

1. Der er ikke mange jægere (en lille enhed antalsmæssigt), men der skal og bliver løst mange opgaver.
2. De opgaver, jægerne skal løse i krig, bliver løst ved at ingen ser jægerne.
Resultaterne bliver leveret.
Det er resultaterne, der tæller!
3. Den enkelte jæger, der altid skal fremtræde korrekt, med en uniform, præget af mange udmærkelsestegn og lignende, ved, at dette kun er den ydre skal.
Det ydre er kun rammen om
  - et helstøbt menneske,
  - en god kammerat, hjælpsom, dygtig og målbevidst i sit arbejde.

III. Af korpsets traditioner lægger det den største vægt på det snævre sammenhold indenfor korpset - affødt af uddannelsens art og strenge krav. Det er netop dette, der gør, at alle føler det som et særligt dejligt tjenestested. Korpset lægger dertil den største vægt på den tradition, at Jægerkorpsets mærker, den røde baret, faldskærmsvingen og skuldermærket "JÆGER" tildeles den enkelte efter at han har kvalificeret sig til dem gennem en uddannelse med afsluttende prøver.
Jægeren smykker sig ikke med lånte fjer.

IV. I øvrigt haves og plejes følgende traditioner.

1. Mindesmærker.

Intet.

2.a. Større festlighed, højtidelighed, parade o.l.

Jægerkorpset holder parade og parole ved følgende lejligheder:

- 1) Ved tilgang af nye jægere efter bestået antagelsesprøve.
Her overrækkes Jægerkorpsets mærker af chefen til den enkelte, hvorefter han har lov til at bære mærkerne.
- 2) Efter gennemførelse af faldskærmsgrundkursus og kampsvømmerkursus med tilfredsstillende resultat.
Her overrækkes faldskærmsvingen og den røde baret af chefen til den enkelte, hvorefter han har ret og pligt til at bære dem.
- 3) Efter gennemførelse af 1 års tjeneste i en jægerpatrulje med tilfredsstillende resultat.
Her overrækkes skuldermærket "JÆGER" af chefen til den enkelte, som derefter har ret og pligt til at bære mærket og hermed er fuldt kvalificeret jæger.

2.b. Meningsfyldt festlighed.

I tilslutning til Jægerkorpsets fødselsdag den 1. november afholdes årligt en parole i Jægerkorpsets parolestue for og med alt tjenstgørende personel.

Desuden afholdes der i samme anledning den årlige Jægerfest, hvor tjenstgørende og tidligere jægere deltager.

Ved festen udpeges og hædres "Årets Jæger". Den pågældende er forud for dagen blevet udpeget efter samråd mellem chefen for Jægerkorpset og præsidenten for "Foreningen af gamle Jægere". Som synligt bevis for værdigheden får den pågældende af præsidenten for "Foreningen af gamle Jægere" tildelt en vandrepokal, hvorpå hans navn er indgraveret.

3. Deltagelse i folkelige eller nationale traditioner.

Intet, der har speciel tilknytning til korpset.

4. Særlige "dage".

a. Jægerkorpset afholder årligt primo september Jæger-tikampen.

Tikampen var oprindeligt og er det stadig en uddannelseskontrol af den enkelte jæger med hensyn til hans viden og kunnen i følgende discipliner:

- Træningstilstandsprøve,
- skydning med maskinpistol,
- skydning med pistol,
- svømning,
- orienteringsløb, kortlæsning og afstandsbedømmelse,
- orienteringsløb (dag),
- orienteringsløb (nat),
- håndgranatkast,
- forhindringsbaneløb,
- terrænløb.

Udenlandske enheder af tilsvarende art som Jægerkorpset udviste stor interesse for denne tikamp, hvilket bevirkede, at tikampen nu afholdes også som en international konkurrence med deltagelse af hold fra andre lande. Konkurrencen benævnes "Jæger Decathlon".

Til konkurrencen er udsat en vandrepokal til vindende hold og til den individuelle vinder.

b. På skift mellem de nordiske lande Norge, Sverige, Finland og Danmark afholdes årligt af de respektive landes faldskærmsenheder/-skoler "Nordisk Faldskærmsstræf" (Militære Nordiske Mesterskaber).

Stævnet former sig som en holdkonkurrence i faldskærmspring. Der er udsat en vandrepokal for bedste hold samt præmier for bedste individuelle faldskærmspringere. Derudover plejes kammeratskabet

og broderskabet mellem de nordiske lande og faldskærmspringerne i særdeleshed i løbet af konkurrencedagene og under den traditionelle fest med damer.

Stævnet finder årligt sted ultimo MAJ/primus JUN.

- c. Jægerkorpset afholder årligt den traditionelle "Julestue" i tiden umiddelbart forud for julen. Til denne reception i parolestuen indbydes repræsentanter fra de i Ålborg garnison stationerede militære enheder samt civile, som korpset vil sige tak for året, der er gået. Alle tjenstgørende jægere deltager i "Julestuen".

5. Kranse- eller blomstersmykning.

Intet.

6. "Manerer", særlige ceremonielle regler eller normer.

Idet jægerne deltager i og gennemfører mange kursus i udlandet, der giver adgang til at bære kvalifikations-tegn såsom faldskærmsvinger på uniformen, er der givet tilladelse til, at den enkelte jæger under tjenesten ved korpset bærer een udenlandsk faldskærmsvinge foruden den danske og eet kvalifikationstegn ("RANGER"-, "Einzelkämpfer"-mærke eller lignende) på sin uniform.

Bestemmelsen er indført for dels at begrænse en "overbrodering" af uniformen og dels for også udadtil at vise, at jægerne også har en form for "international" status.

7. Foredragsvirksomhed.

Jægerkorpset holder ikke interne foredrag baseret på mindedage eller slagdage af den gode grund, at korpset ikke har deltaget i sådanne. Den "tildelte" fortid (18 BTN) føles i så henseende noget søgt. Korpset afholder derimod mange foredrag for kredse udenfor korpset. Her fortælles om korpsets specielle forhold i dagens forsvar, der vises film og demonstreres materiel, herunder specielt faldskærmsmateriellet og -uddannelsen, der har den store interesse. Foredrag holdes for såvel militære og civile interesserede, spektret spænder fra soldaterforeninger over skoler til ungdomsklubber af alle arter og afskygninger.

8. Ejendele af særlig betydning.

- a. Som led i den "tildelte" tradition har Jægerkorpset i fast udlån modtaget

- 18. Bataljons gamle fane - eller resterne af den - anbragt under glas.
Fanen, der blev tildelt 18. Bataljon i 1860 af kong Frederik VII, bærer tydelige tegn af at have været anvendt i kamp. Det siges, at skudhuller i dugen stammer fra kampene ved Dybbøl i 1864. Fanen har fundet en hædersplads i korpsets parolestue.

- I glas og ramme ophængt på en hædersplads i korpsets parolestue:
"Mindetavle over 2det Jægerkorps og 18de Infanteri-Regiments, i Kampen for Fædrelandet, Faldne og Døde af Saar".
På mindetavlen er opført navnene fra kampene i 1848, 1849 (Fredericia), 1850 (Isted) og 1864 (Mysunde, Sundeved, Dybbøl og Als).
Mindetavlen er udfærdiget (håndskrevet) af E.A. Liisby, Oversergent ved 18de Bataljon.

b. Ophængt i korpsets parolestue en smuk "Hirschfänger" (jæger-sidevåben), der er blevet skænket korpset af generalmajor E.H. Wolff i anledning af korpsets oprettelse (dateret 6. marts 1962).

c. En meget smuk håndlavet hilsen fra 18. Bataljons sidste chef, oberstløjtnant E. Bassing, til det genopstandne Jægerkorps - dateret Anno Domini 1964 den 2 Februarri. Sendt til Jægerkorpset på 18. Bataljons stolte hædersdag, hundredårsdagen for kampen ved Mysunde.
Jægerkorpset søger at leve op til de nederst på hilsenen anførte ord:

"Maatte Aanden fra 2 Jægerkorps leved videre i Jægerkorpset, og minderne fra Mysunde inspirere kommende Generationer til Daad".
Ophængt på chefens kontor.

9.a. Museum.

Intet.

b. Fremvisning.

Intet.

c. Udsmykning.

I Jægerkorpsets parolestue samt på gangen i korpsets kommandobygning er anbragt

- en af landets største samlinger af gaver fra udenlandske enheder, som Jægerkorpset har samarbejdet med (våbenskjolde, tallerkener m.m.),
- en af Europas største samlinger af faldskærmsvinger fra hele verden, samt
- en meget stor samling af pokaler, plaketter og lign. erhvervet af jægere ved topplaceringer i national og international militær idræt.

10. Forhandling, foræring eller tildeling af genstande.

a. Jægerkorpsets Parolefond tildeler Jægerkorpsets plaketter eller skjold efter de i bilag 1 givne bestemmelser.

b. Ved afgang fra Jægerkorpset foræres den afgående en gave af kammeraterne således:

- Officerer, der afgår, får af tjenstgørende officerer en gave med inskription. Gavens art varierer fra gang til gang. Den bekostes af de tjenstgørende.
- Stampersonel, der afgår, får af tjenstgørende stampersonel en statuette med inskription. Statuetten udviser en jæger i feltdragt.

c. JGK Parolefond forhandler følgende genstande:

- Krus med JGK våben og faldskærmsvinge
- Minifaldskærmsvinge til civilt tøj,
- Blazermærke (JGK våben).

De pågældende genstande kan kun fås ved Jægerkorpset.

11. Regimentsblad eller lignende tidsskrift.

Jægerkorpsets Parolefond udgiver tidsskriftet "JÆGERNYT" 2 gange årligt. Tidsskriftet tilsendes alle medlemmer af Parolefonden, hvilket vil sige tjenstgørende og tidligere jægere.

12. Foreninger eller særlige korporationer.

a. Jægerkorpsets Idrætsforening.

Idrætsforeningen er rammen om de udadrettede idrætsaktiviteter. Alt tjenstgørende personel ved korpset er medlemmer.

b. Foreningen af Gamle Jægere.

Foreningen, der har næsten 100% tilslutning fra jægere, der ikke mere gør tjeneste ved korpset, er oprettet for at varetage sammenholdet mellem tidligere jægere og for at holde forbindelsen til Jægerkorpset og dets traditioner vedlige.

13. Legater, Fonds, sammenslutning for at skaffe penge.

Jægerkorpsets Parolefond har til formål:

- at styrke korpsets indre samhørighed og
- at skabe en værdig ramme om korpsets ydre repræsentation.

Til løsning af disse opgaver råder Parolefonden over:

- økonomiske midler, der indgår i form af engangsgebyr,
- overskud fra driften af korpsets messe og bar, herunder renter og bøder samt
- diverse gaver m.v., der er skænket til eller indkøbt af korpset gennem tiderne.

Herudover administrerer Parolefonden de lokaler med tilhørende inventar og udsmykning, der til enhver tid er stillet til rådighed for korpset.

Ved aspirantens udnævnelse til jæger bliver han automatisk medlem af Parolefonden og skal, for at kunne beva-

re denne status, ved første lønudbetaling erlægge 1 jægertillæg som engangsgebyr til Parolefonden. Udover jægerne kan andet personel (normalt kun tjenstgørende ved korpset) efter bestyrelsens nærmere bestemmelse indtræde som medlemmer af Parolefonden. Sådant personel erlægger som engangsgebyr et beløb svarende til $\frac{1}{2}$ jægertillæg.

Medlemsskabet er livsvarigt, med mindre den pågældende:

- søger afgang fra korpset før udløbet af den første (normalt 3-årige) tjensteperiode, eller
- befales bort fra tjenesten ved korpset på grund af uantagelige forhold.

I tvivlstilfælde vil sagen blive afgjort af bestyrelsen. Midlertidig ophævelse af medlemskab kan ske efter bestyrelsens bestemmelse.

Chefen for Jægerkorpset er selvskreven formand for Parolefonden.

Øvrige bestyrelsesmedlemmer vælges på den årlige generalforsamling.

14. Broderskabs-frimureri, messeregler o.l.

Kun medlemmer af Parolefonden har umiddelbart adgang til korpsets bar og parolestue.

Jægerkorpset og den enkelte jæger kan invitere gæster i bar og parolestue.

Ingen aspirant må sætte sine ben i bar og parolestue.

Efter bestået ansættelsesprøve optages de nye jægere ved en mindre ceremoni, hvorunder en af de nye jægere skal frembringe (helst skønne, men oftest det modsatte) toner på korpsets jægerhorn. Efter denne forskrækkel- se trøstes alle med en drink og chefens tale.

Messeregler:

- Der er ikke adgang til baren eller parolestuen iført hovedbeklædning. Overtrædelse bliver omgående straffet med en omgang til alle tilstedeværende.
- At ringe med barens klokke medfører øjeblikkelig en omgang til alle, der hører klokkeklangen. Jægerne benytter denne bestemmelse (undertiden kraftigt opfordret dertil af gode kammerater) til festligholdelse af diverse lejligheder, såsom fødselsdage, barnefødsler, runde antal spring (100 og flere) og lignende.

15. Studiegruppe.

Intet.

16. Samspil med andre enheder.

Jægerkorpset dyrker i sin egenskab af landets eneste faldskærmsenhed broderskabet med faldskærmsenheder fra andre nationer. Faldskærmsoldater af alle nationer betragtes som elitesoldater og ved enhver sammenkomst er

man straks på talefod uanset eventuelle sprogbarrierer.

Ethvert samvær med andre faldskærmsenheder her i landet eller i udlandet bliver altid benyttet til udveksling såvel erfaringer som kammeratligt samvær under festlige former i felten og i garnisonerne. Man kan kalde dette for et faldskærmsjæger-frimureri, hvor døre og hjerter er åbne langt udover, hvad der ellers er tilfældet blandt soldater af alle nationer.

Mange private venskaber er opstået på denne måde og bliver vedligeholdt også udover tjenesten ved respektive enheder.

17. Musik.

Intet for øjeblikket.

18. Litteratur.

For nærværende intet udover alm. beskrivende brochurer over antagelses vilkår.

Bestemmelser for tildeling af JÆGERKORPSETS PLAQUETTER/SKJOLD.

1. JGK PLAQUETTE (stor) str. 15 cm.

Plaquetten er udført i palisandertræ med forcromet afdelingsmærke, samt "sølvplade" beregnet til inskription.

Tildeles:

- jægerpersonel ved afgang fra korpset - efter aftjent 3-års periode.

Plaquetten forsynes med inskription:

GRAD - FORBOGSTAVER - EFTERNAVN

JÆGERSTATUSDATO - AFGANGSDATO

Plaquetten udleveres af CH/JGK ved parole på JGK parolestue.

Plaquetten kan IKKE tildeles:

- personel der afgår fra korpset p.g.a. uantagelige forhold i/eller udenfor tjenesten, (JGK afgørelse),
- personel der afgår før udtjent 3-års periode.

2. JGK PLAQUETTE (lille) str. 10 cm.

Plaquetten er udført i palisandertræ med forcromet afdelingsmærke, samt "sølvplade" beregnet til inskription.

Tildeles:

- militære eller civile enkeltpersoner, der har ydet JGK særlig hjælp,
- SPROGLT og RLG efter tjeneste ved JGK (efter nærmere bestemmelse i hvert enkelt tilfælde),
- JG der afgår inden aftjent 3-års periode (f.eks. p.g.a. skole o.l.).

3. JGK PLAQUETTER bekostes af JGK PAROLEFOND. (Leverandør C.W. Schølhammer, Danmarksgade, Aalborg).

4. JGK SKJOLD.

Skjoldet er udført i støbt zink, malet og påmonteret et i træ udført skjold.

Tildeles:

Enheder med hvilke JGK samarbejder eller har/får tilknytning til.

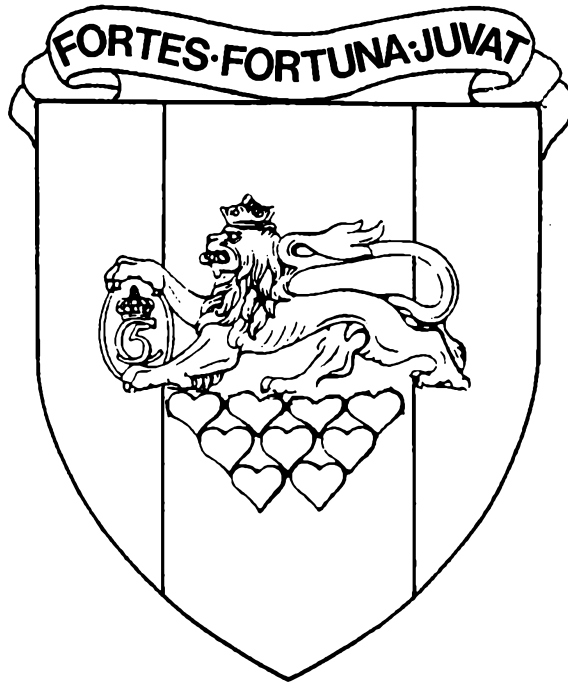
Oversigt over tildelte skjolde føres ved ADOF foranstaltning.

5. JGK SKJOLD bekostes af JGK PAROLEFOND.

6. JGK PLAQUETTER og SKJOLD kan ikke købes til eget brug - eller til benyttelse som gave - af enkeltperson.

7. Ved afgang fra JGK på grund af sygdom, eller anden selvuforskyldt årsag, træffes afgørelse om tildeling af lille plaque i hvert enkelt tilfælde.

JYSKE

DRAGONREGIMENT

JYDSKE DRAGONREGIMENT

TRADITIONSPLEJE

- I. Med hærloven 1932 blev det bestemt (B. 9/1932), at Jydske Dragonregiment skulle dannes ved sammensmeltning af 3. Dragonregiment og 5. Dragonregiment. Disse 2 regimenter er jævnbyrdige stammer af rytterregimentet fra Christian V's regering, der begge bidrager til regimentets traditioner og begge har bidraget til ESTANDARTENS hædersbånd.
5. Dragonregiment blev dog figurligt "Fløjregiment" i sammensmeltningsprocessen.
- Fløjregimentet, 5. Dragonregiment stammer fra Baudesins Geworbne Rytter Regiment - opr. 1675 - og Wedells Geworbne Rytter Regiment - opr. 1677 - der fløjvis forenedes 1842 som 5.D.R. Regimenterne havde den sidste lange tid holdt til i Horsens og Randers.
3. Dragonregiment stammer tilsvarende fra Slesvig-Holstenske Nationale Rytter Regiment - opr. 1670 - og Fynske Nationale Rytter Regiment - opr. 1670 - der forenedes 1763 som Fynske Geworbne Dragon Regiment, senere kaldt 6. Dragonregiment, hvilket i 1865 forenedes med 3. Dragonregiment - opr. 1807 - under dettes navn.
- Disse to var Odense- og Aarhusregimenterne.

II. Heraldisk Våben

Regimentet fører:

I sølv skjold med karmoisin højre og lysblå venstre side 'Jyllands' våben, en blå gående løve med guldkrone og sølvskjold mellem forpoterne hvori Christian V's navnetræk i guld. Under løven 9 røde hjerter, ordnede 4, 3 og 2. Over skjoldet sølv-skriftbånd med blå tekst: FORTES FORTUNA JUVAT.

Farverne henviser til våbenfarven efter 1850, d.v.s. Krave - karmoisin og knap - sølv. Af de fire stamregimentet havde et i hver af de to grupper før 1842 krave - lysblå, (Odense og Horsens REG) efter 1842 havde alle karmoisin.

Som afdelingsmærke til brug på uniformen anvendes skjoldfiguren.

I forbindelse med regimentets 280-års dag fik regimentet overrakt sin første Regiments-Estandart. Overrækkelsen blev i Hans Majestæt Kong Frederik den Niendes navn foretaget af Hans Højhed Prins Viggo.

ESTANDARTEN.

Ved indgangen til REGIMENTSKONTORET.

Hendes Majestæt Dronning Margrethe den Anden fornyede personligt Estandarten 1976.

ESTANDARTEN har ESTANDARTBÅND med navnene:

SEHESTED 1813, AARHUS 1849 (6. DR og 3. DR)

ROSENGARTEN, ALT RAHLSTED 1813 (5. DR)

Valgsproget, der er et gammelt 5. DR-valgsprog, oversættes:

LYKKEN STÅR DEN KÆKKE BI.

III. Af regimentets traditioner lægger det særlig vægt på brugen af ESTANDARTEN, idet denne til fods stadig føres i sin ESTANDARTVAGT, samt på brugen af soldaterbetegnelsen DRAGON.

IV. I øvrigt haves og plejes følgende traditioner:

1. Mindesmærker

- (1) På Dragonkasernen i Holstebro er opsat en mindesten for 3. Dragonregiment. Stenen honoreres på Jydske Dragonregiments fødselsdag og på Dragondagen (forældredag). Stenen var oprindeligt rejst i Århus, men er senere flyttet til Holstebro.
- (2) På Dragonkasernen i Holstebro er opsat en mindesten for de dragoner, der mistede livet under frihedskampen. Denne sten honoreres på de nationale mindedage samt ligeledes på Dragondagen. Stenen var oprindeligt sat på kasernen i Randers, men er senere flyttet med regimentet til Holstebro.
Disse to mindesmærker vil alle dragoner stifte bekendtskab med under deres indkaldelse.
- (3) Følgende mindesmærker har intet direkte med regimentet at gøre, men Chefen for Jydske Dragonregiment lægger hvert år blomster på gravene 5 MAJ, og de er derfor kendte af en del dragoner.
  - (a) Holstebro Kirkegård:
Mindesten for to faldne fra frihedskampen.
  - (b) Idom Kirkegård:
Mindesten for syv engelske flyvere dræbt under 2. Verdenskrig.
  - (c) Gørding Kirkegård:
Mindesten for en australsk pilot dræbt under 2. Verdenskrig.
- (4) Mindesten for Rytterfægtningen ved Århus 31 MAJ 1849, hvori 3. Dragonregiment indlagde sig stor hæder, opstillet ved Randersvej i Århus, omtrent på det sted, hvor fægtningen fandt sted. Stenen honoreres på årsdagen af Garnisonskommandanten i Århus.

Mindesten
for
3. Dragonregiment
på
Paradepladsen.

Mindesten
for
J.D.R.s faldne
under
besættelsen.

M I N D E P L A D E N
for
Regimentets ældste chef
OBERST HEINRICH SEHESTED
og
Regimentets Mindekrans

- (5) Kirken i HOHENASPE, Holsten. Her er rejst en blå Ølandsflise som minde for Oberst Heinrich Sehested, 3. Dragonregiments første chef. Han døde i Malmø d. 21 DEC 1675 af de sår han fik i slaget— ved Lund. Liget blev udleveret og begravet i hans egen sognekirke.
Flisen er opsat af Randers Kjøbmænds Ældre Liglav 21 DEC 1962.
- (6) På kirkegården i Randers er rejst gravmæle for oberst H. Stockfleth, der var 5. Dragonregiments chef fra 1903 - 1911.
- (7) Højen Kro mellem Vejle og Kolding. Her er rejst en mindesten over Niels Kjeldsens bedrift 28 FEB 1864.
- (8) På Give kirkegård ligger Niels Kjeldsens gravsted.
- (9) SIECK kirke ved Hamburg. 21 JUL 1956 blev der her opsat en mindeplade af Forsvarsbrødrene i Sønderborg for 5. Dragonregiments næstkommanderende, Oberst Bonnicksen, der faldt under fægtningen ved ALT RAHLSTEDT 6 DEC 1813, og som er begravet på kirkegården.
Der lægges årligt blomster ved regimentets foranstaltning.
- (10) På Trinitatis kirkegård i Fredericia er opsat mindesmærke over en fællesgrav for ca. 500 dragoner, der faldt her 24 OKT 1657.
- (11) Ved Husby i Slesvig er en fællesgrav for 8 dragoner, der faldt her 23 APR 1848.
- (12) I JUL 1849 tog en eskadron af 3. Dragonregiment ved Nr. Snede ved et ublodigt angreb 63 fjendtlige husarer til fange. Som gengæld for denne aktion blev gårdene i Nr. Snede plyndret. Der er i Nr. Snede rejst en mindesten for begivenheden.
- (13) Syd for Vorbasse er rejst en mindesten for en fægtning 29 FEB 1864, Her blev eskadron Moe (5/3 DR) overraskende angrebet af en overlegen styrke, men i stedet for at flygte eller lade sig tage til fange, gik dragonerne, hvoraf adskillige på usadlede heste, til modangreb, slog fjenden tilbage og tog flere fanger.
- (14) Ved Hjortsballe Kro tæt ved Give er rejst en mindesten for rytterfægtningen ved Hjortsballe Kro den 30 MAR 1864, hvor en styrke på 40 dragoner af 6/6 DR + 20 infanterister under kommando af PRLT Döcker udmærkede sig.
- (15) Ved Sehested i Holsten er rejst en mindesten for MAJ Høegh-Guldbergs kamp med tre eskadroner af Fyenske Regiment Lette Dragoner den 10 DEC 1813. En af de kampe, hvis navne indgår i regimentets estandartbånd.

2. a. Større festlighed, højtidelighed, parade o.l.

Jydske Dragonregimentets fødselsdag

Fødselsdagen højtideligholdes den 1 NOV ved en parade, hvori deltager samtlige regimentets underafdelinger. I forbindelse med paraden nedlægges blomster ved regimentets mindesmærker. Efter paraden beværter regimentet alle tjenstgørende med chokolade, og eftermiddagen er halv fridag.

Om aftenen afholdes gallamiddag for regimentets officerer med damer, og forskellige honoratiores er gæster.

b. Anden meningsfyldt festlighed

Dronningens fødselsdag

Majestætens fødselsdag fejres af Holstebro Garnisons Officersforening ved en gallamiddag i officersmessen.

3. Deltagelse i folkelige eller nationale traditioner

Valdemarsdag

Ved afholdelsen af den årlige Valdemarsdag 15 JUN deltager JDR med Estandarten i en gudstjeneste, afholdt i Holstebro Kirke.

Estandarten føres af en officer, en befalingsmand af sergentgruppen samt en konstabel/dragon.

Der deltages endvidere i folkelige nedlæggelser af kranse/blomster som i pkt. 1.(3) nævnt.

4. Særlige "dage". (Forældre-, Soldaterforenings-, Sportsdag, "Åbent Hus".)

Dragonjubilæer

Ved de enkelte indkaldelsesholds jubilæer samt ved Dragonforeningers jubilæer er det efterhånden blevet mere almindeligt, at disse henlægges til Dragonkasernen i Holstebro, især fordi de opringelige garnisonsbyer (RANDERS, ÅRHUS, ODENSE og NÆSTVED) ikke mere rummer tilhørsforhold for dragoner (kaserner nedlagt, monumenter flyttet m.v.).

Program for disse jubilæer på Dragonkasernen i Holstebro er stort set som program for Dragondag.

5. Kranse og blomstersmykning

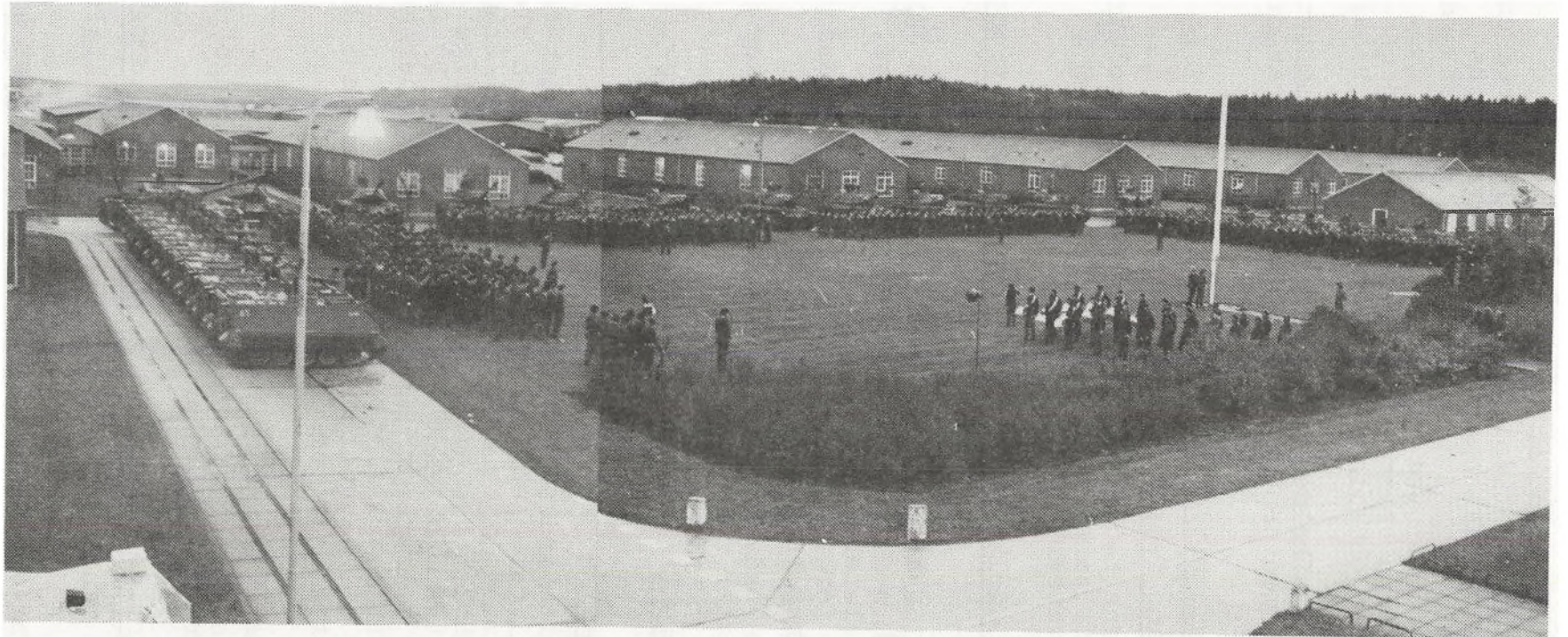
Dette er behandlet i forbindelse med den lange række af mindesmærker i pkt. 1.

6. Manerer, særlige ceremonielle regler eller normer

Regimentets mandskab benævnes DRAGONER og tiltales med bynavn.

Siden hestens afskaffelse fremfører regimentet sin estandart til fods og ved køretøjsparader på KVG. I modsætning til hærens faner, der fremføres i ét-march, anvendes almindelig marchtempo. Modsætnings-

FØDSELSDAGS-PARADE.

Bemærk Estandartvagt, Tambour- og Trompetørkorps,
samt indramningen af kampvogne, der har afløst hestene.

Et gammelt rytterregiment paraderer til hest.
H E S T E N E .

Regimentet fejrer en 100-årig Dragon i SIG
med Trompeterkorpset.

vis anvendes heller ikke et tomandskommando, men en estandartvagt bestående af 1 estandardløjtnant, 1 sergent som estandartbærer og 5 dragoner som vagt. Formationen er den samme ved beredne estandartvagter.

"Rytterånd" er en slags norm, et traditionelt, ved uddannelse fremelsket personlighedspræg, der omfatter hurtige, modne beslutninger og et gå-på-mod, der kan spænde fra en Niels Kjeldsens skæds og til en Høegh-Guldbergs dristighed.

7. Foredragsvirksomhed

Udover en bred orientering ved indkaldelse om regimentets historie holdes der i dag ikke foredrag eller orientering om de "dage", der i særlig grad har tilknytning til regimentets historie.

8. Ejendele af særlig betydning

Ved regimentets fødselsdag i 1949 modtog man som gave 4 engelske ryttertrompeter, der skulle indgå i regimentets trompeterkorps. På grund af trompeternes kostbarhed bruges de kun ved særlige festlige lejligheder.

Regimentet har de pauker, der efter 1945 blev fundet på Sct. Mortens kirkeloft i Randers, hvor de havde ligget siden 1864.

9. a. Museum eller tilsvarende samling med adgang for en udvidet kreds

Den 2. juni 1959 åbnedes på den daværende regimentschef, oberst Aage Jansens initiativ Dragonmuseet i Holstebro. Museet har til huse i "Det gamle Asyl", beliggende i Asylgade i Holstebro. Bygningen er stillet til rådighed af Holstebro Kommune.

Museet blev oprettet af Jydske Dragonregiment, men overgik i 1961 til at blive en selvejende institution.

Museet består af:

- (a) En afdeling, der viser regimentets udvikling fra 1679 til vor tid. Afdelingen rummer mere end 3000 enkeltnumre.
- (b) En afdeling for frihedskampen 1940-45. Der er i samlingen især lagt vægt på hændelser og operationer i Vestjylland.

b. Fremvisning

Som følge af ovenstående foretages ingen særlig fremvisning.

c. Udsmykning, der tavst fortæller eller giver det vidnesbyrd, som tages i tjeneste

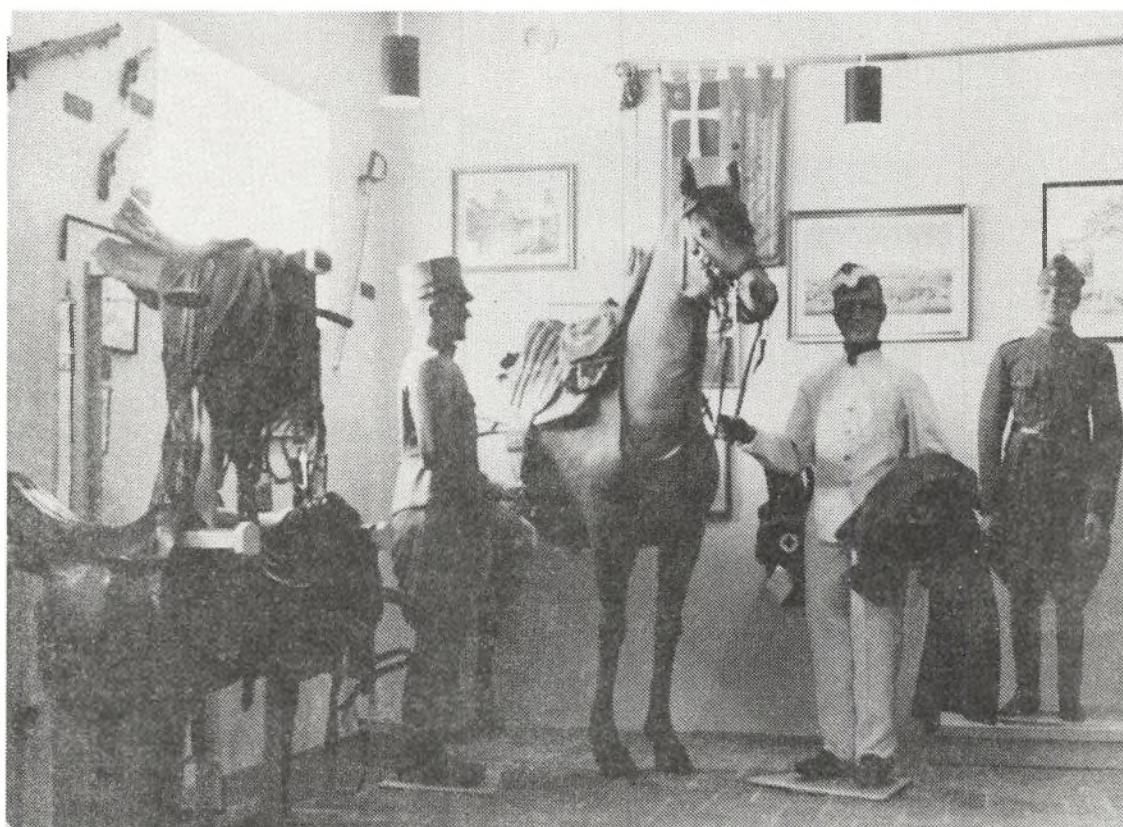
Jydske Dragonregiments Officerscasino er rigt udsmykket med effekter tilhørende casinoet og løjts-

(fortsat s. 18)

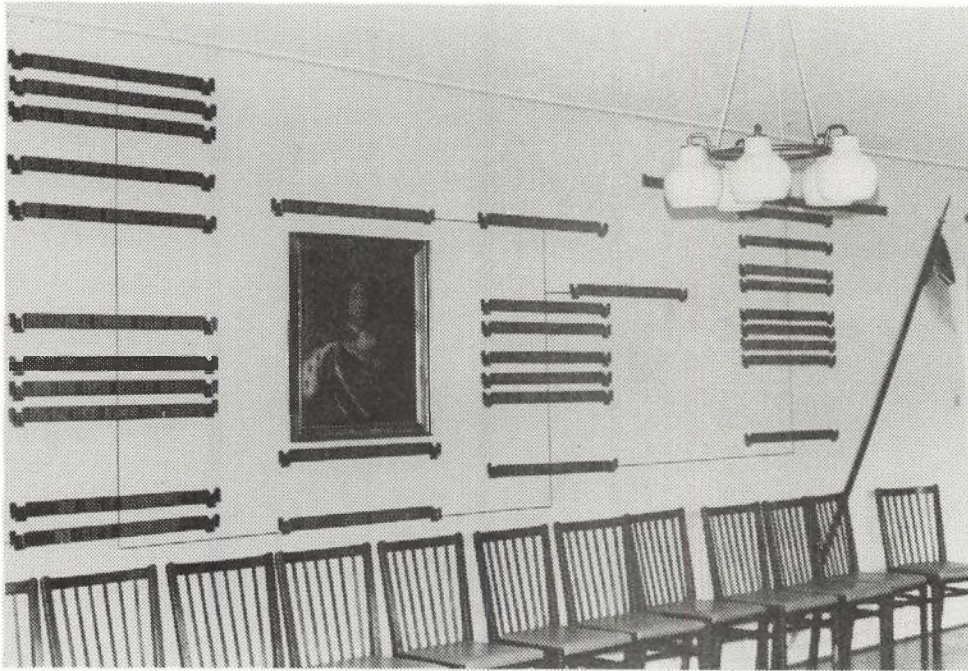

Dragonmusæet i Asylgade
er indrettet 1959.

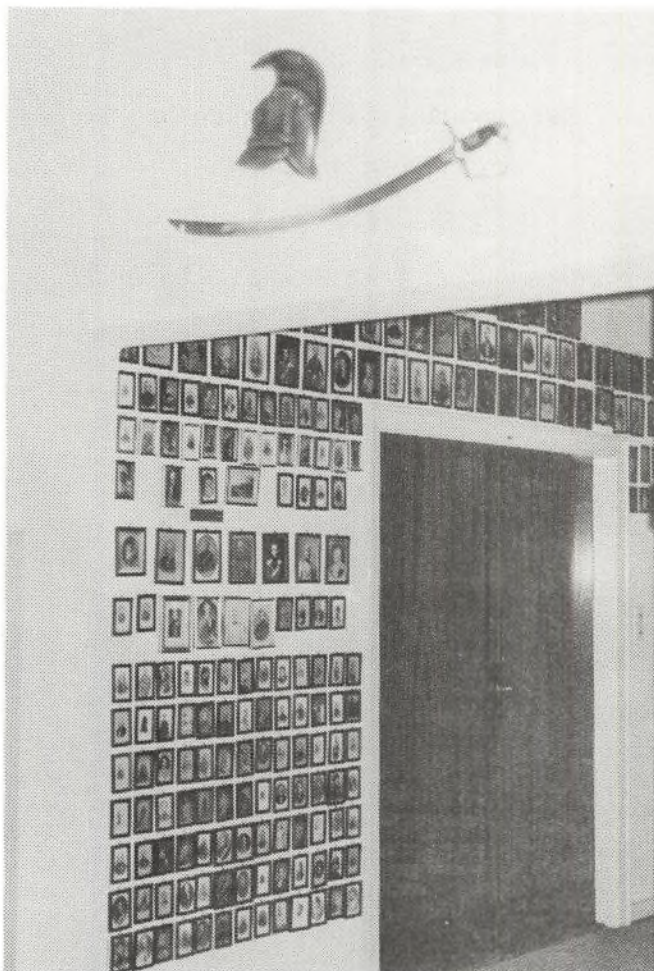

Hesteparade på musæet.

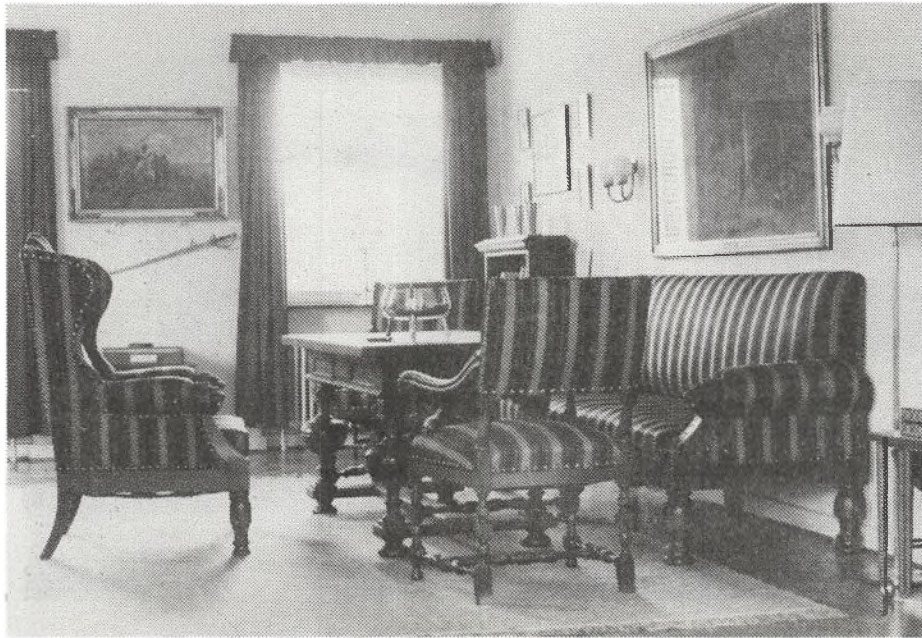

Regimentets fader, Chr. V
og uets stamtavle i Parolesalen.

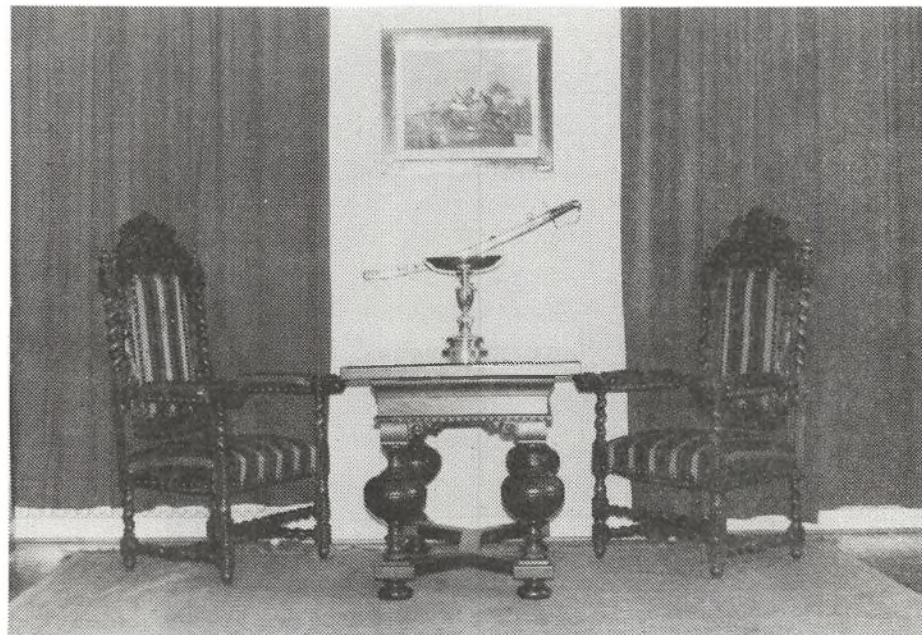

Ved Officers-Casinoets indgang
findes den store portrætsamling.

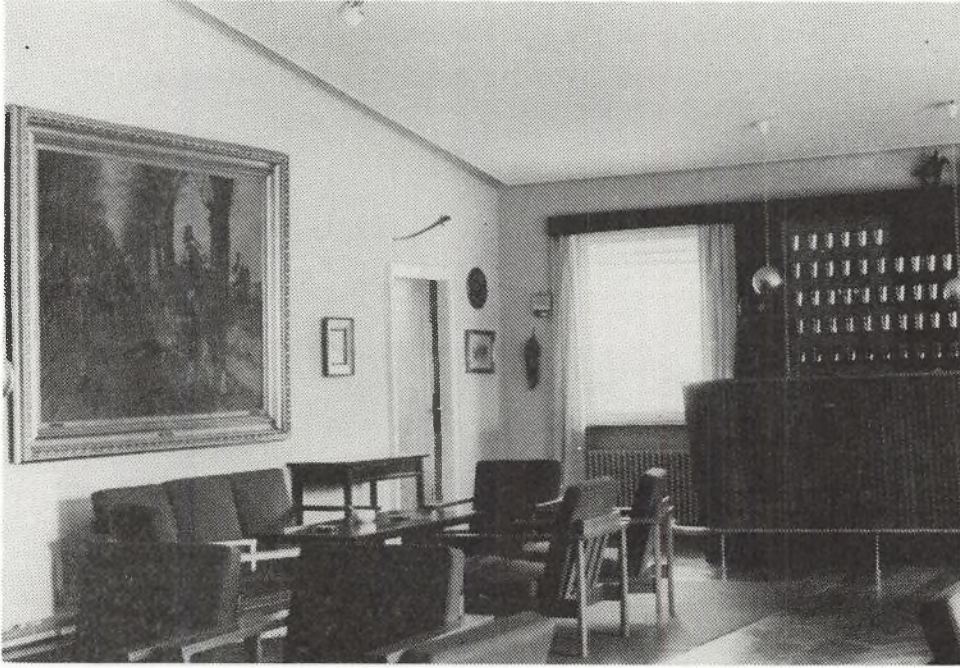

Renassanceempler skænket af internerede
engelske søofficerer fra første verdenskrig.
På væggene regiments-relikvier.

Et andet parti fra samme stue.

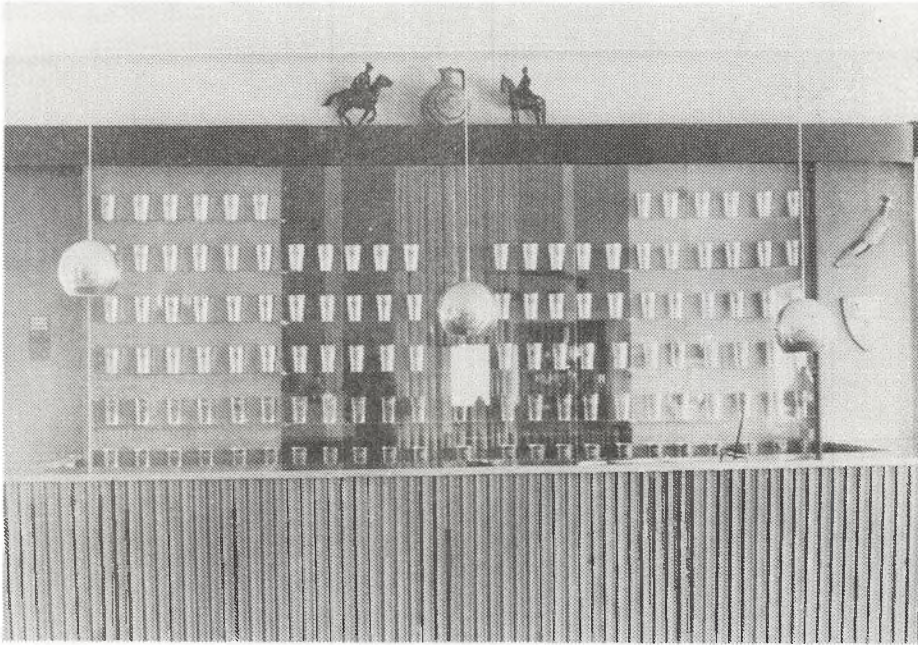

Fr. Henningsens "Niels Kjeldsens Kamp"
(original) hænger i Barstuen.

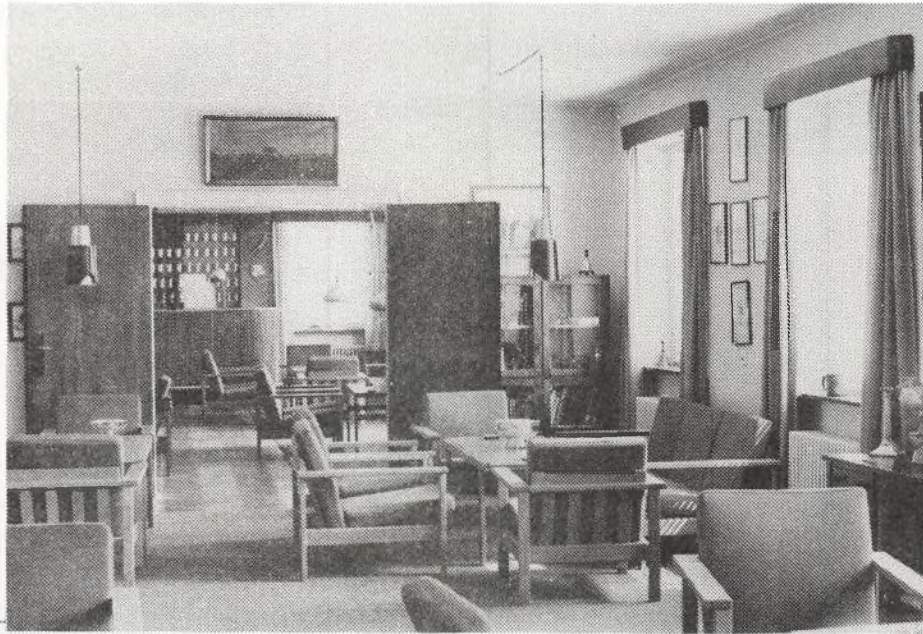
Et andet af Regimentets klenodier er
Seidelins Skab.

Officerernes Sølvbagrer.

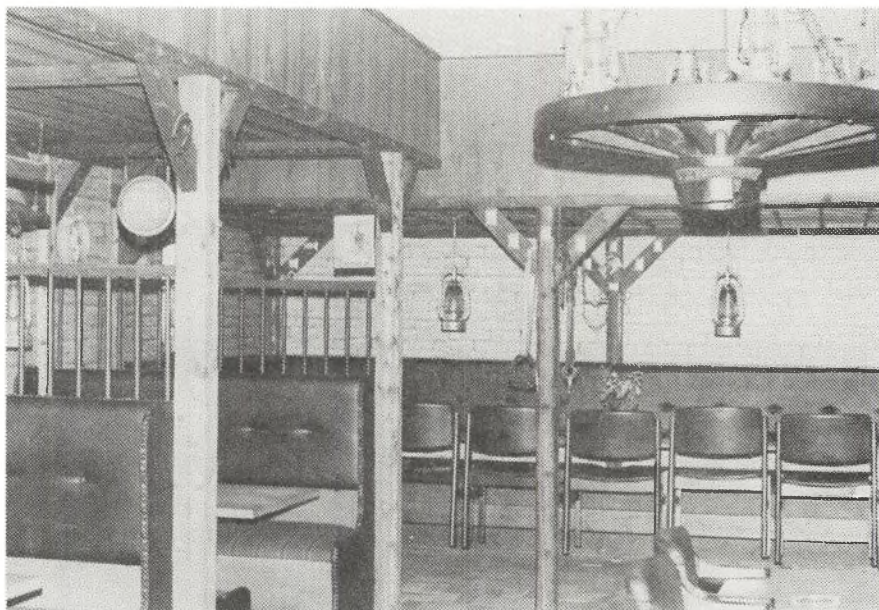
Over skabet ses Ritmester Hesen Steenstrups
Dragon-statuetter.

Den Gule Stue med malerier, stik, bøger
og sølvtøj - officerernes gaver til deres
Regiments-hjem - Casinoet.

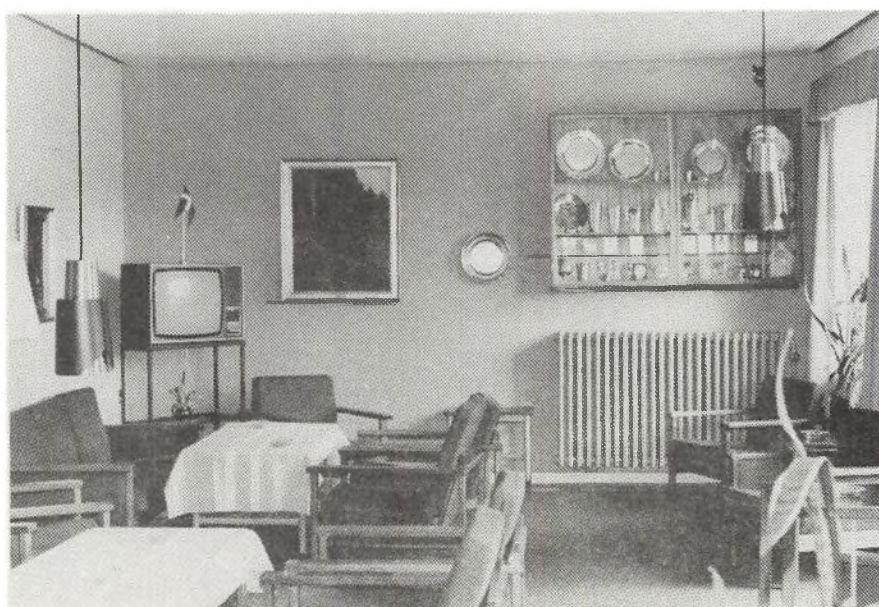

Sergentmessen
med gammel
nyttig
udrustning,

samling
af
regimentsvåben

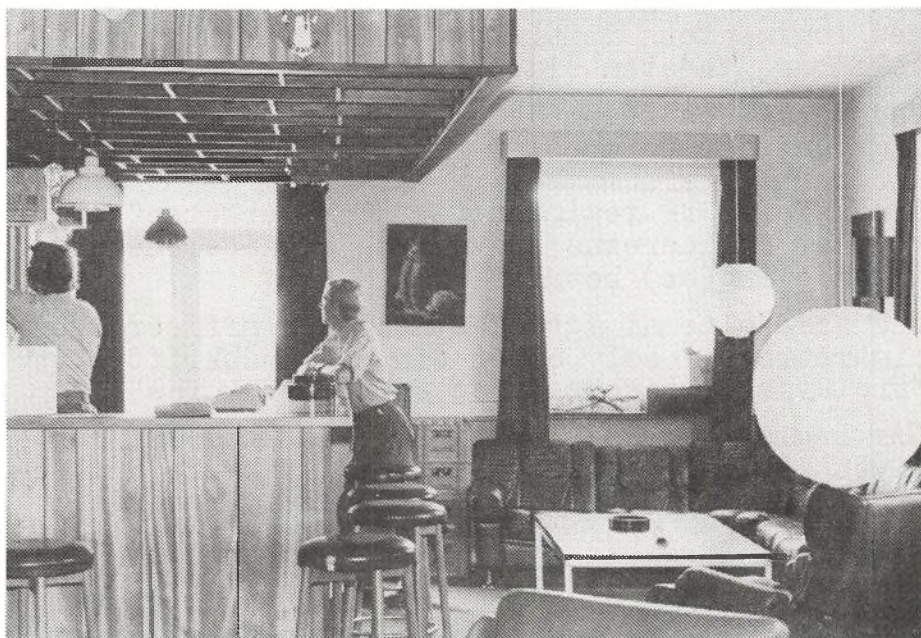
og
sølvtoj.

Konstabelmessen
er
ung endnu

men er begyndt at samle.

nantsgildet. For få år siden blev disse effekter registreret, og i dag findes der i hvert af de større lokaler en illustreret fortegnelse, der fortæller om de enkelte genstandes historie og herkomst.

Samlingen omfatter våben, sølvtøj, malerier, kobberstik og tegninger.

10. Forhandling eller foræring af ting, der symboliserer eller kendetegner enheden eller dens ånd - herunder hvorledes finansieret under de nuværende forhold

(1) Forhandling

Til forhandling findes ved regimentet:

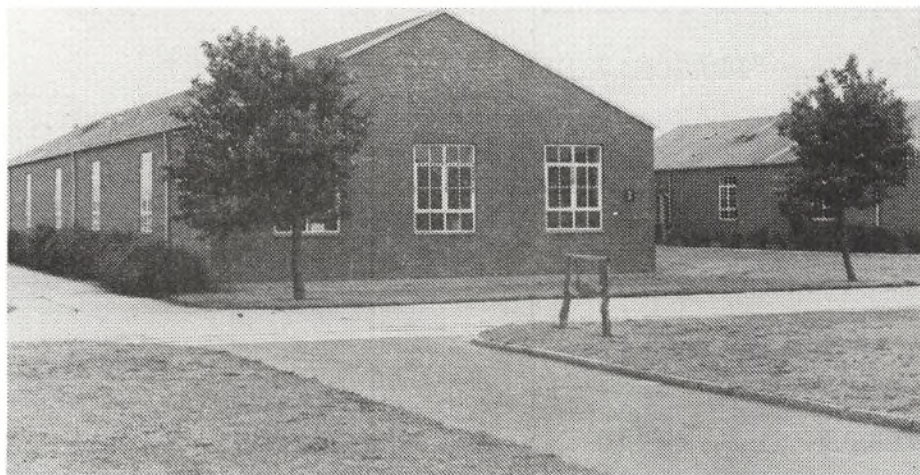
- blazermærker
- regimentsslips
- regimentskrus
- postkort
- øloplukkere
- askebægre
- overføringsmærker.

Alle de nævnte ting kendetegner enheden på den måde, at de bærer regimentets mærke/initialer - postkortene er dog med billeder af dragoner i gamle uniformer. De pågældende ting forhandles gennem regimentets kontakt- og velfærdsofficer og finansieres først og fremmest ved midler stillet til rådighed af velfærdstjenesten.

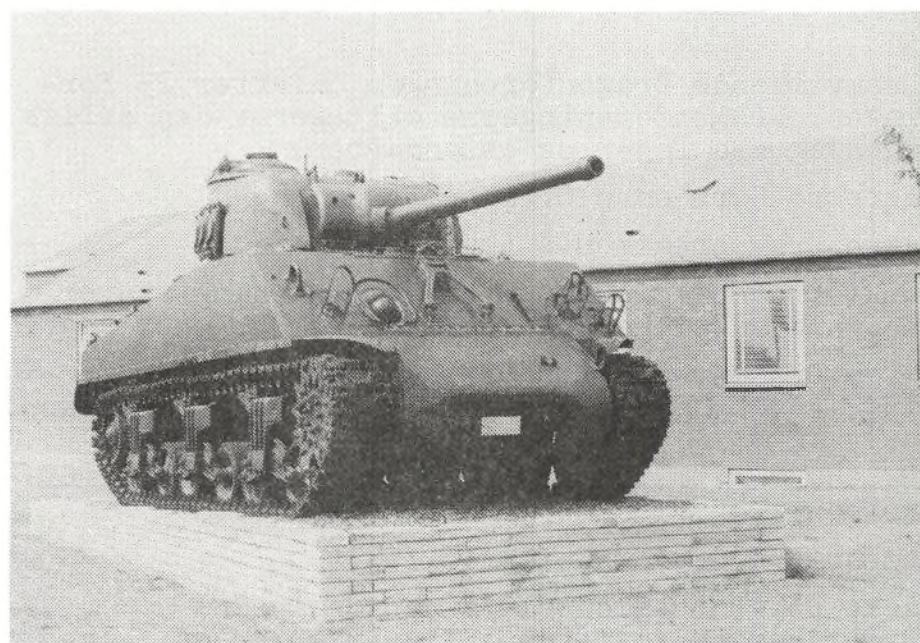
(2) Foræring

- Ved hjemsendelsen fik hver dragon en sølvnål med regimentets initialer. Finansieredes via velfærdstjenesten siden 1970. Ophørt 1975.
- Ved besøg hos fremmede enheder er det almindeligt, at der foræres et skjold eller askebæger med regimentets mærke. Finansieres af regimentets "blomsterkasse" eller ved, at officererne fra den/de implicerede underafdeling(er) betaler.
- Ved indgåelse af ægteskab modtager officerer en cigaretæske i sølv eller tin med indskriften: "Fra Jydske Dragonregimentets Officerskorps".
- Når regimentets linieofficerer afskediges gives der en cigaret- eller tændstikæske i moseeg med regimentets skjold i emalje. Afgående linieofficerer forærer gerne ved samme lejlighed Casino en erindringsgave - eksempelvis sølvtøj, maleri o.l.
- Ritmesterforeningen ved regimentet forærer ved særlige lejligheder, eksempelvis runde fødselsdage, en hestesko. Denne er i ganske særlige tilfælde også givet til ikke-medlemmer.

Regimentets berømte mænd
kendes ved vejskilte.

Regimentets vartegn
Sherman kampvogn.

- Løjtnantsgildet har på tilsvarende vis en stok, som gives til afgående medlemmer (ved udnævnelse til major). På stokken er fæstnet gildets mærke i sølv. Det forventes af den afgående, at han til gengæld forærer gildet en sølv gave (sølvbestik).

Finansiering af indkøb af de sidstnævnte genstande sker ved midler stillet til rådighed ved indsamling blandt officererne (blomsterkassen) eller ved, at de pågældende betaler.

11. Regimentsblad "DRAGONAVISEN"

I december 1963 udkom første nummer af Dragonavisen. Formålet var dengang som nu at give meddelelser af almindelig oplysende og orienterende art om de forhold ved regimentet og på kasernen, der angår dragonernes daglige tilværelse, og oplevelser, som ESK eller enkeltpersoner har haft og som er af interesse for dragonerne.

Bladet hviler økonomisk stort set i sig selv, idet bladet leveres mod betaling. Med udgangen af 1970 gik De Danske Dragonforeningers Sammenslutnings blad RYTTERVAGTEN ind, og de fleste af medlemmerne tegnede i stedet abonnement på DRAGONAVISEN, som til gengæld øgede sideantallet fra 16 til 20., så der blev plads til ekstra foreningsstof. Bladet blev derved i højere grad også et blad af interesse for hjemsendte dragoner.

12. Foreninger eller særlige korporationer, der er traditionsprægede, eller som bl.a. virker i plejens interesse.

- (1) De samvirkende Dragonforeninger omfatter 23 foreninger. Dragonforeningerne deltager i den årlige Dragondag med faner og estandarter.
- (2) Holstebro Garnisons Officersforening.
- (3) Jydske Dragonregiments Løjtnantsgilde.
- (4) Jydske Dragonregiments Ritmesterforening svarer i nogen grad til andre regimenters "Skipperlaug".
- (5) Jydske Dragonregiments Officerscasino er en forening, som arbejder i traditionsplejens interesse.

13. Legater, fonds, sammenslutninger for at skaffe penge, bl.a. til "pleje", indkøb af relikvier o.l.

- (1) Ritmester K.C. von Zeilau's legat.
- (2) Jydske Dragonregiments Officerscasino. Officerscasino, stiftet 1 APR 1970, er en selvejende sammenslutning af tjenstgørende dragonofficerer.
- (3) Jydske Dragonregiment administrerer endvidere nedennævnte legater:

- I) Jomfru E.C. Oppen af Odense's legat.
- II) Det forrige Fynske Regiment Lette Dragoners Officerspersonales legat af 1842.
- III) Det von Wisselske legat.
- IV) Løjtnant, Ridder Paul Paulsens legat.
- V) Fynske Regiment Lette Dragoners legat af 1828.
- VI) Det Beenfeldt-Lichtenbergske Fideikommis.
- VII) Kammerjunker, Ritmester Frederik Ibsens Mindelegat.
- VIII) Oberstløjtnant v. Vettes legat.
- IX) Ib Gundelachs legat.

Fælles for disse legater, undtagen sidstnævnte er, at de alle ydes til "værdigt trængende" med efterhånden symbolske ydelser på op til ca. 100,00 kr.

(4) Jydske Dragonregiments blomsterkasse.

Regimentets officerer betaler et fast kontingent til denne kasse, der traditionelt finansierer blomsterhilsner o.l. til runde fødselsdage, fødsler, sygdom, dødsfald, jubilæer, såvel inden for officerskorpset som over for personer, institutioner m.v., som står regimentet og dets officerskorps nær, men som der ikke er hjemmel for at anvende tjenstlige midler til.

14. Broderskabs- frimureri, messeregler o.l.

- (1) Til det under pkt. 1.(3) nævnte løjtnantsgilde er knyttet et ceremoniel, som har virket fra gildets oprettelse i 1954.
- (2) Ritmesterforeningen har påtaget sig hvervet som formidler af "Jydske Dragonregiments Hestesko", et "ordenskapitel", som slår modtagerne til ridder af samme. Ridderne er normalt foreningens medlemmer, der har rundet de 50. Dog er enkelte civilpersoner også slået til ridder på grund af uegennyttig indsats over for regimentets officerer.
- (3) Ved middage i Casino af officiel karakter udbringes der indledningsvis en skål for landets regent.
- (4) I Casino rejser alle sig, når regimentschefen kommer og går, men ikke for andre - kongelige personer dog undtaget.
- (5) Officersmessen med tilhørende opholds- og spise-lokaler benævnes Casino i lighed med andre ryttergarnisoner i Danmark og Tyskland.
- (6) Officerernes Lånekasse stammer fra den tid, hvor officererne var dårligere aflønnet end i vore dage.

Hver officer betalte månedlig 2 kr. til kassen - fra ca. 1967 dog 5 kr. - og havde til gengæld ret til et kortvarigt rentefrit lån. Ved afgang fra regimentet fik man sit indskud igen. Oprindelsen til lånekassen var deltagelse i ridestævner, hvor en officer ofte havde brug for kontanter til jernbanefragt af hesten. Nu er lånekassen nærmest symbolsk, og der foretages ikke mere indskud.

- (7) Jagt- og Fiskeriforeningen varetager vildtplejen i øvelsesterrænet. Som medlemmer kan optages personel, som er tilknyttet regimentet. Foreningen kan til sine fælles jagter indbyde regimentets naboer og venner.

15. Studiegruppe

En sådan findes ikke ved regimentet. Med henblik på regimentets 300 års jubilæum og udgivelse af regimentshistorie er en sådan gruppe dog planlagt oprettet.

16. Samspil med andre enheder

Regimentet har i de sidste år kun haft tilbagevendende udveksling med britiske styrker i Tyskland. Disse udvekslinger har alle været initieret fra højere sted, og genvisitter har ofte været aflagt hos helt andre enheder end gæsteenheden.

17. Musik

Regimentet har intet musikkorps, men et Trompeter- og Tambourkorps. Styrken varierer efter mulighederne, men er på op mod 24 mand ligeligt fordelt mellem Trommer og Piber samt Trompeter med Pauker.

De sidstnævnte er rytteriets signalinstrumenter. Adkomsten til at bruge de første stammer fra den ældste dragon-tid, da dragoner var beredent fodfolk med deres signalinstrumenter.

For Trompet er de ældst kendte signaler, som er i brug: Honnørmarchen - Retraiten og Reveillen eller Bout-sellen. De er fra 1600'erne fra de fyrstelige Hof- og Felttrompetere.

Til rytterreglementet 1854 komponeredes de fire Eskadroners Kendingssignaler, medens Dragonregimenterne først fik deres 1910.

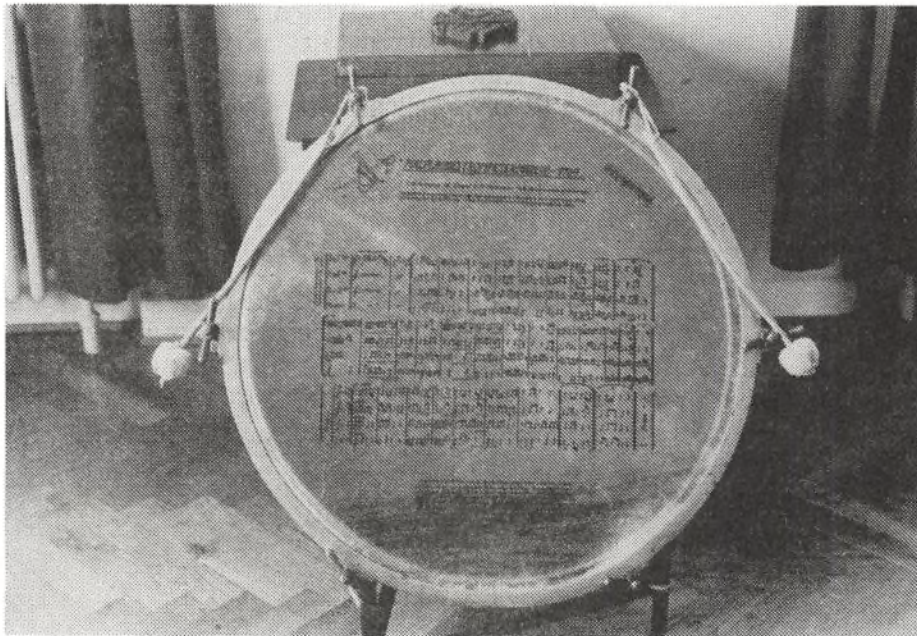
Ved sammensmeltningen 1932 fik Jydske Dragonregiment et kendingssignal, som Overtrompeter Fulling sammensatte af 3' og 5' Dragonregiments.

Regimentet har været udlånt til andre europæiske stater under deres forskellige krige. I den anledning formodes "Malplaquet - trompetermarch 1709" at være komponeret. Marchen blev overdraget regimentet på dets 270-års fødselsdag i 1949 på et paukeskind.

Tambour- og Trompeterkorpset
i felten i Holsten.

En af de gamle rytterpauker
med Malplaquet-marchen tegnet
på skindet.

Tilsvarende har regimentet modtaget Ording Trompetermarch af B. Garlep.

I 1787 komponerede Kgl. Felttrompeter Johan Friedrich Jensen en "Ny Cavalleri-march til Fods" - en parademarch, til hvilken Liveskadronen skulle marchere. Den svarede til vore dages "Fanemarch". Da den er meget svær at blæse, har Kgl. Kapelmusikus Hans Fulling - regimentets ven - sat den lidt om og gjort den blæselig for dagens trompetere (1971). Han har desuden tilegnet regimentet følgende kompositioner:

Jydske Dragonregiments Festfanfare for 3 Es-Trompeter og Pauker (1971),

Holstebromarch for 3 Es-Trompeter og Pauker (1971),

Jydske Dragonregiments Feltmarch for 3 Es-Trompeter og Pauker (1971).

For fløjter:

Dragonsangen: "Danmarks blå Dragoner" spilles jævnlig af korpset. Den er skrevet af en dragonofficer under fangenskab i Vestre Fængsel under 2. Verdenskrig.

Melodien: "It's a long way to Tipperary" er vel ikke komponeret til regimentet, men da dette har været udlånt til England og herunder kæmpet i Irland, hvor det deltog i slaget ved Tipperary 1692, er der en vis mening i, at den ofte spilles.

For musikkorps:

I anledning af regimentets 270-års fødselsdag i 1949 komponerede Chr. Larsen "Jydske Dragonregiments Reveille" en kvik march, der dels omfatter motivet "Jyden han er stærk og sej" og dels slutter med at påkalde de fire Eskadroner ved deres gamle - ovenfor nævnte - kendingssignaler.

Til ceremonielt brug - Honnør og Estandartmarch - benyttes således:

Af Trompeterkorps - Honnørmarchen
 Af Musikkorps - Den ny kavallerimarch til fods, som musikdirigenten ved Fynske Livregiment, P. Jacobsen har ud-sat for nutidigt korps.

I øvrigt skifter man repertoire og betragter Hærkommandoens samling af trompetermarcher og tambourmarcher som traditionelt råderum.

18. Litteratur

- (1) Jydske Dragonregiments historie.
 Afsnittet nævner litteraturen i kronologisk rækkefølge:

- E.V. Busky-Neergaard: Historisk Beretning om 5te. Dragonregiment ... 47pp. Randers 1879. Udgivet i anledning af regimentets 200 års fødselsdag og skrevet af dets daværende chef. Meget kortfattet, men overskuelig.
- C. Segelcke: Blade af 3. Dragonregiments Historie. 64pp. København 1920.
- E. Leschly: Historisk Beretning om 5' Dragonregiment. 367pp. Randers 1929. Skrevet af regimentschefen i anledning af regimentets 250-årige beståen. Meget udførlig og detaljeret.
- Aage Jansen: Jydske Dragonregiment 1679 - 1954. 68pp. Holstebro 1954. Behandler særdeles kortfattet de to stamregimenters historie, men er værdifuld ved at bringe en del billeder fra den nye kaserne i Holstebro.
- E. Leschly: Jydske Dragonregiment. Kortfattet historisk beretning om 3'Dragonregiment og 5'Dragonregiment. 189pp. Holstebro 1963. Behandler i to selvstændige afsnit regimenternes historie frem til sammenlægningen i 1932. Udgivet i anledning af 150-året for kampene i 1813.
- P. Stoltze: Pansertroppers Befalingsmandsskoler (Rytteriets Befalingsmandsskoler) 1.november 1868 - 1.november 1968. Omtaler sekondløjtnantuddannelsen ved 5. Dragonregiment.

(2) Vigtige organisationshistoriske værker (krigshistoriske oversigtsarbejder).

- J.T. Ræder: Den danske Armees Organisation. København 1837.
- Emil Madsen: Statistiske Meddelelser angående den danske Krigsmagt. Bd. 1-2 (ufuldendt). København 1867-71.
- K.C. Rockstroh: Udviklingen af den nationale Hær i Danmark i det 17. og 18. århundrede. Bd. 1-3. København 1919-26.
- Jens Johansen: Frederik VI's Hær 1784 - 1814. København 1948.
- O.F. Vaupell: Den danske Hærs Historie til Nutiden og den norske Hærs Historie indtil 1814. Bd. 1-2. København 1872-76.
- Arne Stevns: Vor Hær i Krig og Fred. Bd. 1-2. København 1942-43.
- Generalstaben: Meddelelser fra Krigsarkiverne. Bd. 1-9. København 1883-1909.
- C. Crone: Uddrag af det danske Rytteris Historie.

(3) Betydeligere krigshistoriske arbejder.

Afsnittet omfatter et udvalg af krigshistoriske arbejder, omhandlende de krige, hvori Jydske Dragonregimentets stamregimenter deltog.

(a) Skånske krig 1675-79: (Slesvigske nationale Rytterregiment).

- N.P. Jensen: Den Skaanske Krig 1675-79. København 1900.

(b) Spanske Arvefølgekrig 1701-09. (5. jyske nationale Rytterregiment).

- Jahn: De danske Auxiliærcorps i den Spanske Successionskrig.
- K.C. Rockstroh: Et dansk Korps Historie 1701-09.
- Winston Churchill: Marlborough og hans tid. Bd. 1-4. København 1949-52.

(c) Store nordiske Krig 1709-20. (2. Fyenske nationale Rytterregiment, fra 1715 tillige 5. jy. nat. Rytterregiment).

- Generalstaben: Bidrag til den Store nordiske Krigs Historie. Bd. 1-10. København 1899-1934.
- Jens Johansen: Danmark-Norges Deltagelse i den Store nordiske Krig. Sønderjyllands Befrielse. København 1935.

- (d) Napoleonskrigene. Auxiliærcorpset 1813.
(Jydske og Fyenske Regimenter lette Dragoner).
- Carl Th. Sørensen: Kampen om Norge i Aarene 1813-14.
Bd. 1-2. København 1871.
  - Poul Ib Liebe: Napoleons danske hjælpetropper. "Auxiliærcorpset 1813". København 1968.
- (e) Første slesvigske Krig 1848-50. (3., 6. og 5. Dragonregiment).
- Generalstaben: Den dansk-tyske Krig i årene 1848-50.
12 bind i 3 dele.
København 1867-87.
  - H.C.J. Beck: Generalmajor Olaf Rye's Tilbagetog gennem Nørrejylland. København 1863.
  - O.F. Vaupell: Kampen for Sønderjylland 1848-50.
Bd. 1-3. København 1863-67.
  - N.P. Jensen: Den første slesvigske Krig 1848-50. København 1898.
  - Tøjhusmuseets bog om treaarskrigen 1848-49-50.
København 19..
- (f) Anden slesvigske Krig. (3., 6. og 5. Dragonregiment).
- Generalstaben: Den dansk-tyske Krig 1864.
Bd. 1-3. København 1890-92.
  - Carl Th.Sørensen: Den anden slesvigske Krig.
Bd. 1-3. København 1883.
  - N.P. Jensen: Den anden slesvigske Krig.
1864. København 1900.
  - Jens Johansen: 4. Division i Nørrejylland 1864. København 1936.
  - Jens Johansen: Hæren ved Dannevirke 1864.
København 1938.
  - Jens Johansen: Dybbøl 1864.
København 1942.
  - Bjørke, Kiær og Norrie: Krigen 1864.
København 1968.
  - Tøjhusmuseets bog om 1864.
København 1964.

(4) Niels Kjeldsens kamp 28 FEB 1864.

Kun selvstændigt udgivne skrifter er medtaget, herudover findes en del tidsskriftartikler.

- N.P. Jensen: Dragon Niels Kjeldsen.
København 1902.

- Karl Larsen: Dragon Niels Kjeldsen og hans Drabsmænd. En undersøgelse. København 1902.
- (anonym): Niels Kjeldsens Saga for Historiens Domstol. Aktstykker og Indlæg. København 1902.
- Nogle Officerers Indlæg i Niels Kjeldsen-Striden. København 1902.
- Victor Dalhoff-Nielsen: Karl Larsens Skrift om Niels Kjeldsen og den militære Kritik. København 1903.
- N.P. Jensen: Dragon Niels Kjeldsen. Svar til Professor Kr. Erslev. København 1903. (Svar på en længere historisk undersøgelse i Historisk Tidsskrift).

(5) Diverse skrifter.

- B.S. Rasmussen: En Rekrut ved 3'Dragonregiment fortæller sine Erindringer. 1949. (Erindringer fra 1890'erne).
- J. Andreassen: Rytterfægtningen ved Hjorteballe Kro den 30. marts 1864. København 1912.
- Dragonavisen. Holstebro 1963-.

KASERNENS PORT .

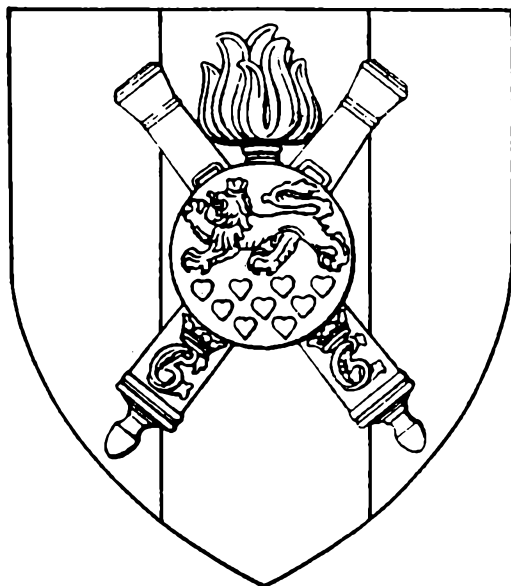
Til venstre det traditionsrige, klassistiske Skilderhus,
til højre det ny-traditionelle vartegn: Kampvognen.

TAK FOR BESØGET .

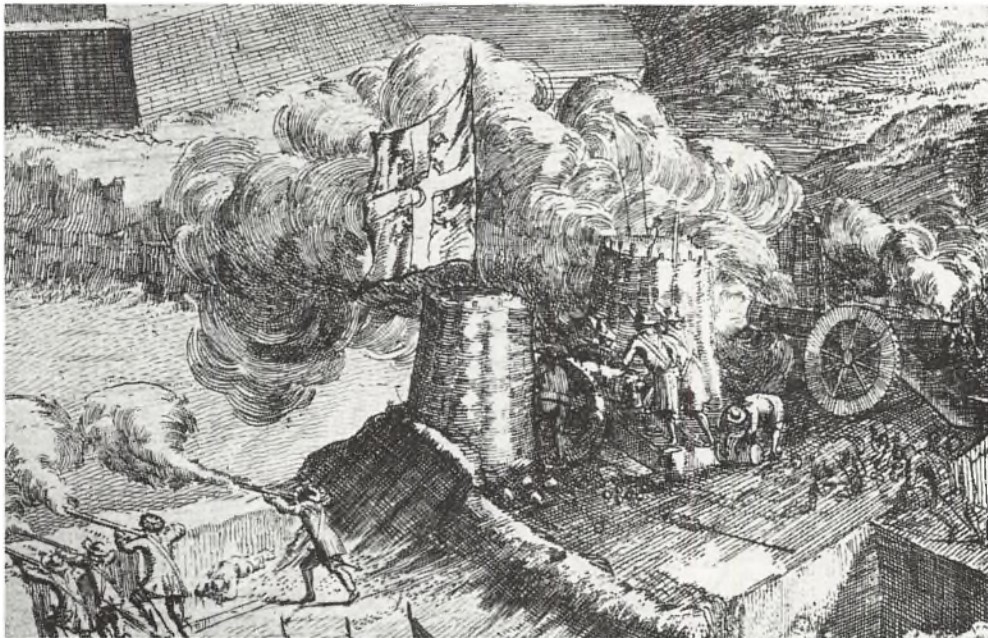
PÅ GENSYN !

NØRREJYSKE

ARTILLERIREGIMENT

Chr. V's Artilleri skyder Helsingborg til overgivelse 1676.

ANGREBET på HELSINGBORG 1676.

Udsnit af van Hooges kobberstik - brugt af REG som indlæg i dobbelt brevkort for, bl.a., at tjene til forståelse af

DANEBOGGS-FANENS forhold til ARTILLERIET.

TRADITION OG TRADITIONSPLEJE
ved
NØRREJYSKE ARTILLERIREGIMENT.

I. Ved Hærlov 1922 - Kundgørelse B.7/1923 - blev det bestemt, at et 3.Feltartilleriregiment (3.F.A.R.) skulle formeres pr. 1 APR omfattende 3.Artilleriafdeling og 7.Artilleriafdeling, der desuden hver skulle udvikle henholdsvis 14.A.A. og 15.A.A. som reserveafdelinger. Disse blev nedlagt 1932.

1932 tilkommanderedes 8. og 9.A.A. fra 1.F.A.R.

1951 afgav regimentet 7.A.A. samt ca. 50% af værnepligtigt mandskab og reserve-befalingsmænd til formering af 4.F.A.R.

Samtidig opstilledes 23.A.A. af 9.A.A. og året efter 33.A.A. af 3. og 8.A.A.

I nogle år havde regimentet desuden formeret en 34.A.A. og planlagt opstilling af 25.A.A. og 13.A.A.

1958 skiftede regimentet navn til Nørrejyske Artilleriregiment.

Ved Artilleriet er der ikke regimenter i almindelig forstand. De er af natur - som de også tidligere hed - Brigader. Der er kun eet regiment - moderregimentet, Christian IV's regiment - senere Christian V's "Artillerikorps" - i dag: Artilleriet. Størstedelen af al tradition er derfor fællestradition.

Kun de gamle Batterier, der fra 1909 blev fast samlede i Afdelinger, har krigshistorie og er de grundlæggende bærere af tradition.

Stamafdeling. NJAR kan, som eneste FELT ART REG, i nogen grad siges at have en stamafdeling: 3.Artilleriafdeling - 4/5 af grundlaget. 3.A.A. formeredes 1880 af 7', 8' og 9' Bateria (samt 15', der vist aldrig nåede længere end til papiret).

På grund af 1902-skytsets store ildkraft formeredes i praksis 4 batterier - 9' Bt. dublerede - hvilket Hærlov 1909 konfirmerede, idet batterierne samtidig fik numrene 1 - 4.

I 1923 blev 7.A.A. dannet af dette 3' og 4' Bt. samt af 4'Bt./5.A.A. fra Sjælland - nu benævnt henholdsvis 3', 1' og 2'Bt.

3.A.A. udviklede selv et nyt 3'Bt. af 1' og 2' Bt.

3.A.A. stamfædre, 7' og 8' Bt. kan følges til 1763.

8. Artilleriafdeling blev 1923 udviklet af 1.A.A. og har således 1. og 2.Bt. som traditionelle stamfædre.

9. Artilleriafdeling blev tilsvarende udviklet af 2.A.A. med 5. og 6.Bt. som stamfædre.

23. og 33.A.A. er nævnt overfor, hvoraf deres ophav kan ses.

II. Heraldiske Våben.

Regimentet fører

"I guld-skjold med karmoisin pæl to krydsede, sorte kanoner med Christian V's kronede navnetræk, hvorpå guld-bombe med guldrød flamme. På bomben de Gothers løve (dog kronet) over ni hjerter (Jylland)."

Farverne henviser til våbenfarven, "Krave og Knapfarven", hvoraf kravefarven, karmoisin, yderligere er den specielle nuance af hærens røde uniformer i 17-hundrederne til 1850, som udelukkende galdt for artilleriets officerer.

Som afdelingsmærke til brug på uniform anvendes skjoldfiguren.

Regimentet har intet officielt valgsprog - se dog pkt. 6.

FANEN har ikke været et føringsmiddel i artilleriet. Regimentets Fane er modtaget 28 OKT 1958 som et nationalt samlingsmærke. Den føres derfor altid i en "Fanevagt".

Ved artilleriet var KANONEN, hvad fanen var for fodfolket. Ved KANONEN svor artilleristen sin troskabsed. Alt dansk fremstillet skyts har derfor siden Frederik II båret det KONGELIGE NAVNETRÆK.

Den danske hærs kendingssignal: LØSEN = 3 kanonskud har været brugt siden Kalmarunionen.

III. Af regimentets traditioner lægges der særlig vægt på følgende:

Festligholdelse af regimentets fødselsdag. Kranselægning ved mindesmærket for regimentets faldne i 2. Verdenskrig, FANENS fremstilling for rekrutterne ved overgang til dækningsstyrken og anvendelsen af regimentets trompeterkorps som middel til at understrege højtid og fest og som binde-middel til vide, civile kredse.

IV. I øvrigt haves og plejes følgende traditioner.

1. Mindesmærker.

Regimentet har en mindetavle med navne og dødsår på de mænd af regimentet, som faldt på en eller anden måde under 2. Verdenskrig. Tavlen sad oprindeligt på Vester Alles kaserne, blev flyttet til Høegh Guldbergsgades Kaserne ved ombygning af Vester Alles Ridehus, og medførtes ved flytningen til Skive.

2.a. Større festlighed, Højtidelighed, Parade o.l.

Regimentets Fødselsdagsparade 1 APR holdes så vidt muligt, men den kan på grund af skiftende vilkår ikke holdes efter et fast mønster. Følgende elementer går dog igen.

Aflevering og inspicering af styrken i feltdragt, "formering" af regiment. Afdækning af FANE under fuld honnør med Honnørmarch blæst. En kort tale af RC, hvor lejlighed benyttes til at ridse vilkårene for det kommende år og dets mål op. Hvis nogen eller noget særligt skal "bemærkes" på dette tidspunkt, henlægges det til paraden.

Tildækning af FANE og formering af afdelinger.

Paraden gøres kort, men der lægges vægt på en streng orden.

Halv fridag og - tidligere - festmåltid.

Runde år benyttes til ganske særlig festligholdelse.

5 MAJ højtideligholdes mindet om 2. Verdenskrigs afslutning samt de ofre, den kostede, ved en Parade - under tilsvarende usikkerhedsvilkår, som ovenfor. Ofte må de to begivenheder slås sammen. Denne parade holdes i "Galla" under våben.

Opstilling i tilknytning til mindetavlen. Aflevering, formering af regiment, afdækning af FANE og - i mange år - afdækning af (REG's eneste) kanon som bærer Kgl. Navnetræk. Kort tale. Frembæring af Hærens krans og REG's blomster. Navneopråb. Honnør. Blomster lægges, honnørmarch blæses. FANE, RC og R-stab indtager pladser ved Mindetavlen - forbidefilering og bortmarch.

Efter 25-året er denne parade stærkt indskrænket.

b. Anden meningsfyldt festlighed eller højtidelighed.

Byens velkomst. I forbindelse med hvert rekrutholds møde, holder Skive by en velkomstfest på kasernen, der har det fornødne lokale. Festen holdes i kasernens trænings- og teatersal. Der indledes af Formanden for Byens Kontaktudvalg, der beretter om baggrunden for udvalgets oprettelse samt om dets arbejde. Derefter gives ordet til Borgmesteren, der byder rekrutterne velkommen til Skive og til byens "største arbejdsplads".

Efter Borgmesterens tale er der underholdning ved professionelle kunstnere på scenen, og aftenen slutes med et traktement i cafeteriet. Hele arrangementet betales af byen.

Skikken er en videreførelse fra Aarhus, hvor den indførtes kort efter 2. Verdenskrigs afslutning.

Fremstilling af FANEN. FANE og Trompeterkorps stilles til rådighed for den afdeling, som har uddannet rekrutter, der skal overføres til Dækningsstyrken - eller tilsvarende overførelse til krigsbrugbarhed.

Efter at FANEN er afdækket under honnør, holder Afdelingschefen en kort, inspireret og inspirerende tale til det nye hold kamptropper - med adresse hertil. Forbidefilering. Tildækning.

Fratræden/Indsættelse af Afdelingschef. Når det overhovedet er muligt - også med små velbegrundede afvigelser fra datoen - foretager RC denne handling personligt. (Gl. reglement).

Afdelingen står til parade under våben. RC modtager styrken, meddeler hvorfor den gamle chef skal fratræde, takker for hans tjeneste - begrundet - lader ham afgive kommandoen til sin ANK, stikke sablen ind og træde ind bag RC.

RC meddeler så, hvem den nye chef er, præsenterer ham med passende anbefaling til afdelingens bevågenhed, lader ham træde til og overtage kommando samt aflægge honnør for RC, der går med den fratrædte. Resten er den nye AC's.

3. Deltagelse i folkelige eller nationale traditioner.

Valdemarsdag. Under regimentets garnisonering i Aarhus var en af battericheferne ophavsmand til den store kirkefest på Valdemarsdagen - forløber for Danmarkssamfundets uddeling af Faner og Flag. Regimentet har derefter i ca. 45 år været støtte i dette arrangement. Noget lignende er ikke indført i Skive.

11 NOV - højtidelighed i Mindeparken, Aarhus for 1. Verdenskrigs faldne Sønderjyder og andre danske. I denne har REG ligeledes deltaget og været en støtte- og de år, hvor der var særligt mange soldater af sønderjydsk herkomst, blev der gjort særlige anstalter for at knytte bånd til familier med tab.

Efter flytning til Skive vil der kunne blive tale om repræsentativ deltagelse ved særlige "runde år". (1978 - 2 generationer).

Julegudstjeneste. Som en tradition fra den tid, da REG rekrutteredes meget fra stærkt religiøse landdistrikter, holdes der lige inden afgang til juleorlov en fælles julegudstjeneste. Denne skik, hvortil Biskop eller Provst blev indbudt til at tale, medførtes fra Aarhus Domkirke til Skive, hvor den blev vel anset af beboerne. Da den menneskelige baggrund ikke længere er den samme, hører denne tradition til dem, der må tilpasses lempeligt.

Sct Hansfest. Sct Hansaften arrangerer regimentet og byen i fællesskab bål på øvelsespladsen, hvortil byens og egnens befolkning og soldaterne samt deres pårørende er inviteret.

Før bålet tændes, byder RC/GK velkommen, og indtil bål-tænding er der koncert og underholdning. Båltale holdes af en kendt personlighed fra Skive eller omegn.

Aftenen har samlet flere tusind deltagere.

Skikken stammer fra Aarhus, hvor Sct Hansfest holdtes før 2. Verdenskrig på den lille eksercerplads bag Lange-landsgades Kaserne - tidligere "Artillerikasernen". Her var der også idrætskonkurrencer og opvisning. I en årrække, da området blev bebygget, var festen indskrænket til officersforeningen.

Både i Aarhus og Skive har REG ved sit Trompeterkorps bidraget til liv og fest under indsamlinger af særlig art, børnehjælpsdag o.l. og dermed markeret sin vilje til at deltage i folkelige rørelser.

REG har ligeledes i en lang række tilfælde bistået ved folkelige arrangementers praktiske gennemførelse - Aarhus festuge o.l. for bl.a. at fastslå det militære personels evne til at lede og organisere uden svigt. Det har altid været succes og yderst værdsat.

4. Særlige "dage". (Forældre-, Soldaterforenings-, Sportsdag, "Abent Hus").

Forældredag. For at give hvert hold soldaters forældre og pårørende lejlighed til at se de forhold, der bydes den værnepligtige ved Nørrejyske Artilleriregiment, afholdes årligt - normalt i AUG - en "Forældredag". Tidspunkt er valgt af hensyn til vejr, høst o.l. Dagen starter med en samlet velkomst-parade, hvorefter den enkelte soldats pårørende kan blive præsenteret for batteriets befalingsmænd. Derefter er der frit samvær, hvorunder der er lejlighed til at få det materiel demonstreret, som soldaten arbejder med til daglig. Ligeledes er alle bygninger og lokaler åbne. I træningssalen vises film hele formiddagen. Til frokost er der arrangeret spisning i cafeteriet, hvor alle kan købe mad. Under spisningen spiller et af de militære musikkorps, afvekslende med trompeterkorpset. Efter frokost samles alle på forhindringsbanen, hvor der afvikles forskellige konkurrencer - bl.a. forhindringsbaneløb og 4 km terrainbaneløb. Efter konkurrencerne viser et batteri stillingsindtagelse, hvorpå dagen er slut. Soldaterne kan derefter tilbringe resten af dagen med deres pårørende - enten på kasernen eller udenfor.

Artilleridag. Kort efter krigen indstiftedes Den Jydske Artilleridag i Aarhus, hvor alle gamle artillerister - og især jubilarer - kunne møde op på Vester Alles Kaserne første søndag i MAJ. For at undgå karaktergivning af foreningsformænd eller andre var arrangementet fra REG's side lagt i usvigelig faste rammer. For de gamle, 70 - 90 årige var det en stor og fast dag i året. Udeblivelse var et næsten sikkert tegn på dødsfald.

Denne skik fulgte med til Skive, idet de ændrede vilkår dog modificerede udfoldelsen. Nu er det første lørdag i MAJ.

Feltartilleriforeningen for SKIVE-VIBORG og Omegn står som arrangør, og man søger at samle så mange gamle artillerister som muligt til en sammenkomst på kasernen. Dagen indledes med, at bestyrelsen nedlægger blomster ved Mindetavlen. Når de gamle artillerister er samlede, stilles op i årgangsorden. Paraden afleveres til Regimentchefen, der byder velkommen og holder en kort tale.

Derefter gives der lejlighed til at se en udstilling af regimentets materiel.

Under middagen, der indtages i cafeteriet, holder 3 ældre officerer af regimentet taler for henholdsvis H.M.Dronningen (Kongen), Land og Flag og Artilleriet. (Dette har oprindeligt været "omgangstjeneste", med RC eller KDR, som den ene).

Efter spisningen giver et batteri opvisning i stillingsindtagelse og udrykning af stilling med nutidens materiel. Derefter er der kammeratligt samvær. Dagen slutter med spisning i cafeteriet, hvortil et antal værnepligtige normalt er inviteret.

Åbent Hus eller lignende. REG har med visse års mellemrum og under hensyn til situationen - klimaet - holdt en større opvisning eller demonstration af betydelig mere offentlig karakter end ovenfor nævnt. Det koster selvsagt stor anstrengelse, men giver samtidig lejlighed til arrangement og organisation ud over det trivielle. Det er altid blevet modtaget med megen glæde udefra og bidrager utvivlsomt til at højne samfølelse mellem oplandets befolkning og de plagsomme soldater. Set under synsvinklen "tradition" er det en fortsættelse af tilsvarende lejlighedsvis arrangementer fra tider så langt tilbage som 30-erne. Den gang ofte i forbindelse med Dyreskuer.

5. Kranse eller blomstersmykning.

a. Foretaget af eller for REG, GK.

I Aarhus udførte REG en del af denne slags handlinger. I Skive er det indskrænket til egen Mindetavle. 5 MAJ.

b. Traditionel deltagelse i civil handling ved repræsentant. Dette er i Skive kun sket en enkelt gang - modstandskampens lokale ofre - men er vist nu indskrænket til runde år.

6. Manerer, særlige ceremonielle regler eller normer.

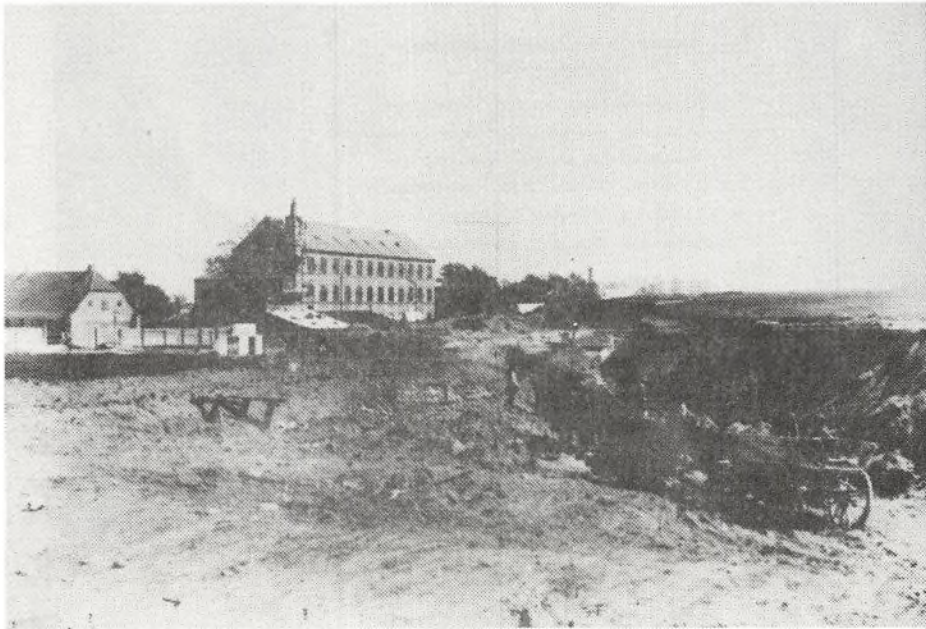
Regimentet havde et praktisk valgsprog, som stammede fra 3. A.A., der i sin lange, meget selvstændige periode som eneste artillerienhed i Jylland udviklede en særlig tone. Valgsproget, der var omkvæd til mangen en tjenestelig bemærkning, lød: "Det klarer sig!" med et tonefald der sagde: "Pas I bare jeres eget. Det her skal vi nok ordne!" Ved udvikling til regiment blev det videreført og - ubevidst - har man i bred almindelighed handlet derefter siden, sådan at forstå, at man ikke går i stå for opgaver, men ordner alt på en eller anden driftsikker og fornuftig måde - uden mange, unødige spørgsmål.

Fra hesteartilleriets "åbne indrykning" i galop stammer trangen til TEMPO. Fra de første år efter krigen stammer den moderniserede form: hurtig, improviseret, skjult stillingsindtagelse og ildåbning ("Klar til Kamp!") I de senere år har der været ført statistik over præstationerne på alle kalibre, og det har vist ret forbausende resultater - nok en "Snip" eller "Kofanger" foran de fleste.

Også ved NJAR dyrkes Sct. Barbara - artilleriets skytshelgen, der sikrer artilleristen en saliggjort død, hvis hans betjening af skytset fører til ulykker.

Der findes dog også vantro sjæle i REG, der mener, at en nøje overholdelse af betjeningsreglementet virker mindst lige så sikkert - og disse findes fortrinsvis blandt cheferne.

Gennem ca. 50 år har der verseret et utal af traditionshistorier om en af 3. A.A.'s højt ansete og dygtige chefer: Oberstløjtnant Busk - alle med en halvskjult, undertiden ret barsk vejledning i hvorledes man burde opføre sig. Meget kort Ex.: Til øjentjeneren: "Ide! sagde De. De har fået en Ide! Jamen det skal De skam være meget forsigtig med Højstærede! Meget forsigtig!"

SUKKERHUSET.

3 A.A.'s første kaserne. (Brammersgade)

3 ARTILLERIAFDELINGS KØRESKOLE.
på stranden nedenfor SKANSEN.

MINDETAVLEN.

SKJOLDET fra RENDSBORG.

Ved visse arrangementer - f.eks. forældredag - har man benyttet spøgefulde konkurrencer af et lidt barokt snit. De er et artilleristisk traditionsfænomen, idet de er en "modernisering" af gamle dages "En hest for lidt"-konkurrencen, hvor soldater under af- og påtrækning af drejlsbukser sloges om at komme op at ride på de tilstedeværende heste, indtil een blev sidste sejrherre.

Artilleristen skuldrer stadig sin sabel ved hoften, den "beredne" stilling - ikke ved låret.

7. Foredragsvirksomhed vedrørende det traditionelle.

Foredrag på slagdage eller andre lignende holdes ikke mere som noget traditionelt, men kun ved given lejlighed.

8. Ejendele af særlig betydning.

Indtil 1950 var regimentet fattigt på ejendele, der havde forbindelse med dets traditionsliv. Der fandtes kun nogle stik og fotografier, som var erindringsgaver fra især underofficerer.

3.A.A. havde dog efter Kaptajn Rosen arvet et bibliotek og et klaver med sølvplade samt nogle penge til at vedligeholde biblioteket med. Endvidere ejede afdelingen et sæt slebne glas med monogram, samt et maleri af skydning på "Fedet". Biblioteket eksisterer og fornys, maleriet er udlånt til messen - mod kvittering - klaveret er slidt op og måtte ophugges, men en klods med sølvpladen er bevaret som minde. Af glassene er enkelte forsvundne ved traditionskære chefers afgang - de fleste dog atter bragt til veje ved traditionskære chefers indsats.

Efter 1950 er der sket en gradvis samling af minder - i begyndelsen af beskeden handelsværdi, men ved regimentets 40-års jubilæum modtoges gode og værdsatte gaver. Officererne gav et maleri af Høegh Guldbergsgades Kaserne - som man ventede snart at skulle forlade - Reserveofficererne et smukt taffeluhr o.s.v.

Af egenartede og derfor særligt bemærkede genstande haves følgende:

En sidste Felttrompet fra hesteartilleriet blev fundet - noget fladklemt - på materielloftet på Langelandsgades Kaserne, bag en kasse, da tyskerne havde forladt stedet. Den blev rettet op og, efter en kort, glørværdig periode som regimentstrompeterens instrument og endnu eneste danske Es-Trompet, hængt på væggen til minde.

Et dekorationsskjold fra smedejærnsporten til Chr.V's Tøjhus i Rendsborg Fæstning blev bragt til veje og afleveret til regimentet som "nærmeste berettigede" af stabschefen ved den allierede stab på Ejderkasernen, dav. OBL S.A.Larsen.

Af de 4 skjolde blev et medført af norsk artilleri efter besættelsen efter krigen, et er på Rendsburg Musæum, et er totalt ødelagt, og dette blev i beskadiget stand fundet på produkthandlerens skrotbunke af OBL. Det blev istandsat af regimentets våbenmekaniker og stafferet af

RC. Skjoldet må stamme fra 1852, da "Arsenalet" istandsattes efter Treårskrigen. Stativet, hvorpå det nu står, er ligeledes lavet af værkstedet: et treben af vredne smedejernsstænger efter god Tøjhus-maner, stående på en kuglestabelramme, med tre 3-pds kugler som fødder.

En Gibs-buste af General Fibiger - hans eget eksemplar af busten - tilbudt RC under en middag på Marselisborg Slot af et barnebarn af Generalen, Fru Politimester Trolle, Aarhus. Fibiger var fader til det danske skytssystem, som bar artilleriet i de to slesvigske krige.

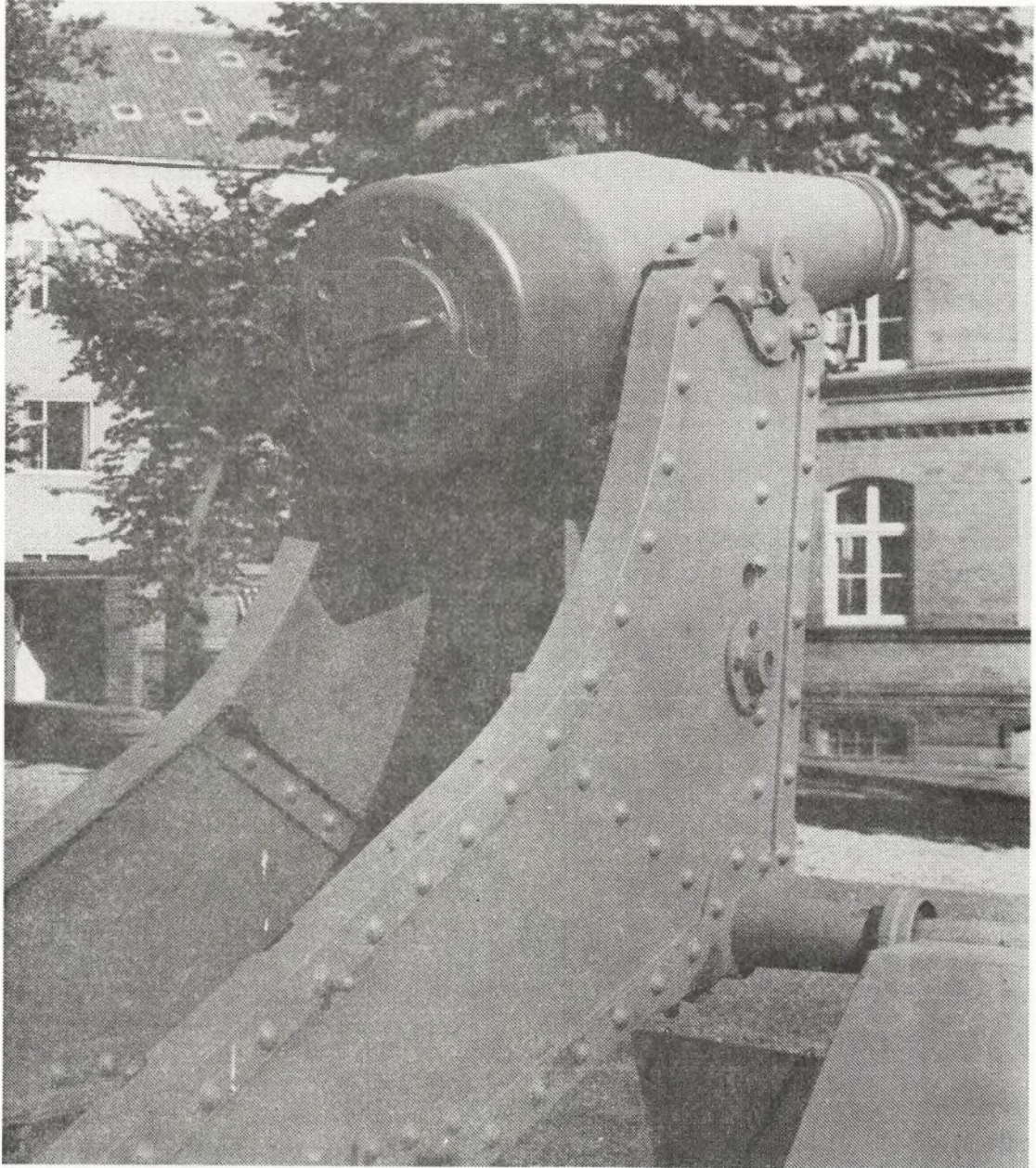
Tre fotostatgengivelser af kobberstik er regimentets beviser for Danebrogs-Fanens placering i artilleriet - de to i udsnit, de to af van Hooge. Danebrog vajede fra et batteris Skansekurv som Hærens Hovedbanner når Kongen var i felten (Wismar 1675, Helsingborg 1676) medens Fanen bar Rigsvåbnet når Rigsmarsken førte (Bremerførde 1657). På Wismar-billedet kan tidens skytsbetjening studeres i enkeltheder. Billederne anskaffedes da regimentet modtog FANE. Opstillingen har været benyttet af regimentet i symbolsk øjemed ved nogle større parader. Jyske Ingeniørregiment har lovet en skansekurv til formålet. (Er siden 1959 endnu i "restordre".)

Dele af Holstenske Artilleribrigades Bibliotek haves, men hvorvidt denne bogsamling er "medført ejendom" eller "erhvervet" senere, vides ikke. Det drejer sig om bl.a. håndskrevne eller håndtegnede værker og gamle reglementer. Der har været kæmpet for regimentets ejendomsret, som nu respekteres. Samlingen er opstillet i særlige skabe, afmærket med regimentets våben, sammen med D.K.G.'s udstationerede håndbibliotek, der står under D.K.G.'s våben.

Ved REG fandtes 2 stk. 6 pd. Kuglekanon, System Fibiger/1834, der havde været opstillet som "skiver" i skydeterrainet ved Fuglsø. 3.A.A. reddede dem (ombyttede dem med oversavede telefonpæle!) og opstillede dem ved Flagstangen på Artillerikasernen (LG.Kas). Da 4 F.A.R. blev oprettet, bevilligede inkompetent myndighed hen over hovedet på REG, at de kunne føres til Varde. Ved opdagelsen udfærdigede REG et gavedokument, hvorved de blev givet som medgift med det hold af 3.A.A., der kom til at udgøre det nye regimentsstabsbatteri. Til gengæld betingede REG sig at beholde 7.A.A.'s ansætningskanon på H.G.Kaserne.

Nu har REG så denne - et musealt unikum - en 15 cm kort stålkanon fra Københavns befæstnings bevægelige artillerireserve. Den blev sendt til 7.A.A. for at man ved hjælp af denne kanon uden bundskrue og hjul kunne lære at sætte ordentligt an. Tyskerne fik under krigen den tro, at den kunne blive farlig og brændte nogle huller gennem røret. Tro tjenerne ved REG gemte den og afleverede den efter krigen, hvorpå den blev istandsat og stillet op. Alle piecer af denne model blev omhyggeligt ødelagt af den krigsminister, som nedlagde fæstningen. Medens andet forældet materiel normalt sælges, betales der penge for dette. Den er derfor et specielt talende minde og desuden i dag den eneste udleverede kanon i REG beholdning, som bærer det kongelige navnetræk på behørig måde - nemlig CR IX. på bagstykket over bundskruen.

15 cm STÅLKANON M 1892 i HØJ VOLDLAVET M 1885.

Arv efter 7 Artilleriafdeling

Det Kgl. navnetræk - frimærke-stort - ses over
"Bundskruen". Lavetten hviler i stiliserede ka=
nonhjul, støbt af beton af menige ved NJAR.

I forbindelse med regimentets 40-års jubilæum holdtes en parade ved Marselis Boulevard i Aarhus, hvorved det viste sig ønskeligt at opstille repræsentative kommandoer for alle afdelingerne. For at tydeliggøre disse anskaffede regimentet Kvartermærker for disse. De blev lavet i reglementeret form, men i stedet for hærens tidligere, fælles røde farve med hvid tekst benyttedes de nye heraldiske farver for afdelinger: rød, hvid, blå, gul og grøn med tekst i de "modsatte" farver (Metal/farve, farve/metal). Senere anskaffedes tilsvarende for underafdelingerne - ligeledes ved udnyttelse af disses heraldiske farver.

Kvartermærkerne bruges af cheferne ved deres kontorer og på visse øvelser, ligesom de anvendes ved festlig lejlighed som udsmykningsvis markering af regimentets omfang - og som bordflag.

Kort før sin afgang fra regimentet foreslog Major Jens Bay, at afgående officerer skulle skænke regimentets officerskorps et sølvbestik eller dele deraf, med eget navn indgraveret. Regimentsadjudanten skulle være skattens vogter. Det fængede, og regimentet har nu en betydelig samling af næsten helt frivilligt foræret sølvtøj.

Det har ved særlige lejligheder givet anledning til, at afdøde kammeraters sæt lå hos chefen, der derfor mindedes den afdøde med gode ord, og dette var netop forslagsstillerens hensigt.

Kopier af Christian IV's Artilleripauker - se pkt. 17.

9.a. Musæum.

Regimentet råder ikke over et musæum eller en fast udstilling, til hvilken der kan gives adgang for en udvidet kreds.

b. Fremvisning.

På forældredage og ved enkelte andre lejligheder arrangeres en udstilling af Artilleriets historie. Den er en udløber af den store udstilling, som REG efter ordre fra VLK arrangerede i Ridehuset på Vester Allés Kaserne i Aarhus ved det store arrangement: "Forsvarets Dag" 1957. Den omfatter blide-modeller i 1:15, fremstillede af en OSGT ved UMAK, en komplet "Artilleriets Stamtavle" til ophængning på en stor væg, samt en række specielle tavler med tekst og tegninger, som viser højdepunkter i våbnets liv og virke. Af hensyn til fornyelse og fastholdelse af de i anledningen fremdragne kundskaber er der fremstillet et særligt fotoalbum med billeder og anvisende tekst. Dette beror hos RC.

For at give læselyst praktisk støtte og give lejlighed til at se detaljer af regimentets billedarkiv, som ellers bliver overset, har REG anskaffet en glas-montre på bord til opstilling ved en hyppigt anvendt "ganglinie" i Messen. Heri arrangerer bibliotekaren stadig skiftende udstilling af bøger og billeder.

c. Udsmykning.

I officersmessen er REG's bedre ejendele indarbejdet i møbleringen uden alt for musæumsagtigt udseende.

Desuden er egnede gange og rum anvendt til ophængning og opstilling. Ex. I hovedindgang til REG-kontorer står blide-modeller og artilleripauker. I Parolestue findes Fibiger, de nævnte FANE-billeder og våbendekorationer. I Spisesal er ophængt en særlig våbendekoration, der kun omfatter artilleri-håndvåben fra forskellige tider. På gangene ved undervisnings- og underholdningslokaler hænger en skjoldefrise med data for de kampe i hvilke ART har båret en særlig del af byrden - under "Oldenborgerne" malet i disses farver, i den senere periode malet i de karakteristiske artilleriuniformsfarver: carmoisin og blå. Skjoldene stammer fra udstillingen 1957, hvorefter de hang i kostforplejningen på V.A. Kaserne. Ideen stammer fra A.B.S. på Bådsmændstrædes Kaserne, hvor de hang på den store trappe i 1930'erne.

Rækken sluttede med et tomt skjold, beregnet til "næste gang". "Det er jeres skjold, hvis I duer!" lød kommentaren ved lejlighed.

De billeder, der hører til skjoldene er fordelt på kontorer - undtagne enkelte "billige" slagplaner, der ligger på UMAK, men som er rekonstruktioner, der ikke ellers findes fremstillet.

Regimentet har de seneste år opnået udlån af gamle piercer fra Tøjhuset til udendørs udsmykning - hvilket er en gammel skik i våbnet. De bidrager ganske væsentligt til at give kasernen et præg af "hjemsted".

10. Forhandling, foræring eller tildeling af genstande.

Regimentsmedalje. En sådan er fremstillet med regimentsvåben, navn og afdelingernes navne på forsiden, artillerisymboler omkransende en åben plads til indgravering på bagsiden. Metal: Kanonbronze. Den blev fremstillet til to formål. Dels anvendes den som regimentets synlige tegn på taknemmelighed overfor personer eller institutioner og dels som præmie.

Til det sidste hører den bemærkning, at da det berømte beløb fra Pengeoversigten: "a kroner" var blevet så ringe i forhold til devalueringen, at ingen anstændige præmier i ædelt metalt kunne fremskaffes til de obligate konkurrencer, fandt man på at kompensere - da præmier jo trods alt skal være "honnør-sager" - således, at hver præmie blev en medalje med påskrift om dåden, og de således indsparede penge af "a"-beløbet blev koncentreret om en ædel ekstragevinst til den bedste trediedel af præmietagerne. På denne måde opnåedes, at der stadig var "Sølv" til de allerbedste. Alle medaljer føres i Medaljebogen med nummer og tekst. Nummeret står tillige på medaljen.

Regimentskjold. Et sådant er blevet udført i en smuk ca. 20 x 26 cm størrelse, idet den originale form af skjoldfiguren er lånt til afstøbning. Denne ligger således på som relief. Skjoldet bruges som særligt erindringsstegn til AC'er og RC'er der går af, samt enkelte specielle tilfælde, hvor en medalje ikke falder naturligt.

**General FIBIGER
i Parolestuen.**

Maleriet af Høegh Guldbergsgades Kaserne.

Skydning på FEDET nedenfor Vejlbj, 1887.

3 A.A.'s Maleri.

FUGLSØ SKYDETERRAIN.

Regimentsglas. En tilstræbt billig udførelse, der til gengæld er næsten fejlfrit udført, er fremstillet til salg internt. Bruges også i forbindelse med Regiments-øl til muntert ment gave.

Blazer-mærker. Sådanne har været brugt en del til internt salg.

Kort/Brevpapir. Et særligt lille format brevpapir med skjoldfiguren i farve i øverste venstre hjørne har været brugt dels til privat, dels til formløs tjenestelig korrespondance. Et løst indlæg med udsnittet fra Helsingborg-billedet af batteriet med Danebrog vajende kunne lægges ind efter lyst og behov.

Endelig bør nævnes, at Skives Hancock-Bryggeri, som en velkomst til regimentet, creerede en ny pilsner med en etiket, hvori sås regimentets våben sammen med Skive By's våben (med speciel tilladelse fra Borgmesteren). Dette øl har regimentet ved flere lejligheder anvendt som gave-gestus, f.eks. ved besøg af skandinaviske hærchefer, militærattachéer, pressefolk o.s.v. - naturligvis med drikkeglas vedføjet.

De nuværende vilkår for at forfølge udsalgslinien er urimeligt vanskelige.

11. Regimentsblad ell. lign.

Regimentet udgiver et månedsblad ved navn LIBELLEN.

Bladet drives helt uden tilskud fra højere myndigheder. Det udgives nu i 12 - 1800 eksemplarer og adskillige hjemsendte soldater samt civile er abonnenter.

Bladet behandler mange forskelligartede emner af interesse for personellet, kritisk såvel som oplysende. Linien har hidtil været, at kun det værdifuldt udførte blad bliver læst af den, man ønsker at få i tale, og bladet har i sit hidtidige liv derfor også haft resultater.

12. Foreninger eller korporationer.

Fra gammel tid eksisterede der en 3. Artilleriafdelings Officerskorps Forening, der senere udvidedes til regimentets, derpå blev til garnisonens officersforening. Dette skabte vanskeligheder ved garnisonsskiftet, men ved god vilje og megen energi skabtes en ny i Skive. Den har overtaget noget af duften fra sine forgængere, men det kan ikke nægtes, at det nye sted, de helt anderledes lokale forhold, de nye betingelser for at opretholde messeliv og det udvidede befalingsmandskorps har givet denne forening anledning til at bryde nye baner.

Den er stadig både selskabelig og oplysende. Dens fester - f.eks. "Kongefest" - ligesom diskussionen om man endnu kan opretholde dem, er traditionsprægede og -skærmende.

Tilsvarende er det gået regimentets øvrige befalingsmænd.

Endvidere findes de sædvanlige "fagforeninger" med deres islæt af traditionspræg.

Endelig er der en korporation af BC'er og en af løjtnanter, som dog endnu søger den faste form.

13. Legater, Fonds, Sammenslutninger for at skaffe penge.

På dette område står regimentet meget svagt. Der har i ART været en meget stor udveksling af officerer mellem regimenterne, hvorfor den fornemmelse af et regimentalt tilhørsforhold, som kendes i Infanteriet og Rytteriet, ikke har været så udpræget. Viljen til at skyde penge sammen til administration af sager, der ikke direkte vendte tilbage til indskyderen, lå fjernere end almindeligt andre steder. Man har derfor hidtil klaret sig med at rejse penge ved indsamling i den enkelte sag, og hvis der blev et overskud, da at anvende dette "næste gang".

Ved indrykning i Skive blev der givet nogle gaver "til chefen at administrere". Smågaver af samme art falder af og til af. Regimentet savner endnu at finde en form, der passer for dets forhold.

14. Broderskabs-frimureri, messeregler o.l.

Herom er intet særligt at berette mere. Hvad der i så henseende har eksisteret i gamle 3 A.A.'s tid, er forsvundet. Det vides dog, at 3 A.A. var rig på sådant.

15. Studiegruppe el.lign.

Ved de lejligheder, hvor der er behov derfor - f.eks. ved 40 og 50-års jubilæer - har der været etableret studiegrupper. Den omtalte store udstilling i 1957 samt spørgsmålet om artilleriets brug af pauker har også givet anledning til sådant. Et regelmæssigt arbejde er ikke etableret - hvorimod der flere steder er sporet historisk interesse, der også sætter sig spor.

16. Samspil med andre enheder.

I officersforeningen har der været et samspil i form af tilbagevendende sammenkomst med andet regiment - hvilket har medført at blikket også blev åbnet for andres særpræg og skikke.

Af særlig interesse er det samspil, som på norsk initiativ er kommet i gang mellem Jyske Trænregiment, NJAR og Artillerigarnisonen i Frederiksstad i Norge. Der har både været konfereret om udveksling på officersniveau, befalingsmandsniveau og mellem værnepligtigt mandskab fra Danmark og befalingsmandselever fra Norge.

Det sidste har været gennemført med stor succes i en årrække. Fra de to danske regimenter sendes hvert år - så vidt muligt om vinteren - et antal soldater til Norge, ligesom regimenterne på skift modtager norske på besøg her, og det har i regelen været i sommerhalvåret - ofte således at gæsterne kunne deltage i en stedlig fest.

Der er for de danske soldater mulighed for at stå på ski, ligesom de under kammeratlige former får lejlighed til at lære norske soldater og deres levevis at kende. Med holdene følger enkelte befalingsmænd, der får en parallel kontakt.

Konferencerne holdes på skift mellem de tre garnisonsbyer, og heri deltager regimentschefer, kontakt- og velfærdsofficererne, formændene for byernes turistforeninger samt de tre byers turistchefer.

Initiativtageren, nu afskedigede Major Birger B. Blindheim, Oslo bør nævnes til erindring.

17. Musik.

- a. Artilleriet har kun i kort periode haft eget musikkorps. Dets udvikling har medført, at det successivt har benyttet signalspillemand med Tromme (og Pibe?) Pauker, Halvmåner og Valdhorn, Trompeter. Trompeten kom ind med det ridende artilleri, hvorved rytteriets blæseform og signaler i væsentligst udstrækning overtoges. Det ældre glemtes. Enkelte signaler fra Halvmåne-tiden og altså "Jægersignaler" er overført til trompeten - men denne har domineret i 160 - 185 år.

Regimentet råder i dag over et Trompeterkorps på

8 - 12 Trompetere og 1 Pauker samt f.t. 3 Tambourer.

Korpset blev efter krigen opbygget over en dengang endnu reglementeret uddannelse af trompetere. På grund af motoriseringen havde man i begyndelsen af 50'erne et par hold undladt at uddanne. Den store og drivende inspiration til genoptagelse i et antageligt omfang stammer - bortset fra forskellige energiske chefer - fra Hr. Søren Telling. Denne henledte tillige opmærksomheden på artilleriets pauke-fortid og henviste til Tøjhusets store pauker, som han påstod var artilleristiske.

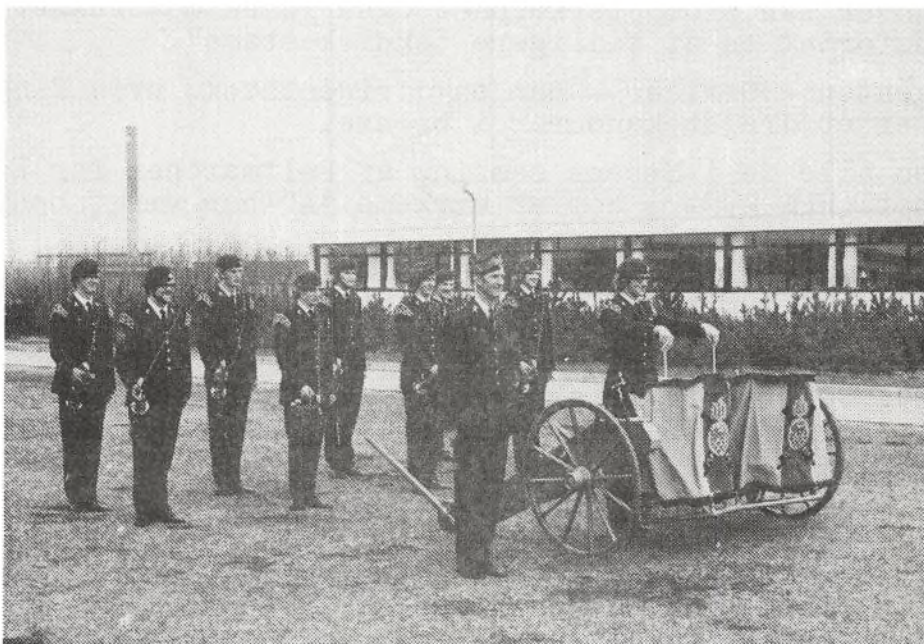
Resultatet blev grundige undersøgelser, der dels resulterede i at REG anskaffede pauker til trompeterne (lejede i begyndelsen) og dels i, at REG's undersøgelser førte til, at Tøjhuset selv fandt arkivalier, der beviste de store tøjhus-stykker som Christian IV's artilleripauker - sidst i felten under Christian V.

På dette grundlag opnåede REG Tøjhusets tilladelse til at kopiere disse. Aarhus's og Skives Byråd bevilligede penge til hver sin pauke som henholdsvis afskeds- og velkomstgave, og et dygtigt REG-værksted fremstillede et par som tro kopi i en målestok, der svarede til den nu brugte tonehøjde, beregnet af daværende RC.

Resultatet er af Kgl. Kapelmusikus Hans Fulling, Paukist, betegnet som fremragende. Håndværksarbejdet er smukkest tænkeligt. Til føring af pauker til fods fremstillede UMAK en Paukelavet i en form, som Chr. V's ART med korrekte materiefarver fra Tøjhuset, rødt træ og gule beslag.

Paukefaner syedes og gaves af nogle få af regimentets damer til 40-års jubilæet. De opbevares på RC's kontor ligesom Fanen og afhentes under tilsvarende former - som i gammel tid.

Trompeterne bærer Svalereder i artilleriets 260-årige våbenfarve, svarende til den reglementerede Banderolle, blå og gul, syede af Musikdirigentens frue. Modellen er

TROMPETERKORPSET
Pauker med Paukefaner på Lavet.

GALLA-PAUKERNE
DOMINUS fra Aarhus, TONICA fra Skive .

den af Kongen sidst godkendte model, som findes på Tøjhuset i Prøve-samlingen.

REG har således ved genskabelsen nøje holdt sig til tidligere reglementerede former.

Derudover kan trompeterkorpset også føres motorbåret - "transformation af tidligere teknisk stude".

Dirigenten - Officer - har en dirigentstok, hvis finger-greb er et drejet kanonrør i bronze.

- b. Næsten alle de i Hærens samling af Feltmarcher for Estrompet (HRN 999-2) som er mærkede "A" har været benyttede af Aarhus-afdelingerne.

Artilleriets Parademarch til Fods: nr. 55 findes skrevet på trommeskind i 23 A.A.'s eje - en gave fra Søren Telling i anledning af afdelingens besøg på Danevirke.

Nr. 94, Feltråbet, er skrevet af en RC, hvortil hører en tekst. Derudover har Hr. Hans Fulling skrevet følgende til REG.

- NJ 1: Nørrejyske Artilleriregiments Kendingssignal.
Bygget over de tre grundlæggende afdelingers kendingssignaler og godkendt af Hærchefen.
Blæses ved RC's overtagelse af opmarcheret REG eller repræsentant herfor, ved besøgende personers ankomst, når der ikke tilkommer disse reglementeret signal, samt i øvrigt når tilkendegivelsen "Regiment" findes påkrævet.
- NJ 2: Nørrejyske Artilleriregiments Fanfare.
Benyttes i stedet for NJ 1 ved festlig udfoldelse.
- NJ 3: Nørrejyske Artilleriregiments Feltmarch 1966.
Godkendt af Hærchefen. Benyttes ved Fanens udfoldelse, samt ved honnøraflæggelse under almindelig march.
- NJ 4: 3 Fanfarer for 4 trompeter og pauker.
- NJ 5: Lille Festsignal. - 3 trompeter og pauker.
Afdelingerne benytter NJ 4 og 5 under samme omstændigheder som REG NJ 1 og 2 (hvis der ikke haves reglementeret afdelingssignal).
- NJ 6: Søren Tellings Feltmarch.
- NJ 7: Oberst N.Lunns Trav-Feltmarch.
- NJ 8: En "Bitter" Nat.
- skrevet en nat på storebæltsfærgen efter "lukketid", et malende lydbillede af de gamle færges.
NJ 6, 7 og 8 anvendes frit.
- NJ 9: Oberst N.Lunns Feltmarch.
- NJ 10: Fanfare Nr. 1.

NJ 11: Oberst N.Lunns Vals.

NJ 12: Daugaards Kanonmarch.
- skrevet under et besøg ved REG d. 2 - 3 MAJ
1972 og givet til Trompeterkorpsets dirigent
PRLT Daugaard.

NJ 13: Feltmarch - "Tak for Maden".
- skrevet ved samme lejlighed.

NJ 14: Skive By's Feltmarch.
- skrevet ved samme lejlighed.

- c. Med 40-års jubilæet indledtes et samarbejde med Fynske Livregiments Musikkorps, hvis dirigent P.Jacobsen udsatte artilleriets reglementerede Parademarch Nr. 1 og Nr. 3 fra 1805 for musikkorps. Parademarch Nr. 1 er komponeret af Tambour ved Prins Christian Frederiks Regiment, Hans Christian Adolph 1791 - 1807. Den skulle den gang blæses for Halvmåne og to Valdhorn-stemmer.

Da dens brug svarede til "Fanemarchen" ved fodfolket, har REG anvendt den på tilsvarende måde ved særlig højtid.

Det ridende Artilleris første parademarch til fods, Den Nye Cavallerimarche til Fods af Kgl. Felt-Trompetter Johann Friedrich Jensen 1791 er ART's første Trompetmarch. Den er også udsat af Musikdirigent Jacobsen.

Fotokopi af de pågældende "reglementerede" nodebøger - de ældst kendte i hæren - findes i REG's bibliotek.

Den ovennævnte Artilleriets Parademarch til Fods er også udsat for musikkorps. Den er formentlig en ældgammel ryttermarch, men har været reglementeret parademarch for artilleriet i forrige århundrede til brug, når batterier paraderede i skridt med afsiddet mandskab marcherende bag skytset.

- d. Regimentstrompeteren udtages ved konkurrence, der foretås af en dækningsafdelingschef. Han er stedfortræder for Dirigenten og står til særlig rådighed for RC.

Et særligt trompetermærke i messing kan bæres til civil påklædning.

- e. Korpsets instrumenter består af:

- ovennævnte Galla-Pauker.
Daglig-pauker, oprindeligt lejede, men overgået til ejendom, skrue-koncertpauker.
- 2 tcheckiske klarintrompeter, messing, indkøbt.
- 1 Es-trompet, indkøbt.
- 1 Bas-trompet, " .
- 1 Es-trompet skænket af korpsets første lærer, tidligere trompeter ved 3 A.A. nu afdøde Musiker Carlsen.
- 1 " " skænket af læreren, Musiker V.Christensen 1966.
- 1 " " skænket af AC 3.A.A. OL K.V.Madsen 1966.

- 1 Es-trompet skænket af trompeterne ved korpset 1964.
- 3 " " skænket af REG ved 40-års jubilæet 1963.
- 1 " " skænket af Aarhus Samvirkende Soldaterforeninger 1 APR 1969.
- 1 " " skænket af Våbenbrødreforeningen for Aarhus og Omegn 1 APR 1969.
- 1 " " skænket af Feltartilleriforeningen for Aarhus og Omegn 1 APR 1969.
- 1 " " skænket af Soldaterhjemforeningen Danevirke Aarhus Afdeling 1 APR 1969.
- 2 par Paukekøller indkøbt.
- 1 " " skænket af Hærens Musiktilsyn.
- 3 Nodestativer skænket af læreren, Musiker V.Christensen 1969.

f. Korpset har hidtil blæst Retræte og Reveille og efter nattegningsordningens afskaffelse især for at markere, hvornår der skal være ro i belægningsområder, samt hvornår morgenmødende skal være mødt. Dette er f.t. indstillet på grund af de tjenestelige muligheder. Trompetervagt erstattede anden vagt i et udmålt ligeligt forhold og idet der toges hensyn til det øvrige træk på korpset.

Ved afgivelse af Æresbevisning med Vagt indtræder en trompeter på vagten i dette tidsrum.

Korpset anvendes i tjeneste ganske efter de traditionelle regler, ved regimentets hel- eller halvofficielle optræden udadtil samt som kontaktmiddel. Det har ydet udmærket tjeneste, været meget nyttigt og skaffet regimentet megen "Good Will" overalt. Musiktilsynet har været tilfreds med kvaliteten.

18. Litteratur.

Til brug for det værnepligtige mandskab har REG i mange år udgivet et hefte: "Nørrejyske Artilleriregiment - mit regiment, Aarhus - min garnison", efter flytningen ændret til "Skive - min garnison". Heftet indeholder RC's velkomstord, oplysninger om regimentet og nyttige oplysninger om, hvad soldaten kan få af hjælp, kontakt og fornøjelse.

Ved regimentets to jubilæer er udgivet:

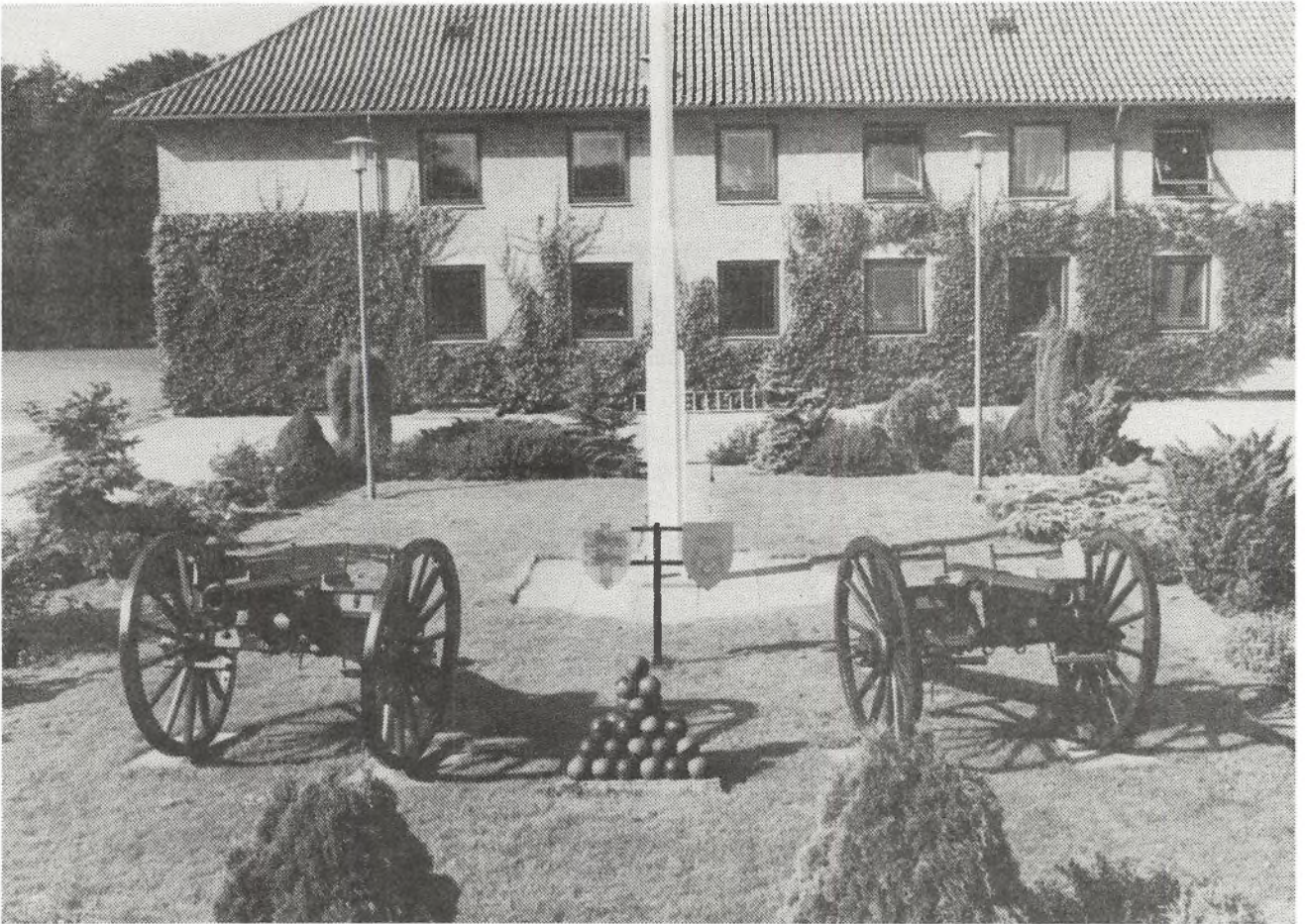
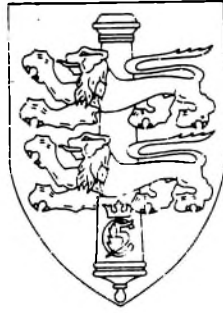
Det Kongelige Regiment på Tøjhuset. 1963 udgivet af regimentschefen.

Nørrejyske Artilleriregiment 1923, 1 april, 1973. Udgivet af regimentet.

SØNDERJYSKE ARTILLERIREGIMENT

Regimentets vartegn - Kanonerne.

SØNDERJYSKE ARTILLERIREGIMENT

TRADITIONSPLEJE

- I. Ved Hærlov 1951 bestemtes det, at et 4' Feltartilleriregiment skulle formeres omkring 7. Artilleriafdeling. I praksis afgav 3. F.A.R. 50 % af sit værnepligtige- og reserveofficers-personel i hele uddannelseshold som grundlag for den videre udbygning. Detaljer herom findes i en skrivelse i REG arkiv. Regimentet skulle omfatte 6', 7', 10', 11' og 24' Artilleriafdeling, og være Divisionsartilleri for 3 DIV.

Officiel oprettelsesdato: 1 NOV 1951.

1958 blev navnet: "Sønderjyske Artilleriregiment" taget i brug.

Stamafdeling - eller snarere "grundlæggende afdeling" er således 7. Artilleriafdeling. Den er formeret 1923 af 3' og 4' Batteri af 3. A.A. samt 4' Batteri af 5. A.A. - fremtidig benævnt henholdsvis 3', 1' og 2' BT. 3' + 4' BT. af 3. A.A. var det tidligere 9' Batteri, som blev formeret 1867 af lige store tilskud fra de 8, gamle stambatterier fra 1764, men har ingen speciel tilknytning til de to foregående 9' BT'er. 4' BT/5. A.A. stammer fra det gamle 4' Batteri fra 1764.

6. Artilleriafdeling formeredes af 7. A.A.

10. Artilleriafdeling " " 8. A.A.

11. Artilleriafdeling " " 7. A.A.

24. Artilleriafdeling " " 9. A.A.

Stabsbatteri/REG (DAF) formeredes af 3. A.A.

II. Heraldiske Våben.

Følgende våben blev 1953 fastsat for REG:

I skjold - delt, 1'felt karmoisin, 2'delt i guld og violet - et pælvis stillet sort kanonrør med guldornamentik og Christian d. 5's kronede navnetræk, hvorpå Slesvigs to blå løver med røde tunger, guldkløer og øjne.

Farverne skulle henvise til artilleriets våbenfarve under Chr. V. (violet) og våbenfarven siden 1850: "Knap- og Kravefarven" i gul og karmoisin.

Da våbnet var yderst uheldigt udformet og farveudseendet vakte anstød, ændrede regimentet våbnet efter godkendelse pr. 1 AUG 70 til:

I guld-skjold pælvis stillet rød kanon, overlagt med Slesvigs blå løver.

Dette passede bedre til det nyformede regiment, for hvilket kun guld - rødt (karmoisin) har været våbenfarve, samtidig med bevarelsen af det nationale Slesvigs våben - hvor løverne vender korrekt (heraldisk til højre).

Som kravemærke til uniform har skjoldfiguren, der er vændret, hele tiden været benyttet.

Regimentet våger herefter over en nøje overholdelse af korrekt gengivelse.

Det oprindelige våben og genstande med dette afbilledet opbevares som minde.

Regimentet har 1959 modtaget en FANE som et nationalt samlingsmærke - idet faner ikke har traditionel funktion i artilleriet som felttegn. Den anvendes i overensstemmelse hermed, opbevares på chefens kontor og føres i sin Fanevagt.

Ved artilleriet aflagdes troskabseden tidligere på kanoenen, der bar det kongelige navnetræk. Regimentet har endnu to sådanne kanoner med navnetræk - 2 stk. 3 pd. kuglekanon, model 1834 system Fibiger - en arv fra 3.A.A. På denne model er navnetrækket undtagelsesvis anbragt på venstre tap.

Kanonerne står foran regimentskontoret. Den første regimentschef bekostede nye lavetter.

De har gjort krigstjeneste og har senere været opstillet som mål i Fuglsø Skydeterrain, hvor 3.A.A. reddede dem fra denne forsmædelige anvendelse.

HÆRENS ILDSTØTTESKOLE

- (I.) 1 APR 1976 blev Hærens Ildstøtteskole lagt sammen med Sønderjyske Artilleriregiment under fælles chef. Ildstøtteskolen blev formeret 20 FEB 1974 af Artilleriets Befalingsmandsskoler og Artilleriskolen.

Artilleriets Befalingsmandsskoler.

Artilleriet har haft en længere række skoler, hvis formål det var at uddanne elever til at beklæde befalingsmandsposter. De har dels afløst hinanden, dels suppleret hinanden.

De har dels været underlagt Chefen for - senere Generalinspektøren for Artilleriet direkte, dels været underlagt et eller flere artilleriregimenter.

Artilleriskolen 1767 - der mandede ud i Artillerikadetskolen, som til sidst blev til Hærens Officersskole.

Skriveskolen 1772 - 1816, der førte til Det Kongelige Artilleris Underofficersskole 1816, senere kaldt "Elevskolen". Nedlagt 1912.

Underofficersskoler - regimentsvis eller samlet - 1842 - 64.

Reserveofficersskole 1862

Korporalskoler 1868 - 1966

Sergentskoler 1869 -

Sekondløjtnantsskoler 1880 - 1909

Kornetskole 1910 - 1951

Oversergentskole 1932 - 1951

Løjtnantsskoler 1923 -

Hertil kommer kursus af forskellig art for geleddets befalingsmænd og for befalingsmænd med forskellige særlige forkundskaber.

Skolerne blev ved Hærlov 1922 samlet under een hånd, og, bortset fra decentraliseret virke under besættelsen 1940 - 43, har de været dette til sammenlægningen 1974.

Størstedelen af deres tilværelse har de haft til huse på Baadsmadsstrædes Kaserne - eller, forud for bygningen af denne 1834, ved laboratoriet på samme terrain. 1945 flyttedes de til Holbæk, 1952 til Ringsted, Varde 1973.

Artilleriskolen.

Efter det riflede bagladeskyts' udvikling 1864 - 70 og følgerne heraf, som viste sig i krigen 1870, indførtes årlige "Skydekursus" for artilleriofficerer 1871-93. 1918 rejste Kaptajn Wilkenschildt med 27 ældre artilleriofficerers medunderskrift i Dansk-Artilleri-Tidsskrift kravet om indførelse af en speciel Artilleriskydeskole. Dette blev opfyldt ved Hærlov 1922.

Skolen blev underlagt Generalinspektøren direkte og med artilleriets ældste oberst som chef.

Den bestod dels af en egentlig skole, dels af en "forsøgsafdeling", der udførte prøveskydning og forsøg med såvel skyts, som ammunition for HTK og Søartilleriet. Hertil kom undersøgelser og arbejder med henblik på artilleriets videre udvikling.

I forbindelse med en mindre udvidelse af undervisningen skiftedes skolen navn til Artilleriskolen.

Den har haft til huse på Artillerivejens Kaserne indtil sammenlægningen 1974.

(II.) Heraldiske våben.

Da disse to skoler tidligere lå under Generalinspektøren for Artilleriets kommando, førte de det for denne gældende mærke - båret på de respektive nummerfarvede underlag. Efter Generalinspektørens afskaffelse fører skolen alene mærket.

Som heraldisk våben beskrives det således:

"I carmoisin skjold to som krans lagte guld-laurbærgrene med røde bær, hvorover to korsvis lagte kanoner, sorte, hvis Delfiner er Elefantsnabler. Mellem bagstykkerne en sort, brændende bombe med guld-flamme. Åbningen foroven mellem mundingerne er udfyldt af en stor Kongekrone med ædelstene og perler i farver som Rigsvåbnet."

Ved sammenlægningen af Regiment og Skole lod regimentschefen de to våben sammenføje, idet regimentets våben-skjold nu er lagt midt over de krydsede kanoner.

Samtidig har man tilføjet et skriftbånd med det valg-sprog, som regimentets første chef til stadighed foreholdt regimentet: "Pligten - og lidt til!", nu formuleret på latin:

"OFFICIUM - ET - SUPRA".

Båndet guld, teksten sort.

(III.) Traditionsforhold.

Disse våbenskoler havde i tidligere tid et stærkt udviklet traditionsforhold på grund af det snævre sammenhold indenfor våbnet og de mange års tilværelse på de samme kaserner i København - og til trods for den stadige til- og frakommandering af lærerstab og elever. Dette er nu delvis gået i glemme eller pleje er blevet umuliggjort på grund af de senere års omvæltninger og strukturændringer samt flytning fra "de gamle steder", hvortil traditionerne var så stærkt knyttet. Man har i disse seneste år meget til fælles med de forhold, som findes ved højere kommandostabe, og der kan i øjeblikket ikke gives en afrundet redegørelse for Hærens Ildstøtteskoles Traditioner og deres pleje. Det følgende handler derfor udelukkende om Sønderjyske Artilleriregiment.

- - - 0 0 0 - - -

R E G I M E N T E T.

- III. Af regimentets traditioner lægger det særligt vægt på fødselsdags-parade.
- I øvrigt stræber regimentet efter at gøre effektivitet til en tradition.
- IV. Endvidere haves og plejes følgende traditioner ved REG.
1. Mindesmærker.
Der er ikke for tiden mindesmærker, der plejes af regimentet, men det har gennem tiden været drøftet, om den mindesten, der står ved vejkanten mellem Slesvig og Flensborg i Danevirkeområdet - "Den ukendte artillerist's" grav - skulle plejes af regimentet.
  - 2.a. Større festlighed, Højtidelighed, Parade o.l.
På regimentets fødselsdag d. 1 NOV holdes der Parade for alle styrker ved regimentet, hvorunder RC holder en kort tale. Der foretages udnævnelser o.l.
4 FEB - Mysundedagen - og 4 DEC - Sct. Barbara-dagen - holdtes der tidligere parader, men dette sker for tiden ikke.
Julegudstjenesten holdes ved regimentets egen feltpræst i gymnastiksalen ved anvendelse af feltpræst-udstyr.
Nyårsparole holdes på en af de første hverdage således:
for a. Officerer
b. Sergenter
c. Civile

Styrken afleveres af ældste i hver gruppe til RC, der så oplæser Majestætens nytårshilsen, Forsvarschefens og Hærchefens befaling og ligeledes giver sine egne ønsker til kende. Herefter er der SHERRY. Der skåles Godt Nytår.

b. Anden meningsfyldt festlighed.

De forskellige grupper holder følgende fester:

- Officerer: Majestætens fødselsdag.
Regimentets fødselsdag.
Sct. Barbarafest.
Julefrokost.
Julefest for børn.
- Sergenter: Fastelavnsfest.
Forårsfest.
Fugleskydning.
Sct. Barbarafest.
Julefrokost.
Julefest for børn.
- Andre: IDRÆTSFORENINGENS afslutningsfest.
FELTARTILLERIFORENINGENS kammeratskabs-
aften (en gang om måneden i Sergentmessen).
SKIPPERLAUGETS arrangementer.
LØJTNANTSGILDETS arrangementer.

3. Samling om folkelige eller nationale traditioner.

Ved Varde By's Valdemarsfest deltager et FANE-kommando.

Ved Dybbøldag deltager FANE-kommando.

Derudover deltages ikke i den slags, men der opretholdes kontakt med forskellige kredse ved "kontaktmøder" i form af:

Foredragsvirksomhed.
Pressemøder.
Udlån af faciliteter og medhjælp ved lokale arrangementer.
Besøg af Byråd og Byens Embedsmænd ved officielle lejligheder.

4. Særlige "dage". (Forældre-, Soldaterforenings-, Sportsdag, "Åbent Hus".) Der holdes

Idrætsdag.
Kontakt- og Forældredag.
Feltartilleridag.
Regimentsjagt.

5. Kranse- og blomsterudsmykning.

Sådan kendes ikke.

6. Manerer, særlige ceremonielle regler eller normer.

Stabe, stabsbatterier og kanonbatterier kan føre kvartermærker efter afdelinger og selvstændige underafdelingers bestemmelse. Kvartermærker er kavallerilanser med rød dug, der på begge sider bærer SJAR's våben i øverste stanghjørne, medens forkortet enhedsangivelse i hvidt føres i nederste yderhjørne.

Om brug henvises til H.Bruun: "Dannebrog" side 186-87.

I mørke anvendes kvartermærkelygte med stearinlys. Lygten fastgøres på lanssen under dugen.

Ved parade o.l. på regimentsniveau føres kvartermærkerne på højre fløj af mandskabsstyrken.

Kvartermærker kan udlånes til udsmykning ved festlig lejlighed såvel i tjenestelig anledning, som til foreningsarrangementer o.l.

7. Foredragsvirksomhed vedrørende det traditionelle.

Kun rent lejlighedsvis.

8. Ejendele af særlig betydning.

Af regimentets ejendele, hvoraf nogle nævnes under pkt. 9.c., er der grund til særligt at bemærke følgende:

De under pkt. II omtalte gamle kanoner.

Et maleri - gengivelse i stor målestok af F.C.Lunds billede af Artilleri 1678 - udført af regimentets første chef, der var en kunstnerisk overordentligt vidende og følelse mand.

En samling Drikkekrus af 88 mm patronhylstre - minder om vor første feltkanon efter 2' verdenskrig.

Især skal fremhæves de rige gaver, som regimentets egne udsendte officerer har glædet fællesskabet med.

9.a. Musæum.

Regimentet har intet sådant.

b. Fremvisning.

Regimentet foretager ikke specielle fremvisninger eller særlige udstillinger.

c. Udsmykning o.l.

Tilgængelig for alle - ude:

Kanonerne på Flagpladsen ved "Byens højeste flagstang".
Kanonkugler m. REG våbenskjold.
Et lille stykke Valdemarsmur fra Danevirke - skænket af Søren Telling.

Inde:

I Kommandobygningen en montre med Idrætspræmier.
I Cafeteriet et maleri af kasernen og Sct. Barbara.
Regentens billede er ophængt i Cafeteriet.

Officersmesse:

12 Lysestager i Sølv, skænket af regimentets første chef Oberst KJARTAN PEDERSEN.

Service med REG mærke.

Mellemlægsservietter med REG mærke broderet.

Skipperlaugs-krusene.

Løjtnantsgilde-krusene.

En EGER til Kanonlavet fra et depot bag Danevirke 1864.

Gaver fra officerer i FN-tjeneste.

Skjolde fra udvekslings-besøg.

Udsmykning med våben og billeder fra Tøjhusmusæet.

Sergentmesse:

Skjolde fra udvekslings-besøg.
 Gamle stik fra Rendsburg.
 Gaver fra Sergenter i FN-tjeneste.
 Udsmykning med ting fra Tøjhusmusæet.
 Regimentsvåben i farvet glas med blypåtegning og elektrisk lys.

Parolesal:

Regimentets Våbenskjold udskåret - original.
 Fane der er skænket af Samvirkende Soldaterforeninger i Sønderjylland.
 Byvåben - der symboliserer afdelingers tidligere garnisoner.
 Dekorationer fra Tøjhusmusæet.

10. Forhandling, foræring ell. tildeling af genstande.
 Gaveskjolde med regimentets våben fremstilles og forvaltes af SJAR's Officersfond.
 Blazermærke med regimentets våben fremstilles og sælges af sergentmessen.
 Regimentsvåbnets anvendelse på diplomer, brevpapir, kort o.l. fastsættes af RC og henhører under A-SEK, hvor også klicheer hertil forvaltes. Salg søges gennemført ved Messer og Kiosk. Endvidere haves stenkrus med regimentetsvåben til salg.
11. Regimentsblad eller lignende.
 LAVETTEN - tjenesteblad.
12. Foreninger eller korporationer.
 Faglige og selskabelige foreninger for alle personelgrupper.
 Feltartilleriforeningen For Esbjerg Og Omegn.
 SJAR Skipperlaug.
 SJAR Løjtnantsgilde.
 Idrætsforening Varde Garnison.
13. Legater, Fonds, Sammenslutning for at skaffe penge.
 Varde Garnisonsfond oprettet af byen og regimentet.
 SJAR Officersfond.
14. Broderskabs-firmureri, messeregler o.l.
 Af dette kendes intet.
15. Studiegruppe m.h.t. traditionsforhold.
 I anledning af nærværende oversigt har en studiegruppe været nedsat, men ellers haves intet sådant.
16. Samspil med andre enheder.
 Dyrkes ikke.

17. Musik.

Regimentet har et Trompeterkorps, der er oprettet 7 JUN 1965 idet dog 6. A.A. havde benyttet et sådant i nogle år forinden.

Det er underlagt ST- og MÅLOPKBT/JDIVART, der efter REG bestemmelse i BB/SJAR og særlig skrivelse (O. 490-1274 af 8 SEP 1970), opstiller, uddanner og forvalter korpset.

Styrke: 1 Leder, 1 Paukeslager og 6 - 12 Trompetere.

Korpset optræder normalt i uniform M/69, med blankpudsede støvler, blanklakeret inderhjelme eller baret, rødt halstørklæde, hvide handsker og svalereder.

Når det specielt er ønskeligt kan korpset optræde i uniform M/1850 eller i feltmæssigt antræk.

Regimentet ejer følgende udrustning til korpset:

1 stor Pauke	skænket af Varde By 1963.
1 lille "	" " regimentets menige i 1962/63.
1 Es-trompet alm. med indgraving	" " SFO's lokalafdeling i Varde 1963.
10 Es-trompeter alm.	" " Officerer ved SJAR 1963.
3 Es-trompeter reglementeret M/09	" " Feltartilleriforeningen, Officers- og Sergentmesserne samt Dyrskuet i Varde i 1968.
14 Banderoller, blå/gul reglementeret.	
16 sæt Svalereder M/1842 blå m. gule lidser.	
15 Trompetfaner - fremstillet med FMN godkendelse som regimentsvåben på gult silkestof.	
15 par hvide handsker.	
20 højbrøde halstørklæder.	

Følgende signaler anvendes specielt:

Regimentets kendingssignal: 7. A.A.'s gamle signal.

6. A.A.: det reglementerede.

7. A.A.: " " ligesom regimentet.

10. A.A.: gamle 10' luftværnsafdelings signal

11. A.A.: gamle 11' artilleriafdelings signal

24. A.A.: gamle 5' batteris signal

St. og MÅLOPKBT: gamle 6' batteris signal

Afdelings STBT: gamle 4' batteris signal

1', 2' og 3' Bt: de tilsvarende gamle 1', 2' og 3' batteris signaler.

Kendingssignalerne blæses for de respektive chefer, idet REG's tillige skal anvendes som indledning til enhver optræden fra korpset.

Som Reveille og Retraite samt Honnørmarch har regimentet hidtil anvendt de for Fodfolket reglementerede signaler. Årsagen hertil er vist nok, at den efter krigen udleverede trompetbesætning var de engelske messing-trompeter, der var overordentlig svære at blæse op, og som regimentet var nødt til at bruge i en årrække.

Som et specielt Retraite-signal og Honnørsignal ved kranse-nedlæggelse til brug ved byfesten i 1965 anvendtes - efter forslag fra Musiklærer Iversen - det reglementerede engelske retraite-signal: The Last Post. Signalet var oprindeligt Retraite for de Hannoveranske Jægere. På grund af de fælles fyrstehuse kom det med tropperne til England under Napoleonskrigene og blev her indført også i den engelske hær.

I øvrigt har musiklærer Iversen i stor udstrækning æren for korpsets stade, valg af repertoire m.m.

Trompeterkorpset anvendes ved følgende lejligheder eller lignende:

Velfærdsarrangementer på kasernen eller i lejr/bivuak.
Besøg af kommanderende chefer eller fremmede enheder.
Rekrutters samt mønstrede meniges møde (fremstilling).
Inspektioner (rekrut- og dækningsstyrken).
Soldaterforeningsarrangementer.
Kontakt- og forældredage.
Byfester.
Civile foreningsarrangementer i Varde og omegn.

Til brug for Musikkorps har regimentet en speciel "Fane-march", som blev komponeret på bestilling 1959 - efter regimentets modtagelse af FANEN.

Komponisten er nu afdøde Organist Christian Hemmingsen Debois. Bånd og originalpartitur opbevares under lås på håndbiblioteket.

18. Litteratur.

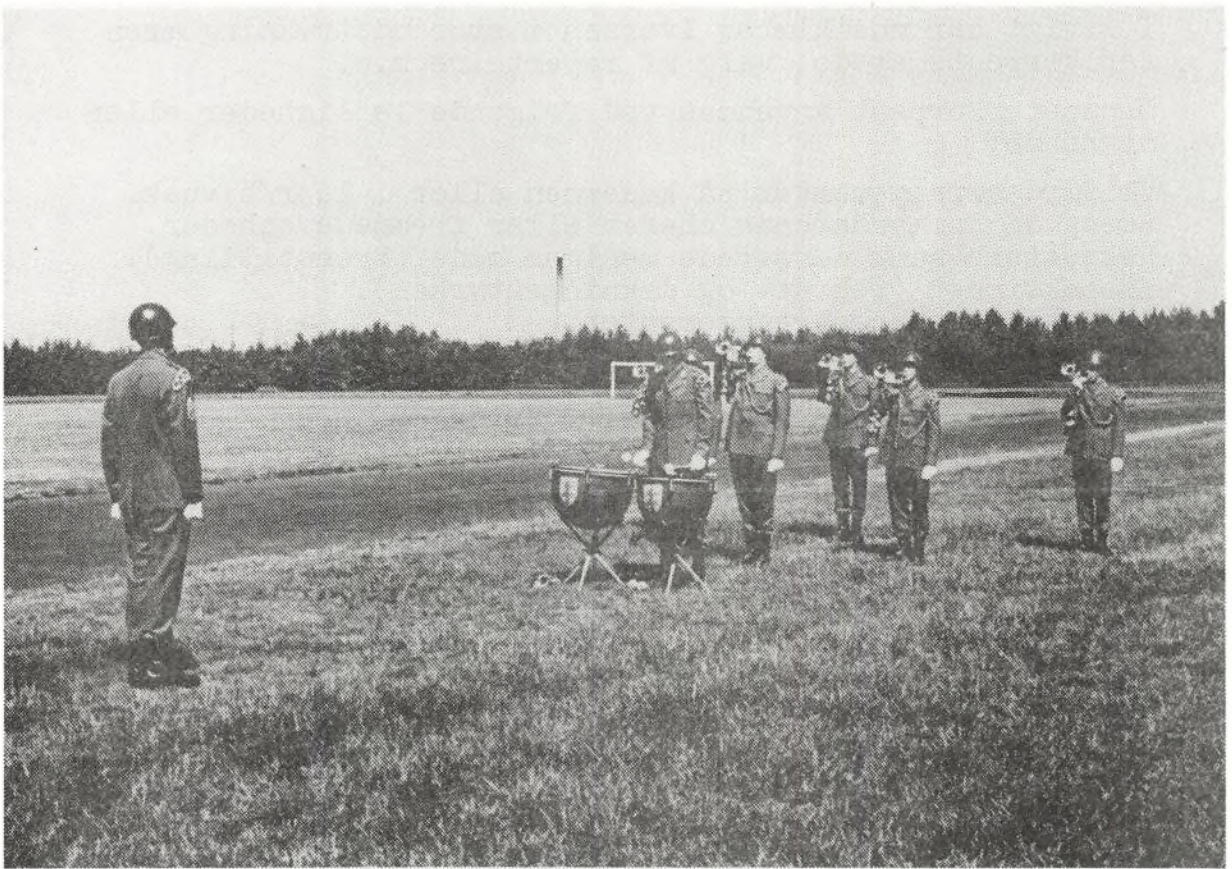
En del af Traditionsplejen er fastlagt gennem "Chefs-skrivelser".

Der findes en Dagbog ved 6. A.A.

Endvidere:

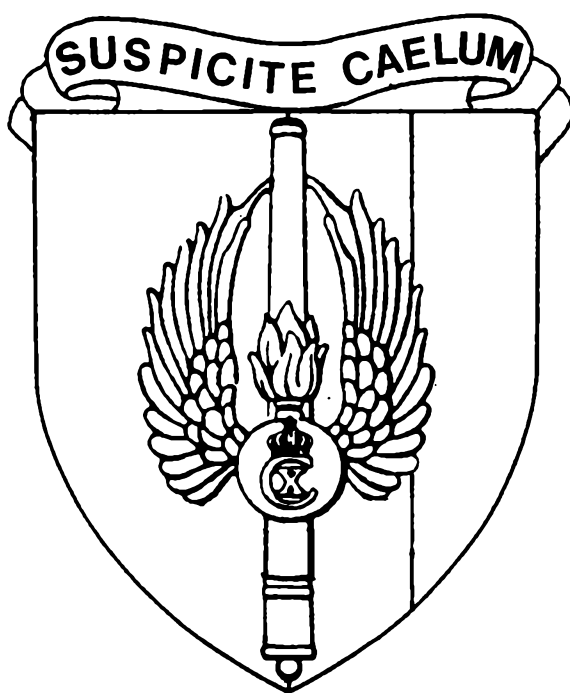
Minder fra Soldatertiden: 7 Artilleriafdeling. 1952.
63 sider, ill.

Køster, N.B.: Sønderjyske Artilleriregiments heraldiske våben. DAT 1973 nr. 2 side 30 - 36, ill.

SØNDERJYSKE ARTILLERIREGIMENTs TROMPETERKORPS
til inspektion for Hærens Musiktilsyn
FREDERICIA. JUNI 1969.

JYSKE

LUFTVÆRNS

REGIMENT

JYSKE LUFTVÆRNSREGIMENT

TRADITIONSPLEJE

- I. Ved Hærlov 1951 (B.45/1951) bestemtes, at 14. Luftværnsafdeling skulle udvides til et Jyske Luftværnsregiment og efterhånden omfatte 2, 3, og 14 LVA. I en periode mod slutningen af 50'erne planlagdes og forberedtes en udvidelse af regimentets styrker m. bl.a. luftforsvaret af Aalborg som baggrund. På grund af våbenudviklingen og afgivelse af luftværnsartilleriets tunge dele til flyvevåbnet samt statslige besparelser i øvrigt blev det standset.

Regimentet grundlagdes i Aalborg/Hvorup, men flyttedes 1961 til Tønder som en udløber af indskrænkningen.

1974 - 1 NOV - blev regimentet slået sammen med Nørrejyske Artilleriregiment og lagt til Skive.

Regimentets traditionsverden blev grundlagt allerede ved 14. Luftværnsafdeling og udviklet undervejs - fastholdt af våbnets væsen og en speciel tone hos et befalingsmandskorps, som ikke udskiftedes så meget, som ellers i hæren - hvorfor regimentets selvstændige traditionskreds og dens pleje, trods sammenlægning, i det følgende skildres som grundlag for fremtidens udvikling.

Stamafdeling. 14. Luftværnsafdeling blev oprettet ved hærloven 1937 (B.14/1937) af 10. Artilleriafdelings 7' og 8' Batteri.

Stamfædrene er således 1. og 2. A.A. og Kystartilleriet og disses fædre.

Afdelingen blev først garnisoneret i Aarhus på Langelandsgades Kaserne, medens den efter 2' Verdenskrig begyndte i Esbjerg i tyske efterladenskaber og et hotel - et godt grundlag for en sagnomspunden tradition.

2. Luftværnsafdeling opstilledes af regimentet ud fra 14. LVA.

3. Luftværnsafdeling opstilledes af regimentet ud fra 14. LVA.

II. Heraldisk Våben.

Jyske Luftværnsregiment fører

Skjold delt, 1.felt karmoisin, 2. felt delt af guld og blå. Pælvis på delingen et sølv-luftværnskanonrør, hvorpå sort bombe med guld højre og karmoisin venstre vinge samt guld-rød flamme. På bomben Christian X's navnetræk, hvorover guld-krone med purpur kalot. Over skjoldet guldbånd med karmoisin indskrift: SUSPICITE CAELUM: "Sku op mod himlen"!

Farverne skulle minde om artilleriets våbenfarve: Knap- og Kravefarven guld og karmoisin samt farven på våbenfrakken: blå. Denne sidste er imidlertid uheraldisk, men guld og blå er den våbenfarve, der var gældende før 1850, og som også findes i banderollerne.

Som kravemærke på uniform anvendes skjoldfiguren.

Regimentet fik i 1959 på Mysundedagen overrakt en FANE, der modtoges som et nationalt samlingsmærke.

Regimentet har endnu skyts med det kongelige navnetræk, et minde om artilleristens troskabsed, som i 300 år blev aflagt ved kanonen.

III. Blandt regimentets mindelser hæges der især om Mysundedagen - mindet om Fæstningskompagni Hertels indsats. I øvrigt lægger regimentet særlig vægt på den ildhu, hvormed dets officerer, af egen drift og ikke altid støttet fra oven, har studeret våbnets videreudvikling og søgt at forbedre midlernes udnyttelse - noget, der som en tradition kan spores gennem hele regimentets levetid.

IV. I øvrigt have og plejes følgende traditioner. —

1. Mindesmærker.

Regimentet har ingen egne mindesmærker, men på kaserne i Tønder står et mindesmærke for to faldne fra krigen 1940.

Garnisonskommandanten skal i øvrigt lægge kranse ved mindesmærker langs den sønderjyske Vestkyst - pkt. 5.

2.a. Større festlighed, Højtidelighed, Parade o.l.

Parade den 1 NOV

(= regimentets oprettelses-/fødselsdag), afholdes i overensstemmelse med gængs hærceemoniel. Regimentschefens tale er et tilbageblik på regimentets virke i det forløbne år samt en opridsning af dets forventede virke i den nærmeste fremtid. Dagen er $\frac{1}{2}$ -fridag og cafeteriet serverer "Udvidet middag".

Fødselsdagsfest afholdes 1 NOV i Officersforeningen i anledning af regimentets oprettelse. Festpåkledning er obligatorisk. Officerer, der ejer artillerigallauniformen, har (endnu) "pligt" til at anlægge denne. Et antal af byens honoratiores, repræsentanter for regimentets foresatte og naboinstanser og for udenlandske venskabsenheder er æresgæster. Endvidere møder et antal officerer, tjenstgørende udenfor regimentet, samt en del forsatte eller afskedigede officerer, der har opretholdt medlemsskab af foreningen.

Et stort antal taler præger festmiddagen.

Parade den 2 FEB

(= Mysundedag og regimentets fanedag), afholdes efter alm. hærtradition. Regimentschefens tale er opbygget over Kampen ved Mysunde, Fanen og dagens situation. Dagen er $\frac{1}{2}$ -fridag, der serveres "Forstærket middag" i cafeteriet.

b. Anden meningsfyldt festlighed.

Overrækkelse af ordner og medaljer.

foretages af regimentschefen i Parolesalen i overværelse af en personkreds, udvalgt efter omstændighederne. Her-

efter vin og tobak.

Regimentets årlige instruktionsøvelse for officerer.

Allerede regimentets stamafdeling havde for skik til det yderste at udnytte/tillemppe de fortræffelige tjenesteforskrifter vedr. recognoscerings- og instruktionsøvelser og de herved opståede traditioner er bevaret. Visse faste, karakteristiske træk fremhæves: Systematisk udnyttelse af hele regimentets danske operationsområde (hvorved et stort antal officerer er blevet særligt fortrolige med vestre landsdels topografi), alle øvelser indledes med et daglangt motororienteringsløb med mange såvel militærpædagogiske som spøgefulde indslag; udstationerede officerer søges frigjort til deltagelse. Øvelsernes hændelsesforløb og enkelte episoder har haft en udtalt tilbøjelighed til at virke mytedannende og traditionsskabende.

Sct. Barbara

mindedes oprindeligt den 4. december under en speciel frokost; senere kun ved et glas vin. S.B. mindes dog under indspisninger, idet den første skål udbringes til hendes ære og ihukommelse og ved at alle gør front mod hendes billede, der er ophængt på Parolesalens ene endevæg. Endvidere er historisk materiale om S.B., flankeret af levende lys, fremlagt under hendes billede den 4. december.

Week-end-kursus

for hjemkommanderede reserveofficerer arrangeres årligt af regimentet i marts-april. Sædvanemæssigt program:

Lørdag: Orientering om "sidste nyt" og den nærmeste fremtid, opfriskning af taktiske emner m.v., alt efter aktuelt behov.

Søndag afholdes duelighedsskydninger. Lørdag aften deltager kursisterne og deres damer i Officersforeningens Jævndøgnsfest.

Lørdag formiddag underholdes damerne af et dertil egnet team af officerer med en udflugt, der indbefatter en indkøbstur til Tyskland.

(Regimentet er iøvrigt det første indenfor Landsdelskommandoens område, der har institutioneret disse nu almindeligt forekommende kurser).

Jævndøgnsfest/Forårsfest

samkøres med regimentets Week-end-kursus for reserveofficerer. Under middagen taler regimentschefen for reserveofficererne og disses ældste tilstedeværende medlem returnerer og overrækker "Årets gave" til Officersforeningen.

Rekrutfest.

De enkelte rekruthold opsparer et beløb til en afslutningsfest, hvortil batteriets befalingsmænd indbydes. Alle med damer: faste forbindelser eller indforskrevne.

Hjemsendelsesfest.

Som omstående.

Sædvanemæssigt program for begge: Spisning på en af omegnens kroer, officielle taler, "Revy over tiden, der gik", dans.

"Afspisning".

Efter et rekrutbatteris ophævelse og et indkaldelsesholds hjemsendelse samles batteriets officerer til "Afspisning", inden de splittes til nye tjenestesteder. Afdelingschefen er specielt indbudt. Under meget frie former byttes "artigheder" vedr. de enkelte officerers (herunder afdelingschefens) indsats (eller mangel på samme) i relation til det aktuelle batteri.

"Tvangsfrokost".

Besøgende/inspicierende foresatte med følge bespises ved en lidt forstærket frokost. Det regnes for god tone, at chefer samt andre officerer, hvis tjeneste har direkte relation til besøget, deltager og betaler en forholdsmæssig andel af omkostningerne.

"Udspisning".

Officerer, der for længere tidsrum skal forrette tjeneste udenfor regimentet, udspises ved en forstærket frokost. Deltagerne betaler fortæringen, den udspiste sædvanligvis drikkevarerne. Regimentschefen og den bortdragende udveksler taksigelser - ofte i let ironiske vendinger - og ønsker gensidigt Held & Lykke i fremtiden.

Repræsentation

udøves af Officersforeningen i forbindelse med medlemmernes jubilæer, runde fødselsdage, særlige familiebegivenheder, modtagelse af hædersbevisninger, afsked m.v. - efter særlige regler - i form af telegrammer, blomster, en flaske vin eller en mere varig gave.

Efter skøn lader foreningen sig repræsentere ved markante begivenheder i byen.

3. Deltagelse i folkelige eller nationale traditioner.

Tappenstreg

gennem byen med musikkorps, ledsaget af en deling soldater, flankeret af fakkelbærere, arrangeres een gang årligt. Ved ankomsten til kasernen kan deltagerne forfriske sig ved en pølsebar i gymnastiksalen.

Sct. Hansfest

med bål og båltale arrangeres af Officersforeningen. Talen er "borgerligt ombud" for foreningens civile medlemmer og afventes og påhøres med ekstrem opmærksomhed, specielt af øvrige civile medlemmer.

Høstfest.

Til denne fest, arrangeret af Officersforeningen, indbydes efter medlemmernes forslag et antal af garnisonens civile venner og forbindelser. Af en eller anden grund er det blevet tradition, at de pågældende selv betaler for traktementet; alligevel er disse indbydelser meget eftertragtede.

4. Særlige "dage". (Forældre-, Soldaterforenings-, Sportsdag, "Abent Hus".)

Forældredag

afholdes en lørdag i sommerhalvåret efter alm. mønster.

Idrætsstævne

afholdes een gang årligt. Har særlig betydning ved at de udstationerede batterier konkurrerer med Tønder-enhederne og at befalingsmænd og menige indgår på samme hold i holdkonkurrencer.

Luftværns-Artilleri-Foreningen

afholder årgangsfest for 5-10-15-20-25-30 .... års-jubilæarer på Tønder kaserne. Traditionelt program som på bilaget anført.

Foreningen har udsat en vandrepokal for skydning mellem mandskabet ved såvel jyske, sjællandske som bornholmske LV-enheder.

Løvrigt opretholder foreningens "Tønder distrikt" nær kontakt med regimentet, hvis officerspersonel i en vis udstrækning deltager i distriktets aktiviteter.

Kontaktbesøg

i overensstemmelse med FOV-bestemmelser praktiseres som et særdeles egnet middel til udbygning og vedligeholdelse af garnisonens relationer til byen. Foreninger, organisationer, institutioner, div. homogene persongrupper indbydes på skift. Sædvanemæssigt program: Foredrag i auditoriet, rundvisning, demonstration af materiel, spisning, selskabeligt samvær.

Militær deltagelse: enten officerer alene eller alle personelgrupper repræsenteret, alt efter det enkelte besøgs art.

Adskillige genbesøg har fundet sted.

Klapjagt.

Hvert år i november afholder regimentet klapjagt på garnisonens arealer. Som deltagere inviteres jagtinteresserede blandt befalingsmandsgrupperne og de civil ansatte. Desuden indbydes en forholdsvis fast kreds af jægere fra byen og nabogarnisonerne. Klapjagten forberedes og afvikles traditionelt i bedste "Bogani-stil", bl.a. med afholdelse af jagtfrokost, under hvilken jagtherren fastsætter og pålægger bøder for begåede jagtmæssige forseelser. Dagen slutter med spisning og kortspil i messen.

5. Kranse- eller blomstersmykning.

a. Foretaget af regimentet/garnisonskommandanten.

På Garnisonskommandanten i Tønder's vegne nedlægges kranse således:

22 JAN: Ved hovedvejen i BRØNS, ved mindesmærke for kampen her den 22 JAN 1849.

9 APR: I BREDEVAD, ved mindesmærker for to menige, der faldt her den 9 APR 1940.

5 MAJ: I kasernegården på Tønder kaserne, ved mindesmærker for to faldne 1940 - 1945.

15 JUN: På pladsen ved Sct. Catharinae kirke i RIBE, ved mindesmærke for faldne i treårskrigen og 1864.

b. Traditionel deltagelse i civil handling ved repræsentant. Kendes ikke.

6. Manerer, særlige ceremonielle regler eller normer o.l.

Regimentet er gennemsyret af små træk, manerer og en særlig tone, som ikke lader sig registrere men som kan skimtes i pkt. 2.b. og pkt. 14.

Da 14. A.A. i 1951 skulle foreslå bl.a. valgsprog, foresloges: "PAS GODT O", hvilket dog af alvorligt tænkende myndigheder ændredes, som vist. Ikke desto mindre findes det stadig anvendt på "illegale" batterimærker.

7. Foredragsvirksomhed vedrørende det traditionelle.

En sådan dyrkes specielt som noget fast tilbagevendende - bortset fra, hvad der indgår i taler ved særlig lejlighed - se pkt. 2.

8. Ejendele af særlig betydning.

Kvartermærker for stab, 1., 2. og 3. batteri af "Den gamle 14. Artilleriafdeling" er opstillet i Parolesalen med originale kvarterlygter, der tændes under indspisninger.

"Gamle kanoner".

Regimentet har fået overdraget en 40 mm-luftværnskanon M/45 E og en 90 mm-luftværnskanon M/50, der er opstillet henholdsvis ved indkørslen til kasernen og i kasernegården.

Ved 14. Artilleriafdelings overtagelse af Artillerilejren i ESBJERG i 1945 forefandt bl.a. fire 122 mm feltkanoner af czechisk fabrikat, ubrugeliggjort af englænderne ved skæreblanding. Kanonerne antages at være tysk krigsbytte og har udgjort et led i tyskernes forsvar mod invasionsforsøg på den jyske vestkyst. Kanonerne fik efterhånden status som "dekorationsgenstande", hvorfor de senere medførtes til Hvorup kaserne og senere endnu til Tønder kaserne. Tre kanoner er i opmalet stand opstillet forskellige steder på kaserneområdet, medens den fjerde og mest medtagne henstår som "terrængenstand" på øvelsesområdet.

9.a. Musæum.

Et sådant ejer regimentet ikke.

b. Fremvisning, udstilling.

Der foretages ikke specielle udstillinger eller fremvisninger.

c. Udsmykning o.l.

På mandskabets læsestue findes glasskabe, hvori de af regimentets enheder i tidens løb vundne idrætspokaler m.v. er udstillet.

Under 14 AA's ophold i Artillerilejren i ESBJERG i årene efter krigen var det kutyme, at batterierne ved hjemsendelsen skænkede en udsmykningsgenstand til lejrens "Fritidshjem". Disse genstande pryder nu læsestuen i Tønder.

Parolesalen,

placeret mellem officerernes opholdslokaler, spiller en væsentlig rolle i regimentets tilværelse. Foruden at blive anvendt af regimentschefen efter sin hensigt ved officielle og højtidelige lejligheder, bruges den som spiselokale såvel til daglig som ved repræsentation og fest, som arbejdslokale for udvalgsarbejde samt som dansesal.

Officersforeningens klenodier udgør en del af udsmykningen.

Officersforeningen ejer efterhånden en omfattende samling af møbler, billeder, brugs- og prydenstande, souvenirs m.v., skænket af medlemmer eller civile venner samt indkøbt af Forskønnelsesfonden. En del af effekterne anvendes under indspisningsritualerne.

Våbenskjolde, erhvervet fra fremmede enheder, er ophængt samlet i et af opholdslokalerne.

Et "Hamburgerskab",

i fast udlån fra Tønder Museum, er anbragt i Parolesalen og bruges til opbevaring af dækketøj, glas m.v.

10. Forhandling, foræring eller tildeling af genstande.

Regimentssouvenirs, såsom:

Askebægre i forskellig udførelse med regimentsvåben,
Broderede regimentsmærker til blazer,
Foldede brevkort med regimentsvåben i farver og indlæg med en 40 mm-kanon med Jylland/Fyn som baggrund,
Indrammede, broderede regimentsmærker med div. afdelingsfarver som baggrund,
Kakler med regimentsmærke i farver og
Regimentsslips

forhandles i cafeteriet. Disse souvenirs anvendes tillige som erindringsgaver til besøgende og som "3. - 8.premier" ved idrætsstævner.

Regiments"våben",

farvelagt og monteret på et træskjold er anskaffet af Officersforeningen og foræres efter bestyrelsens afgørelse til danske og udenlandske enheder, foreninger, myndigheder, institutioner, organisationer m.fl. som udtryk for påskønnelse af godt samarbejde, udvist interesse og imødekommenhed m.v., undertiden på "byttebasis".

11. Regimentsblad ell. lign.

Regimentsbladet "Flysmækkeren"

udkommer månedligt og koster 1 kr. Officersforeningen køber et til medlemstallet svarende antal expl.

Interessen for bladet har været stærkt svingende i takt med dets indhold og "linie". Dets nedlæggelse har været overvejet adskillige gange. Opr. bestod redaktionen kun af menige, hvilket i perioder gav sig udtryk i et "underlødigt, kværulerende" indhold med påfølgende boykot fra befalingsmændenes side. En ny redaktionsform, med alle personelgrupper repræsenteret, har på det sidste højnet standarden og interessen betydeligt.

12. Foreninger eller korporationer.

Foruden de normale "fagforeninger" har regimentet en officersforening, der følger de traditionelle former. Ved regimentets flytning til Tønder i 1961 overtog Officersforeningen et antal civile medlemmer fra 9. Regiments Officersforening. De pågældende hører til byens estimerede borgerskab og er fortsat aktive i foreningslivet. Kredsen er siden udvidet med et yderligere antal civile, der har vist regimentet/foreningen særlig interesse.

Læseselskabet Mysunde.

Selskabets formål og virke fremgår af vedlagte bilag.

Sergentforeningen

er dannet efter seniorsergentgradernes opståen. Der har været adskillige tilløb til traditionsdannelser, men egentlige traditioner er pr. dato endnu ikke skabt.

"Skipperlauget".

Regimentets majorer (incl. overlægen) mødes månedligt til kollegialt samvær med en udvidet frokost som udgangspunkt.

13. Legater, Fonds, sammenslutning for at skaffe penge.

Forskønnelsesfonden har til opgave at indkøbe "ting & sager" til udsmykning af lokaler m.v. Fondens midler bevilges på Officersforeningens generalforsamling som en andel af foreningskontingentet - efter skønnet behov.

14. Broderskabs-frimureri, messeregler o.l."Oberstens kaffebord",

Officerspersonellet mødes dagligt i opholdslokalerne til formiddagskaffe. Traditionel opdeling i grupper efter tjenesteområder. "Oberstens kaffebord" udgøres af RC, AC'er, BT- og sektionsschefer m.v. Ved bordet udveksles "Bedste nyt" af såvel tjenstlig som privat/civil art af fælles interesse. Desuden fremlægges mindre problemer til diskussion og løsning, ligesom småtvistigheder ofte afgøres ved de forsamlede opmænd.

"Pressionsgruppen"

udgøres af de yngre (geled)officerer og er en pendant til "Oberstens kaffebord". Ved højrystede "ytringer fra baggrunden" søger gruppen undertiden af få indflydelse på de dispositioner, der er ved at tage form ved chefernes bord, og ganske ofte med held.

"Indspisning".

Nytilgåede officerer indbydes til medlemsskab af Officersforeningen. De nye medlemmer indspises ved en aften-sammenkomst. Medlemskabet besegles ved gennemgang af et omfattende ritual, hvis enkeltheder til dels kan udledes af vedlagte bilag.

Forskellige klenodier og relikvier spiller en afgørende rolle under ceremonierne.

"Damearrangementer".

Officerernes fruer har i årenes løb nogenlunde regelmæssigt mødtes ved frokost- eller aftenarrangementer med formål at drøfte "hjemmefrontens" problemer. I de seneste år har yngre officerer varetaget arrangementernes "huslige pligter".

"Gavepligt".

Officerer, der har været bortkommanderet til udlandet for længere tidsrum, har "pligt" til ved hjemkomsten at overdrage Officersforeningen "et eller andet" - og helst noget originalt - karakteristisk for det fremmede land. Overrækkes under højtidelige former under nærmest følgende indspisning.

"Julefrokost"

afholdes efter traditionelt, dansk mønster. Særlige indslag:

Oplæsning af hilsner fra militære og civile forbindelser samt fra kolleger tjenstgørende udenfor regimentet. Tidligere lodtrækning om tobaks- og drikkevarer. Seneste påhit: diverse "julelege", hvor det gælder om at få især chefer til at "gå i vandet".

"Messe Syd".

Betegnelse for kroerne i AVENTOFT og ROSENKRANZ, umiddelbart syd for landegrænsen. Til såvel et militært som privat besøg i garnisonen hører en indkøbsvisit i grænsebutikkerne og et krobesøg.

Før de nugældende særligt restriktive bestemmelser for hjemførsel af toldfri tobaks- & drikkevarer mødtes resp. bekendtskabskredse i "Messe Syd" søndag formiddag til "Søndagsskole". Enkelte kredse overholder skikken endnu.

15. Studiegruppe vedrørende traditionsforhold.

Dette har regimentet endnu ikke haft brug for.

16. Samspil med udenlandske enheder.

Kontakt med udenlandske enheder.

Indledt i 1965 under en samskydning med tyske enheder ved TOTENDORF. Udviklet ved senere besøg og genbesøg i NYMINDEGAB samt ved deltagelse i samarbejdsøvelser mellem danske og tyske luftværnsenheder under COMLANDJUT-kommando. Herudover har regimentet også god kontakt med den nærliggende tyske flyvestation LECK.

Udentjenstligt medfører kontakterne en lang række selskabelige aktiviteter på såvel officers-, "underofficers-" og menigplan.

Beer-calls og feltfrokoster er særligt populære midler til kontaktetablering og problemløsning.

En række dansk/tyske, mere private, bekendtskabs- og venskabsforhold er opstået i kølvandet på det tjenstlige samarbejde.

Udvekslingsbesøg med luftværnsenheder af BAOR er forløbet efter samme mønster.

Idrætskonkurrencer

finder sted i forbindelse med udenlandske enheders besøg i Tønder og ved danske batteriers besøg hos tyske og britiske enheder i Tyskland.

Iøvrigt plejes en række kontakter med byens og omegnens idrætsforeninger.

Den lokale presse

(= JYSKE TIDENDE, VESTKYSTEN og SØNDERJYDEN) indbydes til overværelse af udendørs aktiviteter; sædvanligvis resulterende i fyldige, positive og illustrerede referater.

17. Musik."Traditionel musik ved Jyske Luftværnsregiment".(1) "Luftværnsregimentets March"

betragtes som regimentets honnørmarch. Om denne march skriver "Projektøren" (LAF-blad) i martsnummeret, årg. 1941: "På initiativ af kaptajn E.Valentiner-Branth og LAF har Luftværnsregimentet - som det første regiment i Danmark - nu fået sin honnørmarch. Marchen er komponeret af vor kammerat, Kai Møller (nr. 137/1937 ved 10 AA), og er allerede af Den kgl. Livgardes orkester indspillet på grammofonplade (Odeon), som kommer i handelen i marts måned ..... den bliver kendingsmelodien for såvel tjenstgørende som alle gamle luftværnsartillerister.

Søndag den 9. marts 1941 blev marchen for første gang spillet i den danske radio, allerede dagen før blev den spillet i den svenske radio's grammofontime. Endnu inden pladen kom i handelen, sendte KN Valentiner-Branth et eksemplar til H.M.Kongen, hvis telegrafiske tak indløb dagen efter. Den 7.april 1941 blev marchen "indviet" i Webers Selskabslokaler. Til stede var: Foreningens æresmedlem, OB, Baron O.F.v, Eggers, OB E.Clausen, OL A.E.V. Krej, KN E.Valentiner-Branth, OL V. Bohn, komponisten samt flere BM fra REG".

- (2) "De danske kanoner på Tøjhuset stod", af P.C.Faber med melodi af C.J.Hansen og udgivet ca. 1850, spilles af musikkorpset under paraden den 2 FEB.
- (3) Adskillige batterier har i tidens løb søgt at etablere "Tambour- og trompeterkorps". Forsøgenes iværksættelse og udfald har naturligt været helt afhængigt af tilstedeværelsen af musikkyndige, oprigtigt og varigt interesserede befalingsmænd samt et tilstrækkeligt antal menige med samme kvalifikationer samt lyst til at ofre nogen fritid på formålet.

Reelt er det dog kun lykkedes nogle få gange at skabe og opretholde et sådant "korps" af passende lødighed.

18. Litteratur.

Træk af Luftværnsregimentets Historie. (Jubilæumsnummer af Projektøren, 1959, 22 sider, ill.)

Jyske Luftværnsregiment: Kortfattet oversigt over regimentets "Historie". (Tønder Kaserne, Okt. 1971. Duplikeret manusk. 5 sider).

¶ øvrigt henvises til Det Kongelige Garnisonsbiblioteks:
"Litteraturfortegnelse til de danske hærafdelingers
m.fl. historie. Udarbejdet af Liebe og Borgstrøm. 1973.

PAS GODT O

Tønder Garnison, 23 Marts 1966

Læseselskabet Mysunde

I.

Læseselskabet Mysunde er et eksklusivt Selskab ved Jyske Luftværnsregiment med det Formål til Selskabets Medlemmer at fremskaffe Litteratur om militaire, politiske og kulturelle emner, og herved højne Medlemmernes litteraire Dannelse på såvel det militære som det almene Område. Selskabet vil tillige anskaffe Litteratur af adspredende og underholdende Art i det omfang det af Medlemmerne skjønes ønskeligt.

II.

Som Medlemmer kan optages Officerer af Landetaten som iflg. Kgl. Forordning af 14 oktober 1746 og efterfølgende Bekendtgørelser, Plakater og Kgl. Resolutioner ere henført til de V øverste Rangklasser samt tillige sådanne subalterne Officerer af lavere Grader, som efter Selskabets Skjøn anses for værdige hertil. Endvidere kan i Selskabet optages honnorte civile af Mandkøn fra Garnisonen efter Selskabets Bestemmelse i hvert enkelt Tilfælde.

III.

Optagelse kan kun skee efter Opfordring, idet mindst 2/3 af Selskabets Medlemmer skulle samtykke heri.

IV.

Selskabets Medlemmer træffe Beslutning om hvilke Bøger, der skal anskaffes. Beslutninger af sådan Art kan træffes dagligt i Officersmessen ved den ordinaire Formiddagscaffé. Selskabet er beslutningsdygtigt, når mindst 2 Medlemmer ere til Stede.

V.

Når anskaffelse er sket indbetale interesserede Medlemmer deres Andel af Kjøbet til Selskabets Bibliotecar. Bibliotecaren foranlediger, at der i Bogen indklæbes en Fortegnelse over de af Selskabets Medlemmer, der have bidraget ved Anskaffelsen.

VI.

Hvert År på Mysundedagen eller så nær denne, som det er praktisk muligt afholdes ved Bibliotecarens Foranstaltning en Auktion om de i Årets løb indkjøbte værker. Berettiget til at byde på den enkelte Bog ere kun de Medlemmer, der have bidraget ved Anskaffelsen.

Værker, der beståe af flere Bind udbydes ved Auktionen under eet. De indkomne Midler fordeles mellem de oprindelige Bidragsydere.

VII.

Medlemmer, der have deltaget økonomisk i Anskaffelse af en Bog ere gratis lånere af denne. Øvrige Medlemmer betale et Bidrag på 1 Krone pr. Lån af en Bog/Bind af større Værk. Beløbet anvendes ubeskåret til Selskabets årlige Souper.

Rækkefølgen i Udlån ere sålunde:

- Forslagsstilleren
- andre Bidragsydere efter deres indbyrdes Bestemmelse
- Øvrige Medlemmer efter Bibliotecarens Skjøn.

VIII.

Disse Vedtægter kan ændres efter Behov.

VIV.

Ved evt. Opløsning af Selskabet afholdes en ekstraordinair Auktion.

LUFTVÆRNSARTILLERISTENS DAG 1972
(Årgangsfesten søndag den 7. maj 1972)
for årgangene 1932, 37, 47, 52, 57, 62 og 67.

TØNDER KASERNE

- kl. 0900: Samling på Tønder Kaserne.
Antrædning årgangsvis derefter fotografering.
- kl. 0930: Der bydes velkommen. Kranse-
nedlægning ved mindestenen
på kasernen.
- kl. 0945-1015: Gennemgang af belægnings-
stuer. Kaffe i cafeteriet
(er betalt).
- kl. 1015-1230: Gennemgang af værksteds-
områder.
Demonstrationer af køre-
tøjer, skyts og radar.
"Øvelse" i DOME TRAINER.
- kl. 1230: Middag i kostforplejningen
(incl. 1 øl og 2 snaps)
- kl. 1415; Pr. bus til Møgeltønder
(vandring gennem byen) Galle-
hus, Højer - derefter til
Rudbøl, over grænsen til
fods (husk pas) - og retur
til Tønder.

For deltagere, der ikke kan nå Tønder samme dag (søndag), vil der være mulighed for overnatning i Tønder (uden betaling). Bedes anført på tilmeldingen. Henvendelse i vagten, Tønder kaserne.

Evt. henvendelse om oplysninger i øvrigt sendes til major J.S.Nielsen, Tønder kaserne, 6270 Tønder, telefon (04) 722444, lokal 13. Privat (04) 721989.

Pris for deltagelse: 30,00 kr., der betales ved kaffen i cafeteriet.

Ordensregler for

Indspisning

af
medlemmer

i

Jyske Luftværnsregiments Officersforening.

§ 1.

Alle nye medlemmer, såvel tjenstgørende som ikke tjenstgørende, vil være at "indspise" snarest gørligt efter optagelse som medlem.

Tidspunktet bestemmes af foreningens bestyrelse.

§ 2.

Placering under indspisningen:

1. Ved Formandens plads ligger "Drikkekruset" (Elefant-tand med påsat sølvkrus) samt Kamæleonservietten til aftørring af krusets rand.
2. Regimentschefens plads til højre for Formanden. Her er sølvcigarkassen med cigarer, samt en sølvtallerken med liste over de indspistes navne placeret.
3. Messeforstanderens plads er over for Formanden. Her er "Bødepokalen" placeret.
4. Alle øvrige pladser, der alle er hæderspladser, er ikke særligt afmærkede.

§ 3.

Selve indspisningen (Ceremoniellet):

1. Formanden, der har anlagt formandskæden, byder velkommen.
2. Regimentschefen tager umiddelbart herefter ordet for at motivere en skål for Sancta Barbara (første snaps).
3. Forretten spises.
4. Regimentschefen foretager under (evt. lige efter) den varme ret - navneopråb af de nye medlemmer, der ved navneopråbet stiller sig stående på stolesædet efter at en serviet er anbragt på sædet.
Regimentschefen udbringer derefter en skål for de nye medlemmer, som derefter går ned af stolen.
5. Umiddelbart efter hidkalder regimentschefen de indspiste, byder dem en cigar af sølvcigarkassen, rækker derefter kassen til Formanden, der byder regimentschefen en cigar og til slut tager formanden den sidste cigar.
6. De indspiste bør (vil) herefter "give anledning til" at ingen af de øvrige deltagere i indspisningen vansmægter.

7. Formanden tager ordet, hidkalder de indspiste (een ad gangen), byder ham Elefantdrikkekruset fyldt med den øl- eller vandsort han (den indspiste) ønsker. Påbyder ham at tømme kruset i et drag. Efter hver tømning synger forsamlingen "Han kunne kunsten ...".
8. Messeforstanderen aftørrer drikkekruset efter hver tømning med Kamæleonservietten, sørger for påfyldning af kruset med den ønskede sort og rækker kruset til Formanden, der som før nævnt giver kruset til den indspiste til tømning.
9. Der spises (drikkes) videre.

§ 4.

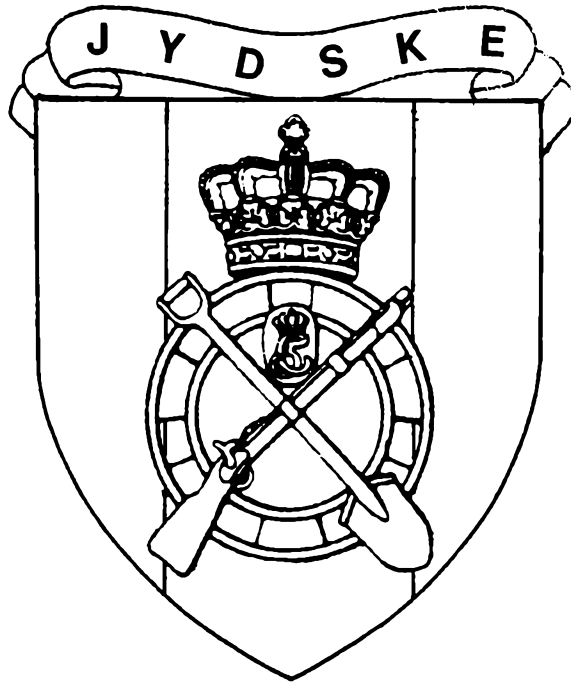
Bøder under indspisningen.

1. Bødepokalen "fyldes" under indspisningen af bøder, ikendt deltagerne.
2. Den som taler ilde (uhøvisk) om eller til Formanden - eller gør forsøg derpå - erlægger 1 krone i bøde.
3. Den som afbryder Regimentschefen eller Formanden under det i § 3 nævnte ceremoniel (selv ved enkelte ord), erlægger 1 krone i bøde.
4. Anden utidig og uhøvisk tiltale eller afbrydelse af andre betales med en bøde på 25 øre.

I særlige tilfælde kan denne bøde forhøjes til 1 krone.

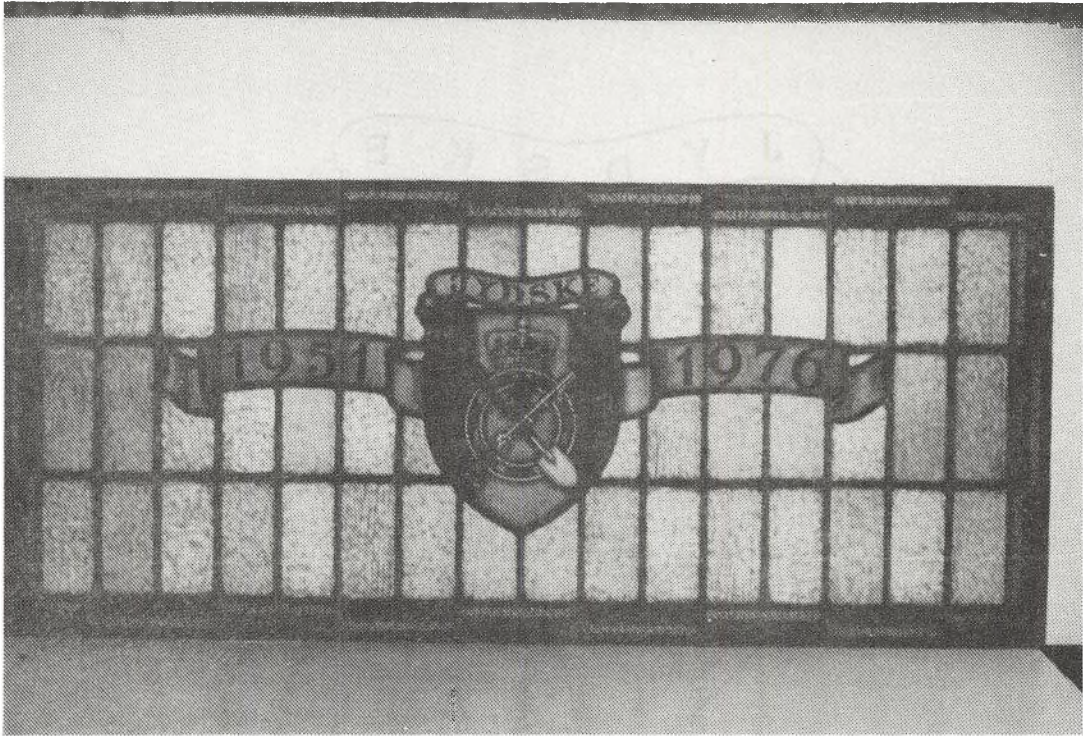
ooo OO ooo

JYSKE

INGENIØRREGIMENT

Glasmaleri skænket af personalet 1976.

JYSKE INGENIØRREGIMENT

TRADITIONSPLEJE

- I. Ved Hærlov 1951 (B.32/51) blev det bestemt, at Jyske Ingeniørregiment skulle formeres, idet 2 Pionerbataljon skulle danne grundstammen og 3. Ingeniørbataljon udvikles. 1961 føjedes 5. ING BTN til.

Stambataljonen, 2. Ingeniørbataljon går som formation tilbage til 1909, men kompagnierne kan føres tilbage til 1. Ingeniørbataljon fra 1867.

Ved troppeplan 1973 er bataljonen midlertidig på kompagnis størrelse som Ingeniørkompagni/VLK.

3. Ingeniørbataljon er udviklet af 2. ING BTN 1952.

5. Ingeniørbataljon " " " regimentet 1961.

Regimentet har således fælles historie med andre ingeniør-enheder. Disses afstamning kan føres tilbage til dels Fortifikationsetaterne, oprettet af Christian V den 6 NOV 1684 med en for Danmark og en for Slesvig-Holsten - dog endnu uden tropper - og dels til Det Kongelige Artilleri, hvorfra tropperne tilgik i årene 1842 - 1863. Dette skete ved overførelse af personel, heste, materiel og opgaver. Fællesskabet med artilleriet sås længe ved uniform og håndvåben. Så sent som 12 MAR 1868 godkendte Kongen Trompetbanderolle for "Artilleri og Ingeniører" hvilket varede til 1911, da Signalhorn og sort/gul banderolle indførtes.

II. Heraldisk Våben.

Jyske Ingeniørregiment fører

I sort skjold med bred guld-pæl - forholdet 1-2-1 - en lærering i sølv-metal og rødt træ, hvorover den reglementerede krone, og hvorpå krydset gevær og spade i naturlige farver: brunt træ og stålfarvet metal. I ringen foroven Christian V's kronede navnetræk i rødt. Over skjoldet guldbånd med sort indskrift: JYDSKE.

Regimentet havde haft et næsten ligesådan udseende våben, men for at bringe overensstemmelse indenfor ingeniørtropperne blev det nugældende fastsat 1966.

Farverne henviser til våbenfarven - "Knap- og Kravefarven" gul og sort, hvorefter den sorte fastsattes samtidig med overførelsen af enhederne fra Artilleriet, medens den gule knap bevarede. Den sorte havde været båret af officererne i Det Kongelige Ingeniørkorps.

I såvel Sjællandske som Jyske Ingeniørregiments våben samt i det indtil 1967 af Generalinspektøren for Ingeniørtropperne benyttede våben indgår **INGENIØREMBLEMET** - en **LÆRING** med krydset gevær og spade.

Dette fælles ingeniøremblem er udarbejdet i 1868 af daværende ingeniørkaptajn W.Thulstrup og blev d. 18 NOV 1869 approberet som emblem for ingeniørtroppernes under-officerer og menige.

For officerernes vedkommende blev emblemet først reglementeret ved kgl. resolution af 27 APR 1904.

Anledningen til indførelsen af ingeniøremblemet var hærloven 1867 og den heraf følgende ændring i uniformeringen. Ændringen medførte, at den ungarske hue blev indført, idet det samtidig blev bestemt, at der under kokarden skulle anbringes det samme tegn, som tidligere var anbragt på skulderklapperne, d.v.s. bataljonens nummer. Da ingeniørtropperne ikke havde noget tegn (nummer) på skulderklapperne, blev det i KFH nr. 53/1868 pkt. 3 bestemt, at de menige af ingeniørtropperne skulle have et passende emblem, til hvilket allerhøjeste bifald nærmere ville være at indhente.

Det var indførelsen i 1904 af den enradede uniformsfrakke for officerer, der var anledning til, at officererne skulle bære emblemet - nemlig på uniformsfrakkens krave, hvor andre skulle bære tilsvarende våbenmærker.

Til brug som afdelingsmærke på uniform anvendes emblemet stadig.

Regimentets FANE, modtaget 1955, bærer FANEBÅND med indskriften:

FREDERICIA 1849 - DYBBØL 1864

Randers garnison har intet godkendt mærke. Da der ofte er kasereret tropper af andre våben, som deltager i fælles arrangementer f.eks. "Åbent Hus" har regimentet ikke fundet det rimeligt at benytte sit våben ved sådan lejlighed.

I stedet benytter man nedenstående - en nutidig soldat med byens store skygge: Niels Ebbesen i baggrunden.

F A N E N .

III. Af regimentets traditioner lægger det særlig vægt på baggrunden for Fanebånds-indskriften, samt på højtideligholdelsen af REG's stiftelsesdag d. 1 NOV.

IV. I øvrigt haves og plejes følgende traditioner.

1. Militære mindesmærker, der plejes af regimentet/garnisonen.
Ingen.

2.a. Større festlighed, Højtidelighed, Parade o.l.
Regimentets oprettelsesdag 1 NOV.

Kl. 1100 afholdes for alt militært personel ved regimentet en parade i kasernegården. Ofte deltager Lottekompagni 203 i paraden.

Efter paradens afslutning har personalet fri resten af dagen.

I regimentsbefaling befales for paraden, f.eks. således:

"I anledning af regimentets 20 års fødselsdag deltager alt militært personel ved regimentet i en parade den 1 NOV 1971 således:

Sted: Kasernegården, front mod syd.
Aflevering til regimentschefen kl. 1100.

Opstilling: Fanekommando
Tambourkorps
Regimentsstab
Lottekompagni 203
Garnisonskompagni
3. Ingeniørbataljon.

Formation: Feltkolonne med sluttede mellemrum.

Påklædning: Regimentsstab - Uniform M/69 m/spidshue, sko og uden våben.

Øvrige - Uniform M/69 m/baret, støvler, basis og personligt våben.

Fanekommando afgives af 3 IGB. KDO melder sig til CH/A-SEK den 1 NOV 1971 kl. 1040 i kasernegården under uret".
(Billede side 8).

Derudover festligholdes dagen med fest såvel i officers- som sergentmessen.

b. Anden meningsfyldt festlighed.

Nytårsparade og -parole.

Den første hverdag efter Nytår, hvor størst mulig styrke kan være til stede, afholdes for alt militært personel ved regimentet en parade i kasernegården med oplæsning af det kongelige og de øverste militære myndigheders budskaber.

Umiddelbart efter paradens afslutning afholdes i gymnastiksalen nytårsparole for alt ved regimentet tjenstgørende personel med undtagelse af værnepligtige menige.

I regimentsbefaling befales for parade og parole eksempelvis:

"den 4 JAN 19 kl. 1400 afholdes nytårsparade således:

(opstilling som ovenfor under "a").

Umiddelbart efter afslutningen af ovennævnte parade afholdes nytårsparole i gymnastiksalen for alt ved JIR tjenestegørende/ansat personel ./.. værnepligtige menige".

3. Deltagelse i folkelige ell. nationale traditioner.

Valdemarsdag.

Regimentet er Danmarkssamfundets lokale bestyrelse behjælpelig med gennemførelse af dens arrangement i Randers og deltager selv med Tambourkorps og Fanekommando.

4. Særlige "dage". (Forældredag, Soldaterforenings-, Sportsdag, "Åbent Hus").

"Åbent Hus".

En af de første søndage i juni afholdes det årlige "Åbne Hus", som oprindeligt kun var en forældredag, men som efterhånden har udviklet sig til at være en dag, hvor mange gamle Randerssoldater aflægger kasernen et besøg, og hvor også borgerne fra Randers by og omegn i rigt tal møder op, lejlighedsvis med byens borgmester som æresgæst.

Det "åbne hus" indledes med, at garnisonskommandanten modtager en parade, hvori indgår et militært musikkorps (normalt Prinsens Livregiments Musikkorps), faner og fanevagter fra soldaterforeningerne i Randers by og omegn samt samtlige på kasernen værende militære enheder. Efter at garnisonskommandanten har modtaget paraden, føres Jyske Ingeniørregiments fane ind ved regimentets tambourkorps og et fanekommando fra ældste ingeniørkompagni.

Det "åbne hus" gennemføres dels som en opvisning på kasernens stadion af ca. 1½ times varighed, dels som en rundgang til forskellige stationære udstillinger af materiel.

Under opvisningen gennemføres et program indeholdende dels en militærbetonet del (udførelse af f.eks. broslagning), dels en munter del (plankeløb, tovtrækning m.v.).

Programmet ændres noget hvert år, således at de, der møder trofast op hvert år, får mulighed for at følge med i udviklingen inden for de enheder, der er garnisoneret på Randers kaserne.

De pårørende til de indkaldte har mulighed for at indtage middagsmaden i cafeteriet. Øvrige tilskuere henvises derimod til at spise på soldaterhjemmet.

Normalt indledes dagen med, at gamle Randerssoldater med pårørende, som udgiver "Brobyggeren", samles til morgenkaffe på soldaterhjemmet, hvor garnisonskommandanten er til stede og takker for det arbejde, der af "Brobyggeren" udføres til gavn for de indkaldte.

Meddelelse om datoen for det "åbne hus" skal sendes til "Pioneren" og "Brobyggeren". I ugen før det "åbne hus" indrykkes to gange annonce i alle lokale Randersblade, d.v.s. for nærværende Amtsavisen, Randers Dagblad og Folkebladet.

Ved særlig skrivelse til formanden for De samvirkende Soldaterforeninger for Randers og omegn indbydes disse foreningers medlemmer med husstand til at overvære det "åbne hus", idet garnisonskommandanten samtidig beder formanden foranledige, at flest mulige soldaterforeninger lader sig repræsentere ved deres fane.

Borgmester med frue får en speciel invitation.

Der udsendes et særligt arbejdsprogram for "Åbent hus", jf. TILLÆG A "Tidsskema og arbejdsprogram for "Åbent Hus" 1972."

Til tilskuerne udleveres et bogtrykt program.

Velkomstsøndag.

Den første søndag efter nye rekrutters møde afholdes velkomst primært for pårørende til rekrutterne, men sekundært også for unge fra Randers og omegn, som i nær fremtid kan forvente indkaldelse til forsvaret. Formålet med dagen er at give de pårørende mulighed for at sætte sig ind i de forhold, hvorunder den nyindkaldte skal leve under aftjeningen af værnepligten.

Arrangementet ligger endnu ikke i faste rammer, men påregnes at blive gennemført efter et program svarende til nedenstående.

- 1130-1215 Spisning i cafeteria for værnepligtige og pårørende.
  - 1220 Antrædning i ridehus af RKKMP (½ pårørende).
  - 1225 Aflevering til regimentschefen.
  - 1240 Samling i gymnastiksalen.
  - 1245 Regimentschefen byder velkommen og orienterer om baggrunden for forsvaret.
  - 1300 KC gennemgår uddannelsesprogrammet, herunder befalingsmandsuddannelsen.
  - 1325 KVO orienterer om kontakt- og velfærdstjenesten.
  - 1340 KC orienterer om samarbejdsordningen.
  - 1400 NK orienterer om friheder, vagter og beredskab.
  - 1410 KDOF gennemgår løn, kostpenge og frirejser.
  - 1415 Afslutning ved regimentschefen.
  - 1430 Halvdelen af KMP med pårørende overværer filmen "Soldat i dag" i UMAK.
- Halvdelen af KMP med pårørende får forevist:
- svømmebassin
  - Nye kvarterbygning
  - Kantinen
  - Belægningsområdet
  - Ridehus og UMAK

1500 Omskiftning.

1530 Samling på soldaterhjemmet (besvarelse af spørgsmål fra deltagerne og rekrutterne).

Jubilarstævne.

Den første lørdag i september afholdes i samarbejde med De danske Pionerforeninger det årlige jubilarstævne.

Stævnet er ikke blot et jubilarstævne, men en dag, hvor gamle pionerer bosiddende hovedsageligt inden for det jysk-fynske område sætter hinanden stævne. På denne måde virker stævnet som en agitation til at slutte op om arbejdet i pionerforeningerne, samtidigt med at gamle pionerer får mulighed for at følge med i den udvikling, der til stadighed foregår inden for regimentet.

De gamle pionerer med fanerne fra de forskellige pionerforeninger er opstillet på græsplænen i kasernegården, hvor regimentschefen modtager styrken fra formanden for De danske Pionerforeninger. Derefter føres Jyske Ingeniørregiments fane ind ved regimentets tambourkorps og et fanekommando fra det ingeniørkompagni, der står for demonstrationen af ingeniørmateriel m.v. Denne demonstration omfatter dels en demonstration på kasernen, dels en demonstration af ingeniørdiscipliner på øvelsespladsen. Endvidere indgår normalt i programmet en fast udstilling i ridehuset af uniformer, udrustning og materiel.

Regimentet udsender en skrivelse til de implicerede enheder om jubilarstævnets afvikling jf. TILLÆG B.

Juleoptakt.

En af de sidste dage før juleorlovens begyndelse afholdes juleoptakt med march gennem byen af tambourkorps, fanekommando og ingeniørdeling med efterfølgende gudstjeneste for alt personel på Randers kaserne i Sct. Mortens Kirke (Billede side 8).

Et militært musikkorps (Prinsens Livregiments Musikkorps) opstillet på Rådhuset spiller før og efter kommandoets passage af Rådhuset

Udover kasernens eget personel inviteres CH/Vestre Landsdelskommando, borgmester i Randers og politimester i Randers, alle med fruer, samt sognepræstens hustru.

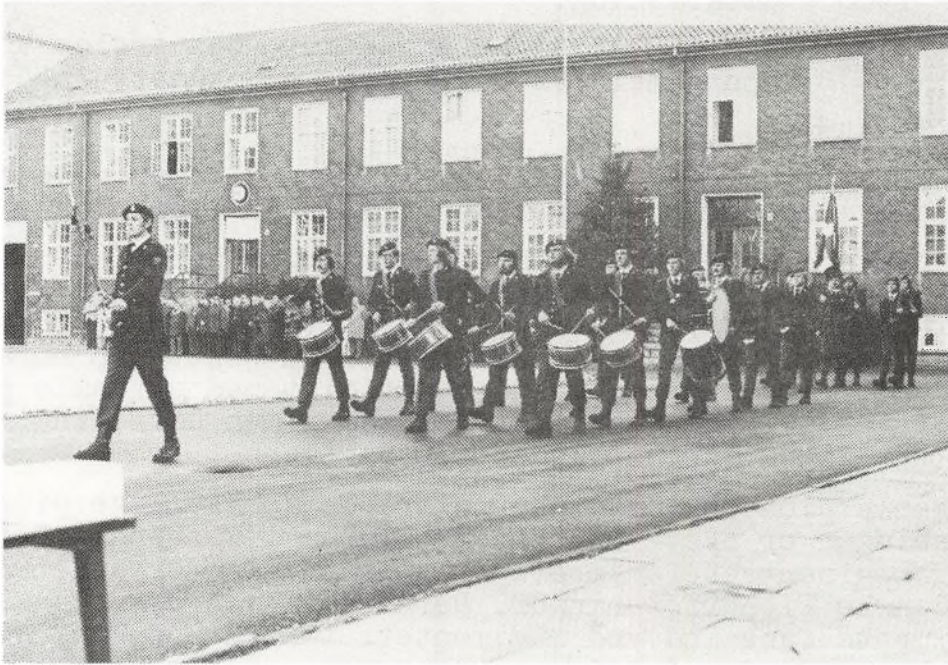
Der udsendes en befaling for juleoptakt og julegudstjeneste, jf. TILLÆG C.

Juleaften på kasernen.

Inden spisningen afholdes en kort juleandagt (frivillig deltagelse) enten i parolesal eller store spisesal ved sognepræsten ved Sct. Mortens Kirke.

Garnisonskommandanten eller dennes stedfortræder deltager og ønsker efter sognepræstens juleandagt alle tilstedeværende en god jul.

Fra regimentsparaden 1 NOV 1976.
Under uret på Kommandobygningen står de civilt ansatte.
Over deres hoveder ses personellet's gave - glasmaleri
med regimentsvåbnet - endnu tildækket.

JULE-OPTAKT
March gennem byen til Kirken.

5. Kranse- eller blomstersmykning, der plejes af regimentet/garnisonen.

For tiden ingen.

6. Manerer, særlige ceremonielle regler eller normer.

Ingen er f.t. erkendt.

7. Foredragsvirksomhed, specielt i forbindelse med mindedage.

Kampen ved Fredericia og slaget på Dybbøl.

På fanebåndet modtaget den 1 NOV 1959 i anledning af 275 året for ingeniørtroppernes oprettelse står:

FREDERICIA 1849 - DYBBØL 1864.

Ved et foredrag i gymnastiksalen for alt militært personel redegøres for ingeniørtroppernes historie med hovedvægten lagt på ingeniørindsats ved Fredericia og på Dybbøl.

Der holdes pr. år kun eet foredrag, og tjenstlige hensyn, øvelseskalender m.v. samt naturligvis ugedagen for henholdsvis 18 APR og 6 JUL er afgørende for, hvilken dag der vælges.

Der holdes $\frac{1}{2}$ fridag såvel 18 APR som 6 JUL.

I regimentsbefaling befales eksempelvis således:

"I anledning af kampen ved Dybbøl 1864 afholder regimentet foredrag i gymnastiksalen for alt militært personel, tjenstgørende ved JIR, den 18 APR 1972 kl. 10.30.

I den anledning befales følgende:

Foredragsholder: PRLT B.B.Nielsen.

Påklædning: Uniform M/69 med sko, uden ordner.

Fanekommando: 3 IGB afgiver faneløjtnant og fanebærere.
Begge stiller til instruktion ved CH/A-SEK 17 APR 1972 kl. 1500.

Tambourkorpset: Deltager jf. særlig instruktion ved regimentsmusiker Bejder Nielsen.

Klargøring: KMDSK sørger for opstilling af siddepladser, ophængning af lærred og mørklægning af vestlige halvdel af salen.

UMAK sørger for opstilling af talerstol, højttaleranlæg og overheadprojector efter nærmere aftale med foredragsholderen.

Opstilling: Forreste stolerække i begge sider er reserveret regimentsstab, bataljonsstabe m.v.

1 IGKMP placeres foran til venstre.
2 IGKMP placeres foran til højre. GKMP placeres bag 1 IGKMP og 3 RKKMP placeres bag 2 IGKMP.

Stolerækkerne vil være afmærkede.

Alle skal være på plads kl. 1025".

8. Ejendele af særlig betydning.

- a. Heraldisk korrekt skjold for Jyske Ingeniørregiment.
- b. Ingeniørkarabiner.
- c. Faskinkniv.
- d. Fundamentsfragment fra Dannevirke. (Billede side 11)
- e. Skibsklokke fra den færge, der blev betjent af den første danske FN-ingeniørstyrke i GAZA ved opretholdelsen af færgefarten over SUEZ-kanalen. (Billede side 11).
- f. Rundt egetræskonferencebord.

9.a. Musæum. (Billeder side 12 - 13)

Ved jubilarstævnet den 2 SEP 1972 meddelte chefen for Jyske Ingeniørregiment, at der for de penge, som var modtaget fra såvel offentlige myndigheder som privatpersoner som tak for de jyske pionerers indsats under og efter den katastrofeagtige snestorm i Randersområdet i dagene 21 og 22 NOV 1971, skulle indrettes et pionermuseum på Randers kaserne.

Pionermuseet er indrettet med hjælp af frivillige pionerer (såvel tjenstgørende som hjemsendte) og blev åbnet ved "Åbent hus" den 17 JUN 1973. Museet indeholder værktøj, materiel, modeller, uniformer på stativer m.v., der har været benyttet af ingeniørsoldater (pionerer) gennem tiderne. Af særlig interesse skal nævnes en større samling kompagnibilleder fra ældre og nyere tid.

For at øge interessen for museet arrangeres særudstillinger, der normalt åbnes ved en mindre højtidelighed.

Som eksempler på sådanne særudstillinger kan nævnes:

- "Den danske pioner i FN-tjeneste" og
- "Søren Telling udstillingen". Denne særudstilling blev indviet på 80-års dagen for Søren Tellings fødsel den 26 JAN 1975, og åbningen blev bl.a. overværet af Søren Tellings enke samt af særligt indbudte personer, der havde haft nær tilknytning til "Æressapeuren" ved Jyske Ingeniørregiment, Søren Telling.

Efter aftale kan museet besøges af civile.

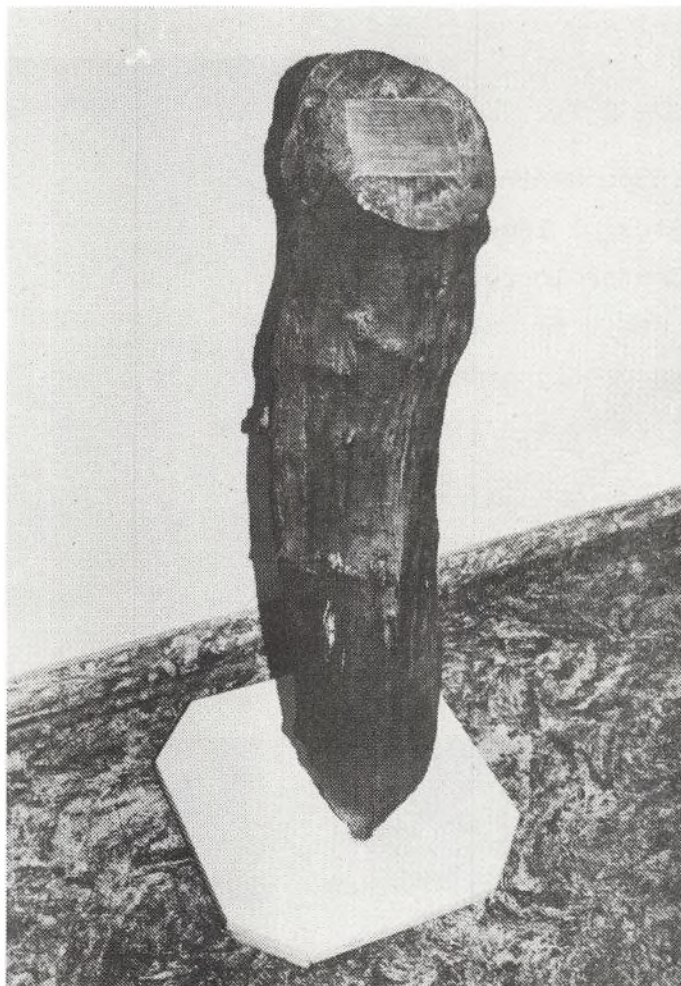
b. Fremvisning.

På ovenstående grundlag er der ikke anledning til at foretage særlig fremvisning.

c. Udsmykning o.l. (Billeder side 16 - 17)

I Parolesal og de tilstødende lokaler af Officersmessen hænger mindebilleder - f.eks. Hansen Reistrups store billede: "Niels Ebbesen undsiger Grev Gert" (udlånt fra Frederiksborg 1960) og to feltherreportrætter (udlånt 1954) - det ene: den allierede, sachsiske Feltmarchall J.H.Flemming, der deltog i krigen 1709 - 13 (bl.a. Gadebusch) malet 1720, og det andet: endnu ubekendt, malet ca. 1690. På visse kontorer samt gange og trapper findes mindre dekorationer med traditionspræget indhold og bl.a. - som vægmaleri: Regimentets stamtræ.

EGEPÆL fra DANEVIRKE
 skænket af Søren Telling.
 "Palisade fra Danevirke. Ned-
 sat i voldfronten år 808 af
 Godfred Konges Ingeniører",
 står der i indskriften på
 sølvpladen.

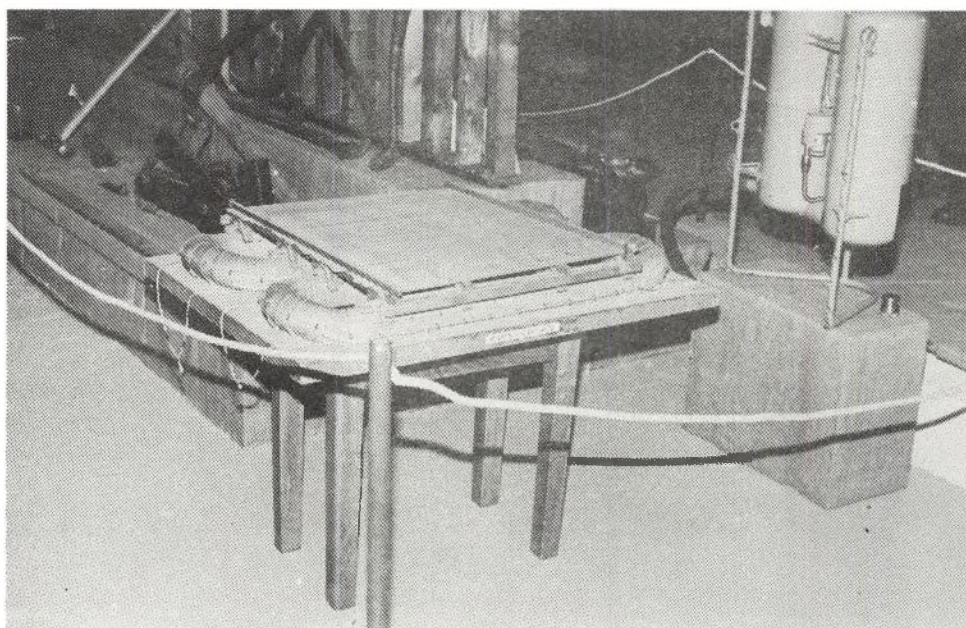
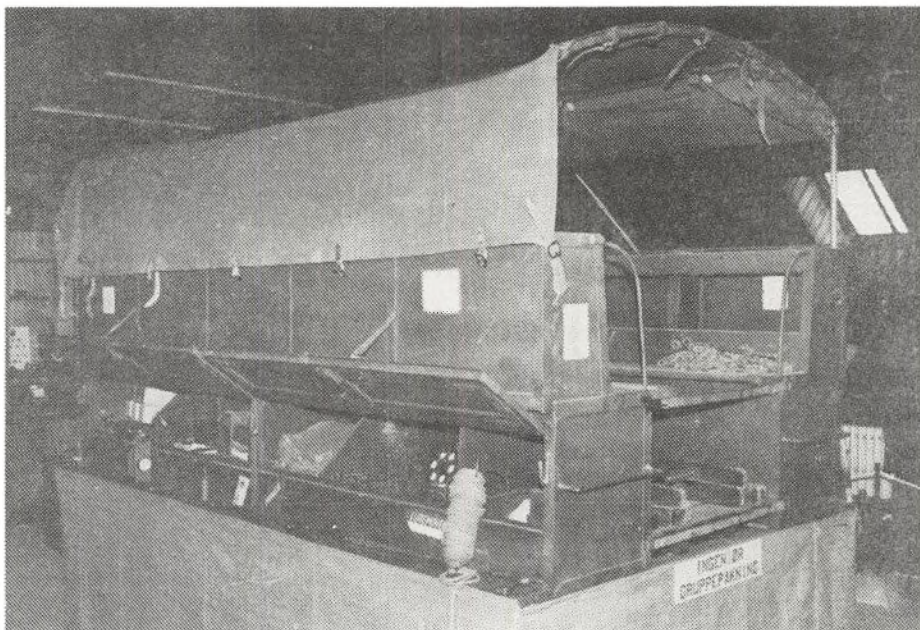

SKIBSKLOKKEN
 fra
 færgen Port Said - Port Faud
 der under urolighederne 1956
 var bemanded med danske inge-
 niørsoldater og bar navnet :
 A S T A af R A N D E R S
 Klokken er nu dirigentklokke
 i Parolesalen.

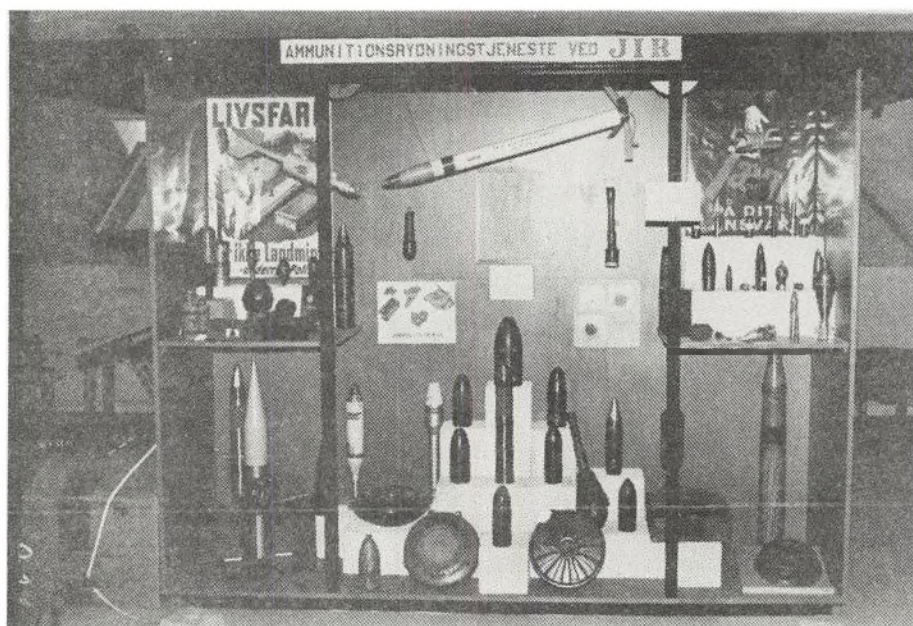
M U S Æ E T .

Ingeniørgruppesækning, der anbragtes på ladet af bl.a. Bedfordlorry. Værktøjet med mere udtages fra udvendig side.

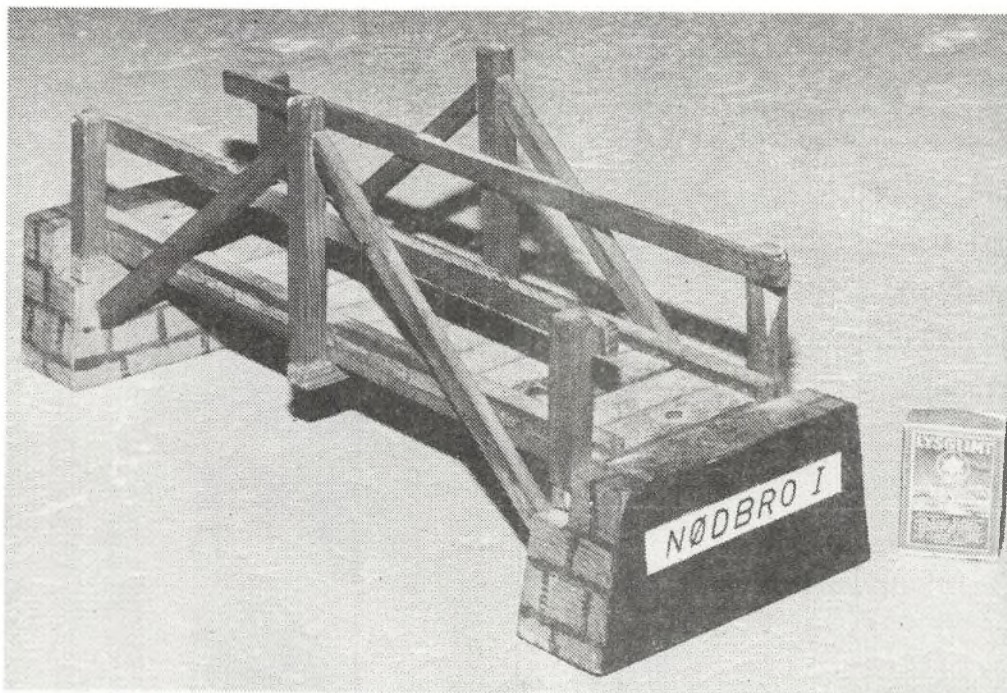

I baggrunden forskelligt ingeniørværktøj. T.h. en flammekaster og i midten undervisningsmodel af en ramningsflåde, bygget på gummibåde.

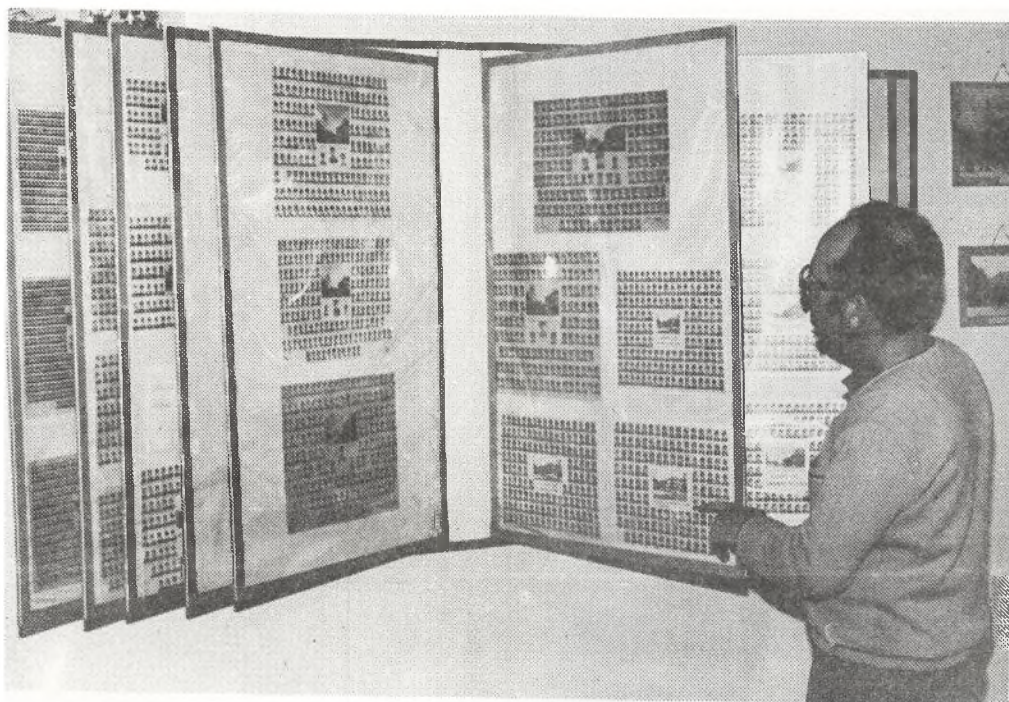
Ammunitions-rydningstjenesten hører også under Ingeniørtropperne. Her vises en specialudstilling af forskellige typer, som er fundet af JIR ammunitionsryddere.

Undervisningsmodel af en mindre nødbro
"Improviseret Bro"

FIND DIG SELV!
Forvalter Velling, der til daglig har opsyn med
musæet, demonstrerer brugen af musæets samling
af KOMPAGNIBILLEDER.

ÆRESSAPEUR v. JIR
Inspektør på Danevirke
Søren Telling.
Fra mindeudstillingen i
1975 i anledning af
hans 80 års dag, 26 JAN.
"Da Søren slog
A P P E L
for regimentet !"

Særudstilling om JIR's
deltagelse i FN-tjene-
sten.
Nederst ses miner, som
blev ryddet i GAZA !

10. Forhandling, foræring eller tildeling af genstande.

Nedennævnte genstande kan købes af alle:

- a. Askebæger med regimentsmærke.
- b. Manchetknapper (sølv) med regimentsmærke.
- c. Blazermærke (regimentsmærke) såvel vævet som i guldtrækkeri.
- d. Slips med regimentets farver.
- e. Kompagniemærke (vævet).

Efter samråd med de meniges talsmænd anvendes genstandene også som gaver til det ved højtider på kasernen værende personel, idet genstandene da indkøbes for velfærdsmidlerne.

11. Regimentsblad eller lignende.

Garnisonen udgav indtil 1973 SPUNKEN, som ikke var et egentligt regimentsblad, men et duplikeret hefte, beregnet som kontaktformidlingsorgan mellem alle i garnisonen værende personelgrupper. Det udsendtes normalt hvert kvartal.

Garnisonen udgiver nu LÆRERENGEN, der udkom første gang JAN 1973. Bladet udkommer med 9 numre årligt.

Ca. 3 uger før nye værnepligtige møder ved regimentet, modtager disse folderen "Soldat i Randers", hvori de bydes velkommen af såvel regimentets chef som byens borgmester. Endvidere indeholder folderen en række praktiske oplysninger om Randers kaserne m.v.

12. Foreninger eller korporationer.

Følgende foreninger har tilknytning til regimentet/garnisonen:

- a. Randers Garnisons Officersforening.
- b. Sergentmessen.
- c. De danske Pionerforeninger.
- d. Ingeniørsoldaterforeningen.
- e. "Brobyggeren", der er en sammenslutning af yngre ingeniør- og telegrafsoldater, der har været indkvarteret på Randers kaserne. Udgiver bladet "Brobyggeren", som bl.a. indsamler midler til støtte for KFUM Soldaterhjem, der ligger i tilknytning til kasernen.
- f. De samvirkende Soldaterforeninger for Randers og omegn.
- g. Ingeniørløjtnantsselskabet.

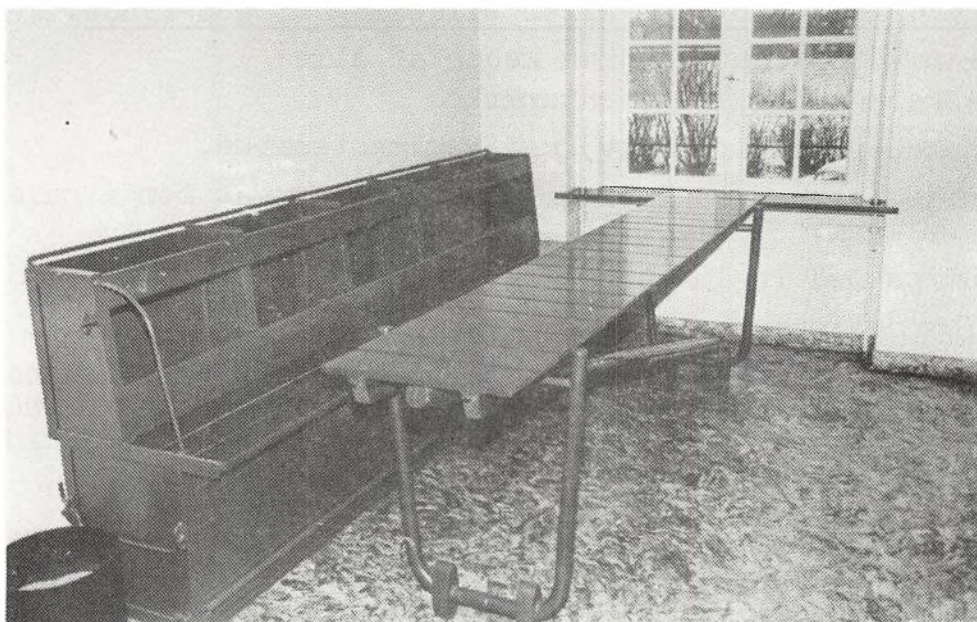
13. Legater og/eller fonds.

Jyske Ingeniørregiments Officerskorps' Fond, jf. TILLÆG D.

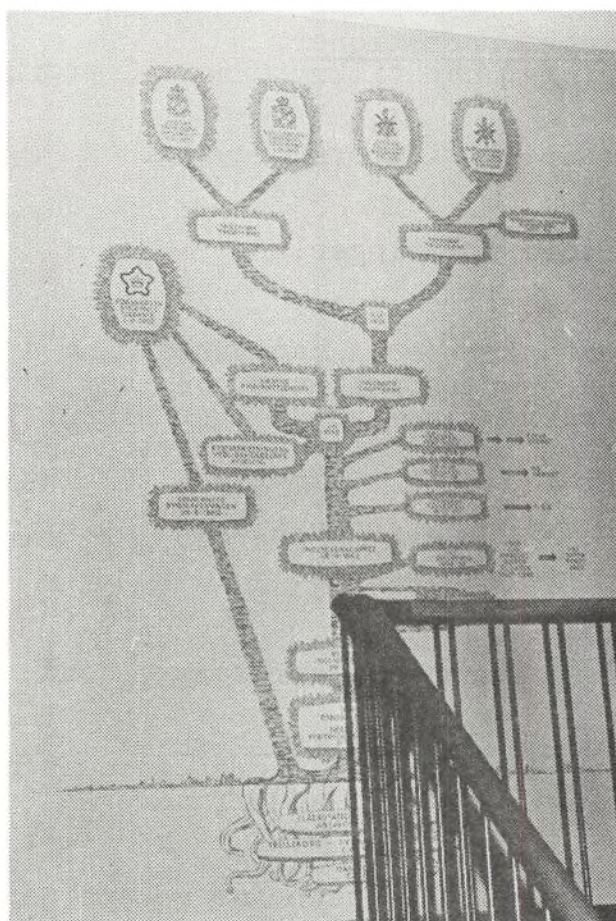
14. Broderskabs-frimureri, messeregler o.l.

Hver torsdag kl. 1600 samles i officersmessen (sergentmessen) så mange som muligt af officererne (sergenterne), tjenstgørende i garnisonen, hvor der udskænkes en gratis Thor øl (Thorsdag) eller sodavand til hver, og hvor man benytter lejligheden til inden for grupperne at snakke eller diskutere med de personer, man ikke dagligt arbejder sammen med.

Venteplads foran regimentskontorer.
 Gammelt ingeniørmateriel. Bæk fra gruppepakning.
 Bordpladen er et stormspangsfæg på et stativ af
 bæksebom og vippebomme til brug ved bygning af en
 DIP - bro.

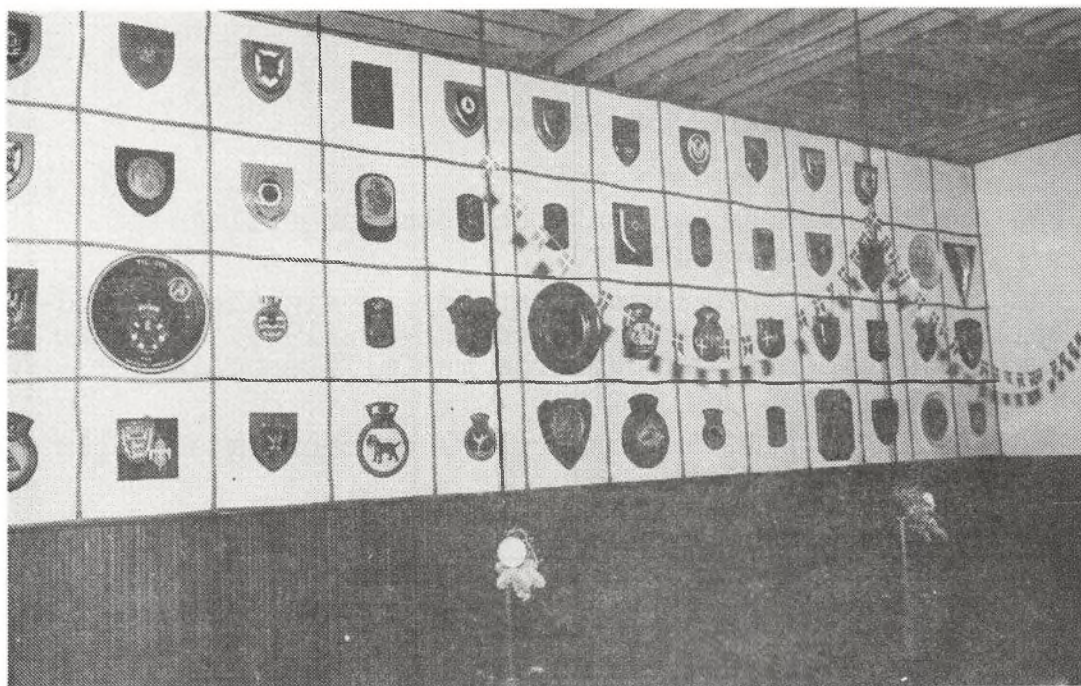
Regimentets
 STAMTRÆ
 på
 trappen til
 Officersmessen.

NIELS EBBESØN

undsigner Grev Gert ved Randers Nordstrand 1340.
Maleri af Reistrup (1909) hængende i Officersmessen.

Baren i Officersmessen.

Skjoldene er skænkede af fremmede enheder af hær og søvæn, der har gæstet regimentet. Feltinddelingen er udført i tovværk.

15. Studiegruppe til udbygning af kendskabet til regimentets fortid.

Regimentet har ikke oprettet en sådan, men har kunnet konsultere en ældre ingeniørofficer, der er meget vel orienteret.

16. Samspil med andre enheder.

Dette dyrkes for tiden ikke. Tidligere var regimentets officersforening initiativtager til et sådant samspil med Aarhus Officersforening f.eks. ved fælles Sct.Hans-tur, med påfølgende samvær i den ene parts lokaler.

17. Musik.

Regimentet har eget tambourkorps, som anvendes ved alle parader.

Musik til musikkorps.

Regimentsmarch.

Ved Jyske Ingeniørregiments skrivelse nr. 202-1859/71 af 11 JAN 1972 har regimentet indstillet til Chefen for Hæren, at den i begyndelsen af 1920'erne af daværende musikdirigent ved Jyske Dragonregiment, Julius Sønderby, komponerede Randersmarch bliver betegnet som Jyske Ingeniørregiments march. (Noderne findes ved Prinsens Livregiments Musikkorps).

Musik til tambourkorps.

(1) Jyske Ingeniørregiments parademarch.

(2) 2.Ingeniørbataljons march.

(3) 3. Ingeniørbataljons march.

(4) 5.Ingeniørbataljons march.

(5) Jyske Ingeniørregiments oberstmarch (tilegnet oberst C.G.G.Schøller).

Tambourkorpsets ovennævnte marcher og signaler er indspillede på His Master's Voice X 8468 (1965) af Jyske Ingeniørregiments Tambourkorps med militærmusiker F.Bejder Nielsen som dirigent.

Nodesamlingen til Tambourkorpsets marcher og signaler beror ved regimentet.

18. Litteratur, tryksager af/om regimentet.

V.E.Tychsen: Ingeniørkorpsets Jubilæumsskrift 1684-1884.

Willy Andersen: Ingeniørkorpsset 1684-1934.

Niels Maare: Ingeniørregimentet 1880-1955.

C.G.Schøller og D.A.Wieth-Knudsen: Ingeniørtropperne
1684-1959.

Tidsskrift for Ingeniørofficerer 1947.

Tidsskema og arbejdsprogram for ÅBENT HUS den 4 JUN 1972.

1. Tidsinddeling: Program:
- Kl. 0800   Vagt oprettes ved hovedport og soldaterhjem (kun til kl. 0900) (GKMP).
- Kl. 0859   Højttalere opstillet på stadion (6 TGB). Information er opstillet i vagtbygningen (GKMP). Ordenspatruljer og parkeringsvagter på plads (GKMP).
- Kl. 0900   Kasernen åbnes for besøgende.
- Kl. 0915-0940   Koncert af Prinsens Livregiments Musikkorps på stadion (A-SEK).
- Kl. 0940-1000   Opmarch og opstilling af enhederne på stadion med front mod nord (A-SEK udarbejder skitse over opstilling). Musik under indmarch.
- Kl. 1000-1010   OB modtager paraden. Fanen føres frem (A-SEK). OB taler til forældre og øvrige gæster.
- Kl. 1010-1030   Fanen føres ud (under honnør) (A-SEK). Enhederne forlader stadion. Prinsens Livregiments Musikkorps spiller marchmelodier på stadion. Derefter marcherer korpset selv ud af stadion.
- Kl. 1030-1130   Demonstration og opvisning på stadion (særligt program).
- Kl. 1200-1300   Koncert i kasernegården ved cafeteriet af Prinsens Livregiments Musikkorps.
- Kl. 1130-1400   Udstillinger og opvisning efter særligt program.
- Bemærkninger: Spisning i cafeteriet mod kontant betaling for menigt og frivilligt personel og tilmeldte pårørende foregår således:
Kl. 1130-1230: GKMP, 1 og 2 IGKMP.
Kl. 1230-1300: 3 RKKMP.
Kl. 1300-1400: GKMP, TGKMP og RDOKÆKMP.
Soldaterhjemmet åbent hele dagen.
Medbragt mad kan spises i cafeteriet og på soldaterhjemmet, hvor kaffe m.v. kan købes. Øl først fra kl. 1130.
Fundne sager afleveres/udleveres i hovedvagten.
Program med skitse over kasernen udleveres ved ankomst til hovedvagten.

Toiletter stilles til rådighed for gæster således:

For herrer: I mandskabsfløjens nederste etage og barak I.

For damer: I KMP kontorområde, i UMAK og i FCU barak II.

Skiltning fra kasernegaden foretages af KMDSK.

2. I anledning af forældredagen og i overensstemmelse med ovennævnte tidsskema befales følgende:

- a. Der meddeles ikke orlov den 3-4 JUN 1972.
- b. I muligt omfang meddeles der normale orlovshold i tiden 041430-060600A JUN 72.
- c. Følgende ansvarsområder tildeles:

3 IGB:

- I tiden 1030-1130 demonstration på kasernens stadion jf. mundtlig orientering.
- Demonstrationsmæssig opstilling af et brigadeingeniørkompagni samt øvrigt tungt materiel i motorgården.
- Evt. manglende materiel og køretøjer lånes efter aftale med CH/T.
- Udarbejder detaljeret program for demonstration på stadion.
- Afgiver hjælpere til opbygning af udstillingerne.

Cafeteriet:

- Sørger for bespisning af personellet og gæsterne efter nævnte tidsplan. Antal gæster til spisning vil blive opgivet af KVO den 1 JUN.

GKMP:

- Afgiver ordenspatruljer og parkeringsvagter således:

Ordenspatruljer: 1 OF
                          4 BM af SG-gruppen
                         16 MG
Parkeringsvagter: 2 BM af SG-gruppen
                          8 MG

Påklædning: Uniform M/59 eller M/69, støvler og gamacher, armbind og inderhjelm.

Stilletid og -sted: 040800 ved hovedporten (CH/GKMP).

- Afgiver vagter ved udstillinger på kasernens område i tiden 041130-041400A JUN 72 efter ordre fra A-SEK.
- Afgiver mandskab til rejsning af flagallé.

KMDSK:

- Soignering af kaserneområdet inden for hegnet samt toiletterne.
- Tilladelse til parkering på det grønne område syd for Ryttervej samt klargøring til dette formål.
- Gulvet i østre ridehus vandet, ryddet og planeret til onsdag den 31 MAJ 1972 kl. 0700.
- Flagallé fra vagten til og omkring stadion.
- Sørger for skiltning fra gaden til toiletterne.

6 TGB:

- Arbejdende udstilling i østre ridehus, pladsforhold efter aftale med A-SEK.
- Opstiller højttaleranlæg på stadion.

UMAK:

- Filmforevisning i begge auditorier (film rekvireres af KVO):
 SYD kl. 1145 og 1300
 NORD kl. 1130 og 1245
 ialt 4 forestillinger.

Depotet:

- Musik i ridehuset kl. 1130-1400 (PRIM C.J.Jensen) (T-SEK).
- Udstilling i østre ridehus omfattende uniformer og uniformsgenstande samt materiel (T-SEK).
 Pladsforhold aftales med A-SEK.

- d. Områder til udstillinger m.v. skal være ryddede og klar til opstilling af materiel onsdag den 31 MAJ 1972 kl. 0700.

Ansvar for nedbrydning og oprydning pålægges de opstillende enheder. Parkering langs vejen fra hovedporten til stadion er forbudt på foreldredagen i tiden kl. 0900-1400.

Der flages med det store flag hele dagen.

3. Befaling for paraden.Tid:

Der afleveres til garnisonskommandanten kl. 1000.

Sted:

Kasernens stadion.

Påklædning:

1 IGKMP, 2 IGKMP, 3 RKKMP, TGKMP og RDOKÆKMP: Efter BTN anvisning.

Formation:

Feltkolonne med sluttede mellemrum.

Opstilling:

Front mod nord: Musikkorps, soldaterforeningsfaner, 3 IGB, 6 TGB.

Front mod vest: Tambourkorps, fanevagt.

Fanekommando:

Afgives af 3 IGB.

Fanen afhentes på GK kontor kl. 0930. (Fanen i hylster, udfoldet ved indmarch).

Fanekommandoet følger JIR Tambourkorps.

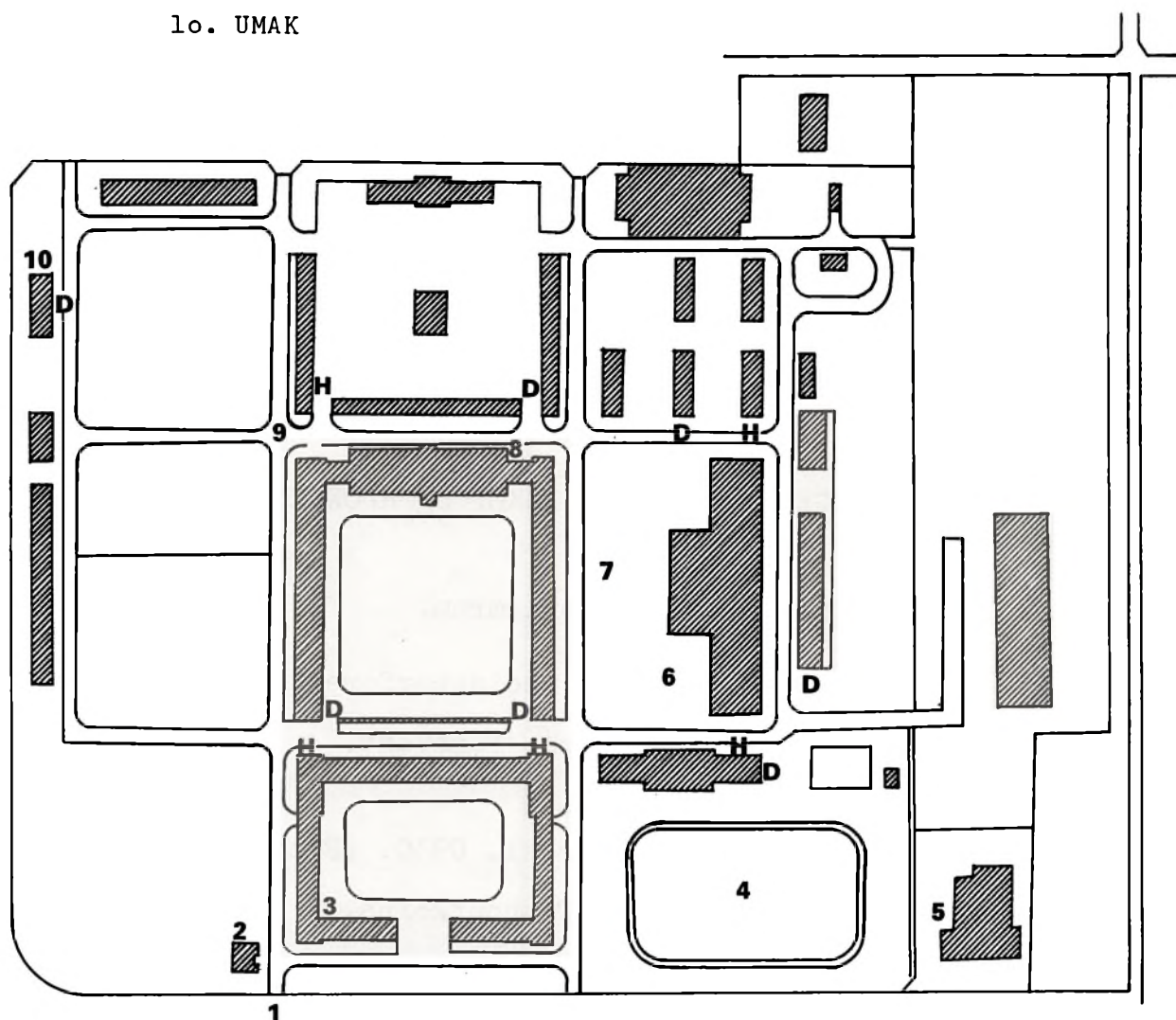
Indmarch således:

0940	Soldaterforeningsfaner,	fra vest
0942	1 IGKMP,	fra nord
0944	2 IGKMP,	- -
0946	3 RKKMP,	- -
0948	TGKMP,	- -
0950	RDOKÆKMP,	- -

Kort over Randers kaserne

1. Indgang
2. Vagt
3. Cafeteria
4. Idrætsplads
5. Soldaterhjem
6. Udstilling af køretøjer
7. Udstilling af FB M/62
8. Ridehus
9. Museum
10. UMAK

Toiletter er markeret med D og H

Afmarch:

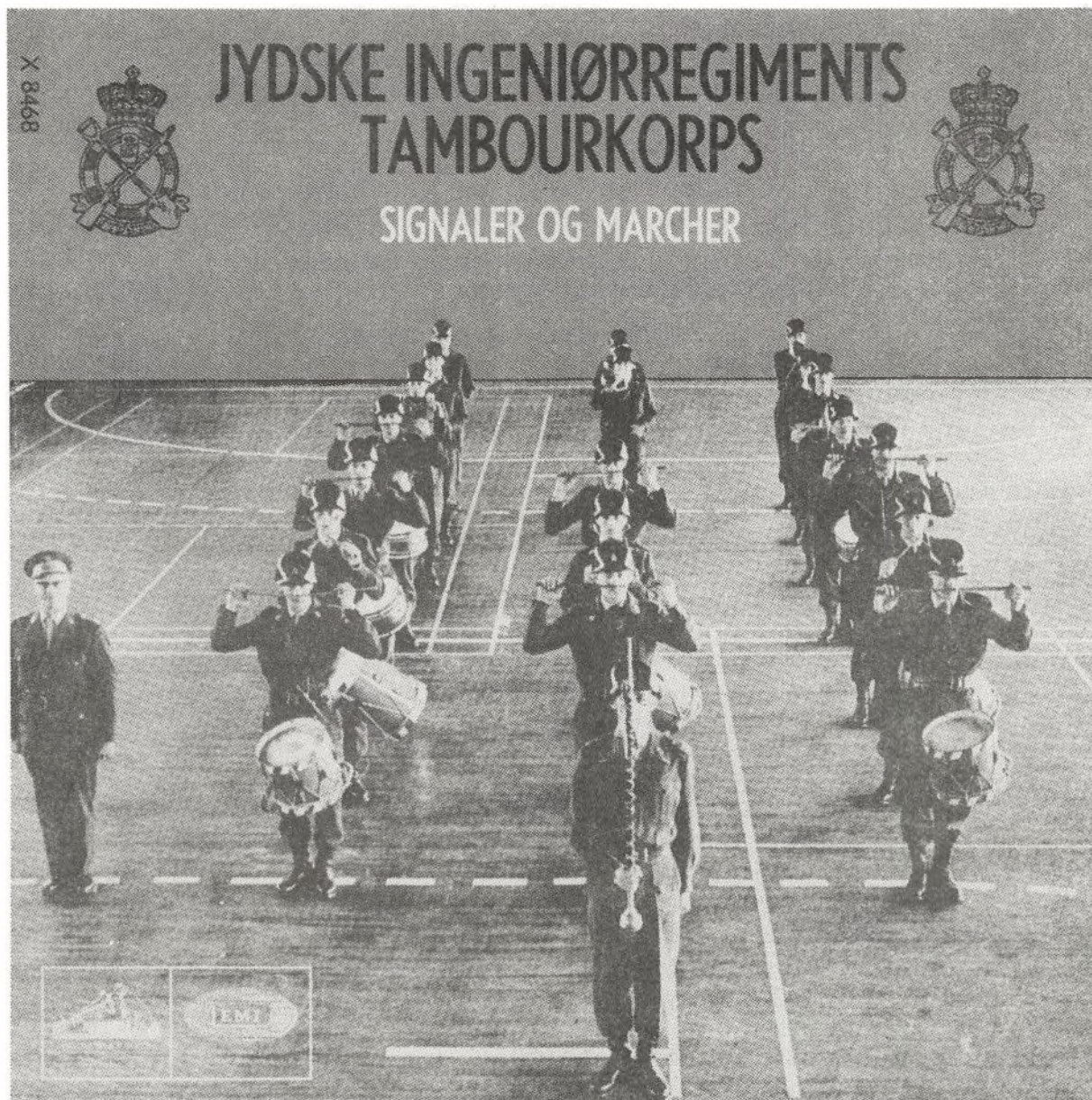
Efter paraden afmarcheres i følgende orden (ingen honnørflæggelse):

- Tambourkorps og regimentsfanen til kasernegården (mod vest).
- Foreningsfaner til kasernegården for tildækning af faner (mod vest).
- 1 og 2 IGKMP, 3 RKKMP, TGKMP og RDOKÆKMP til respektive stillepladser for omklædning (mod vest).

Marchmelodier under udmarch.

Efter afmarch afleveres fanen til VO.

Generalprøve på parade og opvisning afholdes lørdag den 3 JUN 1972 kl. 0800.

TILLÆG B

Jubilarstævnet på Randers kaserne vil blive afviklet efter følgende plan:

- Kl. 0830 Tambourmajor og tambourkorps samlet for gennemgang af programmet. (1 og 2 IGKMP)
- Kl. 0900 Fanekommando afhenter fanen hos VO og fører den til 2 IGKMP område. (2 IGKMP)
- Kl. 0955 Fanekommando og tambourkorps klar til at føre fanen til højre fløj af paraden (på tegn fra OB). (Faneløjtnant og tambourkorps)
Mødested: På vejen med tétten ved østre port til kasernegården.

Kasernegården:

- Kl. 1000 OB modtager styrken, der er opstillet på plænen i kasernegården med front mod syd, fra formanden for Pionerforeningen.
Derefter føres fanen til højre fløj af paraden (tegn fra OB). Der standses med ryggen mod cafeteriet og på højde med højre fløj af jubilarerne.
OB kommanderer rør, og fanekommandoet tager fane og gevær ved fod og rører. (OB)
OB taler til jubilarerne og hilser derefter på deltagerne. (OB)
OB retter paraden og beordrer fanen ført ud. (OB)
Fanekommandoet svinger til højre ud på vejen, derefter til venstre og afleverer fanen ad trappen i hjørnet til VO. (Faneløjtnant og VO)
Fanevagten venter og er derefter aftrådt.
Tambourkorpset marcherer, når fanen er inden for døren, tilbage til højre fløj klar til at føre jubilarerne til pladsen foran RVS ad følgende rute: Ud mellem bygningen til venstre ad kasernevejen langs administrationsbygningen og til pladsen foran RVS. (3 VW-busser vil være til rådighed for at transportere jubilarer, der er dårligt gående). (CH/T)

Pladsen foran RVS

- Kl. 1045 - Demonstration af 2 IGKMP/BDE materiel. (2 IGKMP)
ca. 1130 Transport i PMV af jubilarer til øvelsespladsen (2 hold). (2 IGKMP)

Øvelsespladsen

· Feltbro M/62 (2 IGKMP)
 Kolonnevej
 Demonstration af FMV ydeevne m.v.

Ridehuset Udstilling af uniformer, udrustning og materiel. (T-SEK)
 Udstilling af gamle ting. (O-SEK)

kl. 1235-
 1255 Pause.

Spisesalen

Kl. 1300 Spisningen begynder. (Cafeteria-
 Bestyrelsen leder spisningen. leder og
 Kl. 1600 Stævnet slut. bestyrelse)

Faneløjtnant og tambourmajor møder hos KVO til instruktion fredag den 1 SEP 1972 kl. 1330.

Højttalere opstilles ved T-SEK foranstaltning således:

- a. Til brug under paraden i kasernegården.
- b. Til brug under middagen i cafeteriet.

På tilskuerpladsen foran RVS opstilles stole og pladsen overdækkes ved 2 IGKMP foranstaltning.

NB. Der vil blive mulighed for køb af øl og sodavand fra kl. 1045 (cafeteriet):

1. Juleoptakt og julegudstjeneste afholdes den 17 DEC 1971 således:

Et kommando bestående af tambourkorps/JIR, fanekommando, en ingeniørdeling og BALTAP-kompagniernes mascot m/førere marcherer fra Sct. Peders Kirkeplads til Sct. Mortens Kirke. Øvrigt vagtfrit personel bliver kørt til Sct. Mortens Kirke.

Gudstjeneste kl. 1400.

Efter gudstjenesten har alle, der har deltaget i denne, fri. Der vil ikke blive arrangeret hjemtransport til kasernen af andre end indbudte gæster, tambourkorps og fanekommando.

2. Kommando/JIR.

a. Opstilling og marchorden.

Der opstilles foran Sct. Peders Kirke med front mod Fabersvej i følgende orden:

Tambourkorps/JIR
Fanekommando
Deling/2 IGKMP
"Claus" m/2 førere.

b. Påklædning.

Uniform M/69, baret (tambourkorpset dog inderhjelm), støvler, livrem med skulderremme, femfingrede vanter og personligt våben eller musikinstrument.

c. Marchrute.

Mariagervej - Mariagergade - Hobrovej - Adelgade - Østervold - Rådhusstræde - Torvegade - Kirkegade - Kirketorvet. Efter ankomsten til Kirketorvet svinges til venstre og der gøres holdt foran kirkens indgang. Efter aflevering til regimentschefen går fanekommandoen ind i våbenhuset og øvrige afleverer musikinstrumenter og våben i de dertil opstillede lastvogne, og personalet går hurtigt ind i kirken.

d. Tidsplan.

Kl. 1325 Enhederne på plads.
Kl. 1330 Marchen påbegyndes.
Kl. 1345 Ankomst til Kirketorvet.
Kl. 1400 Gudstjeneste i Sct. Mortens Kirke.

3. Alt vagtfrit personel tjenstgørende på Randers kaserne.

a. Påklædning.

Faste befalingsmænd: Uniform M/69, sko, spidshue (ingen våben) eller uniform M/47, sko, kasket, (ingen våben).

Øvrigt personel: Uniform M/69, sko, baret (ingen våben) eller uniform M/59, sko, felthue (ingen våben).

b. Transport.

1 IGKMP transporterer sig selv og afgiver 2 lastvogne m/MOTF til GKMP efter aftale direkte mellem 1 IGKMP og GKMP.

2 IGKMP transporterer sig selv og afgiver 2 lastvogne m/MOTF til 3 RKKMP efter aftale direkte mellem 2 IGKMP og 3 RKKMP.

To lastvogne forbliver ved kirken (nordsiden) til hjemtransport af musikinstrumenter, fane og våben.

3 RKKMP transporterer sig selv (se ovenfor).

GKMP transporterer sig selv (se ovenfor).

JIR motortjeneste og køreskole afgiver 4 lastvogne m/MOTF til TGKMP/BALTAP, 4 lastvogne m/MOTF til RDOKÆKMP/BALTAP og 2 VW-busser m/MOTF til ST/JIR.

TGKMP/BALTAP transporterer sig selv (se ovenfor).

RDOKÆKMP/BALTAP transporterer sig selv (se ovenfor).

c. Tidsplan.

	Start fra kasernen	Ankomst til kirken
GKMP	kl. 1317	kl. 1332
1 IGKMP	- 1320	- 1335
2 IGKMP	- 1323	- 1338
3 RKKMP	- 1326	- 1341
TGKMP/BALTAP	- 1329	- 1344
RDOKÆKMP/BALTAP	- 1332	- 1347.

d. Marchveje.

Udkørsel: Kasernen - Ryttervej - Nørrebrogade - Glentevej - Hadsundvej - Østervangsvej - Rosenørns-gade - Toldbodgade - Søndergade - Storegade - Middel-gade - Kirkegade.

Hjemkørsel: Kirkegade - Vestergade - Sjællandsgade - Vester Boulevard - Parkboulevarden - Rådmands Boule-vard - Mariagervej - Ryttervej - kasernen.

4. Fanekommando.

3 IGB opstiller fanekommando.

Fanen afhentes hos CH/JIR 171300 A DEC 71.

CH/A-SEK vil meddele føreren af kommandoet særlig in-struktion om forhold i kirken under gudstjenesten.

5. Placeringsplan.

Plan over placering i kirken vil tilgå alle enheder di-rette.

JYSKE INGENIØRREGIMENTETS OFFICERSKORPS' FOND

1. Fondet er stiftet den 2 FEB 1970.
2. Ved det stiftende fondsmøde den 2 FEB 1970 er fondets love fastsat som nedenfor angivet.
3. Fondets formål.
Det er fondets formål gennem ydelser fra bidragyderne at tilvejebringe midler til anvendelse i tilfælde, hvor en indsamling blandt regimentets officerer ellers ville være ønskelig.
4. Bidragydere.
Som bidragydere kan optages alle tjenstgørende officerer ved JIR.
5. Styrelse.
Fondets styrelse består af:
CH/A (formand).
Messeforstanderen (kasserer).
1 medlem udpeget af FOH lokalafdeling.
1 medlem udpeget af SHO lokalafdeling.
1 medlem udpeget af reserveofficererne.
Revisor er JIR regnskabsfører.
6. Fondsmøde.
  - a. Ordinært fondsmøde afholdes årligt normalt i JAN måned.
  - b. Ekstraordinært fondsmøde kan afholdes,
    - 1) når styrelsen anser det for påkrævet,
    - 2) når mindst 30% af bidragyderne fremsætter krav herom til styrelsen.
  - c. Indkaldelse til fondsmøde skal ske med mindst 8 dages varsel.
  - d. Faste punkter på dagsordenen for det ordinære fondsmøde er:
    - 1) Valg af dirigent.
    - 2) Kassereren forelægger revideret regnskab til godkendelse.
    - 3) Fastsættelse af bidrag og ydelser for det kommende år.
    - 4) Behandling af indkomne forslag.
    - 5) Eventuelt.
7. Regnskab.
Fondets regnskabsår er kalenderåret.
Genpart af regnskabet fordeles til bidragyderne senest ved det ordinære fondsmøde.
8. Forslag.
Forslag til behandling under dagsordenens pkt. 4 skal være styrelsen i hænde senest dagen før fondsmødets afholdelse.

9. Lovændringer.
Lovændringer skal vedtages på et ordinært fondsmøde med mindst 50 % af alle bidragydernes stemme. Såfremt der ikke er 50% af bidragerne til stede, indkaldes til ekstraordinært fondsmøde, hvor lovændringen kan vedtages med simpelt stemmeflertal.
10. Skriftlig afstemning.
Såfremt blot een bidragyder fremsætter ønske herom, skal afstemning foregå skriftligt.
11. Anvendelse af fondets midler.
Fondets midler anvendes som angivet i det følgende, idet satsene fastsættes på det ordinære fondsmøde for et år ad gangen og protokolleres.
- a. Uden nærmere bestemmelse kan gaver, blomster m.v. ydes i forbindelse med:
- 1) Afsked med pension.
  - 2) 50 års fødselsdag.
  - 3) Tjenestemandsansættelse af officerer ved JIR.
  - 4) Tildeling af dekorationer i form af danske ordener og hæderstegn.
  - 5) Begravelse af personer med nuværende eller tidligere fast tilknytning til regimentet.
  - 6) Midler til gravsten til tjenstgørende officerer ved dødsfald.
- b. Efter beslutning af styrelsen og godkendelse af RC kan endvidere ydes gaver/blomster til:
- 1) Militære og civile institutioner og personer, når det må anses for rimeligt, at regimentets officerskorps viser opmærksomhed.
  - 2) Udsættelse af præmier - fortrinsvis i form af vandrepræmier - i forbindelse med konkurrencer, især sådanne der arrangeres af JIR.
  - 3) Fremskaffelse af erindringsgaver i forbindelse med besøg af eller ved fremmede enheder.
  - 4) 50 % af vedligeholdelsesudgifterne til tambourkorpsets musikinstrumenter.
12. Ydelser til fondet.
Ydelsen til fondet fastsættes på det ordinære fondsmøde og protokolleres.
13. Overrækkelse m.v. af gaver m.v.
- a. Gaver m.v. ydes af
"JYSKE INGENIØRREGIMENTETS OFFICERSKORPS"
og overrækkes af repræsentanter fra officerskorpset efter fondsstyrelsens bestemmelse.
- b. Blomster og kranse, evt. gaver, overrækkes eller sendes på mest hensigtsmæssig måde.

14. Ophævelse af fondet.

Såfremt regimentet nedlægges eller anden hændelse motiverer, at fondet ophæves, fremsætter styrelsen på ekstraordinært fondsmøde forslag til afvikling af fondets formue.

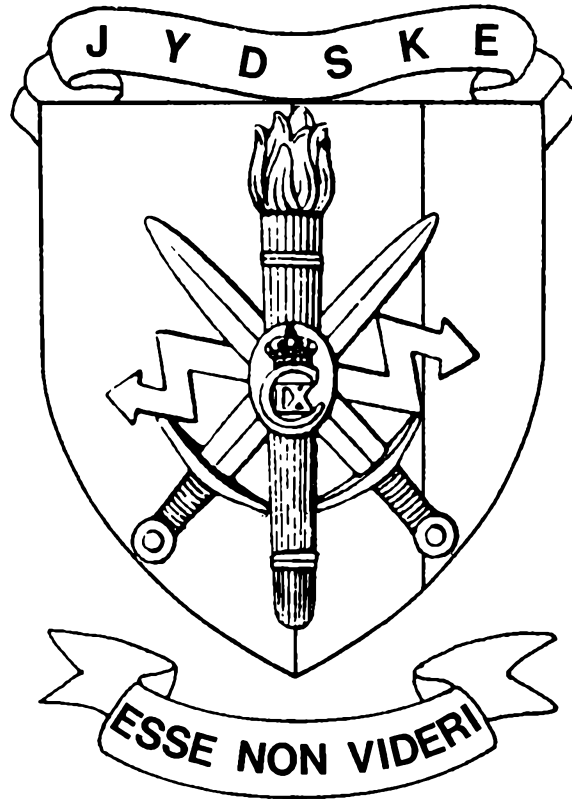
Er ikke $2/3$ af bidragyderne til stede ved dette ekstraordinære fondsmøde, skal forslaget til afvikling af fondets formue bringes til skriftlig afstemning ved samtlige bidragydere.

I begge tilfælde tages beslutningen ved simpelt stemmeflertal.

JYSKE

TELEGRAFREGIMENT

JYSKE TELEGRAFREGIMENT

TRADITIONSPLEJE

- I. Regimentet blev oprettet ved Kundgørelse for Forsvaret B 45-1951. Til at begynde med bestod regimentet af stab og en bataljon, 2. Telegrafbataljon, med 8., 9. og 13. Ingeniørkompagni.

Om regimentets successive opbygning, se bilag.

II. Regimentets våben.

Skjold delt. 1. mørkeblåt, 2. delt af guld og sort. Deri 2 krydsede sølv-sværd med rød bevikling på heftet, bag hvilke, bjælkevis, rødt lyn, og hvorpå, pælvis på delingen en naturfarvet fakkel: brunt skaft med forgyldte beslag, rød flamme. På skaftet sort oval med guld-kant og Christian IX's navnetræk, hvorover guld-krone med purpur kalot. Over skjold guldbånd med mørkeblå indskrift: Jydske.

III. Af regimentets traditioner lægger det særlig vægt på følgende forhold:

- a. Det første signalkompagni var 4. Ingeniørkompagni, oprettet 6. juli 1867 ved underskrift af Christian IX på ny hærlov (oprettelsesdag). Først 1. november 1947 udskildtes signaltjenesten (telegrafbataljonen) fra ingeniørtjenesten (Regimentet).

Endnu efter regimentets oprettelse bestod navnet "ingeniørkompagni", men i februar 1952 blev kompagniet kaldt telegrafkompagniet for senere at få "funktionsnavne" som telefonkompagni, radiokompagni, parkkompagni, kommandostationskompagni, kommandokvarterkompagni, radiokædekompagni og signalopklaringskompagni.

Telegraftropperne er udgået fra Ingeniørtropperne, der igen er udgået af Artilleriet.

- b. Signaltjenesten står og falder med godt og afslappet samarbejde og afhænger af den enkelte mands dygtighed, ansvarsbevidsthed, initiativ og konduite.

IV. I øvrigt haves og plejes følgende traditioner:

1. Mindesmærker, der vedrører REG/GK.

Regimentet eller den nuværende garnison har ingen mindesmærker i Aarhus. Om pleje af andre - se pkt. 5.

2.a. Større festlighed, Højtidelighed, Parade eller lignende.

Regimentet afholder to store parader om året:

6. juli på "oprindelsesdagen" til minde om telegraftropperne oprindelse, jævnfør punkt 3.a.

1. november på det nuværende regiments fødselsdag.

I anledning af denne sidste dag afholder regimentets officersforening fødselsdagsfest (middag med bal).

b. Anden meningsfyldt festlighed.

Af andre større, traditionelle højtideligheder eller udfoldelser er kun den årlige Julefrokost værd at omtale her. Ved julefrokosten byder Obersten de i årets løb tilkomne officerer velkomne (tilbage) med en skål af særlige sølvkrus.

3. Deltagelse i folkelige eller nationale traditioner.

Valdemars-dag holder Danmarksamfundet en stor, traditionsbunden fest, der begynder med et vældigt opbud af Faner fra alle de foreninger, som samfundet i tidens løb har foræret sådanne. Festen blev indstiftet på Danebrog's 705-års fødselsdag på initiativ af en af garnisonens officerer.

Fanerne samles foran Domkirken før kl. 19.

Regimentet forestår opstilling af et militært kommando af Fanevagter, samt tilsvarende formationer af Hjemmeværn o.l., der ikke er udstyrede med Fane. REG fremskaffer desuden et militært musikkorps. Med dette kommando marcheres "ned ad bjærgen" til Domkirkepladsen, opmarcheres foran Hoveddøren og afleveres til GK.

Når foreningernes Faner er ført ind i kirken, føres de militære helt op gennem skibet til koret. Efter en gudstjeneste, der er viet Danebrog, marcherer den store foreningskortege med egen musik til Rådhuset. Det militære kommando marcherer en kortere vej til Rådhuspladsen og opmarcherer, således at det er på plads, når den store faneborg ankommer. Kommandoet og musikkorpsset optræder herefter som det officielle æreskommando, og musikkorpsset spiller et par nationale numre i løbet af programmet. Efter Velkomst, Flagtale, uddeling af nye Flag og Faner, spiller korpsset en "Retraite", bygget over "Solen er slukket", der munder ud i Retraiten, hvorunder Byens Flag tages.

Efter endt højtid afmarcherer kommandoet med Tappenstreg - skiftende mellem den reglementerede og "Aarhus's" - til aftrædning. Der har i en årrække været en lille aften-drik for personalet i en kostforplejning, hvorunder GK fik lejlighed til at sige: Tak for deltagelse og "PÅ GENSYN". Hvilket har været meget vel-set.

4. Særlige "dage". Forældre-, Soldaterforenings-, Sportsdag, "Åbent Hus". En gang årligt holdes en Forældredag - regimentsdag - eller sidst kaldt "Åbent Hus Dag", så alle soldater mindst en gang i deres soldatertid kan få lejlighed til at invitere sine pårørende og vise dem kaserne- og uddannelsesforhold.

Dagen begynder med en paradeopstilling og RC's velkomst-tale. Derefter er der udstillinger af materiel o.s.v. i det almindeligt brugte mønster.

5. Kranse og blomstersmykning.

a. Foretaget af eller for REG/GK.

Mindesmærke for faldne fra Treårskrigen og krigen 1864 står i Rådhusparken. Garnisonskommandanten med ledsager lægger krans hvert år d. 15 JUN i henhold til K.f.F. B.20/1951.

Regimentet/Garnisonen deltager i følgende to mindehandlinger.

11 NOV Våbenstilstands dag kl. 11 mødes

Dansksindede sønderjyske krigsdeltagere 1914 - 18
Allierede danske våbenfæller
De samvirkende soldaterforeninger i Aarhus
Våbenbrødreforeningen, De danske Forsvarsbrødre og
repræsentanter for Aarhus by

i monumentet i Mindeparken for at lægge blomster og kranse. Garnisonen stiller et kommando, der udfører den til højtideligheden svarende Honnør. Når der haves hornblæser eller trompeter, medtages sådanne, idet de i så fald blæser: "Det Hele! Holdt!" på slaget 11.

GK skal lægge en krans for hæren og det har i lang tid givet anledning til at GK holdt hovedtalen. Ellers inviteres en "vedkommende". GK virker i alt fald som formidende m.h.t. aftaler for året.

31 MAJ, Rytterfægtningen ved Aarhus 1849.

Ved Rytterstenen på Randersvej mødes

De samvirkende soldaterforeninger i Aarhus
Våben-, Forsvarsbrødrene og
et kommando fra garnisonen.

GK optræder efter aftale som vært, byder velkommen og lader en dertil udpeget og inviteret taler give en kort tekst til dagen. Det var tradition, at det skulle være en af Aarhus endnu levende rytterofficerer - senere blev dette overført til en ældre repræsentant fra Dragonregimentet. Runde år Chefen.

Efter talen lægger GK kransen for hæren, derpå andre. Haves trompetere blæses Honnørmarch, ligesom man skilles med en kvik ryttermarch.

Foreningerne føler sig meget taknemmelige for GK's hjælp og nænsomme ledelse. Byen føler sig forpligtet til at rådføre sig med GK om eventuelle ændringer i de berørte mindeforhold - ligesom GK melder stadsgartneren om forefaldne iagttagelser m.h.t. "tilstand".

6. Manerer, særlige ceremonielle regler eller normer.

Regimentet har ingen særlige sådanne.

Når Kongen (Dronningen) kommer til Aarhus ad søvejen, gives der GK meddelelse fra Det Sømilitære Distrikt om hvilken form ankomsten har. Den tjenestelige side skal ikke berøres her - men det har fra første færd - da Marselisborg blev givet til Christian X - været skik, at officerer fra garnisonen mødte op med fruer - medbringende lidt blomster - når årets "store" modtagelse fandt sted, for at ønske velkommen til opholdet.

7. Foredragsvirksomhed. (Vedrørende det traditionelle).

Dette forekommer ikke - dels fordi der i våbnets historie ikke er emner, der påkalder en sådan, og dels fordi regimentet har særligt travlt og må indskrænke virksomhed af denne art, hvor muligt.

8. Ejendele af særlig betydning.

Regimentet har endnu ikke meget, men samler dog efterhånden lidt sølvtøj, lysestager, bægre og krus. Af særlig betydning er kun et morse-telegrafapparat (i fast udlån fra Tøjhuset), som har været anvendt i krigen 1864 - 65.

9.a. Musæum.

Regimentet er i færd med at samle ind til et musæum til 25'års dagen.

b. Fremvisning.

I lighed med ovenstående er der ikke lejlighed til at foretage nogen fremvisning eller udstilling.

c. Udsmykning o.l.

En del billeder, gæstende enheders skjolde o.l. er op-hængt i messer.

10. Forhandling, foræring, tildeling af genstande.

1. november uddeles til alle en lille regimentsnål til minde om soldatertiden ved regimentet. Når nuværende beholdning er sluppet op, må denne skik sikkert udgå grundet manglende mulighed for finansiering.

En særlig fin - noget større - emaillet regimentssskjoldnål uddeles 1. november til militært personel, der har forrettet tjeneste ved regimentet i 10 år.

Et regimentsslips forhandles af officersforeningen.

Indtil dette år har der været udleveret en lille "julegave" som manchetknapper, askebøger eller kniv med regimentets mærke, men finansiering af dette er blevet umulig, så nu skriver regimentet en julehilsen til alle, der forretter tjeneste borte fra regimentet i indland og udland.

11. Regimentsblad ell.lign.

Regimentet har i mange år udgivet et blad "Kontakten", der specielt blev udgivet og redigeret som kontakt med hjemsendte reserveofficerer.

"Kontakten" er i sommeren 1972 blevet ændret til et rigtigt regimentsblad for alle, foreløbigt forsøgsvis for et år. Bladets økonomi er meget afhængig af annoncer og betales i øvrigt med en krone pr. nummer - 10 numre pr år.

12. Foreninger eller korporationer.

Regimentet har en officersforening, der i høj grad hjælper med til og af bedste evner søger at skabe eller grundlægge traditioner.

Foreningen har anskaffet særlige krus til brug for de, der er tilgået eller forfremmet i årets løb.

Foreningen holder fødselsdagsmiddag og andre arrangementer. Foreningen indkøber, samler, modtager, opbevarer og plejer forskellige ejendele som billeder, lysestager, bordpynt, bingospil o.l.

13. Legater, Fonds, midler til at skaffe penge.

Dette er endnu ikke afklaret.

14. Broderskabs-frimureri, messeregler o.l.

Regimentet er sig ikke bevidst endnu at have udviklet noget sådant.

15. Studiegruppe m.h.t. det traditionelle.

Bortset fra et større garnisonsstudium, der har givet ganske imponerende resultater, har regimentet ikke haft anledning til at nedsætte studiegruppe på dette område.

16. Sampil med andre enheder.

Bortset fra en del tjenestelige besøg - udvekslinger - der har givet en del lejlighed til at dyrke udveksling af opfattelser også på det traditionelle område, har garnisonsens officersforening i sig båret en del fornemmelse af "Sampil". Den har omfattet 1 - 3 regimenter, landsdelskommandostab, sømilitær stab og temmelig betydende centre af hjemmeværn, luftmeldetjeneste og civilforsvar.

17. Musik.

Regimentet har i perioder haft et mindre Trompeterkorps men hyppigere et frivilligt Musikkorps.

Opstillingen af det sidste, som regimentet er gladest for på grund af udnyttelsesmulighederne, er ganske afhængigt af mandskabets evner og lyst.

Regimentet har en egen march komponeret af daværende Kaptajn Carsten Sinding i midten af 50-erne.

Marchen blev udvalgt af en stor sagkyndig komité efter konkurrence, der var udskrevet af Oberst E.H.D.Havsteen.

18. Litteratur.

Soldat i Aarhus ved Jyske Telegrafregiment. Aarhus. 16 sider, ill.

Der findes ikke litteratur specielt om regimentet, men en del om tjenestens udvikling og regimentets forfædre. Der henvises til Det kongelige Garnisonsbiblioteks "Litteraturfortegnelse til de danske hærafdelingers historie" af Liebe og Borgstrøm. 1973 - med rettelsesblade.

S K Y T S H E L G E N

Selv om det næppe endnu kan kaldes "Tradition", så er en gruppe af regimentets officerer begyndt at fejre samvær på Ærkeenglen Gabriels dag d. 24 MAR.

Baggrunden er, at Pave Pius XII efter ansøgning fra signalfolk i den katolske verden i 1951 lod Ærkeenglen erklære som "Beskytter af telekommunikation og dennes udøvere" - således som nedenstående oversættelse af Pavebrevet meddeler.

Endog udenfor de egentlige katolske lande - dog fortrinsvis hvor der er store katolske grupper - har man hos signaltropper set virkning heraf, omend mest på det selskabelige område. Da Ærkeenglen skal beskytte kommunikationen for at fremme det broderlige fællesskab, så kan "de vantro" ved sådanne sammenkomster passende fundere over beskytterens sære veje til at nå sit formål!

Ærkeenglen Gabriel. Herrens sendebud, kendes på sin "Heroldstav" med liljehoved - undertiden vises hvide liljer, forårstegnet, i forbindelse med ham. Bortset fra gotiske pragtmalerier, hvor guld og rødt dominerer, synes i ældre tid grønt på klædebånd og vinger at være den farve, som man forbandt med legemliggørelsen af Ærkeenglen Gabriel - formentlig en fornemmelse af bebudelsens forårsstemning.

Han er ikke udrustet med (signal)horn, således som man hist og her ser det forklaret. Det er ikke ham, men hans kollega Mikael, der med basun blæser de døde frem til dommen på dommens dag.

Gabriel ses sjældent afbildet, og næsten altid er det bebudelsen, der beskrives. Han virker åbenbart hurtigt, sikkert og ubemærket - som al god signaltjeneste.

¶ Pius-pave-XII.

Til evig erindring om sagen.

Siden "Al god gave og al fuldkommen gave er ovenfra og kommer fra lysenes foden" (Jakobs brev 1. kap.; 17. vers), skal man beundre den himmelske visdom, hvorved menneskene ved hjælp af elektricitet dels kan tale indbyrdes over meget store afstande, dels kan sende meddelelsen gennem atenen og dels vise billedet af begivenheder, skönt de foregår langt borte.

Ligesom dette tekniske materiel har stor ødelæggende kraft, hvis det ikke bruges med det rette sind, således har det, hvis det bruges, som det sømmen sig, en meget stor indflydelse til at fremme og styrke menneskenes broderlige fællesskab, til at forskønne livet og til at udbrede de fri-

bårne kundskaben, så vidt som muligt; men også til at udbrede troens forskrifter, til at udbringe den højeste hyndes røst, udgivet fra Peters sæde, overalt blandt folkene, og til at bringe almindelige bønner, overalt hvor de lyden på jorden til den ophøjede Gud.

Derfor har den hellige moder kirken ikke blot aldrig stillet sig hindrende i vejen for den fremadskridende udvikling, men havde og har omsorg for at pleje udviklingen og føre den frem og varne den mest muligt; eftersom alt sandt og nyt berøres i forkyndelsen, så bøn dette erkendes som et spor af den gudebårne tanke og et vidnesbynd om Guds magt; af denne grund har Vi ment det meget heldigt, at disse fremragende virksomheder og de mennesker, der er beskæftiget hermed nyder en særskilt gunst fra himlen og et særskilt værn ovenfra. Og da adskillige udmærkede mænd, som i mange lande er beskæftiget med samme virksomhed, i en ansøgning har rettet den bøn til Os, at Vi skulle erklære ankeenglen den hellige Gabriel, som bragte det lange ventede budskab om menneskenes forløsning til den dødelige slægt, som den himmelske beskytter hos Gud for dem og deres kolleger, så har Vi besluttet efter søgens størrelse og betydning gerne at lytte til denne bøn, den stemmer med Vor ønskelser og svaren til Vore ønsker.

Vi har derfor addført os med Vor ærværdige brøder Clemens, den hellige romerske kirkes kardinal Micara, biskop af Velletri og propraefekt for den hellige kongregation for ritus, og efter at Vi opmærksomt har overvejet alt, har Vi med sikker kundskab og med moden overvejelse og efter den apostoliske magtfulde med dette brevs kraft for bestandig indsat ankeenglen den hellige Gabriel til himmelsk beskytter for Gud for disse virksomheder og de mennesker, der er beskæftiget hermed, med tilføjelse af al den hæder og liturgiske forret, som tilkommer en sådan særlig beskytter. Intet må hindre dette.

Dette påbyder Vi og bestemmer med den beslutning, at nærværende aktstykker skal være og forblive fast, stærkt og virksomt i evighed og eje og besidde sine fulde og uindskrænkede virkninger i fuldt mål for dem, det vælrvoren eller vil kunne vedrøre nu og fremtidigt, og det bestemmes videre, at det herefter er uden virkning og intetsigende, hvis den med viden eller uden viden forsøges anderledes af hvem som helst og med hvilken som helst myndighed.

Givet i Rom, ved den hellige Peter, under fiskenes ring,
12. januar, i året 1951 i vort paverømmes 12. år.

JTGR's udvikling.

- 1 NOV 1951 JTGR oprettes ved Kundgørelse for Forsvaret B 45-1951 med stab og 2. Telegrafbataljon bestående af 8., 9. og 13. Ingeniørkompagni, der dog omkring februar 1952 skifter navn til Telegrafkompagnier.
- 1 MAJ 1953 3. Telegrafbataljon oprettes ved Kundgørelse for Forsvaret B 19-1953, 9 TGKMP underlægges 3 TGBTN.
- 1 NOV 1953 Kompagnierne døbes om:
8 TGKMP til 2 TGBTN radiokompagni.
9 - - 3 - telefonkompagni.
13 - - 2 - stabs- og parkkompagni.
2 TGBTN telefonkompagni oprettes.
- 15 NOV 1953 Vestre Hærradiokompagni oprettes.
- 10 MAJ 1954 3 TGBTN radiokompagni og parkkompagni oprettes.
- 1 FEB 1955 Vestre Hærradiokompagni skifter navn til Vestre SKT-kompagni.
- 14 OKT 1955 Dækningstelegrafbataljonen (3 TGBTN) omorganiseres og består nu af:
2. Divisionstelegrafkompagni,
3. - - - ,
Vestre Korps Telegrafkompagni og
Comlanddenmarks Telegrafkompagni
(Dette er begyndelsen til 5 og 6 TGBTN).
- 16 NOV 1956 JTGR fik sin fane.
- 1 MAR 1957 Personelerstatningssystemet indføres og rekrutbataljonen (2 TGBTN) enkadreres med Stab og 1 rekrutkompagni.
- 10 MAR 1957 3 TGBTN omenkadreres til:
Stab,
Stabs- og Parkkompagni
Telefonkompagni og
Radiokompagni.
TGKMP/VK og TGKMP/CLD forbliver administrativt under 3 TGBTN.

Signalopklaringskompagniet oprettes under
2 TGBTN.

Depotkompagniet oprettes og underlægges
3 TGBTN.

TGKMP/VK og TGKMP/CLD overføres til 2 TGB.

Regimentets enhadrering.

STAB
2 TGB
RKKMP
SIOKMP
TGKMP/VK
TGKMP/CLD
3 TGB
ST- OG PKKMP
TLFKMP
RDOKMP
VSKTKMP
DEPKMP

Der foretages følgende ændringer i regimentets
organisation

TGKMP/VK/2 TGB	ændres til	RDOKMP/5 TGB
ST- og PKKMP/3 TGB	- -	ST- og PKKMP/5 TGB
TLFKMP/3 TGB	- -	TLFKMP/5 TGB
RDOKMP/3 TGB	- -	TGKMP/JDIV/ 3 TGB

6 TGB oprettes. (Hærbefaling nr. 19/1961).

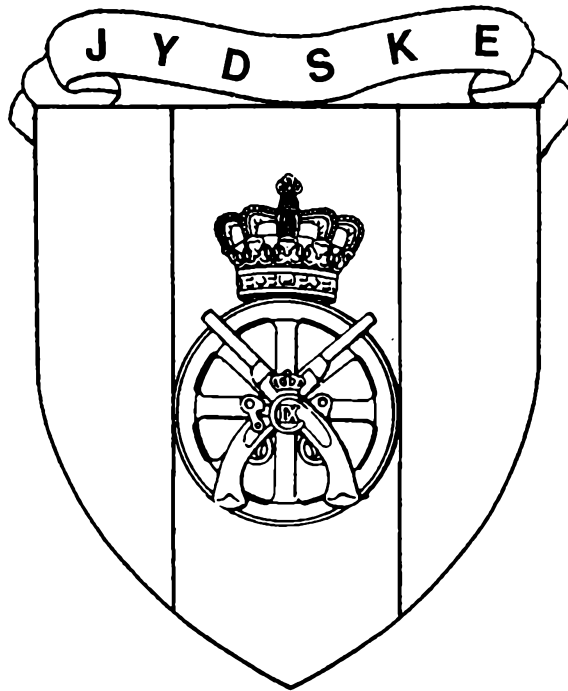
Bataljonerne er organiseret således:

2 TGB
VSKTKMP
ST- og PKKMP
TLFKMP
RDOKMP
SIOKMP
3 TGB
TGKMP/JDIV
DEPKMP
6 TGB
TGKMP/CLD
1 RKKMP

- 9 AUG 1962 TGKMP/CLD ændrer navn til BALTAP telegrafkompagni (BATGKMP).
- 1 JUL 1963 2 TGB opstilles som COMLANDJUT TGBTN og 5 TGB som VLKTGBTN.
2 TGB sammensættes således:
ST- og PKKMP
TLFKMP
RDOKMP
KKVKMP
SIOKMP
RDOKMP/5 TGB ændres til KKVKMP/2 TGB
RDOKMP/2 TGB underlægges KKVKMP/2 TGB
som en særlig deling.
- 3 TGB sammensættes således:
ST- og PKKMP
TLFKMP
RDOKMP
ST- og PKKMP varetager TGKMP/JDIV opgaver.
TLFKMP varetager udd. af RK.
RDOKMP - - - -
RDODEL/1 JBDE og 2 JBDE udgår af TGKMP/JDIV.
- 6 TGB sammensættes således:
BATGKMP
VSKTKMP
DEPKMP
- 15 MAR 1963 DEPKMP/6 TGB ændres til Garnisonskompagni/JTGR (GKMP)
- 1 MAR 1968 RDOKMP/2 TGB underlægges ST- og PKKMP/2 TGB.
3 TGB RKS opstilles fremover med 3 KMP'er
TLFKMP
RDOKMP
RDOKÆKMP
- 1 JUN 1968 VSKTKMP overgår som selvstændig KMP under ST/JTGR direkte.
- 4 JAN 1971 6 TGBTN formerer 2 KMP (TG og RDOKÆ)
- 1 NOV 1971 ST/BTN flytter til Randers.

JYSKE

TRÆNREGIMENT

JYSKE TRÆNREGIMENT

TRADITIONSPLEJE

I. Regimentet er oprettet pr. 1 NOV 1951 som følge af Hærlov 1951's bestemmelse om, at Trainafdelingen skulle udvides til et nyt "Våben": Forsyningstropperne, bestående af Sjællandske og Jydske Trainregiment. Da denne store udvidelse kun kunne ske med meget stor tilgang udefra, blev den foretaget trinvis således, at Trainafdelingen straks blev grundstamme i Sjællandske TRR, men dens hjemsendte Jydske personel blev sat i nummer ved Jydske TRR. Dens sidste uddannelseshold blev ved hjemsendelse delt efter landsdele. Det senere tilgående personel blev i første fase foreløbig sat til tjeneste ved Sjællandske TRR. Jyske Trænregiment er således en videreudvikling fra Trainafdelingen omend med stor fremmed tilkommandering efterhånden.

Stamafdeling. Den gradvise udvikling medførte, at 3. Trainafdeling, der begyndte regimentets første selvstændige uddannelse pr. 1 NOV 1952, blev stamenhed for den senere udvikling.

Ved det almindelige navneskifte blev den 1 NOV 1969 om-døbt til 3. Trænbataljon. Den har været garnisoneret helt eller delvis i Aarhus, Viborg, Esbjerg, Padborg, Hvorup - med detacherede enheder tillige i Randers og Odense.

4. Trænbataljon er oprettet pr. 1 MAJ 1953 og har ligget i Padborg og Hvorup med detacherede enheder i Nr. Uttrup.

5. Trænbataljon er oprettet pr. 1 NOV 1954 og har ligget i Aarhus og Hvorup med detacherede enheder tillige i Viborg, Randers og Nr. Uttrup.

Foruden disse, oprindelig lovfæstede afdelinger har regimentet senere opstillet følgende:

7. Feltambulance.

Oprettet den 01 JAN 1958. Konverteret til Sanitetskompagni/
4. Trænbataljon den 15 DEC 1967.
Domiciler: Padborg, Søgaard og Hvorup.

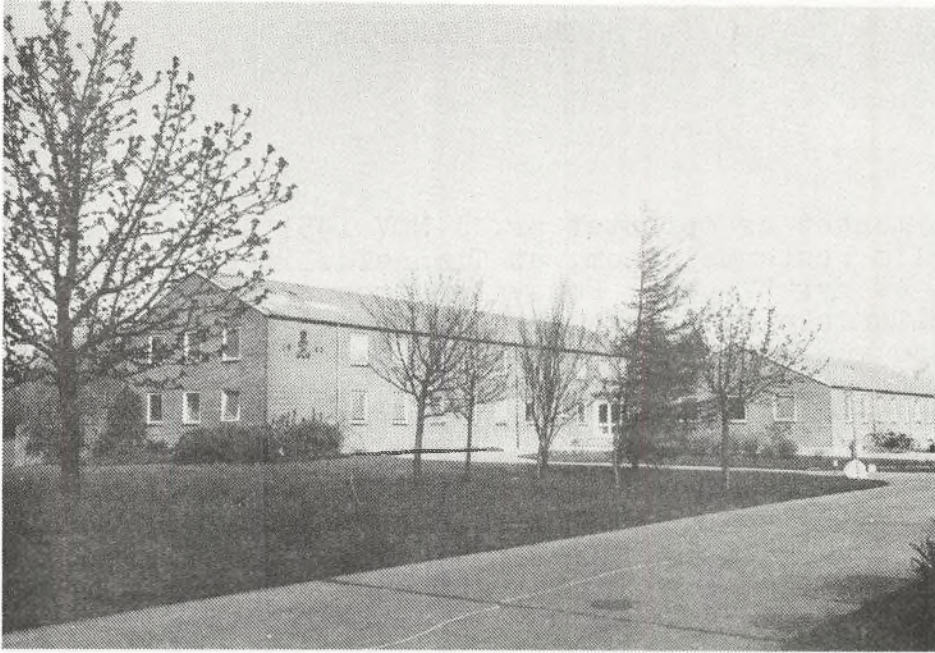
3. Militærpolitikompagni.

Oprettet den 03 NOV 1958.
Domiciler: Nymindegab og Hvorup.

2. Bjergningskompagni.

Oprettet den 22 DEC 1958.
Domiciler: Oksbøl og Holstebro.

H V O R U P   K A S E R N E .

Administrationsbygning for Jyske Trænregiment. Regimentets stab rykkede ind 1 DEC 1961 efter Jyske Luftværsregiment, der tog kasernen i brug 53. Set fra SØ

Indkørsel og vagtbygning. Bag denne ses rækken af
mandskabs-bygninger.

3. Intendanturkompagni.

Oprettet i 1958. Opstillingspligten af kompagniet overgik den 01 NOV 1961 til Sønderjyske Artilleriregiment.
Domiciler: Kolding og Grindsted.

Drivmiddelkompagniet.

Oprettet den 02 NOV 1961 under betegnelsen: Fremskudt Drivmiddelpark. Kompagniet har derpå senere skiftet navn til Drivmiddeltransportkompagniet og i 1971 ændredes betegnelsen til Drivmiddelkompagniet. Kompagniet er eneste i fredstid aktiverede del af Vestre Landsdelskommandos Transportbataljon.

Domiciler: Aarhus og Fredericia.

Andre enheder:

Udover ovennævnte enheder opstiller og uddanner regimentet en lang række specialenheder - f.eks. Tankfarmkompagni, Ambulancekompagni og transportenheder - der alene indgår i mobiliseringsstyrken, men som dog jævnligt indkaldes til mønstringer, instruktionsøvelser m.v.

Detachementer i udlandet:

Regimentet er med detachementer indgået i

- DDK (Det Danske Kommando i Tyskland) (bl.a. transport-sanitets- og militærpolitistøtte)
- ONUC (Organisation des Nation Unies au Congo) (bl.a. transportkompagni i Elisabethville samt detachementer for trafikkontrol, militærpoliti og værkstedstjeneste i Leopoldville, Luluabourg, Albertville, Elisabethville m.fl. steder)

Herudover har enkeltpersoner fra regimentet forrettet tjeneste i Grønland samt - under FN - i Gaza, Cypern, Indien/Pakistan, Italien.

II. Heraldisk Våben.

Regimentet fører

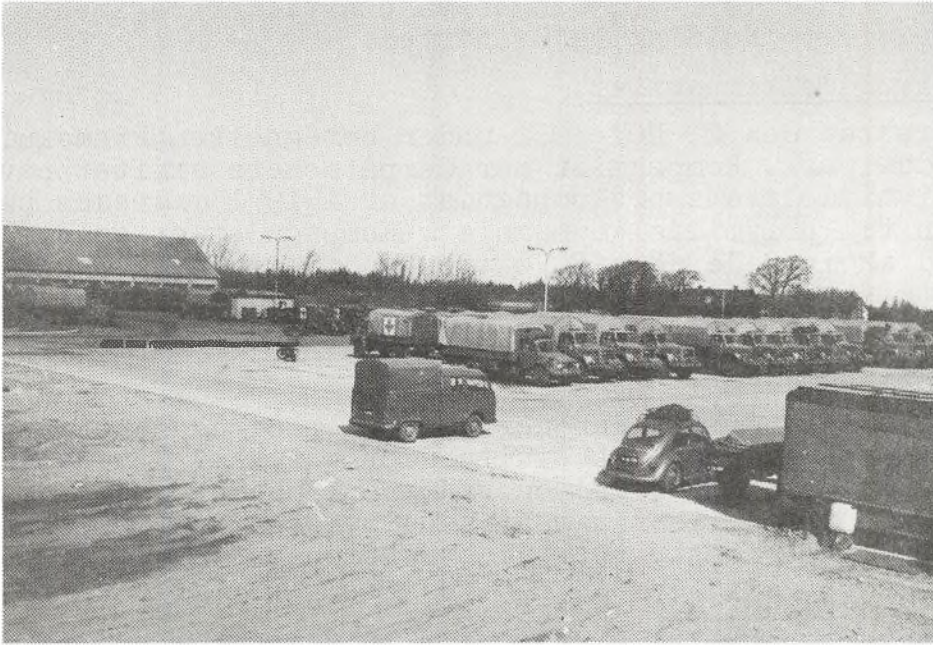
I karmoisin skjold med bred sølv-pæl - forhold 1-2-1 - et sort vognehjul, hvorover rigsvåbnets kongekrone, og hvorpå krydsede pistoler i naturfarver: brunt træ, gule kolbekapper og aftrækkerbøjler og i øvrigt stål-farvet metal. På krydset en karmoisin plade med Christian IX's navnetræk, hvorover krone med purpur kalot. Over skjoldet sølvbånd med karmoisin indskrift: Jydske.

Til brug som afdelingsmærke på uniform anvendes skjoldfiguren, idet der dog ingen plade findes under "Chr. IX", og skriftebåndet følger den nederste del af hjulfælgen.

Regimentets Valgsprog blev fastsat 1960 som det bedste af de blandt regimentets officerer og øvrige befalingsmænd fremsatte forslag hertil. Det blev godkendt af Hærchefen.

AD JUVANDUM PARATUS - altid rede til at støtte.

R E G I M E N T E T S P A R K P L A D S .

**Forsvarets bygningstjeneste påbegyndte om-
dannelsen af den tidligere eksercereplads
for luftværnsartilleri i 1971.**

Farverne har baggrund i regimentets afstamning.

De første fast organiserede trainenheder blev formerede af 1. Artilleriregiment - hovedsagelig bygget over resterne af det fra krigen 1864 kendte 3. Fæstningskompagni, som opstilledes af 2. Artilleriregiment i Rendsborg under kommando af Capitajn Sick. Det var besætning på Dannevirkes Slesvig-afsnit, Dybbøls søndre afsnit (Skanse I - III) og under Capitajn Grove - da Sick var fanget i Skanse VI - besætning langs Alssund fra Kæravig til Møllebatteriet. Med Artilleriets uniformer, håndvåben, heste, køretøjer samt signaler, blot med et "T" i kasketten, var trainafdelingen artilleriets - også da den blev "selvstændig" 1880, men dog fik egne signaler 1884. 1909 førtes den over til Rytteriet, fik dettes uniformer og tilgang af befalingsmænd, heste o.s.v.

Det er derfor artilleriets kravefarve: karmoisin og rytteriets knapfarve: sølv, der danner våbnets farver.

På den nævnte baggrund er det også værd at notere, som en skæbnebestemt pudsighed, at regimentets tre første officerer kom fra 3. Feltartilleriregiment - herimellem regimentschefen, og at denne til sin tid afløstes af en rytterofficer.

III. Af regimentets traditioner lægger det særlig vægt på festlighed i anledning af oprettelsesdagen.

IV. I øvrigt haves og plejes følgende traditioner.

1. Mindesmærker.

Af sådanne har regimentet endnu ingen.

2.a. Større festlighed, Højtidelighed, Parade o.l.

Regimentets Fødselsdag 1 NOV.

Regimentsparade - Reception - Gallaaften.

Deltagerkreds: I Paraden: REG i sin helhed samt REG's venner.

I Receptionen: REG's faste kadrer samt repræsentanter for alle personelgrupper ved REG samt REG's venner.

I Gallaaftenen: REG's officerskorps og REG's venner - særlige gæster.

REG's Faneindvielse d. 10 JUN.

Regimentsparade - Fanefrokost.

Deltagerkreds: I Paraden: REG i sin helhed.

I Fanefrokosten: REG's officerskorps og REG's venner - særlige gæster.

Regimentets Fane blev overrakt d. 10 JUN 1958 ved en højtidelighed i Padborglejren, hvor regimentet var samlet. Som repræsentant for kongehuset foretoges Faneoverrækkelsen af Hs. Højhed Prins Viggo.

b. Intet særligt andet i retning af festligheder.

3. Deltagelse i folkelige eller nationale traditioner.

Regimentet deltager ikke for tiden i sådanne.

4. Særlige "dage". (Forældre-, Soldaterforenings-, Sportsdag, "Åbent Hus").

- (1) En gang årligt i sommertiden gennemføres en gæste- og forældredag. Ved samme lejlighed indbydes tillige JTRR's Soldaterforeningsmedlemmer, og evt. Jubilæumsstævner afholdes normalt samtidig på kasernen. Deltagere: respektive enheder på kasernen.

Arrangementerne omfatter bl.a. udstilling af materiel m.v., filmforevisninger, rundvisninger på kasernen, sportskampe, musicering ved Trompeter- og Tambourkorpset, åbning af Trænmusæet etc.

- (2) Første søndag efter hvert nyt rekrutholds møde gennemføres en besøgsdag for pårørende, forældre m.fl., som - måske noget reduceret - omfatter de under (1) anførte arrangementer.

- (3) Regimentets idrætsdag gennemføres en gang årligt, normalt i juli måned.

Deltagere: Alt personel ved regimentet.

Arrangementet omfatter bl.a.: Løb (100, 200, 400, 800 og 1500 m samt 5 og 10 km), forhindringsløb (3000 m), stafetløb, højdespring, længdespring, kuglestød, håndgranatkast og tovtrækning.

- (4) Der afholdes årligt et møde for de lodsejere m.fl., som regimentet ofte kommer i berøring med f.eks. i bataljonnens øvelsesberedskabsområder m.v. Sammenkomsten omfatter orientering om regimentet, rundvisning på kasernen m.v. og afsluttende frokost i officersmessen.

5. Kranse eller blomstersmykning.

Regimentet har endnu ingen sådan at foretage.

6. Manerer, særlige ceremonielle regler eller normer.

På dette område har man endnu ikke erkendt noget.

7. Foredragsvirksomhed.

Dette dyrkes ikke specielt - kun ved given anledning.

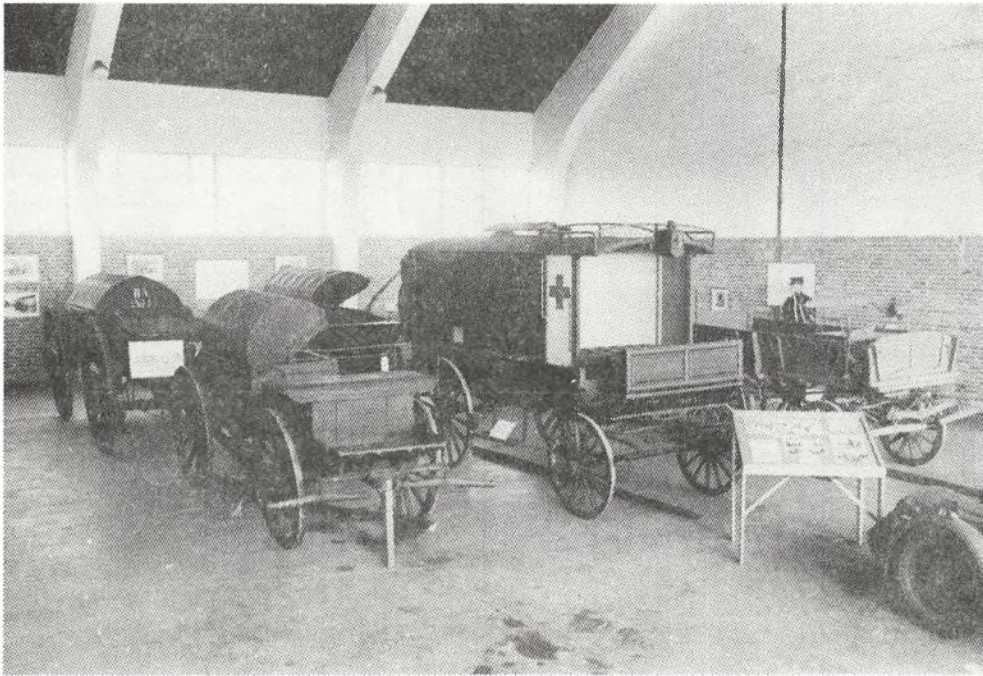
8. Ejendele af særlig betydning.

Af de indtil nu erhvervede genstande lægger regimentet mest vægt på gaverne fra dets eget personel - ofte hjembragt fra fjerne tjenestesteder.

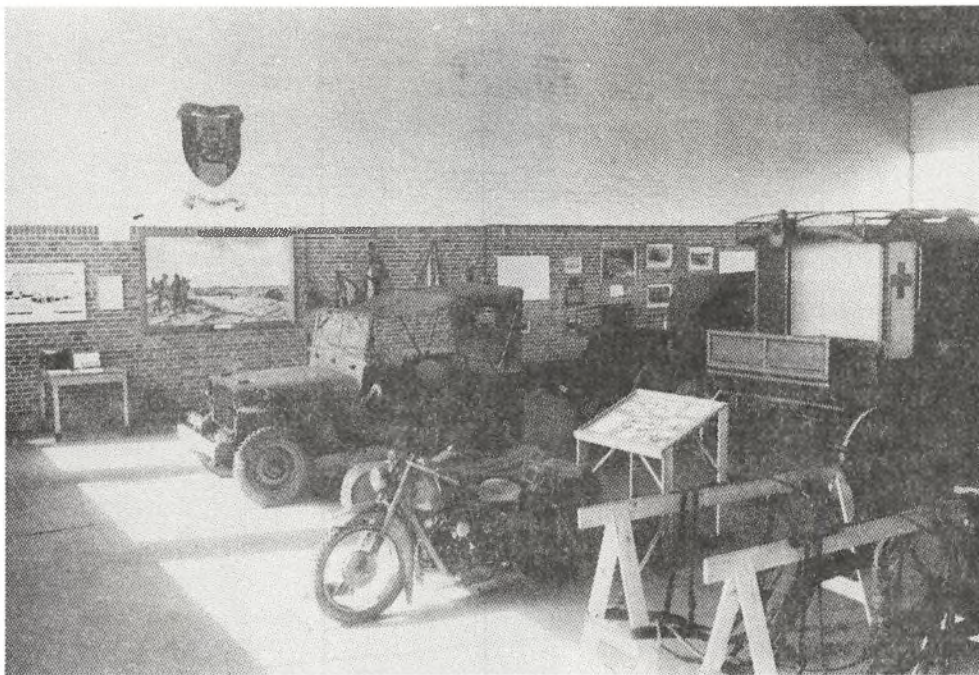
9.a. Musæum.

Jyske Trænregiments musæum - der omfatter Trænmusæet og det militære Vognmusæum - blev oprettet 1966.

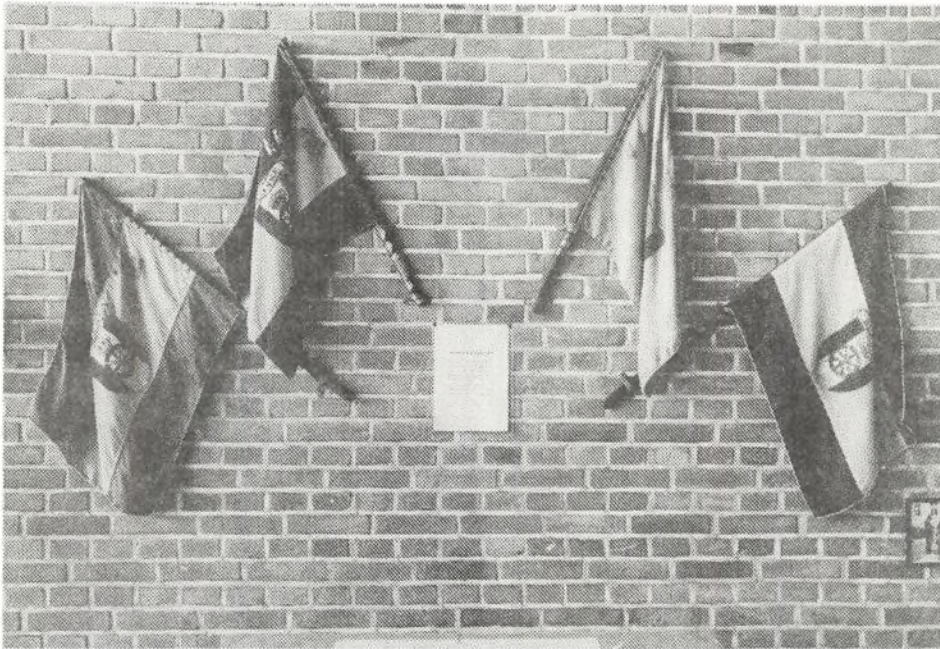
Samlingen omfatter historiske trænkøretøjer, uniformer, våben, dokumenter, billeder m.v. med forbindelse

DET MILITÆRE VOGNMUSEUM.

Kompagnifaner f. ST-, 1., 2. og SAN KMP, anskaffet ved 4. TRBTN med bidrag fra BM og VP. De er JUL 73 afløst af tilsvarende, modtaget fra Aalborg-firmaer, som kompagnierne har venskabsforbindelse til.

Regimentets afmarch til Aalborg gennem Padborglejrens Søndre Port om efteråret 1961.

Maleri af Lorenz Friis 1961, som ejes af regimentets fond, og som nu hænger i officersmessen på Hværup Kaserne.

til såvel regimentets som våbnets oprindelse og udvikling.

Musæet er kun tilgængeligt på særlige dage (forældredage m.v.) eller efter aftale.

b. Fremvisning, udstilling.

Som følge af ovenstående er der ikke behov for særlige fremvisninger.

c. Udsmykning o.l.

I administrationsbygningen er

- "Skjoldvæg" med regimentsskjold af venskabsregimenter m.fl. fra ind- og udland.
- Samling af byvåben fra de byer, hvor regimentets personel har forrettet tjeneste (fra Grønland til Congo).
- Våbensamling bestående af håndvåben fra besættelsestiden (pistoler, geværer etc.). Samlingen er etableret i en "kulisse" bestående af originale dele fra en af Padborglejrens (Frøslevlejrens) barakker.

Officersmessen rummer

- oliemalerier fra regimentets tjeneste i Padborglejren, dets deltagelse i NATO-øvelse på vestkysten, Tambourkorpsets musicering m.v.
- antikviteter og minder i relation til regimentets oprindelse og virksomhed,
- "FN-stuen", der indeholder en større samling klenodier og etnografica skænket af regimentets personel, der har forrettet tjeneste under FN (Gaza, Israel, Congo, Cypern, Indien/Pakistan).

MP-stuen rummer

- gaver og klenodier skænket af militærpolitipersonel, der har forrettet FN-tjeneste,
- øvrige gaver og særlige minder for militærpolitiet.

Kun militærpolitipersonel har adgang til stuen.

10. Forhandling, foræring eller tildeling af genstande.

(1)	JTRR Plakette (i sølv og bronze)	)	
(2)	Regimentstegn (i bronze)	)	via
(3)	Regimentsskjold	)	"JTRR FOND"
(4)	JTRR Diplom	)	
(5)	Sportpokaler (vandrepokaler) - ialt 9 forskellige pokaler.		
(6)	JTRR Blazermærke.		
(7)	Miniature-regimentsmærke (guldsmedearbejde)		
(8)	JTRR krus (keramik-ølkrus med regimentsmærket)		
(9)	Kuvertaskebæger (porcelæn) med regimentsmærket		

- (10) Miniature-bajonet med regimentsmærket
- (11) Regimentskort m/kuvert
- (12) Grammofonplade (stereo) med JTRR Trompeter- og Tambourkorps musik.
11. Regimentsblad ell. lign.
 "Jyske Meddelelser" udsendes af regimentet ca. hver anden måned. Bladet udkom første gang i 1961. Det tilgår vederlagsfrit samtlige regimentets tjenstgørende befalingsmænd og menige samt hjemsendte reserveofficerer samt medlemmer af "JTRR Soldaterforening".
12. Foreninger eller korporationer.
- (1) Officersforeningen.
 Deltagere: Enhver officer ved regimentet.
- (2) Major-lauget.
 Deltagere: Majorer af A-linien ved regimentet.
- (3) Løjtnantsforeningen.
 Deltagere: Enhver officer ved regimentet til og med kaptajnsgrad.
- (4) Jyske Trænregiments Soldaterforening.
 Stiftet 22 JUN 1955.
 Deltagere: Hjemsendt personel af regimentet.
13. Legater, Fonds, Sammenslutning for at skaffe penge.
 "JTRR Fond"
 Stiftet 1959.
 Deltagere: Tjenstgørende/hjemsendte/afskedigede officerer.
 Formål:
 - at give pengemidler til påskønnelse; indkøb af møbler, kunstgenstande m.v. til udsmykning; historiske studier; særlige opgaver af repræsentativ art.
 "JTRR Fond" står bl.a. som ejer af "Regimentssølvtojet" (ca. 100 sæt), der er skænket af tjenstgørende/hjemsendte/afskedigede officerer, regimentets venner m.fl.
14. Broderskabs-frimureri, messeregler o.l.
 Sådanne ting har endnu ikke udviklet sig.
15. Studiegruppe.
 En sådan eksisterer for tiden ikke.
16. Samspil med andre enheder.
 Venskabsregiment: "Kungl. Göta Tränregemente, Skövde, Sverige.
 Årligt udvekslingsbesøg i forbindelse med sightseeing, gallaaften m.v.
 Venskabsregiment: "Feltartilleriets Øvingsavdeling", Frederiksstad, Norge.

Jævnligge udvekslingsbesøg - for danskernes vedkommende bl.a. med skiferie i Norge for befalingsmænd og menige.

Nørrejyske Artilleriregiment deltager i den samme udveksling, hvorfor der holdes jævnlige konferencer mellem de tre regimenter og garnisoners turistvæsen om resultater og veje.

17. Musik.

a. "Jyske Trænregiments Trompeter- og Tambourkorps" blev oprettet den 26 JUN 1960.

(1) Styrke:

1 oversergent/stabstambourmajor

1 sergent

30 menige

samt "Korporal Bommerlund" - en pony (regimentets mascot), der trækker pauke-kærren.

(2) Instrumentering:

4 fanfaretrompeter

5 signalhorn

10 marchfløjter

2 små trommer

6 marchtrommer

1 stortromme

1 par bækken

1 pauke-kærre med to rytterpauker

b. Musik specielt tilegnet Jyske Trænregiment.

- "JTRR Kendingssignal" af Per Iversen

- "JTRR Festfanfare" - ukendt komponist (antagelig Søren Telling)

- "Trænmarch" af Mogens Braunstein

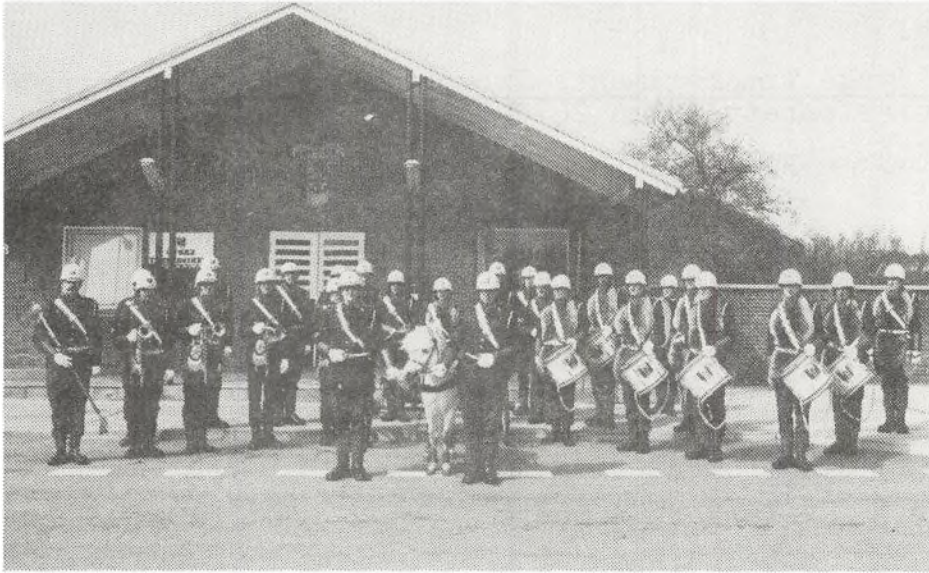
- "JTRR March" af Mogens Braunstein

- "Hvorup Kaserne March" af Mogens Braunstein

- "JTRR Parademarch" (for musikkorps) af Per Iversen.

18. Litteratur.

"Jyske Meddelelser" fra 1961 og til i dag (udgivet af Jyske Trænregiment). "Danske Soldater i Gaza og Congo" redigeret af Preben Kristiansen (Forlaget Fremad, 1962). "Militærpolitiets Historie" af E.O.A.Hedegaard (udgivet af MP-skolen og MP-foreningen, 1972). "Meddelelser fra Sjællandske Trænregiment", Nr. 4, APR 1965. (Jubilæumsskrift 1865 - 10 MAJ - 1965).

JYSKE TRÆNREGIMENTETS TAMBOUR- og TROMPETERKORPS

Det består af en tambourmajor - på billedet OS H.E.M. Andersen - og indtil 15 - 20 frivillige værnepligtige. Økonomisk bliver det opretholdt af regimentets officerskorps gennem regimentets fond.

Jyske Trænregiments museum.
Hvorup Kaserne.

TIL VORE GÆSTER.

Regimentet besluttede i efteråret 1966 at påbegynde en indsamling af materiel, vogne, mundering og udrustning som igennem tiderne havde været anvendt af Trainet. (de nuværende forsyningstropper).

Det, De har set i dag, er resultatet af denne indsamling og den er på ingen måde fuldstændig eller komplet. Vi ønsker at fortsætte, således at museet med tiden kan blive et seværdigt samlingssted på forældredage, ved fester og årgangsjubilæer. hvor bl.a. gamle soldater, og her særligt gamle trainsoldater, kan mødes og drøfte gamle soldaterminder. Museet skulle også gerne blive et sted hvor historisk interesserede kan samle oplysninger og materiale.

Vi appellerer her til vore besøgende om at hjælpe og støtte os i vore bestræbelser. Det vi særligt savner er mere personlige ting, der måske ligger gemt og glemt fra soldatertiden.

Som eksempel på det materiale/de genstande som museet er interesseret i, kan nævnes:

Udrustning og mundering som har været reglementeret ved trainkompagnier og afdelinger. Om genstandene har tilhørt forsyningstropperne, rytteriet eller måske artilleriet er uden betydning, blot tingene har været anvendt af trainformationer.

Tjenstlige indberetninger og optegnelser, der kan have historisk værdi.

Billeder, avisudklip, evt. dagbøger, der har tilknytning til daglig uddannelse, øvelser eller hændelser.

Billeder af samlede årgange. Gruppebilleder eller portrætbilleder af befalingsmænd. (navne bør helst være anført.

Plaketter, præmier og diplomer etc. for såvidt de er udgivet/udstedt af våbnet.

Genstande/materiale hjembragt fra tjeneste i udlandet (FN-tjeneste, kursus o.s.v.).

Museet vil også være taknemlig for, at modtage meddelelse om ting og sager, som vides opbevaret et eller andet sted, men som meddeleren ikke har rådighed over. Vi vil da rette forespørgsel til vedkommende ejer.

Museet er i første række interesseret i at modtage tingene som gave. Indtil videre rådes der således ikke over nævneværdige likvide midler.

Har ejeren ikke noget imod at udlåne tingene til museet - evt. til kopiering - modtager vi gerne dette.

Eventuel telefonisk henvendelse beder vi Dem rette til regimentschefen, TLF (08) 17 02 44 eller til kaptajn M.L.Rossell, lokal 212.

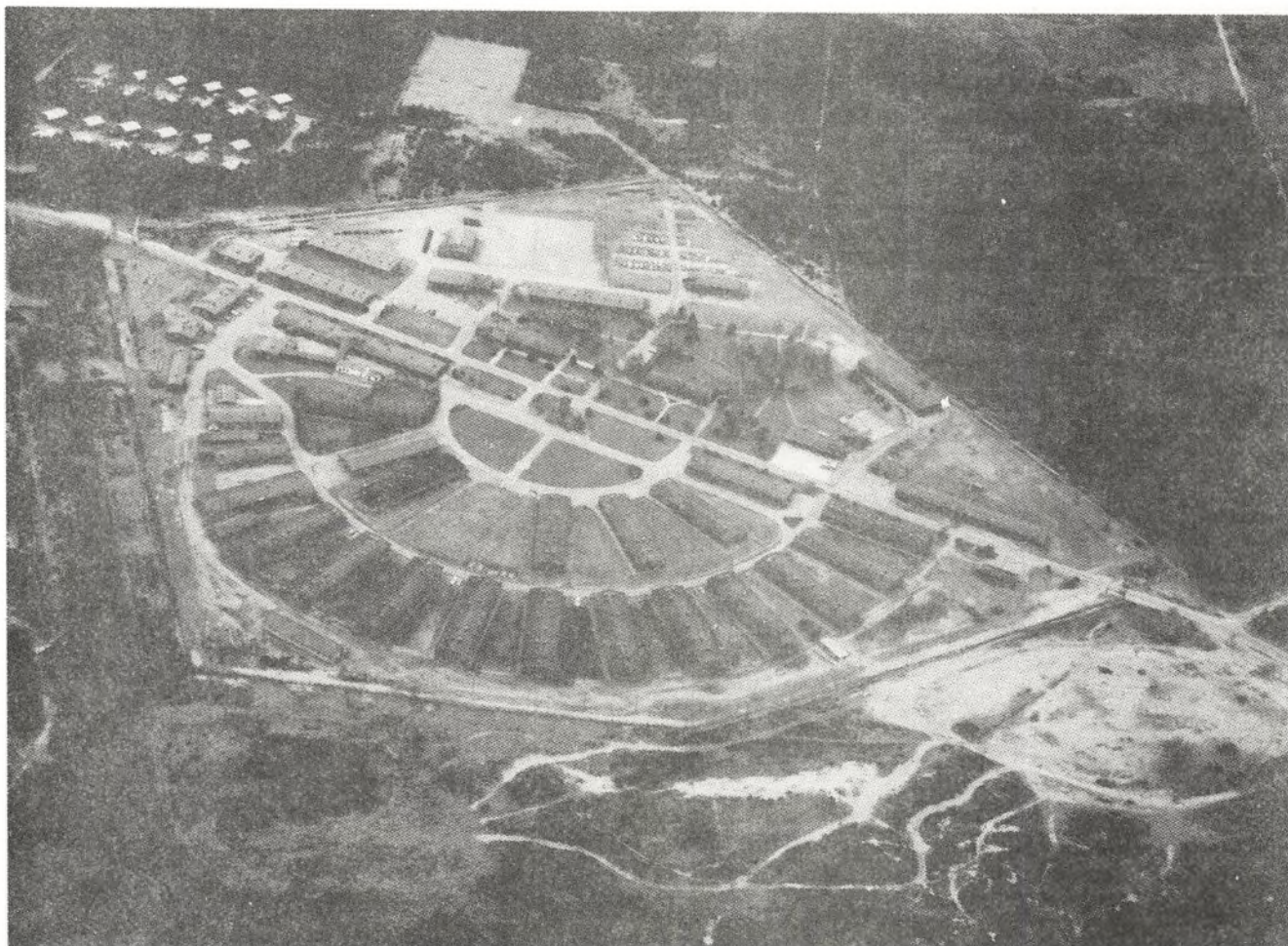
Ting, som ønskes givet til museet, kan sendes til:

Trænmuseet v/KN M.L.Rossell,
Hvorup Kaserne
9400 N ø r r e s u n d b y.

Sagerne bedes indpakket og - hvor det kan have interesse -
bør der følge et kort notat om de pågældende sagers oprin-
delse og eventuelle historie.

T A K F O R B E S Ø G E T.

=====

P A D B O R G   L E J R E N .

Her lå regimentets dækningsstyrke af
4 TRAFD 1953 - 1961, 5 TRAFD 1955 - 1961, 3 TRAFD 1957 - 1961
(Flyvevåbnet fot.)

HÆRENS

MATERIELKOMMANDO

HÆRENS MATERIELKOMMANDO

TRADITIONSPLEJE

I. Hærens Materielkommando (HMAK) blev oprettet den 1. juli 1967 ved sammenlægning af

- Hærens tekniske Korps
- Ingeniørteknisk Tjeneste
- Hærens signaltekniske Tjeneste og
- Våbenarsenalet

samt visse værns fælles forvaltningsområder, herunder den feltmæssigt betonedede intendanturtjeneste.

HMAK kan dog føre sin livslinie langt tilbage i tiden.

Med Chr. IV "Tøjhuskompleks", omfattende bl.a. "Tøjhuset" og "Proviangården" og værksteder omkring et 4 m dybt havnebassin, skabtes de ydre rammer for en centraliseret arsenal-tjeneste. Med skabelsen af dette Rigets Hovedarsenal startede HMAK's historie i alt fald - muligt dog allerede under Chr. III, hvis tøjhus og tøjhustjeneste Chr. IV moderniserede.

Byggeriet på det endnu delvis eksisterende kompleks startede med opførelsen af "Tøjhuset" 1598 - 1604.

HMAK har på flere områder fælles historie med

- Artilleriet
- Ingeniørtropperne og
- Telegraftropperne

idet den tekniske tjeneste i hæren gennemførtes af særlige enheder, der indgik i disse våbenarter.

Efter hærloven af 6. juli 1867 reorganiseredes tjenesten under artilleriet som "De tekniske afdelinger" (Tøjhusafdelingen og Laboratorieafdelingen).

Først i 1909 udskiltes den selvstændige tekniske tjeneste ved oprettelsen af "Hærens tekniske Korps".

Ved Ingeniørtjenesten var den tekniske tjeneste knyttet til de enkelte enheder. Først i 1922 udskiltes den for sig, med materiel som henlagdes under den da oprettede Pioner- og Telegrafskole. Den 1. april 1923 oprettedes AAM: Administrationen af afdelingernes meddelellesmateriel.

I 1951 udskiltes telegrafenhederne af Ingeniørtropper og samtidig oprettedes

- Ingeniørteknisk Tjeneste
- Hærens signaltekniske Tjeneste

De selvstændige tjenester fungerede indtil sammenlægningen i 1967.

II. Heraldiske våben.

HMAK fører

Lodret delt skjold. 1. Felt sort for Ingeniørteknisk Tjeneste, 2. Felt gråt for Hærens Tekniske Korps og 3. Felt blå for Hærens Signaltekniske Tjeneste. På skjoldet en laurbærkrans af guld med røde bær. Laurbærkransen bærer foroven en krone af guld. Pulden og det indre rødt. Æblet blå med hvidt kors. Hvide perler langs bøjlerne og langs de to nederste kanter. Blå sten i bladene. I selve ringen er blå sten i midten flankeret af 4 røde. Dernæst to diamanter (hvide) og så 4 blå sten.

I laurbærkransen er placeret en sort bombe med guldflammer. Bomben bærer Chr. IV's kronede navnetræk i guld.

I valget af våben har man villet minde om de tidligere tekniske tjenester, hvis fortid rækker tilbage i tiden til Chr. IV bygning af Rigets første Hovedarsenal.

Som våbenmærke bæres på uniformen Laurbærkransen med Krone og Bombe.

III. Ingen specielle traditioner.

IV. Iøvrigt haves, plejes følgende traditioner.

1. Mindesmærker.

I forhallen i kommandobygningen i Hjørring er opsat en mindetavle for faldne i kampen ved Ny Tøjhus, København den 29. august 1943 og personel, der døde i tyske koncentrationslejre.

2. Større festlighed, højtidelighed, parade og lign.

Den 29. august nedlægges krans ved mindepladen.

3. Deltagelse i folkelige eller nationale traditioner.

Intet.

4. Særlige dage.

Den 1. november stiftelsesdag for HMAK.

Den 18. august betragtes indtil videre som oprindelsesdag for HMAK. 18. august 1602 er bestallingsdatoen for Hans Rost, hvor han beskikkedes som leder af materieltjenesten på Tøjhuset.

Der afholdes flere gange årligt rundvisning for skoler og andre institutioner, for derigennem at skabe kontakt til den civile befolkning.

5. Kranse og blomsterudsmykning.

Se punkt 2.

6. Manerer, særlige ceremonielle regler eller normer.

Intet.

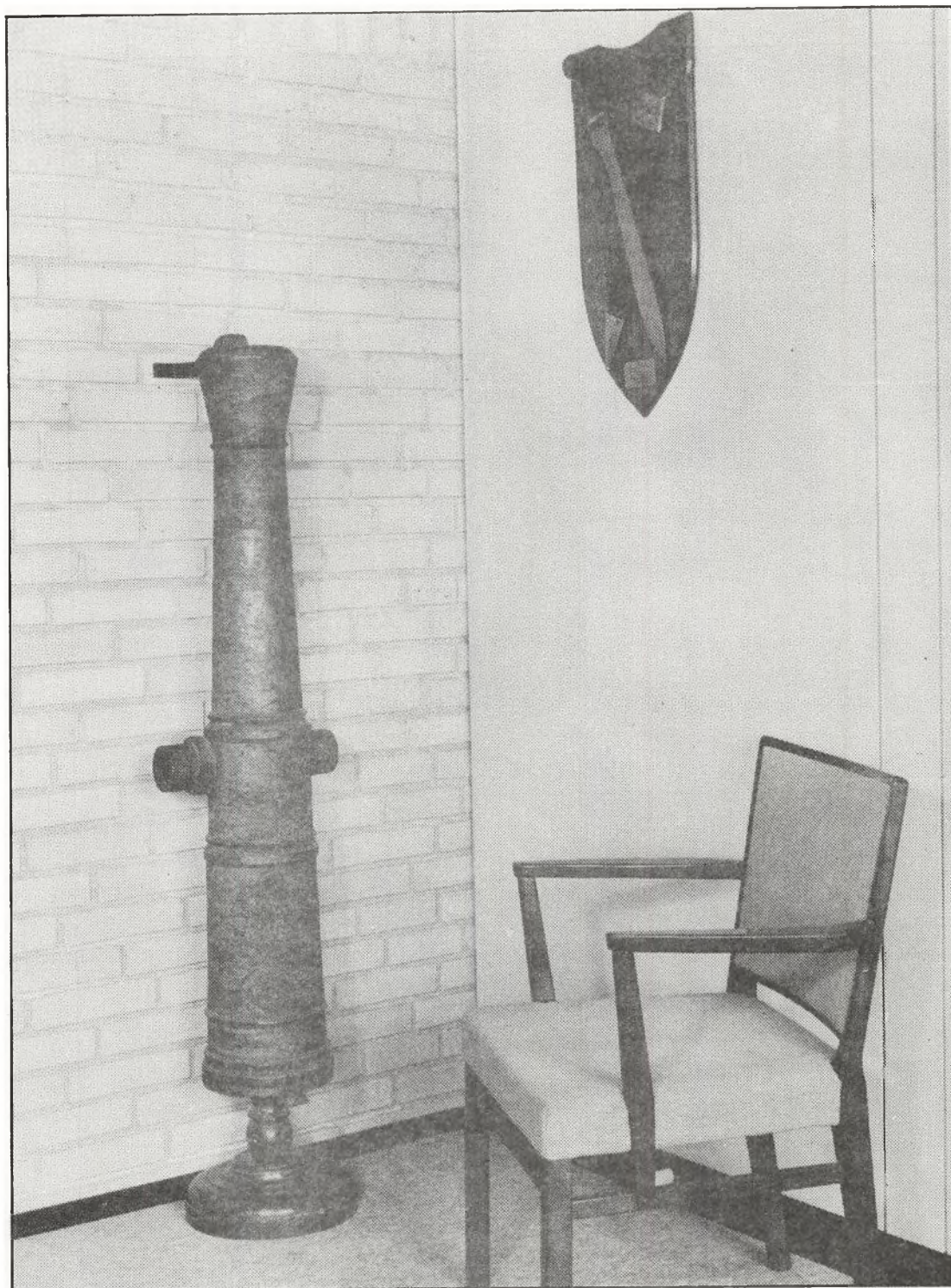

HÆRENS MATERIELKOMMANDO

Skjoldfiguren udført i bronze

- det gamle kanonmetal -
i vestibulen.

Fra et hjørne i chefens mødelokale.
Bronze-Kanon fra Frederiksværk 1757 og
Faskinkniv med skede.

7. Foredragsvirksomhed vedrørende det traditionelle.

Intet.

8. Ejendele af særlig betydning.

Blandt HMAK billeder og genstande, skal følgende nævnes:

I CH/HMAK mødelokale:

- Bronzekanon fra Frederik den 5.
- Fotostat af Johannes Van Wich
gl. Kobberstik fra 1611: HAFNIA
METROPOLIS ET PORTVS CELEBERRI-
MVS DANIAE med Chr. IV Tøjhuskom-
pleks.

I Ingeniørtekniske afdelings bygning:

Redskabskasser til kassevogne ved ingeniørkompagnier i perioden 1867 - 1928. Kasserne der er fra 1867 - 68 har følgende løbenumre:

lb.nr. 2,	indrettet som tømmerkasse v/vogn nr. 2	1.JKP
lb.nr. 4,	indrettet som spadekasse v/vogn nr. 4	1.JKP
lb.nr.12,	indrettet som pionerkasse v/vogn nr. 12	3.JKP
lb.nr.15,	indrettet som spadekasse v/vogn nr. 15	4.JKP

9.a. Musæum.

HMAK's musæum blev oprindeligt indrettet af artilleriet i dettes, dets tøjhustjenestes beholdninger - derefter en tid underlagt Krigsministeriet direkte, men nu afgivet til Kulturministeriet som TØJHUSMUSÆT. Det har stadig til huse i Chr. IV's TØJHUS og repræsenterer ved sine samlinger - hvortil der efterhånden er kommet en del andre militære genstande - institutionen:

HMAKS's historie fra år 1602.

b. Fremvisning.

På ovenstående grundlag er der ikke anledning til at foretage særlige fremvisninger.

c. Udsmykning.

Egnede gange og lokaler er smykkede med historiske genstande af traditionelt vedkommende natur - se f.eks. pkt. 8 - og tillige med gaver fra venligtsindede institutioner som understregelse af forbindelser udadtil. (Se billedeksempler).

10. Forhandling, foræring eller tildeling af genstande.

HMAK råder over:

HMAK - Våbenskjold, der tildeles institutioner og enkeltpersoner i og udenfor forsvarrets kreds, der efter CH/HMAK bestemmelser har gjort sig fortjent til at modtage en særlig erindring.

HMAK nål kan erhverves og bæres af alt personel.

Et Ingeniør-parti på en gang.
Mellem faskinknive hænger Ingeniørtroppernes
heraldiske våben "in natura" over en
redskabskasse fra 1867.

11. Regimentsblad eller lignende.

Bladet TEKNISK KONTAKT er startet i 1966 og udkommer normalt fire gange årligt. Bladet har udsendt en række særnumre, der behandler specielle emner.

12. Foreninger eller korporationer.

Ved eller i forbindelse med HMAK er oprettet følgende foreninger:

HMAK Personaleforening.

Formålet er at fremme samhørigheden blandt de ansatte medarbejdere.

Personaleorganisationer.

Det ved HMAK CL (centralledelse) ansatte personales faglige og kollegiale interesser varetages af en række personaleorganisationer:

Centralforeningen af fagorganiserede arbejdere under Forsvarsministeriet.

Centralforeningen for Seniorsergenter og Stampersonel.

Foreningen af Ingeniører i Forsvaret.

Forsvarets Civil-Etat (FCE).

Fællesorganisationen af kontraktansatte officerer i Hæren (FKOH).

Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark (HK).

Hovedorganisationen af Officerer af A-linien (HOA).

Ingeniørsammenslutningen.

Teknisk Landsforbund.

Foreningen af tjenstgørende reserveofficerer i Hæren (FROH).

Hærens tekniske Korps' Soldaterforening.

Oprettet den 10. september 1976.

Hjørring Officersforening.

Stiftet den 1. november 1955.

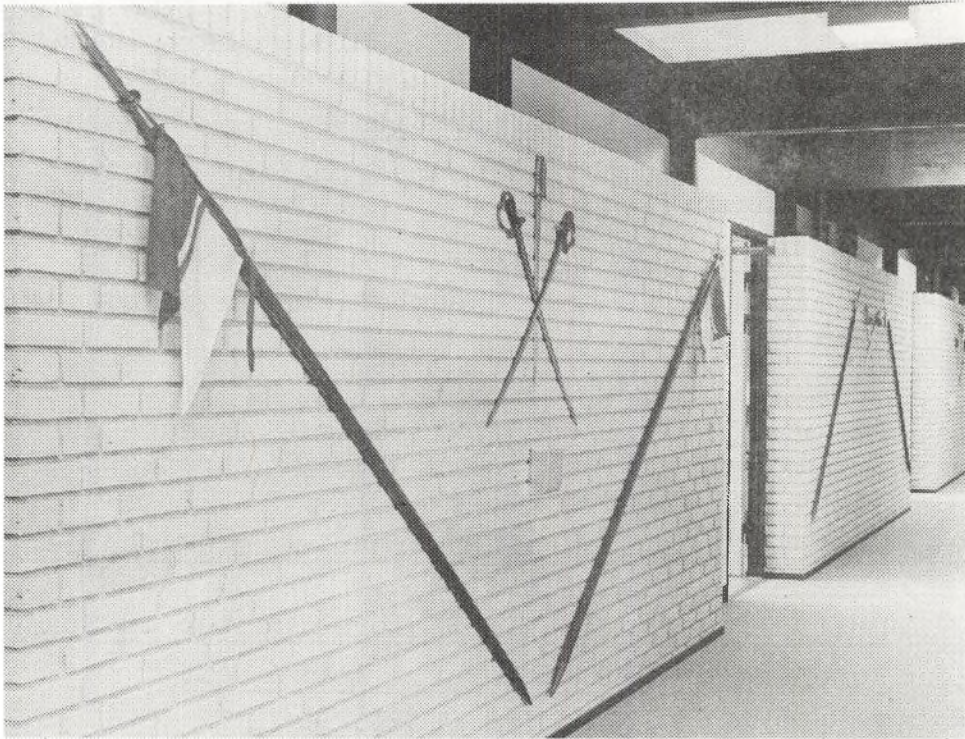
Foreningens formål er at fremme det kammeratlige samvær mellem foreningens medlemmer og at virke for militære tekniske interesser bl.a. afholdelse af foredrag.

Hærens Materielkommandos Idrætsforening (HMAK).

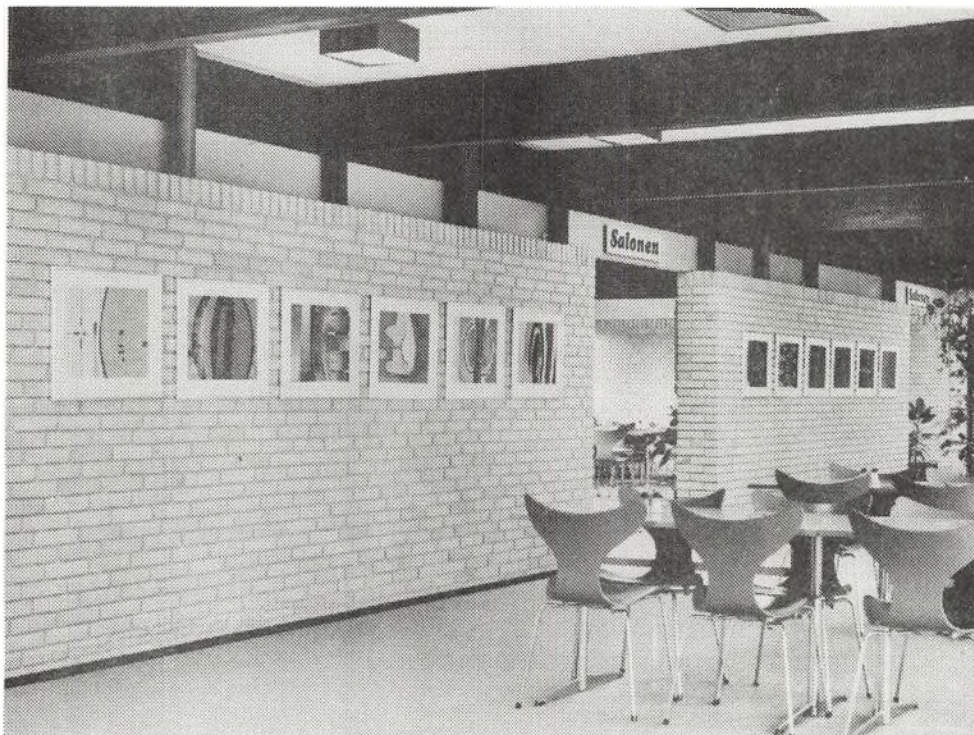
Formålet er at give personalet adgang til at dyrke idræt og medvirke til at højne medlemmernes fysiske tilstand samt at give medlemmerne mulighed for at deltage i idrætskonkurrencer.

HMAK Kantine.

Kantinen drives af medarbejderne. Formålet er at give personalet mulighed for på tjenestestedet at kunne indkøbe forfriskninger m.v. og at yde praktisk bistand i forbindelse med afholdelse af sammenkomster af tjenstlig og foreningsmæssig art, samt i øvrigt at styrke indbyrdes kendskab og sammenhold.

Historiske våben på en gang i
Våbenteknisk Afdeling.

I HMAK's Kantine hænger gaver fra venner.
"Døgnet's 24 Timer" af Arne I. Hansen
skænket af Hjørring Kommune.

Fra anlægget ved hovedindgangen.
Pigen NINA
af V. Foersom Hegndal
er skænket af Vendelbobankens Fond 17/1 1975.

13. Legater, Fonds, Sammenslutning for at skaffe penge.

Intet.

14. Broderskabs-frimureri, messeregler o.l.

Endnu intet specielt udviklet.

15. Studiegruppe.

Intet.

16. Samspil med andre enheder.

Intet.

17. Musik.

Intet.

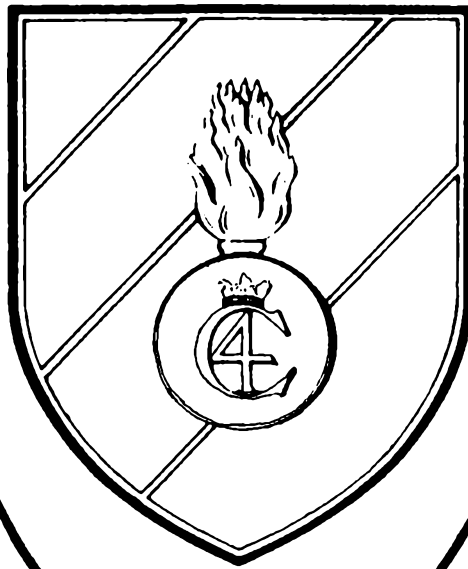
18. Litteratur.

HMAK 375 års jubilæumsskrift under udarbejdelse.

Se iøvrigt "Det kgl. Garnisons Bibliotek" litteraturfortegnelse til: De danske hærafdelingers, samt militære korps, institutioners, skolers, arkivers og museers historie.

NORDJYSKE PARKOMRÅDE

PROPEREMVS et ADIVVEMVS

NORDJYSKE PARKOMRÅDE

TRADITIONSPLEJE

- I. Nordjyske Parkområde blev oprettet den 1. november 1968 ved en sammenlægning af Baseingeniørparken i Hammer, Basesignalparken i Sæby, Intendanturdepotet i Randers, Jyske Tøjhus (Jydske Arsenal) i Hjørring og dele af Våbenarsenalet.

Af de sammenlagte enheder var Jyske Tøjhus den største. Tøjhuset, der oprindeligt hed Jydske Arsenal, blev første gang nævnt i hærloven i 1922. Arsenalet havde til huse forskellige steder indtil den 1. april 1939, da de første bygninger i Hjørring var færdige.

Jydske Arsenal kan med rimelighed betragtes som en genudlægning af det "Provincialtøjhus for Nørre Jylland", som 1804 blev udlagt til Randers og igen inddraget til hovedtøjhuset 1967. Nordjyske Parkområde benytter nu atter dets bygninger til depot.

Provincialtøjhusets forgænger som detacheret tøjhus for Nørrejyland lå i årene 1660 til 1763 i Kastellet i Fredericia Fæstning.

II. Heraldisk Våben.

Nordjyske Parkområde fører dette våben:

Et skjold skrådelt i 4 felter, et sort, et lyseblåt, et gråt og et mørkeblåt. Farverne er de i parkområdet indgåede stamenheders våbenfarver (Ingeniørtropperne, Intendanturkorpsset, Hærens Tekniske Korps og Telegraftropperne).

Skjoldet omgivet af og felterne adskilt af en smal guldstribe. I midten den brændende granat forsynet med Chr. IV's navnetræk kronet med den kongekrone, der var i brug i 1604. Granaten symboliserer den samlede materiel tjene- ste og PKO samhörighed med Hærens Materielkommando.

Over skjoldet: Højrødt bånd med guldindskrift:

NORDJYSKE PARKOMRÅDE.

Over båndet: Hendes Majestæt Dronning Margrethes krone 1974.

Under skjoldet: Højrødt bånd med guldindskrift:

PROPEREMVS et ADIVVEMVS, d.e. hurtige og hjælpsomme.

- III. Nordjyske Parkområde er i vid udstrækning bemandedet med civilt personel, ligesom det er nyoprettet i den nuværende form.

Der er derfor på nærværende tidspunkt ikke tale om nogen form for traditionsdannelse. Vil en sådan med tiden finde sted, vil den uvægerlig, på grund af personelsammensætningen, få en helt anden karakter end ved de egentlige militære styrker.

IV. I øvrigt haves og plejes følgende traditioner:

1. Mindesmærker.

Der findes ingen mindesmærker/mindsten på PKO område.

2. Større festlighed, højtidelighed, parade o.l.

Der afholdes ikke specielle parader, højtideligheder el. lign.

3. Deltagelse i folkelige el. nationale traditioner.

PKO deltager ikke i nogen form for folkelige eller nationale traditioner.

4. Særlige "dage". (Forældre-, Soldaterforenings-, Sportsdag, "Åbent Hus").

Der afholdes efter behov familiedag ved PKO, hvor det ansatte personels familie, venner og bekendte kan bese området.

5. Kranse og blomsterudsmykning.

PKO foranstalter ikke nedlægning af kranse eller buketter.

6. Manerer, særlige ceremonielle regler eller normer.

Der findes ikke særlige ceremonielle regler ved PKO.

7. Foredragsvirksomhed.

Ved de ret talrige besøg fra hærens enheder m.fl. holdes der afhængig af tilhørerne kortere eller længere foredrag om PKO historie.

8. Ejendele af særlig betydning.

Foran Parkområdets administrationsbygning er opstillet to stk.

75 mm 30 kaliber lang, hurtigskydende stålkanon M/1914.

Kanonerne er konstrueret og fremstillet ved Hærens tekniske Korps.

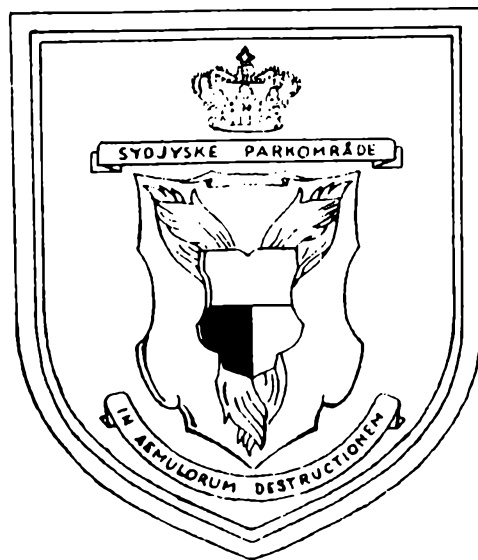
Ved Ammunitionsarsenalet en række ejendele, der er opstillet i og udenfor administrationsbygningen, kantine, samt ved porten (kanoner, mortérer, inventar, billeder og lign.)

9. Musæum. Fremvisning. Udsmykning.

Ud over det i ovenstående pkt. 8 nævnte findes der for tiden intet yderligere ved Parkområdet vedrørende dette emne.

10. Forhandling, foræring ell. tildeling af genstande.
"PKO-plaketten" (Våbenskjold) tildeles institutioner og enkeltpersoner i og udenfor forsvaret, der har gjort sig fortjent til at modtage en særlig erindring fra PKO.
11. Regimentsblad ell. lign.
PKO udgiver ikke noget specielt blad. PKO personel m.fl. kan dog "komme til orde" ved at skrive i "Teknisk Kontakt", der udgives af HMAK.
12. Foreninger eller korporationer.
Ved PKO er oprettet såvel idrætsforening som forskellige faglige foreninger.
13. Legater, Fonds, Sammenslutning for at skaffe penge.
Der er ikke ved PKO nogen form for fond.
14. Broderskabs-frimureri, messeregler o.l.
Der findes ingen former for frimureri, specielle messeregler el.a.
15. Studiegruppe.
Ved PKO findes ingen specielle studiegrupper.
16. Samspil med andre enheder.
Der er for tiden ingen samspil med andre enheder.
17. Musik.
PKO råder ikke over nogen form for musikkorps.
18. Litteratur.
PKO har ikke udgivet nogen speciel form for litteratur.

SYDJYSKE

PARKOMRÅDE

SYDJYSKE PARKOMRÅDE

TRADITIONSPLEJE

- I. Sydjyske Parkområde blev oprettet som et af resultaterne af den grundige revision og rationalisering af hele krigsmaterielforvaltningen, som tog sit udgangspunkt i Hærlov 1961.

1 NOV 1968 oprettedes SJPKO ved HMAK Befaling nr. 85/68 som planlægningsstab for visse mobiliseringsenheder. 1 FEB 1969 placeredes den ved HMAK Befaling nr. 124/68 i Søgårdlejren. Pr. 16 FEB 1971 lagdes ved HMAK Befaling nr. 5/71 følgende dispositionsenheder under SJPKO:

MAT DEP OMR/SØGAARD - formeret d. 1 NOV 1968 af:

MAT DEP SØGAARD	fra JYT
ING DEP/BRØRUP	fra ITT
SIG DEP/FREDERICIA	fra HSGT
INT DEP/GRINDSTED	fra FMI

AMM DEP OMR/HJØLLUND - formeret d. 1 NOV 1968 af:

AMM DEP/HJØLLUND	fra JYT
AMM DEP/FRØSLEV	fra JYT
AMM DEP/LINDET	fra ITT

Pr. 1 SEP 1971 lagdes ved VLK skr. T. 613.10-3003 af 17 AUG 71

VÆRKSTED/SØGAARD fra Forsyningstroppernes Befalingsmandsskoler under SJPKO.

"Parkområdet" er en arvtager af det gamle "Tøj-Hus" med nyudviklede midler, og det sydjyske parkområde kan med rimelighed betragtes som en genetablering af det krigsmaterielforvaltende centrum for de sydjyske styrker - det, der lå i Glückstadt fra 1684 og fra 1698 flyttedes til Fæstningen Rendsborg, men inddroges til Hovedtøjhuset på Holmen ved Krigen 1864.

Selv om den militære tøjhustjeneste er så traditionsrig, som nogen anden militær enhed - men måske mindre erkendt i det daglige virke - så er SJPKO en så ung institution, der beskæftiger en så broget sammensat personelgruppe, at det vil tage nogle år at nå den tilstand af selverkendelse, der afføder en fast traditionskreds. De første skridt til at pleje en KORPSÅND er gjort.

- II. Ved parkområdet anså man det ydre stempel og symbol for at være et nødvendigt første skridt herfor, hvis fremstilling af flere grunde - men ikke mindst den psykologiske - hastede.

Et VÅBEN og et VALGSPROG blev skabt - indstilling om godkendelse fremsendt - og indtil den officielle godkendelse foreligger, anvendes det som ENHEDENS "EXLIBRIS" og "BOMÆRKE".

Beskrivelse:

I sølv-skjold tre røde flammer, rettede mod skjoldets hjørner og spids, hvorpå et hjerteskjold, vandret delt i øverste felt sølv, nederste delt i sort og guld, symboliserende krudtets sammensætning: Salpeter, Kul og Svovl.

Over skjoldet skriftbånd i guld med sort skrift: Sydjyske Parkområde. Herover kongekrone med rød puld.

Under skjoldet guld-skriftbånd med Valgsprog

IN AEMULORUM DESTRUCTIONEM.

Forklaringen herpå er følgende:

I MAR 1972 udformedes den idé at skabe et våben og et motto, som tog sit udgangspunkt i en 600 år gammel historisk begivenhed i Sydjylland, som har tilknytning til, hvad vi i dag ville kalde "faglig tjeneste".

Idéen fik sin kunstneriske udformning af våbenmaler ved De kongelige Ordners Kapitel, hr. Aage Wulff, medens samling af krone, enhedsbetegnelse og motto omkring hr. Aage Wulffs sølvskjold og med Sydjyske Parkområdes hvide farve som baggrund er sket ved parkområdet.

Den historiske ramme for den begivenhed, man har samlet sig om, er den, at Valdemar Atterdag efter en i øvrigt succesfuld regeringstid i 1362 måtte bukke under for sine ydre fjender, svenskerne, hanseaterne og de holstenske grever. Han rejste udenlands for at søge hjælp og gjorde imens sin drost, Hr. Henning Podebusk, til rigsforstander. De holstenske grever gjorde krav på - og kom vel i de år, der fulgte, til at beherske - det meste af Jylland-Fyn. Da kongen i foråret 1372 vendte tilbage efter at have underskrevet en ret ydmygende overenskomst i Stralsund, har spændingen sikkert været stor mellem de byer og fæster, der erklærede sig for kongens, og dem, som greverne beherskede, og vi skal helt frem til den 1. januar 1373, før kongen beherskede, som Fabricius siger: "Als og 5 herreder i det nordlige Slesvig samt Haderslev, Aabenraa og Tønder". Vi ved også, at den befæstede borg "Gram" i juni måned 1372 holdt sig mod holstenerne, og at herren til Gram traf forberedelser til borgens forsvar.

Den 14. juni 1372 var det således planlagt, at ribeborgeren Nicolaus van Riine skulle føre to fjerdinger "Byss-Krwd" - krudt til skydevåben - fra det af de holstenske grever beherskede Ribe til Gram.

Sendingen, der opsnappedes af grevernes folk undervejs og således ikke nåede frem, er blevet bemærkelsesværdig ved at være den første kendte transport af krudt til krigsformål i Nordens historie. Begivenheden er nemlig beskrevet i et brev, som er affattet af Ridder Erland Kalf, der dengang var grevernes mand.

Brevet, der er dateret den 25. juni 1372, og er affattet på latin, lyder i dansk oversættelse således:

"Erland Kalf, Ridder, hilser Alle, som se eller høre nærværende Brev, med Herren. Jeg bekendtgør for Alle, at i Herrens År 1372, Lördagen d. 12te Juni (Sabbato infra octavam Corporis Christi) har jeg personligt været tilstede på Ribe Ting, fornemmelig på Grund af nogle Klager, som Ribe Borgere førte over vore Avindsmænd, som på den Tid vare på Gram Slot. De nævnte Borgere klagede over, at der var Nogle i Ribe By, som sendte vore Avindsmænd Penge og andre for dem vigtige Ting ud af byen til det nævnte Slot Gram, til Skade og Afbræk for selve Borgerne. Efter enstemmigt Råd og Samtykke af mig selv og Rådmandene og Borgerne sammesteds forbød jeg derfor på Tinget fast og bestemt, under Tab af Liv og Gods, at Nogen, af hvilken Stilling han så var, måtte understå sig at føre eller på nogen Måde tillade, at der blev ført, Gods eller nogensomhelst Ting til vore Avindsmænds Brug eller Nytte fra Ribe By. I denne Bestemmelse samtykkede hele Menigheden i Ribe frivilligt. Alligevel har en vis Nicolaus van Riine, idet han ikke adlød mine egne og sine Medborgeres Påmindelser og Befalinger, men snarere stadigt søgte at befordre vore ovennævnte Avindsmænds (aemulorum) Ønske og Fordel, understået sig Mandagen derefter at føre 2 Fjerdinger (lagunculas), fulde af Svovl og Salpeter, som kaldes "Byss-Krwd" (Bøssekrudt), på vore Avindsmænds egen vogn fra Ribe By imod ovennævnte bestemte Forbud og Bestemmelse, i retningen af ovenanførte Slot Gram, for at de skulle anvendes til vor Skade, Ødelæggelse og Besværelse (in nostrum dampnum, destructionem & grauanem). Og da disse Sager vare blevne standsede på Vejen og førte tilbage til vor By, bekjendte den nævnte Nicolaus van Riine åbenlyst for hele Menigheden, at han ejede ovennævnte Sager og havde sendt dem ud af Ribe By i retningen af det nævnte Slot Gram. Altså kom Rådmandene og min daværende Foged i Ribe sammen og dømte efter Ribe Bys Love og Privilegier samme Nicolaus van Riine, der var greben på sådan åbenlys og frisk Gjærning, idet han overtrådte mine og hele Ribe Menigheds Forbud, Bestemmelser og Befalinger, efter hans egen åbenlyse Bekjendelse til at halshugges. Hvilket jeg ved nærværende Brev bevidner for Alle, hvem det nu eller i Fremtiden vedkommer. Og til Vidnesbyrd om Ovenstående og større Sikkerhed er mit Segl hængt under nærværende Brev. Givet Dagen efter Sct. Hans Dag (den 25de Juni) ovennævnte År".

Dette brev blev fundet af den kendte historiker, professor Hans Gram, og er fra hans side netop benyttet til at bevise, hvornår krudtet første gang blev brugt her i landet til krigsformål. Han skriver i forbindelse med offentliggørelsen af brevet 1745 i "Skrifter, som udi det Kjøbenhavnske Selskab af Lærdoms og Videnskabers Elskere ere fremlagte og oplæste i Aarene 1743 og 1744":

"Og derfor, hvad vores nu omtalte Materie anbelanger, haver det ej andet, end kundet fornøye mig, da jeg for nogle Aar siden treffede på et Originalt-Brev på Pergament af Anno 1372, hvoraf fuldkommelige bevises, at Bysse-Krudet var den Tiid her i Landet heel vel bekendt, og blev brugt i Krigen".

Hans Gram, der for øvrigt er født i Bjergby præstegård ved Hjørring i 1685, anser denne konstatering som det væsentligste i brevet, og ser i øvrigt ganske væk fra den tragiske kendsgerning, som brevet også beretter, nemlig at Nicolaus van Riine på grund af sit forsøg på at bringe contrabande varer til Gram, har måttet lade sit liv ved Halshugning.

Ved Sydjyske Parkområde fattedes på dette grundlag den idé at give den for den danske hær meget interessante militær-historiske begivenhed, som fandt sted i Sydjylland, og som professor Hans Gram har fremdraget, en værdig heraldisk placering, og parkområdet har derfor til minde herom valgt et våben med et sølvskjold som baggrund for et på 3 stiliserede krudtflammer hvilende hjerteskjold med tre felter, der symboliserer krudtets bestanddele således: det sølverne felt: Salpeter, det sorte felt: Trækul, og det gyldne felt: Svovl.

Parkområdet har ligeledes ud fra Ridder Erland Kalfs beskrivelse af begivenheden antaget devisen eller mottoet:

"IN AEMULORUM DESTRUCTIONEM" eller oversat til dansk:

"TIL AVINDSMÆNDS ØDELÆGGELSE".

Da det yderligere den 14. juni 1972 var 600 år siden, den beskrevne begivenhed fandt sted, hastede parkområdet med at få udført en første udgave af skjold og motto, således at den kunne være færdig netop denne dag. Det lykkedes, og Sydjyske Parkområde havde den glæde netop på 600-års dagen at overrække den nuværende herre på Gram, hr. J.K.B. greve Brockenhuus-Schack det første eksemplar af våbenskjoldet.

Overdragelsen blev fremført som en symbolsk fuldbyrdelse af den 600 år gamle ammunitionstransport, fjenden forpurrede, og vi lagde i denne handling en tilkendegivelse af, at vi fortsat vil bestrebe os på at leve op til vor ansvarsfulde opgave.

Greven gav ved samme lejlighed sit samtykke til, at Sydjyske Parkområde i fremtiden benytter netop disse til Gram Slot knyttede begivenheder som baggrund for vort våben og motto, og greven gjorde os yderligere den glæde at ville være protektor for det fællesskab, som vort våben og motto var udtryk for.

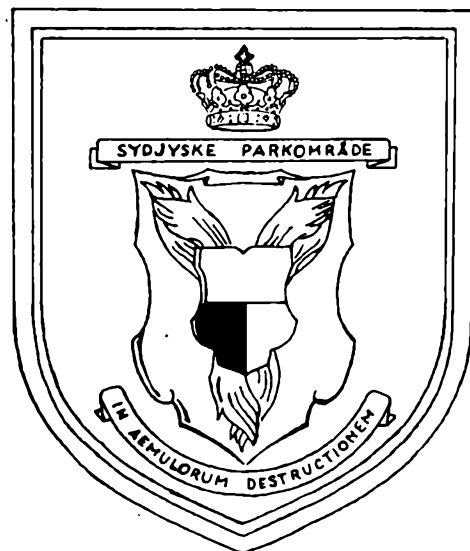
- III. Af overfor forklarede grunde lægger parkområdet særlig vægt på det symbol, der ligger i den gamle historie, som må anses for et særligt vigtigt minde i forsvarets historie. Niels Riines skæbne bærer et selvforpligtende eksempel til uanset fare og fortræd at gøre det yderste til fremskaffelse af det nødvendige for troppernes gennemførelse af kampen.

Historien hører hjemme i parkområdets virkefelt.

- IV. I øvrigt haves følgende skelet til en kommende traditionskreds og dens pleje.
1. - 8. Endnu intet nævneværdigt erkendt.
  - 9.c. Udsmykning. (som tavst giver det vidnesbyrd, der tages i tjeneste) Selv om SJPKO endnu ikke har "ædle" ejendele at smykke sig med, har man dog overalt i administrationsområdet ved afmærkning, skilte o.s.v. tilstræbt at udføre det nødvendige på en så tiltalende, opmuntrende og korpsånd-understregende måde som muligt med lidt humør, streg og farve.
  10. Forhandling, foræring eller tildeling af genstande.
"Bomærket" er under fremstilling til brug ved gaveoverrækkelse, erindring for besøgende enheder, erkendtlighed o.l.
  11. "Regimentsblad".
Der gives endnu ingen skrifter af dette format, da kredsen er for lille til at bære dette.
  12. Foreninger eller korporationer.
1 MAR 1973 dannedes Sydjyske Parkområdes Officerslaug. Vedtægter vises i Tillægget.
  13. Legater, Fonds, sammenslutning for at skaffe penge.
Se pkt. 12.
  14. Broderskabs-frimureri, messeregler o.l.
Med påskud i datoen for krudtttransporten til Gram er det allerede blevet skik at holde en 14-juni-fest i officerslauget med damer.
  15. - 18. Endnu intet at berette.

Bedtægter
for

Sydjyske Parkomraades
Officerslang

§ I

Sydjyeste Parkomraades Officerslaugs formaal ere:

- at fremme og pleie heraldiske og traditionsprægede Forestillinger, som haver særligen Relation til SJPKO,
- at føre »Kullen for Officerer ved SJPKO« efter de herfor fastsatte Regler,
- at repræsentere SJPKO ved Lejligheder, hvor Gaver, Blomsterkilsner og deslige bør overbringes.

§ II

Medlemmerne af Lauget ere de ved Parkomraadet tjenstgørende Officerer. Medlemskabet er dog frivilligt og Medlemsfortegnelse skal bero hos Skrивeren.

§ III

Lauget ledes af et Raad, der bestaaer af ældste Officer (Eldermann), yngste Officer af A-linien, yngste Officer af B-linien (Skriver og Kassamester) og yngste Officer udi Reserven.

§ IV

Kassamesteren modtager Kontingenterne som vil være at indsette paa Bank-bog samt fører Regnskab over Laugets Midler. Han fører tillige Fortegnelse (Kalendar) over Begivenheder, som Lauget det følgende aar muligen bør honorere og over Personer, som det haagældende Aar kan være at betænke med Gaver eller ligende.

Kontingentet, hvis Størrelse fastsættes ved almindelig Afstemning blandt Med-

lemmerne, udgør f.t. Kr 500 pr Maaned.
Indskud ved Medlemsskabs indgaaelse
udgjør Kr. 5,00.

§V

Kassemeesteren skal udarbejde Lars-
regnskab (Regnskabsaar er Kalender-
aaet). Regnskabet revideres af CH/PLASEK
og CH/DRSEK og udfendes til samtlige
Medlemmer af Langet inden 1ste Februari.

§VI

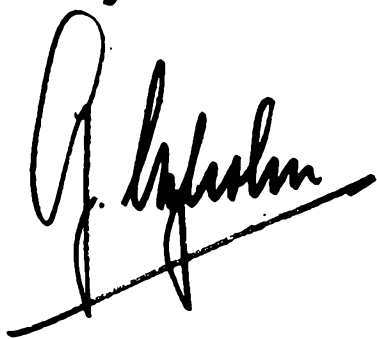
Langet Birke ophører hvis 50 pro cent
af de i §2 til Medlemsskabets beretti-
gede ikke ønske at yde bidrag. Langets
Midler anvendes i en sliig situation
efter Raadets Beslæmmelser.

§VII

Medtaget paa Medlemsmøde den 6te
Februari 1973, som gældende fra
1ste Martii. Forbydende Lille og
Enkys er mod det, som foreskrevet staaer,
Sinder at gjøre.

§. 1. 15.

Notits:

- 1 Lauget repræsenterer SJPKO traditionsmæssigt ved
50 & 60 Aars, Fødselsdage, Jubilæer, samt ved af-
gang af fest Personel ved SJPKO.
- 2 Et Exemplar af ovenflaaende Bestemmelser er
udleveret til alle Medlemmer af Lauget. Endvi-
dere udleveres ved Skriverens Foranstaltning
1 Exemplar til hver ugtilgaaet Officer, der i hen-
hold til § 2 vil kunne oplages som Medlem.

INFANTERIETS

BEFALINGSMANDS

SKOLE

INFANTERIETS BEFALINGSMANDSSKOLE

OG

SØNDERBORG GARNISON

TRADITIONSPLEJE

- I. Infanteriets Befalingsmandsskole er i den nuværende form oprettet 1 MAJ 1966 ved HRK skr. O.244.14/5446 af 8 MAJ 1965 og O.610/14459 af 9 DEC 1965.

Skolen er det foreløbige slutresultat af den udvikling af befalingsmandsskoler, der påbegyndtes efter Hærlov 1922's nedlæggelse af Underofficersskolerne.

Detaljeret oversigt over omdannelserne ses i TILLÆG A.

Skolen har været en del af Sønderborg Garnison siden 1926. Denne har desuden i store træk bestået af:

Sønderjydske Kommando 5 MAJ 1920 - 1923

18.Bataillon 1923 - 51

12.Bataillon 1932 - 39

Skolernes befalingsmandskorps har, med ganske få undtagelser, tilknytning til de afgivende regimenter. De elever, der gennemgår uddannelse på skolen, tilgår fra 12 af hærens regimenter, herunder Bornholms Værn.

Specielt elevernes tilhørsforhold til forskellige regimenter må naturligt have til følge, at skolen ikke på nogen måde øver indflydelse på den traditionspleje, som vedrører det enkelte regiment.

Skolens fortid - en videreførelse af dels Fodfolkets Kornet- og Løjtnantsskole på Kronborg, dels Fodfolkets Sergeant- og Oversergentskole i Sønderborg - samt skolens beliggenhed i den sønderjyske landsdel har på forskellig måde givet anledning til traditionsprægede aktiviteter.

II. Heraldisk Våben,

Skolen har intet eget heraldisk våben. Den har hidtil benyttet det for Generalinspektøren for Infanteriet gældende mærke:

En kronet laurbærkrans hvorover to korslagte geværer og en lodret stillet fodfolksspade.

- III. Skolen har ikke hidtil markeret nogen dato som oprettelses- eller fødselsdag. Den udgør nu Sønderborg garnison og viderefører de traditioner, der knytter sig til garnisonen fra krigen 1848 og 1864.

Som en speciel "Garnisonens dag" har man valgt den 5 MAJ, idet man her henholder sig til 2 begivenheder, nemlig 5 MAJ 1920, da danske soldater efter Genforeningen rykkede ind i Sønderborg Garnison, og 5 MAJ 1945, mindedagen for Danmarks befrielse.

IV. I øvrigt haves og plejes følgende traditioner.

1. Mindesmærker.

Efter 1945 opsattes to mindetavler, hvoraf den ene på muren på "Søndre kaserne" bærer navne på faldne under besættelsen 1940 - 45 af 18. Bataljon, medens tavlen på "Nordre kaserne" bærer navne på tidligere elever ved Fodfolkets Sergent- og Oversergentskole.

Lige nord for indgangen ved du Platsgade har Elevskolens Minde sat en sten over Kommandosergent S.C.Eistrup ved 4. Bateria, der faldt på dette sted d. 18 APR 1864. Ved udgravningen til kasernen i 1906 - 07 flyttede man en grav med to ukendte soldater, der faldt i 1864, til Vestre Kirkegård.

I 1923 satte de første sønderjyske rekrutter af 1. KMP/ I Bataljon en sten på "Mindehøj" på øvelsespladsen ved Sønderskoven på den sydlige side af Skovvej. Stenen blev på grund af bebyggelsen efter 1964 flyttet ud til Skovvej på det afspærrede stykke af vejen. Der er overvejelser om at flytte den til kasernen.

Ved opkørslen til kasernen blev i 1948 rejst en mindesten med teksten: "Den danske soldat til ære for trofast indsats i Sønderjylland 1848 - 50, 1864, 1940, sattes denne sten".

Herudover findes alle de historisk kendte mindesten i omegnen.

2. Større festlighed, Højtidelighed, Parade o.l.

18 APR afholdes et arrangement med mindegudstjeneste og mindesammenkomst på kasernen, hvori deltager ca. 400 civile og militære.

6 JULI holdes en kort andagt i Dybbøl Kirke i forbindelse med kransenedlægning ved General Bülow's grav.

3. Deltagelse i folkelige eller nationale traditioner.

Skolerne/Garnisonen har deltaget i eller bistået ved de store Ringrider-stævner.

4. Særlige "dage". (Forældre-, Soldaterforenings-, Sportsdag, "Åbent Hus").

Sådanne "dage" ligger i følge sagens natur ikke for.

5. Kranse eller blomstersmykning.

Garnisonen foretager kranselægning i og omkring garnisonen d.: 22 FEB, 17 MAR, 18 APR, 5 MAJ, 29 JUN, 6 JUL og 11 NOV.

6. Manerer, særlige ceremonielle regler eller normer.

Skolen er sig intet sådant bevidst.

7. Foredragsvirksomhed.

Hvert sergentelevhold kommer på ekskursion til Sydslesvig, hvor man besøger Dannevirke, Hedeby, Gottorp Slot m.fl. steder.

TILLÆG B giver en oversigt over indholdet af denne ekskursionsvirksomhed.

Lydbånd med afdøde Postmester M.O.Ræders foredrag for Studenterdelingen på Dybbøl om de historiske begivenheder på dette sted haves.

8. Ejendele af særlig betydning.

Tavle med historiske data for skolen.

Kikkert fra den nedlagte B-messe på kongeskibet Dannebrog er i garnisonens eje.

Kortfilm om afsløringen af mindepladerne på kasernen. Afsløringen fandt sted umiddelbart efter 2. Verdenskrigs afslutning.

Elevforeningsfane skænket af 14 afdelinger af Dansk-sindede sønderjydske Krigsdeltagere 1914 - 18 i Sønderborg Amt d. 27 OKT 1940. Fanen er skænket til skolens elevforening i sin tid, fordi sønderjyder i den mørke besættelsestid ønskede, at danske soldater kunne marchere under og samles om en Fane ved forskellige, nationale lejligheder.

9.a. Musæum.

Et sådant haves ikke.

b. Fremvisning.

Der er ikke normalt anledning til særlig fremvisning af andet end de ovenfor omtalte film.

c. Udsmykning.

Ved sammenlægning af Infanteriets Befalingsmandsskole i Kronborg og i Sønderborg i MAJ 1966 besluttedes at navngive to af officerernes opholdslokaler som henholdsvis "Kronborgstuen" og "Sønderborgstuen". Disse stuer præges af udsmykningsgenstande, der knyttede sig til de to skoler inden sammenlægningen.

Skolerne har ikke derudover haft midler til udsmykning med traditionsplejende materialer.

10. Forhandling, foræring eller tildeling af genstande.

Skolen har haft et skole-askebæger til forhandling i kantine.

11. Regimentsblad eller lignende.

Siden 1967 er tjenestestedsbladet: "SKOLENYT" udkommet ca. 15 gange om året. Bladet er kun at betragte som et kommunikationsmiddel i garnisonen.

12. Foreninger eller korporationer.

Ingen.

13. Legater, Fonds, Sammenslutning for at skaffe penge.

Ingen.

14. Broderskabs-frimureri, messeregler o.l.

Ingen erkendt.

15. Studiegruppe.

En sådan har virket - se pkt. 18.

16. Samspil med andre Enheder.

Der er oprettet et kontakt-udvalg i 1971 bestående af De Danske Forsvarsbroderselskabers Sønderborg Afdeling, Garderforeningen for Als Og Sundeved, Marineforeningen og Slesvigske Fodregiments - 2. Regiments - Soldaterforening og Sønderborg Garnison.

17. Musik.

I 30-erne blev der komponeret en "Sergentskolens March", hvortil originalnoder haves.

18. Litteratur.

I anledning af 50-året for indrykningen i Sønderjylland den 5 MAJ 1920 udvirkede garnisonen udgivelse af bogen "Den danske Soldat i Sønderjylland". Bogen, der udkom i 2000 eksemplarer, er udsolgt fra forlaget.

Oversigt over Data for Sønderborg Garnison.

- 5 MAJ 1920 Danske soldater rykkede ind i Sønderborg garnison. Sønderjydsk Kommando oprettede sin stab på Sønderborg Kaserne.
- 1923 Sønderjydsk Kommando ophævedes.
18. Bataillon blev forlagt til Sønderborg fra Helsingør, idet I BTN af Sønderjydsk Kommando blev optaget heri.
- 1926 Fodfolkets Sergentskole blev forlagt til Sønderborg fra Aarhus.
- 1932 12. Bataillon blev forlagt til Sønderborg fra Fredericia.
- 1939 12. Bataillon flytter tilbage til Fredericia.
- 12 NOV 1942 Skolen forlægges til Næstved.
- NOV 1945 Tjeneste begynder igen.
- NOV 1951 18. Bataljon forlægges til Haderslev.
- APR 1964 100-års mindehøjtid under tilstedeværelse af Kongefamilien og med samtlige deltagere i Dybbøls forsvar repræsenterede ved Fane-kommandoer.
- 1970 50-års Genforeningsfest under stor udfoldelse og med Kongefamiliens tilstedeværelse.

TILLÆG A

Oversigt over data for skolerne.

- 16 OKT 1922 Underofficersskolerne nedlægges.
Fodfolkets Sergentskole oprettes. Gar-
nison Aarhus. (A. 62/1922)
- 1 OKT 1926 Fodfolkets Sergentskole forlægges til
Sønderborg, (B. 10/1926).
- Hærlov 1932. (A. 25/1932, A. 21, 23 og 26/1933)
Oversergentskole indføres. Sønderborg
Skolens navn "Fodfolkets Sergent- og
Oversergentskole".
- 12 NOV 1942 Skolen forlægges til Næstved efter tysk
krav.
- 29 AUG 1943 Uddannelse standser midlertidigt.
1945 Uddannelsen genoptages. En gren af Fod-
folkets Kornetskole fra Helsingør for-
lægges til Sønderborg.
- NOV 1945 Første Sergenthold møder.
" " " Kornethold møder.
" 1946 " Oversergenthold møder.
- MAJ 1946 Sidste Kornethold møder.
- Hærlov 1951. (B. 23 og 49/1951).
"Fodfolkets Sergent- og Oversergentskole"
slutter. Kornetgraden afskaffes.
- 20 OKT 1951 Sidste Sergenthold afgår fra skolen.
" " " " Oversergenthold afgår fra skolen.
Uddannelse af Fodfolkets korporaler og
sergenter finder herefter sted i henholdsvis
Sønderborg og Helsingør.
- 5 NOV 1951 Første Korporalshold møder.
Fodfolkets Mathskole oprettes i Sønderborg.
- 18 AUG 1953 Første Mathhold møder
Konstabelordningen indføres. (B. 23/1960).
"Fodfolkets Mathskole" ændres til "Infan-
teriets Konstabelskole".
- 2 JAN 1961 Første Konstabelhold møder.
- Hærlov 1961. (FMN skr. l.kt. 244.25-1 af 25 APR 1961).
Uddannelse af sergenter og korporaler til
infanteriets specialkompagnier finder sted
i Sønderborg.

- Skolen benævnes: "Infanteriets Befalingsmandsskole (SØ)".
- 2 MAJ 1961 Første hold møder.
- 27 FEB 1962 Sidste Korporalshold afgår.
(HRK SKR 0.244.14/5446 af 8 MAJ 1965 og
0.610/14459 af 9 DEC 1965).
- 1 MAJ 1966 "Infanteriets Befalingsmandsskole" oprettes ved sammenlægning af skolerne på Kronborg og i Sønderborg for at uddanne infanteriets Sergenter og Hærens Oversergenter.
Navnet fastsættes ved FMN SKR l.kt. 244.25-1 af 21 APR 1966.
- AUG 1970 Uddannelse af Hærens Oversergenter standses.
- SEP 1970 Korporalskursus for stampersonel oprettes men gennemføres ikke 1971 p.g.a. manglende ansøgere.
- FEB 1971 Instruktørkursus for sergenter, oversergenter og seniorsergenter oprettes.
- APR 1971 Disse kursus flyttes til Infanteriskolen i Helsingør.
- JUN 1971 Sergentkursus for stampersonel oprettes.

NOTATER OM SEVÆRDIGHEDER I SYDSLESVIG TIL BRUG UNDER SKOLENS EKSKURSIONER.

Den gamle Kobbermølle, der ligger øst for Flensborgvejen ved grænseovergangen, blev grundlagt af Christian den 4. Krusåens vandkraft blev brugt til at drive hammerværket, som leverede produkter til skibsbyggeri. Driften indstilledes 1962 efter næsten 360 års virke. En dansk skoleleder i Kobbermølle, Bodo Daetz, har i tankerne at indrette nogle mindestuer om Kobbermøllens drift.

Den danske koloni ved Kobbermølle har i øvrigt udmærket sig ved, at man har udvirket et omfattende selvbyggeri i 1960-erne, som har dannet skole for andre danske i det sydslesvigske område.

Den tyske flådehavn Murwik, der er anlagt omkring 1903, ligger inde i Flensborg fjord. På denne flådestation har tyske marineofficerer fået uddannelse siden 1910. Fra MURWIK kaserne regerede admiral Dönitz de sidste rester af det tredje Rige i maj 1945.

Nørreport i Flensborg er bygget i 1595 af Christian den 4., og porten bærer på nordsiden det danske rigsvåben.

Porten er ikke - som måske kunne formodes - bygget som en fæstningsport, men som en ganske almindelig byport til sikring af byens indvånere ved nattetide.

Ansgarkirken i Flensborg er færdigbygget i 1968 og den største danske kirke i Sydslesvig med en dansk menighed. Skibsreder A.P.Møller har ydet meget betydelige beløb til kirkens opførelse.

Duborgskolen i Flensborg, der ligger på Mariebjerget, blev indviet den 29 JUN 1925 (60 årsdagen for overgangen til Als i 1864) som dansk realskole. Fra 1948 fik skolen tillige status som dansk gymnasium, som fra 1958 har statslig tysk anerkendelse ved afgangsprøven.

Flensborghus, der først var vaisenhus, senere arbejds- og kaserne efter 1864 og hotel fra 1921. Bygningen er blevet smukt restaureret i 1963.

Helligåndskirken i Flensborg er bygget i 1386. Kirken har tjent som dansk frimenighedskirke fra 1926. Dronning Margrethe var indskrevet i den som søster.

Den gamle kirkegård i Flensborg, hvor Istedløven (udført af slesvigeren H.W.Bissen) stod fra 1862 indtil den i 1864 blev flyttet til officersakademiet i Lichterfelder ved Berlin som trofæ - Besættelsesstyrkerne i Tyskland i 1945 overgav Istedløven til kong Christian den X. Det siges, at det var kongens ønske, at statuen skal forblive i Tøjhusmuseets gård i København, indtil den atter kan anbringes på dens oprindelige plads. Den afsluttede grænsepolitiske situation og den i øvrigt gode forståelse på regeringsplan mellem Tyskland og Danmark lader ane,

at dette ønske måske engang kan komme til at gå i opfyldelse. På kirkegården hviler mere end 2000 faldne soldater fra kampen ved Bov i 1848, slaget ved Isted i 1850, kampen ved Sankelmark i 1864 og stormen på Dybbøl nogle måneder senere. Frederik den 7. lod kaste en kæmpehøj og opsætte marmortavler med navne på de faldne i slaget ved Isted 25 Juli 1850.

Jaruplund Højskole blev grundlagt ved en indsamling blandt danske højskoler. Egentlig skulle skolen have været placeret ved Sankelmark sø, men de tyske myndigheder forhindrede dette ved indførelse af en fredningsbestemmelse. Højskolen begyndte i en barak i 1949-50 ved Jaruplund, og den er nu udviklet til en fuldt moderne højskole, der fornylig har fået tilbygget en pragtfuld elevfløj.

Højskolens nuværende forstander er sydslesvigeren N. Bøgh Andersen, der altid har sine meningers mod - og ofte en egen opfattelse af tingenes tilstand.

Lyksborg Slot. Ry kloster bygget 1209 (Berømte annaler) Inddraget 1536. Nedrevet 1583 af Hertug Hans d.Y. og Lyksborg Slot færdigbygget 1587. Frederik VII døde her 15 NOV 1863. Slottet er nu indrettet som museum.

Gottorp Slot. Bispeborgen Gl.Gottorp NV f. Slesvig ødelagdes 1161. Den nye bispeborg på Sli-holmen købtes af Hertug Erik 1268. Hans søn begyndte bygning af den nuværende 1295. Første belejring 1325. Kongen arvede Gottorp 1460. Sydfløjen er bygget omkring det ældste tårn - vestlige, nederste del 1530, resten 1703. Fyrsteslot, fæstning og regeringsbygning til 1842. 1851 ombygget til kaserne. Store brande 1897 og 1917. Nu et betydningsfuldt museum.

Nydambåden er anbragt i hallen ved Gottorp Slot. Båden er fundet i Nydam mose ved V. Sottrup lige nord for Sønderborg i 1863. Under krigen i 1864 blev båden gemt i Korsør, men måtte senere udleveres. Under 2. Verdenskrig opbevarede båden i Kiel. Båden er fra omkring år 2 - 400 efter Kr., og den er formentlig en offergave. Båden måler ca. 23 m i længden og ca. 3,25 i bredden. Der kan være 36 mand ved åreerne samt 9 øvrige mænd. Ialt 45 mand omborg.

Slesvig Domkirke, Sct. Petri. Bispedømme formelt fra 948. Stenkirken vist påbegyndt ca. 1100. Det 112 m høje tårn er opført i årene 1888 - 1894. Fra 1954 - 56 er kirken restaureret. Brüggemann-altertavlen, som er udført af Hans Brüggemann i årene 1514 - 21, har haft plads i augustinerklostret Bordesholm indtil 1666. Udskrøingerne omfatter ca. 400 figurer. Domkirken er rigt udstyret med inventar, malerier og en gård med svalegang. Kong Frederik den 1s sarkofag henstår i kirken.

Mågeøen ligger midt i Slien ud for Haddeby.

Her lod Abel sin broder Erik Plovpenning tage til fange og føre til Mysunde, hvor han blev halshugget i 1250. Det påstås, at mågerne endnu ved nattetide skriger:

"E-rik, E-rik".

Slien rundt med udgangspunkt nord om kan evt. begynde med et ophold ved Christianslyst i Sdr.Brarup. Christianslyst er en jagtgård fra Christian den VIII's tid. Anvendes til kursusvirksomhed for Sydslesvigs danske ungdomsforeninger. Dernæst et ophold ved Arnæs og videre mod Kappel og videre syd om til Mysunde og Slesvig.

Hedeby kirke er fra omkring 1100-tallet, og man mener, at den tyske munk Ansgar byggede den første kirke i Norden her ved dette sted kort efter ankomsten til Hedeby i 826. På kirkegården findes mange danske soldatergrave fra 1848 og 1864. Dannevirkes vogter i den nyere tid, Søren Telling, blev stedt til hvile her i 1968.

Skardestenen i nærheden af Hedeby er et af vore ældste mindesmærker over en falden kriger. Inskriptionen i runer lyder: "Svend satte stenen efter sin hirdmand Skarde, som var draget vesterud, men nu fandt døden ved Hedeby".

Dannevirke (Valdemarsmuren) skriver sig tilbage til ca. år 600 efter Kr., hvilket skulle være blevet godtgjort under professor Vilhelm la Cours sidste undersøgelse af voldanlægget. Volden er ca. 3700 m lang og bygget i 8 etaper, nemlig:

1. Jordvold med plankevæg
2. - 4. 3 gange gjort bredere og højere
5. Opbygning af en kampestensmur
6. - 7. Udbedringer af det bestående voldanlæg
8. Den teglstensmur, som vi nu ser ved Valdemarsmuren, opbygges udenfor kampestensmuren.

D A N N E V I R K E F O R L A D T

Dannevirke kun et skræmsel,
slænget hen til evig glemsel.
Villig rømmet! Store Gud!
Ej på een nat Danmark fældes,
men på een nat Danmark ældes
ved et sådant jammerbud.

Chr. Richardt, 1864.

Oversigt over militær-historiske begivenheder i det omstridte grænseland:

Lyrskov Hede	1043	Bov	1848
Bornhöved	1227	Nybøl	1848
Lohede	1261	Egernförde	1849
Krop Hede	1331	Frederiksstad	1850
Bornhöved	1813	Grydeskov	1850
Sehested	1813	Isted	1850
Oversø	1848	Øvre Stolck	1850

Kongshøj, Selk, Jagel, Dannevirke, Sankelmark, Bøffelkobbøl, Dybbøl og Als i 1864. Fægtninger tværs over Sønderjylland den 9. april 1940.

OBS! Musæerne i Sydslesvig er lukkede på mandage.

DANSK KIRKE-, SKOLE-, KULTUR- OG FORENINGSLIV I SYDSLESVIG.

Kirkelivet:

Man har ca. 25 embeder med 58 danske menigheder, som afholder gudstjenester 96 steder rundt om i landsdelen. I 1968 er der foretaget 1296 kirkelige handlinger.

Skolearbejdet:

Efter de store udsving efter afslutningen af 2. verdenskrig har elevtallet ved de danske skoler i Sydslesvig stabiliseret sig således ved udgangen af 1968.

Flensborg by	1582	Husum amt	225
Flensborg amt	611	Ejdersted amt	244
Sydtønder amt	403	Egernförde amt	258
Slesvig amt	715	Rendsborg amt	110
<u>Ialt 4.148</u>			

Der findes omkring 75 danske skoler og børnehaver i Sydslesvig.

Biblioteksvæsen:

Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig ligger i Flensborg. Man har en moderne bogbus, der forsyner ca. 80 udlånssteder med bøger. Udlånsstederne har betydelige udlån til de unge og de ældre. Der arrangeres kunstudstillinger og afholdes oplysende møder med et stort deltagerantal hvert år.

Foreningslivet:

Gennem Sydslesvigsk Vælgerforening, Sydslesvigsk Forening og Sydslesvigs danske Ungdomsforening drives en omfattende mødevirksomhed, ligesom idræts- og spejderarbejdet indtager en stor plads i hele ungdomsarbejdet. F.eks. vælgerforeningen har henved 25.000 medlemmer.

Presse:

Der udgives 2 dagblade. Flensborg Avis på dansk og Südschleswigsche Heimatzeitung på tysk. Flensborg Avis har lige afholdt 100 års jubilæum.

Grænseforeningen:

Denne forening er startet i 1920 som en støtte for danskheden i Sønderjylland og især i Sydslesvig. I dag har Grænseforeningen 372 lokale foreninger spredt ud over Danmark med 130.000 ydende medlemmer.

Grænseforeningens virke omfatter kulturelt arbejde, biblioteksvirksomhed, socialt og humanitært arbejde, den danske presse, danske forsamlingshuse samt faglig konsulenttjeneste o.m.a.

Adresse: Grænseforeningen, Peder Skramsgade 5, 1054 København K.

Flensborg:

Sydslesvigs største by med omkring 100.000 indbyggere. Flensborg var indtil 1864 Danmarks næststørste by, og byen havde dansk flertal indtil 1884. Flensborg er nu som ved dens opståen i Middelalderen en handelsby, der bærer præg af dens danske fortid. På grund af markedsdannelserne har mange danske industrivirksomheder lagt afdelinger til Flensborg-Harreslev-området. DANFOSS har bl.a. en afdeling med ca. 1000 ansatte.

Slesvig:

Byen menes at være en afløser for Hedeby fra omkring 1050. Her findes den gamle stændersal (rådhuset), hvori P.Hiort Lorenzen i 1842 "talte dansk og vedblev at tale dansk".

Rendsborg:

Byen, der ligger ved Ejderen er en gammel grænse- og fæstningsby. Her opstod det slesvig-holstenske oprør på paradepladsen den 23 MAR 1848.

I 1864 overskred de preussiske styrker Ejderen den 1. februar.

Husum:

Byen ligger i marsken. Dens virke er derfor mest baseret på kvæghandel. Der findes mange smukke bygninger i byen. I "Nissen-huset" er der oprettet frisisk museum.

Frederiksstad:

Byen er anlagt omkring 1620 som religiøs fristed, hvorfor byen har mange kirker og menigheder. Gadenettet er snorlige, da byen er anlagt efter en byplan. Det smukke Paludanushus tjener nu som dansk forsamlingsbygning.

Tønning:

Byen er beliggende ved Ejderens munding, og den er udpræget fiskerby. Fra 1644 virkede byen i lang tid som fæstningsby, men dens rolle udspillede allerede omkring 1721.

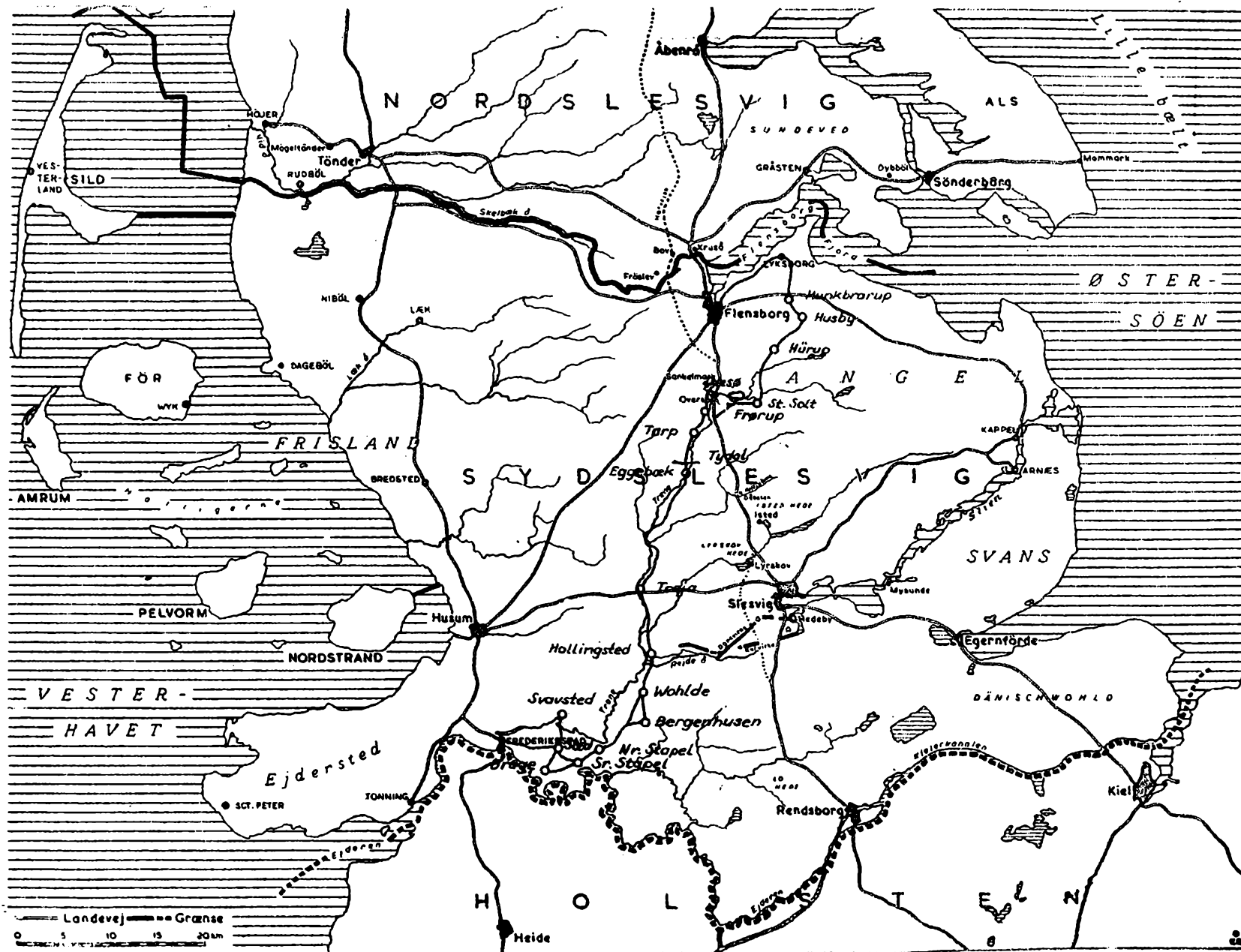
Egernførde:

Byen ligger på vejen mellem Slesvig og Kiel, og den stammer helt fra middelalderen. Den 5. april 1849 sprang det danske linieskib "Christian den VIII" i luften på fjorden under en træfning med slesvig-holstenerne.

Litteraturemner: Politikens: "Ture i Nord- og Sydslesvig"
"Hvornår skete det?"

H.V.Clausen: "Sønderjylland" m.fl.a.

Vigtigste vejafstande

- Flensborg -
- Slesvig 35 km
- Egernfærde 57 km
- Rendsborg 62 km
- Lyksborg 10 km
- Kappel 40 km
- Husum 43 km
- Frederiksstad 58 km
- Tønning 65 km
- Nibel 48 km
- Læk 35 km
- Kruså 7 km

FORSYNINGSLINIENS

BEFALINGSMANDS

SKOLE

FORSYNINGSTROPPERNES BEFALINGSMANDSSKOLER

OG

KOMMANDANTSKAB SØGAARDLEJR

TRADITIONSPLEJE

- I. Ved Hærlov 1951 bestemtes, at Forsyningstropperne Befalingsmandsskoler skulle oprettes - hvilket skete pr. 1 NOV 1952 (B. 44/1952). Skolerne skulle ligge i København, men blev midlertidig lagt til Padborglejren og derpå flyttet til Søgaard i FEB 1967.

En oversigt over skolens data findes i TILLÆG'et.

På Søgaard ligger desuden Sydjyske Parkområde.

II. Heraldisk Våben.

Skolen har intet eget heraldisk våben, men benytter det for Generalinspektøren fastsatte "Afdelingsmærke":

En kronet lauerbærkrans hvori et vognhjul og hvorpå er lagt to krydsede rytterpistoler af ældre model.

- III. For en befalingsmandsskole er det ofte vanskeligt at skabe og vedligeholde traditioner - så meget mere, når skolen er ung. Kun chefen, administrationsofficeren og depotofficeren er ansat ved skolen, medens det øvrige personel, elever inklusive, hører til de to træningregimenter, og derfor naturligt føler en tilknytning til disse. Det er dog skolernes indtryk, at personellet i skolernes stab og lærerne efter nogen tids tjeneste også føler samhørighed med skolernes øvrige personel. I de forløbne år har der dannet sig visse sædvaner, som måske ad åre vil blive betragtet som traditioner i bedste forstand.

Det forhold, som skolerne - kommandantskabet - på dette tidspunkt lægger mest vægt på i den retning, er den ånd, der knytter sig til begivenhederne omkring Søgaard 1940.

IV. Følgende traditionelle emner findes:

1. Ved landevejen udenfor lejren har De Samvirkende Danske Forsvarsbroderskaber rejst en sandstens-obelisk: "Til minde om danske soldaters heltedige kamp den 9. april 1940".

I oplandet findes de historisk kendte mindesten for kampene.

På lejrens grund ved østre port findes en mindesten om Søgaards historie.

2.a. Større festlighed, Højtidelighed, Parade o.l.

1 NOV holdes skolernes Fødselsdags-parade. Skolechefen redegør i kort tale for skolernes historie og virke.

9 APR holdes som mindedag med Parade for alt personel samt et foredrag. Se også pkt. 3.

Højtideligholdelsen virker meget meningsfyldt for personalet grundet på den tidsmæssigt korte afstand til begivenhederne, kendskab til det område, hvori kampene fandt sted og tilstedeværelsen af nogle af dem, der deltog i kampene denne dag.

b. Anden meningsfyldt festlighed.

I forbindelse med afslutningen af de enkelte elevhold afholdes en afslutningshøjtidelighed, hvor skolechefen holder tale til holdet og udleverer afgangsbeviser. Skolens stab og holdets lærere er til stede med sabler og ordner. Eventuelle pårørende til eleverne er indbudt til at overvære højtideligheden.

Skolerne råder over flere vandrepokaler, som de enkelte hold konkurrerer om i forskellige discipliner.

Postmester M.R. Ræder, Sønderborg, som tidligere ledede en ekskursion til Dybbøl med hvert sergent- og korporalshold, har skænket skolerne en vandrepokal, som tildeles hvert års bedste sergentelev. Pokalen udleveres til elevens stamregiment og står på regimentschefens kontor til det følgende år. Eleven får selv et bæger til erindring.

3. Deltagelse i folkelige eller nationale traditioner.

9 APR møder befolkningen ved mindestenene og synger sammen med skolebørnene. Der lægges blomster og kranser. Efter afslutningen samles man til fælles kaffebord i lejren.

4 MAJ sættes der om aftenen tændte stearinlys i samtlige hovedbygningens vinduer mod syd og øst. Det virker overordentligt smukt og betagende for alle, der har oplevet 4 MAJ 1945. Det er derfor meget velset.

Kontaktmøde holdes af kommandanten med den omgivende befolkning, hvorved det gode forhold indbyrdes underbygges. Heri deltager skolerne.

4. Særlige "dage". (Forældre-, Soldaterforenings-, Sportsdag, "Abent Hus").

Skolerne har ikke baggrund for sådanne dage.

5. Kranse og blomstersmykning.

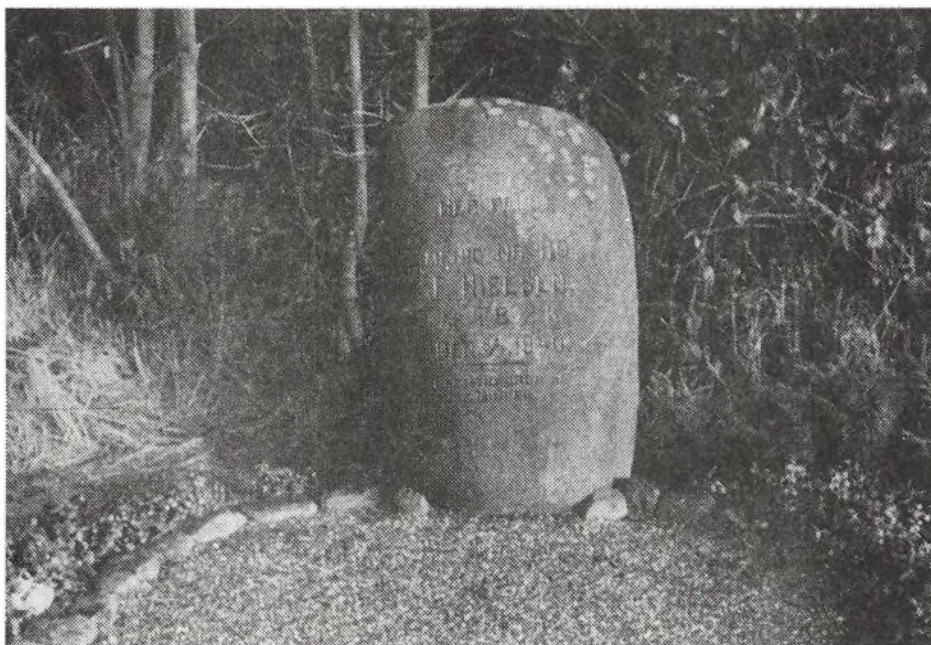
Som ovenfor under pkt. 3 nævnt foretages der blomster- og kransesmykning ved 9 APR mindesmærker.

Til Jul lægges også kranser ved mindestenene. Det er der ikke bevilling til, hvorfor kransene bindes af lejrens egne med gran fra skolen og pyntet med ædelgran og christtjørn.

Forsvarsbrødrenes Mindeobelisk ved Søgaard
"TIL MINDE OM DANSKE SOLDATERS HELTEMODIGE
KAMP DEN 9 APRIL 1940."

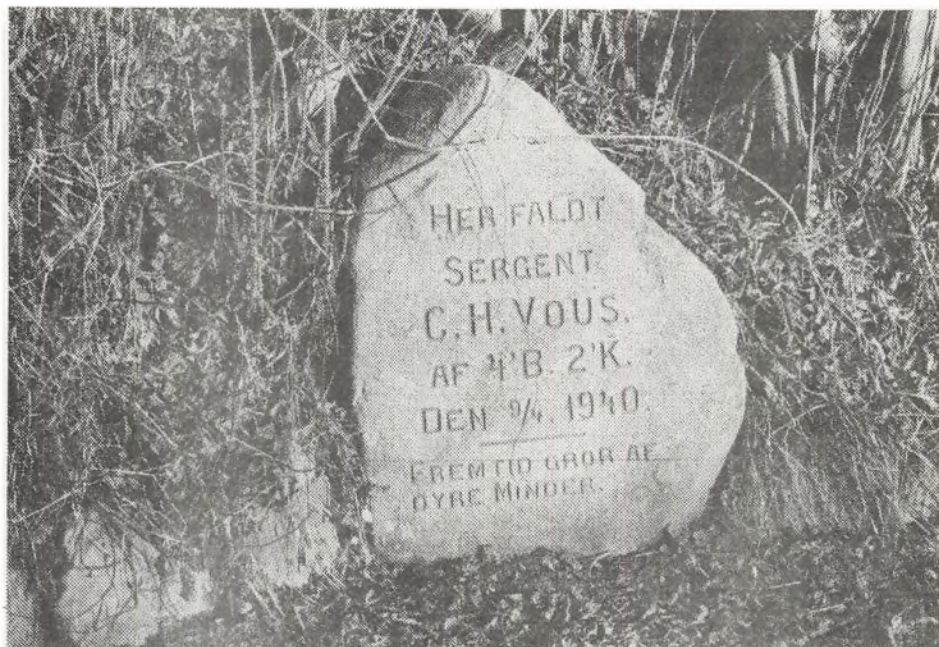

Mindesten ved Sdr. Hostrup
for Mg. 4i0/39 Frode Nielsen ved 2.KMP/ 4.BTN.

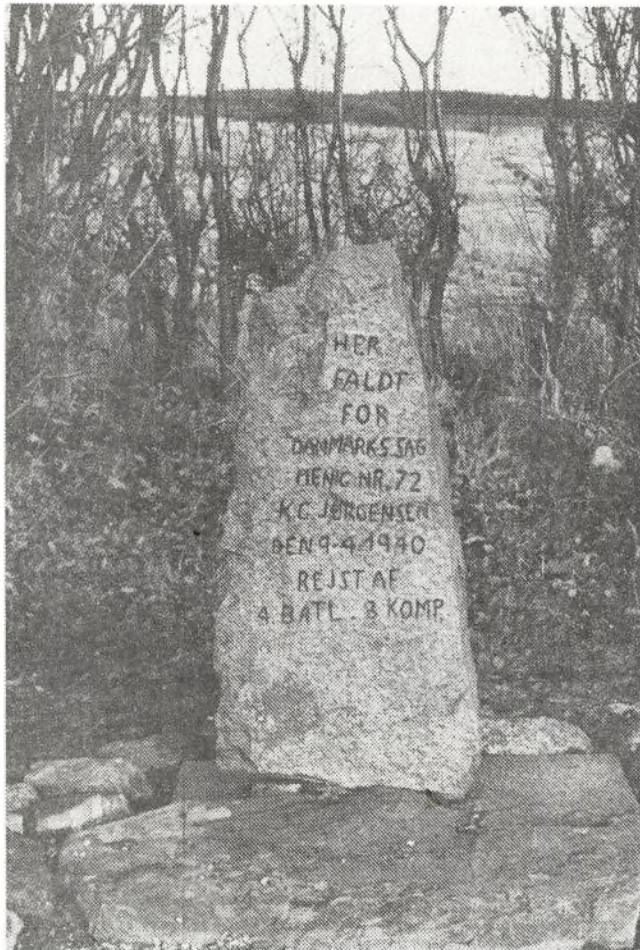

Mindesten ved Hokkerup
for Mg. 584/39 Jørgen Th. Jørgensen,
rekylgeværskytte ved Afværgekmp/ 2. FFP-BTN.

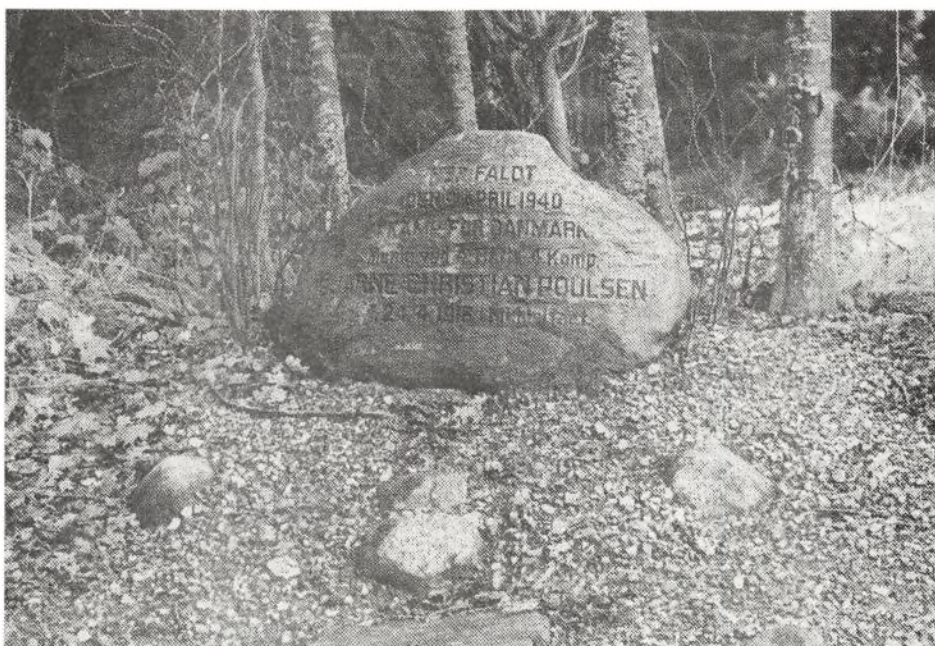

Mindesten ved Hokkerup
for Sergent C.H. Vous ved 2.KMP/ 4.BTN

Mindesten ved Lundtoft
for Mg. 72/39 Karl Gunnar Jørgensen
ved 3.KMP/ 4.BTN

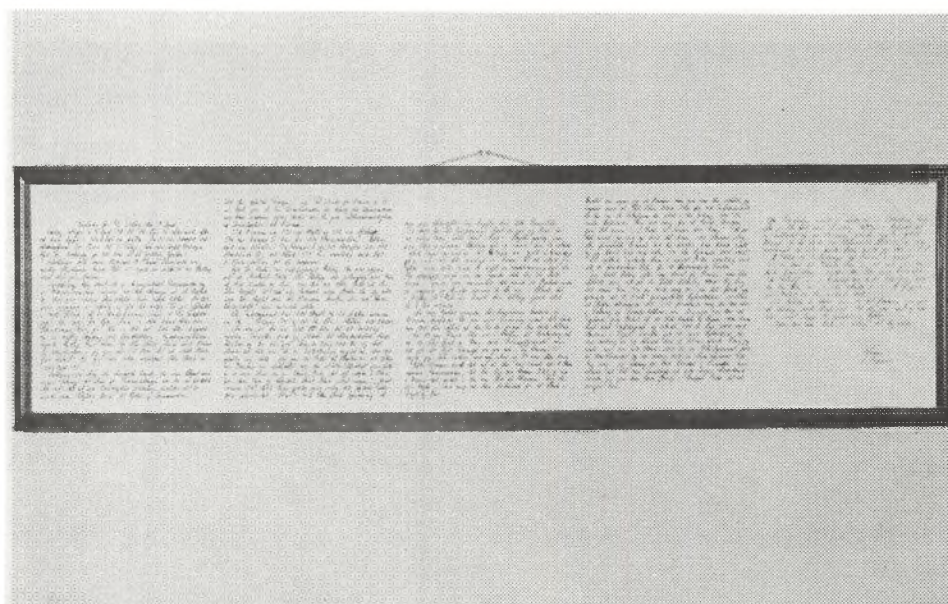

Mindesten i Bjergskoven
for Mg. 327/39 Bjarne Christian Poulsen
kanonskytte ved 4.KMP/ 4.BTN

Maleriet, der forestiller Afværgekompaniets 20 mm maskinkanon i stilling ved vejkrydset i Hokkerup under gruppeførereren, Korporal F.Jensen og med skytten, Menig 573 og hjælperen, Menig 533. Som beskrevet i Korporalens fægtningsberetning, blev 3 lette panservogne og 1 37 mm kanon sat ud af spil.

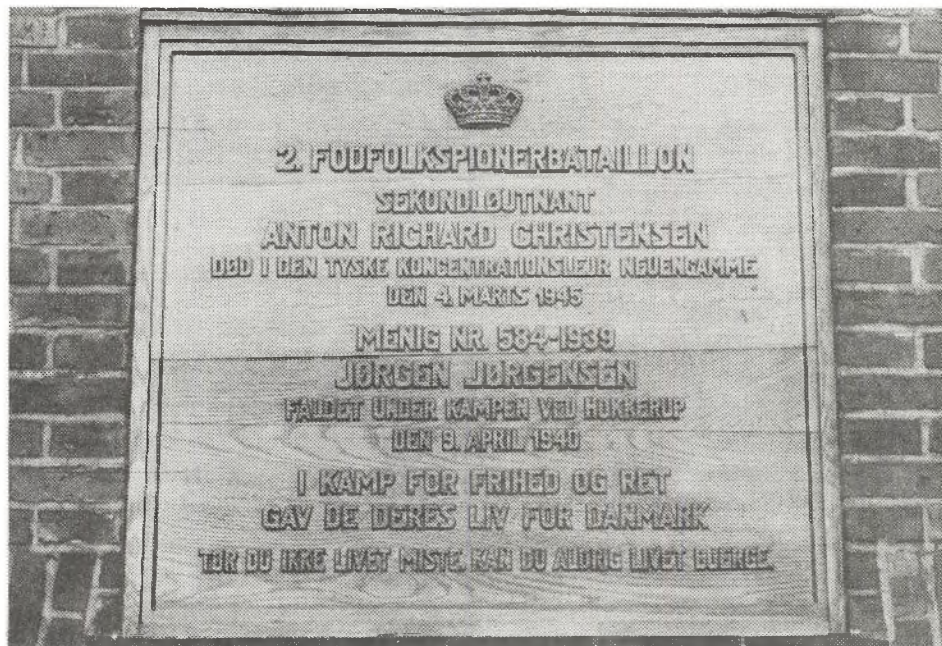
Korporal F. Jensens fægtningsberetning.

6. Manerer, særlige ceremonielle regler eller normer.
Skolerne er sig intet bevidst af denne art.
7. Foredragsvirksomhed.
Ved skolerne holdes årligt - som nævnt - et foredrag d. 9 APR. Foredraget holdes af en af skolernes officerer og omhandler dels den politiske spænding i Europa forud for 9 APR 1940, og dels en redegørelse for begivenhederne, som de udspillede i Søgaardlejren og på de steder, hvor enheder fra lejren kom i kamp.
Elevernes stedkendskab i området har øget interessen for foredraget og motiverer den ret detaljerede gennemgang af de enkelte kamphandlinger.
8. Ejendele af særlig betydning.
Skolerne har fra 1954 oparbejdet en samling af sølvbestik som i dag består af mere end 30 komplette sæt. Samlingen er tilvejebragt ved gaver fra lærere, elevhold og civile med tilknytning til skolerne. Sølvtøjet anvendes ved særlige lejligheder som ved middagen på skolernes oprettelsesdag, censorfrokost o.lign.
Givernes navne er indgraveret i hvert enkelt stykke bestik.
- 9.a. Musæum.
Et sådant haves ikke.
- b. Fremvisning.
Der er ikke anledning til dette.
- c. Udsmykning o.l.
I hovedbygningen er der ophængt et maleri fra 9 APR 40 samt en del andre billeder af militær interesse. Billeder af de enkelte elevhold, som fotograferes i forbindelse med afslutningshøjtideligheden, er også ophængt.
10. Forhandling, foræring ell. tildeling af genstande.
Af denne slags virksomhed har skolerne for tiden intet.
11. Regimentsblad ell. lign.
Der er ikke baggrund for et sådant periodisk skrift.
12. Foreninger eller korporationer.
Ved skolerne er oprettet en lærerforening, som tjenesteligt og kammeratligt søger at styrke sammenholdet mellem skolernes personel. I DEC afholder skolerne en konkurrence i pistolskydning for officerer ved skolerne om en af en tidligere skolechef skænket vandrepokal.
13. Legater, Fonds ell. lign.
Sådant findes ikke.
14. Broderskabs-frimureri, messeregler o.l.
Der er intet af denne art.
15. Studiegruppe.
Der er ikke anledning hertil.

Mindevæg med billeder i forbindelse med begivenhederne d. 9 April 1940.

2. Fodfolkspionerbataillons Mindetavle for besættelsestidens ofre.

16. Sampil med andre ENH.

Dette har ikke hidtil været dyrket.

17. Musik.

Der haves ingen musik, som specielt er knyttet til skolerne.

18. Litteratur.

Skolerne tilsender hver enkelt elev, der optages på kursus et lille introduktionshefte, som fortæller om skolerne, Søgaardlejren, uddannelsen og fritidsmulighederne.

Herudover haves ingen litteratur skoler eller Søgaard vedkommende. Se dog VLK DOMICILER.

Vedr. specielt 9 APR:

Stevns, Arne: 9 April, skildret i breve fra danske soldater. 1945.

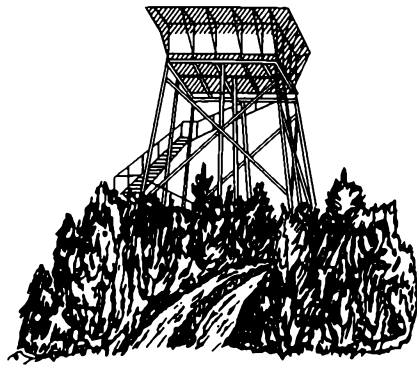
TILLÆG

S K O L E - D A T A .

- 1 NOV 1952 (B. 32/1951 og B. 44/1952).
Skolerne oprettes med Løjtnants-, Sergent- og Korporalsskole. Padborglejren.
- 5 NOV 1952 Første elever mødte.
- 7 NOV 1952 Våbnets Math-skole overføres fra Motor-skolen.
- 2 NOV 59 -
- 31 OKT 1960 Sidste mathskole.
- 3 DEC 1961 Skolerne overtager kommandantskab i Padborglejren.
- 6 JAN -
- 7 MAR 1964 Oversergentskole oprettet.
- 2 MAR -
- 27 JUN 1964: Sidste korporalskole.
- 2 AUG -
- 24 AUG 1965 Første Forskole oprettet.
- 4 MAJ -
- 26 MAJ 1966 Første orienteringskursus for premierløjtnanter af linien oprettet.
- 1 DEC 1966 Skolechef tillige kommandant i Søgaardlejren.
- FEB 1967 Skolerne forlægges til Søgaard.
- 16 FEB 1967 Første tjenestedag i lejren, men officiel flyttedag fastsat til 1 MAR 67.
- 22 APR 1968 Kursus: "Supplerende uddannelse af yngre specialofficerer" oprettes.
- 5 JAN 1970 Almindeligt Kursus oprettes.
- 14 SEP 1970 Våbenkursus A og B oprettes.
- 1 SEP 1971 Ved nedlæggelse af Hærinspektoratet og Skolekommandoen lægges en del af disses arbejdsområder ved skolerne.
Organisationsændringer planlægges således at også Militærpolitiskolen skal lægges sammen med skolerne.

KOMMANDANTSKABET

I

OKSBØL

KOMMANDANTSKABET I OKSBØL

TRADITIONSPLEJE

I. Oksbøl skydeterrain er erhvervet og taget i brug 1927, ved hvilken lejlighed Kommandantskabet blev oprettet,

II. Kommandantskabsmærke:

I 1966 vedtog KMDSK personel, at det ville have et mærke der karakteriserede det som KMDSK stod for. Mærket skulle være et observationstårn, som ved foden var omkranset af fyrtræer. Mærket er siden da blevet anvendt som KMDSK officielle mærke på brevkort, julegaver og på en særlig fremstillet vægplade, som uddeles ved særlige lejligheder, ligesom det anvendes på tjenestepapir.

Som følge af Oksbølterrains overgang fra oprindelig at være et rent artilleri-skydeterrain til at være et feltmæssigt skyde- og øvelsesterrain for tropper, har Kommandantskabet pr. 1 FEB 1978 fået et ny "Bomærke", der fremtræder som heraldisk våben, tegnet af Konseruator Aage Wulf, Tøjhuset.

Det beskrives således:

"I sort skjold et guld-kronhjortegevir med sølvpande. Mellem grenene to korsvis lagte, røde armbrøst-krigspile med sølv-odder og -fjer. På pandeskallen et rødt, ovalt felt med Kong Christian X's kronede navneciffer i guld."

Geviret karakteriserer landskabets natur, armbrøstpilene terrains anvendelse og det kongelige navnetræk skydeterrains anlæggelsestidspunkt.

Dette nye våben anvendes med Hærchefens tilladelse som ærtemærke af militært personel og på venstre side af brystet af civil ansat personel.

Det benyttes til alle de normale, korpsånds-plejende midler og genstande - se bestemmelserne herom.

III. Ihvorvel KMDSK vilkår for at skabe traditioner, korpsånd m.v. ikke er så gunstige som ved et regiment, har KMDSK dog skabt nogle enkle, men højt værdsatte traditioner. Hvad KMDSK på grund af sin egenart ikke kan skabe af traditioner indadtil, har det efter egen formening formået at skabe udadtil, idet KMDSK som en fast tradition har en rundtur for foreninger m.fl. i "Eventyrets Land", som omfatter historiske seværdigheder af zoologisk, biologisk, geologisk og anden kulturel art. Rundturen er blevet meget populær og KMDSK har den glæde at se mange foreninger, skoler m.v. komme igen for denne turs skyld - helt fra Vordingborg og andre sydøstdanske områder.

De traditioner, der er forbundet med - først artilleriets, senere de øvrige våbenarters - skydende enheders ophold, har kommandantskabet ikke så meget føling med og de må også betragtes mere som enhedernes end som stedets - skiftende efter enhedernes egen karakter.

Tilbage bliver det fælles træk, som har forbindelse med stedet. Dette er imidlertid mere en stemning, som ingen kan unddrage sig, men som ikke lader sig beskrive, med mindre man giver sig ud i det litterære.

IV. De traditioner, som kan beskrives, er følgende. Som overskrifter henvises til den fælles fortegnelse, idet udeladte "numre" skyldes at intet er at berette.

1. Mindesmærker.

Lige uden for skoven, vest for Husbjærg findes et mindesmærke for henrettede patrioter - se nedenfor under pkt. 5.

2. Folkelige traditioner.

Gudstjeneste:

KMDSK arrangerer hvert år julegudstjeneste i 3 af kommunens kirker - samtidigt og under frivillig medvirken af 3 pastorer.

KMDSK har også påbegyndt et sommersamarbejde med den katolske udlandstjeneste fra Köln. Af hensyn til de mange turister stilles et lokale til rådighed hertil hver lørdag eftermiddag i turistsæsonen.

3. Særlige "dage".

Koncert:

En gang årligt normalt i MAR måned indbyder KMDSK alle folkepensionister og beboere fra Syge- og hvilehjemmene i kommunen til koncert og underhold af forskellig art med fælles kaffebord. Normalt musicerer Slesvigske Fodregiments musikkorps, og en officer af staben eller en "indforskrevet" holder et kort foredrag.

Kontaktmøde.

Afholdes en gang årligt i MAR eller APR måned med repræsentanter fra amtet, politiet, post- og telegrafvæsenet, klitvæsenet, fyr- og vagervæsenet, erhvervsfiskernes samenslutninger, kommunen, redningskorpset, pressen, forsvaret (PNS), bygningsdistriktet, lodsejere, civile foreninger af jagtlig eller anden karakter. Kontaktmødet former sig dels som orientering, herunder nyt om skyde-terrainet og udviklingen i Forsvaret, om nye undervisningsformer, nyt materiel m.v. og dels som en overværelse af skydning eller undervisning eller rundvisning og demonstration af materiel. Mødet slutter med et beskedent traktement.

Jagt.

Afholdes en gang årligt i OKT måned som en anden form for kontaktmøde med repræsentanter fra civile og militære kredse. Jagten strækker sig over to dage og indbefatter en middag med damer.

Logeudflugt:

Hvert år har der været arrangeret udflugt for medlemmer af frimurerlogerne i Esbjerg, Kolding, Ribe, Odense, København, Haderslev, Åbenrå og Sønderborg. Turen har været tilrettelagt som en udflugt til kulturhistoriske

seværdigheder i området. Hvorvidt denne tradition, der har varet i 8 år vil fortsætte, står hen i det uvisse.

4. Kranse og blomstersmykning.

5 MAJ afholdes en mindehøjtidelighed med nedlæggelse af kranse i mindelunden på Kallesmærsk Hede, (mindsten over seks danske patrioter, der blev skudt af tyskerne og gemt bort på heden for ved et lykketræf at blive fundet efter krigens afslutning, således at de kunne blive begravet på rette måde).

En tilsvarende mindehøjtidelighed finder sted 15 JUN i Ølgod ved mindstenen over faldne fra krigene 1848 - 50 og 1864.

9.d. Udsmykning o.l.

Som symbol for at Oksbøl Sydlejrer i fordums dage var en artilleriskydelejer (tilhørte Aarhusartilleriet) er ved Sydlejrens indkørsel opstillet 2 stk. kanoner fra 1863. Kanonerne er nogle af de første riflede forladekanoner, der blev fremstillet og er originale veteraner fra 1864.

Alle veje i Sydlejren har navne med tilknytning til Artilleriets krigshistorie, ligesom Oksbøl Nordlejer har fået navne fra det gamle rytteris epoke.

I kommandantskabets kontorbygning findes våbendekorationer og kort o.l., der har forbindelse med begrebet skydelejer.

I messen findes en samling billeder af de gamle kulisseopstillinger. En regimentschef har skænket en hel "Kongerække".

Det mest markante er dog de skjoldmærker eller skitser, som skydende enheder har ophængt (med tilladelse!) i glæde over ophold.

Tilsvarende findes en "Gæstebog", hvori man har skrevet beåndede eller inspirerende bemærkninger om opholdet.

18. Litteratur.

På et kort, som af praktiske grunde - for at bevare respekt for terrainet - er udgivet til alle brugere, har man også givet enkelte beskrivelser af stedets historie og herligheder.

BESTEMMELSER
for
KOMMANDANTSKABET I OKSBØLS VÅBENSKJOLD

§ 1.

Formålet med disse bestemmelser er at angive retningslinier for tilvejebringelse, uddeling og registrering af Kommandantskabet i Oksbøls våbenskjold, som er godkendt af Chefen for Hæren den 28 NOV 1977.

§ 2.

Skjoldet administreres af et permanent udvalg bestående af

- Kommandanten
- en officer ved kommandantskabet
- en repræsentant for civilt ansatte ved kommandantskabet
- en repræsentant fra garnisonsdelingen.

§ 3.

Skjoldet gives til

- personel ved afgang fra kommandantskabet efter mindst to års tjeneste ved dette.

Endvidere kan skjoldet efter det i § 2 nævnte udvalgs bestemmelse gives til

- enheder eller myndigheder, der har aflagt KMDSK besøg,
- myndigheder eller organisationer, der i særlig grad har haft betydning for eller tilknytning til KMDSK,
- personer - udenfor Kommandantskabet i Oksbøl - der i særlig grad har haft betydning for eller tilknytning til KMDSK,
- myndigheder eller personer der ikke er omfattet af ovenstående efter udvalgets enstemmige beslutninger.

§ 4.

Udvalget lader udarbejde fortegnelse over modtagere af skjoldet og tidspunkter for udlevering.

§ 5.

Udvalget søger at tilvejebringe midler til indkøb af skjoldet, f.eks. ved salg af ærmemærker til personel tjenstgørende ved KMDSK.

Ikke udleverede skjolde - herved forstås ærmemærker, porcelain eller andre genstande med KMDSK bomærke - opbevares under lås på et af udvalget nærmere fastsat sted.

§ 6.

Regnskab med de under § 5 tilvejebragte midler, herunder midler indkommet ved salg af ærmemærker, føres af en af udvalget udpeget person under udvalgets ansvar.

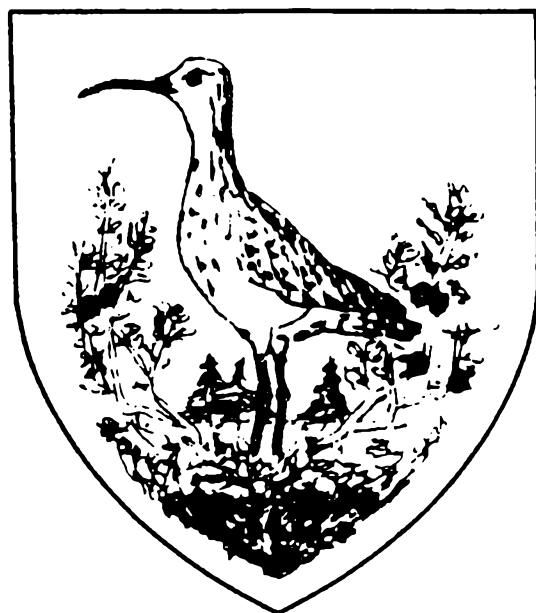
§ 7.

Ved Kommandantskabet i Oksbøls eventuelle nedlæggelse skænktes resterende skjolde til personel tjenstgørende ved KMDSK, idet den længst tjenstgørende ved KMDSK først modtager skjoldet, og eventuelle kontante midler bortskænkes efter udvalgets enstemmige beslutning.

Oksbøl, den 30 NOV 1977.

sign. L.G.Ipsen/Kommandant

KOMMANDANTSKABET

I

BORRISLEJREN

BORRIS-LEJREN

TRADITIONSPLEJE

Borrislejren er et af de steder i det jysk-fynske område, der er blevet hårdest ramt af skæbnen og rationaliseringsbestræbelser, således at pleje af en sådan traditionskultur, som ellers ville have en praktisk nyttevirkning, har lidt alvorligt knæk.

For at vise dette mere direkte end ved blot og bar udeladelse af punkter i det fælles oversigtsskema, gives der udtryk for stillingen i almindeligt, frit, borgerligt sprog.

Ved kommandantskabet i Borrislejren må man vist erkende, at der ikke her findes nogen egentlig traditionspleje - som defineret i "Fortalen" - der kan komme i selskab med de traditioner og dermed følgende ydre foretelser, som mange regimente holder i live i dag.

Da man oprettede skydelejren ved Borris i 1903 foregik øvelserne her under ledelse af 2. Generalkommando og med en "overledelse" som udførende organ. Fra 1920 overgik ledelsen til regimenterne med et "detachment" som det organ, der skulle indrette terrænet med dækninger etc. og varetage den praktiske ledelse af skydningerne. Systemet var ikke særlig praktisk, og fra 1933 overtog den daværende Generalinspektør for Fodfolket ledelsen med Skydeskolen for Håndvåben som udførende organ. Efter 1945 undergik øvelsesvilkårene i Borris stadige ændringer, men det væsentligste træk er nu dette, at Borris næppe længere står som et af uddannelsesperiodens store øvelsesvirksomheden henlægges i 2 perioder af uddannelses-tiden, men det er stadig kompagni eller bataljon, der leder og tilrettelægger uddannelsen.

Det, der har knyttet en vis glorie til Borrisperioderne - nogle af de ældre, nu afskedigede officerer vil betegne visse af foretelserne som traditioner - er vel nok den enestående mulighed for "messeliv", der her blev tilbudt officerer og underbefalingsmænd, som ellers i det daglige var vant til at betragte messen hjemme som et sted, hvor man kun samledes et par gange om året til fest eller afslutning på instruktionsøvelser etc. Alene dette at komme til Borris var en "tradition", måden hvorpå man rykkede ind i lejren - med trommer og spil, chefen højt til hest - aflevering af honnør til detachementskommandøren - og det daglige liv i lejren, daglig reveille og tappenstreg ved regimentsmusikken, frokosten i messen mellem 12 og 13 med dertil hørende tildeling af bøder for store og små "forseelser" - aftenen ved middagen omklædt i bedste sæt med en passende "bordeksercits" og de efterfølgende muntre timer, hvor de ældre officerer måtte hengive sig til en pligt l'hombre med

bataillons- og regimentschef medens løjthanterne støjede under friere former i "Konakken", en lille træbarak, der nu rummer noget så prosaisk som lejrens arkiv og papirdepot.

Efter 1945 forandredes meget, men der var stadig gode - endog særdeles gode - muligheder for at videreføre et messeliv og hvad dertil hører under de kommandomæssige og økonomiske former, som var rammen om udrykningerne til Borris. De fleste afdelinger udnyttede da også disse muligheder og skabte i Borrisperioderne forhold, som var medvirkende til at styrke sammenholdet og kammeratskabet indenfor enheden.

Men fra begyndelsen af 1960'erne foretog myndighederne sådanne indgreb i bl.a. messeforholdene, at mulighederne for at gennemføre noget, der blot lignede den gamle Borrismesse var reduceret til et minimum, dog kunne man indtil 1968 opleve tillempede messeforhold, som kunne give den enkelte kompagni- eller afdelingschef gode muligheder for at samle sine befalingsmænd, således, at opholdet i messen kunne være andet og mere end blot og bar affodring.

I dag må man erkende, at der intet findes i Borrislejren, som bærer blot skyggen af begrebet tradition på sig. Stedet er blevet en forlængelse af enhedernes øvelses- og skydepladser, og uddannelsesvilkårene er så stramme, at den tilmålte tid i lejren ikke giver rum for meget andet end afvikling af de foreskrevne skydninger og øvelser. Det er vel også det, der er formålet med lejren og terrænet, og selv en "uropatrulje" vil nok erkende, at tiden og terrænet udnyttes virkelig effektivt. Og man må jo indrømme, at der ikke kan skabes ret megen festivitas i en messe - undskyld cafeteria - hvor man i en halvnusset kampuniform står ved en disk og får klasket noget foder op på en plastic tallerken, bevæger sig ned i et lokale med brugt service på bordene, finder en plads i et tilfældigt hjørne, skynder sig at overstå måltidet og begiver sig ud til øvelsespladsen igen. Det er rationelt og strømlinet og effektivt og meget andet - men har vi mon ikke givet afkald på noget, som ganske vist ikke kan måles i timer og minutter eller andre effektivitetsmål, men som efter manges opfattelse kunne være medvirkende til at skabe samling og sammenhold i befalingsmandskorpset. Nå, måske var det netop derfor man aflivede messerne.

GAMMEL WAANE BIDER BEST

Valgsprog på 7.Kompagnis ESTANDAR
ved både 1' og 2' Jydske Nationale Rytterregiment
1676.